

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print) ISSN 2697-455X (Online)

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 ประจำเดือนสิงหาคม 2565

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 1 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ 11 ฉบับ (ปี 2565)

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)

ฉบับที่ 3 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 4 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)

ฉบับที่ 5 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 6 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)

ฉบับที่ 7 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 8 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)

ฉบับที่ 9 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 10 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)

ฉบับที่ 11 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทัศนคติความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโสภากุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.กุลจิรา รักษนคร

ผศ.ดร.อภิญวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวน

ผศ.ดร.ภูมิภควัธน์ ภูมิพงศ์คชศร

ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจนกิจจากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์ดา
ผศ. ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.
พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปณโณ,ดร.
ดร.เกษสุดา โภคานิตย์
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.สมควร นามสีฐาน
ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง
ดร.ลักขณา อินทร์บึง
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.ดำเนิน หมายดี
ดร.เกษภา ผาทอง
ดร.สาคร มหาหิงค์
ดร.อดิสร หนั่นคำจรร
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาลัยพิษณุพนธ์
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กบโ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ การวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อขายและความจงรักภักดีของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปทุมธานี 1
ภัทรพล ชุ่มมี
- ➔ ผลการพัฒนาศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่าน 13
การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตร
บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วิริยฤทธิ์ ดั่งไผ่
- ➔ การพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของ 30
โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี
อุบลรัตน์ ชื่นสมานศรี และ จีระ ประทีป
- ➔ การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้า นอกอาคาร 46
โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิค เพื่อความคิดของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2
สุทธิกานต์ รักษาภักดี และ ดุจดเดือน ไชยพิชิต
- ➔ การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 59
เรื่องระบบสุริยะ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ หาคำความรู้ร่วมกับการใช้เกม
จุฬาลักษณ์ สนแก้อกุล และ เมษา นวลศรี
- ➔ การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านหนองแค 74
ตำบลหนองแค อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
วิษชุดา วงศ์พานิชย์
- ➔ การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ภายใต้ 93
สถานการณ์ฉุกเฉิน ตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ
รังสรรค์ มะสุริน และ พจนา พิชิตปัจจา
- ➔ แนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัยในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัด 113
ชัยภูมิ
นราธิวัฒน์ ชูวังวัด และ รุจิรัตน์ พัฒนภาพุตร
- ➔ การศึกษาปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวด จังหวัดขอนแก่น 131
ธินิดา บัณฑวรรณ และ รัชดา ภักดิ์ยิ่ง

- ➔ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการทดสอบระดับ 143
สถานศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)
อัญชลี บุญจันทร์, กิตติศักดิ์ เสี่ยงดี และ กนกวรรณ รัตนศรีสุข
- ➔ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 กรณีศึกษา : เทศบาลตำบล 154
หนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
ทอฝัน ธนโชติศิริกุล และ ศิวัช ศรีโสภากุล
- ➔ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่ม 169
ธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร
ชาญศักดิ์ เกิดสุข
- ➔ การศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตร 188
วิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP
อัมรินทร์ญา ทองรงค์ และ อ้อมธจิต แป้นศรี
- ➔ รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ของตำบลศรีสุข อำเภอ 202
กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
พระอธิการสุนทร กนตวิโร (สุวรรณเพ็ง), พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, พระครูสุธีรัมย์
ญาณ, ธนกร ธรรมกลานต์ และ นิติกร วิชมา
- ➔ การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนติกส์ของนักเรียนชั้น 217
มัธยมศึกษาปีที่ 1
พรรณภา แสงยะรักษ์ และ กาญจนา วิชญากรณ์
- ➔ กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ 233
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา
สราวุธย์ วิจิตรปัญญา, พระศรีพัชรโรตม, พระครูสิริพัชรโสภิต, พระปลัดธนเดช สมจิตโต,
พระมนูศักดิ์ อุตตโม, นิติกร วิชมา และ ธนกร ธรรมกลานต์
- ➔ การศึกษากระบวนการการนํานโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกัน โรคติดเชื้อไวรัส 248
โคโรนา 2019 กรณีศึกษา เทศบาลเมืองชุมแพ
สุวิทย์ ไตรักษา และ วิมลสิริ แสงกรด
- ➔ การค้าเสรี : ความท้าทายหรือโอกาสสำหรับภาคอุตสาหกรรมเกษตร 263
พิพัทธเวช วันนารี

➔การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย 281
ใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับ เทคนิค 9 คำถาม

นิภาพรรณ ทองสว่าง และ อ้อมธจิตต์ แป้นศรี

➔การวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 297
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

เจริญขวัญ ด้านพัฒนานุรักษ์, สุกัญญา รุจิเมธภาส และ หยกแก้ว กมลวรรณ

➔ **Light-Touch Integration, Institutional Distance and the Acquirer's** 309
Innovation Performance : Evidence from Chinese Reverse M&A
Binglun Li

➔การพัฒนากระบวนการสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตาม 330
สมรรถนะสำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สายสุณีย์ จัปโจร, ฉัตรชัย เจียมรัมย์, วีรพล ปุຍกระโทก และ เบญจภาคี จงหมื่นไวย

➔การพัฒนากระบวนการสนทนาศมุดพหุสำหรับครัวเรือนของจังหวัดนครราชสีมา 341

สุระ วรรณแสง, ยศพร การงาน, กนกพร ฉิมพลี และ นุชจรี ภักดีจือหอ

➔การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับ 357
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กฤษกร พุ่มนวล และ อ้อมธจิตต์ แป้นศรี

➔การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนนกวาง 373
จังหวัดขอนแก่น

ภัทรพรรณ แสนหล้า, สุรศักดิ์ จันทพลา และ สุนทร สายคำ

บทความวิชาการ

➔คหกรรมศาสตร์ศึกษาและการสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต 386

นิอร ดาวเจริญพร

➔การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามแนวคิดทักษะข้าม 403
วัฒนธรรม

จิตสุภา สง่าแสง และ นิพัชชา ไรจน์รัตนวณิชย์

- ➔ภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความเชื่อมั่นในตนเอง 417
พระมหาอำพล ชัยสารี, พระศรีญาณวงศ์ (นิมิตย์ อุดม), พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์ (ยศสรัลล์ จันทะสุนย์), พระมหาจำนงค์ ผมไผ่ และ พระธีรศักดิ์ บุญจง
- ➔ **Development and Benefits of Teaching Piano Accompaniment Courses in Higher Music Education, China** 437
Song Zhifei Song Zhifei , Nicha Pattananon
- ➔ **The Engagement of Higher Education in Community Music Activities in China** 445
Cheng Dongyan , Nicha Pattananon
- ➔การบริหารการศึกษาเชิงรุกแบบผสมผสาน (Hybrid Education) กับยุคการศึกษา 4.0 ในสถาบันอุดมศึกษา 457
จรีพร โชติพิบูลย์ทรัพย์
- ➔การเปรียบเทียบเกณฑ์การประกันภายในเข้าสู่เกณฑ์การประกันคุณภาพ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน 474
วรรณภัทรพร ลีรีโพธิ์แก้ว, สมประสงค์ เสนารัตน์ และ ธนกร ดรกมลกานต์
- ➔การจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน 490
กุลิสรา จิตรชญาวนิช, นิตยา สุวรรณศรี, อุดม คำขาด, ชลายุทธ์ ครุฑเมือง และ สุมิตรา โรจนนิตี

การวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีของวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดปทุมธานี

**Analysis of Buying Behavior and Brand Loyalty of Community
Enterprise, Pathum Thani Province**

ภัทรพล ชุ่มมี

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

Pattarapon Chummei

College of Innovative Management,

Valaya Alongkorn Rajabhat University, Thailand

E-mail: atta9899@hotmail.com

บทคัดย่อ

พฤติกรรมและความจงรักภักดีสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินธุรกิจให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภค ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถสร้างความดึงดูดใจได้อีกด้วย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานีจำนวนทั้งสิ้น 324 ราย โดยเก็บตัวอย่างแบบเจาะจงตามลำดับรายชื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่าท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (BI2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดที่ 0.886 สามารถสรุปภาพรวมของการวิเคราะห์กรอบแนวคิดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าดัชนีวัดความสอดคล้องมีความเหมาะสมกลมกลืนดี (Chi-square=2.74, df=0, P-value =1.000, RMSEA=0.000)

ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ได้ สร้างการจดจำและการซื้อซ้ำ โดยต้องการสินค้ามีเอกลักษณ์โดดเด่น ปรับปรุงรสชาติและคุณภาพ การควบคุมคุณภาพด้านรสชาติและคุณภาพให้คงที่สามารถจะทำให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าและซื้อสินค้าซ้ำได้ และพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์และช่องทางการตลาดออนไลน์สามารถที่จะช่วยเพิ่มยอดขายได้ แต่ต้องจัดทำเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้บริโภค

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดี; วิสาหกิจชุมชน; การวิเคราะห์องค์ประกอบ

Abstracts

Behavior and loyalty can determine business practices that match consumer groups. Moreover, it can also create attractiveness. This research is quantitative research. Data were collected from 324 community enterprise entrepreneurs in Pathum Thani Province by collecting specific samples in order of names. The research instrument used a questionnaire divided into 4 parts, using mean analysis and factor analysis. The objective of this study was to study the components of purchasing behavior and loyalty of community enterprises in Pathum Thani province.

The results showed that the exploratory component analysis revealed that the repurchase decision (Bl2) had the highest component weight at 0.886. Consistency measurements are appropriate harmonious. (Chi-square=2.74, df=0, P-value =0.000, RMSEA=0.000)

Knowledge from research and development of brands and packaging to be able to compete with other operators, generating recognition and repeat purchases. By wanting a unique product Improve taste and quality. Consistent quality control of taste and quality can enable consumers to remember a product and purchase it repeatedly. And develop online marketing channels. Access to social media and online marketing channels can help increase sales. But must provide content that is suitable for consumers.

Entrepreneurial feedback promotes the production of unique products, creates recognition, creates a unique brand and packaging that is easy to remember. Collaborate to brainstorm to create different products in each location. And connect to online marketing channels and open new markets.

Keywords: Buying behavior and loyalty; Community enterprise; Factor analysis

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาความอยู่ดีกินดีของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการด้านอาหารเนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานทางการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเนื่องจากยังขาดการพัฒนาในด้านความดึงดูดใจหรือความจรรักษ์ต่อตราสินค้าทำให้เกิดการซื้อซ้ำน้อย อีกทั้งยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่ไม่สูงมาก ดังนั้นการศึกษาเรื่องพฤติกรรม การซื้อและความจรรักษ์จึงเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนามากยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่าพฤติกรรม การซื้อสินค้าของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บริการหลังการขาย ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยจากลูกค้า ปัจจัยตามความสัมพันธ์ของผู้มีอำนาจ ตัดสินใจ แหล่งข้อมูลและสื่อกลางที่สำคัญปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและลูกค้าถือเป็นสำคัญที่ ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าของลูกค้า (อรอุมา นาทสีทา และคณะ, 2563 : 310-327) ยิ่งไปกว่านั้น ชูติมา นิมนวล (2563 : 27-34) พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนใหญ่เป็น ประเภทอาหาร วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการเลือกซื้อ สินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อใช้เองส่วนตัว บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP คือตนเอง

พฤติกรรมการซื้อขายดังกล่าวก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อตราสินค้าจากการศึกษาของ กฤตชน วงศ์รัตน์ (2563 : 209-227) พบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและความ จงรักภักดีของลูกค้า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) อิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดบริการ ได้แก่ ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการบริการส่งผลเชิงบวก ต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ดังนั้นพฤติกรรมซื้อขายและความจงรักภักดีต่อตราสินค้าดังกล่าวช่วยเพิ่มความดึงดูดใจในการซื้อสินค้า สร้างรายได้เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดกลุ่มการผลิตสินค้าได้ให้ตรงกับความต้องการของผู้ให้มากที่สุด

สามารถจะกล่าวได้ว่าแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน คือการทำเพื่อบริโภคในครอบครัวในชุมชน และระหว่างชุมชนที่เป็นเครือข่ายในระดับตำบลและระหว่างตำบลประสานกับชุมชนผู้ผลิตให้สินค้าจากหมู่บ้านเข้าไปสู่ตลาดเมืองด้วยความมั่นคงกว่าการไปแข่งขันกับผู้ผลิตอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ตรงนี้ต้องมีการจัดการโดยกระบวนการ "ประชาสังคม" ซึ่งในสังคมไทยยังคงต้องพัฒนานักอีกมา ที่ญี่ปุ่นมีกระบวนการนี้มานานที่เรียกกันว่า ไดอิจิ เชื่อมประสานระหว่างชุมชนในชนบทที่ผลิตกับชุมชนเมืองผู้บริโภคทำกันเป็นกระบวนการเป็นระบบ (วิจิต ชาติเพชร, 2563 : 1-3)

ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานีมีหลากหลายแต่ในการศึกษาในครั้งนี้ต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมซื้อขายและความจงรักภักดีต่อแบรนด์ว่ามียอดประกอบใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความจงรักภักดีและมีพฤติกรรมซื้อขายอย่างไร สามารถจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการและการซื้ออย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนต้องการได้รับการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการผู้บริโภค ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการก่อเกิดการซื้ออย่างต่อเนื่องต่อไปได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาพฤติกรรมซื้อขายและความจงรักภักดีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและเล็กด้านอาหารเพื่อเสริมสร้างผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ สร้างมูลค่าเพิ่มและปรับปรุงภาพลักษณ์ของสินค้าไทยที่มีฐานด้านการผลิตอาหารให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานระดับสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมซื้อขายและความจงรักภักดีของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปทุมธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย

1. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานีจำนวน 324 ราย (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2564: 1)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการเก็บตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งหมด 324 ราย แบบเจาะจงตามลำดับรายชื่อ

2. เครื่องมือในการวิจัย

ประกอบด้วยการสร้างแบบสอบถามและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การสร้างแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยโครงสร้างของแบบสอบถาม 4 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และบริษัท ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ และข้อมูลด้านขนาดขององค์กร ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านนวัตกรรมนวัตกรรมการตลาด ประกอบด้วยคุณค่าเฉพาะตัว การมุ่งเน้นที่ตัวลูกค้า การมุ่งตลาดเฉพาะกลุ่ม ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีต่อแบรนด์ ประกอบด้วยพฤติกรรมการซื้อ และความจงรักภักดีต่อแบรนด์ และ ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความได้เปรียบด้านการแข่งขัน ประกอบด้วยการมีกลยุทธ์ด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่างในด้านสินค้าและบริการ และการตอบสนองอย่างรวดเร็วแก่ผู้บริโภค

2.2 การสร้างและหาคุณภาพ

รูปแบบของข้อคำถาม ส่วนที่ 1 รูปแบบข้อคำถามในแบบสอบถามมีลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด เป็นข้อคำถามที่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ตามความเป็นจริง ส่วนที่ 2-4 รูปแบบข้อคำถามแบบสอบถาม มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายปิดและส่วนของการตอบเป็นการประเมินค่าด้วยการวัดแบบลิเคิธสเกล งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้ Five-point Rating Scale

การหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการทดสอบความถูกต้อง ผลการทดสอบจากจำนวน 5 ท่าน พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามจึงมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัดมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและ มีความชัดเจนของภาษา และครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งผู้วิจัย ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ เช่น เพิ่มประธานในประโยคคำถาม แก้ไขภาษาที่ไม่เป็นทางการ แก้ไขคำให้มีความเหมาะสม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

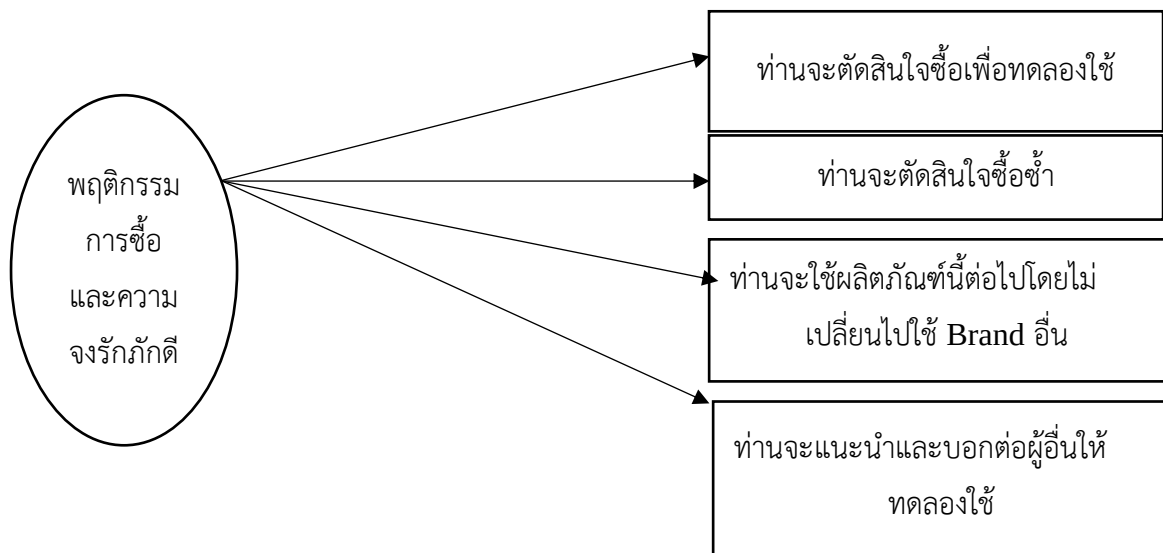
ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานีจำนวนทั้งสิ้น 324 รายในช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2564 - มีนาคม 2565 และตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนข้อแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะจงตามลำดับรายชื่อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์โปรแกรมสถิติ กำหนดใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา และการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีต่อตราสินค้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัยพัฒนามาจาก บุญสม สืขากิตติกร (2558: 7-10), Gunday (2011: 662-676) และ Nuryakin (2018: 1-21) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงแนวคิดการทดลอง พฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีต่อแบรนด์ และความได้เปรียบด้านการแข่งขันดังแสดงได้ในภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามด้วยสถิติพรรณนาของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปผลการวิจัยได้แก่การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย การทดสอบความเชื่อมั่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีต่อแบรนด์

ชื่อตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับค่าคะแนน
ท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้(Bb1)	3.40	1.03	ปานกลาง
ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2)	3.32	0.94	ปานกลาง
ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (Bl1)	3.22	0.92	ปานกลาง
ท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้ (Bl2)	3.07	0.99	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.25	0.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยด้านความสามารถด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีต่อแบรนด์พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$, $SD = 0.97$) โดยพบมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.07-3.40 เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ (Bb1) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.03 ($\bar{x} = 3.40$, $SD = 1.03$) รองลงไปคือท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.94 ($\bar{x} = 3.32$, $SD = 0.94$) เท่า ๆ กับท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (Bl1) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.92 ($\bar{x} = 3.32$, $SD = 0.92$) และท้ายสุดข้อคำถามด้านท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้ (Bl2) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ 3.07 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.99 ($\bar{x} = 3.07$, $SD = 0.99$)

ก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ทำวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยกำหนดใช้ค่าแปรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาถ้าตัวชี้วัดถูกตัดทิ้ง ควรมีอยู่ในระดับ 0.70 ขึ้นไป (Hair, Anderson and Talham, & Black, 2010 : 45-55) ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ 0.852 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ถูกตัดทิ้งไม่มีค่าใดน้อยกว่า 0.50 และค่า Item total correlation มีค่าระหว่าง 0.650-0.686 สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไปได้ ดังแสดงได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของมาตรวัดจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปร/ตัวชี้วัด	ค่า Item- total Correlation	ค่าสัมประสิทธิ์	
		แอลฟา ถ้าตัวชี้วัด ถูกตัดทิ้ง	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา
พฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดี			0.852
ท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ (Bb1)	0.511	0.534	
ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2)	0.515	0.554	
ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่ เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (Bl1)	0.509	0.572	
ท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ ทดลองใช้ (Bl2)	0.517	0.646	

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 มีค่า Eigenvalue มากกว่า 1.000 แสดงว่ามีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Ngansathil, 2001 : 50-55; Nguyen, 2000 : 100-103) แสดงได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดี

ชื่อองค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ	
ท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ (Bb1)		0.819
ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2)	0.886	
ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่ เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (Bl1)	0.881	
ท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ ทดลองใช้ (Bl2)		0.817
Eigenvalue	1.621	1.288
Percent of Variance	40.520	32.205
Cumulative Percent	40.520	72.725

KMO 0.503, Chi square 181.583, df 6

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบจากข้อคำถามที่ใช้วัด 4 ข้อทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดคือต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 โดยพบว่าข้อคำถามท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (BI2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดที่ 0.886 รองลงไปคือการท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น และท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ตามลำดับ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.817 ถึง 0.886

ยิ่งไปกว่านั้นองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวคือ Bb2-BI1 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 40.520 ด้านองค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวคือตัวแปร Bb1 และ BI2 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.205 ดังนั้นตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนทั้ง 4 องค์ประกอบได้ร้อยละ 72.725

หากพิจารณาค่า Eigenvalue พบว่าองค์ประกอบที่ 1 มีค่าที่ 1.621 และองค์ประกอบที่ 2 มีค่าเท่ากับ 1.288 ด้านค่า KMO. มีค่าที่ 0.503 แสดงว่ามีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้

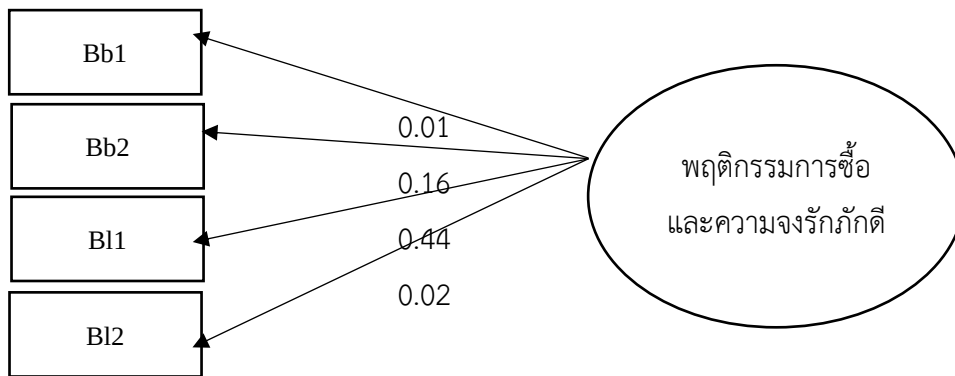
เมื่อทำการการวิเคราะห์ค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปร มีพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีค่าที่ 2.351 และ 2.716 เกณฑ์คือควรมีค่าต่ำกว่า 10 ยิ่งมีค่าน้อยเท่าไร แสดงว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ ส่วนค่า tolerance มีค่าที่ 0.425 และ 0.368 ตามลำดับ แสดงว่ามีค่าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรนั้นมีอิทธิพลทางตรงกันต่ำ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของตัวแปรแฝง (latent variable) (Hair et al., 2010 : 776) ผลการตรวจสอบโมเดลการวัดตัวแปรแฝงด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าโมเดลการวัดตัวแปรแฝงที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square=32.54, df=2, P-value=0.000, RMSEA=0.000) แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ด้านท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ (Bb1) ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2) ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (BI1) และท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้ (BI2) สามารถนำมาใช้วัดตัวแปรแฝงด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีดังแสดงรายละเอียดตารางที่ 4 และภาพที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบโมเดลการวัดตัวแปรแฝงด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดี

ตัวแปรสังเกตได้	λ_i	t
ท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้	0.01	1.99
ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ	0.16	2.90
ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น	0.44	3.00
ท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้	0.02	2.69

Chi-square=2.74, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดี

จากตารางที่ 4 พบว่าค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตด้านท่านจะตัดสินใจซื้อเพื่อทดลองใช้ (Bb1) ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2) ท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (B11) และท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้ (B12) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.01-44 โดยที่ค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ทุกเส้นมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปรสามารถนำมาวัดตัวแปรแฝงของพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีได้ ตามภาพที่ 2 พบว่าท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น มีความสำคัญในตัวแปรแฝงด้านพฤติกรรมการซื้อและความจงรักภักดีสูงสุด (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ = 0.44) รองลงไปที่ท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ และท่านจะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้ทดลองใช้ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของพฤติกรรมการณ์ซื้อและความจงรักภักดีพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสอดคล้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ท้ายสุดเมื่อทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของตัวแปรแฝง (Pc) มีค่าเท่ากับ 0.63 และค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ของตัวแปรแฝง (Pv) มีค่าเท่ากับ 0.51 ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดคือควรมีค่ามากกว่า 0.60 และ 0.50 (Diamantopoulos and Siguaw, 2000 : 23-30)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของพฤติกรรมการณ์ซื้อพบว่าข้อคำถามด้านพบว่าท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำ (Bb2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดที่ 0.886 ด้านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความจงรักภักดีต่อแบรนด์พบว่าข้อคำถามด้านท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่น (Bl1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดที่ 0.881 หากพิจารณาภาพรวมของการวิเคราะห์หกรอบแนวความคิดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าดัชนีวัดความสอดคล้องมีความเหมาะสมกลมกลืนดี (Chi-square=2.74, df=0, P-value =1.000, RMSEA=0.000) เนื่องจากการพัฒนาสินค้ารวมตลอดถึงรสชาติคุณภาพของสินค้าช่วยให้ผู้บริโภคมีความจงรักภักดีไม่เปลี่ยนใจไปซื้อสินค้าของผู้ประกอบการรายอื่น ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของ สมเกียรติ สุทธิธนากร (2562 : 270-283) ทำการศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนสร้างสรรค์มูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในระดับมาก โดยการนำเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผูกโยงในสินค้าอย่างเป็นรูปธรรม ความรู้ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ตัวบุคคล ซึ่งสามารถสื่อสารเมื่อมีการจำหน่ายสินค้า ในเทศกาลต่าง ๆ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดการการซื้อซ้ำ เพิ่มมูลค่า และใช้สินค้าอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชน จังหวัดปทุมธานีที่เน้นศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการด้านอาหารต้องใส่คุณค่าตัวผลิตภัณฑ์ สร้างความแตกต่างในแต่ละกลุ่ม มุ่งเน้นให้สามารถเก็บรักษานาน สร้างเรื่องราวลงในตัวผลิตภัณฑ์ สร้างบรรจุภัณฑ์ ฉลากแต่ตราสินค้าให้โดดเด่นสามารถแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ และนานาชาติได้ รวมตลอดถึงการปรับปรุงรสชาติให้ถูกปากผู้บริโภคในแต่ละประเทศ ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ทันสมัย ปลอดภัย สะอาด ไร้ปัญหาการติดเชื้อในภาวการณ์ระบาด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการองค์ประกอบพบว่าท่านจะใช้ผลิตภัณฑ์นี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนไปใช้ Brand อื่นและรองลงไปคือท่านจะตัดสินใจซื้อซ้ำมีความสำคัญเป็นสองอันดับแรก ดังนั้นจึงสามารถให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ระดับผู้ประกอบการส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์ สร้างการจดจำ สร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ง่ายต่อการจดจำ
2. ระดับชุมชน ร่วมมือกันระดมความคิดสร้างผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันในแต่ละแห่ง พัฒนาและวิจัยสินค้าให้มีรสชาติและคุณภาพ ส่งเสริมการจ้างงานในท้องถิ่น มีการถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ
3. ระดับประเทศ เชื่อมต่อช่องทางการตลาดออนไลน์ และเปิดตลาดใหม่ ๆ ส่งเสริมการผลิตสินค้าลดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ ยกย่องผู้ประกอบการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาตัวแปรใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ รวมตลอดถึงศึกษาช่องทางการตลาด การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดสมัย การสื่อสารการตลาด รวมถึงการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พัฒนาการศึกษที่เน้นเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่าง และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ยิ่งไปกว่านั้นควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่จะเป็นตัวแปรที่สำคัญมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตชน วงศ์รัตน์. (2563). อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าที่มาใช้บริการรีสอร์ทและโฮมสเตย์จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*. 21 (3), 209-227.
- สมเกียรติ สุทธิธารกร และคณะ. (2562). การสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 13 (1), 270-283.
- ชุติมา นิ่มนวล. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 22 (1), 27-34.
- บุญสม ลิขยาคิตติกร. (2558). นวัตกรรมการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5723030044_3423_2120.pdf
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. (2564). ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: http://smce.doae.go.th/smce1/report/report_tvc2_list.php

- วิจิต ชาติเพชร. (2563). วิสาหกิจชุมชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563. แหล่งที่มา:
<https://sites.google.com/site/kriengten/wisahkic-chumchn>
- อรอุมา นาทสีทา และคณะ. (2563). พฤติกรรมผู้บริโภคและสถานการณ์ตลาดของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครนายก. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 14 (3), 310-327.
- Diamontopoulos, A., & Sigauw, A. D. (2000). *Introduction LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage.
- Gunday, Gurhan. et., al. (2011). *Effect of Innovation Types on Firm Performance*. International Journal Production Economics. 133, 662-676.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E., (2010). *Multivariate data analysis: A global perspectives*. Upper, Saddle River, NJ: Pearson Education, International.
- Ngansathil, Wichitra. (2001). *Market Orientation and Business Performance: Empirical Evidence from Thailand*. Ph.D. Dissertation, The University of Merbourne.
- Nguyen, Hong T. (2000). *The Determinants and Decision Making Process of Export Marketing Activities in Small and Medium Sized Manufacturing Firms in Germany*. DBA. Dissertation, Nova Southern University.
- Nuryakin, et al. (2018). Mediating effect of value creation in the relationship between relational capabilities on business performance. *Contaduría y Administración*, 63 (1), 1-21.

ผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist)
ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

**The Effects of Constructivist Theory through Active Learning on
Mathematical Learning of Education Students Majoring in
Mathematics at Phranakhon Rajabhat University**

วีระยุทธ ด้วงไย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Werayut Duongyai

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: werayut1969@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2) ศึกษาผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 26 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลอง 24 ชั่วโมง นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดด้วยสถิติทดสอบที (One Sample t – test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น (Active) มีชีวิตชีวา โดยจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ จำนวน 6 แผน แต่ละแผนมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน 1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการแนะนำบทเรียนหรือทบทวนความรู้เดิม 2. ขั้นนำเสนอ

สถานการณ์การเรียนรู้เป็นการนำเสนอสถานการณ์หรือเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นการวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้กับข้อมูลที่กำหนดเพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ 4. ขั้นสรุปความรู้คณิตศาสตร์ เป็นการสรุปสาระความรู้ใหม่ และนำเสนอผลการเรียนรู้ และ 5. ขั้นสะท้อนความคิดเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในการสรุปสาระความรู้ใหม่ที่เรียนรู้ในแต่ละครั้ง

2) ศึกษาผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) พบว่า

2.1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 14.42 คิดเป็นร้อยละ 72.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 65 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีนักศึกษาได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ ร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08

2.2) ผลของการสรุปความรู้คณิตศาสตร์หลังจากเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ พบว่า มีนักศึกษา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 สามารถสรุปความรู้คณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ครบถ้วน หลังจากผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วให้สรุปความรู้อีกครั้ง ก็สามารถสรุปความรู้ได้ถูกต้อง ครบถ้วนด้วยตนเอง

2.3) ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 ข้อ และอยู่ในระดับเห็นด้วย จำนวน 4 ข้อ

คำสำคัญ : การเรียนรู้คณิตศาสตร์; กิจกรรมการเรียนรู้; ทฤษฎีการสร้างความรู้; การเรียนรู้เชิงรุก

Abstracts

The purposes of this research were 1) to develop mathematical learning activities based on constructivist theory through active learning of education students majoring in mathematics, Bachelor of Education, Phranakhon Rajabhat University, and 2) to study the effects of mathematics learning of education students majoring in mathematics, Bachelor of Education, Phranakhon Rajabhat University.

This research was the Quasi – Experimental Research. The sample of this research was 26 second-year students who studied in the program of Bachelor's Degree of Education in Mathematics, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University in academic year 2021, which obtained from the cluster random sampling.

The research instrument consisted of lesson plans, learning achievement test, and the survey on opinions towards mathematical learning development. The data collection of this research was taken in the second semester of academic year 2021, and was taken 24 hours for research testing. The statistics for analyzing the collected data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and One Sample t-test.

The results revealed that:

1. The effects of mathematical learning activities based on constructivist theory through active learning of education students majoring in mathematics, Bachelor of Education, Phranakhon Rajabhat University enabled students' self-directed learning in the class via six lesson plans. Each lesson plan represented:

Step 1: Introduction - introduce the lesson or review the prior knowledge.

Step 2: Situation Presenting - present the situations or events related to the topics students want to learn.

Step 3: Activities - enable students to link their knowledge to the lessons which will transform into new knowledge.

Step 4: Conclusion - conclude new knowledge and lead learning achievement.

Step 5: Feedbacks - give students the opportunity to express their opinions and suggestions.

2. The effects of mathematical learning development based on constructivist theory through active learning were:

2.1 The mean level of learning achievement score was at 14.42 (72.10%) and standard deviation was 2.30. The learning achievement score of 65 percent of students was higher than standards with statistical significance at the level of 0.5. There were 19 students whose learning achievement score was at 70 percent or higher (73.08 percentage).

2.2 21 students (80.77%) were able to summarize their mathematical knowledge completely after learning based on the mathematical activities. After the instructors gave feedbacks and suggestions, students could summarize their mathematical knowledge correctly and accurately.

2.3 The results of students' opinion survey towards the development of mathematics learning found that the mean level was 4.55 and the standard deviation of 0.52 which was at the strongly agree level. The opinions at the strongly agree level were found in 6 questions and the opinions at agree level were found in 4 questions.

Keywords : Mathematical Learning; Learning Activities; Constructivist Theory; Active Learning.

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่งผลให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นผลให้คนในสังคมจะต้องปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยและทำงานในระบบสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปรับตัวของคนในสังคมใหม่จำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ โดยเฉพาะทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตและทำงานในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองครูจะไม่เป็นผู้สอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ทำหน้าที่เหมือนเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2562 : ออนไลน์) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ควรเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวผู้เรียนเองหลักการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังกล่าว คือทฤษฎีการ

สร้างความรู้หรือคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้โดยตัวผู้เรียนเองซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของจีน เพียเจต์ (Jean Piaget) และไวทสกี้ (Vygotsky) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2560 : 92) โดยเพียเจต์เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างทางปัญญาที่เรียกว่า สคีมา (Schemas) ผ่านกระบวนการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้างทางปัญญา (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เข้าสู่สภาวะสมดุล (Equilibrium) ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมและสิ่งที่ต้องเรียนรู้ใหม่ ส่วนไวทสกี้เชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ครูจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้วยการแนะนำ กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาและเกิดความท้าทาย ซึ่งจะเป็นรากฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2557 : 185 – 188)

นักทฤษฎีกลุ่มสร้างความรู้ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ เงื่อนไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้ 1) การสร้างการเรียนรู้ ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเองจากประสบการณ์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2) การเรียนรู้เป็นผลมาจากการแปลความหมายตามประสบการณ์ของแต่ละคน 3) การเรียนรู้เกิดจากการลงมือกระทำ (Active Learning) และ 4) การเรียนรู้เกิดจากการร่วมมือ (Collaborative Learning) การพัฒนาความคิดรวบยอดของตนเองได้มาจากการร่วมแบ่งปันแนวคิดที่หลากหลาย การเรียนรู้ร่วมกัน การเสนอแนวคิดที่หลากหลายของแต่ละคน จะทำให้เกิดการปรับโครงสร้างของความรู้ของตนเอง และสร้างความหมายใหม่ขึ้น และ 5) การเรียนรู้ที่เหมาะสม (Situating Learning) ควรเกิดขึ้นในสถานการณ์จริงหรือมีความเหมาะสมที่สะท้อนบริบทของสภาพจริง ที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิต (Bednar et.al., 1995 : 65) ทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการแปลความหมายและสร้างความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งการแปลความหมายของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละบุคคล ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ี้สามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะยึดเงื่อนไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้อันหนึ่งก็คือ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones. 1993 : 87) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators) (Bonwell & Eison, 1991 : 7, Fedler and Brent, 1996 : 43 – 47) กล่าวคือการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มีโอกาสแสวงหาความรู้และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการนำเอาวิธีการและเทคนิควิธีต่าง

ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผลจากการปฏิบัติกิจกรรมหรือลงมือทำ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเกิดประสบการณ์นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ฟัง อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำกิจกรรมและในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดขั้นสูงได้แก่การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่าในสิ่งที่กำลังทำอยู่ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2560 : 94) จึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) มีชีวิตชีวา

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตครูที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทั้งด้านหลักการทางคณิตศาสตร์และการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์และยังต้องพัฒนาให้มีทักษะและความสามารถต่างๆ ที่สำคัญสำหรับครูยุคใหม่ โดยเฉพาะ ทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร ยังมุ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะวิธีการเรียนรู้(Learning How to Learn) (ราชภัฏพระนคร, 2562 : 7-8) สำหรับการจัดการเรียนรู้รายวิชา4112208 ความน่าจะเป็นและสถิติ(Probability and Statistics) นอกจากจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติ แล้วยังต้องพัฒนาวิธีการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การสรุปสาระความรู้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Bonwell & Eison, 1991 : 7) จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. ศึกษาผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย “ผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้(Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร” ดำเนินการวิจัยใน 5 ขั้นตอน ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ และการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อนำข้อมูลความรู้มาประกอบในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ แล้วจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผนโดยแต่ละแผนจะใช้แนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ตามหลักการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ เป็นการทบทวนและตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความเหมาะสมกับเวลา ความยากง่ายและความเป็นไปได้ของกิจกรรมโดยอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชา 4112208 ความน่าจะเป็นและสถิติ ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน (อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร) พร้อมปรับปรุงแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกิจกรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากอยู่ในช่วงของการระบาดของเชื้อโรคโควิด – 19 การวิจัยครั้งนี้ได้จัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมเรียนออนไลน์ Zoom Meetings ทำการทดลองในช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2565 จำนวน 6 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมงรวม 24 ชั่วโมง และเมื่อสิ้นสุดการทดลองให้นักศึกษาทำแบบทดสอบและตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัยแล้วเผยแพร่สู่วงวิชาชีพต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม มา 1 หมู่เรียนมีนักศึกษา 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจำนวน 6 แผน แต่ละแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นนำเสนอสถานการณ์การเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ และ 5) ขั้นสะท้อนความคิด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื้อหาในรายวิชา 4112208 ความน่าจะเป็นและสถิติ เป็นข้อสอบแบบเติมคำตอบ จำนวน 12 ข้อและแสดงวิธีทำ จำนวน 2 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.32 – 0.48 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.33 และหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.76

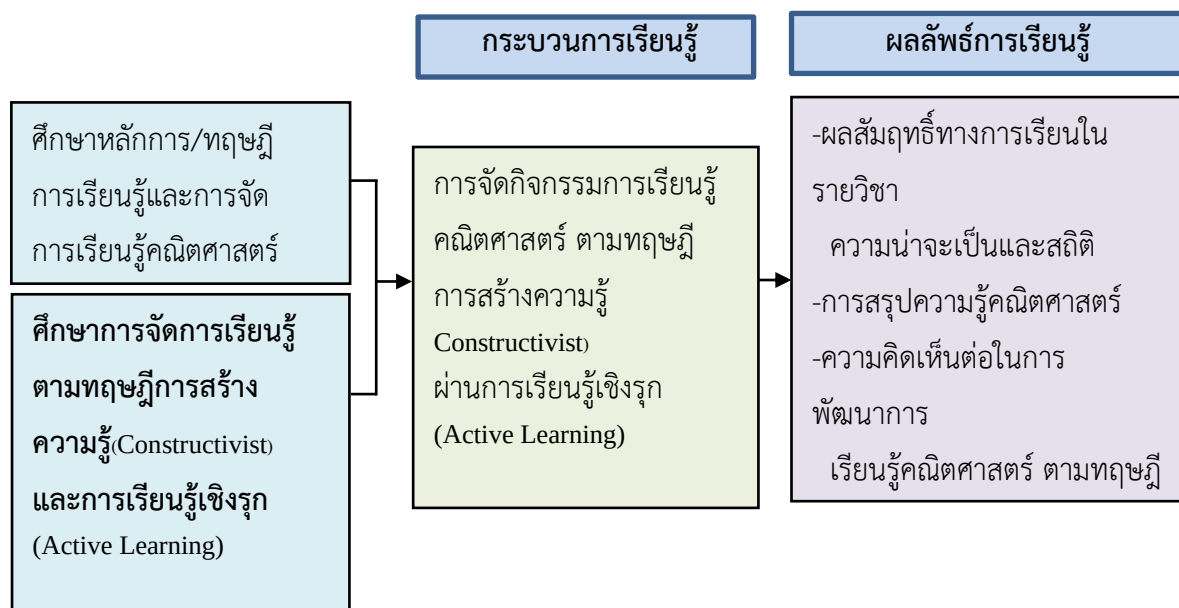
3. แบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้น ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด แบบสำรวจความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ผลการสรุปความรู้ วิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ และค่าร้อยละ
3. ทดสอบสมมติฐานโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดด้วยสถิติทดสอบที (One sample t – test)
4. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ ด้วยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ เพื่อนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนใน 2 เป้าหมาย คือ กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และ ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ต่อไปนี้

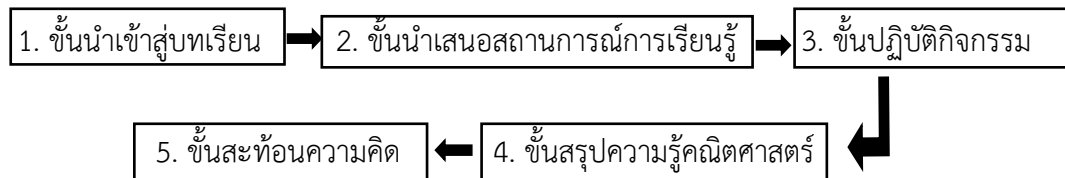

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) สำหรับนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น (Active) มีชีวิตชีวา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ โดยจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 1) เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถิติ 2) เรื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล 3) เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น 4) เรื่อง ความน่าจะเป็น 5) เรื่อง ตัวแปรสุ่มและการแจกแจงความน่าจะเป็นของตัวแปรสุ่มแบบไม่ต่อเนื่อง และ 6) เรื่อง การแจกแจงความน่าจะเป็นของตัวแปรสุ่มแบบต่อเนื่อง แต่ละแผนมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการแนะนำบทเรียนหรือทบทวนความรู้เดิม 2. ขั้นนำเสนอสถานการณ์การเรียนรู้เป็นการนำเสนอสถานการณ์หรือเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 3. ขั้นปฏิบัติการจริง เป็นการวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้กับข้อมูลที่กำหนด เพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ 4. ขั้นสรุปความรู้คณิตศาสตร์เป็นการสรุปสาระความรู้ใหม่ และนำเสนอผล

การเรียนรู้ และ 5. ขั้นสะท้อนความคิดเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในการสรุปสาระความรู้ใหม่ที่เรียนรู้ในแต่ละครั้ง ลำดับการดำเนินการ ดังภาพ

2) ศึกษาผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พบว่า

2.1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ในรายวิชา 4112208 ความน่าจะเป็นและสถิติของนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ฯ กับเกณฑ์ร้อยละ 65 ปรากฏผลดังตาราง 1 ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 65 (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

กลุ่มตัวอย่าง	X	S.D.	t	Sig
นักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564	14.42	2.30	3.15	.004*

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 df = 25

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 14.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 65 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พบว่า ได้คะแนนอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 70 – 79) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 34.62 อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60 – 69) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 และอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 50 – 59) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า มีนักศึกษาจำนวน 19 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.08) ที่ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด จะมีเพียง 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.38) ที่ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 และไม่มีนักศึกษาที่สอบได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50

2.2 หลังจากได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ แล้วมีนักศึกษาจำนวน 21 คน ร้อยละ 80.77 สามารถสรุปความรู้ได้ถูกต้อง ครบถ้วน สำหรับนักศึกษาที่สรุปความรู้ยังไม่ครบถ้วน ผู้สอนจะให้ข้อมูล

ย้อนกลับ (feedback) และข้อสังเกตในส่วนที่ยังบกพร่องเพิ่มเติมเป็นรายบุคคลทางแอปพลิเคชันไลน์ส่วนบุคคล แล้วให้มีการสรุปใหม่อีกครั้ง นักศึกษาสามารถสรุปผลการเรียนรู้ได้ถูกต้อง ครบถ้วนด้วยตนเอง

จากการตรวจผลการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดและงานที่มอบหมาย การสรุปความรู้ของนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์ เป็นดังนี้

ระยะแรก (แผนที่ 1 – 3) จะฝึกให้นักศึกษาสรุปสาระความรู้ โดยผู้สอนเสนอกรอบการสรุปและวิธีการสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการสรุปความรู้ พบว่า นักศึกษาจะเขียนสรุปโดยลอกข้อความตามหัวข้อในหนังสือไม่ได้เรียบเรียงเป็นภาษาของตนเอง เมื่อผู้สอนซักถามก็ไม่สามารถอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ ของตนเอง มักจะอ่านข้อความที่ตัดหรือคัดลอกมาจากหนังสือ ผู้สอนจึงอธิบายถึงการสรุปสาระความรู้อีกครั้งว่า ควรสรุปอะไรบ้าง สรุปอย่างไร รายละเอียดหรือตัวอย่างประกอบควรนำเสนอแค่ไหน และเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกันอย่างไรกับเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานหรือเนื้อหาอื่น ๆ จะมีการเชื่อมคำหรือข้อความให้เป็นภาษาที่สื่อสารถึงความรู้ที่ได้อย่างไร เมื่อผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมในการสรุปในส่วนที่ยังบกพร่องเป็นรายบุคคลทางแอปพลิเคชันไลน์ส่วนบุคคล พบว่านักศึกษาปรับปรุงการสรุปสาระความรู้ได้ดีขึ้น

ระยะหลัง (แผนที่ 4 – 6) หลังจากนักศึกษาเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และการสรุปความรู้แล้ว ก่อนเริ่มการเรียนรู้ผู้สอนได้ซักถามว่า จะทราบได้อย่างไรว่าการสรุปความรู้ถูกต้อง สมบูรณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถอธิบายได้ แล้วผู้สอนจึงอธิบายถึงหลักการและแนวทางในการสรุปความรู้อีกครั้งหนึ่ง หลังจากปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนสรุปความรู้ด้วยตนเอง เมื่อตรวจสอบผลการสรุปความรู้ โดยในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 พบว่า นักศึกษาสรุปได้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.77 นอกนั้น สรุปได้ถูกต้อง แต่ยังไม่สมบูรณ์ จึงให้กลับไปทบทวนและปรับปรุงการสรุปเพิ่มเติม

2.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ฯ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ได้ผลดังตาราง 2
ตาราง 2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1. แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้จะทำให้มองเห็นทิศทางการเรียนรู้ได้	18 (69.2)	8 (30.8)	-	4.69	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. การทบทวนความรู้เดิมที่สัมพันธ์	18 (69.23%)	8 (30.77%)	-	4.69	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กับสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่เป็น สิ่งจำเป็น						
3. กิจกรรมหรือสถานการณ์เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วย การอ่าน การฟัง หรือการ อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์	12 (46.15%)	13 (50.0%)	1 (3.85%)	4.42	0.58	เห็นด้วย
4. กิจกรรมหรือสถานการณ์ ส่งเสริมให้ได้คิด วิเคราะห์และ หาแนวทางในการหาคำตอบ อย่างไร นำไปสู่ข้อสรุปหรือ สร้างความรู้ได้	13 (50.0%)	12 (46.15%)	1 (3.85%)	4.46	0.58	เห็นด้วย
5. การปฏิบัติกิจกรรมอย่าง กระตือรือร้น(การเขียนสรุป) ช่วยให้สามารถสรุปความรู้ใหม่ ได้	13 (50.00%)	12 (46.15%)	1 (3.85)	4.50	0.51	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6. การมีครูผู้สอนคอยให้ คำแนะนำ ช่วยเหลือหรือ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ทำให้ ปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเป้าหมาย	18 (69.23%)	8 (30.77%)	-	4.69	0.47	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7. การปฏิบัติกิจกรรมการ เรียนรู้ตามขั้นตอนและวิธีการ ที่กำหนด ทำให้เกิดการเรียนรู้ และได้ตรวจสอบความรู้	13 (50.00%)	13 (50.00%))	-	4.50	0.51	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8. การปฏิบัติกิจกรรมทำให้ได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	13 (50.00%)	12 (46.15%))	1 (3.85%)	4.46	0.58	เห็นด้วย
9. การสะท้อนความคิด หลังจากปฏิบัติกิจกรรมทำให้ การเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น	12 (46.15%)	14 (53.85%))	-	4.46	0.50	เห็นด้วย

10. การสะท้อนความคิดช่วยให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ (ใช้ในการแก้โจทย์ปัญหา)	15 (57.69%)	11 (42.31%)	-	4.58	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวมทุกด้าน	145 (55.77)	112 (43.08)	3 (1.15)	4.55	0.52	รวมทุกด้าน

หมายเหตุ : ระดับไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งไม่มีผู้ใดเลือก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.55, SD = 0.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 ข้อ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย จำนวน 4 ข้อ

นอกจากนี้ นักศึกษายังได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยสรุป ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน มีการทบทวนความรู้ก่อนเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ง่ายต่อการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้ กิจกรรมที่นำเสนอมีความเหมาะสม ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียน ได้คิดและได้ปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ได้คิดอย่างหลากหลาย ช่วยให้ได้เรียนรู้วิธีการเรียน มีการถาม – ตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจ การเขียนสรุปสั้น ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ง่ายและชัดเจนขึ้นทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี ได้ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น (แม้ไม่ได้มาเรียนในมหาวิทยาลัย) สามารถนำไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาได้ จากการเขียนสรุปทำให้เห็นว่าอะไรที่เข้าใจจริง (สรุปได้ถูกต้อง ครบถ้วน) และเห็นว่าอะไรที่ยังไม่เข้าใจ (สรุปได้ไม่ถูกต้อง หรือยังมีความบกพร่อง)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ความคิดเห็นและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีโอกาสได้ร่วมมือกับคนอื่น ได้เรียนรู้และแก้ปัญหา ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด หาเหตุผลในการเรียนรู้ และแก้ปัญหา (DeVies and Kohlberg., 1987 : 86) การพัฒนาความรู้และวิธีการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยยึดแนวทางการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell & Eison., 1991 : 7) มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ได้แสวงหาความรู้ และได้ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอน

คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (อัมพร ม้าคะนอง, 2543 : 74 – 80) โดยแต่ละกิจกรรมมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ 1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2. ชี้นำเสนอสถานการณ์การเรียนรู้ 3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 4. ขั้นสรุปความรู้ และ 5. ขั้นสะท้อนความคิดที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะขั้นปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์โดยตรง และขั้นสรุปความรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้ แล้วสรุปว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีการนำเสนอและอภิปรายความคิดเพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นความรู้ใหม่ (Riley, 1981 : 84) การนำเสนอผลการสรุปความรู้เป็นรายบุคคลที่ถูกสุ่มเลือกโดยผู้สอน สมาชิกที่เหลือได้สะท้อนความคิด แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ก่อนที่จะสรุปเป็นความรู้ทั้งหมดหลังจบบทเรียน

2. ผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักศึกษาเอกคณิตศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2.1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ในเนื้อหาทฤษฎีบท 4112208 ความน่าจะเป็นและสถิติเท่ากับ 14.42 (คิดเป็นร้อยละ 72.10) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 65 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น (Active) มีชีวิตชีวา ได้วิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้ นำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นความรู้ใหม่ และยังมีโอกาสได้นำเสนอความรู้ แสดงความคิดเห็นต่อความรู้ที่สมาชิกนำเสนอ พร้อมเสนอแนะในส่วนที่ยังไม่ถูกต้องหรือยังไม่สมบูรณ์ ก่อนที่จะสรุปเป็นความรู้ของตนเองในการเรียนรู้ทุกๆ กิจกรรมการเรียนรู้ จากการสรุปความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ เงื่อนไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ ที่กล่าวว่าถึงการพัฒนาความคิดรวบยอดได้มาจากการร่วมแบ่งปันแนวคิดที่หลากหลาย การเรียนรู้ร่วมกัน การเสนอแนวคิดที่หลากหลายของแต่ละคน จะทำให้เกิดการปรับโครงสร้างของความรู้ของตนเอง และสร้างความหมายใหม่ขึ้น (Bednar et.al., 1995 : 65) เมื่อเกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงแล้วทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงได้คะแนนสูงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีค่าสูง (คิดเป็นร้อยละ 72.10) และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 65 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (บุญเลี้ยง หุมทอง, 2554 : 23–24) ที่กล่าวว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างโดยผู้เรียนที่ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุนิสา ภามาศ และคณะ (2561 : 184-193) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พบว่า มีนักศึกษาได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผลการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ ตามข้อ 2.1 ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ใน

กระบวนการสร้างความรู้ สามารถสรุปความรู้ได้ถูกต้อง สมบูรณ์ อีกทั้งนอกเวลาเรียนปกตินักศึกษายังสามารถจัดกลุ่มประชุมหรือติวสรุปความรู้เพิ่มเติมผ่านระบบ Zoom Meetings จึงทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่กำหนดอย่างชัดเจน ทำให้ได้คะแนนการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 70 ขึ้นไป) เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 73.08 สอดคล้องกับผลการศึกษาของอรุณ มาวัน (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจำนวนร้อยละ 74.29 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

2.2 หลังจากได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ แล้วนักศึกษาจำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.77 สามารถสรุปความรู้คณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในขั้นที่ 3 แล้วสรุปความรู้ในขั้นที่ 4 และการนำเสนอผลการสรุปความรู้ที่เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นก่อนที่จะสรุปเป็นความรู้ใหม่ ทำให้นักศึกษาได้ฝึกวิธีการเขียนสรุปความรู้ และได้ปรับปรุงแก้ไข หากสรุปความยังไม่สมบูรณ์ จึงทำให้การสรุปความรู้ของนักศึกษามีความถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ของ ทักษิณ วัต ปานพุ่ม และชนนาถ เชื้อสุวรรณทวี (2560 : 105 – 118) ที่พบว่าการเขียนบันทึกการเรียนรู้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนนักศึกษาที่สรุปความยังไม่ครบถ้วน ผู้สอนจะให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และข้อสังเกตเพิ่มเติมในส่วนที่ยังบกพร่องเป็นรายบุคคลทางแอปพลิเคชันไลน์ส่วนบุคคล แล้วให้มีการสรุปใหม่อีกครั้ง เมื่อเข้าใจวิธีการสรุปความรู้แล้ว นักศึกษาสามารถสรุปผลการเรียนรู้ได้ถูกต้อง ครบถ้วนด้วยตนเอง นั่นคือ หลังจากได้รับการพัฒนาการเรียนรู้แล้ว นักศึกษาสามารถสรุปความรู้และนำเสนอเนื้อหาให้เห็นการเชื่อมโยงกันของความรู้ ทำให้มีความมั่นใจในการเรียนรู้มากขึ้น

2.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ พบว่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 ข้อ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย จำนวน 4 ข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่กำหนด และการนำเสนอผลการสรุปความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการตรวจสอบความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม ได้วิพากษ์ วิเคราะห์ผลการสรุปความรู้ของคนอื่น ทำให้เกิดการปรับโครงสร้างทางปัญญา ตามทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ รู้ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ จึงสรุปความรู้ได้ดี และส่งผลดีต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเรา

สามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และการเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือ การให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ ที่ออกแบบมีขั้นตอนดำเนินการอย่างชัดเจน 5 ขั้นตอนคือ 1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2. ชี้นำเสนอสถานการณ์การเรียนรู้ 3. ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 4. ขั้นสรุปความรู้ และ 5. ขั้นสะท้อนความคิด ที่มีความเกี่ยวข้องกัน จากการศึกษาปฏิบัติกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้ เพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นความรู้ใหม่ และการนำเสนอผลการเรียนรู้ สมาชิกได้สะท้อนความคิด แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ก่อนที่จะสรุปเป็นความรู้ทั้งหมดหลังจบบทเรียน จากกระบวนการเรียนรู้อย่างกล่าว ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเองและไม่เกิดความวิตกกังวลในการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Alsop (2004 : 2) ที่ทำการสอนโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ของครูฝึกสอนในชั้นประถมศึกษา โดยผู้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความกังวล ความเชื่อมั่นในความสำเร็จในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า หลังจากนักศึกษาฝึกสอนใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ทำให้สามารถลดความกังวลและเพิ่มระดับความเชื่อมั่นในความสำเร็จในการสอนมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทั้งการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ที่จัดสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในกรณีที่เกิดปัญหา ซึ่งกิจกรรมลักษณะดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ผู้เรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.08) ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ดังนั้น หากผู้สอนจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้เรียนรู้ด้วยกัน ผู้เรียนจะได้เกิดความคิด วิเคราะห์ ค้นหาความรู้ตรวจสอบและหาเหตุผล ก่อนที่จะสรุปความรู้ร่วมกัน และสรุปความรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฯ โดยใช้วิธีการหรือแนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) เข้ามาใช้ในการกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติงานร่วมกัน เช่น การเรียนรู้จากการทำโครงงาน หรือการวิจัยทางคณิตศาสตร์ หรือศึกษากับตัวแปรอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนวัต ปานพุ่ม และชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชย์การธนบุรี. *Journal of nakhonratchasima college*. 11 (2), 105 – 118.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพยาว์ ยินดีสุข.(2560). การเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2554). การวิจัยการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2562). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- วิจารณ์ พานิช.(2562). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.scbfoundation.com/publishing.php?project id=292#publishing/292/5466>.
- สุนิสา ภามาศ และคณะ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 13 (2), 184-193.
- อรุณ มาวัน. (2549). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. *วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัมพร ม้าคอง. (2543). การสอนตามแนวคิด Constructivist ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์*. 29 (1), 74-80.
- Alsup John. (2004). A constructivism in the mathematics classroom: towards a new approach. Online. retrieved June 15, 2016, from website : christinateskey.ca/metcourses/590pages/530constructivism-math.html.
- Bednar, A., Cunningham, D. J., Duffy, T., & Perry, D. (1995). *Theory in practice : How do we link? In G. Anglin (Ed.), Instructional Technology : Past, present, and future*. (2nd ed). Englewood, CO : Libraries Unlimited.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning : Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC. : ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University.
- DeVries, R. and Kohlberg, L. (1987). *Constructivist early education and comparison with other Programs*. Washington, DC. : National Association for the Education of Young Children.

- Felder, R. & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student – Centered Instruction. *Journal of College Teaching*. 44 (2), 43 – 47.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning : Strategies or the College Classroom*. San Francisco: Josey – Bass Publishers.
- Riley, M. J. (1981). *Management Information System*. (2nd ed). San Francisco : Holden-Day.

การพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของ
โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี

**Development of Health Promotion and Diseases Prevention Services of
Community Hospitals in Saraburi Province**

อุบลรัตน์ ชื่นสมานศรี และ จิระ ประทีป

มหาวิทยาลัยรังสิต

Ubonrat Chuensamansri and Chira Prateep

Rangsit University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: kaminchuensamansri@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริการด้วยวิจัยแบบผสมผสานนี้ เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน มีกลุ่มตัวอย่าง 420 คน ได้แก่ ผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสระบุรี 400 คน และผู้เชี่ยวชาญการจัดการบริการโรงพยาบาลชุมชน 20 คน ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก
2. ลักษณะสำคัญของผู้รับบริการมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีน้อย
3. ปัญหาอุปสรรคในการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีที่สำคัญ คือการจัดการบริการไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน
4. การพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี มี 7 แนวทาง ตามรูปแบบ UBONRAT Model ได้แก่ 1) Unity of service คือ การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิให้จัดการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในชุมชนด้วยมาตรฐานเดียวกันกับโรงพยาบาลแม่ข่าย 2) Behavior of service คือ พัฒนาพฤติกรรมบริการโดยลดภาระงานให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุขและให้บริการที่ดี 3) One stop service คือ เพิ่มบริการที่จบในจุดเดียว 4) Network of service คือ บูรณาการงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะชุมชน 5) Responsive service คือ จัดบริการโดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน 6) Accessibility of service คือ บริการเชิงรุกเพิ่มการเข้าถึง และ 7)

* วันที่รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2565; วันตอบรับบทความ: 8 มิถุนายน 2565

Received: May 5, 2022; Revised: June 7, 2022; Accepted: June 8, 2022

Technology of service คือ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการ

คำสำคัญ: คุณภาพบริการ; โรงพยาบาลชุมชน; การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

Abstracts

This mixed method research to study the development of service quality. Aims to analyze the level of service quality; its relationship with the characteristics of service recipients; problems; and develop guidelines for health promotion and disease prevention services of community hospitals in Saraburi. The 420 samples of 400 service recipients and 20 community hospital service experts had questionnaire and interviewed between March and April 2022. The statistical analysis; through Pearson's product moment correlation coefficient and qualitative data content analysis; shows the following results:

1. The service quality of health promotion and disease prevention services of community hospitals in Saraburi was in the "high" level.

2. The characteristics of service recipients and the level of service quality have minimal correlations.

3. Major problems and obstacles in health promotion and disease prevention services of community hospitals in Saraburi is the lack of information on community needs for effective service.

4. Development of service quality of health promotion and disease prevention services of community hospitals in Saraburi, there are 7 approaches according to the UBONRAT Model: 1) Unity of service: develop the primary care networks to standards provide as hosted, 2) Behavior of service: develop service behavior by reduce workload to make personnel happy, resulting in good service, 3) One stop service, 4) Network of service: integrate with parties network, 5) Responsive service: services based on community problems; 6) Accessibility of service: proactive services that increase accessibility; and 7) Technology of service: using technology to increase convenience for service recipients and reduce workload for personnel.

Keywords: Service quality; Community hospital; Health promotion and disease prevention

บทนำ

ประเทศไทยแบ่งสถานพยาบาลตามแนวคิด "ใกล้บ้าน ใกล้ใจ" โดยมุ่งให้บริการสาธารณสุขอย่างเท่าเทียมกัน 3 ระดับ คือ ระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ ตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561 : ออนไลน์) ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐาน ลดการแออัด ได้กำหนดให้ทุกโรงพยาบาลผ่านการรับรองคุณภาพบริการจากสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (สรพ.) ซึ่งในปัจจุบันมีโรงพยาบาลรัฐร้อยละ 52.86 ผ่านการรับรองคุณภาพแล้ว (สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล, 2561 : 3) แต่ส่วนใหญ่ยังใช้กระบวนการพัฒนาต่อเนื่องของ Hospital accreditation ในการให้บริการน้อย ทั้งที่การสร้างเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลเป็นจุดเชื่อมต่อการพัฒนาคุณภาพบริการตามกระบวนการ HA ในส่วนนี้ถ้าโรงพยาบาลเข้าใจว่าปัญหาสุขภาพเกิดจาก

ปัจจัยที่สามารถจัดการได้ด้วยการส่งเสริมสุขภาพ ก็จะแก้ปัญหาสุขภาพแบบบูรณาการร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยยกระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลได้

ในปี 2556 มีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เน้นการพัฒนาบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ซึ่งเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ประชากร และเทคโนโลยี (กระทรวงสาธารณสุข, 2556 : 3) แต่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ร้อยละ 78.3 ยังนิยมรับบริการที่โรงพยาบาลรัฐใหญ่ๆ เกิดคนไข้ล้น คุณภาพบริการถดถอยไปตามปริมาณงาน ต้องรอนาน ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ประชาชนมีความรู้และคาดหวังกับโรงพยาบาลสูงขึ้น มักเกิดการไม่เข้าใจ ไม่พอใจในบริการที่ได้รับ มีการร้องเรียนทางสื่อสาธารณะต่างๆ ฟ้องร้ององค์กรวิชาชีพและสถานบริการด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น (พลเดช ปิ่นประทีป, 2562 : ออนไลน์) ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงพยาบาลรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (Damen, 2017 : 1-9)

ดังนั้นโรงพยาบาลทุกแห่งจะต้องปรับตัวให้มีคุณภาพการบริการในทุกมิติยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และเพื่อความอยู่รอดของโรงพยาบาล (Akter, 2010 : 2-4) ซึ่งตั้งแต่มีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า คนไทยเข้าถึงบริการสาธารณสุขกันมากขึ้น ดูได้จากสถิติผู้รับบริการ 155 ล้านครั้ง ในปี 2556 เพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านครั้ง ในปี 2560 มีผู้ป่วยนอก 71.83 ล้านคน ตรวจรักษา 247.34 ล้านครั้ง เฉลี่ยคนละ 3.44 ครั้ง ในปี 2561 (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2556 : ออนไลน์) ซึ่งต่างไปจากสถิติของจังหวัดสระบุรี ปี 2561 มีสถิติการรับบริการโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 1,589,622 คน 6,026,290 ครั้ง มีอัตราการรับบริการแบบผู้ป่วยนอกเฉลี่ยคนละ 3.79 ครั้งต่อปี ส่วนมากร้อยละ 48.34 ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลสระบุรี ร้อยละ 20.11 ไปรับบริการที่โรงพยาบาลพระพุทธบาท และเพียงร้อยละ 31.55 กระจายไปรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชน 10 แห่ง

จากสถิติการรับบริการผู้ป่วยนอกจังหวัดสระบุรีและอัตราการรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนทั้ง 10 แห่ง ในจังหวัดสระบุรีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการแออัดอยู่เพียงบางแห่ง ในขณะที่บางแห่งมีผู้มารับบริการค่อนข้างเบาบาง โรงพยาบาลสระบุรี ต้องรับภาระหนักในการดูแลผู้ป่วยที่ส่งต่อมาจากโรงพยาบาลประจำจังหวัดอื่นๆ ในเขตสุขภาพที่ 4 โรงพยาบาลพระพุทธบาท โรงพยาบาลชุมชนทั้ง 10 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลลูกข่าย 26 แห่ง ซึ่งชาวสระบุรีจำนวนมากที่มารับบริการโรงพยาบาลสระบุรีด้วยโรคที่โรงพยาบาลชุมชนสามารถรักษาได้ เฉลี่ยวันละ 3,000-3,200 คน สูงกว่าแผนการจัดบริการที่วางไว้ 3.65 เท่า เป็นภาระงานในอัตราที่หนักกว่าโรงพยาบาลชุมชนสูงถึง 14.81 เท่า ซึ่งจากสถิติการรับบริการของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดสระบุรี ปี 2561 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในรอบ 5 ปี วันละ 5,332 คน โดยมารับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนใหญ่ๆ จำนวนมาก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี, 2565 : ออนไลน์) ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี เพื่อให้ผู้รับบริการพึงพอใจและเลือกไปรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนซึ่งอยู่ใกล้บ้านไม่ต้องเสีย

ค่าใช้จ่ายสูงในการเดินทางไปรับบริการอย่างแออัดในโรงพยาบาลใหญ่ๆ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริการที่น่าพึงพอใจ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้โรงพยาบาลชุมชนได้เป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการโรงพยาบาลชุมชนด้านสิทธิการรักษาพื้นฐาน ด้านโรงพยาบาลที่เลือกไปรับบริการ ด้านการอยู่อาศัยในพื้นที่รับผิดชอบ ด้านแผนกที่เข้ารับบริการ และระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์รับบริการที่โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการบริการโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ศึกษาค่าเฉลี่ยประชากรจำนวนมาก ตั้งแต่ 30,000 คน ขึ้นไป เมื่อกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนเป็น 1 ส่วนใน 10 ส่วน ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ) ก็จะได้จำนวนตัวอย่าง 385 ราย แต่จะเก็บตัวอย่างเพิ่มขึ้น เป็น 400 ราย ทำให้ได้ระดับความเชื่อมั่นเป็น 95.44% สูงกว่าระดับ 95% ที่ตั้งไว้ของ Khazanie (1996 : 403) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster

sampling) เป็นผู้รับบริการที่มีประสบการณ์การรับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรีทั้ง 10 แห่ง

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview form) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี 9 ข้อ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี 22 ข้อ โดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับคุณภาพ 5 ระดับ (บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์, 2551 : 6) จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค รวมทั้งฉบับ 0.892 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.7 นั่นคือแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพสูง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Cronbach, 1974 : 202-204) และ**ตอนที่ 3** มีลักษณะปลายเปิด ที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2.2 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้ **ส่วนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 3 ข้อ ประกอบด้วยชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ **ส่วนที่ 2** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี 4 ข้อ **ส่วนที่ 3** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับมิติคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี 5 ข้อ **ส่วนที่ 4** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี และ **ส่วนที่ 5** เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้รับบริการที่มีประสบการณ์มารับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี 2) เก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเรียบร้อยแล้ว โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยขั้นตอนการนัดหมายสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

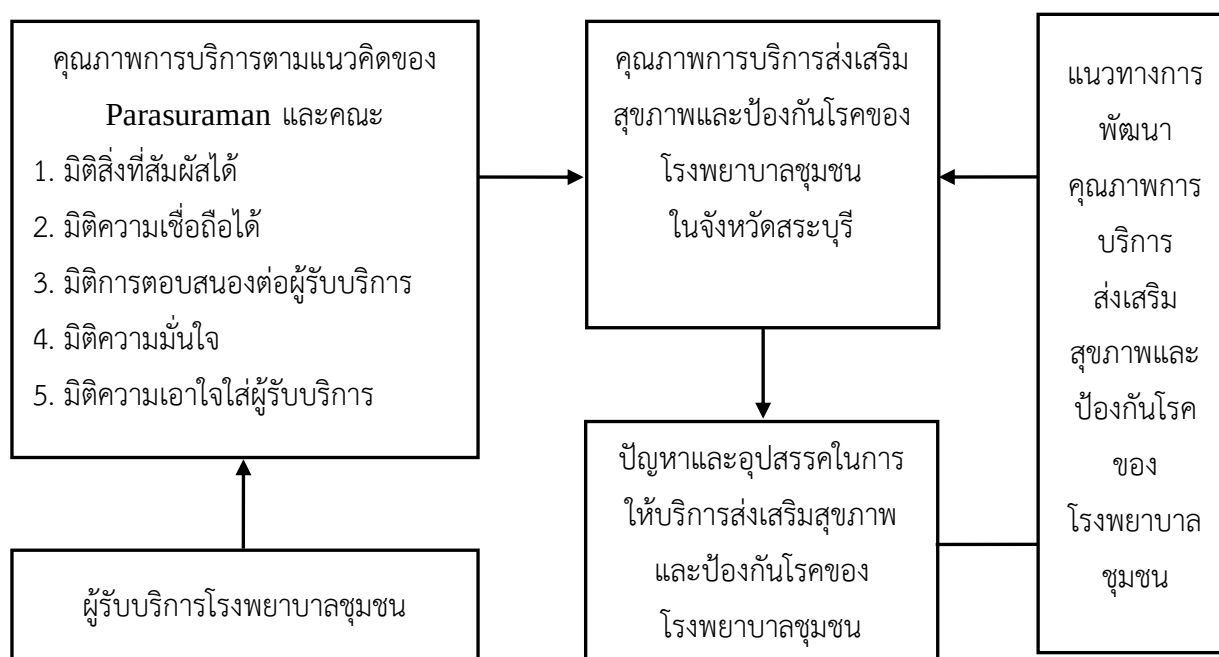
หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของผู้รับบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) อธิบายข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรสังเกตได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62 มีอายุอยู่ในช่วง 55-64 ปี ร้อยละ 27.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 27.30 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 29.80 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 30.30 ส่วนลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ พบว่าส่วนใหญ่มีสิทธิบัตรทองเสีย 30 บาท ร้อยละ 34.80 เลือกไปรับบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคที่โรงพยาบาลหนองแคมากที่สุด ร้อยละ 41 ส่วนใหญ่ไปรับบริการด้านการป้องกันโรคด้วยการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ร้อยละ 31.30 และอาศัยอยู่คนละตำบลในอำเภอเดียวกันกับโรงพยาบาลชุมชนที่เลือกไปรับบริการ ร้อยละ 68.80 ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ

ลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สิทธิหลักที่ใช้ในการรับบริการ		
ไม่มี/ชำระเงินเอง	14	3.50
บัตรประกันสังคม	59	14.80
สิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	108	27.00
บัตรทองเสีย 30 บาท	139	34.80
เบิกได้เอกชน	10	2.50
บัตรทองไม่เสียค่าธรรมเนียม	70	17.50
2. โรงพยาบาลชุมชนที่ไปรับบริการ		
โรงพยาบาลแก่งคอย	13	3.30
โรงพยาบาลหนองแค	164	41.00
โรงพยาบาลวิหารแดง	28	7.00
โรงพยาบาลหนองแซง	17	4.30
โรงพยาบาลบ้านหมอ	18	4.50
โรงพยาบาลดอนพุด	5	1.30
โรงพยาบาลหนองโดน	142	35.50
โรงพยาบาลเสาไห้เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา	10	2.50
โรงพยาบาลมวกเหล็ก	2	0.50

ลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงพยาบาลวังม่วงสัทธิธรรม	1	0.30
3. วัตถุประสงค์หลักที่ไปรับบริการโรงพยาบาลชุมชน		
ส่งเสริมสุขภาพในคลินิกฝากครรภ์	2	0.50
ส่งเสริมสุขภาพในคลินิกสุขภาพเด็กดี	4	1.00
ส่งเสริมสุขภาพในงานอนามัยโรงเรียน	3	0.80
ส่งเสริมสุขภาพในคลินิกวางแผนครอบครัว	2	0.50
ป้องกันโรคด้วยการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	125	31.30
ป้องกันโรคด้วยการตรวจคัดกรองโรค	74	18.50
ป้องกันโรคในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	80	20.00
ตรวจคัดกรองภาวะแทรกซ้อนจากการเจ็บป่วย	110	27.50
4. การอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชน		
อยู่ในตำบลเดียวกัน	48	12.00
อยู่คนละตำบลในอำเภอเดียวกัน	275	68.80
อยู่คนละอำเภอในจังหวัดเดียวกัน	67	16.80
อยู่คนละจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 4	5	1.30
อยู่คนละจังหวัดนอกเขตสุขภาพที่ 4	5	1.30

1.2 ระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าภาพรวมคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก $\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.70$ โดยมีมิติความเชื่อถือได้ (Reliability) อยู่ในระดับมาก มีค่าสูงที่สุด $\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.71$ และมีมิติการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) และมิติความเอาใจใส่ผู้รับบริการ (Empathy) มีระดับคุณภาพการบริการอยู่ในระดับมาก มีค่าต่ำที่สุดเท่ากัน $\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.77$ และ 0.82 ตามลำดับ ซึ่งแยกแยะมิติให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี

มิติคุณภาพบริการ	$\bar{X}$	S.D.
1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles)	4.31	0.69
2. ความเชื่อถือได้ (Reliability)	4.34	0.71
3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness)	4.26	0.77
4. ความมั่นใจ (Assurance)	4.29	0.71
5. ความเอาใจใส่ผู้รับบริการ (Empathy)	4.26	0.82
ระดับคุณภาพบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี	4.29	0.70

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี พบว่า คุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี สามารถจำแนกองค์ประกอบได้ 5 มิติ จาก 22 ตัวแปรสังเกตได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของคุณภาพบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคและลักษณะสำคัญของผู้รับบริการ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี

Service Quality	r	p
มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles)	.232**	.000
มิติที่ 2 ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability)	.146**	.003
มิติที่ 3 การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness)	.181**	.000
มิติที่ 4 การให้ความมั่นใจ (Assurance)	.163**	.001
มิติที่ 5 การเข้าใจการรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ (Empathy)	.167**	.001
คุณภาพบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค	.188**	.000

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี แยกแต่ละมิติได้ ดังนี้

มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) ใช้อักษรย่อ “Tan” หมายถึง สิ่งที่ผู้รับบริการสามารถสัมผัสได้จากการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี เช่น ที่ตั้งของโรงพยาบาล การแจ้งข้อมูลการให้บริการอย่างชัดเจน การมีสิ่งอำนวยความสะดวก ความ

พร้อมใช้งานของเครื่องมือ และความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ให้บริการ เป็นต้น ซึ่งมิตินี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพบริการได้น้อย ในเชิงบวก .232 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการให้ความสำคัญกับความเป็นรูปธรรมและลักษณะทางกายภาพของการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีน้อย

มิติที่ 2 ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability) ใช้ตัวย่อ “Rel” หมายถึงการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงพยาบาลชุมชน สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับโรงพยาบาลชุมชนได้ เช่น การมีเจ้าหน้าที่ด่านหน้าคอยให้คำแนะนำ การที่แพทย์และพยาบาลให้บริการด้วยความชำนาญ การคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการ การที่โรงพยาบาลได้รับการประกันคุณภาพ และการมีโรงพยาบาลแม่ข่ายที่พร้อมรับดูแลต่อเนื่องเมื่อเกินขีดความสามารถ เป็นต้น ซึ่งมิตินี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพบริการได้น้อย ในเชิงบวก .146 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการให้ความสำคัญกับความสามารถในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีน้อย

มิติที่ 3 การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness) ใช้ตัวย่อ “Res” หมายถึงความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการในเงื่อนไขต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลที่ชัดเจนรวดเร็ว การให้บริการทันเวลาที่ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การติดตามเยี่ยมบ้านอย่างต่อเนื่อง และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้สะดวก ซึ่งมิตินี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพบริการได้น้อย ในเชิงบวก .181 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการน้อย

มิติที่ 4 การให้ความมั่นใจ (Assurance) ใช้ตัวย่อ “Ass” หมายถึง การแสดงออกถึงการให้บริการแบบมืออาชีพบนมาตรฐานที่มีการรับรองหรือการประกันคุณภาพบริการของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการว่าจะได้รับบริการที่ดีและปลอดภัย เช่น การตอบข้อซักถาม การให้เหตุผลในการให้บริการได้ การให้บริการตามลำดับก่อนหลัง การมีเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย การแต่งกายที่สะอาด สุภาพ เรียบร้อยของบุคลากร ซึ่งมิตินี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพบริการได้น้อย ในเชิงบวก .163 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีให้ความสำคัญกับการให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการน้อย

มิติที่ 5 การเข้าใจรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ (Empathy) ใช้ตัวย่อ “Emp” หมายถึง การแสดงออกถึงความเต็มใจให้บริการ เข้าอกเข้าใจ ให้โอกาส รับฟังความคิดเห็น และสามารถเป็นที่พึ่งพาในด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคได้ เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้พูดคุยซักถาม ซึ่งมิตินี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพบริการได้น้อย ในเชิงบวก .167

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีให้ความสำคัญกับการเข้าใจ การรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการน้อย

จากระดับคุณภาพบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีที่มีองค์ประกอบ 5 มิติ มีความสัมพันธ์กับลักษณะสำคัญของผู้รับบริการน้อย ในเชิงบวก .188 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการในมิติความเป็นรูปธรรม มิติความน่าเชื่อถือ มิติการตอบสนองความต้องการ มิติการให้ความมั่นใจ และมิติการเข้าใจรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการน้อย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี ที่แยกเป็น 5 มิติพบว่า

3.1 มิติความเป็นรูปธรรม (Tangibles) พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) โรงพยาบาลชุมชนตั้งอยู่ไกลจากชุมชนไปรับบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคไม่สะดวก ไม่มีรถส่วนตัว และขาดรถโดยสารสาธารณะวิ่งผ่าน ถึงแม้หน้าโรงพยาบาลบางแห่งจะมีรถรับจ้างแต่ราคาแพงมาก ส่วนใหญ่จึงต้องให้ญาติพาไปรับบริการที่โรงพยาบาล 2) ขาดป้ายบอกทางเข้าโรงพยาบาล ขาดป้ายหรือสัญลักษณ์บอกทางไปยังจุดให้บริการ ไม่แจ้งขั้นตอนบริการซึ่งในประเด็นนี้ จะพบว่ามีความแตกต่างจากโรงพยาบาลสระบุรีที่มีป้ายบอกทางและแจ้งขั้นตอนบริการไว้ครบทุกจุด 3) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น คือ ที่จอดรถ/ ที่จอดรถไม่ปลอดภัย ที่นั่งพักขณะรอรับบริการ ที่พักผ่อนหย่อนใจ ขาดน้ำดื่มสะอาด สื่อให้ความรู้ และอินเทอร์เน็ตฟรี ที่ใช้ในการรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพ 4) มีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ เช่น ปากกาสำหรับกรอกข้อมูล เครื่องวัดความดันปรอทวัดไข้ และเครื่องวัดออกซิเจนในเลือดสำหรับผู้ป่วยโควิดที่ต้องรักษาตัวที่บ้าน และ 5) สถานที่ให้บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคคับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท ห้องส้วมน้อยและสกปรก

3.2 มิติความน่าเชื่อถือ (Reliability) พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) เจ้าหน้าที่ด้านหน้าขาดความรู้/ข้อมูล ในการแนะนำเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค 2) ขาดแพทย์ประจำที่คลินิกส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค ผู้รับบริการที่ผิดปกติต้องถูกส่งไปตรวจที่แผนกอื่น ซึ่งมักติดขัดเรื่องระบบคิวและการเชื่อมข้อมูลของผู้รับบริการ 3) ไม่มีประกาศมาตรฐาน/ มาตรการความปลอดภัย หรือการได้รับการประกันคุณภาพ รวมถึงขาดการประกันระยะเวลาในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และ 4) ระบบการส่งต่อยุ่งยาก ซับซ้อน ใช้เวลามาก ส่วนใหญ่ต้องไปเริ่มต้นรักษาใหม่ที่โรงพยาบาลแม่ข่าย หลายคนจึงนิยมไปรับบริการที่คลินิกของแพทย์เฉพาะทางที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองแต่จะได้รับการส่งตัวเข้าระบบที่รวดเร็วและสะดวกขึ้น

3.3 มิติการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ (Responsiveness) พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคไม่ชัดเจน มักมีการโอนสายโทรศัพท์ไปมา ทำให้เสียเวลา และไม่ได้รับคำตอบที่ต้องการ 2) เจ้าหน้าที่ไม่ติดตามอาการหลังได้รับบริการ หากเกิดความผิดปกติหลังรับบริการจะต้องกลับมาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลด้วยตัวเอง รวมถึงมีการออก

ติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยในพื้นที่รับผิดชอบน้อย และ 3) ขาดช่องทางติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคได้โดยตรง ในการขอรับบริการ จอคงคิว สอบถามข้อมูล เสนอแนะ และร้องเรียน

3.4 มิติการให้ความมั่นใจ (Assurance) พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) มีการแข่งคิว เลือกปฏิบัติ จำกัดตามสิทธิการรักษา และไม่มีบางบริการที่ รพ.สต.ใกล้บ้าน เช่น ฝากครรภ์ ฉีดวัคซีนโควิด วัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า เป็นต้น ต้องเดินทางไปรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนซึ่งอยู่ไกล 2) ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย และ 3) เจ้าหน้าที่ขาดความน่าเชื่อถือ แต่งกายด้วยชุดตามสบาย ไม่ใส่ยูนิฟอร์มตามวิชาชีพแยกไม่ได้ว่ารับบริการจากวิชาชีพตามมาตรฐานหรือไม่ และแพทย์จบใหม่ที่ขาดประสบการณ์

3.5 การเข้าใจรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ (Empathy) พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ไม่ยิ้มแย้ม ไม่เปิดโอกาสให้พูดคุยซักถาม ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการ และดูไม่จริงจัง ไม่เอื้ออาทร แสดงท่าทีรังเกียจ ไม่เห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ ถามไม่ตอบ ไม่เต็มใจให้บริการ

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี มี 7 แนวทาง ได้แก่

4.1 Unity of Service คือ การปรับระบบและพัฒนาศักยภาพทั้งเครือข่ายให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ควรพัฒนาศักยภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิให้สามารถจัดบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในชุมชนภายใต้มาตรฐานเดียวกันกับโรงพยาบาลชุมชนที่เป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายได้

4.2 Behavior of service คือ ผู้บริหารจะต้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการ ให้มีพฤติกรรมบริการที่ดี โดยดูแลลดภาระงานให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข มีจิตอาสา อ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อให้เกิดการบริการที่พึงประสงค์

4.3 One stop service คือ เพิ่มบริการแบบจบในจุดเดียวเพื่อลดความซับซ้อนและเวลารอคอย

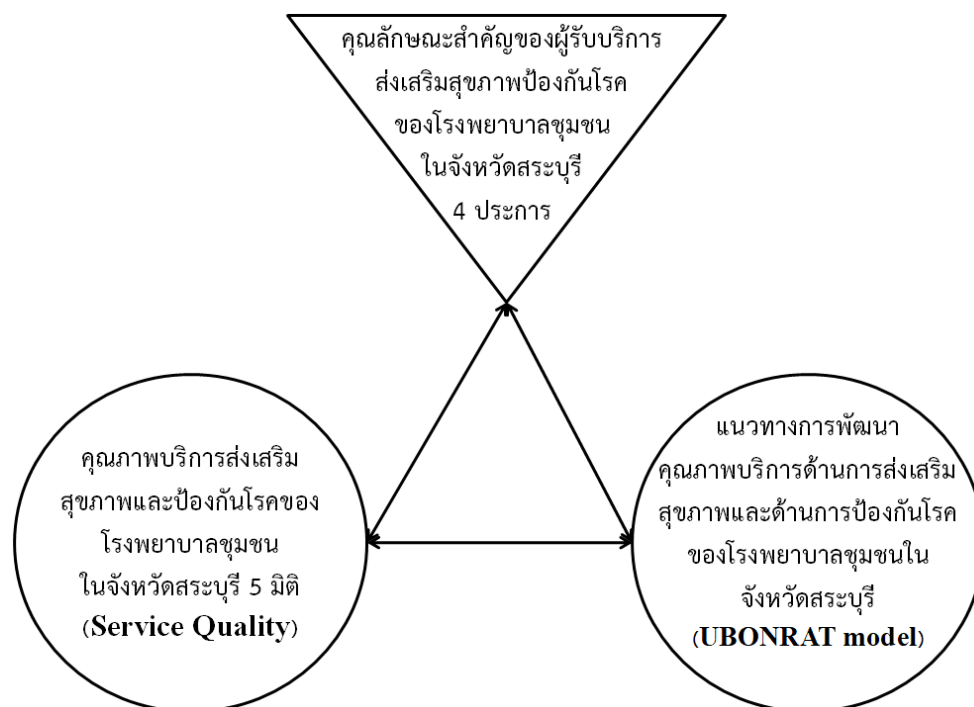
4.4 Network of Service คือ บูรณาการงานร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายในการดูแลสุขภาพชุมชน

4.5 Responsive service คือ การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้ปัญหาของชุมชนเป็นฐานคิดในการวางแผนดำเนินงานและกำหนดรูปแบบการให้บริการ

4.6 Accessibility of service คือ ให้บริการแบบเชิงรุกในชุมชนเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการ

4.7 Technology of service คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลดภาระงานให้กับบุคลากรและช่วยให้ผู้รับบริการสะดวกสบายมากขึ้น ลดระยะเวลารอคอย เช่น เปิดให้มีการนัดหมายออนไลน์แทนการเดินทางมาทำบัตรนัดที่โรงพยาบาล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในชุมชน 20 ท่าน สามารถนำผลสรุปทั้ง 7 แนวทางดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นเป็นแผนภาพที่มีความเชื่อมโยงกันดังนี้

แผนภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงของแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ
และด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ โดยกล่าวถึงระดับคุณภาพบริการ ความสัมพันธ์ของ
ลักษณะสำคัญผู้รับบริการกับระดับคุณภาพการบริการ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการ
บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีดังนี้

1. ระดับคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน
ในจังหวัดสระบุรีอยู่ในระดับสูง โดยมีมิติความเชื่อถือได้ (Reliability) อยู่ในระดับสูง มีค่ามากที่สุดและมีมิติ
การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) และมิติความเอาใจใส่ผู้รับบริการ (Empathy) มีระดับ
คุณภาพการบริการอยู่ในระดับสูง มีค่าต่ำที่สุดเท่ากัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัจฉราพร กิ่งเล็ก (2560
: 54-63) ที่พบว่าคุณภาพบริการของแผนกผู้ป่วยนอกโดยรวมอยู่ในระดับสูงแต่พบว่าไม่สอดคล้องกับผลการ
ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระดับคุณภาพการบริการโรงพยาบาลของ ศิริรัตน์ อีร์ชัยสกุล (2557 : 3) ที่ผลการศึกษา
พบว่าระดับคุณภาพบริการที่ผู้รับบริการได้รับโดยรวมอยู่เพียงระดับปานกลาง ผู้รับบริการไม่พึงพอใจใน
คุณภาพการบริการที่ได้รับจริงจากโรงพยาบาลทั้ง 5 ด้าน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสำคัญของผู้รับบริการและระดับคุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี มีความสัมพันธ์กันน้อย โดยพบว่าลักษณะสำคัญของ ผู้รับบริการทั้ง 4 ด้าน ที่ประกอบด้วยสิทธิการรักษาพื้นฐาน โรงพยาบาลที่เลือกไปรับบริการ การอยู่อาศัยใน พื้นที่รับผิดชอบ และแผนกที่เข้ารับบริการ มีความสัมพันธ์ทั้งภาพรวมและแยกรายมิติกับองค์ประกอบคุณภาพ บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี 5 มิติ ที่สามารถอธิบาย ความสัมพันธ์ได้ว่าผู้รับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีให้ ความสำคัญกับคุณภาพบริการในมิติความเป็นรูปธรรมของการบริการ มิติความน่าเชื่อถือในการให้บริการ มิติ การตอบสนองความต้องการ มิติการให้ความมั่นใจ และมิติการเข้าใจรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการน้อย ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปุณยภา พวงทับทิม (2560 : 3) ที่พบว่าปัจจัยลักษณะสำคัญส่วนบุคคลของผู้รับบริการมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพการบริการในโรงพยาบาลแตกต่างกันในระดับปานกลาง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาล ชุมชนในจังหวัดสระบุรี ทั้ง 5 มิติ พบว่า โรงพยาบาลชุมชนบางแห่งจัดบริการห่างไกลจากชุมชน ไปรับบริการ ลำบาก ส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ป้ายแจ้งขั้นตอนบริการ ที่จอดรถที่ปลอดภัย ที่นั่ง รอรับบริการ อินเทอร์เน็ต และเครื่องวัดความดัน เป็นต้น อีกทั้งสถานที่จัดบริการยังคับแคบ ไม่สะอาด และ ห้องส้วมน้อย ส่วนเจ้าหน้าที่พบว่าจัดบริการด้านหน้าขาดข้อมูลบริการ ขาดแพทย์ประจำ ติดต่อเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบงานยาก ระบบส่งต่อยุ่งยากซับซ้อน มีการติดตามอาการเยี่ยมบ้านน้อย มีการแข่งคิว จำกัดตาม สิทธิการรักษา เครื่องมือไม่ทันสมัย แยกไม่ได้ว่ารับบริการจากวิชาชีพตามมาตรฐานหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ แสดงท่าทีเหมือนไม่เต็มใจให้บริการซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฑาสินี สัมมานันท์ (2560 : 3) ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพบริการของโรงพยาบาลรัฐ คือ การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรค ของ โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี มี 7 แนวทาง ที่ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายบริการปฐม ภูมิ ให้เข้มแข็ง จัดบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในชุมชนภายใต้มาตรฐานเดียวกันกับโรงพยาบาลชุมชนแม่ ชำนาญได้ 2) การพัฒนาบุคลากรให้ทำงานอย่างมีความสุขเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการบริการที่พึงประสงค์ 3) เพิ่มบริการที่จับในจุดเดียวเพื่อลดความซับซ้อนและการรอคอย 4) บูรณาการงานร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาวะชุมชน 5) จัดบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคโดยใช้ปัญหาของชุมชนเป็นฐาน 6) ให้บริการเชิงรุกในชุมชนเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการ และ 7) การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการซึ่ง สอดคล้องกับคุชณีย์ ยศทอง (2561 : 4) ที่พบว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และทันสมัย เข้ามาใช้ในการให้บริการ โดยใช้เทคโนโลยีช่วยเชื่อมโยงข้อมูลให้ถึงกันทุกจุดปฏิบัติการและการ พัฒนาบุคลากรให้มีทัศนคติที่ยึดมั่นในคุณค่าของการบริการจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพบริการของ โรงพยาบาลให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูงได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี ที่ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าลักษณะสำคัญของผู้รับบริการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีน้อย แต่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนที่ชัดเจนนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรี ทั้ง 10 แห่ง ควรนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสระบุรีนี้ ไปใช้เป็นแนวทางการจัดบริการที่คลินิกส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน ควรติดตามวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในช่วงที่สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เปลี่ยนไปเป็นโรคประจำถิ่นแล้ว ซึ่งจะมีความแตกต่างทางด้านนโยบายการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการแต่ละแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพการบริการและเพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลที่เป็นลูกข่ายให้สามารถดูแลประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. **ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป** ควรนำองค์ประกอบและตัวแปรที่สังเกตได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปทำการศึกษารองประกอบเชิงยืนยันเพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบ และนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). การจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan). นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- จุฑาสินี สัมมานันท์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดุชนีย์ ยศทอง. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรพยาบาลสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาโรงพยาบาลศิริราช. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ . (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.

- บุญญา พวงทับทิม. (2560). *คุณภาพการบริการและความพึงพอใจโรงพยาบาล AAA อำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2562). ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://infocenter.nationalhealth.or.th/Ebook/Inequality/book.html>. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- ศิริรัตน์ อธิชัยสกุล. (2557). *คุณภาพการให้บริการของบุคลากรในโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). (2561). *มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ฉบับที่ 4*. นนทบุรี: หนังสือดีวัน.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2556). สถิติผู้รับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. *ออนไลน์*. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.hsri.or.th/researcher/about/organize>. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี. (2565). ระบบคลังข้อมูลสุขภาพ. สถิติการรับบริการผู้ป่วยนอกจังหวัดสระบุรี. *ออนไลน์*. สืบค้น 2 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://sri.hdc.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2561). ร่างพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562. *ออนไลน์*. สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา: http://web.senate.go.th/bill/bk_data/524-1.PDF.
- อัจฉราพร กิ่งเล็ก (2560). คุณภาพบริการตามการรับรู้ของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. *วารสารพยาบาลตำรวจ*. 9 (2), 54-63.
- Akter, S., D'Ambra, J., & Ray, P. (2010). Service quality of mHealth platforms: development and validation of a hierarchical model using PLS. *Electronic Markets*, 20(3), 209-227.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Damen, R. (2017). *Health care service quality and its impact on patient satisfaction “case of Al-Bashir Hospital”*.
- Khazanie, R. (1996). *Statistics in a world of applications*. HarperCollins College Publishers.

การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้า
นอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิค
เพื่อนคู่คิดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2
**The Development of Year-2 Vocational Certificate Students' Operational
Skills in the Subject of Exterior Electrical System Installation
Through Direct Instruction Model Along with the
Think-Pair- Share Technique**

สุทธิกานต์ รักษาภักดี และ ดุจเดือน ไชยพิชิต

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Sutthikan Raksapakdee and Dudduan Chaipichit

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, Email: sutthikan.aka161@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด และ2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด รูปแบบการวิจัยเป็นการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเป็นการทดลองแบบ One-Shot Case Study กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 กลุ่ม รวม 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง 2) แบบประเมินทักษะปฏิบัติรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร จำนวน 10 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* วันที่รับบทความ: 29 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 3 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 4 พฤษภาคม 2565

Received: April 29, 2022; Revised: May 3, 2022; Accepted: May 4, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนาทักษะปฏิบัติการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 39.21 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.41 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2) การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 20 คน ทำแบบจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 22.35 คิดเป็นร้อยละ 74.50 ของคะแนนทั้งหมด และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด

คำสำคัญ: ทักษะการปฏิบัติ; รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง; เทคนิคเพื่อนคู่คิด

Abstracts

The objectives of this study were 1) to develop Year-2 Vocational Certificate students' operational skills in the subject of Exterior Electrical System Installation through direct instruction model along with the Think-Pair-Share Technique so that the students made a mean achievement score of 70% or better, and that at least 70% of the group passed the criterion and 2) to develop the students' learning achievement in the subject so that they made a mean score of 70% or better, and that at least 70% of the group passed the criterion. The One-Shot Case Study Design was applied to the study. The sample group consisted of 20 Year-2 Vocational Certificate students at Udornthani Technical College, under Vocational Education Board during the 2021 academic year. The students were selected from one groups of 20 students each through a simple random sampling. Research instruments included 1) 8 lesson plans based on the Direct Instruction Model and Think-Pair Share Technique for 2 hours each, and took 16 hours to finish, 2) a 10-item assessment form on exterior electrical system installation and 3) a 30-item, 4-multiple choice, learning achievement test on exterior electrical system installation. Basic statistics of arithmetic mean, percentage and standard deviation were applied for the analysis of the collected data.

The findings show that:

1) The students made a mean achievement score of 39.21 which is an equivalence of 78.41% of the full marks on exterior electrical system installation skills, and 80% of the group passed the 70% criterion which is higher than the prescribed criterion,

2) The students made a mean learning achievement score of 22.35 which is an equivalence of 74.50% of the full marks, and 15 students or 75% of the group passed the 70% criterion which is higher than the prescribed criterion.

Keywords: Operational skill; Direct Instruction Model; Think-Pair Share Technique

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา เป็นกระบวนการเรียนการสอนเพื่อการผลิตและพัฒนา กำลังคนระดับแรงงานกึ่งฝีมือ ระดับแรงงานฝีมือ ระดับช่างเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีลักษณะเฉพาะ สัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแต่ละภาพเศรษฐกิจเจตนารมณ์เพื่อให้ บุคคลที่มีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพพื้นฐานและวิชาชีพเฉพาะทาง พร้อมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ สร้างผลผลิตและรายได้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืน ใช้การศึกษาวិชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาคะแนนความยากจนของประชาชน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาวิชาชีพ สนองตอบแนวทางการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา คือความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและ สังคมไทย โดยมีการจัดการศึกษาอบรม 6 ประเภทวิชาชีพ คือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรมและประมง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 : 4)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) พัฒนาขึ้นให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีความรู้ความชำนาญในทักษะวิชาชีพมีคุณธรรมวินัยเจตคติ บุคลิกภาพ และเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับ ภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติโดยเปิดโอกาส ให้ผู้เรียน เลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพความสนใจและโอกาสของตนส่งเสริมการประสาน ความร่วมมือใน การจัด การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ระหว่างสถาบันหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้ง ในระดับชาติท้องถิ่นและชุมชน การอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้เปิด สอนทั้งหลักสูตรระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ซึ่งวิชาชีพช่างไฟฟ้า นับเป็น สาขาหนึ่งที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา โดยนำความรู้และทฤษฎี ต่างๆ ไปปฏิบัติ ได้จริงมากกว่าการท่องจำ ดังนั้นการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจึงต้องครอบคลุมพฤติกรรม ด้านต่างๆ ทั้งทางด้านความคิดความรู้สึก และการปฏิบัติซึ่งการปฏิบัติสิ่งที่จะต้องฝึก นั้นต้องประกอบด้วยเทคนิควิธีการ ปฏิบัติ และผลงานที่ได้เพื่อจะได้ตรวจสอบความ สามารถในการทำงานด้วยความรวดเร็วถูกต้องแม่นยำ และ ทำ งานด้วยความปลอดภัย มีความรับผิดชอบต่อการทำ งานทั้งนี้การฝึก ทักษะทางปฏิบัติตามเนื้อหาของ ประสบการณ์ (ชูศักดิ์ เปลี่ยนนุ, 2537 : 45)

ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 พบว่านักเรียนยัง ขาดทักษะในด้านการปฏิบัติงานการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคารอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำไปด้วย ดังจะเห็นได้จากสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสาขาวิชาช่าง ไฟฟ้ากำลังระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพยังไม่ประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรเพราะนักเรียน ขาดทักษะในด้านการปฏิบัติงานการใช้เครื่องมือในการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร และความรู้ที่ถูกต้องในการ

ปฏิบัติงาน ซึ่งจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคารที่ผ่านมาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคารเรียนเป็นเรื่องที่ยากทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร ซึ่งปรากฏให้เห็นจากคะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร 2 ปีซ้อนหลังของวิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี ที่มีอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 50 คือ ปีการศึกษา 2562 ค่าเฉลี่ย 42.56 และปีการศึกษา 2563 ค่าเฉลี่ย 46.82

โดยรูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model) เป็นวิธีการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยคำอธิบายของครูเกี่ยวกับความคิดรวบยอด หรือทักษะแก่การเรียนรู้กลุ่มใหญ่ พวกเขาได้ทดสอบความเข้าใจด้วยการฝึกหัดตามที่ครูกำหนด และกระตุ้นเสริมแรงเพื่อที่จะฝึกหัดต่อไปภายใต้การแนะนำของครู เป็นวิธีการสอนที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ซึ่ง จอยส์และวิล (Joyce & Weil, 1996 : 342) อ้างว่า การสอนมุ่งเน้นการให้ความรู้สึกซึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีบทบาทในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน นักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาต่าง ๆ มักมีผลมาจากการเรียนการสอนทางตรง อีกทั้งพบว่า การจัดการเรียนการสอนทางตรงเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริง หรือวิธีการกระบวนการต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ (ทิสนา แคมมณี, 2560 : 43)

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด(Think-Pair-Share)เป็นรูปแบบหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา การสื่อสารความหมายจากการทำงานอภิปรายซักถามช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (รัชณี ภูพิชรกุล, 2551 : 84) ซึ่งจะมีขั้นตอนสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอนคือ การคิด (Think) เป็นขั้นตอนแรก ที่ครูจะกระตุ้นด้วยปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบและการจับคู่ (Pair) เป็นขั้นตอนที่สอง ที่ซึ่งจะให้ผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนจับคู่เพื่ออภิปรายปัญหาและวิธีการหาคำตอบของปัญหาส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือ การแลกเปลี่ยน (Share) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนและนำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นหาคำตอบ ไปร้อยละ ซึ่งเทคนิคนี้ใช้เมื่อต้องการให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (กัญญา ชัยรัตน์, 2552 : ออนไลน์)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสอนในรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร รหัสวิชา 20104-2106 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง การสอนจึงมุ่งเน้นการเรียนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนในวิชานี้จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในภาคทฤษฎีเสียก่อนเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และเป็นพื้นฐานที่จะใช้ในการปฏิบัติต่อไป อีกทั้งในการสอนในภาคปฏิบัติผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริง ผู้วิจัยจึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) แผนการวิจัยเป็นแบบหนึ่งกลุ่มโดยทำแบบทดสอบหลังเรียน (One-Group Posttest Design)

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.1 ประชากร

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 กลุ่มรวม 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 แผนกช่างไฟฟ้ากำลัง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คนได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง

2.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคารเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทครูและนักเรียนชี้แจงจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการวัดผล

3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

3.3 ประเมินทักษะปฏิบัติงาน ด้วยแบบประเมินทักษะปฏิบัติรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร จำนวน 10 ข้อ

3.4 ทำการทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

3.5 นำผลการทดสอบที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อใช้ในการสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

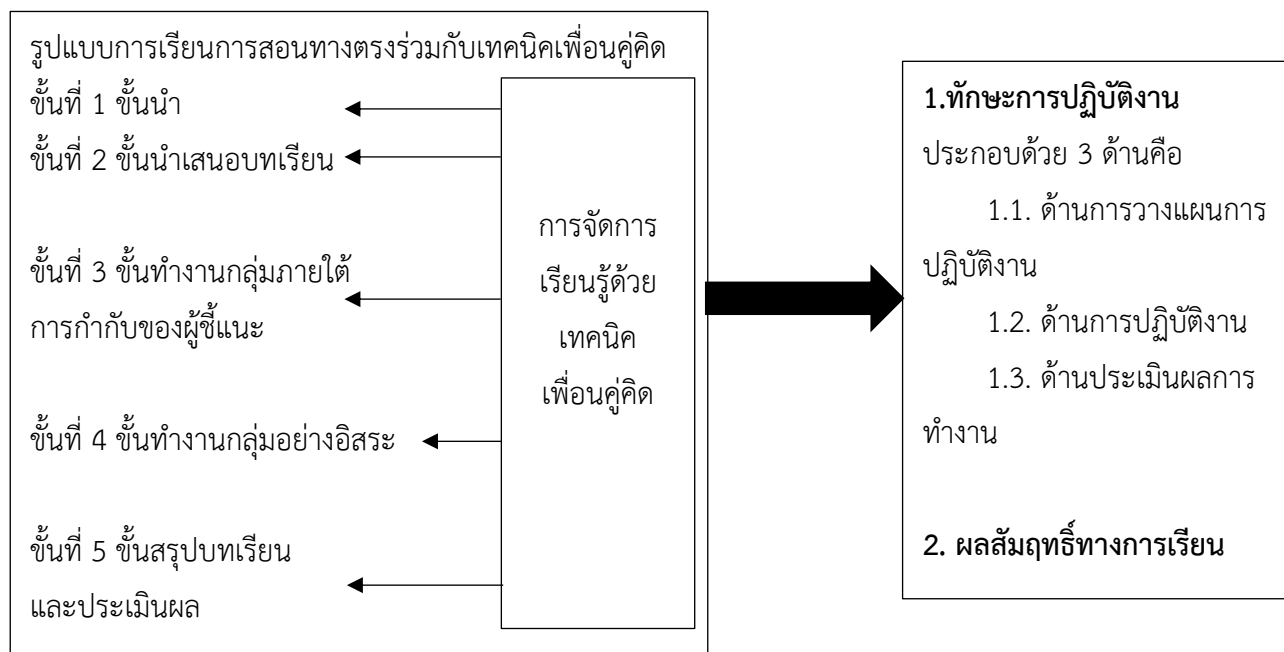
การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 วิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด วิเคราะห์ได้จากแบบประเมินทักษะ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าร้อยละ โดยเปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนด ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยวิเคราะห์ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าร้อยละ โดยเปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนด ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 มีกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร 39.21 คิดเป็นร้อยละ 78.41 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด พบว่า

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 22.35 คิดเป็นร้อยละ 74.50 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 จากการสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร 39.21 คิดเป็นร้อยละ 78.41 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณาทักษะเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.97 คิดเป็นร้อยละ 78.84 รองลงมาคือ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.90 คิดเป็นร้อยละ 79.50 และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผนการทำงาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.34 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 73.38

ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะปฏิบัติเนื่องจากที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ อีกทั้งยังนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันวางแผนการทำงาน ร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจในการเรียนและการฝึกปฏิบัติ จนเกิดความรู้ที่คงทนด้วยตนเอง

สอดคล้องกับ ศศิมา นนทโส, นิตยา เปลื้องนุช (2564 : 122-129) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดริเริ่ม และความคิดเห็นของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับบลิชเชอร์ 2003 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการสร้างชิ้นงาน จากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับบลิชเชอร์ 2003 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง โดยให้จำนวนนักเรียนไม่น้อย กว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างชิ้นงานจากโปรแกรม ไมโครซอฟต์พับบลิชเชอร์ 200 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.27 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด 2) ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง

การสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟท์พับลิชเชอร์ 2003 โดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และสอดคล้องกับ ชลธิชา ทับทวี (2554 : 56) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องอัตราตรีโกณมิติที่มีผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ โดยผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สุบรรณ ตั้งศรีเสรี (2556 : 46) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share ที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการ เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียน สามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการ เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share กับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปผลการวิจัยได้ว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share มีความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share มีความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับ เทคนิค Think-Pair-Share มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 22.35 คิดเป็นร้อยละ 74.50 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากการสอนโดยเน้นความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงประเด็น จนกลายเป็นความรู้ที่คงทนถาวร และมีความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังที่ ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2544:7) ได้กล่าวว่า ความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดมาจากการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมจริงการร่วมมือกันทำงานการคิด การแก้ปัญหา รวมทั้งทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรี ภูบาลชื่น (2560 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนทางตรง ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจ วิชาศิลปะ สารนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธี สอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์มีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงจุดประสงค์และธรรมชาติของรายวิชาเป็นหลัก ส่งเสริมให้เกิดทักษะความชำนาญ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรงร่วมกันเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 ขั้นตอน และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์หลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนโดยภาพรวมในระดับดีมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Johnson and Johnson (1976 : 77) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือ และ การเรียนแบบแข่งขันผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ เรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบแข่งขันรายบุคคล โดยพบว่า การเรียนแบบร่วมมือมีกติกาคำที่ชัดเจน นักเรียนทุกคนใช้ความพยายามในการร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อกลุ่มจนนำไปสู่ความสำเร็จส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาครั้งต่อไป ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้สอนในแผนกช่างไฟฟ้ากำลัง สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถส่งเสริมทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

1.2 กิจกรรมในชั้นรวบรวมข้อมูลควรจัดเตรียมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความวิชาการ เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ ภาพถ่าย เป็นต้น ทั้งในรูปแบบที่เป็นฉบับจริงและลิงค์ข้อมูลแบบออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการสอนเนื้อหาอื่นๆ หรือนำไปใช้สอนเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และเพิ่มการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบทางตรงร่วมกับรูปแบบการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อให้มีความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติให้สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาอื่น ๆ หรือในรายวิชาที่เน้นกระบวนการ

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับรูปแบบอื่นๆ เพื่อสามารถพัฒนาต่อยอดได้มากขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปทดลองจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ หรือหาคุณภาพด้านอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ชัยรัตน์. (2552). กลวิธีการสอน (Teaching Strategies). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2563.
แหล่งที่มา: <http://teacherkanya.blogspot.com/2011/07/blog-post.html>.
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำนักงาน. (2546). หลักการ ทฤษฎีและนโยบายการปฏิรูปการอาชีวศึกษา และผลการดำเนินงานการปฏิรูปการอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2544). คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แม็ค
- ชลธิชา ทับทิว. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศักดิ์ เปลี่ยนภู. (2537). หลักการจัดการเรียนการสอนช่วงอุตสาหกรรม แนวคิดในการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี ภูพชรกุล. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนแบบนิรนัยร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดและวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศศิมา นนทโส และ นิตยา เปลื้องนุช. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดริเริ่ม และความคิดเห็นของนักเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับลิชเชอร์ 2003 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง). วารสารศึกษาศาสตร์. ฉบับวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5 (2), 122-129.
- สุบรรณ ตั้งศรีเสรี. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบค้นพบจากการชี้แนะร่วมกับเทคนิค THINK-PAIR-SHARE ที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวรี ภูบาลชื่น. (2546). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนทางตรง ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจวิชา ศิลป์ สาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อัมพร ม้าคะนอง. (2560). *การสอนและการเรียนรู้*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Johnson, David W. & Roger T. Johnson. (1989). *Cooperative Learning in Mathematics Education. In New Directions for Elementary School Mathematics*. Yearbook. VA :The National Council in Teachers of Mathematics.

Joyce B & M Weil, (1996). *Models of teaching*. (5th ed). London : Allyn and Bacon.

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ
หาความรู้ร่วมกับการใช้เกม

**The Development of Basic Scientific Process Skills of Grade 4 Students on
the Solar System through Inquiry-Based Learning together
with the Use of the Games**

จุฬาลักษณ์ สนเกื้อกุล และ เมษา นวลศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Chulalak Sonkuakul and Mesa Nuansri

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Mesa@vru.ac.th.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 18 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองเป็นแบบ 1 กลุ่ม ที่มีการทดสอบก่อนและหลัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

คำสำคัญ: ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน; การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้;
การใช้เกม

Abstracts

The purpose of this research was to compare the basic scientific process skills between before and after using Inquiry-Based Learning management together with the use of the games in topic of the solar system of grade 4 students. The sample used in this research was 18 grade 4 students in Pathum Thani Province during the second semester of the academic year 2021. The research instruments were the learning management plan and the basic scientific process skills test. The data were analyzed by means, standard deviation and independent sample t-test.

The results of the research revealed that the learning management through Inquiry-Based Learning together with the use of the game in topic of the solar system can develop basic scientific process skills of the grade 4 students, and the basic scientific process skills of grade 4 students after learning management using Inquiry-Based Learning was significantly higher than before studying at the 0.05 level.

Keywords: Basic Scientific Process Skills; Inquiry-Based Learning Management; Using Games

บทนำ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นความชำนาญ หรือความสามารถในการใช้ความคิดเพื่อค้นคว้าความรู้ รวมทั้งการแก้ปัญหาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ไม่ใช่ทักษะการปฏิบัติด้วยมือ (Psychomotor Skill/ Hand on Skill) เพราะเป็นการทำงานของสมอง การคิดมีทั้งการคิดพื้นฐาน เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ได้แก่ การอ่าน การรับรู้ การจำ การจำถาวร การพูด การเขียน นอกจากนี้ ยังมีทักษะการสังเกต การระบุ การจำแนก การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การลงข้อสรุป และการใช้ตัวเลข (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2545 : 65) จนเกิดความชำนาญและคล่องแคล่วทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดความรู้รอบคอบมีเหตุผล มีจิตวิทยาศาสตร์ และเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ได้ (วิทย์ วิศทเวทย์, 2547 : 6)

ในการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูยังเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไม่มากพอในการจัดการเรียนการสอน โดยวิธีการสอนของครูยังใช้วิธีการที่เน้นเนื้อหามากกว่าที่จะฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน นอกจากจะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และคิดว่าวิชาวิทยาศาสตร์นั้นเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า การทดลอง การสืบเสาะหาความรู้และกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติมีอิทธิพลต่อความชอบวิทยาศาสตร์มากที่สุด จึงถือว่าปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ การที่ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ และเชื่อว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือแรงผลักดันที่จะทำให้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้สำเร็จ (Atkinson and Birch, 1978 อ้างถึงใน จุฑามาศ ทองเจียว และ ธัญญรัศม์ ชิดไธสง, (2561 : 4 - 5) อีกทั้งนักเรียนในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้จากการ

ลงมือปฏิบัติ มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ช่างซัก ช่างถาม เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม เด็กเรียนรู้การเล่น เกม การเล่นเกมเป็นกิจกรรมตามธรรมชาติของเด็กที่ทำให้เด็กมีความสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในปัจจุบันทำให้หลายโรงเรียน ได้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งการเรียนออนไลน์มีนักเรียนบางส่วนยังต้องปรับพื้นฐานด้านการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และด้วยนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เช่น ในด้านความคิด ความสามารถ ทำให้ความรู้พื้นฐานและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงมีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จึงเป็นตัวเลือกหนึ่งที่ใช้ในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ที่จะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561 : 43) และจากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคุณทธิ เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ (2550 : 91) กล่าวว่า วิธีการสอนโดยใช้เกมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้เกมเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนาน น่าเรียน น่าสนใจ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ และพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจากการวิจัยของ กุลธิดา ชูเสน และกาญจนา ธนพคุณ (2558 : 23) พบว่าการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา เปรมปรีดา (2558 : 169 - 171) พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมและการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5Es) ประกอบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ผู้วิจัยจะพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัษฎานุทิศศิลป์ จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัษฎานุทิศศิลป์ จังหวัดปทุมธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre – Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (Fitz-Gibbon, 1987: 113) ซึ่งมีรูปแบบวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	การจัดการกระทำ	ทดสอบหลังเรียน
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (pre-test)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (post-test)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 ห้องเรียน โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 260 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 18 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน โดยสุ่มมา 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับสลาก ผลการสุ่มได้ ห้องเรียน ป.4/4 ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 18 คน โดยมีนักเรียนเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม และ 2) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิดดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2) ศึกษาสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษา

3) ศึกษารายละเอียดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เรื่อง ระบบสุริยะ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแบ่งเนื้อหาเป็น 3 เนื้อหา ดังนี้

เนื้อหาที่ เรื่อง ระบบสุริยะ 1

เนื้อหาที่ เรื่อง ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ 2

เนื้อหาที่ เรื่อง ดาวเคราะห์ 3 หัเคราะห์ ดาวเคราะห์น้อย ดาวหาง และอุกกาบาต

4) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้จากเนื้อหาที่เลือกใช้ในการทำวิจัย เพื่อกำหนดเวลาเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดเวลาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	แผนการจัดการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
ว เข้าใจ 3.1 จงค์ประกอบ ลักษณะ	ป 3/4. สร้างแบบจำลอง	1) ระบบสุริยะ	2
กระบวนการเกิด และวิวัฒนาการของ	แสดงองค์ประกอบของ	2) ดาวเคราะห์ใน	2
เอกภพ กาแล็กซี ดาวฤกษ์ และระบบ	ระบบสุริยะ และอธิบาย	ระบบสุริยะ	
สุริยะ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ภายในระบบ	เปรียบเทียบคาบการ	3) ดาวเคราะห์แคระ	2
สุริยะที่ส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตและการ	โคจรของดาวเคราะห์	ดาวเคราะห์น้อย ดาว	
ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอวกาศ	ต่าง ๆ จากแบบจำลอง	หางและอุกกาบาต	

5) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การใช้เกมประกอบการเรียนการสอน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เกม และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

แผนการจัดการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้/เกม	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ระบบสุริยะ	ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป โดยใช้เกมเปิดกล่อง เรื่อง ระบบสุริยะ ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน	การจัดจำแนกประเภท
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ	ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 3 โดยใช้เกมจับคู่ เรื่องดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน	การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ดาวเคราะห์แคระ ดาวเคราะห์น้อย ดาวหางและอุกกาบาต	ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 3 โดยใช้เกมตอบคำถามพิชิตสัตว์ประหลาด ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน	การสังเกต

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม ให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะที่กำหนดไว้จำนวน 3 แผน 6 ชั่วโมง ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เนื้อหาการเรียนรู้ เรื่อง ระบบสุริยะ แบ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และเวลาเรียน

ลำดับที่	แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	ระบบสุริยะ	2
2	ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ	2
3	ดาวเคราะห์แคระ ดาวเคราะห์น้อย ดาวหางและอุกกาบาต	2

แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สาระสำคัญ 3) สาระการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกมประกอบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเกี่ยวกับความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาและกิจกรรมต่าง ๆ ในเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruency: IOC) ผลปรากฏว่าจากแบบประเมินจำนวน 10 ข้อ มีค่า +1 ทุกข้อ จึงสรุปผลได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม มีองค์ประกอบครบถ้วนและเหมาะสมต่อการนำไปใช้

8) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2.2 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

(2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ หลักในการเขียน รูปแบบของข้อสอบ และเทคนิคในการออกแบบข้อสอบ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

3) กำหนดกรอบเนื้อหาสาระของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละทักษะ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	นิยามเชิงปฏิบัติการ
ทักษะการสังเกต	ใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ตา หู จมูก กลิ่น และผิวหนัง เข้าสัมผัสโดยตรงกับวัตถุหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยไม่ลงความคิดเห็นของผู้สังเกตลงไป
ทักษะการจำแนกประเภท	การจัดจำแนก หรือเรียงลำดับวัตถุ หรือสิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้เกณฑ์ในการจัดจำแนก
ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	การนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การจำแนก และจากแหล่งอื่น มาจัดกระทำใหม่ เช่นการเรียงลำดับ จัดประเภท เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายของข้อมูล

4) สร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและตัวชี้วัด เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยตรวจสอบเบื้องต้นในด้านการการใช้ภาษา การสะกดคำ การจัดเรียงรูปประโยค

(5) นำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจและพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(6) นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ท่าน 3 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ โดยพบว่า แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะ จำนวน ข้อ 10 มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ

7) นำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่ห้องเรียนที่ทำการทดลองจริง จำนวน 20 คน แล้วนำไปหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตร KR20 พบว่า มีค่าความเที่ยงของแบบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 และมีค่าความยาก (p) ของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.34 – 0.75 ซึ่งถือว่าทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.26 – 0.58 ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพขั้นต่ำ คือ 0.20 ดังนั้น สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

8) จัดทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่อง ระบบสุริยะ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) ทดสอบความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง ระบบสุริยะ
- 2) ดำเนินการสอนกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม
- 3) เมื่อดำเนินการสอนเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานฉบับเดิม และทำการเก็บรวบรวมคะแนนไว้
- 4) นำผลคะแนนที่ได้จากการวัดวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานก่อนเรียน - หลังเรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม มาเปรียบเทียบกับค่าทางสถิติต่อไป

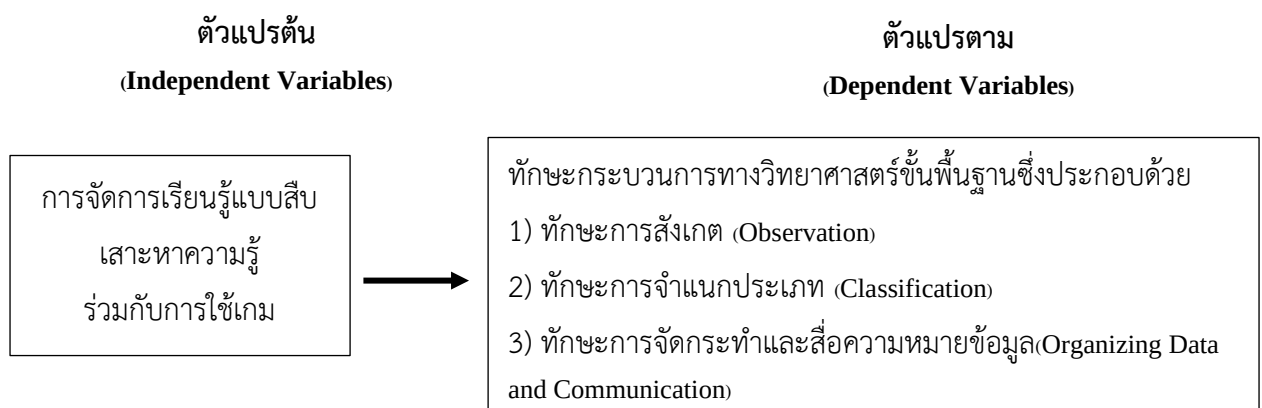
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ จำนวน และ ร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษามุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องระบบสุริยะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม

ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน	ก่อนเรียน (เต็ม 10 คะแนน)		หลังเรียน (เต็ม 10 คะแนน)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ทักษะการสังเกต	1.50	0.92	3.89	0.90	-9.2801*	0.00
2. ทักษะการจำแนกประเภท	0.33	0.59	1.39	0.69	-6.174*	0.00
3. ทักษะการจัดกระทำและ สื่อความหมายข้อมูล	1.28	0.75	2.28	0.66	-4.373*	0.00
รวม	3.11	1.52	7.56	1.19	-12.878*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนการจัดการ 4 เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย คะแนน คิดเป็น 10 จากคะแนนเต็ม 3.11 31.1 ร้อยละ 0 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ ซึ่งกำหนดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานไว้ 3 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการสังเกต มีคะแนนเฉลี่ย 1.50 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 คิดเป็นร้อยละ 37.50 2) ทักษะการจำแนกประเภท มีคะแนนเฉลี่ย 0.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 คิดเป็นร้อยละ 11.00 และ 3) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ย 1.28 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 คิดเป็นร้อยละ 42.67 ส่วนหลังเรียน พบว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 7.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 75.60 อยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะการสังเกต มีคะแนนเฉลี่ย 3.89 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 คิดเป็นร้อยละ 97.25 2) ทักษะการจำแนกประเภท มีคะแนนเฉลี่ย 1.39 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 คิดเป็นร้อยละ 46.33 และ 3) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ย 2.28 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 คิดเป็นร้อยละ 76.00

ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม เรื่อง ระบบสุริยะ โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานหลังเรียน ($\bar{X} = 7.56$, S.D = 1.19) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.11$, S.D = 1.52) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม สามารถพัฒนานักเรียนให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานได้จริง โดยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อพิจารณาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท และทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะ 4ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกมผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร่วมกับการใช้เกม ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบสุริยะ พบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ ทักษะการสังเกต การจัดจำแนกประเภท และทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล หลังเรียนนักเรียนมีทักษะในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกมได้มีการสอดแทรกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานไปในการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว ทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงมีความอยากรู้อยู่ตลอดเวลา มีโอกาสได้ฝึกความคิดและฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือ ทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ อีกทั้งนักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงาน การกล้าแสดงออก การเป็นผู้นำและผู้ตามยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามหลักประชาธิปไตย และในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ทำให้บรรยากาศการเรียนมีชีวิตชีวาและมีเจตคติที่ดีต่อการสอนวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ วาชีนี บุญญาพวงส์ (2552 : 132) ที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากประสบการณ์ตรง ได้ปฏิบัติจริงเพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการส่งเสริมทักษะการสังเกต การทดลอง การจำแนก

ประเภท การลงความเห็นจากข้อมูล ขึ้นอธิบายและลงข้อสรุป ได้ให้นักเรียนแสดงออกและอธิบายตอบคำถาม จากความรู้ความเข้าใจ จากการทำกิจกรรมด้วยตนเองก่อนที่สรุปเป็นนิยามหรือหลักการต่าง ๆ เป็นการ ส่งเสริมทักษะการสื่อความหมายข้อมูลและการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม เรื่อง ระบบสุริยะ พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม สามารถ พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการ ใช้เกม เรื่องระบบสุริยะ มีกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ ให้นักเรียนรู้จักแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกคิด ค้นพบความจริงต่าง ๆ โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์แปลผล ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้น การสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นที่ครูแนะนำบทเรียน กระตุ้นให้เกิดความสนใจโดยการซักถาม ทบทวนความรู้เดิม การสำรวจหรือการทดลอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ เกิดความสงสัย ต้องการค้นหาคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, อ้างอิงใน ภพ เลหาไพบูลย์, 2542 : 69 - 70) ที่กล่าวว่า ในการสอนครูควรถามคำถามมากกว่าการให้คำตอบ โดยเฉพาะคำถามประเภทปลายเปิด เมื่อถามคำถามแล้ว ครูควรรอคำตอบของนักเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจ และค้นหา (Exploration) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนวางแผนกำหนดแนวทางการตรวจสอบปัญหา ลงมือปฏิบัติ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธี สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, อ้างอิงใน ภพ เลหาไพบูลย์, 2542 : 424 – 425) ที่กล่าวว่าในระดับประถมศึกษา ควรจัดการเรียน การสอนโดยอาศัยประสบการณ์รูปธรรมเป็นหลัก เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีและสามารถฝึกได้จาก ประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยการลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้น อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผลในรูปเกม ผลที่ได้จะช่วยสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ และช่วยยังกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวตลอดเวลา ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการอธิบายเพิ่มเติมความรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติม ตลอดจนการ มองเห็นประโยชน์ การนำไปใช้ ผู้เรียนอาจทำได้โดยการสืบค้นเพิ่มเติมและนำมาเสนอ อภิปรายอีกครั้งและ ผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้เพิ่มเติม และขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้โดย ครูให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ที่ได้เรียนมาด้วยกระบวนการต่าง ๆ โดยประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และให้ ทำแบบทดสอบหลังเรียน สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม ผู้วิจัยได้เลือกใช้ เกมในขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เนื่องจากเกมช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนาน ความกระตือรือร้น และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ และฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้มาก ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิตนา แชมมณี (2560 : 85) กล่าวว่า เกมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

เรียนรู้สูง ผู้เรียนได้ความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่นโดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย และอยู่คงทน และทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ วรรณภา พุทธสอน (2558 : 145) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ชั้น ร่วมกับการใช้เกม เรื่องแม่เหล็กและไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ชั้น เมื่อนำไปหาดัชนีประสิทธิผล ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 3 ชุด มีค่าเท่ากับ 0.658 - 0.713 และนักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับวิจัยของ สิริวรรณ ไกรกระเสน (2554 : 75) ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมวิทยาศาสตร์มีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานได้จริง ดังนั้น ครูผู้สอนที่สนใจนำการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรศึกษาขั้นตอนการสอน บทบาทครูและบทบาทนักเรียนในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

2) การจัดการเรียนรู้โดยแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการสร้างแบบจำลองของนักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3) ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเล่นเกม และควรควบคุมเวลาที่ใช้เล่นเกม เนื่องจากนักเรียนเกิดความสุขจากการเล่นเกมอาจทำให้เวลาเกินกำหนดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ครูควรเน้นให้นักเรียนพิจารณาในการใช้หลักฐานให้ครบถ้วนและเพียงพอ เพื่อนำไปสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง และใช้ในการให้เหตุผลได้อย่างสมบูรณ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน หากมีการวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม ไปพัฒนาตัวแปรตามอื่นๆ เช่น

การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผล ความมีวินัย หรือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

2) งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หากมีการศึกษาในโอกาสต่อไปควรนำไปเป็นแนวทางเพื่อออกแบบการวิจัยและศึกษาผลของการใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยคำนึงธรรมชาติของเนื้อหาและความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ตลอดจนมีการศึกษาเจตคติ หรือ ความพึงพอใจประกอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ชูเสน และกาญจนา ธนพคุณ. (2560). *การใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง พฤติกรรมบางประการของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการ การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17. 21 กรกฎาคม 2560. ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง วังจันทน์ริเวอร์วิว มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก.
- กฤษณ์ เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ. (2550). *สุดยอดวิธีสอนวิทยาศาสตร์ นำไปสู่...การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- จุฬามาศ ทองเจียว และ ธัญญรัตน์ ชิดไธสง. (2561). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*. 12 (3), 1-12.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์ แอนพรีนตติ้ง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). *พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภพ เลหาไพบุลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- วรรณภา พุทธสอน. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการใช้เกม เรื่องแม่เหล็กและไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาลั่นเรศวร.
- วาชีนี บุญญาพวงศ์. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชและสัตว์ ทักษะ กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครราชสีมา.
- สิริวรรณ ใจกระแสน. (2554). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหา บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทยุทธ วิศทเวทย์. (2547). ปรัชญาทั่วไป : มนุษย์โลก และความหมายของชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- อัจฉรา เปรมปรีดา. (2558). ผลของการใช้เกมและการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5Es) ประกอบการ เรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติด้านพหุวัฒนธรรม เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะ ศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Fitz - Gibbon and Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park: Sage.

การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา
บ้านหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
Process Transfer of Sustainable Solving of Poverty Problem Case Study
Ban Nong Khae Amphoe Nong Khae sub district,
Rasi Salai district, Sisaket Province.

วิชชุดา วงศ์พานิชย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Witchuda Wongpanich
Rajabhat University, Thailand
E-mail: witchuda.wongpanit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการถ่ายทอดกระบวนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา บ้านหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และประชาชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหนองแคหมู่ 1 และหมู่ 17 จำนวน 100 คน เพื่อศึกษาถึงปัญหาสาเหตุ แนวทางแก้ปัญหาทางเลือก การลงมือปฏิบัติ บันทึกหลังการปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า สถานการณ์ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในพบว่าจุดแข็งของชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้นำกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการประกอบอาชีพอิสระที่หลากหลาย เป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชนมีทั้งธุรกิจของชุมชนและธุรกิจที่เป็นของเอกชน สภาพชุมชนปรับเปลี่ยนเป็นจากชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น ส่วนจุดอ่อน สภาพชุมชนถูกปรับเปลี่ยนทำให้สังคมมีความหลากหลาย งบประมาณเพิ่มมากขึ้น ขาดแหล่งทำกิน และแหล่งเงินทุน ส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีอาชีพและรายได้ที่ไม่แน่นอน ขาดอำนาจในการต่อรอง ยังไม่เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านโอกาสชุมชนมีพลังกลุ่มภาคีจากภาครัฐและเอกชน เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่วนข้อจำกัด ชาวบ้านในชุมชนยังเข้าไม่ถึงแหล่งกักขังและสวัสดิการของรัฐ ไม่ได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของภาครัฐ ไม่ได้รับ

* วันที่รับบทความ: 15 เมษายน 2565; วันแก้ไขบทความ 19 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 20 กรกฎาคม 2565

การคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการด้านสังคม นโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนไม่เอื้อต่อการบริหารงานภายในชุมชนท้องถิ่น และไม่มีโอกาสเผยแพร่ภูมิปัญญา

การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิง โดยการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วยชุดดำเนินการ 6 ชุดด้วยกันคือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการจังหวัด ชุดที่ 2 ผู้ประสานงานระดับอำเภอ ชุดที่ 3 คณะกรรมการตำบล ชุดที่ 4 คณะวิทยากร ชุดที่ 5 คณะทีมพี่เลี้ยงตำบล และชุดที่ 6 คณะอาสาสมัครในการจัดเก็บข้อมูล

การขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอและทำการประชาพิจารณ์ ได้การพัฒนาศักยภาพคนจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสมบูรณ์ การขับเคลื่อนเชิงประเด็น พบว่าสภาพปัญหาของชุมชนหลักๆ มี 3 ประการ คือ 1. ปัญหาการเป็นหนี้สิน วิธีการในการแก้ไขปัญหา คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และจัดหาวัตถุดิบในการผลิต โดยใช้มาตรการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 2. ปัญหาการว่างงานของคนชุมชน วิธีการในการแก้ไขปัญหา คือ ทอผ้าพื้นเมืองเชิงอุตสาหกรรมชุมชน โดยใช้มาตรการสร้างเครือข่ายการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองให้ครอบคลุมและเป็นไปตามความต้องการของตลาด และ 3. ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ วิธีการในการแก้ไขปัญหา คือ ทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร โดยใช้มาตรการจัดตั้งกลุ่มทุนเพื่อส่งเสริมด้านการตลาดและให้ความรู้ในการทำเกษตรปลอดภัยในชุมชน

การติดตามและประเมินผลกระบวนการถ่ายทอดการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประชุมติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานทั้งในภาพรวม และระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ บทเรียน และแสวงหาทางออกการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลตามตัวชี้วัดก่อน และหลังการพัฒนา ทำให้คณะทำงาน และกลุ่มเป้าหมายได้ทราบสถานการณ์และความเคลื่อนไหวการดำเนินงานนำไปสู่การวางแผนพัฒนาถ่ายทอดขยายผล เกิดภาคีส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

คำสำคัญ: การถ่ายทอดกระบวนการ; ปัญหาความยากจน; ความยั่งยืน

Abstracts

The objective of this research were aimed to transfer propelling process of sustainable solving of communities' poverty problem in the area of Sisaket Province. This research and development methodologies were applied using participatory action research methods. The tools used in the study were document studies, interviews and group discussions. The population and sample consisted of 10 community leaders from Ban Nong Khae, and 100 People and members of community enterprise groups living in Ban Nong Khae Village, Village No. 1 and Village 17. To study the cause of the problem alternative solution action Post-practice notes, observations, reflections and exchanging knowledge analyze the data by descriptive.

The research findings were: The spatial poverty situation according to the analysis of internal environment was found that the strengths of communities were multiculturalism, strong community leaders, various independent occupations, source of community economy with businesses of both communities and private companies and transforming from the agricultural communities to more developed urban communities. In contrast, the weaknesses of the communities were various societies due to communities transforming, more temptation, lack of food sources and funding sources, most of them had formal and informal debts, low level of education, uncertain occupations and incomes, lack of negotiating power and being unable to accessing the state welfare. Moreover, the external environment was found that the community's opportunities were from public and private sectors which were economic sources conducive to creating occupations and generating incomes as well as supports from local political parties and politicians. However, the limitations of villagers were reaching the source of government loans and welfares, lacking of support in education and occupation from government agencies, lacking of labor protection and social welfare. Also, the state policy for solving poverty problem was not conducive to local administration and no opportunity to transfer wisdom.

The implementation of propelling of sustainable solving of poverty problem by creating a participatory plan consisted 6 sets of operations: 1) Provincial committee, 2) District level coordinators, 3) Sub-district committee, 4) Lecturers, 5) Sub-district facilitating teams and 6) Volunteer groups of collecting data.

Propelling the process of sustainable solving of poverty problem by using stage organizing activities to present and conduct public hearings produced complete potential development of poor people according to the sufficiency economy. Regarding to propelling the issue, it was found that the three main community's problems were: 1) Debt problem which could be solved by increasing income; reducing expense and procuring raw materials for production using professional group establishment measure, 2) Unemployment problem of community people which could be solved by the local weaving industry using network building measure of production and processing of product to cover and meet the demand of the market and 3) Low product price problem which could be solved by integrating organic agriculture using setting up a capital group measure to promote marketing and educate on non-toxic agriculture in the communities.

The monitoring and evaluating of transferring process of sustainable solving of poverty problem were to organize learning process through the meeting activity to monitor the progress of both in overall and area level continually. It resulted in experience learning exchange, lesson and seeking solution to solve the problem together. Furthermore, there was evaluation of indicator before and after development that made the working team and the target group knew the situation and movement of operation leading to development planning and transferring

which resulted in development support of sustainable solving of poverty problem according to the demand of the communities through the local administrative organizations.

Keyword : Transfer Process; Poverty; Sustainable

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 – 2559 ต้องการเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (green and happiness) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยวิถีปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง คือ พอประมาณมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขการพัฒนา คือ คนต้องมีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีความเพียร และรู้จักแบ่งปัน ภายใต้วิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ การอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักในการปฏิบัติและพัฒนาประเทศให้มุ่งพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (green and happiness society) ยุทธศาสตร์การดำเนินการสู่การปฏิบัติจึงเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยมุ่งที่จะนำทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมไปกับการเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบัน และประเทศ สอดคล้องกับกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันทั้งธนาคารโลกและประเทศไทยได้เน้นมาแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในบุคคลโดยการเปิดโอกาสด้านต่างๆ ให้กับคนจนมากขึ้นทั้งโอกาสทางสังคมโดยการสร้างระบบประกันสังคมและระบบตาข่ายความคุ้มครองทางสังคมต่างๆ ขยายโอกาสทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ พัฒนาตลาด และให้เงินทุนกู้ยืมต่าง ๆ รวมถึงโอกาสทางการเมืองในแง่ของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอกแก้ไขโดยการบูรณาการแผนงานและงบประมาณต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ ในการดำเนินการนอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจจะสร้างความสมดุลโดยรักษาเศรษฐกิจในระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพและมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 64)

นโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ในการวิจัยครั้งนี้แนวทางคุณค่าและใช้ประโยชน์ร่วมกัน จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและคุณภาพการดำเนินการขับเคลื่อนของภาครัฐมาบูรณาการกับความ ต้องการความจำเป็นในการขับเคลื่อนของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อเสริมและนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา มีตัวชี้วัดสถานการณ์พัฒนาสังคมพัฒนาคน สังคม เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกำหนดเป้าหมายทำให้ดีขึ้น รวมทั้งการบริหารทรัพยากรทุนทางสังคม กลไก มาตรการ และงบประมาณ หลักการระบบจัดการที่มีคุณภาพ มีองค์ประกอบสำคัญ คือการมีคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินการทุกอย่างต้องมีคุณธรรมเป็นการสร้าง

ความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและ สังคม เพื่อประสานความร่วมมือภายในองค์กรภายในองค์กรภายในพื้นที่ ระหว่างองค์กร ระหว่างพื้นที่ควรเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจัดการความรู้ข้ามเครือข่าย ข้ามองค์กร ข้ามพื้นที่ การเป็นองค์กรที่เรียน กลุ่มคนที่เรียน เครือข่ายที่เรียนรู้ การอยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน มีความคิดเป็นระเบียบเชื่อมประสานและเชื่อมโยงกัน มีความคิดที่สร้างสรรค์เชิงบวก การเรียนรู้ร่วมกันผ่านการปฏิบัติการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นเพื่อบูรณาการสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยนำแนวคิดข้างต้นสู่กระบวนการการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนควรมีกระบวนการอย่างไร และทำอย่างไรกระบวนการนั้นจึงจะอยู่อย่างยั่งยืน ภายใต้ศักยภาพเชิงพื้นที่ ควรบูรณาการอย่างไรที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาหากระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนให้เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ยั่งยืนของจังหวัดศรีสะเกษ และเกิดการเฝ้าระวังป้องกันไม่ให้ความยากจนกลับมาเกิดซ้ำอีกอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษากระบวนการการเรียนรู้ ในการมีส่วนร่วมพัฒนากลไกการปฏิบัติงานของภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ ภายใต้โครงการกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนของจังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทพื้นที่สู่การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน บ้านหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้นแบบการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดศรีสะเกษและนำกระบวนการไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการถ่ายทอดกระบวนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ระเบียบวิธีวิจัย

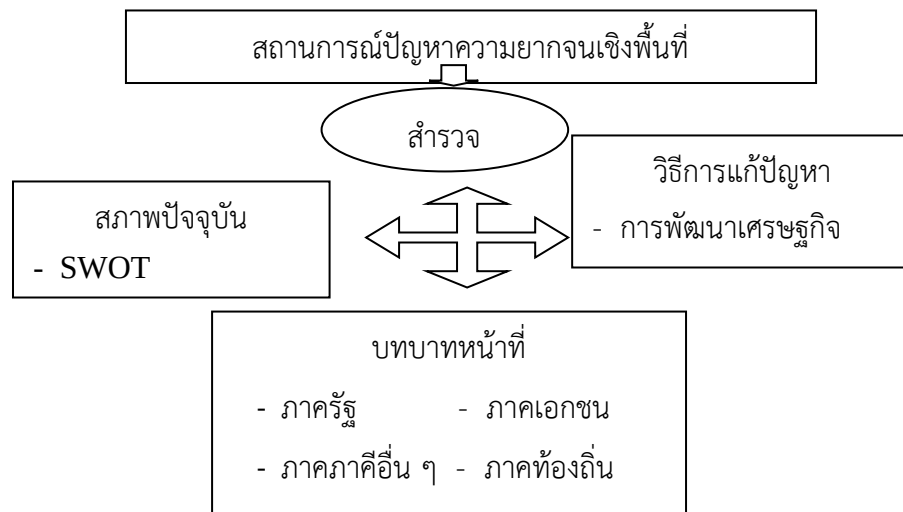
การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนาโดยการประยุกต์ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อศึกษาถึงปัญหาสาเหตุ แนวทางแก้ปัญหาทางเลือก การลงมือปฏิบัติ บันทึกหลังการปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหนองแคหมู่ 1 และหมู่ 17 จำนวน 10 คน 2) ประชาชนและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหนองแคหมู่ 1 และหมู่ 17 จำนวน 100 คน

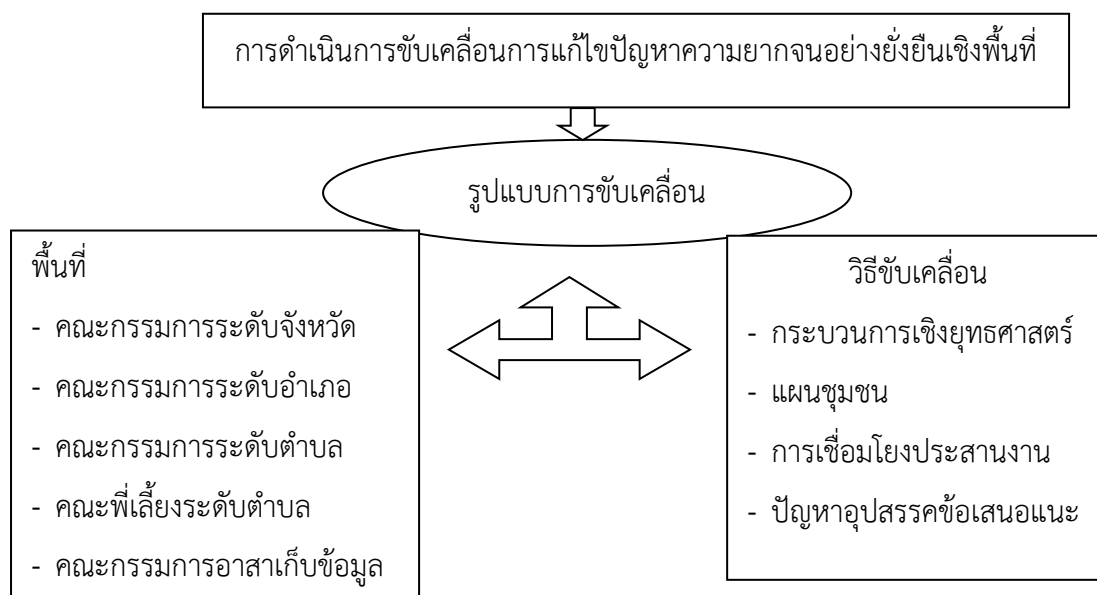
ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สถานการณ์ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ การศึกษาสภาพปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ เป็นการจัดเวทีระดมความคิดกับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองแค หมู่ 1 และหมู่ 17 จำนวน 10 คน โดยการ Focus Group ระดมความคิดร่วมกันในประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ ในครัวเรือนหรือชุมชน และนโยบายวิธีการแก้ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ บทบาทของภาครัฐ เอกชนและท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบการวิเคราะห์วิธี SWOT (SWOT ANALYSIS) ใช้การบันทึกการสนทนากลุ่ม และการบันทึกเสียงวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษาแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา

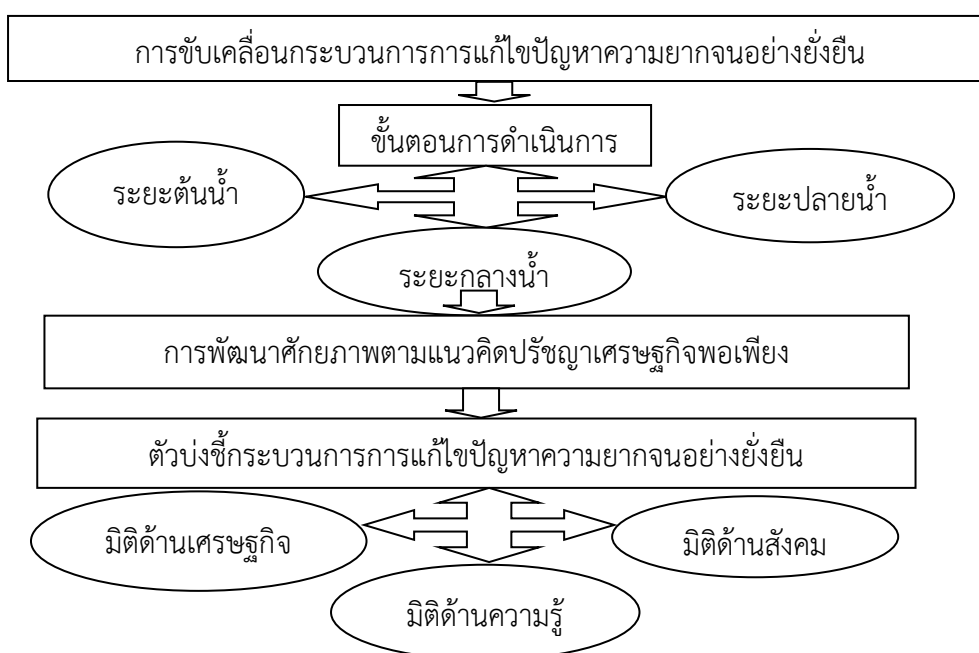
แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจน ตามสถานการณ์ปัญหาความยากจน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ เป็นขั้นตอนการดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับประชาชนในพื้นที่ บ้านหนองแค หมู่ 1 และหมู่ 17 จำนวน 2 ครั้ง จำนวน 100 คน เพื่อรับทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อทำการขยายผลออกไปยังครอบครัวหรือหมู่บ้านใกล้เคียง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการสนทนากลุ่ม ระดมความคิดเห็น ผ่านวิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ประชุมเชิงปฏิบัติการ

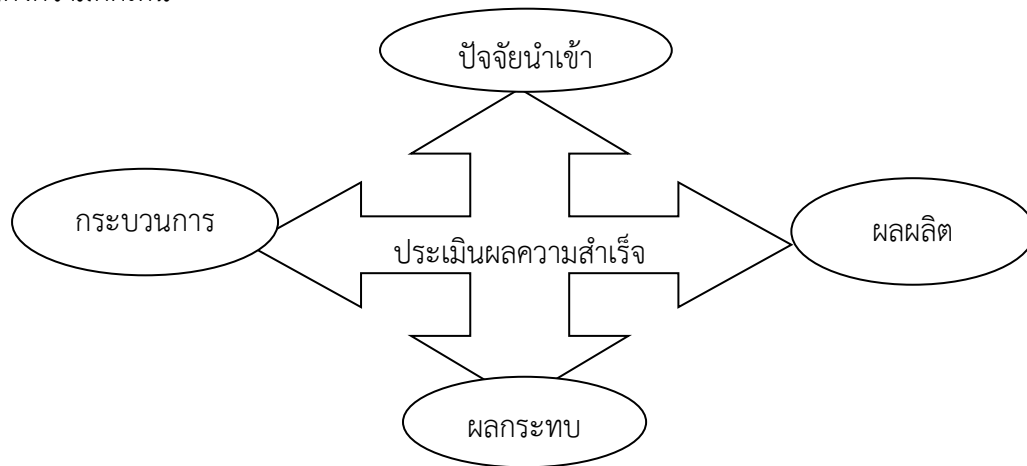
แผนภาพที่ 3 การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เป็นขั้นตอนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอและทำการประชาพิจารณ์ ได้การพัฒนาศักยภาพคนจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสมบูรณ์ โดยมีประชาชนและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 100 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการแสดงความคิดเห็น

แผนภาพที่ 4 การขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลกระบวนการถ่ายทอดการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ตำบลหนองแค โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านหนองแคผ่านศูนย์บริการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรกับกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านหนองแค จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นการแสดงความคิดเห็น

แผนภาพที่ 5 การติดตามและประเมินผลกระบวนการถ่ายทอดการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน

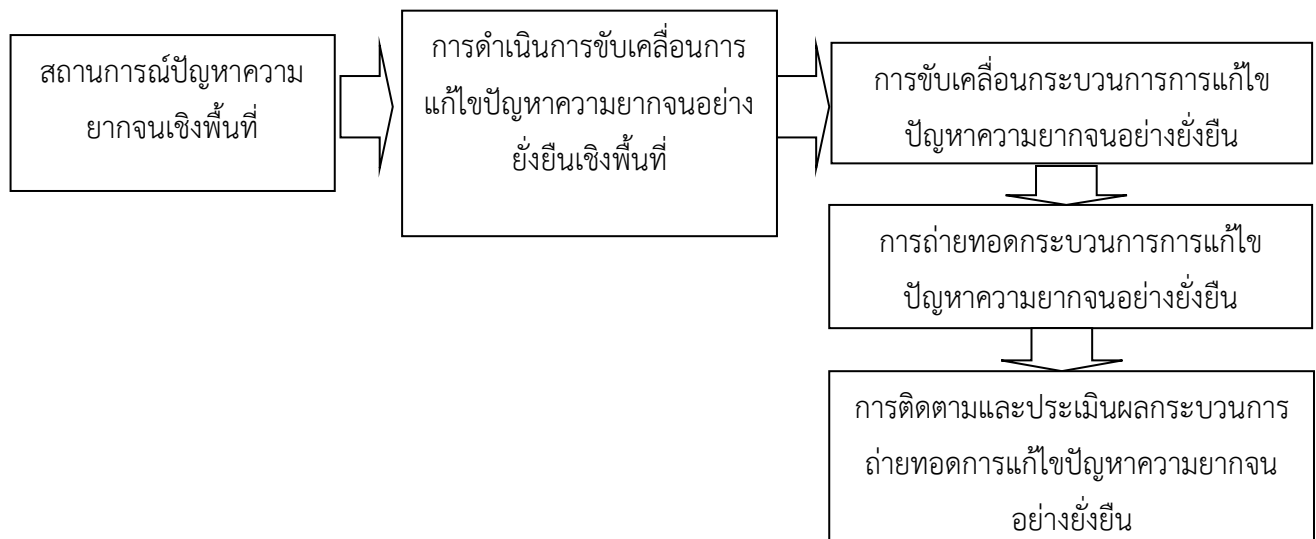
การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งที่ศึกษาค้นคว้า ดังนี้

- 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในพื้นที่
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่เป้าหมาย

2. ภาคสนาม (Field Study) เป็นการทำงานร่วมกันหลายฝ่ายทั้งผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้รู้ ผู้นำท้องที่ และผู้นำท้องถิ่นในชุมชนและตำบล ตามประเด็นคำถามและประเภทของข้อมูล เช่น ฐานข้อมูลรวมตำบล ข้อมูลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนแม่บทชุมชน โดยมีวิธีการ สันทนากลุ่ม ประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดเวทีประชาคม และเวทีสรุปบทเรียนผลการดำเนินงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดการศึกษาปัญหาและการดำเนินการที่กระบวนการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดศรีสะเกษ ผ่านด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วย นโยบายและสถานการณ์ความยากจน และบทบาทการแก้ไขปัญหความยากจนของจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งกระบวนการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหความยากจนภายใต้โครงสร้างการแก้ไขปัญหสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการบนวัตถุประสงค์การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหความยากจนจังหวัดศรีสะเกษ สำหรับด้านกระบวนการ (Process) การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ มีขั้นตอนลำดับการดำเนินการหลักการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืน และการติดตามประเมินผลความสำเร็จการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืน สุดท้ายคือผลผลิต (Output) เป็นการขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืน ที่นำกระบวนการไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ตำบลหนองแควโดยดำเนินการตามหลักการขับเคลื่อนการถ่ายทอดกระบวนการกระบวนการแก้ไขปัญหความยากจนรวมทั้งติดตามประเมินผลความสำเร็จการแก้ไขปัญหความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 สถานการณ์ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่

การดำเนินงานในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์ SWOT Analysis ได้แก่ จุดอ่อน (Weakness) จุดแข็ง (Strength) โอกาส (Opportunity) และข้อจำกัด (Threat) โดยดูจากสภาพแวดล้อมภายใน (Strength, Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอก (Opportunity, Threat) สรุปความได้ว่า จุดแข็งของชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้นำกลุ่ม/ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการประกอบอาชีพอิสระที่หลากหลาย เป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชนมีทั้งธุรกิจของชุมชนและธุรกิจที่เป็นของเอกชน สมาชิกกลุ่มมีความสามารถ มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย และสภาพชุมชนปรับเปลี่ยนเป็นจากชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น ส่วนจุดอ่อน สภาพชุมชนถูกปรับเปลี่ยนทำให้สังคมมีความหลากหลาย อบายมุขเพิ่มมากขึ้น ขาดแหล่งทำกิน และแหล่งเงินทุน ส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีอาชีพและรายได้ที่ไม่แน่นอน ขาดอำนาจในการต่อรอง ยังไม่เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ความมั่นคงในอาชีพ และถูกสภาพแวดล้อมชักจูงได้ง่าย

สภาวะแวดล้อมภายนอก ที่วิเคราะห์จากโอกาสและข้อจำกัด สรุปความได้ว่า โอกาส ชุมชนมีพลังกลุ่มภาคีจากภาครัฐและเอกชน เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนับสนุน และมีพลังทรัพยากร คือ ประชาชนมีความตั้งใจจริง ชุมชนมีทำเล ที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการพัฒนา ส่วนข้อจำกัด ชาวบ้านในชุมชนยังเข้าไม่ถึงแหล่งกู้ยืมและสวัสดิการของรัฐ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสาร ไม่ได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของภาครัฐ ไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการด้านสังคม ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น นโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความยากจนไม่เอื้อต่อการบริหารงานภายในชุมชนท้องถิ่น และไม่มีโอกาสเผยแพร่ภูมิปัญญา

ข้อมูลสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน เป็นการประชุมระดมความคิดร่วมกันในประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ ในครัวเรือนหรือชุมชน พบปัญหา การคมนาคมของประชาชนในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ประชาชนในหมู่บ้านมีความยากจนและเกิดภาระหนี้สิน ปัญหาขาดแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร และไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ค่าครองชีพของประชาชนสูง ปัญหาขาดอาชีพเสริม ต้นทุนในการประกอบอาชีพสูง และค่าใช้จ่ายการดำเนินชีวิตประจำวันสูงอาหารของใช้

ส่วนบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคภาคีอื่นๆ วิธีการดำเนินงานใช้การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกิจกรรมการเป้าหมายและเป้าหมายของการดำเนินโครงการและแสวงหาภาคีความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในชุมชน ผลการดำเนินงาน มีตัวแทนจากผู้นำและหน่วยงานภาคีต่างๆ ในชุมชนทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน และชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ มีคู่มือการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และมีการทำข้อตกลงในการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน

2. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่

ผลการดำเนินงานในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนข้อมูลวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน โดยมีแผนและขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญคือ การจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ปฏิบัติตามแผนและปรับปรุง ผ่านวิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำข้อมูลวิเคราะห์บริบทของชุมชน สาเหตุของความยากจน พลังชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและการประเมินผลยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis จัดทำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาความยากจน เสร็จจากาศึกษาการแผนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น (อปท.) และปฏิบัติการสนับสนุนกิจกรรมตามแผนการดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ซึ่งนำเสนอผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความสนใจในรายละเอียดค่อนข้างมาก ผลสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมคือ ชาวบ้านเคยคิดรอการช่วยเหลือ ปรับเปลี่ยนวิธีคิดว่าต้องลงมือทำได้เลยเพราะเรามีองค์ความรู้ มีวัตถุดิบอยู่แล้ว กลุ่มเป้าหมายสามารถจับประเด็นวิธีคิด วิธีปฏิบัติของวิทยากรได้ และหลายคนมีการปรับแผนชีวิตของครอบครัวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับสภาพปัญหาตนเองได้มากขึ้น บทเรียนสำคัญที่ได้คือ การเลือกคนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการควรเลือกเฉพาะคนที่สนใจเป็นหลักจะทำให้เขาตั้งใจอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นและต้องมีการปรับแผนชีวิต หรือแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลับไปลงมือปฏิบัติได้เลย

กระบวนการการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เป็นขั้นตอนที่ได้ศึกษาจากผลการกระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนเป้าหมาย สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้ กระบวนการการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วยชุดดำเนินการ 6 ชุดด้วยกันคือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วยผู้ประสานงาน และนักพัฒนา/ผู้นำชุมชน /แกนนำชุมชน/ข้าราชการ/และผู้ทรงคุณวุฒิ ชุดที่ 2 ผู้ประสานงานระดับอำเภอ ชุดที่ 3 คณะกรรมการตำบล โดยการค้นหาผู้นำชุมชนมาเป็นทีมในการดำเนินงานในพื้นที่ซึ่งมีตัวแทนแต่ละหมู่บ้านแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ชุดที่ 4 คณะวิทยากรกระบวนการ มีบทบาทหน้าที่ประสานเพื่อดำเนินการจัดหลักสูตรในการฝึกอบรมเลือกสรรเป็นวิทยากร ชุดที่ 5 คณะทีมพี่เลี้ยงตำบล เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกคณะทำงานตำบลให้เป็นนักพัฒนาหรือเป็นวิทยากรกระบวนการได้เต็มรูปแบบโดยคัดเลือกจากวิทยากรกระบวนการที่เป็น NGO คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแนะนำประสานงาน และชุดที่ 6 คณะอาสาสมัครในการจัดเก็บข้อมูล มีบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสำรวจชี้แจงการลงรายการในแบบบันทึก ติดตามให้คำปรึกษาให้กำลังใจแก่ครัวเรือนเก็บรวบรวมจากระดับครัวเรือน ส่งมอบให้กับคณะกรรมการตำบลรับแบบสรุปข้อมูลส่งคืนครัวเรือนช่วยวิเคราะห์ข้อมูลรวมของหมู่บ้าน

วิธีการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ ผลการดำเนินงาน ได้ดังนี้ จากการถอดข้อความสรุปจากการสนทนาทำให้เห็นการขาดแคลนปัจจัยสี่ การขาดมาตรฐานในการครองชีพ เส้นความยากจนและความยากจนสัมบูรณ์ ซึ่งจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหความยากจนในชุมชน จึงร่วมกันในการกำหนด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน บ้านหนองแค หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 17 สรุปได้ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มรายได้ การเพิ่มรายได้เป็นการสร้างอาชีพเสริม เป็นการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเสริมรายได้ให้กับครัวเรือนที่ได้ร่วมคิดพิจารณาสร้างอาชีพ และร่วมกันดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้กลุ่มผู้นำชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ตามโครงการที่ชุมชนได้ดำเนินการไปแล้วและประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำมาถ่ายทอดและปฏิบัติได้จำนวน 2 โครงการ คือ กลุ่มอินทรีย์ทฤษฎีใหม่และกลุ่มเลี้ยงโคขุน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ลดรายจ่าย การลดรายจ่าย คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้พอใช้ดังกระแสพระราชดำรัส เป็นการแนะนำให้รู้จักวิธีการใช้จ่ายเงินที่หามาได้อย่างถูกต้อง คุ่มค่า และเหลือเก็ยออม จึงเป็นที่มาของการทำโครงการร่วมกัน 1 โครงการ คือ โครงการการทำบัญชีครัวเรือน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างนิสัย การสร้างนิสัย คือ การจัดให้มีการไปศึกษาดูงานในชุมชนตัวอย่างที่ได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จ และวิธีการแก้ไขปัญหานี้สินของชุมชน จากการได้ทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายภายในครัวเรือน เป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากการทำโครงการกลุ่มอินทรีย์ทฤษฎีใหม่ ที่เล็งเห็นถึงแนวทางที่จะนำมาสร้างนิสัยให้กับประชาชนในชุมชนได้ คือ โครงการชุมชนน่าอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาส ขยายโอกาส คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิที่ควรได้รับ เป็นการชี้แนะให้เห็นเกี่ยวกับสิทธิที่ควรได้รับในสังคม และชุมชน ได้แก่ โครงการบัตรทอง สวัสดิการผู้สูงอายุ ศูนย์สุขภาพชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนสถานศึกษาของบุตรหลาน เป็นต้น

จากมติเวทีประชาคมหมู่บ้านทั้ง 2 หมู่ ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนชุมชนมีความสนใจที่จะดำเนินงานภายใต้โครงการนำร่อง คือ โครงการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

3. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 การขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน

การดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอและทำการประชาพิจารณ์ ได้การพัฒนาศักยภาพคนจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสมบูรณ์ ผู้ดำเนินการขับเคลื่อน คือ กลไกโครงการด้วยพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งชุมชนยังประกอบอาชีพดั้งเดิมเป็นเกษตรกร ดำรงชีวิตด้วยการทำมาหากินบนแปลงดินและทรัพยากรที่ครัวเรือนและชุมชนอยู่อาศัย เมื่อสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ครัวเรือนและชุมชนต่างปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต รักษาสภาพทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมให้ครัวเรือนและชุมชนอยู่ร่วมได้อย่างมีความสุข อย่างยาวนานที่สุด ทั้งมีการสืบต่อเผยแพร่องค์ความรู้ต่างๆ ด้วยกลไกต่างๆที่มีอยู่

ผลการดำเนินงาน การพัฒนาตัวชี้วัดและกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกับพื้นที่เป้าหมาย โดยการดำเนินงานนำไปสู่การได้ตัวชี้วัด 3 มิติ คือ

มิติเศรษฐกิจ หมายถึง การใช้เงิน เป็นตัวตั้งในการวัดผล คือ การมีงานทำมีรายได้ การมีเงินเก็บออม การมีหนี้สิน การมีเงินหมุนเวียน ทั้งระดับบุคคลและชุมชน

มิติสังคม คือ สังคมปัจจุบัน อาจเปรียบได้กับสังคมที่ประกอบด้วยหลายชุมชนของแต่ละบุคคล การมีสังคมของแต่ละบุคคลนั้นได้ห่างเหินออกจากชุมชนที่ตนอยู่อาศัย และหันไปพึ่งพิงชุมชนสังคมภายนอกเป็นที่พึ่งมากกว่า

มิติความรู้ คือ การสร้างและดำรงไว้ซึ่งองค์ความรู้ของชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนในปัจจุบันที่มีองค์ความรู้จากภายนอกมากซึ่งได้รับการถ่ายทอดทางสื่อต่างๆ ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ภายนอก คือ เป็น องค์ความรู้ที่เป็นความรู้ ไม่ได้ปฏิบัติจริง ทำให้ทักษะที่จำเป็นไม่เกิดขึ้น

จากมติเวทีประชาคมหมู่บ้านในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาญจนระยะแรกชุมชนมีความสนใจที่จะดำเนินงานภายใต้โครงการนาร่อง คือ โครงการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการดำเนินงานสามารถสรุปได้ดังนี้ การขับเคลื่อนเชิงประเด็น พบว่าสภาพปัญหาของชุมชนหลักๆ มี 3 ประการ

1. ปัญหาการเป็นหนี้สิน วิธีการในการแก้ไขปัญหาคือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และจัดหาวัตถุดิบในการผลิต โดยใช้มาตรการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น การทอผ้าไหม ปลูกข้าวปลอดสารพิษ ปุ๋ยชีวภาพ โรงสีข้าวชุมชน ร้านค้าชุมชน และทำเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารพิษ ปลูกพืชเชิงอุตสาหกรรม

2. ปัญหาการว่างงานของคนชุมชน วิธีการในการแก้ไขปัญหาคือ ทอผ้าพื้นเมืองเชิงอุตสาหกรรมชุมชน โดยใช้มาตรการสร้างเครือข่ายการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองให้ครอบคลุมและเป็นไปตามความต้องการของตลาด

3. ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ วิธีการในการแก้ไขปัญหาคือ ทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร โดยใช้มาตรการจัดตั้งกลุ่มทุนเพื่อส่งเสริมด้านการตลาดและให้ความรู้ในการทำเกษตรปลอดสารพิษในชุมชน

4. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลกระบวนการถ่ายทอดการแก้ไขปัญหาคาญจนอย่างยั่งยืน

ติดตามประเมินผล คณะทำงานได้จัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประชุมติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานทั้งในภาพรวม และระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ บทเรียน และแสวงหาทางออกการแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลตามตัวชี้วัดก่อน และหลังการพัฒนา ทำให้คณะทำงาน และกลุ่มเป้าหมายได้ทราบสถานการณ์และความเคลื่อนไหวการดำเนินงานนำไปสู่การวางแผนพัฒนาถ่ายทอดขยายผล เกิดภาคีส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาคาญ

ยากจนอย่างยั่งยืนตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานและสามารถสรุปผลการปฏิบัติที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานที่ผ่านมาคณะทำงานได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ในส่วนของการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนก็จะใช้แผนแผนแม่บทชุมชน

2. กระบวนการ (Process) คือ การปฏิบัติให้เป็นจริง ใช้วิธีการปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงเป็นเครื่องมือและกลไกนำไปสู่การปฏิบัติงานให้เป็นจริง

3. ผลผลิต (Output) คือ การสรุปสะท้อนผล ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาศักยภาพยกระดับองค์ความรู้ และติดตามประเมินผล ที่นำไปสู่การสนับสนุนกระบวนการดำเนินแก้ไขปัญหาคความยากจน

4. ผลลัพธ์ (Outcome) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมสรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับ ชุมชน ตำบล อำเภอ และข้ามอำเภอ ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงได้รับทราบผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และแผนพัฒนาต่อเนื่องนำไปใช้ในกระบวนการตัดสินใจและหนุนเสริมให้เข้าสู่ระดับนโยบายของชุมชนและท้องถิ่นต่อไปได้

5. ผลกระทบ (Impact) สรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยน เวทีสรุปบทเรียนและนำเสนอผลการดำเนินงานความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานเน้นการนำเสนอผลการดำเนินงานถึงผลสำเร็จ บทเรียนสำคัญ ปัญหาอุปสรรค และแผนการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดศรีสะเกษ มีความสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคความยากจน ที่มีผู้ศึกษาและนักวิชาการได้มีข้อเสนอหรือนำเสนอไว้หลายท่าน หลายองค์กร มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1. สถานการณ์ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่

1.1 ผลการดำเนินงาน มีตัวแทนจากผู้นำและหน่วยงานภาคีต่างๆ ในชุมชนทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน และชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ มีคู่มือการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และมีการทำข้อตกลงในการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน

1.2 หน่วยงานภาคีในระดับพื้นที่ตำบล อำเภอ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ทั้งในส่วนของการบูรณาการแผนงาน สนับสนุนบุคลากรสนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการดำเนินงาน ทั้งในส่วนองบุคลากรให้ความรู้วิชาการ งบประมาณ และบูรณาการแผนงานไปสู่การปฏิบัติ

1.3 หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด ส่งเสริมสนับสนุนแผนงาน บุคลากร งบประมาณและขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับนโยบาย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานจังหวัด เป็นต้น โดยภาคีดังกล่าว ได้นำไปสู่การทำงานเพื่อถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัด ศรีสะเกษได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้

ผลการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2534 : 5) ที่มีแนวคิดที่ว่าความยากจนอาจมาจากปัจเจกบุคคล จะส่งผลไปสู่ระดับครอบครัว ชุมชน การค้นหาข้อมูลเรื่องนี้จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้คนในชุมชนต้องรู้จักข้อมูลตนเอง รู้จักครอบครัวตนเอง รู้จักชุมชนตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตนเอง รู้จักสังคมประเทศ รู้จักสังคมโลก รู้จักความหมายและเส้นแบ่งของความยากจน และรู้จักสาเหตุของความยากจน การมีความรู้ดังกล่าว จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนได้ตรงจุด และสร้างเกณฑ์วัดผลการพัฒนาแก้ปัญหาต่อไปผลการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดและของการศึกษาของจาตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร (2546 : 23) และกิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช (2550 : 32) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องจุดเน้น ของการแก้ปัญหาความยากจน คือ โดยการเพิ่มรายได้ จากตัวชี้วัดมหภาค เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว การลงทุนขนาดใหญ่ด้านกายภาพและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2. การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ การดำเนินงานส่งผลให้คณะทำงานมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ ตลอดจนเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนแม่บทชุมชน เทคนิคการนำเสนอผลงาน และแผนการดำเนินงานในพื้นที่ชัดเจนมากขึ้น จากการประเมินหลังการจัดกิจกรรมทำให้ทีมผู้วิจัยได้ข้อสังเกตคือ กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความสนใจในรายละเอียดค่อนข้างมาก ผลสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมคือ ชาวบ้านเคยคิดรอการช่วยเหลือ ปรับเปลี่ยนวิธีคิดว่าต้องลงมือทำได้เลยเพราะเรามีองค์ความรู้ มีวัตถุดิบอยู่ แล้วกลุ่มเป้าหมายสามารถจับประเด็นวิธีคิด วิธีปฏิบัติของวิทยากรได้ และหลายคนมีการปรับแผนชีวิตของครอบครัวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับสภาพปัญหาตนเองได้มากขึ้น บทเรียนสำคัญที่ได้คือ การเลือกคนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการควรเลือกเฉพาะคนที่สนใจเป็นหลักจะทำให้เขาตั้งใจอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นและต้องมีการปรับแผนชีวิต หรือแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลับไปลงมือปฏิบัติได้เลย

สอดคล้องกับแนวคิดของสมชัย จิตสุชน (2544 : 22) ที่ถือว่าความยากจน เป็นสถานการณ์ชั่วคราว (Transient Poor) อาจนำไปสู่ความจนเรื้อรัง (Chronic Poor) และสถานการณ์ จนสุดๆ กล่าวคือ ความยากจนแก้ไขได้ โดยให้มีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้ถูกวิธี คือ การแก้ไขวงจรของความยากจนการมีระบบฐานข้อมูลการปฏิบัติจริง การมีข้อมูลรายรับรายจ่าย การมีการประเมินก่อน-หลังการพัฒนา การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการจัดทำแผนการแก้ปัญหาโดยประชาชนมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล สราญจิตร (2558 : 12-21) ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่มีสาเหตุ มากจากการที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในการประกอบ อาชีพและใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง การถูกเอาเปรียบด้วยวิธีการต่าง ๆ จากพ่อค้าคน

กลางและนายจ้าง โดยเฉพาะประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท รวมถึง การที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนให้ดีขึ้นได้ จะทำให้ภาวะความยากจนยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นไป

3. การขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน การดำเนินงานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอและทำการประชาพิจารณ์ ได้การพัฒนาศักยภาพคนจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสมบูรณ์ ผู้ดำเนินการขับเคลื่อน คือ กลไกโครงการด้วยพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งชุมชนยังประกอบอาชีพดั้งเดิมเป็นเกษตรกร ดำรงชีวิตด้วยการทำมาหากินบนแปลงดินและทรัพยากรที่ครัวเรือนและชุมชนอยู่อาศัย เมื่อสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ครัวเรือนและชุมชนต่างปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต รักษาสภาพทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมให้ครัวเรือนและชุมชนอยู่ร่วมได้อย่างมีความสุข อย่างยาวนานที่สุด ทั้งมีการสืบทอดเผยแพร่องค์ความรู้ต่างๆ ด้วยกลไกต่างๆที่มีอยู่

จากเวทีเวทีประชาคมหมู่บ้านในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจน ชุมชนมีความสนใจที่จะดำเนินงานภายใต้โครงการนำร่อง คือ โครงการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย (2541 : 54) เรื่อง แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกร ตามแนวพระราชดำริตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่ง มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดจัดการใช้ง่าย ขั้นที่สอง รวมพลังในรูปกลุ่มเพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการการศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ ขั้นที่สาม สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุนการตลาดการผลิตการจัดการและข่าวสารข้อมูลนัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550 : 22) ในประเด็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการน้อมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต คือ การรู้จักตนเอง พึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้ามี “พลัง” ต้องยอมรับว่างานเกษตรนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลา และบางกิจกรรมจำเป็นต้องใช้ความพิถีพิถันจึงจะเห็นผล และการเรียนรู้ตลอดเวลา

ผลการศึกษาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน จังหวัดศรีสะเกษ ได้ยึดหลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม มุ่งสร้างความเข้มแข็งระดับรากหญ้า หากมีปัญหาระหว่างดำเนินงานจะดำเนินการแก้ไขทันทีเป็นการนำปัญหาของชุมชนมาเป็นโจทย์หลักในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ของสุภางค์ จันทวนิช (2542 : 93) ในประเด็น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทุกขั้นตอนเป็นสิ่งที่ชุมชนหรือชาวบ้านร่วมรับรู้ และใช้ประโยชน์ด้วย ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชน และสู่ทางแก้ไขปัญหาวบ้านเป็นผู้ตัดสินใจและยืนยันเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น กระบวนการวิจัยดำเนินไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าขบวนการสังเคราะห์ข้อสรุปมีลักษณะเชิงวิภาษวิธี (Dialectic) ชาวบ้านจะค่อย ๆ พัฒนาศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ชาวบ้านจะค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนี้ ข้อมูลที่ได้จะมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านของชาวบ้านตลอดจนนิสัยใจคอ ความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขาอย่างไรก็ตามข้อมูลเหล่านี้ อาจไม่ได้นำไปสู่ปฏิบัติการโดยตรงก็ได้ การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดศรีสะเกษนี้ ได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบตามแนวคิดของการดำเนินงานแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจริง

4. การติดตามและประเมินผลกระบวนการถ่ายทอดการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน
ชุมชนได้นำแผนงานโครงการพัฒนาความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนพัฒนาสังคมไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2558 – 2560) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค พบว่า เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและผลักดันนโยบายของท้องถิ่นในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และเกิดชุดความรู้ในลักษณะรวมบทความวิจัยชุมชนเผยแพร่ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการมหกรรมชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบถึงแนวทางเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการแก้หนี้แก้จน เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ความรู้เรื่องแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในลักษณะวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ชุมชนพื้นที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็ง

ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับ ข้อเขียนของศูนย์สารสนเทศและบริการการศึกษานอกระบบ ข้อเขียนของเชิดศักดิ์ ชุมนุ้ม (2540 : 24) ข้อเขียนของรัตนะ บัวสนธ์ (2541 : 54) และข้อเขียนของสุภางค์ จันทวานิช (2542 : 93) ที่เน้นการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตามแนวคิดหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบกับการการใช้ประโยชน์จากภาคีส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในพื้นที่ดำเนินงานยังมีภาคีความร่วมมืออื่น ๆ อีกหลายแห่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานต้องมีการใช้ศักยภาพในท้องถิ่นและประสานงานในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของแต่ละชุมชนและนำไปสู่การทบทวนทุกปี ในเวทีประชาคมตำบลอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้แผนของชุมชนนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และมีกระบวนการ กลไกในการติดตามประเมินผล เพื่อนำบทเรียนขยายสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

2) ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด

คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดควรนำโครงการเข้าสู่แผนฯ เพื่อให้เป็นโครงการนำร่องของจังหวัดในการแก้หนี้แก้จนของประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องทั้งในพื้นที่นำร่องและพื้นที่ขยายให้ครอบคลุมจังหวัดในลักษณะของประชาคมหรือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดศรีสะเกษให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) การทำงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกัน ในลักษณะภาคีความร่วมมือและทุกภาคส่วนจะต้องสามารถทำงานแบบบูรณาการกันได้อย่างต่อเนื่อง

2) องค์กรหน่วยงานพัฒนาทุกภาคส่วน ควรมีการคิดค้นเครื่องมือต่างๆ ในการนำไปสู่กระบวนการแก้จนของชาวบ้านจะต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนจึงจะทำให้กลุ่มเป้าหมายนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน การศึกษาข้อมูลพื้นที่การนำเข้าข้อมูลเข้าสู่ระบบการจัดทำระบบข้อมูล ฐานข้อมูลชุมชน นำข้อมูลมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อร่วมกันวางแผนชุมชน แผนการพัฒนา แผนกิจกรรม และแผนโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยแท้จริง

4) การวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ควรใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเพราะเป็นการวิจัยและพัฒนาไปพร้อมๆ กันสามารถปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ไปสู่ความสำเร็จได้ ในระหว่างการทำงานเป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่การคิด การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และรับผลประโยชน์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช. (2550). *ทฤษฎีวิพากษ์ในนโยบายและการวางแผนสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 -2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

จาตุรงค์ บุญยรัตนสุทร. (2546). *ความยากจน : สถานการณ์และบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนา/มูลนิธิกองทุนไทย.

เชิดศักดิ์ ชุมชุม. (2540). *นิยามนิยาม - ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism)*. รวมบทความบทเรียน: นวัตกรรมจากโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประสานงาน.

- ธนพล สราญจิตร. (2558). ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย*. 5 (2), 12-21.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2541). *การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม. (2541). *แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน*. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2534). *แนวทางการจัดทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชัย จิตสุชน. (2544). *การปรับปรุงเส้นความยากจนทางการ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ
“Development of Chiang Mai International Airport Security System in
Crisis Situation According to Business Continuity Management Approach”

รังสรรค์ มะสุริน และ พจนา พิชิตปัจจา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Rangsan Masurin and Pojjana Pichitpatja

Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Rangsan.m@airportthai.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัย ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ 2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยประชากรการศึกษารั้งนี้ประกอบด้วย 5 กลุ่มได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 7 ท่าน พนักงานสถานประกอบกิจการธุรกิจท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 3 ท่าน พนักงานสายการบินภายในประเทศ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 2 ท่าน พนักงานส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 6 ท่าน และพนักงานส่วนราชการที่ปฏิบัติงานภายนอกท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 2 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1. การกำหนดเป้าหมายและการจัดทำเอกสาร โดยในขั้นตอนนี้มีคณะทำงานบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจท่าอากาศยานเชียงใหม่ เป็นผู้ดำเนินการกำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ความต่อเนื่องทางธุรกิจ ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ISO 22301:2019 ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดโครงสร้างการตอบสนอง โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะเป็นผู้กำหนดโครงสร้างการตอบสนองของแต่ละส่วนงานให้ตรงตามเป้าหมายที่ ทอท.

* วันที่รับบทความ: 17 พฤษภาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2565; วันตอบรับบทความ: 4 มิถุนายน 2565

Received: May 17, 2022; Revised: June 2, 2022; Accepted: June 4, 2022

กำหนด ขั้นตอนที่ 3 การแจ้งเตือนและการสื่อสาร โดยเน้นการกำหนดขั้นตอนการสื่อสารภายในและภายนอกของหน่วยงาน และกำหนด Call Tree ในแต่ละเรื่อง ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ โดยมุ่งเน้นการกำหนดรายละเอียดของการฟื้นฟูหลังสิ้นสุดเหตุการณ์ฉุกเฉิน และขั้นตอนที่ 5 การฟื้นฟู ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างการทำงานตามแผนฟื้นฟูให้ได้ตามมาตรฐานตามที่ ทอท. กำหนดไว้

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ 1. ปัญหาด้านการสื่อสาร 2. ปัญหาการดำเนินการขออนุญาตเปิดจุดตรวจค้น 3. ปัญหาด้านข้อจำกัดด้านบุคลากรที่ผ่านการอบรม

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัย; แผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ; ท่าอากาศยานเชียงใหม่

Abstracts

The research on “Development of Chiang Mai International Airport Security System under Crisis According to the Business Continuity Management Approach” aims to 1. examine the guideline on development of Chiang Mai International Airport security system under crisis according to business continuity management approach and 2. investigate problems and barriers for development of Chiang Mai International Airport security system under crisis according to business continuity management approach. This research is a qualitative study, applying semi-structure questionnaires with 5 groups of study population including 7 executives and staff of Chiang Mai International Airport, 3 staff of business establishment at Chiang Mai International Airport, 2 domestic airline staff at Chiang Mai International Airport, 6 government employees stationing inside Chiang Mai International Airport, and 2 government employees stationing outside Chiang Mai International Airport.

The study found that the production of the guideline on development of Chiang Mai International Airport security consists of 5 steps as follows. Step 1. Setting the goal and preparing documents; the business continuity of Chiang Mai International Airport Working Group on is responsible for setting the goal, work plan and business continuity strategies of Chiang Mai International Airport to be in accordance with ISO 22301:2019 Step. 2 . Determining response structure; responsible unit will define response structure of each working unit to meet the goals set by AOT. Step 3 . Notification and communication; focusing on internal and external communication of each unit and determining Call Tree for each subject. Step 4. Preparing business continuity approach; focusing on details of restoration after crisis. And Step 5. Restoring; organizing work structure per restoration plan to meet AOT standard.

Problems and barriers include 1. Communication 2.Process on requesting permission to open a checkpoint. 3. Limited trained staff.

Keywords : Guideline on Security System Development; Business Continuity Management; Approach Airport

บทนำ

สถานการณ์ที่ทำให้เกิดการหยุดชะงักของท่าอากาศยาน เรียกว่าสถานการณ์วิกฤตหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่ทันตั้งตัวหรือมีระดับความรุนแรงที่ทำให้ธุรกิจการบินไม่สามารถดำเนินการ อาจมีสาเหตุเกิดจากธรรมชาติ หรือเกิดจากฝีมือมนุษย์ก็ได้ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งในด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ต่อท่าอากาศยาน

ระบบรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน เป็น 1 ใน 7 ยุทธศาสตร์หลักของความสำเร็จในการดำเนินการท่าอากาศยาน ซึ่งในสถานการณ์วิกฤตหรือฉุกเฉินนั้น การรักษาความปลอดภัยจำเป็นต้องมีและเป็นส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวก ความเป็นระเบียบไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย การดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยเพื่อที่จะทำให้กลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติได้อย่างรวดเร็วที่สุด ซึ่งระบบรักษาความปลอดภัยนั้นถูกกำหนดโดยกฎหมาย ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานตามที่องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization หรือ ICAO) กำหนด ซึ่งจากมาตรการเฝ้าระวังป้องกันการติดต่อของเชื้อ COVID-19 ทำให้ต้องมีการปรับการทำงานในระบบรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเป็นอย่างมากเนื่องจากมาตรการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานมีความจำเป็นต้องมีการสัมผัสกับผู้โดยสารอย่างใกล้ชิด (พรรณพร คงยิ่งยง, 2563 : ออนไลน์)

ดังนั้นผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงวิธีการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ในส่วนของระบบรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นองค์ประกอบทำให้เกิดความความต่อเนื่องทางธุรกิจในสถานการณ์วิกฤตนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาแผนบริหารความต่อเนื่องทำให้ท่าอากาศยานเชียงใหม่มีขีดความสามารถในการฟื้นฟูให้กลับสู่ภาวะปกติและดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง และลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการ ชุมชนโดยรอบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พนักงานและทรัพย์สินของท่าอากาศยานเชียงใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัย ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่
2. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview Form) โดยมี ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและพนักงานท่าอากาศยานเชียงใหม่ จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนสถานประกอบการกิจการธุรกิจท่าอากาศยานเชียงใหม่ที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับ ระบบการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเชียงใหม่ บริษัทละ 1 คน จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหาร สายการบินในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ สายการบินละ 1 คน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 หัวหน้าส่วนราชการ ภายในท่าอากาศยานเชียงใหม่ หน่วยงานละ 1 คน จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 5 หัวหน้าส่วนราชการภายนอกท่าอากาศยานเชียงใหม่ หน่วยงานละ 1 คน จำนวน 2 คน ราเมศ พุทธิบูรณ์. (2565 : 125)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้และอ้างอิงตามข้อกำหนดของมาตรฐานสากล ISO 22301:2019 และ มอก. 22301-2562 ข้อย่อยที่ 8.4 เรื่องการจัดทำและการนำขั้นตอนการดำเนินงานการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจไปปฏิบัติ ซึ่งกรอบแนวคิดในงานวิจัยชิ้นนี้ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1. การกำหนด เป้าหมาย และการจัดทำเอกสาร (Standard Operation Procedure) 2. การกำหนดโครงสร้างการตอบสนอง ต่ออุบัติการณ์ (Response structure) 3. การแจ้งเตือนและการสื่อสาร (Warning and Communication) 4. การจัดทำแผนการฟื้นฟู (Business Continuity Plan) 5. การฟื้นฟู (Recovery)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระบบการรักษาความปลอดภัยในด้านการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่สามารถอธิบายได้ตามกรอบแนวคิด ได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure) การกำหนดโครงสร้าง การตอบสนองต่ออุบัติการณ์ การจัดทำแผนด้านการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ประกอบด้วยระบบการแจ้งเตือน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติ ในแต่ละกระบวนการ ที่สามารถมั่นใจได้ว่าจะสามารถบริหารจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ที่มีความยืดหยุ่น ให้สามารถตอบสนองต่ออุบัติการณ์ที่ทำให้ธุรกิจหยุดชะงัก ปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลกระทบด้านต่างๆที่มีผลต่อบริการหลักขององค์กร

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดโครงสร้างการตอบสนอง (Response structure) ในขั้นตอนนี้ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ จะมีการกำหนดโครงสร้างในการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่ออุบัติภัย/อุบัติการณ์ ที่เกิดขึ้น ในมิติของด้านการรักษาความปลอดภัย โดยจะต้องมีการกำหนดทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างน้อย 1 ทีม ซึ่งทีมงานจะต้องมีการประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น วางแผนการตอบสนอง จัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน ตลอดจนติดตามผลกระทบของการหยุดการดำเนินงาน รวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจจะเกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การแจ้งเตือนและการสื่อสาร (Warning and communication) ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ต้องจัดทำแผน เอกสาร และขั้นตอนการสื่อสารเพื่อสื่อสารกับหน่วยงานภายในและภายนอก ในขณะที่เกิดวิกฤต โดยจะต้องกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความมั่นใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่การแจ้งเตือน การสื่อสารขณะเกิดอุบัติการณ์ และหลังการเกิดอุบัติการณ์

ขั้นตอนที่ 4 แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity plans) ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ต้องมีการจัดทำเอกสาร ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของงานด้านการรักษาความปลอดภัย ที่สามารถทำให้กลับมาดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ หลังสิ้นสุดภาวะวิกฤต

ขั้นตอนที่ 5 การฟื้นฟู (Recovery) ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ต้องมีการมอบหมายและจัดโครงสร้างการทำงาน เพื่อที่จะสามารถดำเนินการ ตามแผนฟื้นฟูและหน่วยสามารถดำเนินการ ในสภาพปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว

ผลการวิจัย

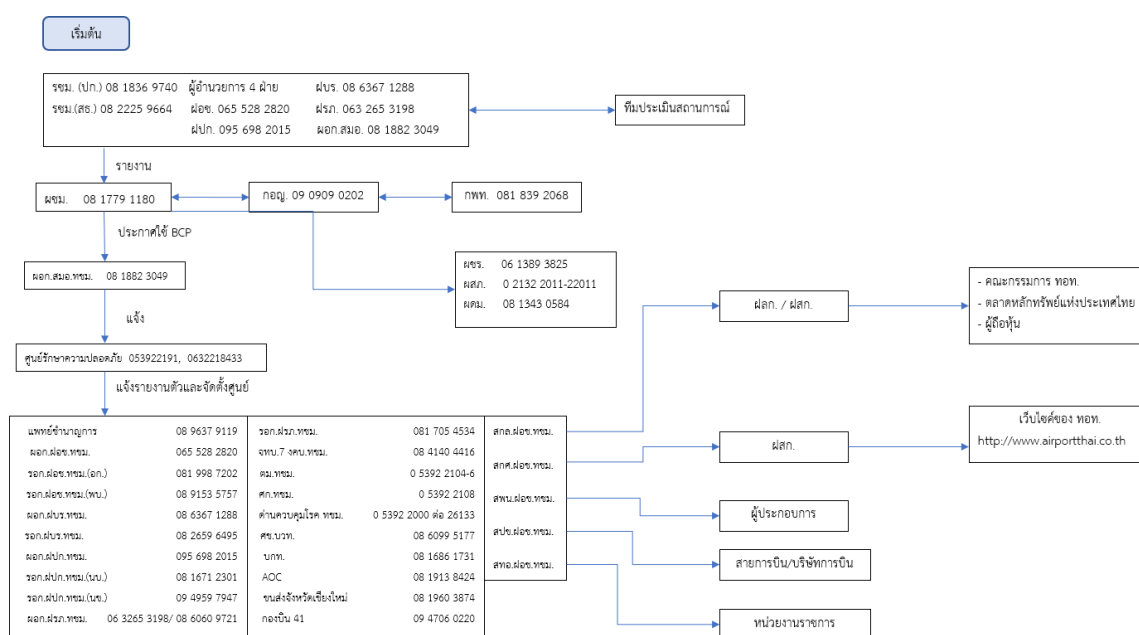
ผลการศึกษาวิจัยถึงแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัย ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ พบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. การกำหนดเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure : SOP) เป็นขั้นตอนที่แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความต่อเนื่องทางท่าอากาศยานเชียงใหม่ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ (กอญ.) ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม มีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนการให้บริหารท่าอากาศยาน การปฏิบัติต่อชุมชน และการดำเนินธุรกิจกับคู่ค้าได้อย่างต่อเนื่องเมื่อเกิดอุบัติการณ์ สอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐานสากล ISO 22301 : 2019 โดยมีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจตามนโยบาย กรอบและแนวทางที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง ทอท. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ความต่อเนื่องทางธุรกิจของ ทชม. ให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของ ทอท. ทั้งนี้ได้จัดทำเอกสาร และขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) ในเรื่องต่างๆดังนี้ 1. เอกสารบริบทองค์กร ท่าอากาศยานเชียงใหม่ 2. ขั้นตอนการปฏิบัติงานเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ (Business Impact Analysis : BIA) 3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การควบคุมเอกสารและการบันทึก 4. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจประเมินภายใน 5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การไม่เป็นไปตามข้อกำหนดและการปฏิบัติการแก้ไข 6. ขั้นตอนการปฏิบัติงานเรื่อง การสื่อสาร การมีส่วนร่วมและการให้คำปรึกษา 7. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การกำหนดความสามารถ การฝึกอบรม และความตระหนัก 8. ขั้นตอนการปฏิบัติงานเรื่อง การกำหนดวัตถุประสงค์และแผนการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ 9. ขั้นตอนการปฏิบัติงานเรื่อง การติดตาม ชี้บ่งกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ 9. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การกำหนดกลยุทธ์ความต่อเนื่องทางธุรกิจ 10. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การวางแผน การเฝ้าระวัง การตรวจวัดวิเคราะห์ และประเมินผล 11. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การทบทวนระบบการจัดการโดยฝ่ายบริหาร 12. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ 13. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง แผนฟื้นฟูท่าอากาศยานเชียงใหม่ จากการประเมินความเสี่ยงด้านการรักษาความปลอดภัยของอุบัติการณ์ ที่สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้กำหนดความเสี่ยงของภัยคุกคามกระบวนการให้บริการผู้โดยสารไว้ 15 เรื่อง สำหรับงานด้านการรักษาความปลอดภัยมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในส่วนงานของฝ่ายรักษาความปลอดภัย ซึ่งฝ่ายรักษาความปลอดภัยมีโครงสร้างของหน่วยงานแบ่งออกเป็น ส่วนงานปฏิบัติการรักษาความปลอดภัย (สปก.) ส่วนงานตรวจค้น (สตค.) งานบริหารทั่วไป โดยแต่ละส่วนงานได้ออกขั้นตอนการปฏิบัติงานในส่วนของตัวเอง เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน ข้อกำหนดของสำนักงานการบินพลเรือน ฉบับที่ 28 ว่าด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจค้นเพื่อการรักษาความปลอดภัยในการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ แผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Program : ASP) แผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (Nation Civil Aviation Security Program : NCASP) ซึ่งผลลัพธ์ที่ตั้งใจไว้ในมาตรฐาน ISO 22301:2019 ได้ตั้งผลลัพธ์ถึงการป้องกันการหยุดชะงักของท่าอากาศยานจากภัยคุกคาม ขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้การที่จะทำให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยปฏิบัติตามขั้นตอนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญ และได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือน จำเป็นต้องมีความตระหนักถึงการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเป็นอย่างสูงซึ่งจากการประเมินโดยการทดสอบจากสำนักงานการบินพลเรือน (Audit) มีการตรวจพบข้อบกพร่องในเรื่องของการตรวจร่างกาย บริเวณจุดที่สำคัญ (ระหว่างขา) ซึ่งจุดนี้เจ้าหน้าที่ตรวจค้นตรวจไม่พบสิ่งผิดปกติ ซึ่งทางผู้ทดสอบได้นำวัตถุต้องห้ามซุกซ่อนไว้ คิดเป็น 12% ซึ่งในการที่เจ้าหน้าที่ตรวจค้นไม่ได้ตรวจบริเวณจุดสำคัญมีผลถึงความตระหนักด้านการรักษาความปลอดภัย โดยการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพ 100% โดยการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดโครงสร้างการตอบสนอง (Response structure) ในขั้นตอนนี้ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้กำหนดโครงสร้างการตอบสนองตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ท่าอากาศยานเชียงใหม่มีแผนการตอบโต้อุบัติเหตุ 2 แผน คือ แผนฉุกเฉิน และแผนการจัดการกับอุบัติเหตุ (IMP) โดยทันทีเพื่อระงับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ ในแผนฉุกเฉิน และแผนการจัดการกับอุบัติเหตุ (IMP) โครงสร้างการตอบสนองของฝ่ายรักษาความปลอดภัยต่ออุบัติเหตุ โดยหัวหน้าชุดศูนย์ร่วมรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ เป็นผู้ประเมินสถานการณ์ในส่วนของฝ่ายรักษาความปลอดภัยไว้ขั้นต้นและปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินหรือแผนการจัดการอุบัติเหตุ (IMP) แล้วรายงานให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ ณ จุดเกิดเหตุ และผู้อำนวยการฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ซึ่งหลังจาก ศูนย์รักษาความปลอดภัย ทชม.แจ้งรายงานเหตุการณ์ให้ ผชม. และผู้เกี่ยวข้องทราบและทำการปฏิบัติตาม แผนฉุกเฉิน และแผนการจัดการกับอุบัติเหตุ (IMP) มีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operation Center : EOC) หัวหน้าชุดศูนย์ร่วม ทชม. จะรายงานสถานการณ์ และรายงานความเสียหาย ให้ ผชม.ทราบ จนควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว ผชม. เป็นผู้ประเมินสถานการณ์ร่วมกับคณะผู้บริหาร ทชม. เพื่อตัดสินใจและขออนุมัติ กอญ. ประกาศใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Plan : BCP) โดยให้ยกระดับศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน ทชม. (EOC) เป็นศูนย์บริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม. (Business Continuity Center : BCC) ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจท่าอากาศยานเชียงใหม่ ซึ่งคณะทำงานแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ขั้นตอนที่ 3 การแจ้งเตือนและการสื่อสาร (Warning and Procedure) ในขั้นตอนนี้ท่าอากาศยานเชียงใหม่จะมีการกำหนดการแจ้งเตือนและขั้นตอนการสื่อสารเมื่อเกิดอุบัติเหตุและใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจโดยให้ศูนย์รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ในส่วนของฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร ทั้งทางวิทยุ UHF โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ภายในตามแผนผังการแจ้งเหตุ (Call tree) ทั้งนี้มีการทดสอบระบบสื่อสาร ทุกสัปดาห์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรและทีมงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภายในและภายนอก โดยมีกระบวนการแจ้งเตือนและการสื่อสารตามแผนภาพ (ณัฐจิรา ณ สนทร, 2565 : 140)

ภาพที่ 2 แผนผังการแจ้งเหตุ Call Tree ตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม.(แผนการแจ้งเหตุ Call Tree ตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม.)

ขั้นตอนที่ 4 แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Plans) ทำอากาศยานเชียงใหม่ได้จัดทำแผนต่างๆเพื่อรองรับการหยุดชะงักดังนี้ 1. แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ 2. แผนจัดการสภาวะวิกฤตของ ทชม. กรณีโรคระบาดในสำนักงานและส่วนงานของ ทชม. 3. แผนการแจ้งเหตุ (Call Tree) 4. แผนลดผลกระทบจากภัยคุกคามตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ซึ่งแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจมีรายละเอียดการเตรียมการและความพร้อมในการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจเมื่อเกิดเหตุชะงักของการดำเนินงานทำอากาศยานเชียงใหม่ โดยมีกรอบระยะเวลาการเตรียมการและกรอบระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานหน้าที่เพื่อให้ทำอากาศยานเชียงใหม่สามารถดำเนินงานได้ ซึ่งจะมีการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้หน่วยงาน ส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจในแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ และหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ บริบทของทำอากาศยานเชียงใหม่ กรอบการบริหารแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ (Business Impact Analysis : BIA) ซึ่งการวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจของทำอากาศยานเชียงใหม่ คำนึงถึงผลกระทบด้านการเงิน และผลกระทบด้านภาพลักษณ์ชื่อเสียงโดยแยกกิจกรรมของทำอากาศยานเชียงใหม่ออกเป็น 2 กิจกรรมคือ 1. กิจกรรมการให้บริการผู้โดยสาร 2. กิจกรรมการให้บริการอากาศยาน ซึ่งได้วิเคราะห์ตามตารางดังนี้

การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ (Business Impact Analysis: BIA)			ปีงบประมาณ 2565							☐ สนย.ทอท. ☒ ท่าอากาศยานเชียงใหม่			
กระบวนการหรือกิจกรรมสนับสนุน	ผลกระทบที่เกิดจากการหยุดชะงัก	ด้านของผลกระทบ	ผลกระทบเมื่อเวลาเปลี่ยนไป										MTPD
บริการอากาศยานและผู้โดยสาร	มีค่าใช้จ่ายหรือต้องชดเชยความเสียหาย (จากข้อมูลคิดเป็น 3.887 ลบ./วัน) ทำให้ผลกระทบต่อการบินมีค่าไถ่ต่ำกว่าเป้าหมาย 40 %)	ผลกระทบด้านการเงิน	เวลา	0	16	17	32	33	48	49	64	65	64
			หน่วย	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน	วัน
			ค่าเกณฑ์	1 (0%)	1 (10%)	2 (11%)	2 (20%)	3 (21%)	3 (30%)	4 (31%)	4 (40%)	5 (41%)	

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจกระบวนการให้บริการอากาศยานและผู้โดยสาร ผลกระทบด้านการเงิน (รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ ทำอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ทำอากาศยานเชียงใหม่ 4 เม.ย.65)

	การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ (Business Impact Analysis: BIA)					ปีงบประมาณ 2565		☐ สนง.ทอท. ☒ ท่าอากาศยานเชียงใหม่					
กระบวนการหรือกิจกรรมสนับสนุน	ผลกระทบที่เกิดจากการหยุดชะงัก	ด้านของผลกระทบ	ผลกระทบเมื่อเวลาเปลี่ยนไป										MTPD
บริการอากาศยาน	อากาศยานไม่สามารถขึ้นลงได้ทั้งขาเข้าและขาออก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	ผลกระทบต่อภาพลักษณ์/ชื่อเสียง	เวลา	1	3	4	12	13	24	25	47	48	47
			หน่วย	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.
			ค่าเกณฑ์	1	1	2	2	3	3	4	4	5	
บริการผู้โดยสาร	ผู้โดยสารไม่สามารถเดินทางโดยอากาศยาน จากจุดหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทาง ผ่านการบริการ ของสายการบินและท่าอากาศยาน	ผลกระทบต่อภาพลักษณ์/ชื่อเสียง	เวลา	1	3	4	12	13	24	25	47	48	47
			หน่วย	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.	ชม.
			ค่าเกณฑ์	1	1	2	2	3	3	4	4	5	

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจบริการอากาศยานและการบริการผู้โดยสาร ผลกระทบด้านภาพลักษณ์/ชื่อเสียง (รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ 4 เม.ย.65)

จากการวิเคราะห์ ทำให้ทราบถึง ช่วงเวลาที่หยุดชะงักที่ยอมรับได้สูงสุด (Maximum Tolerable Period of Disruption : MTPD) ของกิจกรรมของท่าอากาศยานเชียงใหม่ กิจกรรมด้านการให้บริการผู้โดยสารและอากาศยาน ด้านการเงิน ระยะเวลาที่สามารถรับได้สูงสุด 64 วัน ด้านภาพลักษณ์ชื่อเสียง 47 ชั่วโมง หากท่าอากาศยานเชียงใหม่เกิดการหยุดชะงักของท่าอากาศยานกรณีที่ไม่สามารถให้บริการในอาคารผู้โดยสารได้โดยใช้พื้นที่สำหรับปฏิบัติงานสำรอง ระดับที่ยอมรับได้ขั้นต่ำ (Minimum Acceptable Capacity : MAC) ของกิจกรรมการให้บริการท่าอากาศยานได้ 72 เที่ยวบิน/วัน ระยะเวลาเป้าหมายในการฟื้นคืนสภาพ (Recovery Time Objective : RTO) ภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากประกาศใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ กรณีไม่สามารถให้บริการในอาคารผู้โดยสารได้ แต่ขีดความสามารถลดลง ระดับที่ยอมรับได้ขั้นต่ำ (Minimum Acceptable Capacity : MAC) ของกิจกรรมการให้บริการท่าอากาศยานได้ตามจำนวนขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารและสัมภาระของพื้นที่อาคารผู้โดยสาร ขาเข้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ และการให้บริการผู้โดยสาร ขาเข้า จำนวน 130 คนต่อชั่วโมง ผู้โดยสารขาออก จำนวน 100% (เนื่องจากไม่ได้รับผลกระทบ ระยะเวลาเป้าหมายในการฟื้นคืนสภาพ (Recovery Time Objective : RTO) ภายใน 24 ชั่วโมง

ฝ่ายรักษาความปลอดภัยมีแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ประกอบไปด้วย กระบวนการตรวจค้น เป็นการตรวจค้นร่างกายโดยใช้เครื่องตรวจจับโลหะชนิดเดินผ่าน (Walk Through) และเครื่องตรวจจับโลหะชนิดมือถือ (Hand Scanner) การตรวจค้นสัมภาระลงทะเลเบียนและไม่ลงทะเลเบียนด้วยเครื่อง (X-Ray) การตรวจคัดค้นบุคคลและสัมภาระด้วยมือ ที่ต้องปฏิบัติให้ได้มาตรฐานของสำนักงานการบินพลเรือนเรื่องการตรวจค้น และในเมื่อมีความจำเป็นต้องย้ายจุดในการตรวจค้นต้องมีการแจ้งให้สำนักงานการบินพลเรือนอนุมัติและมีการตรวจสอบจากสำนักงานการบินพลเรือนก่อนที่จะเปิดใช้งานจุดสำรอง กระบวนการการรักษาความปลอดภัยบุคคล เอกสาร สถานที่หรือพื้นที่ที่เกิดอุบัติเหตุโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ทำลายวัตถุระเบิด การจัดการจราจรโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติการด้านจราจร การควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่เพื่อการรักษาความปลอดภัย ทชม. โดยเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ซึ่งมีการตรวจร่างกายและสัมภาระของผู้ที่จะเข้าปฏิบัติงานในเขตพื้นที่หวงห้าม ทชม. การติดต่อสื่อสาร การแจ้งเหตุโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์รักษาความปลอดภัย ทชม.ต้องติดต่อสื่อสารในแผนผังการแจ้งเหตุ (Call Tree) ฝ่ายรักษาความปลอดภัยมีการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานและต่อยังขาดทรัพยากรบุคคลด้านการรักษาความปลอดภัยที่จำเป็นต้องผ่านการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนที่จะปฏิบัติงานและเมื่อเกิดการหยุดชะงักของการดำเนินธุรกิจ ปัจจุบันบุคคลด้านการรักษาความปลอดภัยที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนยังมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน หากกรณีท่าอากาศยานเชียงใหม่ไม่สามารถดำเนินการให้บริการได้จะให้ใช้บริการท่าอากาศยานสำรองคือ ท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวงเชียงราย ท่าอากาศยานดอนเมือง ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยระดับที่ยอมรับได้ขั้นต่ำ (Minimum Acceptable Capacity : MAC) ของกิจกรรมการให้บริการท่าอากาศยานได้ 60 เที่ยวบิน/วัน ระยะเวลาเป้าหมายในการฟื้นคืนสภาพ (Recovery Time Objective : RTO) ภายใน 24 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 5 การฟื้นฟู (Recover) ขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงานตามการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ โดยจัดให้มีการประชุมร่วมกันในหน่วยงาน ตามรูปแบบคณะทำงานความต่อเนื่องทางธุรกิจ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ โดยคณะทำงานได้จัดทำแผนการฟื้นฟูท่าอากาศยานเชียงใหม่ โดยกำหนดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบการจัดขั้นตอน อุปกรณ์ต่างๆ และกรอบระยะเวลาในการดำเนินการให้มีการซ่อมแซม เคลื่อนย้ายหรือจัดหาอุปกรณ์ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่ง ผู้อำนวยการท่าอากาศยานเชียงใหม่ ได้รับมอบนโยบายในการฟื้นฟูท่าอากาศยานเชียงใหม่จาก กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ เพื่อให้ท่าอากาศยานเชียงใหม่กลับมาดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และได้รับผลกระทบต่อกิจการน้อยที่สุด ทั้งนี้แผนฟื้นฟูของฝ่ายรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเชียงใหม่ประกอบ ส่วนปฏิบัติการรักษาความปลอดภัย ปฏิบัติงานด้วยมาตรการดังนี้ 1. มาตรการการควบคุมพื้นที่ต้องมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

ควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่ที่มีการควบคุมตลอดเวลา 2. มาตรการการตรวจพื้นที่ต้องมีการตรวจตระเวนของเจ้าหน้าที่รปภ. และเจ้าหน้าที่ทำลายวัตถุระเบิด ในพื้นที่ที่จะเปิดใช้งาน 3. มาตรการการจราจร เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการทั้งการตรวจสอบ ป้องกันความวุ่นวาย และแทรกแซงของผู้โดยสารและสัมภาระที่ได้รับการตรวจค้นแล้ว ในเขตท่าอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนตรวจค้นปฏิบัติงานด้วยมาตรการตรวจค้นผู้โดยสารและสัมภาระ เจ้าหน้าที่ตรวจค้นสามารถปฏิบัติกิจกรรมการตรวจค้นผู้โดยสารและสัมภาระได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่สำนักงานการบินพลเรือนกำหนด ทั้งนี้บุคคลที่สามารถทำกิจกรรมตรวจค้นต้องได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนและการเปิดจุดตรวจค้น ที่สามารถเปิดใช้งานต้องได้รับการตรวจสอบและอนุญาตจากสำนักงานการบินพลเรือน ถึงจะสามารถดำเนินการให้มีการเปิดจุดตรวจค้นได้ งานบริหารทั่วไป ดำเนินการจัดหากำลังพลและทรัพยากรที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัย ทั้งส่วนปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยและส่วนตรวจค้น

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1. ปัญหาด้านการสื่อสาร 2. ปัญหาการดำเนินการขออนุญาตเปิดจุดตรวจค้น 3. ปัญหาข้อจำกัดด้านบุคลากรที่ผ่านการอบรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านการสื่อสาร

ท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีการปฏิบัติเรื่องการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจโดยสอดคล้องกับนโยบายการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) โดยจัดตั้งคณะทำงานบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจเพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนการให้บริการท่าอากาศยานเชียงใหม่ การปฏิบัติต่อชุมชน และการดำเนินธุรกิจกับคู่ค้าได้อย่างต่อเนื่องเมื่อเกิดอุบัติเหตุตามมาตรฐานสากล ISO 22301 : 2019 จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจพบปัญหาเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเกี่ยวกับการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจดังนี้

1.1 ความถี่ในการอบรมเกี่ยวกับการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ การให้ข้อมูลและการอบรมเรื่องการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ในทางปฏิบัติ ส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นผู้ที่จัดการอบรมในหลักสูตรการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ โดยสภาวะปกติจะมีการจัดการอบรมการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจให้กับพนักงานท่าอากาศยานเชียงใหม่ที่เข้าบรรจุใหม่เพียงครั้งเดียว และไม่ได้มีการอบรมเกี่ยวกับการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจให้กับบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้าง เพียงแค่แจ้งให้บริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างแจ้งให้พนักงานในส่วนของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างทราบถึงนโยบายการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด

(มหาชน) เพียงเท่านั้น และปัญหาจากสถานการณ์โควิดและการที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่มีการรับพนักงานเข้ามาจำนวนน้อยจึงไม่ได้มีการเปิดอบรมเกี่ยวกับการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจเกิดขึ้น

1.2 การให้ความสำคัญของการสื่อสารด้านการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีการสื่อสารเรื่องความต่อเนื่องทางธุรกิจน้อยมาก เนื่องจากเป็นงานที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอแนะ และไม่ได้มีการอธิบายให้เกิดความเข้าใจของความสำเร็จของการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทั้งนี้เรื่องความต่อเนื่องทางธุรกิจได้มีการแจ้งเป็นหนังสือนโยบายความต่อเนื่องทางธุรกิจเพียงเท่านั้น ซึ่งได้มีการตีตประกาศไว้ตามจุดที่มีพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำอยู่ซึ่งเป็นการติดเพื่อให้ทราบเพียงเท่านั้นแต่ไม่ได้มีการทำความเข้าใจในการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาการดำเนินการขออนุญาตเปิดจุดตรวจค้น การขออนุญาตดำเนินการเปิดจุดตรวจค้นของท่าอากาศยาน โดยกฎหมายได้กำหนดให้ท่าอากาศยานต้องมีการตรวจค้นสัมภาระ และผู้โดยสารก่อนขึ้นอากาศยานท่าอากาศยานจึงได้กำหนดจุดตรวจค้นก่อนที่สัมภาระและผู้โดยสารจะผ่านเข้าไปในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยและเขตหวงห้าม ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้กำหนดจุดตรวจค้นตามที่กฎหมายกำหนดและจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานสำหรับการตรวจค้นสัมภาระและร่างกายผู้โดยสาร เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานด้านการตรวจค้น หลังจากสัมภาระหรือผู้โดยสารที่ได้ผ่านการตรวจเข้าไปในเขตหวงห้ามหรือพื้นที่ที่ปลอดภัยก่อนขึ้นอากาศยานจะต้องไม่มีการออกจากพื้นที่ดังกล่าวมาปะปนกับบุคคลหรือมีการเปิดสัมภาระที่ผ่านการตรวจ หากมีการปะปนของบุคคลหรือมีการเปิดสัมภาระที่ผ่านการตรวจแล้วต้องมีการนำมาตรวจอีกครั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุคคลหรือสัมภาระนั้นปลอดภัย ภายในจุดตรวจค้นสัมภาระและจุดตรวจค้นของผู้โดยสารจะต้องเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติงานภายในจุดตรวจค้นก่อนเข้าปฏิบัติงานภายในจุดตรวจค้นต้องผ่านการตรวจร่างกายและพื้นที่ในจุดตรวจค้นไม่อนุญาตให้ผู้ที่ไม่ได้ผ่านการตรวจเข้ามาปฏิบัติงานภายในจุดตรวจค้นได้ จุดตรวจค้นประกอบไปด้วย 1.เครื่อง X-RAY 2.เครื่องตรวจสอบโลหะชนิดเดินผ่าน (WALK THROUGH METAL DETECTOR : WTMD) 3.เครื่องตรวจจับโลหะชนิดมือถือ (HAND HELD METAL DETECTOR : HHMD) 4.เครื่องตรวจร่องรอยสารวัตถุระเบิด (Explosive Trace Detector : ETD) ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ได้จัดเตรียมอุปกรณ์ประจำจุดตรวจค้น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำจุดตรวจค้น หลังจากได้มีการกำหนดจุดและวางผังพื้นที่การตรวจค้น ส่วนงานมาตรฐานและอาชีวอนามัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นผู้ตรวจสอบจุดตรวจค้นให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 28 ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจค้นเพื่อการรักษาความปลอดภัยในการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ และทำการส่งข้อมูลการตรวจสอบให้กับสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยเพื่อทำการตรวจสอบว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้ออกไว้ หากผ่านการตรวจสอบว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สำนักงานการบินพลเรือนจะเข้ามาในพื้นที่

ท่าอากาศยานเชียงใหม่เพื่อทำการตรวจสอบในสถานที่จริง จากนั้นจะทำการอนุมัติให้ดำเนินการเปิดจุดตรวจค้นได้ ซึ่งเมื่อเกิดอุบัติเหตุการณ์ภายในท่าอากาศยานเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้น ท่าอากาศยานเชียงใหม่ต้องแจ้งถึงความเสียหายและประเมินมาตรการ ชี้ความสามารถในการตรวจค้นให้สำนักงานการบินพลเรือน ทราบ หากจุดตรวจค้นเดิมมีขีดความสามารถและมาตรการตรวจค้นไม่สมบูรณ์ จะไม่สามารถให้บริการด้านการตรวจค้นให้แก่ผู้มาใช้บริการท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้ หากต้องมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงจุดตรวจค้นไปยังพื้นที่อื่นจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบมาตรการการตรวจค้น ชี้ความสามารถในการตรวจค้น การเตรียมพื้นที่เส้นทางของสัมภาระและผู้โดยสารที่ผ่านการตรวจต้องไม่มีการปะปนกับสัมภาระและผู้โดยสารที่ไม่ผ่านการตรวจค้น ทั้งนี้เมื่อมีการประเมินและตรวจสอบจากฝ่ายรักษาความปลอดภัยและส่วนมาตรฐาน และอาชีวอนามัยท่าอากาศยานเชียงใหม่ แล้วต้องแจ้งให้สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยให้ทราบ และสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยต้องมาตรวจสอบจุดตรวจค้นที่จะดำเนินการเปิดใช้ด้วยตนเอง หากผ่านการตรวจสอบ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้ทำการอนุมัติให้ท่าอากาศยานเชียงใหม่เปิดจุดให้บริการตรวจค้นสัมภาระและผู้โดยสาร ทั้งนี้ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้กำหนด ช่วงเวลาการหยุดชะงักที่ยอมรับได้สูงสุด (MTPD) ในการให้บริการผู้โดยสารไว้ 47 ชั่วโมง และระยะเวลาเป้าหมายในการฟื้นคืนสภาพ (RTO) โดยผู้โดยสารสามารถขึ้นลงที่ท่าอากาศยานรับรองได้ภายใน 7 ชั่วโมง นับตั้งแต่ประกาศใช้ แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทั้งนี้หากเกิดในอุบัติเหตุการณ์ในห้วงเวลานอกเวลาราชการทำให้มีปัญหาในด้าน ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม. ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่ง การดำเนินการเปิดจุดตรวจค้นอาจทำให้เกิดความล่าช้าไม่เป็นไปตามช่วงเวลาที่หยุดชะงักที่ยอมรับได้สูงสุด (MTPD) เนื่องจากมีขั้นตอนในการดำเนินงานขออนุญาตเปิดจุดตรวจค้นกับสำนักงานการบินพลเรือนที่กำกับ ดูแลในส่วนของการกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน หลายขั้นตอนหากมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหรือสถานที่ของระบบรักษาความปลอดภัยในส่วนจุดตรวจค้นท่าอากาศยาน จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบและอนุมัติให้มีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหรือสถานที่ของระบบ รักษาความปลอดภัยในส่วนจุดตรวจค้นทั้งนี้ต้องได้รับการตรวจสอบเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานที่ระเบียบ กำหนดของสำนักงานการบินพลเรือน

3. ข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรที่ผ่านมาตรฐานการฝึกอบรม เนื่องจากการรักษาความปลอดภัยของผู้โดยสารเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง บุคลากรที่จะมาทำงานด้านการรักษาความปลอดภัยนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการรักษาความปลอดภัยเป็นพิเศษ ซึ่งบุคลากรที่ทำงานในส่วนนี้ ส่วนมากจะเป็นผู้ที่ไม่ได้มีความรู้ ความชำนาญในด้านการรักษาความปลอดภัยเป็นหลัก ซึ่งบุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัย ของท่าอากาศยานนั้น แบ่งเป็น เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยาน ลูกจ้างชั่วคราว และ บริษัทจัดจ้างด้านการรักษาความปลอดภัย ดังนั้น ก่อนที่บุคลากรทุกภาคส่วนของ ด้านความปลอดภัยท่าอากาศยานจะเริ่มปฏิบัติงานนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมภาคทฤษฎีจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการรับรอง จากสำนักงานการบินพลเรือน โดยบุคคลที่ได้รับการรับรองนั้นมีจำนวนจำกัด และการขอการรับรองต้องผ่านการ

ฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย และการทดลองการปฏิบัติงานในส่วนของการรักษาความปลอดภัย เป็นระยะเวลา 120 ชั่วโมง ตามที่สำนักงานการบินพลเรือนกำหนด ซึ่งใช้เวลานานในกระบวนการสรรหาบุคลากรจนถึงการขอการรับรองเพื่อให้เป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานด้านการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานได้ จากการทำงานในปัจจุบันของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) นั้นมีนโยบายในการเปลี่ยนการรับผิดชอบด้านการรักษาความปลอดภัยให้กับบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้าง ซึ่งบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) ได้เป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้าง จึงทำให้บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) จำเป็นที่จะต้องลดอัตราการบรรจุพนักงานของบริษัทท่าอากาศยานไทย ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย จึงมีนโยบายการรับลูกจ้างชั่วคราวและใช้อัตรากำลังของพนักงานจากบริษัทจัดจ้างด้านการรักษาความปลอดภัยแทนเพื่อทดแทนจำนวนพนักงานของบริษัทด้านการรักษาความปลอดภัย ด้วยข้อจำกัดด้านจำนวนของพนักงานของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) จึงทำให้หน้าที่การปฏิบัติงานส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องให้พนักงานจากบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างเป็นผู้ปฏิบัติงานเป็นส่วนมากซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานจากบริษัทท่าอากาศยานไทย และเนื่องจากปัจจัยด้านขวัญกำลังใจ ความก้าวหน้ามั่นคงของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างที่ส่งผลให้พนักงานของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนแล้วออกจากการทำงาน บริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างไม่มีกำลังพลที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนสำรองไว้ รวมถึงระยะเวลาในการขอการรับรองต้องใช้เวลาประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งการจะปฏิบัติงานนั้นพนักงานจะต้องปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนดของการบินพลเรือน เช่นตำแหน่งการวิเคราะห์ภาพ การตรวจค้นร่างกาย พนักงานห้ามปฏิบัติงานติดต่อกัน 8 ชั่วโมง หรือห้ามต่อเวร จากข้อกำหนดนี้ ทำให้เกิดปัญหาในช่วงของการแพร่ระบาดของโรค โควิด 19 มีพนักงานที่ได้รับการติดเชื้อ โควิด 19 ต้องหยุดงานทำให้เกิดปัญหาเรื่องอัตรากำลังที่จะต้องมาทำงานทดแทน แต่บริษัทไม่สามารถหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานแทนได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมจากสถาบันการบินพลเรือนมีจำนวนจำกัด และเจ้าหน้าที่ที่รับเข้ามาทำงานใหม่นั้น ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมจากสถาบันการบินพลเรือน เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของโรค โควิด19 ทำให้การจัดฝึกการอบรมนั้นต้องมีข้อจำกัดด้วยเรื่องของการรวมกลุ่มจำนวนมาก การเดินทางต่างๆ และอีกปัจจัยที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของบริษัทจัดจ้างด้านรักษาความปลอดภัยมีจำนวนไม่เพียงพอเนื่องจากบริษัทจำเป็นต้องบริหารจำนวนพนักงานให้เพียงพอต่อประมาณที่มีจำกัดของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้าง

จำนวนของพนักงานรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานเชียงใหม่มีจำนวนพนักงานที่ได้รับการรับรองมีจำนวนจำกัด และลูกจ้างในส่วนของฝ่ายรักษาความปลอดภัยมีจำนวนลดลงเนื่องจากหมดสัญญากับบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) โดยบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน)ได้มีนโยบายให้ลูกจ้างที่หมดสัญญาไปปฏิบัติงานกับ บริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้าง แต่เนื่องจากปัจจัยด้านความมั่นคง ด้าน

ความก้าวหน้า ของบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างนั้นไม่ตอบสนองต่อลูกค้าทั้งหมดสัญญา ทำให้ลูกค้าที่มีประสบการณ์และคุณภาพจากบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด(มหาชน) ย้ายไปปฏิบัติงานกับบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างเป็นจำนวนน้อยมาก ทำให้มีจำนวนของพนักงานรักษาความปลอดภัยน้อยลง พนักงานรักษาความปลอดภัยจัดจ้างที่ได้รับการรับรองมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเนื่องจากสถานะการณ์โควิด และด้วยปัจจัยและผลกระทบดังที่กล่าวมาทำให้มีอัตราการเข้า-ออกงานโดยบริษัทรักษาความปลอดภัยจัดจ้างจัดหาพนักงานที่ได้รับการรับรองไม่เพียงพอ เมื่อเกิดอุบัติเหตุด้านการรักษาความปลอดภัยขึ้นยิ่งทำให้ต้องใช้จำนวนพนักงานที่ได้รับการรับรองในการปฏิบัติงานด้านการตรวจค้นสัมภาระและผู้โดยสาร ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัย ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ในการพัฒนาระบบการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัยภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน ISO22301 : 2019 ในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็น การกำหนดเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงาน การกำหนดโครงสร้างการตอบสนอง การแจ้งเตือนและการสื่อสาร แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ และการฟื้นฟู รวมถึงมีการปฏิบัติงานด้านการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานที่สำนักงานการบินพลเรือน แผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (ASP) แผนรักษาความปลอดภัยการบินพลเรือนแห่งชาติ (NCASP) กำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หลักการในการปฏิบัติงานด้านการรักษาความปลอดภัยมีความเหมือนกันยกเว้นการตรวจค้นสัมภาระลงทะเบียนเนื่องจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีเครื่อง X-ray CTX หากเครื่อง X-ray CTX มีปัญหาจะมีการจัดการในการตรวจค้นสัมภาระลงทะเบียนเช่นเดียวกับท่าอากาศยานเชียงใหม่ การมีความจำเพาะเจาะจงในขั้นตอนการดำเนินการทันทีในระหว่างการหยุดชะงัก มีความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกของการหยุด ชะงัก มุ่งเน้นถึงผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจนำไปสู่การหยุดชะงักอย่างมีประสิทธิภาพในการลดผลกระทบโดยดำเนินการตามแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BC Team) และสามารถประเมินลักษณะ ขอบเขตของการหยุดชะงัก ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะเริ่มต้นการตอบสนองความต่อเนื่องทางธุรกิจได้อย่างเหมาะสม จัดทำแผนการติดต่อ สื่อสารภายในและภายนอกกับผู้มีส่วนได้เสีย สื่อสารกับพนักงานและผู้ที่ต้องติดต่อในกรณีฉุกเฉิน เพื่อแจ้งเตือนและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการหยุดชะงักทางธุรกิจ มีการจัดทำ

แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCP) และแผนฟื้นฟู (Recovery Plan) เพื่อให้คืนสู่สภาพเดิมและส่งเสริมกิจกรรมทางธุรกิจจากมาตรการชั่วคราวที่นำมาใช้ในระหว่างและหลังการหยุดชะงัก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิแล้วพบว่า ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้มีการดำเนินงานเช่นเดียวกันเนื่องจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นท่าอากาศยานในการบริหารของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) เช่นเดียวกันจึงใช้กรอบในการดำเนินงานตามมาตรฐาน ISO22301 : 2019 ที่จัดทำโดย ฝ่ายบริหารความเสี่ยง แต่จะต่างกันในเรื่องสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของท่าอากาศยาน ทรัพยากร และการที่อยู่ใกล้กับส่วนงานราชการที่กำกับดูแลมาตรฐานด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน (สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ, 2560 : ออนไลน์)

2.การปรับปรุงระเบียบมาตรฐานในการปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับระบบบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจด้านการรักษาความปลอดภัยภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินจากผลการศึกษาพบว่า การปรับปรุงระเบียบมาตรฐานการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม. ได้ดำเนินการปรับปรุงจาก มาตรฐาน ISO 22301 : 2012 เป็นมาตรฐาน ISO22301 : 2019 ในเรื่องดังนี้ 1.บริบทขององค์กร โดยจัดทำบริบทของท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้เป็นปัจจุบัน ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้ทำการวิเคราะห์บริบทองค์กร ซึ่งได้ทำการปรับปรุงถึงความเข้าใจในท่าอากาศยานเชียงใหม่ และเข้าใจถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบข่ายระบบบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ISO 22301 : 2019 และเมื่อเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิพบว่า ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้มีการทำการวิเคราะห์บริบทของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นปัจจุบัน เพื่อปรับให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ISO 22301 : 2019 เช่นเดียวกับท่าอากาศยานเชียงใหม่ 2.ด้านนโยบายผู้บริหารงานด้านการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ได้มีการนำนโยบายการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของ ของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ โดยท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้ออกประกาศของท่าอากาศยานเชียงใหม่ เรื่อง วัตถุประสงค์เป้าหมายความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้เป็นไปตามบริบทของท่าอากาศยานเชียงใหม่ที่ได้ทำการปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน ISO 22301 : 2019 ข้อที่ 5 เรื่องความเป็นผู้นำ หัวข้อย่อย เรื่องนโยบาย ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ได้มีการออกประกาศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เรื่อง วัตถุประสงค์เป้าหมายความต่อเนื่องทางธุรกิจของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เช่นเดียวกัน มีการออกนโยบายความต่อเนื่องทางธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3.ด้านการสนับสนุน การดำเนินงานตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจมีการระบุถึงทรัพยากรหรืองบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดความเสียหายที่ทำให้เกิดการหยุดชะงักทางธุรกิจของท่าอากาศยานเชียงใหม่ โดยท่า

อากาศยานเชียงใหม่ได้มีการให้ผู้แทนฝ่ายบริหารระบบ BCM (Business Continuity Management Representative : BCMR) ตรวจสอบทรัพยากร ชี้ความสามารถในการสนับสนุนเมื่อเกิดการหยุดชะงักทางธุรกิจ เพื่อให้คณะทำงานบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจทราบถึงปริมาณของทรัพยากรที่สามารถให้การสนับสนุนเมื่อเกิดการหยุดชะงักทางธุรกิจ โดยมีการรายงานเป็นประจำทุกไตรมาส ทั้งนี้การตรวจสอบชี้ความสามารถในการสนับสนุนและทรัพยากรของท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้จากการประเมินความเสี่ยงของคณะทำงานการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของแต่ละส่วนงาน ซึ่งเหมือนกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ได้มีการประเมินทรัพยากรและชี้ความสามารถในการสนับสนุนจะต่างกันในส่วนของจำนวนหน่วยงาน ปริมาณทรัพยากรและชี้ความสามารถซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท่าอากาศยาน ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA (Plan Do Check Act) ซึ่งได้มีการวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับอุบัติการณ์ ปฏิบัติการฝึกซ้อมแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ตรวจสอบข้อผิดพลาดในส่วน of แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ จำนวนทรัพยากรและชี้ความสามารถในการรับมือกับอุบัติการณ์ และแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ผิดพลาดและเพิ่มเติมทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำเนินแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยตามแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ พบว่าปัญหาของการดำเนินงานให้ท่าอากาศยานเกิดความต่อเนื่องทางธุรกิจที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นไม่ว่าจะเป็นการสร้างความตระหนักในหน้าที่และการปฏิบัติงานของพนักงาน ลูกจ้าง บริษัทจัดจ้างรักษาความปลอดภัยภายนอก เป็นการลดโอกาสการเกิดอุบัติการณ์โดย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้มีการวางแผนการฝึกอบรมด้านความตระหนัก ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) การฝึกปฏิบัติงาน (On the job training : OJT) เพื่อพัฒนา ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานให้เห็นถึงความสำคัญของการตระหนักถึงการรักษาความปลอดภัย และมีการตรวจสอบจากทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อให้มีการปรับปรุงหลักสูตรในการสร้างความตระหนักในหน้าที่และการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการปฏิบัติตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA (Plan Do Check Act) ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ (Business Impact Analysis : BIA) การปรับปรุงขั้นตอนการรับรองจุดตรวจค้นจากสำนักงานการบินพลเรือนเมื่อจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนพื้นที่จุดตรวจค้น โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบจุดตรวจค้นให้ได้มาตรฐานที่สำนักงานการบินพลเรือน ซึ่งผู้ตรวจมาตรฐานจุดตรวจค้นสามารถตรวจสอบจุดตรวจค้นที่ตั้งขึ้นมาใหม่ได้โดยไม่ต้องมาตรวจด้วยตนเอง การจัดเตรียมกำลังคนที่สามารถปฏิบัติงานด้านการตรวจค้น โดยกำลังพลที่จะปฏิบัติงานต้องได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือน จากการประเมินด้านทรัพยากรบุคคลเมื่อเกิดอุบัติการณ์และใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจซึ่งต้องมีการให้บริการด้านผู้โดยสารภายใต้ระยะเวลาเป้าหมายในการฟื้นคืนสภาพ (Recovery Time Objective : RTO) ภายใน 24 ชั่วโมงจะเห็นได้ว่า หากเกิด

อุบัติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลด้านการตรวจค้นเพื่อรักษาความปลอดภัย ฝ่ายรักษาความปลอดภัยได้จัดทำแผนเผชิญเหตุด้านกำลังพลเมื่อขาดกำลังพลจะสามารถหากำลังพลให้เพียงพอต่อการเปิดจุดตรวจค้นตามระดับที่ยอมรับได้ขั้นต่ำ (Minimum Acceptable Capacity : MAC) ของกิจกรรมการให้บริการท่าอากาศยานได้ 72 เที่ยวบิน/วัน หลังจากประกาศใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ กรณีไม่สามารถให้บริการในอาคารผู้โดยสารได้ แต่ขีดความสามารถลดลง ระดับที่ยอมรับได้ขั้นต่ำ (Minimum Acceptable Capacity : MAC) ของกิจกรรมการให้บริการท่าอากาศยานได้ตามจำนวนขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารและสัมภาระของพื้นที่อาคารผู้โดยสาร ขาเข้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ และการให้บริการผู้โดยสาร ขาเข้าจำนวน 130 คนต่อชั่วโมง ผู้โดยสารขาออก จำนวน 100% (เนื่องจากไม่ได้รับผลกระทบ) หากไม่เพียงพอต้องทำการยืมกำลังพลจากท่าอากาศยานสำรอง และอาจเปลี่ยนไปใช้ท่าอากาศยานสำรอง ตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ท่าอากาศยานเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยและหลักสูตร TOUCH POINT ในการอบรมบุคลากรร่วมกับส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานเชียงใหม่ บริษัทจัดจ้างรักษาความปลอดภัย เพื่อลดปัญหาในการสร้างความตระหนักของบุคลากรและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
2. การปรับปรุงขั้นตอนการรับรองการตั้งจุดตรวจค้นให้ได้มาตรฐานตามสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพ และช่วยย่นระยะเวลาในการใช้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจและแผนฟื้นฟู ได้อย่างรวดเร็วและช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
3. วางแผนการเตรียมความพร้อมด้านจำนวนทรัพยากรบุคคลที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนให้เพียงพอ รวมถึงประเมินและตรวจสอบจำนวนกำลังพลให้เป็นปัจจุบัน ในการทำงานเมื่อเกิดอุบัติการณ์ด้านกำลังพลในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- พรรณพร คงยิ่งยง บทความ. (2563). Crisis Management กับวิกฤติไวรัส COVID-19. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2564 แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/649688>
- ณัฐฐิรา ณ สุนทร. (2565). แผนการแจ้งเหตุ Call Tree ตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม..เอกสารสนับสนุน แผนการแจ้งเหตุ Call Tree ตามแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ ทชม.. 9 มีนาคม 2565. ทำอากาศยานเชียงใหม่.เชียงใหม่
- ราเมศ พุทธิบุรณ์. (2565). ประชุมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ ทำอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ทำอากาศยานเชียงใหม่. เอกสารประกอบการรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ ทำอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนมาตรฐานและอาชีวอนามัย ทำอากาศยานเชียงใหม่. 4 เมษายน 2565. ทำอากาศยานเชียงใหม่. เชียงใหม่
- สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ. (2560). “ISO 22301:2012 Societal Security – Business Continuity Management Systems มาตรฐานการบริหารจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ,” สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2560. แหล่งที่มา: http://intelligence.masci.or.th/upload/warningfile/69_2.ISO%2022301-2012.pdf

แนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
**The Traffic Management Guidelines for Safe Driving in the Area of
Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province**

นราธิวัฒน์ ชูวงศ์ และ รุจิรัตน์ พัฒนธาตุ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Narathiwat Shuwungwut and Ruchirat Patanathabutr

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: f-first@live.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กำหนดชื่อ และให้ความหมาย องค์ประกอบของการจัดการจราจร และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการขับขี่ปลอดภัยในพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้มีส่วนในการจัดการจราจร จำนวน 10 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง และประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบช่วงชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการจัดการจราจรในพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มี 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายการจัดการจราจร ได้ร้อยละ 75.49 ของข้อมูล ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการจราจร มีชื่อและนิยามดังนี้ (1) การควบคุมความปลอดภัยด้านการจราจร (2) การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าพนักงานและการทำให้ได้มาถึงวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการจราจร (3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และสมเหตุสมผล (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่สำคัญในการสร้างถนนแห่งความปลอดภัย

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจราจรมี 4 แนวทาง โดยให้นิยามว่า “การปรับเปลี่ยนงานให้เหมาะสม” เพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ ให้สอดคล้องกับปริมาณการจราจรในปัจจุบันและบริบทของพื้นที่

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการจราจร; การขับขี่ปลอดภัย; การจัดการจราจร

วันที่รับบทความ: 17 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 พฤษภาคม 2565

Received: April 17, 2022; Revised: May 4, 2022; Accepted: May 9, 2022

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the component, determine the name and meaning of the traffic management components, and 2) to creating the traffic management guidelines for safe driving in the area of Mueang Chaiyaphum district, Chaiyaphum province. This research was a mixed method research that used document reserch, interview and quantitative research. Sampling group included 2 groups whom 10 people involved in traffic management form purposive sampling and 500 respondents who use cars using roads in the area of Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum form stratified sampling. The data were collected by interview and questionnaires. The statistics used were percentage and exploratory factor analysis.

The following were the results:

1. The components of the traffic management in the area of Mueang Chaiyaphum district, Chaiyaphum province can classify 4 elements. All components explained 75.49%. The four components were identified (1) Traffic safety control, (2) Acquiring staff competency and safety equipments, (3) Strictly and sensible law enforcement, (4) Key performance participation on building the safety road.

2. The guideline for improving traffic management efficiency had 11 projects, that defined as a concept “TASK” in order to meet the for improving traffic management efficiency in line with the current traffic volume and the context.

Keywords: The Traffic Management Guidelines; Safe Driving; Traffic Management

บทนำ

ปัญหาการจราจร เป็นปัญหาสำคัญสำหรับการสัญจร การเดินทาง การขนส่งคมนาคมของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมเมือง มีปัญหาอุบัติเหตุที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตของประชากรโลกในอันดับต้น และรวมถึงประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า แนวโน้มของจำนวนอุบัติเหตุจราจรมีแนวโน้มลดลงจาก 99,087 ครั้งในปี พ.ศ. 2562 ลดลงเป็น 60,624 ครั้งในปี พ.ศ. 2563 หรือลดลงกว่าร้อยละ 38.81 ในขณะที่จำนวนผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนโดยรวมมีอัตราเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.31 จากปี พ.ศ. 2562 ซึ่งส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของโดยรวมประเทศไทยที่ต้องสูญเสียงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจราจรเพิ่มสูงขึ้น (มูลนิธิเมาไม่ขับ, 2564 : ออนไลน์)

อำเภอเมืองชัยภูมิ เป็นพื้นที่สำคัญสูงในการพัฒนา ให้เป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตและมีความสำคัญของจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านถนนที่มีการสร้างและการขยายเส้นทางอย่างมากมาย ทั้งนี้เพื่อรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้นตามความเจริญด้านอื่นๆ และจังหวัดชัยภูมิยังเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2526-2529) เป็นต้นมา จังหวัดชัยภูมิ ถูกจัดให้เป็นเมืองแห่งการพัฒนาความเจริญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การศึกษา หรือธุรกิจการคมนาคมขนส่ง ด้วยเหตุนี้ จังหวัดชัยภูมิ จึงเป็นจังหวัดที่มีคนหลั่งไหลเข้า

มาจำนวนมาก จากข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี 2560 - 2563 พบว่า มีผู้เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิจนถึงปีละกว่า 2 ล้านคน ทำให้เกิดการเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆ เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีการเดินทางสัญจรหนาแน่นคือ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีพื้นที่เพียง 169 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2564 : ออนไลน์) ปัญหาการจราจรส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ มี 3 สาเหตุหลัก คือ 1) ปัญหาการจราจรติดขัด ความคับคั่งของการจราจร เนื่องจากมีปริมาณการใช้นยานพาหนะจำนวนมากกว่าพื้นที่ผิวการจราจรที่รองรับ ทำให้รถเคลื่อนตัวได้ช้า โดยเฉพาะช่วงเวลาเร่งด่วนในช่วงเช้าและเย็น เส้นทางที่มักจะประสบปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองชัยภูมิ ได้แก่ เส้นทางที่เป็นจุดเชื่อมต่อการเข้าถึงพื้นที่ส่วนต่างๆ เส้นทางที่เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถานศึกษา และย่านธุรกิจการค้า เป็นต้น 2) ปัญหาผู้ขับขี่รถฝ่าฝืนกฎหมายจราจร เช่น ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยและการไม่สวมหมวกนิรภัย ขณะขับขี่รถ ขับรถในขณะมีเมาสุราการ ขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด จงใจฝ่าฝืนสัญญาณไฟบริเวณทางร่วมทางแยก การขับรถตัดหน้าในระยะกระชั้นชิด เป็นต้น และ 3) การขาดระบบขนส่งมวลชนสาธารณะ เช่น รถสองแถว และรถประจำทางที่เป็นระบบมาตรฐาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้มีสถิติอุบัติเหตุ ผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ เพิ่มขึ้นทุกปี โดย ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนอุบัติเหตุเกิดขึ้นมากกว่า 900 ครั้ง จำนวนผู้บาดเจ็บมากกว่า 1,000 ราย และผู้เสียชีวิต 30 ราย (กลุ่มงานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองชัยภูมิ, 2563 : 3-4)

จากสภาพและสาเหตุของปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองชัยภูมิ ต้องแสวงหาแนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับขีปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการศึกษาเป็นการวิจัยเพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากประชาชนต่อองค์ประกอบการจัดการจราจร อันจะนำไปสู่การแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กำหนดชื่อ และให้ความหมายองค์ประกอบของการจัดการจราจรเพื่อการขับขีปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับขีปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยผสมผสาน (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการแนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการอ้างอิงหลักเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบตามหลักการของคอมเลย์และลี (Comrey & Lee, 1992 : 123-125) ที่กล่าวว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ซึ่งจัดเป็นความเหมาะสมในระดับที่ดีมากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ จึงสุ่มได้ 500 คน และเป็นการสุ่มชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ตำแหน่งงาน และหน่วยงานที่สังกัด ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัย

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์ประกอบของการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีข้อความจำนวน 40 ข้อ โดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ จากการทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามได้เท่ากับ 1 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 นั่นคือ แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. นัดหมายการสัมภาษณ์ 2. ดำเนินการสัมภาษณ์ 3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 500 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 2. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 3. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

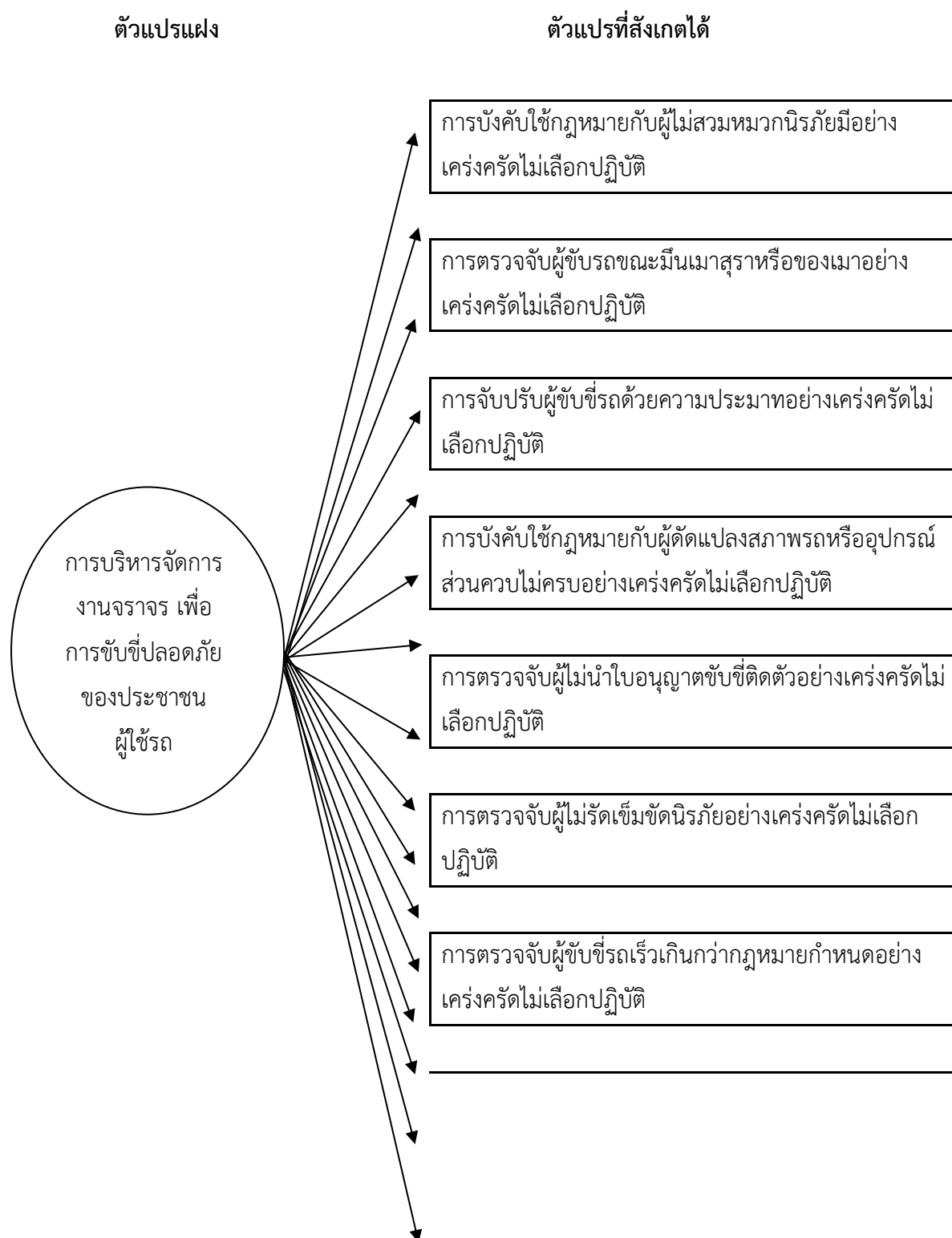
การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรสังเกตได้จากการทบทวนวรรณกรรม การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการแนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

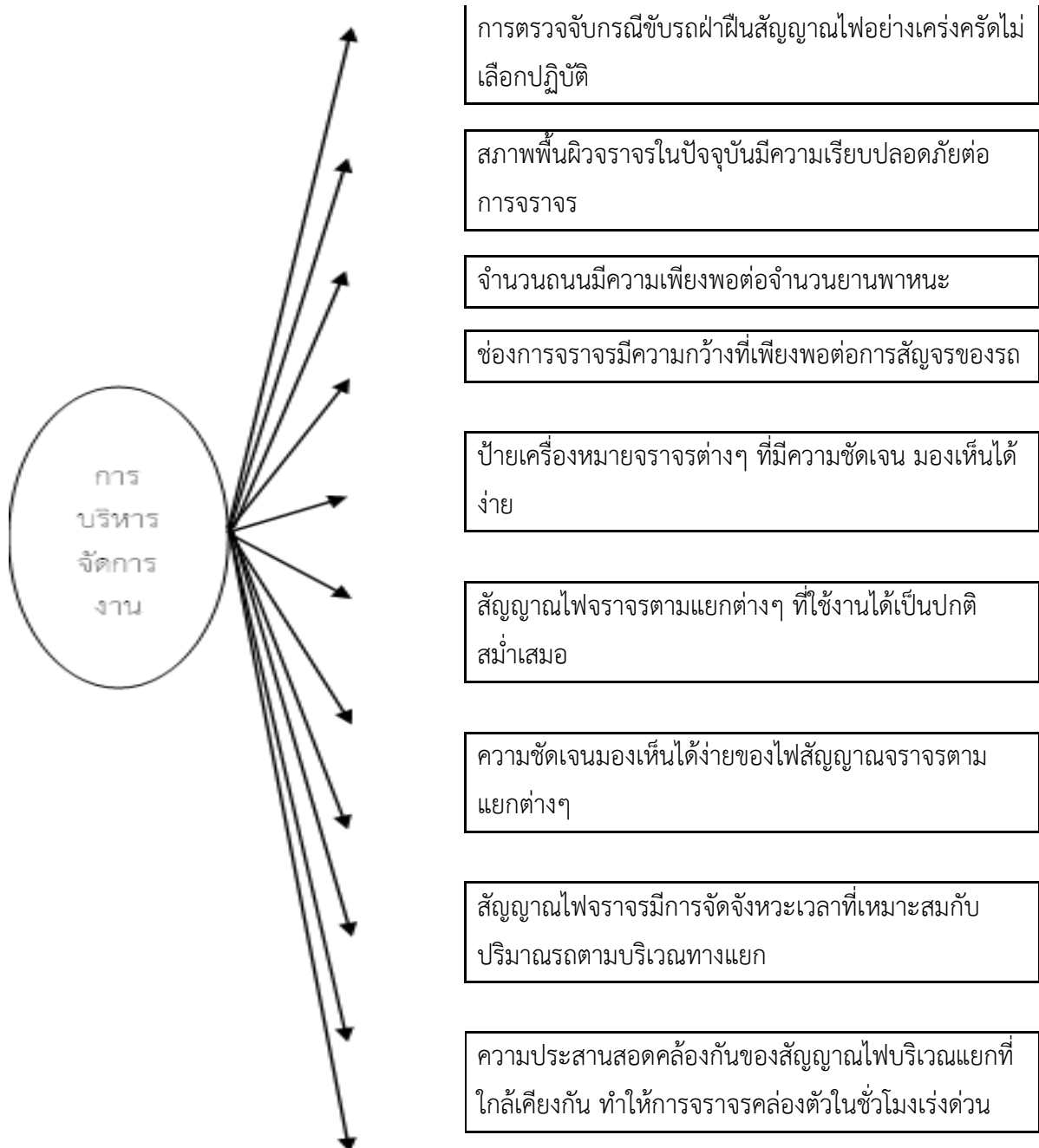
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

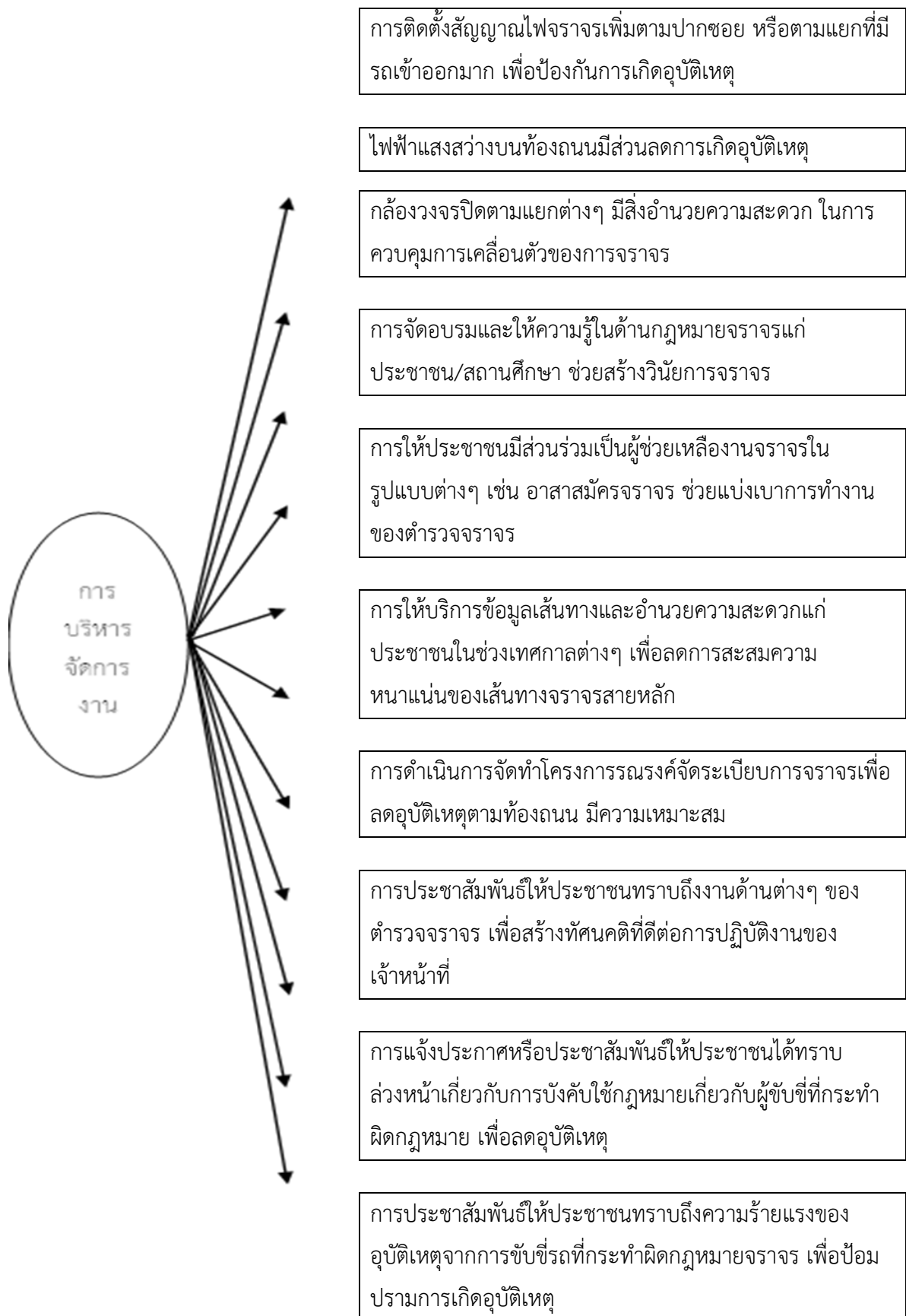
หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ 1) ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2) ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบของการจัดการจราจร โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

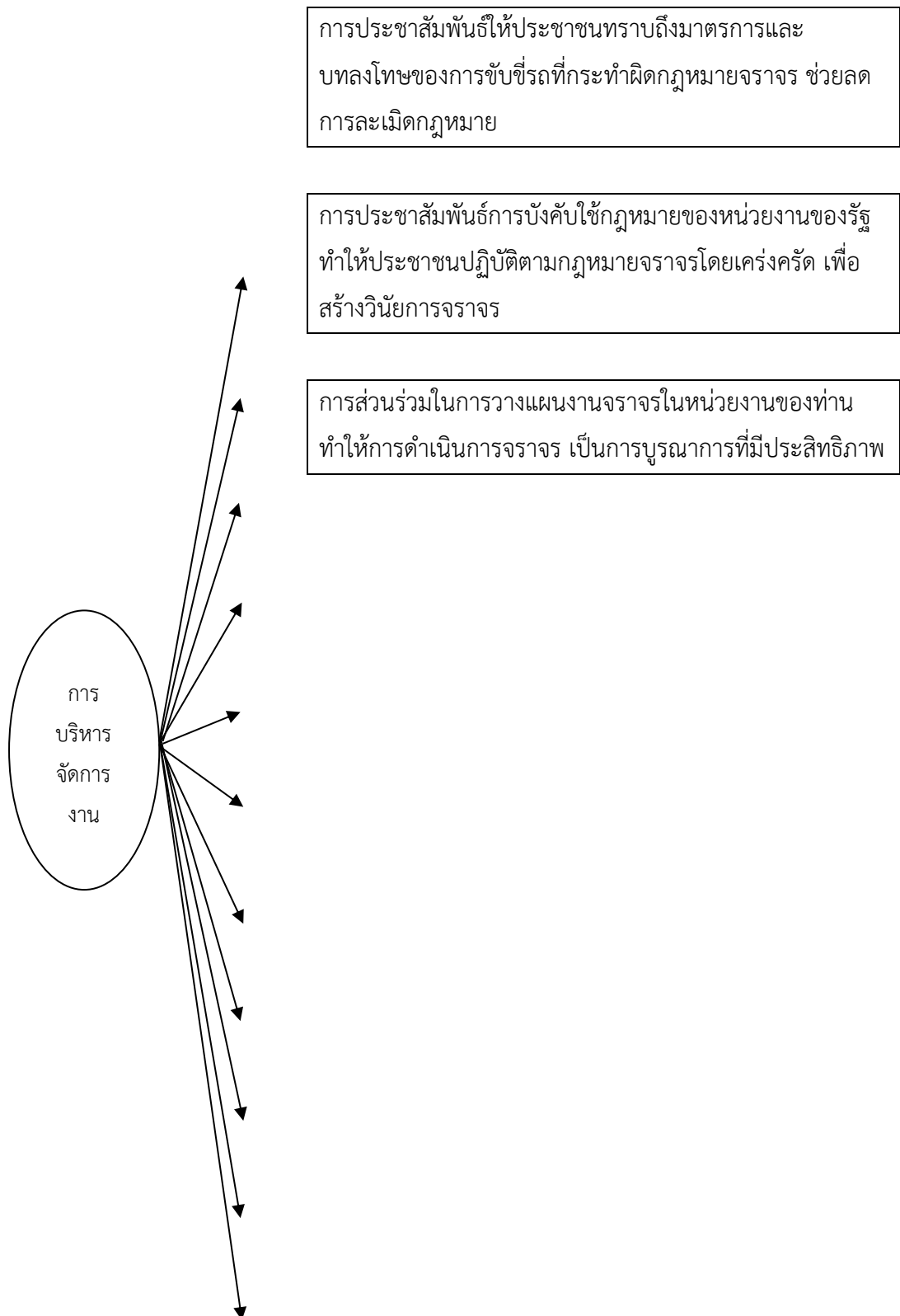
กรอบแนวคิดในการวิจัย

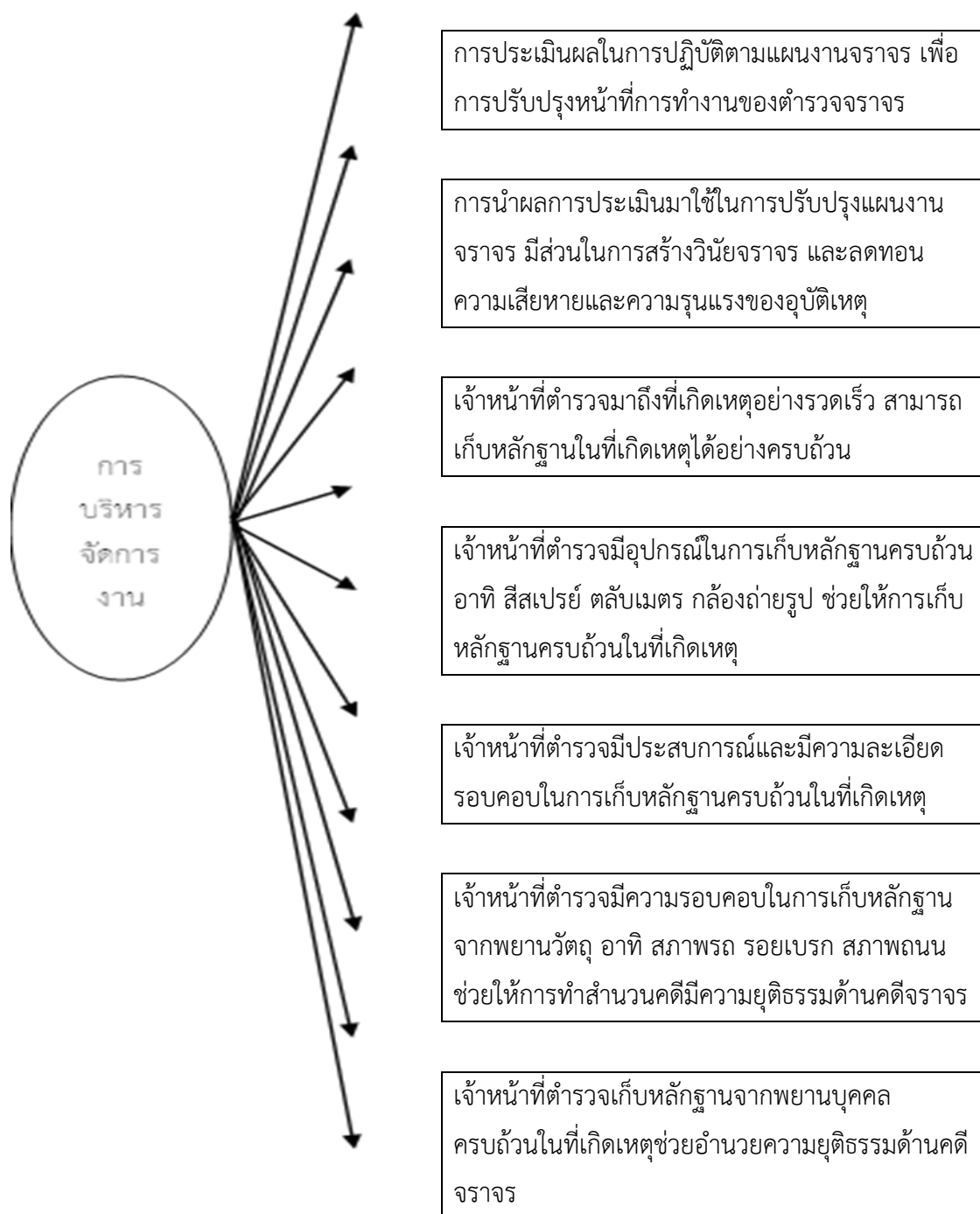
จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจราจรและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการจราจรทำให้ได้ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 40 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยการศึกษาแนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจเก็บหลักฐานจากเอกสาร อาทิ เอกสารถือครองรถ ใบอนุญาตขับขี่ ครบถ้วนในที่เกิดเหตุช่วยอำนวยความสะดวกด้านคดีจราจร

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการตรวจปัสสาวะ เลือด ลมหายใจ ผู้กระทำผิด ภายในเวลา 24 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้รับทราบเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกด้านคดีจราจร

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบ ชื่อ และความหมายองค์ประกอบของการจัดการจราจร เพื่อการขับขี่ปลอดภัย ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุตั้งแต่ 20 ปี – ไม่เกิน 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,000 บาท – ไม่เกิน 30,000 บาท และประสบการณ์เกี่ยวกับการขับขี่รถตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

1.2 องค์ประกอบตัวแปรของการจัดการจราจร พบว่า ผลการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ องค์ประกอบ โดยใช้ KMO และ Bartlett's Test พบว่า ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.953 ซึ่งมากกว่า 0.6 (Burns, 1990 : 79-81) แสดงถึงกลุ่มตัวแปรทั้ง 40 ตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์ องค์ประกอบ และใช้ค่า Factor Loading มีค่ามากกว่า 0.5 จึงจัดให้อยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ได้ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556 : 75) จากผลการศึกษาการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ สามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 4 องค์ประกอบ จาก 40 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการจราจร

องค์ประกอบของการจัดการจราจร	Factor Loading Score
องค์ประกอบที่ 1	
การจัดให้มีป้ายเครื่องหมายจราจรที่มีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย	0.806
การตรวจสอบความชัดเจนของไฟสัญญาณจราจรตามแยกต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	0.802
การตรวจสอบสัญญาณไฟจราจรตามแยกต่างๆ ให้ใช้งานได้ปกติอยู่เสมอ	0.784
การติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างบนท้องถนนเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการมองเห็นให้กับผู้ขับขี่ให้มากขึ้น	0.761
การจัดให้มีช่องจราจรที่มีความกว้างที่เพียงพอต่อการสัญจรของรถ	0.754
การจัดจังหวะเวลาของสัญญาณไฟจราจรที่เหมาะสมกับปริมาณรถตามบริเวณทางแยก	0.718
การติดกล้องวงจรปิดตามแยกต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและควบคุมการเคลื่อนตัวของการจราจร	0.702
การจัดสัญญาณไฟจราจรบริเวณแยกต่างๆ ให้สอดคล้องกับชั่วโมงเร่งด่วน	0.695
การจัดให้มีจำนวนถนนที่เพียงพอต่อจำนวนยานพาหนะ	0.679
การตรวจสอบสภาพพื้นผิวจราจรให้มีความเรียบอยู่เสมอ	0.662
การจัดอบรมและให้ความรู้ในด้านกฎหมายจราจรแก่ประชาชน/นักเรียน นักศึกษาเป็นประจำทุกปี	0.636
การเพิ่มสัญญาณไฟจราจรตามปากซอย หรือตามแยกที่มีรถเข้าออกให้มากขึ้น	0.632
การตรวจจับกรณีขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรอย่างจริงจัง	0.619
การรณรงค์จัดระเบียบการจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุตามท้องถนนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	0.592
การประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กฎหมายจราจรที่เคร่งครัดให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง	0.574
การประชาสัมพันธ์มาตรการและบทลงโทษการขับขีรถที่กระทำผิดกฎหมายจราจรให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง	0.571
องค์ประกอบที่ 2	
การเก็บหลักฐานเอกสาร อาทิ เอกสารถือครองรถ ใบอนุญาตขับขี่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบแก้ว ถูกต้อง	0.847
การเก็บหลักฐานจากพยานบุคคลในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบแก้ว ถูกต้อง	0.846

องค์ประกอบของการจัดการจราจร	Factor Loading Score
การเก็บหลักฐานจากพยานวัตถุ อาทิ สภาพรถ รอยเบรก สภาพถนนในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครบถ้วน ถูกต้อง	0.822
การตรวจปัสสาวะ เลือด ลมหายใจผู้กระทำผิด ภายในเวลา 24 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุโดยไม่เลือกปฏิบัติ	0.783
ความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในที่เกิดเหตุ	0.783
ความรวดเร็วในการถึงที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	0.778
การแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้รับทราบทันทีโดยไม่เลือกปฏิบัติ	0.765
การนำผลการประเมินการปฏิบัติตามแผนงานจราจรมาปรับปรุงงานจราจรอย่างต่อเนื่อง	0.739
ความเพียงพอของอุปกรณ์สำหรับเก็บหลักฐาน ในที่เกิดเหตุ อาทิ สีสเปรย์ ตลับเมตร กล้องถ่ายรูป ของพนักงาน	0.722
การประเมินผลในการปฏิบัติตามแผนงานจราจร เพื่อการปรับปรุงหน้าที่การทำงานของตำรวจจราจรอย่างสม่ำเสมอ	0.712
การทบทวนแนวทางปฏิบัติตามแผนงานจราจรให้เหมาะสมสอดคล้องต่อสถานการณ์อยู่เสมอ	0.665
องค์ประกอบที่ 3	
การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ไม่สวมหมวกนิรภัย อย่างจริงจัง	0.781
การตรวจจับผู้ไม่รัดเข็มขัดนิรภัยอย่างจริงจัง	0.747
การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ดัดแปลงสภาพรถหรืออุปกรณ์ส่วนควบไม่ครบ อย่างจริงจัง	0.726
การตรวจจับผู้ไม่นำใบอนุญาตขับขี่ติดตัวขณะขับขี่อย่างจริงจัง	0.683
การตรวจจับผู้ขับรถขณะมีเมาสุราหรือของเมาเป็นประจำช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุ	0.679
การจับปรับผู้ขับซัดด้วยความประมาทอย่างจริงจัง	0.669
การตรวจจับผู้ขับเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดอย่างจริงจัง	0.662
การตรวจจับกรณีขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรอย่างจริงจัง	0.553
องค์ประกอบที่ 4	
การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาระบบจราจร	0.641

องค์ประกอบของการจัดการจราจร	Factor Loading Score
การสร้างมีวินัยและจิตสำนึกในการใช้รถใช้ถนนที่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	0.622
การให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นผู้ช่วยเหลืองานจราจรในรูปแบบต่างๆ เช่น อาสาจราจร	0.616
การสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร	0.559
การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความร้ายแรงของอุบัติเหตุจากการขับซัดที่กระทำผิดกฎหมายจราจร	0.545
การให้ข้อมูลเส้นทางและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในช่วงเทศกาลต่างๆ อย่างเพียงพอ ทัวถึง	0.518

จากทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถการจัดการจราจรเพื่อการขับซัดปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ได้ร้อยละ 75.49 ของข้อมูล

1.3 การกำหนดชื่อ ความหมายองค์ประกอบการจัดการจราจรเพื่อการขับซัดปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ตั้งชื่อว่า การควบคุมความปลอดภัยด้านการจราจร (Traffic Safety Control : T) หมายถึง การปรับปรุง การบำรุงรักษา และการจัดหาอุปกรณ์ควบคุมการจราจรและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการขับซัดที่ได้มาตรฐานและพร้อมใช้งาน

องค์ประกอบที่ 2 ตั้งชื่อว่า การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าพนักงานและการทำให้ได้มาถึงวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจราจร (Acquiring Staff Competency and Safety Equipments: A) หมายถึง การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรให้มีความชำนาญเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุที่ใช้ในการยืนยันหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ขับซัด

องค์ประกอบที่ 3 ตั้งชื่อว่า การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและสมเหตุสมผล (Strictly and Sensible Law Enforcement: S) หมายถึง การกวดขันวินัยจราจรและการบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ขับซัดที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเกี่ยวกับการไม่สวมหมวกนิรภัย การไม่รัดเข็มขัดนิรภัย การผู้ดัดแปลงสภาพรถหรืออุปกรณ์ การไม่นำใบอนุญาตขับซัดติดตัวขณะขับซัด การขับรถขณะมีนเมา การขับรถประมาท การขับซัดเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด และการขับซัดฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรอย่างจริงจัง

องค์ประกอบที่ 4 ตั้งชื่อว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่สำคัญในการสร้างถนนแห่งความปลอดภัย (Key Performance Participation on Building the Safety Road: K) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาการจราจร เพื่อการสร้างวินัยจราจรและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย และทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มี 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การควบคุมความปลอดภัยด้านการจราจร ประกอบด้วย โครงการตรวจสอบปรับปรุง พื้นผิวจราจร บ้ายจราจร เครื่องหมายจราจร ไฟฟ้าส่องสว่างและสัญญาณจราจร โครงการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร มาตรการการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดกฎจราจร เจริญ ผ่านโซเชียลมีเดีย โครงการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายจราจรและการขับขี่อย่างปลอดภัย

แนวทางที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าพนักงานและการทำให้ได้มาถึงวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการจราจร ประกอบด้วย โครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร โครงการส่งเสริมความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรด้านงานจราจร

แนวทางที่ 3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและสมเหตุสมผล ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร โครงการกล้องวงจรปิดเพื่อควบคุมการจราจรและตรวจจับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร

แนวทางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่สำคัญในการสร้างถนนแห่งความปลอดภัย ประกอบด้วย โครงการอาสาจราจร ภายใต้โครงการผู้ถูกคุมความประพฤติร่วมมือ เพื่อการขับขี่ปลอดภัย โครงการบริหารจัดการเวลาและเส้นทางจัดการจราจร ในช่วงเทศกาล

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การควบคุมความปลอดภัยด้านการจราจร ประกอบด้วย การจัดให้มีป้ายเครื่องหมายจราจรที่มีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการเพิ่มสัญญาณไฟจราจร บริเวณปากซอยหรือแยกต่างๆ การจัดจังหวะเวลาสัญญาณไฟจราจรสอดคล้องกับชั่วโมงเร่งด่วน การจัดให้มีไฟฟ้าแสงสว่างบนท้องถนนเพิ่มขึ้น การฝึกอบรมและให้ความรู้ในด้านกฎหมายจราจรแก่ประชาชน เป็นประจำทุกปี การตรวจจับกรณีขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรอย่างจริงจัง การรณรงค์จัดระเบียบการจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุตามท้องถนนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กฎหมายจราจรให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์มาตรการและบทลงโทษการขับขี่รถที่กระทำความผิดกฎหมายจราจรให้ประชาชน

ทราบอย่างต่อเนื่อง ทัวถึง ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ปัญญาคิด (2553 : 78) ที่เสนอว่า วางแผนปรับปรุงแก้ไขวิศวกรรมกรรมการทาง การขยายผิวการจราจร การสำรวจเส้นทางถนน จุดที่เกิดอุบัติเหตุ และเกิดอุบัติเหตุซ้ำซาก การจัดทำเครื่องหมายจราจรพื้นทางหรือเครื่องหมายจราจรบนทางที่เหมาะสม และเพียงพอ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร มาตรการการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎจราจรแก่ประชาชนเป็นประจำ จะช่วยให้ปัญหาการจราจรลดลง ผู้ใช้รถใช้ถนนมีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับสรประเวท กระจำวงศ์ณมาตร (2548 : 83) ที่พบว่า การปรับปรุง/แก้ไขสภาพทางกายภาพของทางแยก และถนน (ผิวจราจร) ให้เรียบร้อย เอื้อประโยชน์ในการใช้ทางและมีความปลอดภัย การทาสีตีเส้นช่องทางจราจร รวมทั้งเครื่องหมายขอบทาง/พื้นทางให้ชัดเจน การแก้ไขสัญญาณ/เครื่องหมายจราจรในการควบคุมการจราจร เช่น ปัญหาสัญญาณไฟจราจรขัดข้อง ปัญหาการจัดจังหวะสัญญาณไฟไม่สัมพันธ์กับปริมาณการจราจรบริเวณทางแยก และ ป้าย/เครื่องหมาย/สัญญาณจราจร ที่เป็นมาตรฐานสากล ถูกต้องเหมาะสม การพิจารณาปรับปรุง /แก้ไขทางแยก/ทางโค้ง ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น จุดกลับรถ (ที่เป็นจุดตัดของกระแสการจราจร) บริเวณถนนสายหลักที่ผู้ขับขี่ยานพาหนะใช้ความเร็วสูง การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเพื่อปลูกฝังวินัยจราจรให้แก่ผู้ใช้รถใช้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและลดอุบัติเหตุจราจรได้

2. การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าพนักงานและการทำให้ได้มาถึงวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการจราจร ประกอบด้วย การเก็บหลักฐานเอกสาร อาทิ เอกสารถือครองรถ ใบอนุญาตขับขี่ พยานบุคคลในที่เกิดเหตุ พยานวัตถุ อาทิ สภาพรถ รอยเบรก สภาพถนนในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างครบถ้วนถูกต้อง ความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในที่เกิดเหตุและความรวดเร็วในการถึงที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การตรวจปัสสาวะ เลือด ลมหายใจผู้กระทำผิด ภายในเวลา 24 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุและการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้รับทราบทันทีโดยไม่เลือกปฏิบัติ ความเพียงพอของอุปกรณ์สำหรับเก็บหลักฐานในที่เกิดเหตุ อาทิ สีสเปรย์ ตลับเมตร กล้องถ่ายรูปของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การประเมินและการนำผลการประเมินการปฏิบัติตามแผนงานจราจรมาปรับปรุงงานจราจรอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ การทบทวนแนวทางปฏิบัติตามแผนงานจราจรให้เหมาะสมสอดคล้องต่อสถานการณ์อยู่เสมอ ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับ นิสิต พันธมิตร จิระ บุรีคา อนุ เนินหาด และศักดิภัท เขาวนลักษณ์สกุล (2555 : 102) ที่พบว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิธีเก็บข้อมูลในที่เกิดเหตุเพื่อการสืบสวนอุบัติเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านการจราจรมากขึ้น สอดคล้องกับ ธวัชชัย ปัญญาคิด (2553 : 79) ที่พบว่า การเพิ่มสวัสดิการและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอเหมาะสม จะช่วยป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม

3. การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและสมเหตุสมผล ประกอบด้วย การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ไม่สวมหมวกนิรภัย อย่างจริงจัง การตรวจจับผู้ไม่รัดเข็มขัดนิรภัยอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ดัดแปลงสภาพรถหรืออุปกรณ์ส่วนควบไม่ครบ อย่างจริงจัง การตรวจจับผู้ไม่นำใบอนุญาตขับขี่ติดตัวขณะขับขี่อย่าง

จริงจัง การตรวจจับผู้ขับรถขณะมีเมาสุราหรือของเมาเป็นประจำช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุ การจับปรับผู้ขับขี่รถด้วยความประมาทอย่างจริงจัง การตรวจจับผู้ขับขี่รถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดอย่างจริงจัง และการตรวจจับกรณีขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรอย่างจริงจัง ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับทฤษฎี ด่านพิทักษ์ตระกูล (2559 : 96) ที่พบว่า การกวดขันจับกุมผู้ฝ่าฝืน/กระทำความผิดกฎจราจร/กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับยานพาหนะที่มีควันดำ ผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เสพเครื่องดัดที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การขับขี่ยานพาหนะเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การรถที่จอดในเขตห้ามจอด รถที่จอดกีดขวาง รถที่จอดซ้อนคัน อย่างเข้มงวด จริงจัง จะทำให้ปัญหาการจราจรลดลง สอดคล้องกับสรประเวท กระจำงค์ณมาตร (2548 : 85) ที่ว่า การกวดขันจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจราจรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด จะช่วยให้ปัญหาผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการจราจรมีจำนวนลดลง

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่สำคัญในการสร้างถนนแห่งความปลอดภัย ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือเป็นผู้ช่วยเหลืองานจราจรในรูปแบบต่างๆ เช่น อาสาจราจร การสร้างมีวินัยและจิตสำนึกในการใช้รถใช้ถนนที่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การให้ประชาชนมีส่วน การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความร้ายแรงของอุบัติเหตุจากการขับขี่รถที่กระทำความผิดกฎหมายจราจร การสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร และการให้ข้อมูลเส้นทางและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในช่วงเทศกาลต่างๆ อย่างเพียงพอทั่วถึง ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับสรประเวท กระจำงค์ณมาตร (2548 : 84) ที่พบว่า อำนวยความสะดวกในการจราจรในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เชนและในช่วงเทศกาลสำคัญ การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเพื่อปลูกฝังวินัยจราจรให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนน การเปิดโอกาสให้ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ไขปัญหาจราจรจะช่วยการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุได้ สอดคล้องกับธวัชชัย ปัญญาคิด (2553 : 81) ที่พบว่า การปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนมีวินัยจราจรและการสร้างทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาการจราจรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับตำรวจจราจรจังหวัดชัยภูมิ ควรนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตามแนวคิด การปรับปรุงงานจราจรให้สอดคล้องกับปริมาณการจราจรในปัจจุบันและบริบทของพื้นที่ (TASK) ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจราจรเพื่อการขับขี่ปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และปรับใช้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป ควรนำองค์ประกอบ และตัวแปรสังเกตได้จากการศึกษาไปศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบ

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ควรมีการติดตามและประเมินผลการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตามแนวคิด การปรับปรุงงานจราจรให้สอดคล้องกับปริมาณการจราจรในปัจจุบันและบริบทของพื้นที่ (TASK) ทุก 6 เดือน เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการจราจรเพื่อการขับเคลื่อนปลอดภัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองชัยภูมิ. (2563). สถิติอุบัติเหตุ ผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2558- 2562. ชัยภูมิ: สถานีตำรวจภูธร เมืองชัยภูมิ.
- ทัตตวีร์ ด่านพิทักษ์ตระกูล. (2559). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการจราจรในอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย ปัญญาคิด. (2553). การศึกษาการจัดการจราจรระหว่างทางก่อสร้าง โดยใช้แบบจำลองระดับจุลภาค: กรณีศึกษาโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมือง (สายสีแดง). เอกสารการประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธา ครั้งที่ 20, โรงแรมเดอะ ชายน โฮเทล จังหวัดชลบุรี: 8-10 กรกฎาคม 2553.
- นิสิต พันธมิตร จิระ บุรีคา อนุ เนินหาด และ ศักดิภัท เชาวนัลลักษณ์สกุล. (2555). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชนในด้านการจราจร. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มูลนิธิเมาไม่ขับ. (2564). สถิติผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2562-2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.ddd.or.th/StatisticsOfDeathAndInjuries/index/2019>
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรประเวท กระจางคันธมาตร์. (2548). แนวทางการจัดการจราจรและขนส่งเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ. (2564). ข้อมูลด้านการปกครองและเศรษฐกิจจังหวัดชัยภูมิ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php
- Burns, R. (1990). *Introduction to Research Methods*. Melbourne: Longman Chesire.
- Comrey, A. & Lee, H. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Hillsdale: Erlbaum.

การศึกษาปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวด
จังหวัดขอนแก่น

**A Study of environmental conservation factors of water bottles' consumers
in Khon Kaen Province**

ธีนิดา บัณฑวรรณ และ รัชดา ภักดิ์ยิ่ง

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Theenida Buntornwon and Ratchada Phakdeeying

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ratchada.pha@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ การนำขวดน้ำกลับมาใช้ซ้ำและการนำขวดน้ำกลับมาใช้ใหม่ของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวด 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจของหลักการ 3Rs หรือ 3ช และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการสร้างนโยบายการจัดการขวดบรรจุน้ำดื่ม โดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีองค์ความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะอยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำขวดน้ำใช้แล้วหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่การนำขวดน้ำใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) อยู่ในระดับมาก และการลดปริมาณขยะจากขวดน้ำ (Reduce) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผลการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ สามารถแบ่งปัจจัยได้ 3 ปัจจัย คือ 1) องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ 2) การลดปริมาณขยะจากขวดน้ำ (Reduce) และ 3) การนำขวดน้ำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขวดน้ำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางการสร้างนโยบายการจัดการขยะจากขวดบรรจุน้ำดื่มและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่

คำสำคัญ: ขยะ; ขวดบรรจุน้ำดื่ม; ลดปริมาณขยะ; นำกลับมาใช้ซ้ำ; นำกลับมาใช้ใหม่

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study environmental conservation factors, namely the knowledge of waste sorting, reducing the amount of waste from water bottles, reusing and recycling water bottles of bottled water consumers in Khon Kaen, 2) to analyse the exploratory factors of 3Rs, and 3) to propose guidelines for creating a policy for the management of used drinking water bottle in Khon Kaen. The data were collected by a questionnaire from a sample group of 400 people in Khon Kaen Province. Data were analysed by descriptive statistics and exploratory factor analysis.

The results revealed that people in Khon Kaen had the highest level of waste sorting knowledge. There was a high level of opinion on the recycling of bottled water, followed by the reusing of bottled water at a high level and reducing the amount of waste from used bottled water is also at a high level. Furthermore, the findings of the exploratory factor analysis can be separated into 3 factors, i.e., 1) knowledge of waste sorting, 2) reducing the amount of waste from water bottles, and 3) reusing and recycling water bottles. The outcomes of the study can apply to develop a guideline for creating a policy on waste management from drinking water bottles and create public relations media to educate people in the area.

Keywords: Waste; Water Bottles; Waste Reducing; Reusing; Recycling

บทนำ

จากพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของชาวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอันเนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ในอดีตประชาชนทั่วไปนิยมใช้ตะกร้าไปจ่ายตลาด ใช้ปืนโตในการบรรจุอาหาร ใช้ขวดแก้วบรรจุน้ำ แทนการใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติก นอกจากนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชาชนทั่วไปนิยมใช้บริการส่งอาหารและเครื่องดื่มผ่านช่องทางออนไลน์และรับสินค้า ณ ที่พัก ผลที่ตามมาคือปริมาณขยะพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้นโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 45% หรือเฉลี่ย 139 กรัม/คน/วัน เมื่อเทียบกับก่อนสถานการณ์โควิด-19 (กรมควบคุมมลพิษ, 2564 : ออนไลน์)

กรมควบคุมมลพิษได้สำรวจปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2563พบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 25.37 ล้านตัน แต่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 36% (9.13 ล้านตัน)และมีขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์อยู่ที่ประมาณ33% (8.36 ล้านตัน) ในขณะที่ขยะมูลฝอยจำนวน 31.1% (7.88 ล้านตัน) ไม่ได้นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จะเห็นได้ว่าเกือบ 1 ใน 3 ของขยะมูลฝอยทั่วประเทศไทยไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธีโดยประเภทขยะที่เป็นปัญหาที่สุดในการกำจัดก็คือ ขวดน้ำดื่มพลาสติก (ไทยพับลิก้า, 2564 : ออนไลน์)การที่น้ำดื่มบรรจุขวดนั้นหาซื้อได้ง่าย และจากสถานการณ์น้ำประปาeroyและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ตระหนักถึงเรื่องสุขภาพและความสำคัญของน้ำดื่มเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาพรวมของตลาดน้ำดื่มบรรจุขวดเติบโตอย่างต่อเนื่องแต่การใช้ขวดพลาสติกบรรจุน้ำดื่มทำให้เกิดขยะเพิ่มขึ้นซึ่งยากต่อการกำจัดเนื่องจากขวดพลาสติกบรรจุน้ำดื่มใช้เวลานานในการย่อยสลาย อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อ

ทั้งความสูญเสียทางด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ ดินและอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ในระยะยาว

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ (ร่าง) แผนการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 เพื่อบรรเทาสถานการณ์ขยะมูลฝอยในประเทศโดยยึดกรอบแนวความคิดหลักการ 3Rs หรือ 3ช ได้แก่ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ร่วมกับหลักการการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และประชาชน

จังหวัดขอนแก่นเป็นหนึ่งในจังหวัดศูนย์กลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีจำนวนประชากรในจังหวัดจำนวนมาก ในด้านสถานการณ์ขยะมูลฝอยนั้น จังหวัดขอนแก่นมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องเพียง 10 แห่ง และไม่ถูกต้องมากถึง 89 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอย 1,221.40 ตันต่อวัน โดยถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 308.60 ตัน หรือคิดเป็น 1 ใน 4 ของขยะทั้งหมดของจังหวัด อย่างไรก็ตามจังหวัดขอนแก่นได้มีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย “ขอนแก่น เมืองสะอาด” และแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ.2564 โดยมีการนำหลักการ 3Rs หรือ 3ช มาใช้ในขับเคลื่อนการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดว่าผู้บริโภคมีองค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ การนำขวดน้ำกลับมาใช้ซ้ำและการนำขวดน้ำกลับมาใช้ใหม่ของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่หรือไม่ และวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจของหลักการ 3Rs หรือ 3ช ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการเสนอแนวทางเกี่ยวกับการสร้างนโยบายการจัดการขวดบรรจุน้ำดื่มให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ การนำขวดน้ำกลับมาใช้ซ้ำและการนำขวดน้ำกลับมาใช้ใหม่ของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจของหลักการ 3Rs หรือ 3ช
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการสร้างนโยบายการจัดการขวดบรรจุน้ำดื่ม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดในจังหวัดขอนแก่น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,802,872 แยกเป็นชาย 887,501 คน และหญิงจำนวน 915,371 คน มีจำนวนหลังคาเรือน 628,656 หลัง (กองแผนและงบประมาณ อบจ.ขอนแก่น, 2563 : ออนไลน์)

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ($e = 0.05$) ได้จำนวนตัวอย่าง 400 ชุด

โดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็นโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยจะทำให้การเลือกตัวอย่างของประชากรมีโอกาสที่จะถูกเลือกเท่า ๆ กันโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555 : 64)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านโดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าความเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษา (ธารินทร์ ศิลป์จารุ, 2560 : 65) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นโดยการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีลักษณะกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน โดยเนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดขอนแก่น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเชิงความคิดเห็นและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 13 ข้อ มีการวัดระดับความคิดเห็นต่อปัจจัย 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) ถึง 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

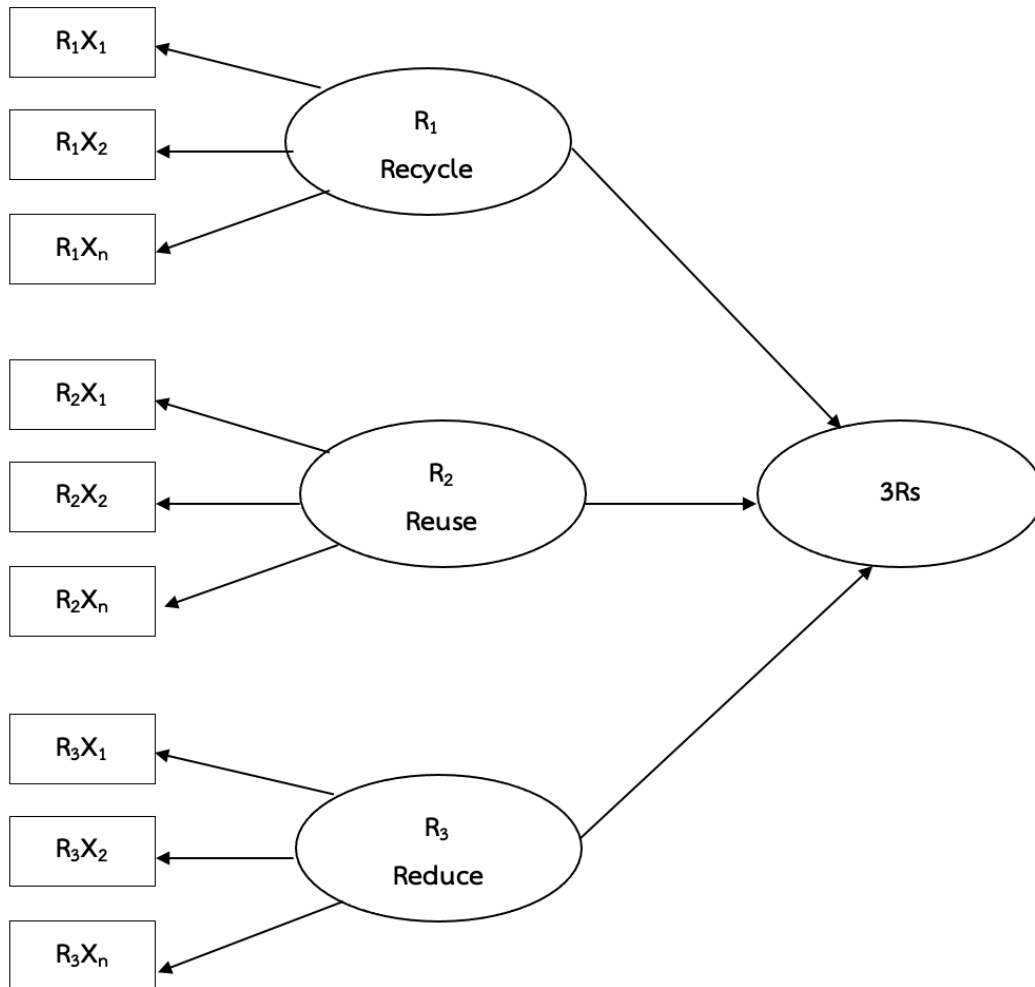
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยตนเองจำนวน 400 ชุด เป็นจำนวนร้อยละ 100 ซึ่งเก็บในพื้นที่ศึกษาที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ หาค่าความถี่ร้อยละและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ โดยมีการตรวจสอบค่าตัวชี้วัดต่าง ๆ ได้แก่ ค่าน้ำหนักกลุ่มปัจจัยร่วม, ค่า Eigenvalues, ค่าเปอร์เซ็นต์ Variance Explained และค่า Cronbach's Alpha (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557 : 54)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยตามหลักของ 3Rs เพื่อวิเคราะห์การสกัดปัจจัยในข้อคำถามหรือปัจจัยที่สังเกตได้แบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้ปัจจัยแฝง (R_1 , R_2 และ R_3) ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของผู้บริโภคเลือกซื้อน้ำดื่มบรรจุขวดในจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่เลือกซื้อน้ำดื่มบรรจุขวดของกลุ่มตัวอย่างในกาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน โดยสามารถจำแนกตามเพศ ซึ่งมีเพศชาย จำนวน 200 คน และเพศหญิง จำนวน 200 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 เท่ากัน จำแนกตามอายุ เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ อายุ 41 ปีขึ้นไป มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0, อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0, อายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 และอายุ 31-40 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ตามลำดับ จำแนกตามสถานภาพ เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ สถานภาพโสด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8, สถานภาพสมรส จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 และสถานภาพหย่าร้างหรือหม้าย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ มีสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5, มีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3, ซึ่งและมีสมาชิกในครอบครัว 6 คนขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ตามลำดับ จำแนกตามระดับการศึกษา เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5, มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5, มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 36 คน และมีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ จำแนกตามอาชีพ เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ มีอาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20, อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18, อาชีพรับราชการ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8, อาชีพอื่น ๆ อาทิ นักเรียน นักศึกษา ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และว่างงาน จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2, อาชีพแม่บ้านหรือพ่อบ้าน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ จำแนกตามรายได้ เรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ ซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26, มีรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0, มีรายได้ มากกว่า 15,001-20,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2, มีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8, และมีรายได้มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงค่าความถี่ค่าความถี่ และการคำนวณค่าร้อยละลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค
น้ำดื่ม โดยจำแนกตามอัตราการดื่มน้ำต่อวัน

	อัตราการดื่มน้ำต่อวัน/ขวด (เปรียบเทียบกับขวดน้ำขนาด 600 ml.)										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
จำนวน (คน)	20	75	78	88	64	54	6	9	0	6	400
ร้อยละ	5	18.8	19.5	22.0	16.9	13.5	1.5	2.2	0	1.5	100

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ จำนวน 400 คน จำแนกตามอัตราการดื่มน้ำต่อวันเรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้มีอัตราการดื่มน้ำ 4 ขวดต่อวัน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0, มีอัตราการดื่มน้ำ 3 ขวดต่อวัน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5, มีอัตราการดื่มน้ำ 2 ขวดต่อวัน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8, มีอัตราการดื่มน้ำ 5 ขวดต่อวัน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0, มีอัตราการดื่มน้ำ 6 ขวดต่อวัน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5, มีอัตราการดื่มน้ำ 1 ขวดต่อวัน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5, มีอัตราการดื่มน้ำ 8 ขวดต่อวัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2, มีอัตราการดื่มน้ำ 7 ขวดต่อวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5, มีอัตราการดื่มน้ำ 10 ขวดต่อวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และมีอัตราการดื่มน้ำ 9 ขวดต่อวัน จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างมีการดื่มน้ำ 4 ขวดต่อวันต่อคน

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงค่าความถี่ค่าความถี่ และการคำนวณค่าร้อยละ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคน้ำดื่ม โดยจำแนกตามประเภทที่อยู่อาศัย

	ประเภทที่อยู่อาศัย			รวม
	บ้านเดี่ยว	ทาวน์เฮ้าส์	หอพัก/คอนโด	
จำนวน (คน)	282	25	93	400
ร้อยละ	70.5	6.3	23.3	100

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ จำนวน 400 คน จำแนกตามประเภทที่อยู่อาศัยเรียงจากสัดส่วนร้อยละมากไปน้อยได้ดังนี้ซึ่งบ้านเดี่ยวมี จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5, ทาวน์เฮ้าส์มี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และหอพักหรือคอนโดมี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะการลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับระดับความเห็นของผู้บริโภคน้ำดื่มต่อปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

	ผู้บริโภคน้ำดื่ม		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD		
1) องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ				
1. มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ	4.47	0.70	มากที่สุด	2
2. มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง	4.42	0.80	มากที่สุด	4
3. การคัดแยกขยะเป็นเรื่องที่ทุกคนควรปฏิบัติ	4.48	0.81	มากที่สุด	1
4. การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	3.94	1.20	มาก	7
5. การคัดแยกขยะช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด	4.43	0.78	มากที่สุด	3
6. การคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ใหม่เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาโลกร้อน	4.38	0.81	มากที่สุด	5
7. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้พนักงานมีความสะดวกในการเก็บขยะมากขึ้น	4.36	0.86	มากที่สุด	6
รวมด้านองค์ความรู้ของการคัดแยกขยะ	4.35	0.85	มากที่สุด	
2)การลดปริมาณขยะ (Reduce)				
1. ท่านใช้กระบอกน้ำไปซื้อเครื่องดื่มที่ร้านแทนแก้วพลาสติก	3.69	1.13	มาก	1
2. ท่านมีกระบอกน้ำ/กระติกน้ำส่วนตัว	3.61	1.15	มาก	2
รวมด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce)	3.65	1.14	มาก	
3)การนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)				
1. ท่านใช้ขวดน้ำดื่มที่ซื้อมาแล้วให้กรอกน้ำใสใหม่อีกครั้ง	3.64	1.23	มาก	2
2. ท่านใช้ขวดน้ำดื่มที่ซื้อมาแล้วเติมเก็บของเหลวอื่นๆ	3.96	1.25	มาก	1
รวมด้านการนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)	3.80	1.24	มาก	
4)การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)				
1. ท่านมักจะใช้ขวดที่มีวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้	3.67	1.19	มาก	2

2. ท่านคัดแยกขวดพลาสติกหรือขวดแก้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือนำไปขาย	4.09	1.14	มาก	1
รวมด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)	3.88	1.16	มาก	
โดยรวมปัจจัยด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม	3.92	1.10	มาก	

ตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความเห็นของผู้บริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดต่อปัจจัยด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($X = 3.92$, $SD = 1.10$) เมื่อพิจารณาแบบรายด้าน พบว่าด้านองค์ความรู้ของการคัดแยกขยะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($X = 4.35$, $SD = 0.85$) รองลงมาได้แก่ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($X = 3.88$, $SD = 1.16$), ด้านการนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($X = 3.80$, $SD = 1.24$) และด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($X = 3.65$, $SD = 1.14$)

ตารางที่ 4 ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ

	ค่าน้ำหนักกลุ่มปัจจัยร่วม		
	1	2	3
มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ	0.732		
มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง	0.705		
การคัดแยกขยะเป็นเรื่องที่ทุกคนควรปฏิบัติ	0.627		
การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	0.460		
การคัดแยกขยะช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด	0.791		
การคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ใหม่เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาโลกร้อน	0.797		
การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้พนักงานมีความสะดวกในการเก็บขยะมากขึ้น	0.719		
ท่านใช้กระบอกน้ำไปซื้อเครื่องดื่มที่ร้านแทนแก้วหรือขวดพลาสติก		0.890	
ท่านมีกระบอกน้ำ/กระติกน้ำส่วนตัว		0.892	
ท่านใช้ขวดน้ำดื่มที่ใช้แล้วให้กรอกน้ำใสใหม่อีกครั้ง			0.502
ท่านใช้ขวดน้ำดื่มที่ใช้แล้วไปเติมเก็บของเหลวอื่นๆ			0.817

ท่านมักจะใช้ขวดที่มีวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้			0.587
ท่านคัดแยกขวดพลาสติกหรือขวดแก้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่/นำไปขาย			0.805
ค่า Eigenvalues	4.617	2.870	1.081
% Variance Explained	35.518	22.078	8.319
ค่า Cronbach's Alpha	0.812	0.878	0.866
จำนวนของข้อคำถาม	7	2	4

ตารางที่ 4 แสดงผลของการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (ค่า $KMO = 0.819$, $p < 0.000$) โดยจากการวิเคราะห์ข้อคำถาม 13 ข้อคำถาม สามารถแบ่งปัจจัยได้ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 1 องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะปัจจัยที่ 2 การลดปริมาณขยะ (Reduce) ปัจจัยที่ 3 การนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (ซึ่งแสดงค่าน้ำหนักกลุ่มปัจจัยรวม (Factor Loading) เฉพาะที่มีค่ามากกว่า 0.3)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์น้ำดื่มบรรจุขวด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาพรวมขององค์ความรู้ด้านการคัดแยกขยะอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัจจัยที่สังเกตได้ในการวัดได้แก่ การคัดแยกขยะเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติเป็นอันดับที่ 1 และรองลงมาคือ ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ กลุ่มตัวอย่างอาจได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ และเจ้าหน้าที่ของจังหวัด เป็นต้น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกขยะในกลุ่มกลุ่มทุกเพศทุกวัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้วจึงทำให้ทุกคนจึงตระหนักเห็นด้วยกับข้อคำถามนี้มากที่สุด ซึ่งจากการสำรวจของภัทธมาศ เทียมเงิน (2560 : 1050-1059) พบว่าการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับมากและมีทัศนคติด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเชิงบวก

ระดับความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ด้านการนำขวดกลับมาใช้ซ้ำและด้านการลดปริมาณขยะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่า ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการแยกขวดพลาสติกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือนำไปขาย และนำมาใช้ใหม่รองลงมาคือ ด้านการนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการนำขวดน้ำดื่มไปใส่ของเหลวอื่นๆ และมีการใช้ขวดน้ำใส่น้ำชาและด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีกระบอกน้ำ

ส่วนตัว/กระดิกน้ำส่วนตัวและใช้กระบอกน้ำ/กระดิกน้ำส่วนตัวในการไปซื้อเครื่องดื่มแทนขวดพลาสติก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพล หนูนารถ และคณะ (2562 : 34-48) ในการศึกษาการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลชะมาย อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชและ งานวิจัยของ จิตติรัตน์ มานีพารักษ์ (2563 : 157-169) ในการศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ตะวันออกโดยผลการศึกษาของ ทั้ง 2 งานวิจัยพบว่า พฤติกรรมการลดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเรียงลำดับด้าน 3 ด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติรัตน์ มานีพารักษ์ (2563 : 157-169) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพล หนูนารถ และคณะ (2562 : 34-48) โดยเรียงตามลำดับตามด้านดังนี้ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่

นอกจากนี้การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจเป็นเครื่องมือเพื่อยืนยันความสอดคล้องของ ทฤษฎี 3R ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผลของการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจสามารถแบ่งปัจจัยได้ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 1 องค์ความรู้ของการคัดแยกขยะปัจจัยที่ 2 การลดปริมาณขยะ (Reduce) ปัจจัยที่ 3 การนำขวดกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับการแบ่งกลุ่มปัจจัยของหลักการ 3Rs หรือ 3ช ของการศึกษาที่ผ่านมา (เสาวภาค วันสนุก (2562 : 65) ; จิตติรัตน์ มานีพารักษ์ (2563 : 157-169) และ สันชัย พรหมสิทธิ์ (2562 : 67-81)) แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยในครั้งนี้ มีวิธีวิเคราะห์ที่แตกต่างโดยการแบ่งกลุ่มปัจจัยตามหลักการวิเคราะห์ของการสกัดปัจจัย

ในภาพรวมผลการวิจัยพบว่าเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในด้านการคัดแยกขยะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ความคิดเห็นด้านการลดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญในการคัดแยกขยะเป็นอย่างดี แต่ยังอาจมีพฤติกรรมการปฏิบัติที่ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นนโยบายการจัดการขวดบรรจุน้ำดื่มจึงต้องเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งผลการศึกษาที่ได้นี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวิเคราะห์และพัฒนาเป็นนโยบายต่อไปในอนาคต อาทิ

ผลการวิจัยพบเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในด้านการคัดแยกขยะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ความคิดเห็นด้านการลดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญในการคัดแยกขยะเป็นอย่างดี แต่ยังอาจมีการปฏิบัติที่ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นนโยบายการจัดการขวดน้ำดื่มจึงต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและร่วมปฏิบัติจริง ปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการจัดการขยะตามหลัก 3Rs หรือ 3ช มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุน และประชาสัมพันธ์หลักการ 3Rs หรือ 3ช เช่น การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำคู่มือให้ความรู้ การรณรงค์สร้างความตระหนักด้านการลดขยะจากขวดน้ำ การนำขวดน้ำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขวดน้ำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการขวดน้ำดื่มและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php.
- กองแผนและงบประมาณ อบจ.ขอนแก่น.(2563). ข้อมูลท้องที่และประชากรในจังหวัดขอนแก่น ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: http://www.kkpao.go.th/dep/kkpao_plan/E-PlanData/?mod=index&file=atacat2-2
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรัตน์ มานีพารักษ์. (2563). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3R ของพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ตะวันออก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 4 (1), 157-169.
- ไทยพับลิก้า. (2564). สถานการณ์ขยะของไทย วิฤตติขยะ 26 ล้านตัน กำจัดได้อย่างถูกต้องแค่ 7.2 ล้านตัน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2014/09/thailands-garbage-crisis/>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสอาร์แอนด์ดี
- พัชรพล หนูนารถ, กันตภณ หนูทองแก้ว และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2562). การจัดเก็บขยะมูลฝอยของประชาชนตามหลัก 3R ในเทศบาลตำบลชะเมา อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 4 (2), 34-48.
- ภัทรมาศ เทียมเงิน. (2560). การสำรวจทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษา อาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ศูนย์นนบุรี). *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิครั้งที่ 1*. 1050-1059.
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). การจัดการขยะขององค์กรปกครองท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 9 (1), 67-81.
- เสาวภาค วันสนุก. (2562). *การศึกษารูปแบบถังขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการทดสอบ
ระดับสถานศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

**A Study of the Correlation Between Ordinary National Education Test
Results and the School Level Test Results of Grade Six Students
in the Academic Year 2021 at Ramkhamheang University
Demonstration School (Elementary Level)**

อัญชลี บุญจันทิก,

กิตติศักดิ์ เสียงดี และ กนกวรรณ รัตนศรีสุข

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

Anchalee Bunjantuek,

Kittisak Sieagdee and Kanokwan Rattanasrisukho

Ramkhamhaeng university demonstration school (elementary level)

Corresponding Author E-mail: Anchalee.b@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการทดสอบระดับสถานศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จำนวน 86 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เท่ากับ 0.797 มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 พบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่ม มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับ ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.758, 0.732, 0.683 และ 0.506 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน; ผลการทดสอบระดับสถานศึกษา

Abstracts

This research is to study the correlation between Ordinary national education test results and School level test results of Grade Six students in the Academic year 2021 at Ramkhamheang University Demonstration School (Elementary Level), the research determined 1) the correlation between Ordinary National Education test results and Average grades throughout the course include four learning subject groups as follows: Thai language, Mathematics, Science and English of Grade Six students in the academic year 2021. 2) the correlation between Ordinary National Education test results classified by subject group and Average grades throughout the course in each subject group are as follows: Thai language, Mathematics, Science and English of Grade Six students in the Academic year 2021. The sample of research was 86 students of Grade Six in the academic year 2021 at Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level), selected by the purposive sampling method. The data were analyzed using statistical methods of determining Pearson's correlation coefficient (r).

The results found

1) Ordinary national education test results and Average grades throughout the course include four learning subject groups as follows: Thai language, Mathematics, Science and English of Grade Six students in the Academic year 2021 was at 0.797 with a positive high correlation at a .01 level of significance.

2) Ordinary national education test results classified by subject group and Average grades throughout the course in each subject group are as follows: Thai language, Mathematics, Science and English of Grade Six students in the Academic year 2021 it was found that the four learning subject groups was positive high correlation at a .01 level of significance. Sorted as follows: English, Mathematics, Thai languages and Science. The correlation coefficients were at 0.758, 0.732, 0.683 and 0.506, respectively.

Keyword: Correlation; Ordinary National Education Test; School level test.

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ ประเทศไทยจึงได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ให้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 43) การจัดการศึกษาจึงได้จัดระบบ โครงสร้าง โดยยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ เพื่อกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดการทดสอบที่ได้มาตรฐานไปสู่ระดับชาติ รวมไปถึงจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา จากเหตุผลดังกล่าวเพื่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้น ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ ซึ่งทุกระดับมีเจตนารมณ์เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน และนำผลการทดสอบไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถเทียบเคียงคุณภาพระดับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557 : 76)

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) หรือ O-NET เป็นการทดสอบและประเมินความรู้ ความคิดของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการทดสอบนี้สามารถนำไปใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชาติ อีกทั้งโรงเรียนยังสามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และนำผลการทดสอบนี้ไปชี้วัดคุณภาพและมาตรฐานของนักเรียนและโรงเรียน ตลอดจนเป็นข้อมูลในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ ส่วนการทดสอบในระดับสถานศึกษาเป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายปี/รายภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุง นโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพ และการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564 : ออนไลน์)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) (2560 : 77) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2553 ให้เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยยึดหลักมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่เนื่องจากในปีการศึกษา 2564 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้โรงเรียนต้องปรับระบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ตลอดปีการศึกษา ปรับเปลี่ยนวิธีการทดสอบ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เช่น ประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน, ประเมินผลจากคะแนนการทำแบบฝึกหัด, ประเมินผลตามสภาพจริง และประเมินผลจากการทดสอบ เพื่อนำมาตัดสินผลการเรียนรู้และรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายปี ทำให้นักเรียนรู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนยังเห็นความสำคัญในการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการจัดสอบใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โดยมีนักเรียนเข้าร่วมในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จำนวนทั้งสิ้น 86 คน ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีคะแนนเฉลี่ย (Mean) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน กับผลการทดสอบระดับสถานศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนมีมาตรฐานและยึดหลักตามตัวชี้วัดในหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งผลที่ได้จากการศึกษานี้ยังใช้เป็นข้อมูลระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน นำไปปรับปรุงและพัฒนานโยบาย หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา และนำไปใช้ในวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) กับผลการทดสอบระดับสถานศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) จำนวน 92 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 86 คน และได้เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในวันเสาร์ ที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ผลการเรียนรู้เฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และผลการเรียนเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

2.2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และผลการเรียนเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จากฐานข้อมูลระบบ SISA ของงานทะเบียนนักเรียน ฝ่ายวิชาการ และผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมทดสอบ ในปีการศึกษา 2564 เป็นรายบุคคล จากข้อมูลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์

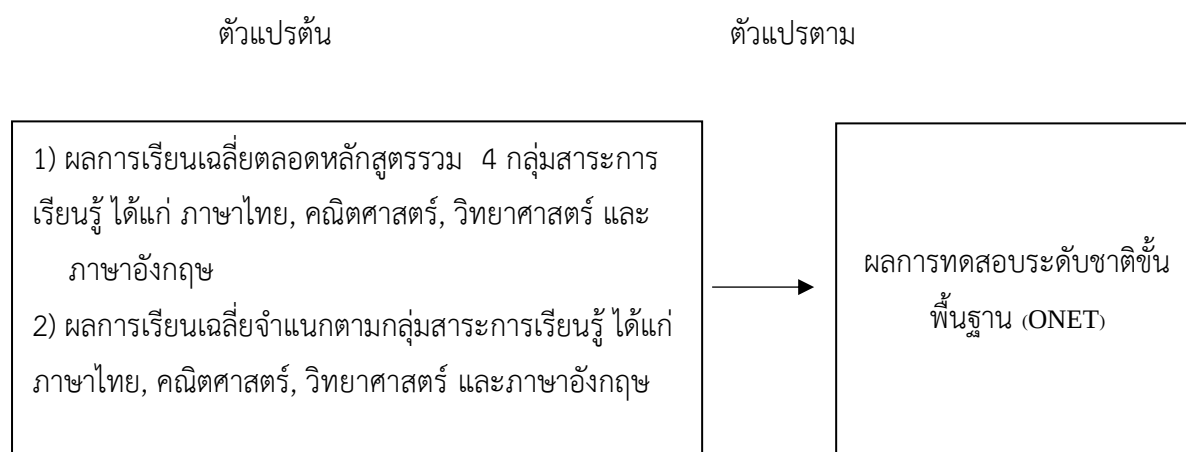
3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปี 2564 แบบเฉลี่ยรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และแบบเฉลี่ยจำแนก

ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) โดยใช้วิธีทางสถิติด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient (r)) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย เป็น 3 ระดับ (Cohen, 1988 : 76) ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์	0.10-0.29 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อย
ค่าสหสัมพันธ์	0.30-0.49 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ค่าสหสัมพันธ์	0.50-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการทดสอบระดับสถานศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (ONET) กับผลการทดสอบระดับสถานศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และได้ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, และภาษาอังกฤษ และผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย ONET	ค่าเฉลี่ย GPA	ค่า สหสัมพันธ์ (r)	แปลความหมาย
ภาษาไทย	2.968	3.492	0.683**	สัมพันธ์กันสูง
คณิตศาสตร์	2.512	2.904	0.732**	สัมพันธ์กันสูง
วิทยาศาสตร์	2.052	3.517	0.506**	สัมพันธ์กันสูง
ภาษาต่างประเทศ	3.064	3.356	0.758**	สัมพันธ์กันสูง
รวม	2.680	3.308	0.797**	สัมพันธ์กันสูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (ONET) กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เท่ากับ 0.797 มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (ONET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่ม มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการ

เรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.758, 0.732, 0.683 และ 0.506 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) กับผลการทดสอบระดับสถานศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกล่าวได้ว่านักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ) สูงย่อมส่งผลให้ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) เฉลี่ยรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าวนี้สูงด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีคุณภาพของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน ครูผู้สอนได้จัดทำแผนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ ที่ได้นำเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ในแต่ละชั่วโมงของการจัดการเรียนรู้ จะมีการบันทึกการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง ทำให้นักเรียนสามารถกลับมาทบทวนเนื้อหาหรือบทเรียนเดิมที่เรียนไปแล้วได้ตลอดเวลา ที่สำคัญคือมีหลักการแนวคิดวิธีดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีความถูกต้อง ยุติธรรม เชื่อถือได้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดเพื่อออกแบบการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรของสถานศึกษารวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ สามารถเป็นตัวสะท้อนผลการเรียนรู้ของของนักเรียนอย่างแท้จริง และได้สอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ทางสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยนำมาตรฐานและตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและลักษณะของแบบทดสอบ มีแนวปฏิบัติในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน รวมไปถึงการจัดการทดสอบที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริรัตน์ หิตะโกวิท และหนึ่งฤทัย ศรีรัตนกุล (2559 : 310 – 324.) ที่

ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินระดับสถานศึกษากับผลการประเมินระดับชาติ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (GPAT) กับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แบบไม่จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เท่ากับ 0.865 มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (GPA) กับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) พบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระ มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตามกลุ่มสาระได้ดังนี้ คณิตศาสตร์, ภาษาต่างประเทศ, วิทยาศาสตร์, ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.865, 0.768, 0.726, 0.682 และ 0.656 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานแบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กับผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกล่าวได้ว่านักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงย่อมส่งผลให้ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) ใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าวนี้สูงด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีกระบวนการเก็บรวบรวม และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ และหลังจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และตรงตามตัวชี้วัดของมาตรฐานในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นข้อมูลที่เกิดจากการวัดและประเมินผลของโรงเรียนจึงมีคุณภาพสามารถเป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริง ส่งผลให้ผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถเป็นตัวสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) ที่เป็นแบบทดสอบที่มีมาตรฐาน สร้างและพัฒนาขึ้นโดยของสถาบันทดสอบทางการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มีแนวทางการวัดและประเมินผลที่นำมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและลักษณะของแบบทดสอบในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริรัตน์ หิตะโกวิท และหนึ่งฤทัย ศรีรัตนกุล (2559 : 310 – 324.) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินระดับสถานศึกษากับผล

การประเมินระดับชาติ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (GPAT) กับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) แบบไม่จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เท่ากับ 0.865 มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (GPAT) กับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน(ONET) แบบจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) พบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระ มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตามกลุ่มสาระได้ดังนี้ คณิตศาสตร์, ภาษาต่างประเทศ, วิทยาศาสตร์, ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.865, 0.768, 0.726, 0.682 และ 0.656 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับผลการทดสอบระดับสถานศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สถานศึกษาและครูผู้สอน สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้นักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป สามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) โดยใช้ผลการเรียนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรเป็นตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). (2560). *หลักสูตรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) (ฉบับปรับปรุง) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริรัตน์ หิตะโกวิท และหนึ่งฤทัย ศรีรัตนกุล. (2559). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินระดับสถานศึกษากับผลการประเมินระดับชาติ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 7 (ฉบับพิเศษ), 310 – 324.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2564). สทศ. กับการเป็นองค์กรมหาชน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2564 แหล่งที่มา: <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/111>
- Cohen, J. W. (1998). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd ed). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 กรณีศึกษา : เทศบาล
ตำบลหนองเรือ อำเภอนนัง จังหวัดหนองบัวลำภู

**Management of Child Development Centers in the Covid-19 Situation:
a Case Study of Nong Ruea Subdistrict Municipality, Non Sang
District, Nong Bua Lamphu Province**

ทอฝัน ธนโชติศิริกุล และ ศิวัช ศรีโกคางกุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Tofun Thanachotsirikul and Siwach Sripokangkul

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: t.tofun@kkumail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทของเทศบาลตำบลหนองเรือในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 2) ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนัง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบกรณีศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 7 คน แบ่งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 2 คน และบุคลากรกองการศึกษา จำนวน 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

1) บทบาทของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนัง จังหวัดหนองบัวลำภูในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า หน่วยงานมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการดำเนินงานการใช้งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมุ่งเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

2) ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ยังขาดหัวหน้าส่วนราชการกองการศึกษา และไม่สามารถจัดโครงการ และกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามแผนดำเนินงานได้ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดโควิด-19 และรักษาระยะห่างทางสังคม

* วันที่รับบทความ: 25 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 22 พฤษภาคม 2565

Received: April 25, 2022; Revised: May 21, 2022; Accepted: May 22, 2022

3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า ต้องจัดสรรงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอ ส่งเสริมพัฒนาทักษะครู ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยในสถานการณ์โควิด-19 รวมถึงจัดประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก; บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; การบริหารจัดการ, การแพร่ระบาดของโควิด-

19

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the role of Nong Ruea Subdistrict Municipality in the management of child development centers in the Covid-19 situation; 2) to study the problems of management of child development centers in the Covid-19 situation of Nong Ruea Subdistrict Municipality; and 3) to study the guidelines for developing the management of child development centers in the Covid-19 situation of Nong Ruea Subdistrict Municipality, Non Sang District, Nong Bua Lamphu Province. The researcher used a case study methodology. Data were collected from 7 key informants by in-depth interviews, which comprising 2 administrators of local administrative organizations, 2 chiefs of government agencies, and 3 personnel from the Education Division. Data were analyzed using a content analysis.

The results of this study indicated as follows:

1) The role of Nongrue Subdistrict Municipality, Non Sang district, Nong Bua Lamphu province in managing child development centers during Covid-19 situation. It was found that the agency played an important role in operational planning, budget using, human resources management and child development center management. Emphasis was placed on participatory management among government agency administrators, chief of government agency, teachers, children caregivers, child development center committee, parents, and communities.

2) Problems of child development centers during Covid-19 situation of Nongrue Subdistrict Municipality, Non Sang district, Nong Bua Lamphu province were a lack of Chief of Division of Education and being unable to manage projects and activities of child development centers to be compliant with the operational plans due to preventive measures for the spread of Covid-19 and social distancing.

3) The guidelines for developing and managing child development centers during Covid-19 situation of Nongrue Subdistrict Municipality, Non Sang district, Nong Bua Lamphu province found it is required to allocate a budget to provide sufficient preventive equipment for preventing the spread of Covid-19 to child development centers, to promote and develop skills for teachers, caregivers, to modify learning activity management models that shall meet early childhood development during Covid-19 situation, including publicizing news and information to parents to ensure the development of child development centers shall reach the maximum efficiency.

Keywords: Child Development Centers; Roles of local administrative organizations; Management; Covid-19 epidemic

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ประชากรโลกเป็นวงกว้าง ในระยะเวลาอันรวดเร็วมีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก องค์การอนามัยโลกจึงประกาศภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การท่องเที่ยว เทคโนโลยี และการศึกษา รวมถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตของทุกคนเกิดการเปลี่ยนแปลง

รัฐบาลไทยได้ออกประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 32) วางมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนกันยายน พ.ศ. 2564 เพื่อป้องกันและควบคุมสถานการณ์ที่จะกระทบต่อภาครัฐ การดำเนินธุรกิจเอกชนอุตสาหกรรมบริการ และยังทำให้ระบบการเรียนการสอนทุกระดับหยุดชะงัก จึงต้องแสวงหาช่องทางปรับรูปแบบการเรียนผ่านทางระบบการสอนทางไกล การสอนออนไลน์ และรูปแบบผสมผสานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงมุ่งแก้ไขสถานการณ์ให้แนวโน้มคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 2-5 ปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อดูแลและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับผลกระทบในการจัดการเรียนการสอน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560 : 3)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เด็กอยู่ร่วมกันจำนวนมากและมีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดการแพร่ระบาดของโรคจากกลุ่มเด็ก ครู ผู้ปกครอง ไปสู่คนในครอบครัว เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคสามารถติดต่อผ่านการสัมผัสโดยตรงกับละอองสารคัดหลั่งได้จากระบบทางเดินหายใจ น้ำมูก น้ำลาย เพื่อหลีกเลี่ยงการรวมตัวกันรัฐบาลจึงต้องปิดสถานที่สาธารณะรวมถึงสถานศึกษาตามมาตรการรักษาระยะห่าง (social distancing) อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดการแพร่เชื้อเพราะโดยธรรมชาติของเด็กในช่วงวัยนี้จะเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลอย่างเข้มงวด ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีมาตรการและรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ที่เปรียบเสมือนกลไกสำคัญในการควบคุมการระบาด ของโรคสู่เด็กปฐมวัย (ปัญจวรา บุญสร้างสม, 2564 : 1)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเปิดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้ง On-Site ได้แต่เด็กปฐมวัยยังต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบโทรทัศน์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-AIR/On-Demand) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564 : ออนไลน์)

เทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด จำนวน 7 ศูนย์ จัดรูปแบบการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 ตามแนวทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยการนำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการ ที่รับผิดชอบงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งบุคลากรกองการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย ครูผู้ดูแลเด็ก 13 คน ผู้ดูแลเด็ก 10 คน พนักงานจ้าง 1 คน มีเด็กปฐมวัยอยู่ในความดูแล ทั้งหมด 204 คน เทศบาลตำบลหนองเรือจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนา รวมถึงสนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เต็มที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559 : ออนไลน์)

เทศบาลตำบลหนองเรือจึงเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติกำหนด ทั้งนี้ ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก บุคลากร ทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561 : 8)

จากความเป็นมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาท ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบกรณีศึกษา (Case Study) เฉพาะการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 2 คน และบุคลากรกองการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลหนองเรือโดยตรง

2. เครื่องมือการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด โดยมีแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) เทศบาลตำบลหนองเรือมีบทบาทในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสถานการณ์โควิด-19 อย่างไร
- 2) เทศบาลตำบลหนองเรือพบปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 อย่างไร
- 3) เทศบาลตำบลหนองเรือมีแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสถานการณ์โควิด-19 อย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

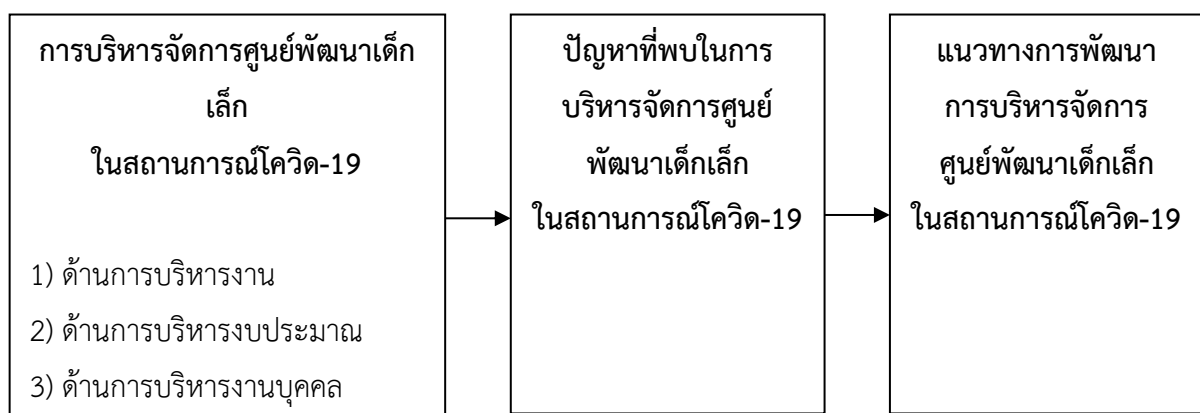
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรง รวมทั้งการสังเกตพื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลหนองเรือ และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความหมายการฟังจากการสัมภาษณ์ การจดบันทึกจากการสัมภาษณ์และสังเกต ประเด็นหลัก รวมทั้งแก่นสาระที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์ โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแล้วนำมาบรรยายและพรรณนาข้อมูลผลการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19
กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ปรากฏผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19

ด้านการบริหารงาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ มีอำนาจหน้าที่
ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับเด็กอายุ 2-5 ปี (กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น, 2561 : 7) เทศบาลตำบลหนองเรือมีบทบาทในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับ
คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการ งบประมาณและบุคลากร นายกเทศมนตรี
เป็นผู้กำหนดทิศทางและมอบนโยบายให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด
นนทบุรี ดำเนินงานตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมแก่เด็ก
ปฐมวัยที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด กองการศึกษาทำหน้าที่จัดทำตารางกำหนดการตรวจติดตาม
และประเมินผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและควรต้องจัดทำแผนจัดการเรียนการสอนรายสัปดาห์ ซึ่งปัจจุบันใช้
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (On-Site) เป็นหลักในการสอน แต่ในกรณีเด็กปฐมวัยติด
เชื้อโควิด-19 หรืออยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูง ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบนำส่ง
เอกสารประกอบการเรียนให้แก่เด็กปฐมวัยที่บ้าน(On-Hand) และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ
เป็นรายอาทิตย์ เพื่อติดตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างใกล้ชิด หากพบปัญหาและอุปสรรคในการ
ปฏิบัติงานคณะกรรมการผู้บริหารจะเรียกประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ครู ผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรกองการศึกษาที่
เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน นอกจากนี้ การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังต้องอาศัยการมีส่วน
ร่วมของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนั้น เทศบาลตำบลหนองเรือบริหารงาน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 โดยยึดแนวทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและปฏิบัติตาม
คำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนนทบุรีอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ในสถานการณ์
ปัจจุบัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 เราดำเนินงานยึดตามแนวทาง
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนนทบุรีเป็นหลัก
โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย และระเบียบ มีบทบาทอย่างยิ่งในการบริหารงานและบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงต้องให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสังกัด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559 : ออนไลน์) ในด้านงบประมาณเทศบาลตำบลหนองเรือไม่ได้จัดสรรงบประมาณการดูแลป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เงินช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย รวมถึงได้รับอุปกรณ์เครื่องวัดอุณหภูมิ หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ และถุงมือ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) ซึ่งกองการศึกษารับผิดชอบดูแลและได้เบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับมาถูกต้องเป็นไปตามระเบียบวิธีงบประมาณ โดยได้รับการตรวจสอบจากกองคลัง คลังจังหวัดหนองบัวลำภู และสำนักงานตรวจเงินจังหวัดหนองบัวลำภู ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...เราได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจในการช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการให้ความอนุเคราะห์อุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

ด้านการบริหารงานบุคคล

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (จิตติรัตน์ แห้งบุตตา และถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข, 2553 : 165) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการนำของผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน (สุพัฒน์ ทองจันทร์ และ เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2554 : 152 - 153) ปัจจุบันกองการศึกษายังขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษาและนักวิชาการศึกษา ทำให้ไม่มีหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตรงการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานการณ์โควิด-19 เทศบาลตำบลหนองเรือได้ประสานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองเรือและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้ความรู้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับเด็กปฐมวัย แก่ครู ผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรกองการศึกษา ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 จัดให้มีอ่างล้างมือ เจลแอลกอฮอล์ที่วัดอุณหภูมิ ดำเนินการเว้นระยะห่างภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำความสะอาดภายในบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกวัน และ

เทศบาลตำบลหนองเรือยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพด้านวิชาการแก่ครู บุคลากรกองการศึกษาทุกคน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยใน สถานการณ์โควิด-19 ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...เทศบาลตำบลหนองเรือเน้นการพัฒนาบุคลากร เราจะต้องพัฒนาครูที่จะไปดูแลอบรมเด็ก ให้มีประสิทธิภาพ เพราะเด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญต้องได้รับการเรียนรู้ให้มีพัฒนาการที่สมวัย ดังนั้น ครูที่จะไปอบรมเด็กต้องมีความรู้ และเชื่อมโยงสื่อสารกับผู้ปกครองผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้ได้รับข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการดูแลบุตรหลาน..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้วยความร่วมมือ ของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย (สุพรรณษา เทียมทัต, 2559 : 1070) เทศบาลตำบลหนองเรือได้ประสาน ความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองเรือเพื่อให้ความรู้แก่ครู ผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับมาตรการ ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 แก่เด็กปฐมวัย และจัดประชุมกองการศึกษาเพื่อปรึกษาหารือการดำเนินงาน เป็นประจำทุกเดือน โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ดูแลเด็ก มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับความ ร่วมมือจากผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชน ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ฝัาระวังดูแล เด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี และดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อควบคุมการระบาดของ โรคสู่เด็กปฐมวัยและสามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการ ประสานความร่วมมือทั้งในส่วนผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครอง ใน การทำความเข้าใจการปฏิบัติงานและปฏิบัติตัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีความต่อเนื่อง..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2565)

2. ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบล หนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ด้านการบริหารงาน

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันทำให้ประชาชนไม่สามารถคาดการณ์การแพร่ระบาด ของโรคได้ เทศบาลตำบลหนองเรือจึงจัดการจัดโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต้องมีการ ร่วมกลุ่มคนจำนวนมาก ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนดำเนินงานที่วางไว้และผู้ปกครองบางท่านเกิด

ความกังวลที่จะส่งบุตรหลานมาเรียน เพราะกลัวเสี่ยงติดเชื้อโควิด-19 ทำให้มีเด็กมาเรียนจำนวนน้อยกว่าปกติ ในกรณีนายกเทศมนตรีสั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจัดการเรียนรู้มาเป็นนำส่งเอกสารประกอบการเรียนให้แก่เด็กที่บ้าน เกิดปัญหาเด็กไม่ทำแบบฝึกหัดและผู้ปกครองไม่มีเวลาสอนการบ้านบุตรหลาน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย และยังมีปัญหาด้านอาคารสถานที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่จำกัด จึงอาจจะไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (SOCIAL DISTANCING) ได้อย่างเคร่งครัด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...การดูแลเด็กปฐมวัยต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด โดยสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการของเด็ก จึงจะสามารถประเมินระดับการเรียนรู้และช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กให้มีความก้าวหน้า ดังนั้น ในสถานการณ์โควิด-19 เมื่อสั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัย ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้จากการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกัน..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 เทศบาลตำบลหนองเรือ ไม่ได้ตั้งงบประมาณสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 จึงทำให้ต้องรอจัดสรรเงินอุดหนุน เฉพาะกิจจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) จังหวัดหนองบัวลำภู และจากหน่วยงานอื่น

ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจุบันเทศบาลตำบลหนองเรือยังขาดบุคลากรกองการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา และนักวิชาการศึกษา ทำให้ไม่มีหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบกองการศึกษา โดยตรง และการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ในการสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

"...คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องเป็นพี่เลี้ยงด้านวิชาการและเสนอความต้องการของชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก..."

(ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ทำให้การจัดประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครอง ต้องเป็นไปตามมาตรการการรักษาระยะห่างทางสังคม (SOCIAL DISTANCING) จึงทำให้เกิดความไม่สะดวกในการประสานงาน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ด้านการบริหารงาน

- 1) เทศบาลตำบลหนองเรือต้องดำเนินงานตามแนวทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตามคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนนทบุรีอย่างเคร่งครัด

ด้านการบริหารงบประมาณ

- 1) เทศบาลตำบลหนองเรือต้องจัดสรรงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การเรียน หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ ถังมือ เครื่องวัดอุณหภูมิ ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอ
- 2) โอนงบประมาณจากแผนงานอื่นเข้ามาสำรองช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ในกรณีเร่งด่วน

ด้านการบริหารงานบุคคล

- 1) พัฒนาครู ผู้ดูแลเด็ก บุคลากรกองการศึกษา ให้มีความรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยในสถานการณ์โควิด-19
- 2) ครู ผู้ดูแลเด็ก บุคลากรกองการศึกษาต้องได้รับความรู้และเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จัดประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินงานและรูปแบบการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยในสถานการณ์โควิด-19 ให้ผู้ปกครองทราบ รวมถึงให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ของเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี **ด้านการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลหนองเรือ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กปฐมวัยตามแนวทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพัฒน์ ทองจันทร์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์ (2554 : 154-155) เรื่อง บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น พบว่า การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมุ่งเน้นเปิดโอกาสในเด็กทุกคนได้รับการศึกษาและช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและถ่ายทอดความรู้ร่วมกันในการดำเนินงานกองการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตรง และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัยให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน แล้วต้องรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและติดตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเสกสรรค์ สนวา และคณะ (2564 : 1) เรื่อง การปรับตัวด้านการเรียนการสอนภายใต้ยุควิถีใหม่ของนักศึกษาศาสาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะการปรับตัวของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า (1) อยากให้มีการเก็บคะแนนทุกครั้งหลังเรียนเสร็จ (2) ปรับการเรียนการสอนตามสถานการณ์ (3) อยากให้มีการสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมระหว่างเรียน (4) อยากให้มีเนื้อหาและประเด็นการเรียนรู้ใหม่ ๆ และน่าสนใจ (5) เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถโต้ตอบ และ (6) บรรยายโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยให้มีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ครู ผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรกองการศึกษา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองเรือได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เงินช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง รวมถึงได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้และป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 สู่เด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ ชุ่มสวัสดิ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ มีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาสร้างแผนงานการใช้จ่ายงบอุดหนุนของรัฐด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่จัดโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยวางแผนจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีงบประมาณมาสำรองช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ในกรณีเร่งด่วน สอดคล้องกับจิตติรัตน์ แห้งบุตตา และถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2553 : 163-164) เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสีมพู่ จังหวัดขอนแก่น พบว่าต้องมีนโยบายด้านงบประมาณเพื่อการศึกษาที่ชัดเจนและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้เพียงพอและครอบคลุมการดำเนินงาน

ด้านการบริหารงานบุคคล เทศบาลตำบลหนองเรือบริหารจัดการบุคลากรด้านการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก ปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 ได้อย่างดี สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และรักษามาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับศรีศรี ตูจินดา (2557 : 103-104) เรื่อง การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าครูมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน บุคลากรด้านการศึกษาและผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ในสถานการณ์โควิด-19 และส่งเสริมการเข้าอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสุพรรณา เทียมทัต (2559 : 1074-1075) เรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในการเพิ่มความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานและจัดกิจกรรมการสอน เพื่อส่งเสริมการสร้างประสบการณ์เรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลหนองเรือบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตติรัตน์ แห่ยังบุตตา และณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2553 : 163) เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกด้าน มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครองเพื่อดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกัน สอดคล้องกับสุพรรณา เทียมทัต (2559 : 1076-1077) เรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ในการติดตามการวางแผนการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตามสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกันโดยประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินงานและรูปแบบการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการดูแลเด็กปฐมวัยในสถานการณ์โควิด-19 สอดคล้องกับ รศ. ฐิตินดา (2557 : 107-109) เรื่องการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกด้าน รวมทั้งมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างเครือข่ายการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับอำเภอหรือจังหวัด
2. ครู ผู้ดูแลเด็ก ควรได้รับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ทุกอาทิตย์ เพื่อความปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครอง

3. จัดประชุมผู้ปกครองประจำเดือน เพื่อให้ความรู้และแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานการณ์โควิด-19

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน เช่น การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลหนองเรือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *คู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID –19) ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา https://www.cpmlocal.org/dnm_file/govdoc_stj/73942426_center.pdf.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2559. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2017/4/2199_5930.pdf.
- จิตติรัตน์ แห่ย์นุดดา และถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2554). การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 4 (ฉบับพิเศษ), 163-164.
- ปัญจวรา บุญสร้างสม. (2564). การพัฒนาเด็กปฐมวัยกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/Content/54720-การพัฒนาเด็กปฐมวัย%20%20กับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19.html>.
- พัชรี ชุ่มสวัสดิ์. (2551). *ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตมี ตูจินดา. (2557). *การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี*. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุพรรณษา เทียมทัด. (2559). การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร Veridian E – Journal, Silpakorn*. 9 (3), 1074-1075.

- สุพัฒน์ ทองจันทร์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2554). บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 5 (2), 152-153.
- เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2564). การปรับตัวด้านการเรียนการสอนภายใต้ยุควิฤติใหม่ของนักศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 5 (3), 1-14.

กลยุทธ์การจัดการธุรกิจสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
(SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร
**Business Strategies Management to the Success of Small and Medium
Enterprises (SMEs) of Food and Beverage in Bangkok**

ชาญศักดิ์ เกิดสุข

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Chansak Kerdruk

Western University, Thailand

Corresponding Author: chansak293@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของธุรกิจและการจัดการธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษากลยุทธ์การจัดการธุรกิจและความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน โดยการสุ่มแบบตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย มีอายุ 30- 40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีระยะเวลาที่ดำเนินกิจการ 5 - 10 ปี มีรูปแบบของธุรกิจห้างหุ้นส่วนสามัญ/ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีเงินทุนจดทะเบียนของกิจการ 5,000,001 – 10,000,000 บาท และมีจำนวนพนักงาน 21 – 40 คน 2) ระดับการจัดการธุรกิจ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการธุรกิจและกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* วันที่รับบทความ: 25 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 22 พฤษภาคม 2565

Received: April 25, 2022; Revised: May 21, 2022; Accepted: May 22, 2022

คำสำคัญ : กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ;วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ;กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม

Abstracts

This research aimed to 1) study the business characteristics and business management (SMEs) of food and beverage service businesses in Bangkok. 2) to study business management strategy and the success of operating (SMEs) of food and beverage service businesses in Bangkok. 3) to study the influence of factors effect to success of operating (SMEs) of food and beverage service businesses in Bangkok. The mix methods of quantitative and qualitative research were conducted. The sample was 450 people who were entrepreneurs (SMEs) of food and beverage service businesses in Bangkok by multi-stage sampling. Data were collected using a questionnaire and a deep interview form and analyzed using percentage, mean, standard deviation, multiple regression coefficient analysis and content analysis.

The results revealed that 1) respondents were males, aged between 31-40 years old; the graduated was Bachelor; operated their business 5-10 years; a form of business ordinary partnership/limited partnership; a registered capital of 5,000,001 – 10,000,000 million baht and had 21-40 employees. 2) the overall of business management, business management strategy and the success of operating (SMEs) was at the high level. 3) a business management and business management strategy had a positive direct effect on success of operating (SMEs) at .01 statistically significant level.

Keyword : Business Management Strategy; Small and Medium Enterprises; Food and Beverage Service Business Group

บทนำ

ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สร้างงานและกระจายรายได้เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ โดยในภาคธุรกิจบริการยังเป็นภาคที่มีสัดส่วนการจ้างงานมากที่สุด มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในประเทศ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาลงทุนอย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้ทรัพยากรของภาคการผลิตและภาคธุรกิจอื่น ๆ อีกทั้งยังช่วยสร้างระบบการแข่งขันลดการผูกขาดของผู้ประกอบการรายใหญ่ ทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค (Huggins & Johnston, 2009 : 227-259) จากข้อมูลในปี 2561 พบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ (GDP) ของ SMEs มีมูลค่า 7,013,971 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.0 ของ GDP รวมทั้งประเทศ และในปี 2562 มีมูลค่ากว่า 5.96 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.3 ของ GDP ทั้งประเทศ ทั้งนี้สัดส่วนดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ถือได้ว่า SMEs มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของเศรษฐกิจ เนื่องจาก SMEs มีอยู่ในธุรกิจทุกประเภททั้งธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต ธุรกิจการจำหน่าย รวมถึงธุรกิจบริการ ทำให้ SMEs เป็น

รากฐานสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนจึงออกนโยบายส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถสำหรับกลุ่มธุรกิจนี้อย่างต่อเนื่อง โดยแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) จะมุ่งเน้นให้ SME สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง ภายใต้บริบทการแข่งขันทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเป้าหมายสูงสุดของแผนส่งเสริมฯ อยู่ที่การเพิ่มสัดส่วน SME GDP ต่อ GDP รวมของประเทศ ให้สูงขึ้นภายในปี 2564 ซึ่งมีแนวทางดำเนินงานไว้ 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ 1 ส่งเสริมและพัฒนา SME รายประเด็น ยุทธศาสตร์ 2 เสริมสร้างขีดความสามารถ SME เฉพาะกลุ่ม และยุทธศาสตร์ 3 พัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อน การส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนา SME เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561 : 4)

ธุรกิจการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ถือเป็นบริการที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2562 ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศของบริการในสาขานี้มีมูลค่า 563,376 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.33 ของผลผลิตทั้งหมดรวมของประเทศทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่า 347,849 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปีก่อนถึง 215,527 ล้านบาท โดยในปี พ.ศ. 2563 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาขาบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีมูลค่าผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศเท่ากับ 205,298 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.02 ของ GDP ในสาขาบริการอาหารและเครื่องดื่ม และลดลงจากปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 38.26 โดยเกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID 19) ในช่วงปลายปี 2562 ซึ่งธุรกิจการบริการอาหารและเครื่องดื่มได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมาก (ศุภริน เจริญพานิช, 2563 : 5) ซึ่งอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ จะได้รับผลกระทบในเชิงลบเพิ่มขึ้นไปอีกอย่างต่อเนื่อง (International Monetary Fund (IMF), 2020 : 67) อีกทั้งนโยบายและมาตรการของภาครัฐในประเทศไทย ในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ธุรกิจจำนวนมากได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถรักษายอดขายและกำไรได้ ขาดสภาพคล่องทางธุรกิจ มีเงินทุนหมุนเวียนลดลง การจ้างงานและการกระจายรายได้ลดต่ำลง ผลกระทบที่รุนแรงนี้ยังมีแนวโน้มเกิดขึ้นต่อเนื่องในระยะยาว (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ, 2563 : 10-30.) ซึ่งจากวิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (2563 : ออนไลน์) ได้ประเมินว่า ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจสายการบิน และธุรกิจโรงแรมจะอยู่ในภาวะที่ลำบาก โดยคาดว่าจำนวนผู้ประกอบการร้านอาหารที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ จะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 39 ซึ่งกิจการขนาดเล็กจะเป็นกลุ่มที่เปราะบางที่สุด โดยจำนวนกิจการที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.3 ขณะที่กิจการขนาดกลางและกิจการขนาดใหญ่ที่อาจจะมีปัญหาสภาพคล่อง มีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.0 และ 7.2 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามหัวใจสำคัญในความสำเร็จของธุรกิจที่จะทำให้องค์กรธุรกิจอยู่รอดก็คือผลประโยชน์ที่ทำให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของกิจการ ทั้งในรูปตัวเงินและในรูปที่ไม่เป็นตัวเงิน ทุกธุรกิจจึงมุ่งหวังกำไรที่กิจการจะได้รับมากที่สุด และกิจการสามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่มุ่งสนองต่อความ

ต้องการของผู้บริโภคได้สูงสุด ทั้งนี้ Berger-Walliser, et al. (2011 : 55-75) กล่าวไว้ว่า จำนวนลูกค้า ยอดขายและกำไร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันของการประกอบธุรกิจ และมีความสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ ที่จะทำให้กิจการหรือธุรกิจอยู่รอดได้ สอดคล้องกับ Pletnev & Barkhatov (2016 : 99) ที่กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจที่สำคัญมี 3 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนลูกค้า ยอดขายและกำไร ส่วน Chittithaworn, et al. (2011 : 180 -190.) ระบุว่าปัจจัยที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จนั้นมีหลายปัจจัย เช่น คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ความสามารถในการประกอบธุรกิจ มีกลยุทธ์ในการจะแย่งส่วนแบ่งตลาดจากคู่แข่ง ซึ่งผู้บริหารต้องรู้ว่าปัจจุบันธุรกิจของตนเองอยู่ ณ จุด ไต และในอนาคตต้องการให้ไปสู่จุดใดจากนั้นจึงหาไปให้ถึงเป้าหมายตามที่วางไว้

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การจัดการธุรกิจสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างแนวทางการจัดการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถยกระดับกิจการของตนเองและเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจเพื่อความสำเร็จและความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจให้เป็นที่ยอมรับ และสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของธุรกิจ และการจัดการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 28,880 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562 : 6) ใช้วิธีการสุ่มแบบตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จากผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วคำนวณหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเขตพื้นที่ ได้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมกับผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภาคธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งคัดเลือกผู้ประกอบธุรกิจที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก หรือมีผลประกอบการในระดับสูง โดยคัดเลือกตามเขตพื้นที่ทั้ง 50 เขต เขตละ 1 คน ได้จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 47 ข้อ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 25 ข้อ สำหรับส่วนที่ 3-4 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) และ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นอื่น ๆ ลักษณะคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างโดยเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลยุทธ์การจัดการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และความสำเร็จการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยแบบสอบถาม

ตรวจสอบด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05-1.00 ถือว่าเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ แต่ถ้ามีค่า IOC ต่ำกว่า 0.05 ควรปรับปรุงหรือตัดออก (Rovinelli and Hambleton, 1977 : 49-60.) และนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม โดยทุกข้อคำถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.5 – 1.00 และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง ก่อนนำแบบสอบถามออกไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.946 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ มากกว่าเกณฑ์ 0.7 (Brace, Kemp, and Snelgar, 2012 : 7) ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง ส่วนแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation method) ในการรวบรวมข้อมูลเป็นการหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ผู้เก็บข้อมูลต่างกันและการเก็บข้อมูลที่ต่างวิธี (ชาย โพธิ์สิตา, 2554 : 8) ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลโดยพิจารณาแหล่งเวลาสถานที่และบุคคลที่แตกต่างกัน 2) ด้านบุคคล โดยเปลี่ยนผู้สัมภาษณ์ 3) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน ใช้การสังเกตควบคุมไปกับการซักถาม

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ประสานกับผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และจัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางจดหมายไปรษณีย์สอดซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายของถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบกลับให้ได้ตามจำนวนที่ผู้วิจัยต้องการ ร่วมกับใช้วิธีส่งแบบสอบถามออนไลน์หากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่าย สะดวก รวดเร็วในระยะเวลาที่กำหนด และไม่มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเป็นผู้ที่สมัครใจตอบทั้งสิ้น ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบตัวต่อตัว เพื่อเปิดเผยถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ของผู้ตอบ ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้ทำการนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อขอสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจนกระทั่งได้รับการตอบรับและอนุญาตให้สัมภาษณ์ โดยก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ขออนุญาตจดบันทึกในประเด็นสำคัญ ๆ พร้อมบันทึกเสียงในบางกรณีได้

บันทึกภาพหนึ่งในการสัมภาษณ์เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจนกระทั่งผู้วิจัยมั่นใจว่าหากมีการสัมภาษณ์เพิ่มก็จะได้ข้อมูลดั้งเดิม จึงทำการหยุดการสัมภาษณ์

5.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

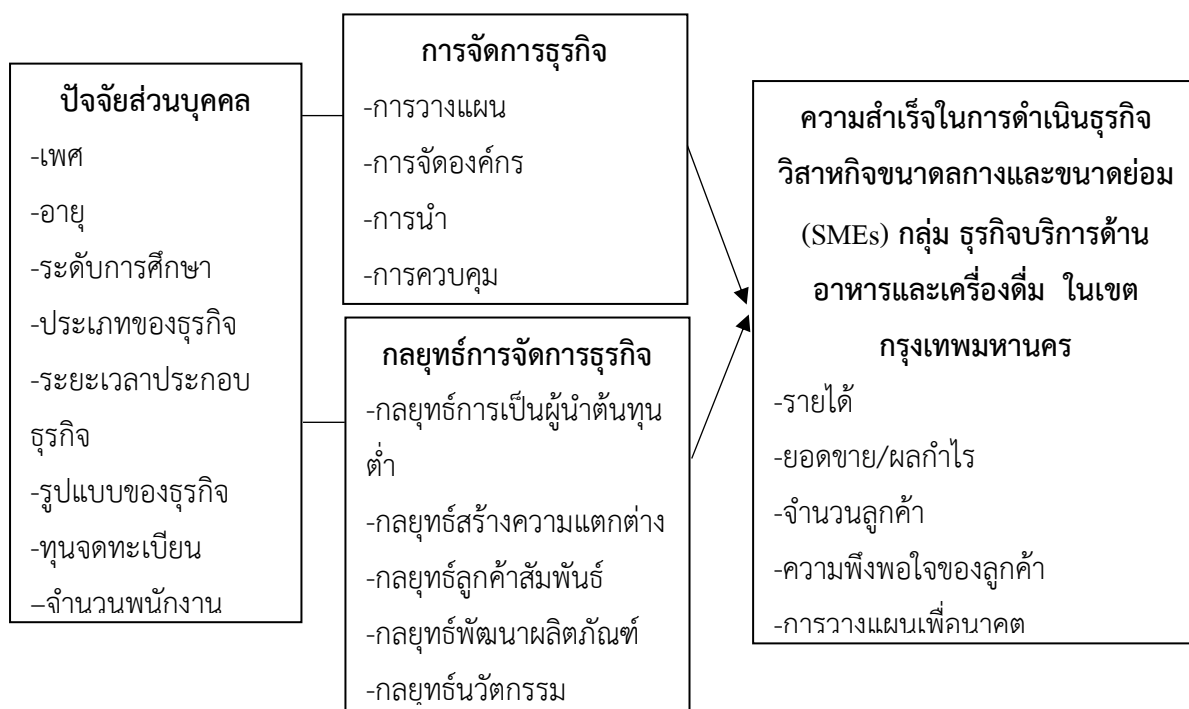
การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ทดสอบสมมติฐานในการวิจัย เพื่อทดสอบถึงความแตกต่างที่ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีต่อตัวแปรตาม ได้แก่ สถิติแบบ One-way ANOVA (F-test) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. ข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากรวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคล สังเคราะห์ในภาพรวมของงานวิจัย และสรุปเชื่อมโยงด้านข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วอธิบายเพิ่มเติมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย มีอายุ 30- 40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีระยะเวลาที่ดำเนินกิจการ 5 - 10 ปี มีรูปแบบของธุรกิจ ห้างหุ้นส่วนสามัญ/ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีเงินทุนจดทะเบียนของกิจการ 5,000,001 – 10,000,000 บาท และมีจำนวนพนักงาน 21-40 คน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการธุรกิจ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการธุรกิจ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร

การจัดการธุรกิจ (SMEs)	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการวางแผน	3.65	0.912	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.81	0.955	มาก
ด้านการนำ	3.68	0.947	มาก
ด้านการควบคุม	3.63	0.968	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.69	0.946	มาก
กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ (SMEs)			
ด้านกลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ	3.45	0.892	มาก
ด้านกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง	3.43	0.787	มาก
ด้านกลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์	3.41	0.841	มาก
ด้านกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์	3.44	0.877	มาก
ด้านกลยุทธ์นวัตกรรม	3.53	0.961	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.45	0.872	มาก
ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs)			
ด้านรายได้	3.89	0.83	มาก
ด้านยอดขาย/ผลกำไร	3.73	0.808	มาก
ด้านจำนวนลูกค้า	3.69	0.963	มาก
ด้านความพึงพอใจของลูกค้า	3.65	0.948	มาก
ด้านการวางแผนเพื่ออนาคต	3.57	0.912	มาก

ค่าเฉลี่ยรวม	3.71	0.892	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการธุรกิจ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

2.1) การจัดการธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}=3.81$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการนำ ($\bar{X}=3.68$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.65$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านการควบคุม ($\bar{X}=3.63$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.2) กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านกลยุทธ์นวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.53$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ ($\bar{X}=3.45$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=3.44$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ($\bar{X}=3.43$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และน้อยที่สุดคือด้านกลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์ ($\bar{X}=3.41$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

2.3) ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านรายได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.89$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านยอดขาย/ผลกำไร ($\bar{X}=3.73$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านจำนวนลูกค้า ($\bar{X}=3.69$) ด้านความพึงพอใจของลูกค้า ($\bar{X}=3.65$) และน้อยที่สุดคือด้านการวางแผนเพื่ออนาคต ($\bar{X}=3.57$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุปัจจัยการจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปร ว่าเป็นความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) สำหรับการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือการส่งผลต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวว่าปรกติหรือไม่ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.973-2.870 ซึ่งไม่เกิน 10 ส่วนค่า Tolerance พบว่า

เท่ากับ 0.348-0.507 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10-1.00 Durbin-Watson เท่ากับ 1.484 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.50-2.50 แสดงว่าผลการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุได้ นำเสนอดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุการจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรพยากรณ์	ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร						
	B	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	1.046	0.073		14.399	0.000		
การจัดการธุรกิจ							
ด้านการวางแผน	0.078	0.028	0.103	2.803	0.005**	0.384	2.603
ด้านการจัดองค์การ	0.142	0.023	0.200	6.245	0.000**	0.507	1.973
ด้านการนำ	0.221	0.026	0.303	8.685	0.000**	0.429	2.330
ด้านการควบคุม	0.281	0.026	0.414	10.700	0.000**	0.348	2.870
R = 0.891, R ² = 0.794, R ² _{Adjusted} = 0.792 SE _{est} = ±0.25520, F = 380.406, Durbin-Watson = 1.484							

** P<0.01

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .891 (R = 0.891) และสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) ได้ร้อยละ 79.2 (Adjusted. R² = 0.792) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ±.25 (SE_{est} = 0.25520) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่าด้านการควบคุม ด้านการนำ ด้านการจัดองค์การ ด้านการวางแผน สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) ได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (B, β) ด้านการควบคุม (0.281, 0.414) ด้านการนำ (0.221, 0.303) ด้านการจัดองค์การ (0.142, 0.200) และด้านการวางแผน (0.078, 0.103) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุกลยุทธ์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรพยากรณ์	ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร						
	B	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	3.005	0.168		17.901	0.000		
กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ							
กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ	0.472	0.058	0.506	8.137	0.000**	0.530	1.888
กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง	0.196	0.066	0.212	2.967	0.003**	0.402	2.487
กลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์	0.038	0.060	0.045	0.631	0.529	0.402	2.489
กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์	0.215	0.069	0.265	3.106	0.002**	0.288	3.467
กลยุทธ์นวัตกรรม	0.174	0.056	0.214	3.101	0.002**	0.431	2.321
R = 0.441, R ² = 0.194, R ² _{Adjusted} = 0.184 SE _{est} = ±0.50530, F = 18.979, Durbin-Watson = 1.307							

** P<0.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคุณสมบัติของตัวแปรมีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.888-3.467 ซึ่งไม่เกิน 10 ส่วนค่า Tolerance พบว่า เท่ากับ 0.288-0.530 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10-1.00 Durbin-Watson เท่ากับ 1.307 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.50-2.50 แสดงว่าผลการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผลการวิเคราะห์พบว่า กลยุทธ์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .441 (R = 0.441) และสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) ได้ร้อยละ 19.4 (Adjusted. R² = 0.194) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ±.25 (SE_{est} = 0.50530) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์นวัตกรรม กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) ได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูป

คะแนนมาตรฐาน (B, β) กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ (0.472, 0.506) กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ (0.215, 0.262) กลยุทธ์นวัตกรรม (0.174, 0.214) และกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (0.196, 0.212) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการธุรกิจสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการทดสอบค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการธุรกิจด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม และกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ ด้านกลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ด้านกลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์ ด้านกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านกลยุทธ์นวัตกรรม โดยมีประเด็นที่อภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาได้ผลสรุปว่า มีตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจ (SMEs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการ (Management) นั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทุกองค์กรต้องใช้ในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้ศาสตร์และศิลปะในการดำเนินการอย่างมีระบบ และใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Bovee & et al. (1993: 5) ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของการบริหารมี 4 ประการ ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) และการจัดทำแผนย่อย เพื่อให้เกิดการประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ 2) การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดว่าจะทำงานอะไร บุคคลใดที่มีความเหมาะสมที่จะทำงานนั้น วิธีการที่จะจัดกลุ่มงาน ใคร รายงานขึ้นตรงต่อใคร และจุดใดที่จะต้องมีการตัดสินใจ การจัดองค์การจะต้องมีการจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นทางการเพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรมีพนักงานที่มีความสามารถในงานทุกระดับเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3) การนำ (Leading) เป็นการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา การสั่งการ และการคัดเลือก ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิผลมากที่สุด ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 4) การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมการ ติดตามผลและการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่างานบรรลุผลตามที่ได้วางแผนไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Koontz & Weihrich (1988 : 4) กล่าวว่า การบริหารที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ต้องใช้ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ให้บุคคลปฏิบัติในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรและข้อมูล ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้ประกอบการ (SMEs) ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการ ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มุ่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ อนิวัช แก้วจำนงค์ (2556 : 32) กล่าวว่า ธุรกิจที่

จะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนในส่วนต่าง ๆ ให้ชัดเจน ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจมีการจัดการองค์การ ทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมกับความสามารถ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล และผู้ประกอบการต้องใช้ความสามารถในการบริหาร เพื่อเป็นผู้นำให้ธุรกิจดำเนินไปได้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่หลักในการจัดการ 5 ประการที่ระบุไว้ว่า ต้องประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำ และการควบคุม และยังสอดคล้องกับ ปรีชา ชาทิวนิชกุล สุชีรา ธนาวุฒิ และสุธาสินี โพธิ์ชาธาร (2564 : 194-205) ศึกษาอิทธิพลของการบริหารจัดการธุรกิจและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้านของความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่ง ตัวแปรอิสระทุกคู่มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.477-0.770 สำหรับโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชนส่งผลให้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนเป็นไปในทิศทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้การพัฒนาตามกระบวนการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด การเงินและทุน จะสามารถนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสากลและพร้อมต่อการแข่งขันอย่างมีศักยภาพอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มกรรพพล พันสวัสดิวง และชัยวุฒิ จันมา (2560 : 9-19.) ศึกษาการพัฒนาการบริหารตามกระบวนการบริหารและทักษะการบริหารของผู้บริหารระดับต้นในธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารตามกระบวนการบริหารและทักษะการบริหารของผู้บริหารระดับต้นในธุรกิจประเภท อุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่าด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม ด้านความคิด ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิคอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการควบคุม ด้านเทคนิค ด้านการนำ ด้านความคิด ด้านการวางแผน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการจัดองค์การ ตามลำดับ สำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณพบว่าด้าน การนำ และด้านการควบคุม สามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามด้านเทคนิค ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yahya et al. (2011 : 10410-10418.) ศึกษาทักษะการจัดการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกลุ่มธุรกิจบริการ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางด้านการจัดการมีอิทธิพลต่อความสามารถในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางในประเทศมาเลเซีย ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการแสดงความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าหากหน่วยธุรกิจมีการเชื่อมโยงกันระหว่างการวางแผน การจัดการการเงิน และการตลาดอย่างเป็นระบบ จะทำให้หน่วยธุรกิจได้เปรียบทางการแข่งขันและส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Allen and et. al. (2005 : 2179-2221) ศึกษาการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของธนาคาร ผลการวิจัยพบว่า

การใช้กระบวนการบริหารอย่างมีคุณภาพทั้งการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมอย่างเป็นระบบ ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น

2. กลยุทธ์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาได้ผลสรุปว่า มีกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์นวัตกรรม กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะกลยุทธ์ขององค์การจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การได้ จะทำให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงคุณประโยชน์ของกลยุทธ์ ที่จะช่วยสนับสนุนองค์การให้ประสบความสำเร็จ และจะต้องมีการพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์การ ดังนั้น กลยุทธ์ธุรกิจเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ เนื่องด้วยผู้ประกอบการต้องการมุ่งเน้นเรื่องการบริการที่ดีต่อลูกค้า มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีกลยุทธ์ในการรับมือกับธุรกิจ และมีการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการเพิ่มจำนวนลูกค้า จึงทำให้มีเป้าหมายของธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จน้อยลง การใช้กลยุทธ์เพื่อการจัดการธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิเชียร วิทย์อุดม (2558:3) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ธุรกิจเป็นแนวทางการดำเนินงานและการแข่งขัน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการแข่งขันขององค์การ โดยที่ Porter (2008:6) ความสำเร็จทางการแข่งขันเป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้องค์กรมีความแตกต่างและมีคุณค่าเหนือกว่าคู่แข่งรายอื่น ๆ ซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากกว่าคู่แข่ง ทำให้มีส่วนครอง ส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น เป็นความสามารถพิเศษขององค์กรที่คู่แข่งไม่สามารถเลียนแบบได้ หรือคู่แข่งต้องใช้เวลาในการปรับตัวมากกว่าที่จะเลียนแบบความสามารถขององค์กรได้ เมื่อพิจารณาถึงกลยุทธ์การจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจ (SMEs) ประกอบด้วย

2.1 กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการใช้ต้นทุนให้คุ้มค่าเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีต้นทุนที่ต่ำกว่าย่อมทำกำไรให้กับกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจการสามารถช่วงชิงความได้เปรียบในการแข่งขันเรื่องราคา เพราะการมีต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่งจะทำให้ได้มาซึ่งการต่อรองจากลูกค้า รวมถึงการสร้างผลตอบแทนกำไรที่สูงขึ้นด้วย โดยธุรกิจ (SMEs) ต้องควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายอย่างเข้มงวด หลีกเลี่ยงคู่ค้ารายย่อยและการลดต้นทุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การวิจัยและพัฒนา การขาย การโฆษณา เป็นต้น แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ละเลยเรื่องของคุณภาพและบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Miller and Dess (1996 : 152) ที่กล่าวว่า การเป็นผู้นำด้านต้นทุน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนสูงสุดและเพื่อทำให้เกิดข้อได้เปรียบด้านต้นทุน กลยุทธ์นี้มีการใช้ต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โดยผู้นำด้านต้นทุนต่ำจะได้ประโยชน์จากกำไรที่เหนือกว่า

2.2 กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าเพิ่มให้เกิดกับสินค้าและบริการ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยที่ Kotler (2003 : 999) อธิบายว่า ตราผลิตภัณฑ์ คือ รูปแบบของ

สัญลักษณ์ รูปภาพ หรือคำพูดที่สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจดจำของผู้บริโภค สำหรับบรรจุภัณฑ์ คือ สิ่งบรรจุห่อหุ้มตัวผลิตภัณฑ์ที่สามารถปกป้องความเสียหาย รักษาสภาพ สร้างภาพลักษณ์ ตลอดจนความสะดวกและความดึงดูดใจแก่ผู้บริโภค ในส่วนป้ายฉลาก คือ ส่วนหนึ่งของบรรจุภัณฑ์ที่ทำหน้าที่แสดงหรืออธิบายข้อมูลโดยการใช้ข้อความตัวอักษร ตัวเลข ซึ่งฉลากสินค้าที่ดีจะให้รายละเอียดที่ครบถ้วน ชัดเจน และเข้าใจง่าย โดยธุรกิจ (SMEs) ต้องปรับเปลี่ยนรูปร่างการผลิตภัณฑ์ให้ลดลงเฉพาะที่สามารถสร้างรายได้ เน้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคสมัยใหม่ เข้าถึงลูกค้าได้รวดเร็ว และนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าในราคาที่คุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Owee (2012 : 446-450) ที่พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จะบ่งบอกถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ทำให้ลูกค้าเกิดการยอมรับและพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ไปยังลูกค้ารายอื่น และการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้เหนือกว่าคู่แข่งของธุรกิจ

2.3 กลยุทธ์นวัตกรรม เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ต่อยอด หรือสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูงขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าและรักษาลูกค้าในตลาด สอดคล้องกับแนวคิดของ Schilling (2008 : 9) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากความรู้ ความสามารถทักษะประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ในรูปของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนองค์การให้สามารถนำความรู้ ทักษะ มาสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งวิธีการและกระบวนการในการสร้างผลผลิตและส่งมอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับ Yuan and Huan (2008 : 732-739.) ที่ว่าแนวคิดกลยุทธ์นวัตกรรมไม่ได้จำกัดอยู่ที่การคิดค้นสิ่งใหม่ เฉพาะนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่หรือบริการที่แตกต่างจากเดิมเท่านั้น แต่กลยุทธ์นวัตกรรมรูปแบบใหม่จะนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ ทำให้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนและระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง และมีความสำคัญต่อการอยู่รอดหรือการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ โดยธุรกิจ (SMEs) ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานที่สร้างคุณค่าให้กับลูกค้า พร้อมกับสร้างแบรนด์ผ่านการบอกต่อเรื่องราว (story Telling) โดยใช้เทคโนโลยีมาเป็นฐานของธุรกิจ พัฒนาช่องทางขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี กุศลรัตนวิจิตร (2560 : 9) ศึกษาปัจจัยด้านนวัตกรรมทางธุรกิจส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ประเภทบริการ) ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทบริการ ในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดโดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสารสนเทศ ด้านกระบวนการ ด้านการวางแผน ด้านคน และด้านภาวะผู้นำ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทบริการ ในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด โดยเรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านลูกค้า การเรียนรู้และพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเงิน ผลการศึกษา นวัตกรรมองค์การมี

อิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์การเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านของผลการดำเนินงาน พบประเด็นสำคัญที่ว่านวัตกรรมทางธุรกิจด้านภาวะผู้นำและด้านคน ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเรียนรู้และพัฒนา

2.4 กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นวิธีการเพิ่มยอดขายให้กับสินค้า โดยการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างทางด้านต่าง ๆ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ การสร้างความแตกต่างเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดความภักดีของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับ Wilkinson (2013 : online) กล่าวว่า ความแตกต่างที่เหนือกว่าของสินค้า (Product Differentiation) นี้ถือเป็นวิธีการที่สามารถสกัดกั้นคู่แข่งรายใหม่ให้เข้าสู่ตลาดได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความแตกต่างด้านสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น ย่อมทำให้ผู้บริโภครับรู้ว่าคุณค่าหรือผลิตภัณฑ์อื่นยากจะมาทดแทนผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการรายเดิมได้ ยิ่งเมื่อต้องเทียบกับสินค้าของผู้ประกอบการรายเดิมที่มีการสร้างตราสินค้า (Brand) จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายด้วยแล้ว การเข้ามาทำตลาดใหม่ของคู่แข่งยิ่งมีความยากลำบาก และต้องอาศัยงบประมาณมากขึ้นอีกด้วย และสอดคล้องกับ Kotler (2012 : 417) ที่กล่าวว่า รูปแบบ (Style) การทำให้ลูกค้าเกิดความจดจำในผลิตภัณฑ์ โดยการเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย จะบอกลักษณะทั่วไปของผลิตภัณฑ์และความรู้สึกต่อผู้ซื้อตามปกติ ผู้ซื้อมักจะเต็มใจจ่ายผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบน่าดึงดูดใจในราคาแพงพิเศษ การออกแบบที่ดีควรง่ายต่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วย ในขณะที่ผู้บริโภคมองว่าการออกแบบที่ดีควรจะทำให้ผลิตภัณฑ์น่ามอง หรือการนำเสนอสินค้าจัดวางให้เกิดจุดเด่น แปลกใหม่ สามารถดึงดูดใจลูกค้าได้ทันที โดยธุรกิจ (SMEs) ต้องสร้างความแตกต่างในคุณภาพของสินค้าและบริการที่นำเสนอ ให้ตรงกับความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค การสร้าง Platform ในการค้นหา หรือใช้แอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวก สอดคล้องกับแนวคิดของ พงษ์สรรค์ ลีลาหงส์จุฑา และลักคณา วรศิลป์ชัย (2555 : 95-102) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสามารถสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์โดยถือเกณฑ์เทคโนโลยี การให้บริการลูกค้า การออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย และอื่น ๆ ซึ่งมีความหมายสำหรับลูกค้าเมื่อลูกค้าเชื่อว่า ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง เต็มใจและพร้อมใจที่จะซื้อในราคาที่สูง ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) กลุ่มธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม จึงต้องเลือกใช้กลยุทธ์ธุรกิจในการดำเนินงานที่สร้างคุณค่าต่อธุรกิจ โดยพิจารณาถึงการตอบสนองความต้องการ ที่นำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า รวมถึงแสวงหาโอกาสทางธุรกิจจากการนำเสนอสินค้าและบริการที่เหนือความคาดหมายแก่ลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ากลับมาบริโภคสินค้าและบริการในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ(SMEs) ควรนำกระบวนการจัดการธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุม ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและชัดเจน ต้องให้ความสำคัญกับการทำแผนดำเนินการและแผนกลยุทธ์ การจัดโครงสร้างระบบงานที่ยืดหยุ่น กระตุ้นให้พนักงานใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น และวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน

2. ผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) ควรมีกกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสม ประกอบด้วย กลยุทธ์การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำ กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์นวัตกรรม กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง เนื่องด้วยการที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจได้ ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการ และการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ผู้ประกอบการนำความรู้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ มุ่งเน้นการใช้ต้นทุนให้เกิดความคุ้มค่า พัฒนาสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ลูกค้า เข้าใจถึงสิ่งที่ลูกค้าคาดหวัง สร้างแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงสร้างความแตกต่างที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อรักษาชื่อเสียงภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจให้กับลูกค้า

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในองค์ประกอบความสำเร็จอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น กลยุทธ์การตลาด การรับรู้คุณค่า คุณภาพการบริการ ฯลฯ เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมและค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการนำไปต่อยอดในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

2. ควรมีการศึกษาให้กว้างขึ้น โดยขยายขอบเขตพื้นที่หรือเพิ่มกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ครอบคลุม อันจะส่งผลดีต่อธุรกิจในการนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. การศึกษางานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความสำเร็จของธุรกิจกว้างขึ้น โดยศึกษาการวัดผลปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ เพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลการศึกษา และเพิ่มเติมต่อยอดในงานวิจัยในอนาคต หรือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สูงขึ้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชาย โพธิ์ลีตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2563). ผลกระทบของ COVID 19 ต่อระบบเศรษฐกิจไทยและธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn/covid19-newnormal-withsme.html>.

ปรีชา ขาติวานิชกุล สุชีรา ธนาวุฒิ และสุธาสิณี โพธิ์ชาธาร. (2564). อิทธิพลของการบริหารจัดการธุรกิจและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย*. 16 (1), 194-205.

- พงษ์สรรค์ สีสานหงส์จุฑา และลักคณา วรศิลป์ชัย (2555). กลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดต่างประเทศของผู้ประกอบการ SMEs. *วารสารนักบริหาร*. 32 (4), 95-102.
- มกรรพพล พันสวัสดิวง และชัยวุฒิ จันมา. (2560). การพัฒนาการบริหารตามกระบวนการบริหารและทักษะการบริหารของผู้บริหารระดับต้นในธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 11 (24), 9-19.
- วารุณี กุรัตนาวิจิตรา. (2560). ปัจจัยด้านนวัตกรรมทางธุรกิจส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ประเภทบริการ). *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2558). *การจัดการสมัยใหม่ (MODERN MANAGEMENT)*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2563). โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19): ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูกิจการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 25 (2), 10-30.
- ศุภริน เจริญพานิช. (2562). *บทวิเคราะห์ธุรกิจ SMEs สาขาธุรกิจร้านอาหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). *แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- อนิวัช แก้วจางค์. (2556). *หลักการจัดการ (The Principles of Management)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: นาคีศิลป์โฆษณา.
- Allen, N. Berger; & et al. (2005). Corporate Governance and Bank Performance : A Joint Analysis of The Static Selection, and Dynamic Effects of Domestic Foreign, And State Ownership. *Journal of Banking & Finance*. 29 (8-9), 2179-2221.
- Berger-Walliser, G., Bird, Robert C., & Haapio, H. (2011). Promoting business success through contract visualization. *Journal of Law, Business, and Ethics*. (17), 55-75.
- Bovee; & et al. (1993). *Management*. New York: McGraw-Hill.
- Brace, N., Kemp, R., & Snelgar, R. (2012). *SPSS for Psychologists*. (5th ed.). New York: Palgrave Mcmillan.
- Chittithaworn, C., Islam A., Keawchana T., & Hasliza, D. (2001). Factors Affecting Business Success of Small & Medium Enterprises (SMEs) in Thailand. *Asian Social Science*, 7 (5), 180 -190.
- Huggins, Robert; & Johnston, Andrew. (2009). Knowledge Networks in an Uncompetitive Region: SME Innovation and Growth. *Growth and Change*, 40 (2), 227-259.

- Koontz, Harold and Weihrich; Heinz. (1988). Planning, Doing and Reviewing. *Online*. Retrieved March 15, 2021. From: <https://books.google.co.th/books?isbn=1134019904>.
- Kotler, P. (2003). *Marketing management*. (11th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Kotler, P. (2012). *Marketing Management*. (Pearson Education). New Jersey: Prentice Hall.
- Miller, A., & Dess, G.G. (1996). *Strategic Management*. (2nd ed.). New York : McGraw-Hill.
- International Monetary Fund. (2020). Statistics database. *Online*. Retrieved September 10, 2021. From www.imf.org
- Owee K.,T. (2012). Appiication of focus index in New product development. *Proedia – social and behavioral sciences*, 40 (1), 446-450.
- Pletnev D.a & Barkhatov V.a. (2016). *Business Success of Small and Medium Sized Enterprises in Russia and Social Responsibility of Managers*. Social and Behavioral Sciences,
- Porter, Michael, E. (2008). *Competitive Advantage of Nations*. New York : The Press.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Schilling, M. A. (2008). *Strategic management of technological innovation*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Wilkinson, J. (2013). Threat of New Entrants (one of Porter’s Five Forces). *Online*. Retrieved February 21, 2022. From: [https:// strategicccfo.com/wikicfo/threatof-new-entrants-one-of-porters-fiveforces/](https://strategicccfo.com/wikicfo/threatof-new-entrants-one-of-porters-fiveforces/).
- Yahya, A., Fatt, C., Othman, A., Rahman, I., & Moen, J. (2011). Management skills and entrepreneurial success of small and medium enterprises (SMEs) in the service sector. *African Journal of Business Management*, 5 (26), 10410-10418.
- Yuan. Lee, Change and Huan. Ming, Chang. (2008). Relations between team work and innovation in organizations and the job satisfaction of employees: A factor analytic study. *International journal of management*, 25(4), 732-739.

การศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้น
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้
แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP

**The Studying of Communication Skills for Careers of Vocational Students
by Using Blended Learning With a Miap Instructional Approach**

อณัญญา ทองรส และ อ้อมรจิต แป้นศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Aunchaya Tongrot and Omthajit Pansri

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Aunchayat63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยเทคนิคแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวนนักเรียน 22 คน ซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก ใช้เวลาทดลอง 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP แบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลังการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 0.16

คำสำคัญ: ความสามารถในการพูดสื่อสาร; การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน; กระบวนการสอนแบบ MIAP

Abstracts

The objectives of the independent study were 1) to investigate professional verbal communication skills of vocational students by using blended learning with a MIAP instructional approach with 70% criteria. and 2) to explore the satisfaction of students towards blended learning with the MIAP teaching method to enhance professional communication skills of vocational students. The samples was 3rd year in power electrician in the second semester of the 2021 academic year at Phrae Technical College, Phrae Province. through Simple Random Sampling using lottery methods. The experiment took 12 hours. The research tools for gathering the data were the lesson plan of the blended learning with a MIAP instructional approach, communication skills for career assessment and satisfaction survey towards communication skills of vocational students' development by using blended learning with a MIAP instructional approach. The statistical analysis were the average, standard deviation and T-test.

The results of the research showed that

1. The analytical communication skills for career assessment by using blended learning with a MIAP instructional approach after learning higher than the 70% criteria with statistical significance at the level of .05 level.

2. Student satisfaction towards using blended learning with a MIAP instructional approach showed the highest level of satisfaction with the learning process. The average score ($\bar{x}$) of 4.56 and the standard deviation (S.D.) of 0.16.

Keywords: Communication Skill; Blended Learning; MIAP Instructional Approach

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษานั้น มีบทบาทที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคง เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันกับสากลโลก และที่สำคัญเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการในภาคอุตสาหกรรมของประเทศ อันจะส่งผลให้ประชาชน มีวิชาชีพ และประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาจึงมุ่งเน้นการเรียนการสอนในรูปแบบการฝึกทักษะเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกและลงมือปฏิบัติกับสายงานที่ผู้เรียนสนใจ โดยการจัดการเรียนนั้นจะมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการนำทฤษฎีมาใช้ก่อนจะลงมือปฏิบัติ

จริง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ในสมรรถนะรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ที่ผู้เรียนจะต้องพูดสื่อสารในงานอาชีพตามหลักการ มีเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเน้นถึงการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ระดับภาษา การใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ โอกาส และสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562 : 23) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะได้ว่าควรใช้ภาษาอย่างไรให้เหมาะสมบุคคล ซึ่งผู้สอนจะประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียน นักศึกษาไม่สามารถพูดภาษาไทยมาตรฐานในโอกาสต่างๆได้ ซึ่งการพูดถือทักษะที่สำคัญในการประกอบอาชีพข้างนอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน เมื่อมีการทดสอบการพูดในโอกาสต่างๆพบว่ามีคุณลักษณะที่ต้องแก้ไขปรับปรุงคือ ผู้เรียนจะมีความกลัวอาย ไม่กล้าพูดแสดงความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออกประหม่า พูดเสียงเบา ตื่นเต้นมาก สรุปได้ดังนี้ ปัญหาการพูดเกิดจากผู้เรียน นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การออกเสียงสระบางเสียง เช่น สระเอียและสระเอือ การออกเสียงควบกล้ำ ร, ล ไม่ชัดเจน และไม่ถูกต้อง ทั้งยังไม่มีห้องปฏิบัติการในการพูด รวมไปถึงเรื่องของระยะเวลาสำหรับผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมมีน้อย ขัดกับจำนวนผู้เรียน ที่บางชั้นเรียนมีผู้เรียน มากน้อยไม่เท่ากัน และไม่กระตือรือร้นในการค้นคว้าข้อมูล ทำให้ขาดข้อมูลในการพูด ไม่มีโอกาสฝึกฝนการพูดเท่าที่ควร มีเพียงจำนวนน้อยที่มีโอกาสได้ฝึกฝน เนื่องจากการสอนทักษะการพูดของครูจะใช้การสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ เมื่อผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนน้อย จึงไม่กล้า กลัว อาย วิตกกังวล ประหม่า ตื่นเต้น พูดเสียงเบาไม่มั่นใจ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแสดงออกได้ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้ดีขึ้น เกิดความมั่นใจในตนเองเพราะภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งยังเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ จึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล โดยเฉพาะการพูด เพราะเป็นการสื่อสารที่สำคัญประการหนึ่งในงานอาชีพที่ เป็นสื่อสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล ในการชี้แจง และทำความเข้าใจได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว หากผู้เรียนมีศิลปะในการพูดย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความพิถีพิถันในการพูดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพูด เนื่องจากในการประกอบอาชีพผู้เรียนต้องสามารถพูดจูงใจผู้ฟังได้ เพราะการพูดในงานอาชีพมีความสำคัญ 3 ประการ คือ สร้างภาพลักษณ์ ลดความขัดแย้ง และแสวงหาลูกค้าใหม่ ยิ่งในปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องคิดหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน เพราะในแต่ละพื้นที่มีการแพร่ระบาดของโรคที่แตกต่างกัน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงไม่ได้กำหนดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้วางแผนไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 แบบเรียน หรือเอกสารประกอบการสอนที่บ้าน โดยครูผู้สอนมีระบบออนไลน์ที่ติดต่อนักเรียน นักศึกษาได้หลากหลายช่องทาง เช่น ไลน์ SMS และ Facebook เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 ดีแอลทีวี ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเรียนจากชุดการเรียนออนไลน์ ซึ่งมีรูปแบบเหมือนกับดีแอลทีวี โดยครูสามารถสื่อสารถึงนักเรียนได้หลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ และยูทูบ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 ศึกษาจากระบบการเรียนการสอนออนไลน์ของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสร้างแอปพลิเคชันขึ้น หรือใช้แอปพลิเคชันที่มีอยู่แพร่หลายในโซเชียล เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงการผลิตบทเรียนออนไลน์ด้วยตนเอง หรือสถานศึกษาสร้างห้องเรียนที่มีระบบการเรียนการสอนออนไลน์ของตน ซึ่งจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแบบเรียลไทม์ได้

รูปแบบที่ 4 Live ผ่านศูนย์การสอนออนไลน์ของสถานศึกษาแม่ข่าย เนื่องจากในบางสาขาวิชาขาดแคลนครูผู้สอน หรือต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการสอน เช่น สาขาซ่อมบำรุงอากาศยาน ระบบราง เป็นต้น อาจจะทำให้เรียนโดยการรับชมการถ่ายทอดสดการจัดการเรียนการสอน ผ่านศูนย์การสอนออนไลน์ของสถานศึกษาแม่ข่าย ทั้งนี้ สถานศึกษา ครู และผู้เรียนจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยปรับตัวเรียนรู้วิถีชีวิตในครั้งนี้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ New Normal ผ่านทางช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะการเรียนรูปแบบออนไลน์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดลง (ธนากร คุ่มภัยและคณะ, 2564 : 393-407)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ควรได้รับการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอน MIAP ที่ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ขั้นสนใจปัญหา ขั้นให้เนื้อหา ขั้นพยายาม และขั้นสำเร็จผล โดยมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นสนใจปัญหา (Motivation) คือ การกระตุ้นความสนใจก่อนเข้าบทเรียน อาจจะเป็นการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ การใช้คำถามนำ การแสดง หรือทำอะไรก็ได้แต่ที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกและคิดตามหลังจากนั้นก็ทำการโยงเรื่องไปสู่ขั้นตอนที่สอง ขั้นให้เนื้อหา (Information) คือ ขั้นตอนการให้เนื้อหากับผู้เรียนเป็นขั้นตอนเนื้อหาสาระ รายละเอียด และความรู้ต่าง ๆ ขั้นพยายาม (Application) คือ ขั้นตอนที่ต้องการตรวจสอบผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ขั้นตอนนี้จะถือเป็นการสอบผู้เรียน อาจใช้ข้อสอบ แบบทดสอบ ใช้การถามคำถาม หรือแสดงให้ดูในการปฏิบัติจริง และขั้นสำเร็จผล (Progress) คือ ขั้นตอนที่ต้องต่อเนื่องกับช่วง Application เป็นการนำเอาผลของการสอบ การปฏิบัติมาทำการตรวจสอบว่าผ่านตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แล้วให้ผลย้อนกลับไป ถ้าไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ก็จะรู้ว่าผู้เรียนยังขาดความรู้เรื่องอะไร ก็ทำการแก้ไข แล้วสรุปทำความเข้าใจอีกครั้ง ดังนั้น กระบวนการสอนแบบ MIAP จึงเป็นกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เนื่องจากในทุกขั้นตอนจะมุ่งเน้นฝึก

ทักษะผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เห็นกระบวนการหรือขั้นตอนการทดลองหรือปฏิบัติที่ถูกต้อง จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้ กระบวนการสอนนี้ยังครอบคลุมไปถึงเรื่องการวัดผลในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ด้วย (ขจรพงษ์ พุ่มมรไกรภพ, 2562 : 14-21) วรพจน์ ศรีวงษ์กุล (2554 : 1) ได้กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key of Success) ของกระบวนการสอนแบบ MIAP นั้นผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจถึงแก่นของการสอนแบบ MIAP และตอบคำถามให้ได้ตามสิ่งต่อไปนี้ คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้การทำให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ และระดับความสำคัญของเนื้อหา

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP จะสามารถพัฒนาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีขั้นตอนที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนและมีบทบาทในการเรียนมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกระบวนการสอนแบบ MIAP และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ รายวิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ ของผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามกระบวนการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคนิคแพร่ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2654 จำนวน 478 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคนิคแพร่ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 2 ที่เรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2654 จำนวน 22 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีการจับสลากจำนวน 1 กลุ่ม จากกลุ่มเรียนทั้งหมด 4 กลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP
2. แบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สมัยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นสนใจปัญหาสนใจผู้เรียน (motivation) ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาข้อมูล (information) ขั้นที่ 3 ขั้นนำข้อมูลมาทดลองใช้ (application) ขั้นที่ 4 ขั้นสำเร็จผล (progress) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่อง จำนวน 12 ชั่วโมง ได้แก่

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หลักการสาธิตการปฏิบัติงาน
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเตรียมอุปกรณ์และขั้นตอนสาธิตการปฏิบัติงาน
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การพูดสาธิตการปฏิบัติงานตามสถานการณ์
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หลักการสัมภาษณ์งาน
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง คำถามและการเตรียมตัวสัมภาษณ์งาน
- 6) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การพูดสัมภาษณ์งานตามสถานการณ์

2.2 แบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ กำหนดหัวข้อการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ มีทั้งหมด 2 หัวข้อ คือ การพูดสาธิตการปฏิบัติงาน และการพูดสัมภาษณ์งาน มุ่งองค์ประกอบการประเมิน คือ การออกเสียง การพูดตามภาระงานและบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ความคล่องแคล่ว การแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด และความสามารถในการสื่อสาร โดยจะมีการประเมินให้คะแนนตามเกณฑ์เทียบกับร้อยละ 70

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านวิธีการ 2) ด้านกิจกรรม 3) ด้านเนื้อหา 4) ด้านสื่อและนวัตกรรม 5) ด้านการประเมินผล

3. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากขั้นตอนการสร้าง ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้ศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่วางไว้ทั้ง 6 แผนตามลำดับโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแผนการจัดการเรียนรู้แบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ และแบบวัดความพึงพอใจโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากการประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ เรื่องการพูดสาธิตการปฏิบัติงาน และการพูดสัมภาษณ์งาน

2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพหลังเรียนของกลุ่มทดลองกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบค่า t แบบหนึ่งกลุ่ม (t-test one sample) นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

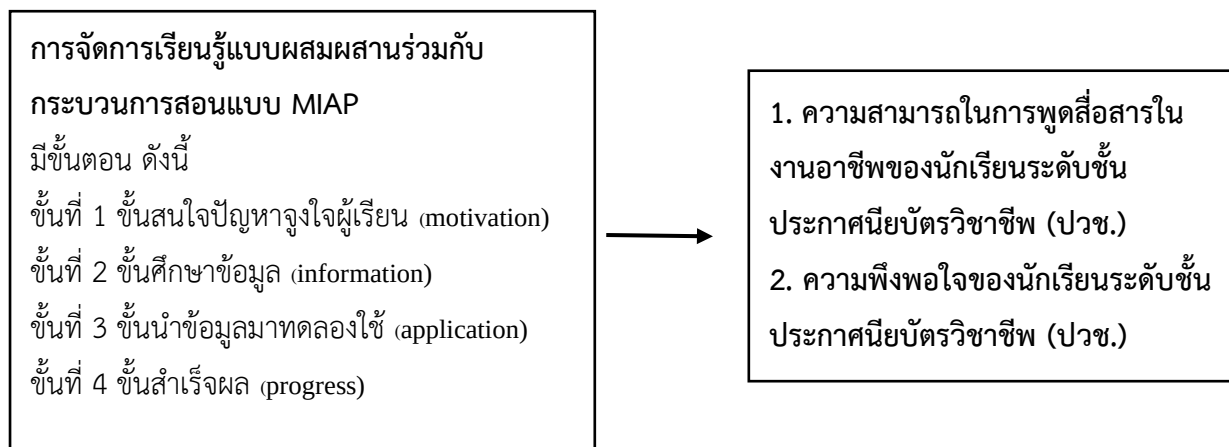
3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า

4.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อประเมินตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นว่าครูจัดการเรียนรู้ดีหรือไม่ และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยเสนอผลที่ได้ในรูปแบบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ ขจรพงษ์ พุ่มกรไกรภพ (2562 : 14-21) จนได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบเกณฑ์ร้อยละของนักเรียน

เกณฑ์คะแนน	n	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	% of Mean	t	Sig(1- tailed)
ความสามารถในการพูดสื่อสาร	22	40	31.50	4.68	78.75	3.51 *	0.0010

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียนชั้นระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP โดยถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 เทียบกับ 28 คะแนน พบว่า คะแนนความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ย เท่ากับ 31.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.75 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียน พบว่าความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ

ตาราง 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านวิธีการ			
1.1 ครูเตรียมความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่	4.86	0.35	มากที่สุด
1.2 การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการพูดสื่อสารที่ดีขึ้น	4.50	0.51	มากที่สุด
1.3 กระบวนการสอนแบบ MIAP ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการพูดสื่อสาร	4.68	0.48	มากที่สุด
รวม	4.68	0.45	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรม			
2.1 ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาใช้ในการเรียนรู้	4.59	0.50	มากที่สุด
2.2 ผู้เรียนได้พูดสื่อสารอย่างเหมาะสมกับงานอาชีพ	4.23	0.53	มาก
2.3 ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.68	0.57	มากที่สุด
รวม	4.50	0.53	มากที่สุด
3. ด้านเนื้อหา			
3.1 เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและงานอาชีพ	4.82	0.39	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาจัดเรียงลำดับได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.35	มาก
3.3 เนื้อหาทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ	4.77	0.53	มากที่สุด
รวม	4.57	0.42	มากที่สุด
4. ด้านสื่อและนวัตกรรม			
4.1 สื่อการเรียนรู้สามารถช่วยผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น	4.68	0.48	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
4.2 ผู้เรียนสนุกสนานและมีความสุขในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP	4.55	0.51	มากที่สุด
4.3 บรรยากาศในชั้นเรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนมากยิ่งขึ้น	4.59	0.50	มากที่สุด
รวม	4.60	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินผล			
5.1 ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย	4.55	0.51	มากที่สุด
5.2 ผู้เรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.48	มาก
5.3 ผู้เรียนมีโอกาสรับทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง	4.45	0.51	มาก
รวม	4.44	0.50	มาก
รวมเฉลี่ย	4.56	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.16 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านวิธีการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.45) รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ครูเตรียมความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.35) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจรองลงมาคือ ด้านสื่อและนวัตกรรม (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50) รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ สื่อการเรียนรู้สามารถช่วยผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.48) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณารายข้อ แล้วพบว่ารายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ผู้เรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ นวัตกรรม (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลของการศึกษาความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP พบว่าคะแนนความสามารถในการพูดสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนมีความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ โดยครูผู้สอนนำการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเข้ามาปรับใช้กระบวนการสอนแบบ MIAP ในรายวิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนคือ นักเรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระพร้อมกับการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นจะไม่เน้นการสอนจากครูผู้สอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในการเรียนรู้ของยุค New Normal จากการศึกษาผลการวิจัยนั้นครูผู้สอนจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด - 19 เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนนั้นได้สามารถศึกษาเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา ผ่านกระบวนการสอนแบบ MIAP ที่มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสนใจปัญหาสนใจผู้เรียน (motivation) ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาข้อมูล(information) ขั้นที่ 3 ขั้นนำข้อมูลมาทดลองใช้ (application) และขั้นที่ 4 ขั้นสำเร็จผล (progress) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพล แสนบุญส่ง (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบผสมผสาน ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการ MIAP รายวิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ ด้วยกระบวนการเรียน MIAP ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การเรียนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนออนไลน์ ด้วย ClassStart และ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 79 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้การใช้กระบวนการ MIAP เนื้อหาไม่ตกหล่น ผู้เรียนได้เรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จ ดังที่ขจรพงษ์ พุฒิกรกรภาพ (2562 : 14-21) กล่าวว่า กระบวนการสอนแบบ MIAP เป็นกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงนั้น ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนจำในสิ่งที่ตนได้ลงมือปฏิบัติไปถึง 75% ตามที่พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Leaming Pyramid) และเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในสายอาชีพมุ่งเน้นไปที่สมรรถนะทักษะทางอาชีพ กระบวนการสอนแบบ MIAP จึงมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาเป็น

อย่างมาก เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการใช้ทักษะที่จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการทำงานอีกด้วย

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดสื่อสารในงานอาชีพ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการ ด้านกิจกรรม ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและนวัตกรรม และด้านการประเมินผล พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.16 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับกระบวนการสอนแบบ MIAP เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียน กับการเรียนออนไลน์จากเทคโนโลยีต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแบบปกติ และนักเรียนมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอีกด้วย ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งข่าวสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ในการเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือเป็นการออกแบบการเรียนรู้ในยุค New Normal ที่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของการเรียนรู้ให้คงอยู่ในตัวผู้เรียนตลอดไป สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์ (2557 : 203) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการแก้ปัญหาร่วมกันและเทคนิคซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับพอใจมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เน้นการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันเชิงบวก และเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะวิชาการ

1. ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและกระบวนการสอนแบบ MIAP โดยการทำความเข้าใจก่อนสอนและกำหนดขอบเขตของขั้นตอนให้กับผู้เรียนอย่างชัดเจนเพื่อเป็นการกำหนดกรอบเป้าหมายในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง

2. ผู้สอนควรสร้างสื่อมัลติมีเดียที่มีเนื้อหาสาระตรงความสามารถของผู้เรียน โดยสอดแทรกเกร็ดความรู้ เพิ่มเติมลงไปเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆ รวมทั้งในงานอาชีพ

3. ครูผู้สอนควรจัดเตรียมห้องเรียนออนไลน์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างไม่จำกัด และไม่เป็นการระต่อผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในหลากหลายรูปแบบ เพื่อค้นหาว่ารูปแบบใดเหมาะสมกับการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษา
2. ควรนำวิธีการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและกระบวนการสอนแบบ MIAP ไปใช้กับการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับสาขาวิชาต่าง ๆ
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานช่างด้วยวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย (Research – Based Learning : RBL) หรือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning : PjBL) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ขจรพงษ์ พุฒกรไกรภพ. (2562). *MIAP* กับการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร*. 8 (2). 14-21.
- ธนากร คุ่มภัย และคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สาขาช่างอุตสาหกรรมบนความปกติใหม่ ช่วงวิกฤติโควิด – 19. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 8 (3), 393-407.
- ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้แก้ปัญหา* ร่วมกันและเทคนิคซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพล แสนบุญส่ง. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามฐานสมรรถนะ ด้วยกระบวนการเรียน MIAP ระดับปริญญาบัณฑิต. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 8 (2). 37-46.
- วรพจน์ ศรีวงศ์คล. (2554). *สรุปความรู้จากภารกิจกรมแลกลเปลี่ยนเรียนรู้“เทคนิคการสอนแบบ MIAP ให้ประสบความสำเร็จ”*. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน
ของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
**The Buddhist Knowledge Management Model for Sustainable Self-
Reliance in Srisuk Sub-District, Kantharawichai District,
Maha Sarakham Province**

พระอธิการสุนทร กนต์วิโร (สุวรรณเพ็ง), พระมหาดาวสยาม วชิรปณฺโญ,
พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ธนกร ดรกมลกานต์ และ นิตกร วิชума
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Phra Athikarn Sunet Kantavtro (Suwannapheng), Phramaha Daosayam Vajirapanno,
Phrakhru Sudhikhambhirayan, Thanakorn Donkamonkan and Nitikorn Wichuma**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jacknitikorn2517@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ หนังสือ งานวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน 35 รูป/คน สามารถสรุปผลการศึกษา ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ด้วยการนำหลักพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นการบริหารจัดการองค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองโดยใช้หลักธรรม สร้างความอยู่รอดขององค์กรชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากศักยภาพและทรัพยากรที่องค์กรชุมชนมีอยู่

สภาพการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุขมีโครงการที่ครอบคลุมเรื่องราวทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งในด้านเกษตรกรรม การยกระดับรายได้ สุขภาพอนามัย การศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็ได้พยายามสอดแทรกการพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดความสามัคคีในการทำงานและเกิดความสำนึกในประโยชน์สุขของส่วนรวม กิจกรรมต่าง ๆ

* วันที่รับบทความ: 25 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 26 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 2 มิถุนายน 2565

Received: April 25, 2022; Revised: May 26, 2022; Accepted: June 2, 2022

รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข มีเป้าหมายและหัวใจสำคัญอันเป็นพื้นฐานชุมชนเข้มแข็ง คือความเข้าใจแก่นแท้ของชีวิตใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) **ด้านจิตใจ** แม้จะประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการทำงาน แต่พร้อมพยายามจะแก้ไขปัญหานั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยสติสัมปชัญญะ 2) **ด้านเศรษฐกิจ** ประชาชนมีการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ทั้งจากการประกอบอาชีพหลักสม่ำเสมอตลอดทั้งปีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านสังคมสอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งมีรากฐานอยู่กับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ 3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ประชาชนในชุมชนมีแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและชุมชนอย่างเพียงพอตลอดปี ภายในชุมชนมีสภาพธรรมชาติแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์หรือวัตถุอื่น ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างประหยัด 4) **ด้านเทคโนโลยี** ประชาชนมีเครื่องมือที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม คำนึงเพียงพอตามความต้องการ และเกิดประสิทธิภาพ เพราะได้นำเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ถูกหลักวิชาการ มีราคาไม่แพงมาใช้เพื่อช่วยผ่อนแรง มีความสะดวก รวดเร็ว หรือลดเวลาในการผลิต 5) **ด้านสังคม** ประชาชนพร้อมสมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างก็มีความรักใคร่ กลมเกลียว สมัครสมานสามัคคีกัน เพื่อนบ้านในชุมชนยังยึดมั่นและร่วมกันปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และขนบธรรมเนียมประเพณี

คำสำคัญ : รูปแบบ; การจัดการความรู้แนวพุทธ; การพึ่งพาตนเอง

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the Buddhist knowledge management for sustainable self-reliance; 2) to study the condition of Buddhist knowledge management for sustainable self-reliance in Srisuk Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province; 3) to present a model of Buddhist knowledge management for sustainable self-reliance in Srisuk Sub-district. This study was carried out by means of qualitative research through studying related documents, academic textbooks, books, thesis work, various researches, and collecting data from the target group by conducting a purposive interview of 35 informants. The research results can be summarized as follows:

The Buddhist knowledge management for sustainable self-reliance refers to the process of creating knowledge by applying Buddhism principles, which emphasizes the management of self-reliant community organizations using dhamma principles to build the survival of community organizations and take advantage of the potential and resources within the community.

The condition of Buddhist knowledge management for sustainable self-reliance in Srisuk Sub-district: there was a project that covers both secular and dhamma topics in agriculture, raising income, health, and education while trying to intervene in mental development in order to create unity in work and to create awareness of the welfare of the public.

The Buddhist knowledge management model for sustainable self-reliance in Srisuk Sub-district has a goal and key that is the foundation of a strong community. It is the understanding of the essence of life in five aspects: (1) **mentality**: despite facing various

problems and obstacles in work, one must be ready to solve the problems with consciousness. (2) **Economy**: people have stable occupations and have enough income to meet their expenditures from the main occupation regularly throughout the year, natural resources, environment, technology, and social aspect in line with the new agricultural theory, which is based on systematic scientific research. (3) **Natural resources and environment**: people in the community have adequate water sources for households and communities throughout the year. The community has a rich natural environment or other raw materials to use economically in the local area. (4) **Technology**: people have the tools to live and work properly for their needs and efficiency because inexpensive technology and tools have been brought to use based on the academic principles with convenience, speed, and reduction of production time. (5) **Society**: people and their family members have love, harmony, and solidarity. Neighbors in the community also adhere to and share rules, regulations, and traditions.

Keywords: Model; Buddhist Knowledge Management; Self-Reliance

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของความรู้ (Knowledge) ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของความรู้ดังกล่าว ส่งผลให้สภาพสังคมเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมเป็นสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) สอดคล้องกับทัศนะที่เชื่อว่าในสังคมที่แรงงานมีความรู้และประสบการณ์สูง อีกทั้งมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อที่จะเพิ่มคุณวุฒิอยู่ตลอดเวลา นั้น จะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทั้งนี้ เพราะสังคมซึ่งประกอบไปด้วย บุคคลที่มีความรู้ จะสามารถนำความรู้มาใช้คิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้สังคมมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ที. เมเยอร์, 2550 : 177) ดังนั้น การแข่งขันทางเศรษฐกิจยุคใหม่ต้องใช้ทุนความรู้ของคนในสังคมที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์การนำความรู้ของคนในสังคมสร้างเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ มีการส่งเสริมเกื้อหนุน ร่วมมือกันและกันในสังคมมีการกำหนดนโยบายที่มีเป้าหมายภายใต้องค์กรเดียวกันหรือสังคมเดียวกัน ทำให้เกิดการพัฒนาที่สืบทอดต่อ ๆ กันของคนในสังคม “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ดังนั้นกระบวนการผลิตและการประกอบอาชีพในปัจจุบันจึงไม่ได้ต้องการเพียงแค่ปัจจัยทุน แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบ เพื่อสร้างมูลค่าการผลิตเท่านั้น แต่ยังต้องการปัจจัยด้านความรู้เพื่อนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาของมนุษย์ด้วย ดังที่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้มีจุดเปลี่ยนโศกจากแผนพัฒนาที่ผ่านมา ๆ มา คือมีนโยบายที่ “ถือเอาคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งความหมายว่า การพัฒนาคนโดยให้มีความรู้พื้นฐาน และความรู้เชิงประยุกต์มากขึ้นจะช่วยให้เกิดการพัฒนารวมทั้งการผลิตและการสร้างสรรค์งานต่าง ๆ อันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งระดับบุคคล องค์กร สถาบันและชุมชน

ในการขับเคลื่อนองค์กรในชุมชนที่มุ่งทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้รับประโยชน์ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่กระบวนการจัดการความรู้นอกจากนี้ ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยังเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่องค์กรทุกองค์กร ตลอดจนบุคคลแต่ละคนจะต้องมี เพราะความรู้ความสามารถเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาในยุคเศรษฐกิจ ดังนั้นองค์กรทุกองค์กรจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มความรู้แก่บุคลากรมาร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล และความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งความรู้อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ความรู้เด่นชัด เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสารหรือวิชาการอยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน 2) ความรู้ซ่อนเร้น เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา โดยผ่านกระบวนการหนึ่งที่เราเรียกว่า “กระบวนการจัดการความรู้” (knowledge management) ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องที่องค์กรทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญสภาพการทำงานในยุคต่อจากนี้ใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบเอกสารแบบอิเล็กทรอนิกส์ มาประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ เพราะฉะนั้น การดำเนินการภายในองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน³ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Manville ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นรากฐานในการพัฒนาที่จะช่วยให้บริษัทสามารถสร้างนวัตกรรมได้มากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้พนักงานสามารถปรับตัวและพร้อมที่จะงานในบทบาทหน้าที่ใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็วขึ้น (Manville, 2001 : 40)

ท่ามกลางกระแสการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เขี่ยวกรากรุนแรงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ การจัดการความรู้ได้ถูกนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของกระบวนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ องค์กรภาครัฐ รวมทั้งองค์กรชุมชนที่ไม่มุ่งเน้นกำไรด้วยเหตุที่การจัดการความรู้มีความสำคัญต่อองค์กรดังที่กล่าวมาทั้งในด้านการรวบรวมข้อมูลความรู้การพัฒนาต่อยอด และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท ซึ่งองค์กรด้านอาชีพในชุมชน ต่างถูกเบียดขับกระบวนการแข่งขันของธุรกิจใหม่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัว โดยการเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้ให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้น อันจะมาซึ่งความอยู่รอดขององค์กรนั้นอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปได้ว่า ยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้น ในระดับท้องถิ่นหรือชุมชน การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับชุมชน จะช่วยให้ชุมชนได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของคน จนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้จากการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเรียนรู้ ก็จะเป็นอิสระ สามารถที่จะจัดการกับทุนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาจะต้องอยู่บนหลักการสำคัญ 4 ประการได้แก่ (1) สร้างความเชื่อมั่น (2) พัฒนาความสัมพันธ์ (3) พัฒนาระบบการจัดการความรู้ และ (4) กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (เสรี พงศ์พิศ, 2544 : 13)

นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียม

ความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรก็ตามก็มีการตั้งข้อสังเกตว่าลักษณะชุมชนชนบทของไทย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ได้น้อย แต่ลักษณะเฉพาะของชาวชนบทไทย คือ การมีความสัมพันธ์กันในชุมชนอย่างแนบแน่น เนื่องจากครอบครัวในชุมชนชนบทนั้นเป็นครอบครัวขยายที่ผูกพันกันอย่างใกล้ชิดพลัดส่วนนี้จึงเป็นกลุ่มพลังที่ควรให้ความสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนในทุกชุมชน (วิรัช วิรัช นิภาวรรณ, 2549 : 223) รวมทั้งการพึ่งพาอาศัยในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้าวของที่เห็นได้ชัด และหลายแห่งยังทำกันอยู่อย่างแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ชาวบ้านทำนาจะเก็บข้าวเอาไว้เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนหรืออาหารการกิน การแลกเปลี่ยนมักทำกันตามกลุ่มเครือญาติ กลุ่มคนรู้จัก และที่สำคัญที่สุดมักจะมีคนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นอนแพ้น หรือเครือข่ายผู้คนในอาชีพเดียวกัน เช่น หมอยาที่ไปมาหาสู่กัน แลกเปลี่ยนยาที่หายากหรือหาในท้องถิ่นของตนเองไม่ได้ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 42) สิ่งเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง ทุนทางสังคมไม่เหมือนกับทุนประเภทอื่น ๆ เนื่องจากทุนทางสังคมอยู่อย่างถาวรภายในโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในขณะที่โครงสร้างความสัมพันธ์จะช่วยสร้างกฎเกณฑ์ระหว่างตัวแสดงทางสังคม สร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่น่าไว้วางใจ เปิดช่องทางสำหรับข้อมูลข่าวสาร และยังช่วยสร้างบรรทัดฐานและกำหนดบทลงโทษต่อรูปแบบพฤติกรรมทางสังคม ดังนั้นทุนทางสังคมจะเป็นลักษณะขององค์การทางสังคม เช่น เครือข่าย บรรทัดฐาน และความไว้วางใจทางสังคมที่ได้อำนวยความสะดวกให้เกิดการประสานงานและการร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และทุนทางสังคมเป็นโมตรัสจัตที่มีต่อกัน ที่เกิดจากโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและมักนำมาใช้เพื่อทำให้การปฏิบัติการต่าง ๆ สะดวกขึ้นสำหรับการจัดการความรู้ในบริบทขององค์การ หมายถึง กระบวนการของการสร้างความรู้ การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ (M. Alavi, 2001 : 17)

ในมุมมองของนักวิชาการไทย อธิบายว่าการจัดการความรู้ หมายถึง การยกระดับความรู้ขององค์การเพื่อสร้างผลประโยชน์จากต้นทุนทางปัญญา โดยเป็นกิจกรรมที่ซ่อนและกว้างขวาง (วิจารณ์ พานิช, 2549 : 68) หรือคำนิยามว่าเป็นการจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคน หาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกแต่งให้ง่ายต่อการใช้สอยและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้คงงาม และใช้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและกาลเทศะยิ่งขึ้น มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้น จากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ดังนั้นการจัดการความรู้จึงไม่ใช่เพียงเกิดขึ้นได้ภายในองค์กรแห่งใดแห่งหนึ่งเท่านั้น แต่สามารถเกิดได้ในชุมชน (ประเวศ วะสี, 2550 : 47)

ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

มองเห็นปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุลส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหยุดชะงักไม่เจริญเติบโต เพราะไม่มีโอกาสพัฒนาตัวเองเป็นเวลายาวนาน ทั้งจากการที่ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาใน วิธีที่ตนเองเคยเป็นมา

เพราะเมื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ ได้ทอดทิ้งความรู้ของชาวบ้านและเบียดด้วยความรู้สมัยใหม่ โดยการพยายามเปลี่ยนชาวบ้านจากการให้คุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น มาให้คุณค่ากับความรู้ที่มีหลักการ มีความชัดเจนกว่า ได้ผลเร็วกว่าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไรก็ตามยังพบว่ายังมีองค์กรชุมชนที่มีการสืบทอดและดำรงวิถีชุมชนอยู่ เป็นเพราะท้องถิ่นมีความรู้อันเกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติจริง มีการสั่งสม สืบทอดปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้ใหม่ตลอดเวลา และการจัดการความรู้ภายในองค์กรชุมชน ส่งผลให้เกิดสถานะที่องค์กรชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ นั่นคือการรู้จักตนเอง รู้จักศักยภาพ และมั่นใจในความรู้ของตนเอง (ยุวณูชิตินนะลักษณ์, 2549 : 187)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการศึกษาการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 4 ด้าน 1) การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ 3) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4) การพึ่งตนเองด้านสังคม แต่ยังคงขาดการรวบรวมองค์ความรู้การดำเนินงานทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ไปปรับชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการดำเนินงานทางสังคมและการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชนให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอแบบบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่องค์กรชุมชนเหล่านั้นใช้เป็นเครื่องมือดำเนินงานทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นองค์ความรู้ใหม่ให้สังคมนำไปปรับใช้ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงลึกถึงประเด็น เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะขององค์กรชุมชนและอาจนำมาเป็นแนวทางในพัฒนาองค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนขององค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองและเป็นตัวแบบบูรณาการดำเนินงานทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนอย่างยั่งยืนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรชุมชนที่ยั่งยืนตามแนวพุทธได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

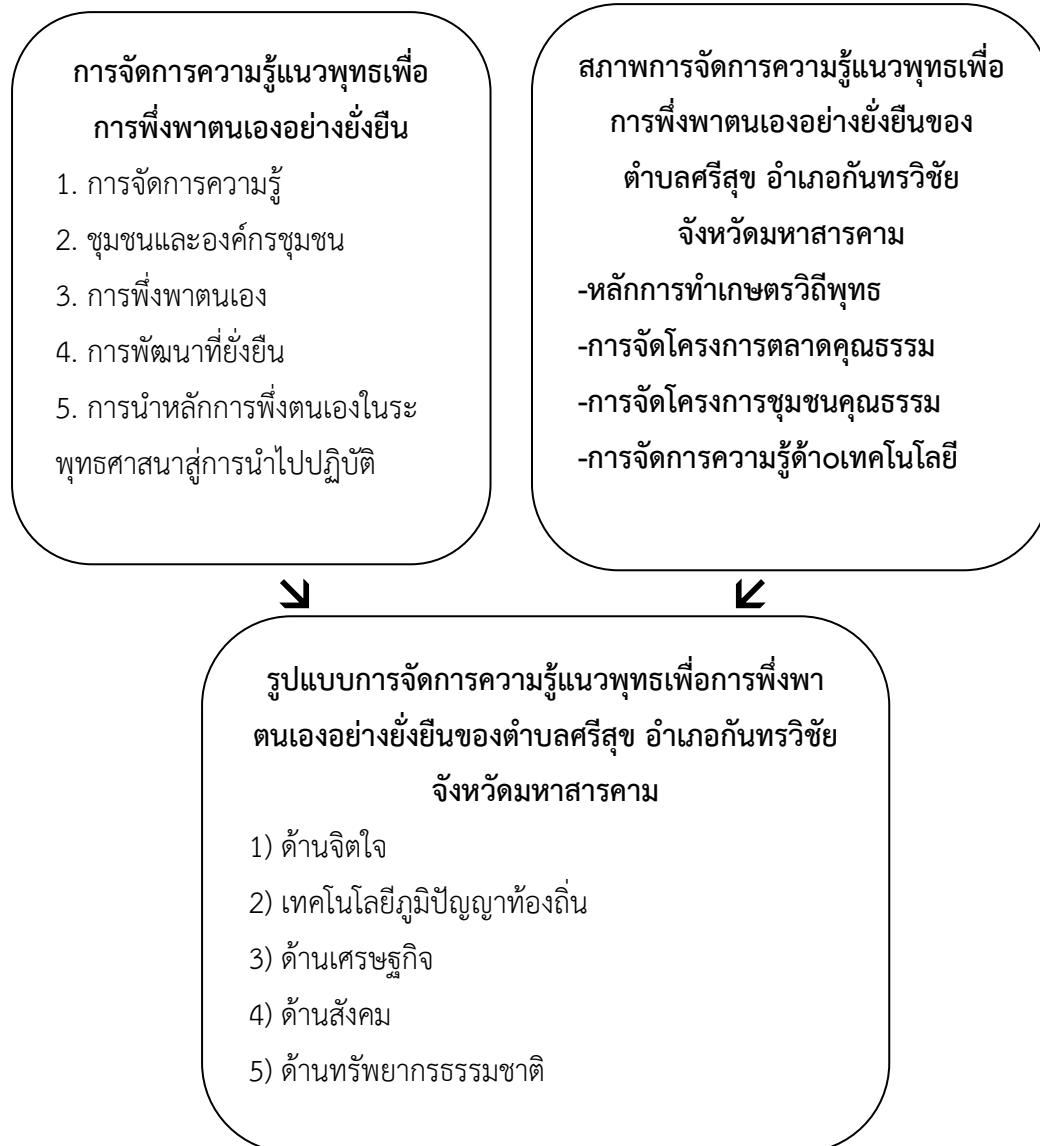
การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา เอกสารการวิจัย และโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) จำนวน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรที่ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้ เป็นพระสงฆ์สามเณร ผู้นำชุมชน นักพัฒนา ชุมชนประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการ ประชาชนทั่วไป จำนวน 35 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์สามเณร	จำนวน 5 รูป
-พระสงฆ์นักพัฒนา	จำนวน 3 รูป
-พระคิลานุปัฏฐาก	จำนวน 2 รูป
2. ผู้นำชุมชน	จำนวน 5 คน
-ปราชญ์ชาวบ้าน	จำนวน 2 คน
-ผู้นำท้องถิ่น	จำนวน 2 คน
-ผู้แทนสถาบันการศึกษา	จำนวน 1 คน
3. นักพัฒนาชุมชน	จำนวน 3 คน
-นักวิชาการสาธารณสุข	จำนวน 1 คน
-นักวิชาการสิ่งแวดล้อม	จำนวน 1 คน
-นักวิชาการเทคโนโลยี	จำนวน 1 คน
4. ประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการ	จำนวน 12 คน
5. ประชาชนทั่วไป	จำนวน 10 คน

โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย สรุปและนำเสนอ ผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้จะเน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทราบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1.การจัดการความรู้แนวเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรรมยั่งยืนกับ ระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ซึ่งมีรากฐานอยู่ที่การวิจัยทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ ชุมชนเข้มแข็ง ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้นเริ่มต้นขึ้นที่การพูดถึงสังคมของคน โดยตระหนักว่าชีวิตคนนั้นเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันกับโลกธรรมชาติภายนอก โดยมี “อาหาร” เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่ง ดังกล่าว ในแง่โลก ธรรมชาติ ที่ผลิตอาหารและชีวิตคน จึงเป็นสามสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแยกออกจากกันไม่ได้ การทำลายธรรมชาติ เป็นการทำลายชีวิตคนด้วย ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ วัดป่าคำ อาศัยหลักอุตุนิยาม และพีชนิยาม คือพีชมีอยู่แล้วเพียงรู้จักนำเอาพีชมาทำอย่างไรให้เกิดการงอกงาม โดยอาศัยอุตุนิยามคือ น้ำ ดิน ลม ใน การทำให้พีชเจริญเติบโตนั่นเอง

วัดโพธิ์ศรี ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้นำหลักพุทธธรรมต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชเกษตรแนวพุทธ โดยอาศัยหลักของธรรมชาติ ไม่ว่า คน สัตว์ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ล้วนต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น ได้ปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ผสมผสานกัน ไม่ได้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น แปลงนี้ ตรงนี้ จะปลูกพืชชนิดใดบ้าง ที่จะอิงอาศัยกันได้ เช่น รดน้ำพืชชนิดนี้แล้ว พืชชนิดที่ปลูกไว้ใกล้เคียงสามารถ พึ่งพาอาศัยน้ำด้วยกันได้ พึ่งพาร่มไม้ของต้นไม้ใหญ่ได้จึงจะเจริญเติบโต ให้ผลผลิตได้มาก เช่น ต้นพริก ต้อง ปลูกในสถานที่ไม่ถูกแดดมากเกินไป หรือในร่มมากเกินไป และทำดินเสียให้เป็นดินดี เช่น การทำดินทรายให้ เป็นดินดีด้วยการผสมกลบ และมูลสัตว์ ให้เข้ากันกับดินทราย จนเกิดเป็นดินดี นำไปใส่วงบ่อ หรือที่ต่าง ๆ สำหรับปลูกพืชได้อีกด้วย เป็นการทำการเกษตรแนวพุทธแบบพึ่งพา เป็นการเกษตรแบบอิงอาศัยกันคือ ความสัมพันธ์ขององค์ธรรมทั้งหลายซึ่งอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ผลผลิตจากวัดโพธิ์ศรี ตำบลศรีสุข อำเภอกันทร วิชัย จังหวัดมหาสารคามนำไปจำหน่าย ณ ตลาดชุมชนและตลาดในเมือง โดยผู้ที่ได้รับผิดชอบจากศูนย์พัฒนา คุณธรรม รายรับที่ได้รับก็นำมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าดำเนินการงานส่วนหนึ่ง อีกส่วนบำรุงพระภิกษุ สามเณรด้านปัจจัย 4 รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการต้อนรับคณะบุคคล สถาบัน ที่มาศึกษาดูงาน โดยหลักแล้ววัด โพธิ์ศรีต้องการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรแนวพุทธ เป็นวิทยาทานแก่คนในชุมชนและอื่น ๆ ซึ่งเมื่อศึกษา ดูงานแล้วจะเกิดแนวคิดนำไปสานต่อเป็นเครือข่ายเกษตรแนวพุทธ ซึ่งให้เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาทาง การเกษตรอีกทางหนึ่งแก่เกษตรกรในสังคมไทย

หลักการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของวัดโพธิ์ศรี ตำบลศรีสุข เน้นให้ ผู้อบรมได้รับธรรมะ และประยุกต์ใช้ในการเกษตร เพราะการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จนั้น ล้วนต้องอาศัย หลักธรรมข้อใดข้อหนึ่ง เช่น อิทธิบาท 4 เพราะวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาชุมชนทำได้หลายวิธี แต่การ ทำให้ชุมชนของเรามั่นคงและยั่งยืนในอนาคต ต้องคำนึงโดยการพึ่งพาตนเองและเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ ชุมชนเข้มแข็ง เพราะว่าพระพุทธศาสนาสอนให้มีความขยัน อดทน และประหยัด รู้จักพึ่งพาตนเองได้ เข้าใจ

ในพระพุทธศาสนา ว่าเป็นศาสนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับสังคมอยู่ตลอด พระพุทธศาสนา มีคำสอนที่เอื้อเพื่อให้ทุกคน สรรพสัตว์ได้รับประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมเพื่อบุคคลอื่น ไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อบุคคล แต่เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อทุกคนได้เข้าถึง เพื่อประโยชน์สุขในการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะมนุษย์เท่านั้น หากรวมถึงสรรพสัตว์ทั้งปวง

2. สภาพการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การจัดการความรู้เชิงพุทธเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธศาสนาของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสิ่งกระตุ้นหรือลดทอนความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน เช่นการมีกระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ของคนในชุมชน หรือ การมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ในชุมชน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนมีบรรยากาศสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์คือบรรยากาศสร้างสรรค์ชุมชนสามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในชุมชนได้ โดยเสริมสร้างบรรยากาศของความหลากหลายทางความคิด ประสพการณ์ความสามารถ และรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ชุมชนต้องมีความเข้าใจในบริบทของตนเอง พร้อมทั้งมีการเปิดรับและเชื่อใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่เป็นไปได้ โดยปราศจากคำวิพากษ์วิจารณ์และการตำหนิ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน วิธีการทำความเข้าใจในบริบทของตนเองจินตนาการถึงบริบทใหม่ในอนาคต โดยสร้างชุดความคิดใหม่ที่เป็นไปได้ทั้งหมดซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การคิดในกรอบเดิมหรือในบริบทเดิมไม่สามารถสร้างแรงกระตุ้นใหม่ที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนได้ คิดหาความเป็นไปได้ทั้งหมดด้วยคำถามปลายเปิด เช่น อะไรเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ของเรา อะไรที่อาจเป็นทางเลือกของเรา เราควรดำเนินการต่อไปอย่างไร ให้ความสำคัญต่อพลังของอนาคตที่สร้างสรรค์ ไม่เริ่มต้นจากปัญหาเดิมหลีกเลี่ยงการตำหนิ และเริ่มต้นจากมุมมองที่ดี เช่น ชุมชนในอนาคตที่เราควรมองดูเป็นเช่นไรและให้ความรู้สึกเช่นไร ในอนาคต เราจะทำให้คำจำกัดความชุมชนของเราอย่างไร

ในการการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธศาสนา จึงต้องคิดถึง การปรับเปลี่ยนบริบท และเปิดรับต่อวิธีการหรือยุทธศาสตร์ การดำเนินงานต่างๆ ที่มีผู้เสนอ โดยมุ่งสู่เป้าหมายให้ชุมชนอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน สร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ของชุมชนจะถักทอความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชนชุมชนที่มีวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ จะไม่มองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นปัญหา แต่จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความงอกงามตามธรรมชาติของชุมชนและสมาชิกและตระหนักว่าความไร้ระเบียบเป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ก่อเกิดขึ้นจากความซับซ้อน ชุมชนเป็นระบบที่มีชีวิตจากการรวมตัวกันของสมาชิกและกลุ่ม มีการเรียนรู้ มีการเกิดขึ้น การเติบโตและการเพิ่มพลังของชุมชนวิธีการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ใช้สารสนเทศเป็นแรงกระตุ้นที่ให้ข้อมูลแก่ ชุมชนและทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างและเติมพลังการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน ให้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีการสื่อสารซึ่งกัน

และกันมีการเลื่อนไหลของข้อมูล เป็นการปลดปล่อยพลังของชุมชนด้วยการคาดการณ์ล่วงหน้าและการแบ่งปัน การพูดคุยบนฐานของข้อมูลที่แท้จริงจะทำให้เกิดความไว้วางใจและเสรีภาพในการมีส่วนร่วมไม่เกิดความขัดแย้ง

3. รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการทำให้ชาวบ้านในสังคมได้รู้จักการพึ่งตนเอง คือการใช้ศักยภาพหรือความสามารถที่มีอยู่ในตนให้เกิดประโยชน์รวมทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเป็นการรักษาระบบธรรมชาติให้เกิดสมดุล ชาวบ้านก็มีความสุขกับการได้เป็นผู้สร้างอาชีพและรายได้ ทำให้มีความเป็นอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ต้องทุกข์ใจมากกับการดิ้นรนหาเงินมาเลี้ยงชีพและการใช้สิ่งของเกินความจำเป็น ในส่วนของสังคมทำให้ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกัน ได้แนวคิดใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กัน เป็นการได้สร้างสังคมแห่งเกษตรกรรมยุคใหม่ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นชุมชนเข้มแข็ง เพราะชาวบ้านมีเวลาให้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และทำอย่างมีความหวังกำลังใจ ไม่ใช่ทำตามยถากรรมเหมือนกับที่บรรพบุรุษได้ทำกันมาในอดีต ดังนั้น โอกาสที่จะติดอบายมุขจึงมีน้อยมาก เพราะเมื่อเศรษฐกิจดีพอใช้ได้ ไม่มีปัญหาเรื่องหนี้สินมากชาวบ้านก็ไม่ต้องหาเงินโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ดื่มสุราแก๊งค์ครอบครัวก็ไม่ค่อยทะเลาะเบาะแว้งกันเพราะปัญหาความยากจน ปัจจัยสำคัญแห่งความสามัคคีคือชาวบ้านได้พบปะทำงานร่วมกันอยู่เป็นประจำ ทำให้มีความเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้หมู่บ้านไม่มีปัญหาในผู้วิจัยสามารถจะสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ด้านจิตใจ** จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในของตำบลศรีสุข แม้จะประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการทำงาน แต่พร้อมพยายามจะแก้ไขปัญหานั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยสติสัมปชัญญะ ดังนั้น จึงมีจิตใจที่เข้มแข็งในการต่อสู้ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงชีพ เพราะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ฝึกหาความรู้ในทางธรรมะด้วยการอ่านหนังสือ หรือด้วยการสนทนาและสอบถามท่านผู้รู้เป็นประจำ นอกจากนี้ ยังติดตามข่าวสารต่างๆ ทางวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้เท่าทันต่อเหตุการณ์ ทั้งไม่หวั่นเกรงต่อภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงไม่มีความรู้สึกลอยๆ ได้ อยากมี จนเกินฐานะและความสามารถของตนเอง

2. **ด้านเศรษฐกิจ** จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ทั้งจากการประกอบอาชีพหลักสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และประกอบอาชีพเสริมทำให้มีรายได้ภายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น มีเงินเหลือเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น และมีการวางแผนรายรับ-รายจ่ายไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา

3. **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนมีแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและชุมชนอย่างเพียงพอตลอดปี ภายในชุมชนมีสภาพธรรมชาติแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์เนื่องจากประชาชนช่วยกันดใช้สารเคมีในทางการเกษตร เช่น มีการปลูกผักสวนครัวต่างๆ ที่ปลอดสารพิษ ด้วยการใช

ปุ๋ยธรรมชาติ หรือวิธีการอื่นๆ เพื่อช่วยบำรุงรักษาดินให้มีสภาพดี และเลี้ยงเปิด ไก่ในพื้นที่ว่าง หรือเลี้ยงปลา ปลุกผักบุง ผักกระเฉดไว้ตามร่องสวนหรือในสระหลังบ้าน ดังนั้น ในชุมชนจึงมีพื้นที่และสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์ และยังให้ความสำคัญในการนำต้น/ไม้ไผ่ ต้น/ใบกล้วย ใบเตยต้นกก หรือวัตถุดิบอื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างประหยัด

4. ด้านเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีเครื่องมือที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม คำนวณเพียงพตามความต้องการ และเกิดประสิทธิภาพ เพราะได้นำเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ถูกหลักวิชาการ มีราคาไม่แพงมาใช้เพื่อช่วยผ่อนแรง มีความสะดวก รวดเร็ว หรือลดเวลาในการผลิต สามารถเพิ่มจำนวนการผลิตได้มากขึ้นนอกจากนี้ ยังมีการประยุกต์ใช้เครื่องมืออื่นๆ แบบภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมแก่การทำงานของตน เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รวมถึงเป็นทั้งผู้รับและผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในครอบครัวและในท้องถิ่น

5. ด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า ประชาชนพร้อมสมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างก็มีความรักใคร่กลมเกลียว สัมผัสสามัคคีกัน เพื่อนบ้านในชุมชนยังยึดมั่นและร่วมกันปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และขนบธรรมเนียมประเพณี ทุกคนยังให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม เช่นร่วมตัดสินใจ และส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของชุมชน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองให้เจริญสู่ความอยู่เย็นเป็นสุข ชาวบ้านในชุมชนมีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และชาวบ้านในชุมชน หรือในบ้านใกล้เคียงยังมีความห่วงใย เอื้ออาทร และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งในยามทุกข์และสุข

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รูปแบบพุทธพัฒนาชุมชนเข้มแข็งคือ ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทุกด้าน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดและเสริมด้วยการช่วยเหลือจากภายนอกเท่าที่จำเป็น การพัฒนาเป็นการทำให้เกิดความเจริญขึ้นหรือดีขึ้น ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจจึงจะเรียกว่าเป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์เพราะชีวิตประกอบด้วยกายและจิตใจ ฉะนั้นหากได้รับการพัฒนาจะขาดส่วนหนึ่งไปก็ไม่สามารถที่จะเรียกว่าเป็นพัฒนาที่ดีหรือเป็นชีวิตที่สมบูรณ์การพัฒนาชุมชน หมายถึง การปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ของชุมชนรวมทั้งมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความเจริญด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองตามแนวทางที่ชุมชนต้องการโดยความคิดริเริ่ม การพึ่งพาตนเอง และความร่วมมือกันของชุมชน และระหว่างรัฐกับราษฎร ถ้าจำเป็นก็อาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน การพัฒนาชุมชน เป็นการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านนั้น คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมีแบบแผนและไปทิศทางที่ดีกว่าเดิมการพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะทำให้ชีวิตทุก ๆ

ด้านของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าขึ้นพร้อม ๆ กัน เน้นว่าการพัฒนาชุมชนนั้นควรเป็นไปเพื่อ “คุณภาพชีวิต” ในทุก ๆ ด้านอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและต้องเป็นขบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องยาวนาน

2. สภาพการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธศาสนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อพึ่งพาตนเองและสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยในครั้งนี้ไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทาง ในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน

3. รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ใช้ฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ คือ ด้านปรัชญา ด้านโครงสร้าง และด้านกระบวนการกล่าวคือ พระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงต่างมีปรัชญาอันประกอบด้วยหลักการและอุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืนประสานเชื่อมโยงกัน คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูงคำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นองค์รวมไม่มองเรื่องของเศรษฐกิจแบบแยกเป็นส่วน ๆ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาโดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สัมมาวาจา วิสสุจริต สัมมากรรม มั่นคงสุจริต สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ไม่ประมาท ยึดหลักความสมดุล 3 ประการ คือ ความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ และวัตถุกับจิตใจ

ชุมชนเข้มแข็งในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้นเริ่มต้นขึ้นที่การพูดถึงสังคมาของคณา โดยตระหนักว่าชีวิตคนนั้นเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันกับโลกธรรมชาติภายนอก โดยมี “อาหาร” เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่ง ดังกล่าว ในแง่นี้ โลกธรรมชาติ ที่ผลิตอาหารและชีวิตคน จึงเป็นสามสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแยกออกจากกันไม่ได้ การทำลายธรรมชาติเป็นการทำลายชีวิตคนด้วย ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ วัดป่านาจา อาศัยหลักอุตุนิยาม และพิชนิยาม คือพิชฌมอยู่แล้วเพียงรู้จักนำเอาพิชฌมาทำอะไรให้เกิดการองกาม โดยอาศัยนำหลักพุทธธรรมต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชเกษตรแนวพุทธ โดยอาศัยหลักของธรรมชาติ ไม่ว่า คน

สัตว์ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ล้วนต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น ได้ปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ผสมผสานกัน ไม่ได้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น แปลงนี้ตรงนี้ จะปลูกพืชชนิดใดบ้าง ที่จะอิงอาศัยกันได้ เช่น รดน้ำพืชชนิดนี้แล้ว พืชชนิดที่ปลูกไว้ใกล้เคียงสามารถพึ่งพาอาศัยน้ำด้วยกันได้ พืชพาร่มไม้ของต้นไม้ใหญ่ได้จึงจะเจริญเติบโต ให้ผลผลิตได้มาก เช่น ต้นพริก ต้องปลูกในสถานที่ไม่ถูกแดดมากเกินไป หรือในร่มมากเกินไป และทำดินเสียให้เป็นดินดี เช่น การทำดินทรายให้เป็นดินดีด้วยการผสมแกลบ และมูลสัตว์ ให้เข้ากันกับดินทราย จนเกิดเป็นดินดี นำไปใส่วงบ่อ หรือที่ต่าง ๆ สำหรับปลูกพืชได้อีกด้วย เป็นการทำการเกษตรแนวพุทธแบบพึ่งพา เป็นการเกษตรแบบอิงอาศัยกันคือ ความสัมพันธ์ขององค์ธรรมทั้งหลายซึ่งต้องอาศัยกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการความรู้แนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ หรือให้บริการด้านวิชาการ แก่ประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการทางานร่วมกันของชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการยิ่งขึ้น
2. ภาครัฐควรส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนรวมถึงการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในท้องถิ่นด้วย
3. ภาครัฐ ควรปลูกฝังการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนให้ประชาชนรู้จักประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัว และให้รู้จักมีการวางแผนรายรับ - รายจ่ายไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประชาชนควรมีเครื่องมือที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเหมาะสม คำนวณเพียงพอตามความต้องการ และใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
2. ประชาชนควรศึกษาการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจและน้อมนำมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง มั่นคง และยั่งยืน
3. ประชาชนควรมีแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและชุมชน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างเพียงพอตลอดปี
4. ประชาชน เมื่อมีปัญหา ควรแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน
3. ควรศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เชิงพุทธตามแนวพุทธเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ที. เมเยอร์. (2550). *อนาคตของสังคมประชาธิปไตย*. แปลโดยสมบัติ เบญจศิริมงคล, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เอส. บี. คอนซัลติ้ง.
- ประเวศ วะสี, (2550). *การจัดการความรู้: กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม,
- เสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพินิจ. (2544). *วิสาหกิจชุมชน แผนแม่บท แนวคิดแนวทาง ตัวอย่าง ร่างพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์
- เสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพินิจ. (2548). *เครือข่าย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาhekิจชุมชน,
- วิจารณ์ พานิช. (2549). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.
- ยุวณู ทินนะลักษณ์, (2549). *ปริศนาภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทย์ทรรศน์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2549). *การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช.
- Manville, (2001). *Learning in the New Economy*. Leader to Leader.
- M. Alavi, and D.E.Leidner. (2001), “ Review : Knowledge Management and Knowledge Management System : Conceptual Foundations and Research Issues” . MIS Quarterly, Vol.27 (January 2001)

การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบซินเนคติกส์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

**Learning Management of Synectics Instruction Model for Developing
Creative Writing Skills of Matthayomsuksa 1**

พรรณภา แสงยรรักษ์ และ กาญจนา วิชญาปกรณ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Punnapa Saengyaruk and Kanchana Wichayapakorn

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author E-mail :Punnapas63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ 2) เปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม จำนวน 34 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายคือการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ 2) แบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน มีค่า IOC อยู่ที่ 0.96 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบซินเนคติกส์มีค่า IOC ของแบบสอบถามความพึงพอใจที่ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test แบบ Dependent

ผลวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมแผนจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66, S.D=0.32$) 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 11.26 และ 15.38 ตามลำดับ คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{x}=3.85, S.D=0.12$)

* วันที่รับบทความ: 6 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 20 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2565

Received: April 6, 2022; Revised: April 20, 2022; Accepted: April 25, 2022

คำสำคัญ : การเขียนเชิงสร้างสรรค์; การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์; การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์

Abstracts

The objectives of the research were 1) to create and develop the lesson plan about creative writing skills through using the Synectics Instruction Model of Matthayomsuksa 1 students who had studied Basic Thai Language 2, 2) to compare the creative writing skills between pre-test and post-test of Matthayomsuksa 1 students who studied Basic Thai Language 2 by using the Synectics Instruction Model, and 3) to examine the questionnaire for Matthayomsuksa 1 students' satisfaction towards the Synectics Instruction Model approach. The sample of the research was 34 students who studied in Matthayomsuksa 1 at Santikhiri Witthayakhom School. The sample was drawn from one of five classes using the sample random sampling method. The research instruments used to collect the data consisted of 1) the lesson plans of the creative writing skills using the Synectics Instruction Model, 2) pre and post assessment of creative writing skills that had an IOC compliance index of 0.96, and 3) the questionnaire of students' satisfaction towards the Synectics Instruction Model approach and the IOC consistency Index of the satisfaction questionnaire was 0.86. The statistics for analyzing the data concluded basic statistics, mean, standard deviation, and the t-test for dependent samples.

The research findings indicated that 1) the lesson plans average score was found at the highest level ($\bar{x}= 4.66, S.D=0.32$) 2) the creative writing skills' comparison between pre-test and post-test of Matthayomsuksa 1 students in Basic Thai Language 2 class was 11.26 and 15.38, respectively. The post-test was higher than pre-test was .05 level of statistical significance, and 3) the result of questionnaire for Matthayomsuksa 1 students' satisfaction was found to be a high level ($\bar{x} = 3.85, S.D= 0.12$).

Keywords: Creative Writing Skills; The Development of Creative Writing Skills; Synectics Instruction Model

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมไทย ที่ก่อให้เกิดเอกภาพ เป็นความภูมิใจของคนในชาติ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน วิชาภาษาไทยจึงเป็นหนึ่งในวิชาที่สำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้บรรจุไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิชาภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ก่อนนำไปต่อยอดในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องด้วยต้องอ่าน เขียนภาษาไทยได้ก่อน จึงจะสามารถเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ได้ ดังนั้นในรายวิชาภาษาไทย ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะสำคัญ 4 ทักษะได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยทักษะการเขียนกล่าวได้ว่าเป็นทักษะที่สื่อสารได้ยาก เพราะตัวอักษรไม่มีเสียง ไม่มีท่าทางประกอบเวลาผู้รับสารได้อ่านสารดังที่ สนิท ตั้งทวี (อ้างถึงในณัฐธิดา จิตตะคาม 2561 : 10) ได้กล่าวถึง ทักษะการเขียนว่า เป็นทักษะที่ค่อนข้างยากที่สุด เพราะการเขียนเป็นการสื่อสารที่มีขั้นตอนหลายอย่าง เช่น ผู้เขียนจะต้องนึกคิดเสียก่อนที่จะเขียน ควรจะเขียนอย่างไรจึงจะตีความ ตรงกับความนึกคิด ผู้อ่านที่จะอยู่ในฐานะรับความรู้ และความนึกคิดของผู้เขียนต้องอาศัยสาร หรือตัวอักษรที่ผู้เขียนส่งมา ถ้าผู้อ่านไม่สามารถสื่อความหมายจากตัวอักษรได้ ตรงกับความต้องการของผู้เขียน ก็แสดงว่าได้เกิดปัญหาในการสื่อสารขึ้นแล้ว แต่ถึงแม้ว่าทักษะนี้จะยากเพียงใดแต่ก็ยังเป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ และใช้ประโยชน์ได้มากในการดำเนินชีวิต ดังที่ นฤมล ม่วงไทย (2543 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการเขียนไว้ว่า การเขียนนับเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกคนที่ใช้ในการสื่อสารเรียนรู้และการประกอบอาชีพจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเขียนให้ดีขึ้นฝึกฝนการเขียนอยู่เสมอรู้จักแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ให้ทันต่อโลกและเหตุการณ์

ทักษะการเขียนที่ได้กล่าวมาข้างต้น มิได้หมายถึงการเขียนที่เคร่งเครียด หรือมีแบบแผน ขนบที่เคร่งครัดแบบงานเขียนวิชาการเท่านั้น แต่งานเขียนประเภทขบขัน จรรโลงใจ ให้กำลังใจก็มีอยู่มาก ดังที่ผู้เรียนมักเห็นในหนังสือนวนิยาย เรื่องสั้น หนังสือที่ให้ความบันเทิง ซึ่งงานเขียนแนวนี้ไม่เพียงให้ความสุข ความรู้เท่านั้น แต่ผู้เรียนสามารถนำมาเป็นอาชีพในอนาคตได้ เช่นนักเขียนบท นักเขียนนิยายออนไลน์ นักเขียนสารคดี เป็นต้น ในการจะก้าวเข้าสู่อาชีพที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น ผู้เรียนจะต้องได้เรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อน เนื่องด้วยการเขียนแบบนี้ต้องใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ดังคำกล่าวของ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2547 : 3) ที่กล่าวว่า การเขียน เชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่มโดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการ และ ประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน ผู้เขียนจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตน เพื่อแสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้จากประสบการณ์ และสื่อออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ ความคิดของผู้เขียน เมื่อผู้เขียนสามารถเรียบเรียงความคิด ความรู้ จากประสบการณ์ของตนเองออกมา เป็นภาษาเขียนแล้ว ก็จะต้องใช้ภาษาเขียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อที่จะสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของทักษะการเขียน ที่มุ่งให้ผู้เรียนถ่ายทอดความคิดผ่านจินตนาการของตนเอง ไม่คัดลอกงานเขียนจากผู้อื่น ผู้เรียนได้ฝึกฝนจนชำนาญ

การเรียนรู้ในเรื่องของการเขียนเชิงสร้างสรรค์แม้ถูกบรรจุในตัวชี้วัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากประสบการณ์สอนของผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนประสบปัญหาการใช้คำไม่ถูกต้อง เช่น การใช้คำเดิมซ้ำ ๆ ในหลายจุด ผู้เรียนไม่สามารถวางโครงเรื่องก่อนเขียนได้ ผู้เรียนขาดจินตนาการ

ในการเขียน ขาดการใส่อารมณ์ความรู้สึกลงไปในเรื่อง ขาดการเชื่อมโยงเหตุการณ์เป็นต้น เห็นได้ชัดจากจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 ฉบับที่ 5 ค่าสถิติแยกตามสาระการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ยทางทักษะการเขียนที่ 19.66 และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ฉบับที่ 5 ค่าสถิติแยกตามสาระการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยทางทักษะการเขียนที่ 19.90 แม้ว่าทั้งสองปีย้อนหลังจะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ทักษะการเขียนยังน้อยกว่าระดับประเทศ เป็นสาเหตุที่ต้องเร่งพัฒนา

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเทคนิค วิธีการแก้ปัญหาและพบว่าทักษะการคิดมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และการใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการเขียน มีมายาวนาน อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ได้ผลและใช้มาจนถึงปัจจุบัน คือการสอนตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) Gordon (อ้างถึงในอดิศักดิ์ สรรคบุรานุรักษ์ และ ธนาเทพ พรหมสุข , 2560 : 2555-2556) ได้กล่าวถึงขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดที่ได้ใหม่ ไปใช้ในการทำงานของตนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด มีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่ใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เข้ามาพัฒนาความสามารถผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น พล พิมพิโพธิ์ (2561 : 81) ทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ และเจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์เป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีค่าร้อยละ 80.20 3) งานเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) เจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับณัฐนิชา จิตตะคาม (2561 : 57) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ผลวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ทักษะการเขียนเชิง

สร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

จากการศึกษาค้นคว้าด้านสภาพปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้รูปแบบซินเนคติกส์เข้ามาแก้ปัญหาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีจินตนาการในการเขียน มีอิสระทางความคิด และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทย พื้นฐาน 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสันติศิรินทร์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย จำนวนนักเรียน 152 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 34 คนซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก (Cluster Random Sampling) จากห้องเรียนทั้งหมด 5 ห้อง จำนวนนักเรียน 152 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

2.1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ จำนวน 2 แผน

2.2. แบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบ
อัตนัย จำนวน 1 ข้อ

2.3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการ
สอน แบบซินเนคติกส์

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

**1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบซินเนคติกส์**

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนสันติศิรินทร์วิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
1.2 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3 ศึกษาเนื้อหาที่นำมาใช้ในการสอน เกี่ยวกับการเขียนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และ
ความคิดสร้างสรรค์

1.4 วิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สำหรับเนื้อหาที่จะใช้ในการทดลอง คือ หน่วยที่ 3
เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์

1.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์
เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 2 แผน ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนบรรยายประสบการณ์ จำนวน 3 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 คาบ

โดยแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ประกอบด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) สาระ
- 2) มาตรฐานการเรียนรู้
- 3) สาระสำคัญ
- 4) จุดประสงค์การเรียนรู้
 - (1) ด้านความรู้
 - (2) ด้านทักษะ/กระบวนการ
 - (3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 5) สาระการเรียนรู้
- 6) กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

- (1) ขั้นนำ
 - (2) ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรง
 - (3) ขั้นการสร้างอุปมาบุคคล
 - (4) ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง
 - (5) ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง
 - (6) ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน
- 7) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้
 - 8) การวัดและประเมินผล
 - 9) บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน . โดยตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ ตามแบบประเมินความเหมาะสม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต โดยพิจารณาระดับความเหมาะสมในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเกณฑ์ขั้นต่ำในการพิจารณาว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมต้องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00

1.8 นำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์คะแนน

2. แบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาและทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้แกนกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สารที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิธีการสร้างแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

2.3 ศึกษาเกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะต่าง ๆ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

2.4 สร้างแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์แบบอัตนัยและเกณฑ์การให้คะแนน โดยใช้ทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์จำนวน 2 ข้อ

2.5 นำแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

2.6 เสนอแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบการใช้ภาษา ความถูกต้องของข้อความ (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) กับตัวชี้วัดโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

2.7 นำผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ได้ผลอยู่ที่ 0.96

2.8 นำแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเกณฑ์ให้คะแนน ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.9 นำคะแนนของนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์คะแนนจากการทำแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 2 ข้อ นำผลคะแนนมาหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแบบอัตนัย 2 ข้อ ตามวิธีของ D.R. Whitney และ D.L. Sabers

2.10 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ใช้วิธีหาค่า Coefficient Alpha (α) ของครอนบาค Cronbach

2.11 เลือกแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 1 ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกได้ดีกว่าไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.12 นำแบบประเมินทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มาใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแบบซินเนคติกส์

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยกำหนดเป้าหมายความพึงพอใจต่อการเรียน 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา และ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

3.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แยกเป็น 3 ด้าน จำนวน 10 ข้อ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.4 เสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อดูความถูกต้อง ความเหมาะสมและ ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชีวิตด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ เป็นการหาดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IOC โดยมีเกณฑ์การให้ คะแนนดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงตามพฤติกรรมชีวิตด้านความพึงพอใจ

ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามวัดตรงตามพฤติกรรมชีวิตด้านความพึงพอใจ

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามวัดตรงตามพฤติกรรมชีวิตด้านความพึงพอใจ

3.5 นำผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ ได้ผลอยู่ที่ 0.86

3.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

3.7 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย 2 เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 นัดหมายผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย 2 เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ให้กับผู้เชี่ยวชาญตามวันและเวลาดังกล่าว นัดหมายวันและเวลาในการรับแบบประเมินความเหมาะสมคืน

1.2 รับแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย 2 เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบคืนตามวันและเวลาที่นัดหมาย เพื่อนำไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.3 ปรับปรุง พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย 2 เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ เพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบซินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว และบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ทำการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้กับกลุ่มทดลอง ในรายวิชา ภาษาไทย พื้นฐาน 2 โดยใช้ระยะเวลา คือ 6 คาบ สัปดาห์ละ 3 คาบ

2.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มทดลองและผู้วิจัยประเมินผลโดยแบบ ประเมินทักษะการเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2

2.4 นำคำตอบที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยรูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการพัฒนา การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการพัฒนาการเขียนเชิง สร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาตรวจให้คะแนน

3.3 นำผลการตรวจไปวิเคราะห์ข้อมูล

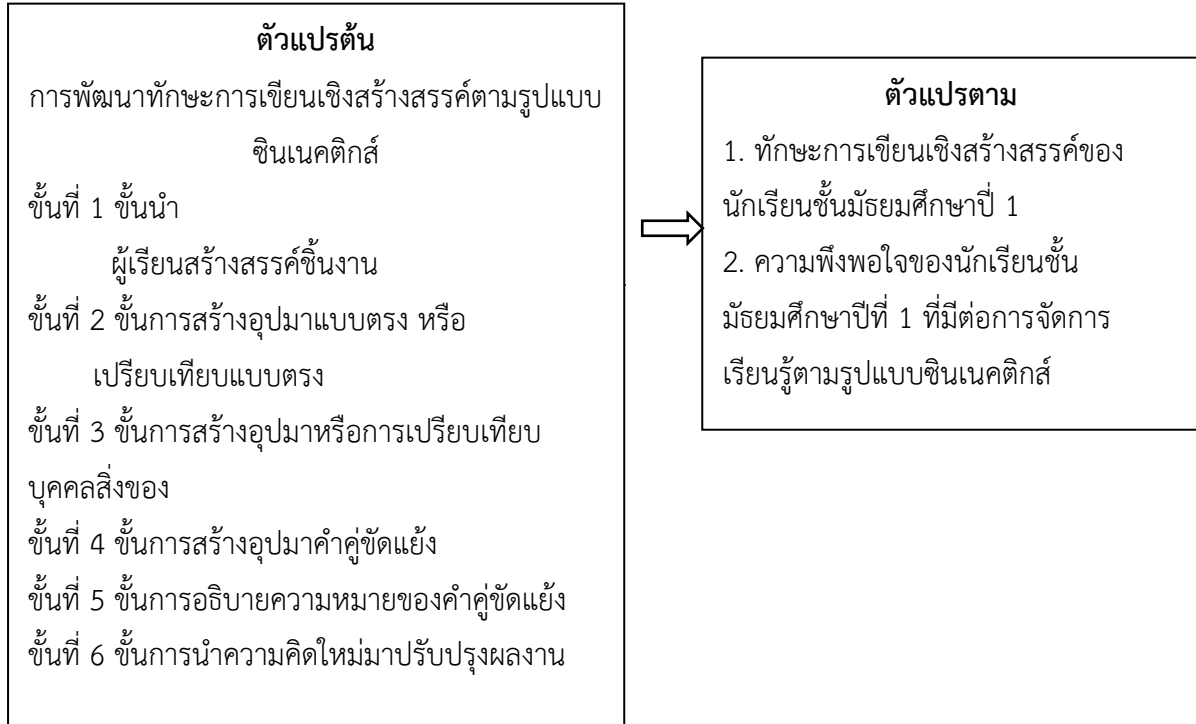
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดย ใช้รูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ และแปลความหมายของ ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

2. การเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำคะแนนของนักเรียนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ ค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test Dependent)

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบ ชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่องพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนตติคส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาตรวจให้ คะแนน และนำผลการให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D	ระดับความเหมาะสม
การเขียนบรรยาย	4.67	0.37	มากที่สุด
การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์	4.65	0.27	มากที่สุด
ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสม	4.66	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66, S.D=0.32$)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	คะแนนเต็ม	S.D.	$\bar{D}$	S.D. _D	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	34	11.26	20	1.42	4.12	1.45	16.54	0.0000
หลังเรียน	34	15.38	20	1.76				

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.26 และ 15.38 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ พบว่าคะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์.

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1. ด้านกระบวนการเรียนรู้			
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น	4.82	0.39	มากที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น	3.65	0.73	มาก
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยสื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา	3.50	0.71	มาก
1.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน	3.91	0.57	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
รวม	3.97	0.16	มาก
2. 2. ด้านระยะเวลา			
2.1 ระยะเวลาในการเรียนเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	3.88	0.84	มาก
2.2 ระยะเวลาที่กำหนดให้เพียงพอต่อการฝึกเขียนประเภทต่าง ๆ	3.65	0.60	มาก
2.3 ระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนการสอนแบบซินเนคติกส์เพียงพอต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน	3.53	0.66	มาก
รวม	3.69	0.13	มาก
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
3.1 นักเรียนสามารถเขียนบรรยายได้	3.74	0.71	มาก
3.2 นักเรียนสามารถเขียนเรียงความได้	3.68	0.64	มาก
3.3 นักเรียนรู้วิธีคิดและเขียนอย่างสร้างสรรค์	4.12	0.64	มาก
รวม	3.84	0.04	มาก
รวมเฉลี่ย	3.85	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ ในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D= 0.12) โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจสูงที่สุดคือด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.97$, S.D=0.16) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจรองลงมาคือด้านระยะเวลา ($\bar{x} = 3.69$, S.D=0.13) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 3.84$, S.D=0.04)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพรวมแผนจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผนจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับความเหมาะสมที่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52, S.D = 0.45$) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้นำการสอนแบบชินเนคติกส์มาร่วมใช้ในแผนจัดการเรียนรู้ ทั้ง 2 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เขียนบรรยายและ แผนที่ 2 เขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละแผนจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อยู่แบบชินเนคติกส์ 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ซึ่งสอดคล้องกับ จงกล วรณะเสถียร (2559 : 75) ได้กล่าวว่า ชินเนคติกส์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเปรียบเทียบ ได้แก่ การเปรียบเทียบระหว่างของสองสิ่ง การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของและการเปรียบเทียบคำคู่ที่มีความขัดแย้งกัน ซึ่งกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรม เป็น 6 ขั้นตอนตามรูปแบบชินเนคติกส์ โดยผู้วิจัยได้ทำมาประยุกต์ในขั้นการทดลอง ดังนี้ ประกอบบทเรียนทั้ง 2 แผนจัดการเรียนรู้ ยกตัวอย่างการเขียนประเภทบรรยายและเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ เพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้เป็นสิ่งสมมติสิ่งอื่นเพื่อเข้าใจความรู้สึกของสิ่งเหล่านั้น แล้วค่อยให้ผู้เรียนลองเขียนถ่ายทอดความรู้สึกออกมา พบว่าผู้เรียนเขียนได้ลื่นไหลและสมจริงมากกว่าก่อนที่จะได้รับการเรียนรู้แบบเดิม

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์ พบว่าทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนตามรูปแบบการสอนแบบชินเนคติกส์ โดยผู้สอนอธิบายหลักการเขียนบรรยายและการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ให้นักเรียนเข้าใจก่อน จากนั้นจึงให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของชินเนคติกส์ 6 ขั้นตอน สอดคล้องกับ สุภาพร กันภัย (2561 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบชินเนคติกส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่า 1) สร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เรื่องการนำเสนอผลงาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.29/77.73 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เรื่องการนำเสนอผลงาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์. ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา และด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, $S.D = 0.12$) เนื่องจากจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งกิจกรรมนักเรียนสามารถเขียนได้อย่างอิสระ ไม่มีขอบเขตจำกัดความคิด ทำให้นักเรียนสนุกกับการเขียน สอดคล้องกับ สายใจ ตะพองมาตร (2558 : 53) ได้ศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์โดยใช้แนวคิดของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์โดยใช้แนวคิดของศิลปินที่มีชื่อเสียงเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายนักเรียนมีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.32 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.40

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนของรูปแบบซินเนคติกส์เพื่อเป็นการกำหนดกรอบเป้าหมายในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียน
2. ผู้สอนควรมีเวลาให้นักเรียนฝึกฝนการเขียนอย่างเพียงพอ จะช่วยให้พัฒนาการเขียนดีขึ้น
3. ครูผู้สอนควรจัดเตรียมห้องเรียน สื่อการสอน ตัวอย่างงานเขียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนเพื่อทำให้ขั้นตอนในการศึกษาด้วยกระบวนการสอนแบบซินเนคติกส์มีความราบรื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการสอนตามรูปแบบซินเนคติกส์มาใช้ในการเขียนมาทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นอื่น ๆ หรืองานเขียนประเภทนวนิยาย สารคดี เป็นต้น
2. ควรนำวิธีการสอนโดยใช้รูปแบบซินเนคติกส์ไปใช้ในงานเขียนอื่น ๆ เช่น การพัฒนาการเขียนประเภทนวนิยาย สารคดี เป็นต้น
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสอนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จกมล วณะเสถียร. (2559). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบซินเนคติกส์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ สอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐนิชา จิตตะคาม. (2561). การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นฤมล ม่วงไทย. (2543). การสร้างแบบฝึกการเขียนสรุปความอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พล พิมพ์โพธิ์. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเขียน ร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายใจ ตะพองมาตร. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์โดยใช้ แนวคิดของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุภาพร กันภัย. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร
- อติยศ สรรคบุรณรักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข. (2560). ซินเนคติกส์ : รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. วารสารศิลปการฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10 (3), 2555-2566.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2547). กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

**Editing Process Prevention and Recovery the Spread of Covid 19 of Ethnic
Groups in Khao Kho District, Phetchabun Province According
to the Buddhist Guidelines**

สรายุทธ์ วิจิตรปัญญา, พระศรีพัชรโรดม,

พระครูสิริพัชรโสภิต, พระปลัดธนเดช สมจิตโต

พระมนูศักดิ์ อุตตโม, นิตกร วิชума และ ธนกร ตรกมลกานต์

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยพุทธโศภิตชุมแสง

Sarawut Vijitpanya, Phra Sripatcharodom,

Phrakhru Siripatcharasophit, Phra Palad Thanadej Samachitto

Phra Udomsak Uttamo, Nitikorn Wichuma and Thanakorn Donkamonkan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phokhunphamuang Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: sarawut.vijith@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) ศึกษากระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา 3) เพื่อนำเสนอแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ใช้หลักไตรลักษณ์, หลักไตรสิกขา, บุญกิริยาวัตถุ, ปัญญาภาวนา, เป็นการรักษาทรงกายและทางจิตใจไปพร้อมกัน ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ ให้การรักษาสุขภาพตามหลักทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นทั้งทางกายและจิตใจ มีหลักการคือทางกาย เป็นผู้ที่เข้าใจสมุฏฐานโรค รู้ยา สามารถจัดปรงยาตามอาการของผู้ป่วย แนะนำการฉันทหรือการรับประทานอาหารให้ถูกกับโรค และการใช้สมุนไพรบำบัดได้ถูกต้อง ทางจิตใจ ให้คำปรึกษาแนะนำด้วยการเจริญสมาธิ-ภาวนา แผ่เมตตา สวดมนต์ และการรักษาศีล ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยมีจิตใจร่าเริง แจ่มใส สามารถ

* วันที่รับบทความ: 6 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 20 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2565

Received: April 6, 2022; Revised: April 20, 2022; Accepted: April 25, 2022

ชี้แจงอาการให้เห็นชัดเจนตลอดจนทำให้ผู้ป่วยมีความเชื่อมั่นในการรักษา ได้ยึดหลักการปฏิบัติกิจกรรม 6
อ. คือ 1) อ.ออกกำลังกาย 2) อ.อาหาร 3) อ.อารมณ์ 4) อ.โรคยา 6) อ.อบายมุข 5) อ.อนามยสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : โควิด 19; กลุ่มชาติพันธุ์; พระพุทธศาสนา

Abstracts

Research on this There are 3 objectives: 1) study the corrective process Prevention and recovery The spread of COVID 19 among ethnic groups in Khao Kho District, Phetchabun Province. Prevention and recovery The spread of COVID 19 among ethnic groups in Khao Kho District, Phetchabun Province According to the Buddhist guidelines 3) to propose guidelines for the corrective process Prevention and recovery The spread of COVID 19 among ethnic groups in Khao Kho District, Phetchabun Province According to the Buddhist guidelines The research results were presented by a descriptive analysis method. The results of the research were as follows: Solution process guidelines Prevention and recovery The spread of COVID 19 among ethnic groups in Khao Kho District, Phetchabun Province According to the Buddhist guidelines Using the three principles, the three-Sikha principles, the merit of the object, the wisdom of the prayer, as physical and mental healing at the same time. Of ethnic groups in Khao Kho District, providing health care according to the principles of Buddhism Emphasizing both physical and mental principles, namely the physical, is a person who understands the nature of the disease, knows medicine, can prepare drugs according to the patient's symptoms. Suggesting to me or eating the right food for the disease And the use of medicinal herbs correct the mind, counseling with meditation - prayer, compassion, prayer and healthy. This will help the patient to have a cheerful mind, able to clarify the fever as well as give the patient confidence in the treatment. Has adheres to the principles of activity 6 A. 1) Exercise 2) Food 3) Emot 4) Aorok Ya 6) Achaimuk 5) Environmental Health District

Keywords: COVID 19; Ethnic Group; Buddhism

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศชื่อที่เป็นทางการสำหรับใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ว่า "โควิด-19" (Covid-19) โดยชื่อนี้มาจากคำย่อในภาษาอังกฤษของคำว่า โควิด-19 ไวรัส และดีซีส์ (Disease) ที่แปลว่าโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งเลข 19 ซึ่งแสดงถึงปีที่มีรายงานการแพร่ระบาดครั้งแรก นายเทดรอส อาดานอม เกเบเรเยซัส ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลก แถลงดังข้างต้นที่นครเจนีวาของสวิตเซอร์แลนด์ และเรียกร้องให้ทั่วโลกต่อสู้กับการแพร่ระบาดของโรคทางเดินหายใจดังกล่าวอย่างถึงที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ หลังจากที่ตัวเลขผู้เสียชีวิตล่าสุดสูงเกินกว่าหนึ่งพันราย และมียอดผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลกกว่าสี่หมื่นรายแล้ว ก่อนหน้านี้นี้มีการเรียกชื่อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ และโรคไขปอดอักเสบที่เกิดขึ้นจากไวรัสชนิดนี้หลายชื่อ เช่น ซาร์ส, เมอร์ส หรือใช้หวัดค้างคาว ซึ่งล้วนแต่สร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคดังกล่าว ส่วนชื่อที่เป็นทางการของเชื้อไวรัส 2019-nCoV เป็นชื่อที่ใช้เรียกชั่วคราวนั้น คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยอนุกรมวิธานวิทยาของไวรัส

(International Committee on Taxonomy of Viruses) ได้กำหนดให้ใช้ชื่อใหม่ว่า SARS-CoV-2 หรือ ไวรัสโคโรนาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงชนิดที่สอง (Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2) เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องทางพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดกับเชื้อไวรัสโรคซาร์ส ในการแถลงข่าว ครั้งล่าสุดนี้ องค์การอนามัยโลกย้ำว่ายังคงมีโอกาสสกัดกั้นการแพร่ระบาดของไวรัส SARS-CoV-2 ได้จริง หากสามารถระดมทรัพยากรเพื่อต่อสู้กับโรคได้อย่างเพียงพอ โดยมาตรการที่จีนดำเนินอยู่นั้นมีความเหมาะสม และช่วยชะลอการแพร่ระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ ให้ช้าลง

พระพุทธศาสนาถือว่าความเจ็บป่วยเป็นปัญหาสำคัญของมนุษย์ เช่นเดียวกับปัญหา เรื่องความเกิด ความแก่ และความตาย เพราะความเจ็บป่วยนั้นเป็นกระบวนการทางธรรมชาติอย่างหนึ่งของทุกชีวิต ดำเนินไปตามกฎของธรรมชาติ ซึ่งใครๆ ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ แม้แต่พระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกในโลก ทรงพ้นจากทุกข์ทั้งปวง พระองค์ก็ทรงประชวรทางพระวรกายและดับขันธปรินิพพานเช่นกัน เรื่องนี้เป็นปกติธรรมดา ดังที่พระองค์ตรัสว่า "เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้ เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไปได้ เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 22/57/99-100) พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโรค 2 อย่าง คือ โรคทางกายและโรคทางใจ ดังพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย โรค 2 อย่างนี้ คือ 1 โรคทางกาย 2 โรคทางใจ สัตว์ผู้อ้างว่า ตนเองไม่มีโรคทางกายตลอดระยะเวลา 1 ปีบ้าง 2 ปีบ้าง 3 ปีบ้าง 4 ปีบ้าง 5 ปีบ้าง 10 ปีบ้าง 20 ปีบ้าง 30 ปีบ้าง 40 ปีบ้าง 50 ปีบ้าง 100 ปีบ้าง พอยังมีอยู่ แต่สัตว์ผู้จะกล่าวอ้างว่า ตนเองไม่มีโรคทางใจตลอดระยะเวลาแม้ครู่เดียวหาได้ยาก ยกเว้นท่านผู้หมดกิเลสแล้ว (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 21/157/217)

มนุษย์จึงพยายามที่จะแสวงหาวิธีการที่จะเอาชนะความเจ็บป่วยด้วยรูปแบบอันหลากหลายแตกต่างกัน ก็เพื่อความมุ่งหวังจะให้ตัวเองปลอดภัยจากการเจ็บป่วยที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือวิกฤตการณ์ของชีวิตที่เกิดขึ้นมาในลักษณะที่แตกต่างกันส่วนมากจะใช้วิธีการทางธรรมชาติ เพราะมนุษย์อยู่กับธรรมชาติ จากการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่ามีการรักษาโรคภิกษุที่อาพาธครั้งพุทธกาล เพราะโรคเมื่อเกิดแล้วย่อมบั่นทอนทั้งกายและใจทำให้สุขภาพทรุดโทรมลง เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต เป็นปัญหาที่ทำให้มนุษย์ได้มีความพยายามจะรักษาสุขภาพทางกายและใจ ให้แข็งแรงทำให้ร่างกายและจิตใจมีความสมบูรณ์ ก็เพื่อความผาสุกให้เกิดขึ้นแก่ร่างกายและจิตใจอยู่เสมอคือมีชีวิตอยู่อย่างปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งทางกายและทางใจพระไตรปิฎกที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีเนื้อหาที่ระบุถึงการรักษาโรคทางกายไว้มากมาย โดยเฉพาะพระวินัยปิฎก ในหมวดเภสัชขันธกะ ได้ระบุถึงการรักษาโรคต่าง ๆ ด้วยเภสัช 5 ชนิด คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย พร้อมทั้งยาสมุนไพรที่ได้จากรากไม้ต่าง ๆ เช่น เปลือกไม้ใบไม้ผลไม้อย่างไม้แรธาตุต่าง ๆ เช่น เปลือก ก้ามมะถัน ผงมูลโคแห้งแก้แผลพุพองและกลิ่นตัว และยานัตถ์แก้ปวดหัว (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 5/260/44)

พระบรมศาสดาทรงเป็นนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญพระองค์มีความสามารถที่จะรักษาโรค คือ กิเลส พร้อมทั้งอนุสัยอันได้แก่ความโลภ ความโกรธ ความหลง และความมัวเมาพระองค์ทรงใช้ญาณตรวจดูโรค เมื่อรู้ภาวะของเหล่าสรรพสัตว์แล้ว ก็ทรงวางยา (แสดงธรรม) คือธรรมะโอสธ ธรรมะบางหมวดเมื่อฟังแล้วพิจารณาตาม ทำให้จิตใจสงบประจวบผ่อนคลายเป็นสมาธิ ส่งผลไปถึงกายให้หายจากโรคทางกายและโรคทางใจได้ ดังพระมหากัสสปะเถระที่อาพาธ พระพุทธเจ้าเสด็จไปเยี่ยมแล้วพระองค์ทรงแสดงโพชฌงค์ 7 ให้ฟังพระมหากัสสปะพิจารณาตามธรรมนั้นก็หายจากโรค เมื่อภิกษุอาพาธพระองค์ทรงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายรักษายาบาลกันเอง และทรงรับสั่งว่า “ถ้าหากภิกษุรูปใดมีความปรารถนาจะพยาบาลเรตถาคคแล้วไซ้รื้อขอเธอทั้งหลายจงพยาบาลภิกษุไซ้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 5/263/46) พระองค์ได้เห็นความสำคัญของภิกษุด้วยความมุ่งหวังจะให้มีความสุขปราศจากการเจ็บไข้ได้ป่วยเมื่อมีความสุขดีแล้วจะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อาพาธได้รักษาโรคให้หาย เพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งกายและใจ โรคที่เกิดขึ้นมีทั้งที่รักษาหายและไม่หาย ไม่ว่าจะเป็นโรคทางกายหรือทางใจก็ตาม เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความทุกข์ของเหล่านมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย แม้การแพทย์สมัยใหม่จะเจริญและได้รับการพัฒนามามากแล้วก็ตาม ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากความเจ็บไข้ก็ยังสร้างปัญหาให้สังคมมาโดยตลอด ยังไม่มีใครที่จะสามารถหาวิธีเอาชนะได้ในพระไตรปิฎกที่เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่จะเอาชนะปัญหาเหล่านี้ได้เช่นการนำเอายาสมุนไพรมารักษาโรคของภิกษุในคราวอาพาธและการเอาหลักธรรมมารักษาโรคทางใจ ธรรมะเมื่อได้ฟังแล้วพิจารณาตามหลักธรรมนั้น ทำให้จิตใจสงบประจวบความทุกข์ทางใจได้ให้เป็นสมาธิเป็นผลให้หายจากโรคทางกายและจิตใจ

ส่วนระบบกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ดำรงอยู่ในทุกประเทศนั้นมีความหลากหลายในลักษณะของการแพทย์พหุลักษณะ (Pluralistic Medicine) อันเป็นผลจากความแตกต่างทางภูมิประเทศ สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การนับถือศาสนา ตลอดจนพัฒนาการขององค์ความรู้ด้านการแพทย์ และการพัฒนางานด้านสาธารณสุขเพื่อให้ครอบคลุมการดูแลสุขภาพ ภายใต้สภาวะพหุลักษณะทางการแพทย์นี้ จะเห็นได้ว่าการแพทย์ระบบใหญ่อยู่ 2 ระบบคือ ระบบการแพทย์แผนตะวันตก (Western Medicine) หรือระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine) ซึ่งถือกำเนิดในทวีปยุโรป และได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก กับระบบการแพทย์แผนตะวันออก (Oriental Medicine) อันเป็นระบบการแพทย์แบบดั้งเดิมหรือระบบการแพทย์ท้องถิ่นหรือระบบการแพทย์พื้นบ้าน (Traditional Medicine) ของชาวเอเชีย และต่างก็เป็นการแพทย์ทางเลือกซึ่งกันและกัน กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู มีหลายประเด็น เช่น วิธีการกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอกาบัง จังหวัดเพชรบูรณ์ หรือการดูแลผู้ป่วยโดยใช้ ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น คือความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาช่วยกันดูแลรักษา ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นของชุมชนหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับปรุงยุคและเปลี่ยนแปลงตามเหตุปัจจัยของสิ่งนั้น ๆ จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ ๆ ตามสภาพการณ์ทางสังคม

วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านของข้าวปลาอาหาร รวมทั้งเรื่องของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง (สมัคร บุราวาส, 2552 : 54).

กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นกระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลมาจากการสังมประสพการณ์จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มชนเดียวกัน หรือระหว่างกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้เอื้ออำนวยให้คนไทยแก้ปัญหาการดำรงชีวิตได้ และสร้างสรรค์อารยธรรมของเราเอง โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุล โดยเฉพาะทางด้านการแพทย์ เพราะการแพทย์ เป็นความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากร่างกายคนเรา ย่อมเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาหรือตามธรรมชาติ หรือด้วยเหตุต่าง ๆ เพื่อต่อสู้กับภาวะดังกล่าว การค้นหาวิธีป้องกันดูแลการเจ็บป่วย การบำบัดรักษา การบรรเทาอาการเจ็บป่วย และการบริหาร จึงเกิดขึ้นมาและพัฒนาจนเป็นระบบที่มีแบบแผน กลายเป็นกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีแบบแผนชัดเจน กลายเป็นภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ หรือท้องถิ่นนั้น แต่ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในส่วนของกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งมีความเชื่อเป็นรากฐานสามารถเป็นที่พึ่งของคนได้ในระดับหนึ่ง ถ้าย่างหาที่พึ่งอื่นอีกไม่ได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความเชื่อ ก็จะเป็นการดี ทำให้เราเชื่อได้อย่างถาวรพร้อมทั้งมีปัญญาประกอบด้วย ส่วนพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งถาวรทำให้สิ้นทุกข์ สิ้นกิเลสไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา นำเอาหลักธรรมมาประพจน์ปฏิบัติในยามเจ็บป่วยเพื่อเสริมภูมิคุ้มกันโรคทางใจ ทั้งนี้จะได้ศึกษาวิธีการกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงวิธีการกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และหลักธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎกที่ใช้รักษาโรคของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นลำดับสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. เพื่อนำเสนอแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลทางเอกสาร (Documenty Investigation) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและชั้นทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสาร ที่เกี่ยวกับแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา สรุปผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารโดยนำมาวิเคราะห์แนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2. ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขต อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 ชุมชน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากบุคคลผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ หรือเกี่ยวข้องกับโดยตรงเกี่ยวกับแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มชาวพื้นเมือง 2) กลุ่มชาวไทยหล่ม 3) กลุ่มชาวเขา ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 รูป/คน แยกเป็น 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน 2) ชาวบ้าน จำนวน 10 คน และ 3) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 คน

4. เครื่องมือในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษาเอกสารและการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นแบบสัมภาษณ์จากศึกษาเอกสารเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

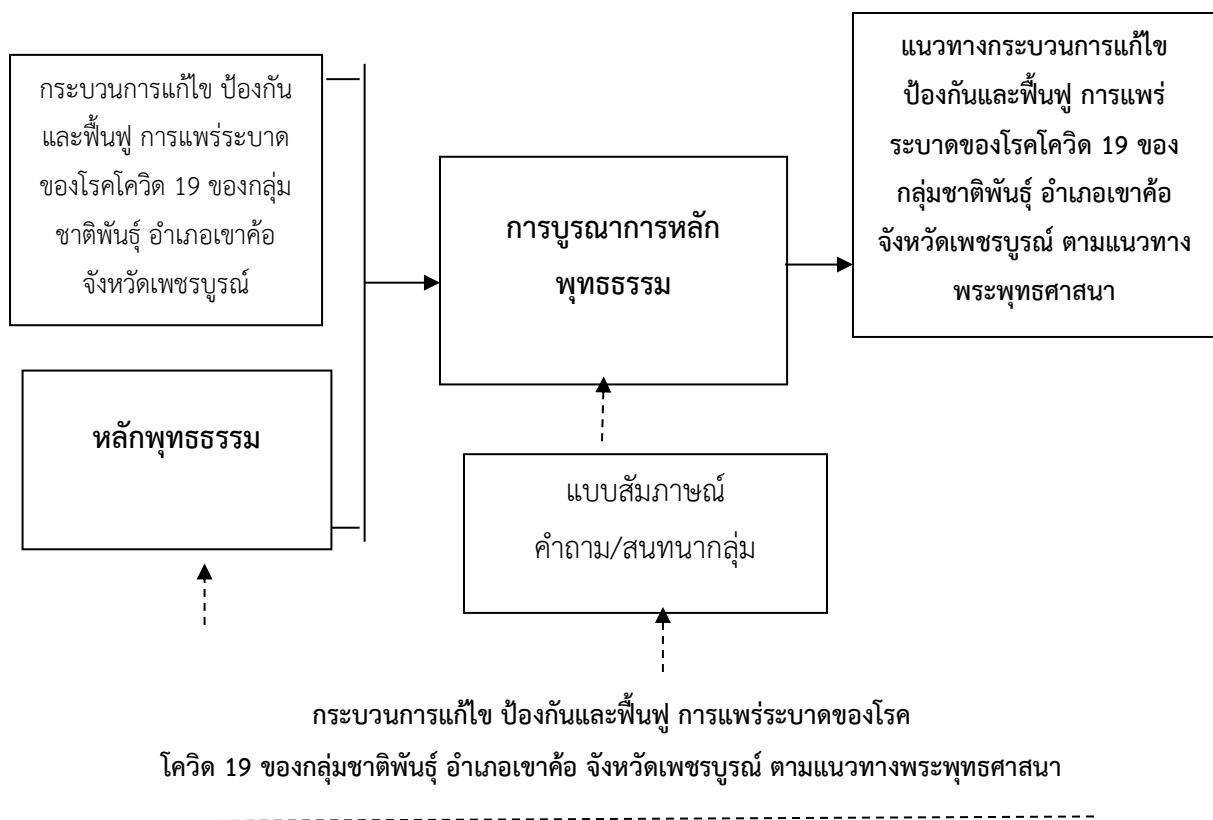
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ด้วยการสรุปตามสาระสำคัญ คือทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็น แนวทางกระบวนการแก้ไข

ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณี เพราะประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์ของตนเองระบบสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมีโครงสร้างแบบหลวม ๆ แต่ยังสามารถผสมผสานได้อย่าง

กลมกลืน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม และมีวิถีชีวิตหรือการเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ประกอบด้วย 1) ระบบความเชื่อ มนุษย์ทุกเชื้อชาติทุกเผ่าพันธุ์จะมีความเชื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน กลุ่มชาติพันธุ์มีความเชื่อว่า ในธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถดลบันดาลให้มนุษย์ได้อยู่เย็นเป็นสุข ได้รับสิ่งที่ปรารถนา จึงจำเป็นต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่นการบวชป่า การปลูกไม้ทดแทน การป้องกันไฟป่า เป็นต้น 2) ค่านิยม เป็นสิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของตนเอง แล้วประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ค่านิยมจะอยู่ในตัวบุคคลในลักษณะของความเชื่อตลอดไป จนกว่าจะพบค่านิยมใหม่ อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้คนในสังคมมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ทำให้มีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ อย่างเดียวกัน 3) จารีตประเพณี เป็นสิ่งที่ยึดถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จึงมีลักษณะที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ในกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ประเพณีการกินข้าวใหม่ หรือประเพณีปีใหม่ม้ง โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นไม่มีประเพณีเช่นนี้ เป็นต้น 4) ความร่วมมือหรือความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันถือเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการทุกเรื่อง 5) ความเสียสละ 6) การอนุรักษ์ ระบบนิเวศวิทยาจะเกิดความยั่งยืนได้ก็ด้วยอาศัยการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการหาของป่า ร่วมกันปลูกป่าทดแทน ร่วมกันป้องกันไฟป่าซึ่งอาจเกิดจากธรรมชาติเองหรือมนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้น 7) การสร้างความรู้ การปลูกฝังทัศนคติหรือแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องอาศัยการให้ความรู้เป็นบรรทัดฐาน ทำให้เห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงโทษที่เกิดจากการไม่ดำเนินการด้วย 8) บทบาทองค์กรทางศาสนา 9) บทบาทหน่วยงานภาครัฐ ในการดำเนินงานจะต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแล เริ่มจากนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนและการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ชุมชนได้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง 10) การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 11) กฎหมาย เป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่พึงมีในการบริหารจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการป้องปรามมิให้เกิดความเสียหายมากเกินไป

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกัน และฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ปัญหาด้านกาย ปัญหาด้านจิต ปัญหาด้านสังคม และด้านปัญญา ความเป็นองค์รวม จึงจะเป็นปรัชญาแห่งสุขภาวะที่ดี โดยพิจารณาทุก ๆ องค์ประกอบของร่างกาย ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจและด้านปัญญา ไม่ได้พิจารณาเฉพาะโรคที่เป็นหรือเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายแต่จะพิจารณาสุขภาวะจากปฏิกิริยาความสัมพันธ์

ระหว่างกาย สังคมหรือสภาพแวดล้อม จิตใจ จิตวิญญาณหรือปัญญา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดีที่สุด จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้สูงอายุแต่ละคนมีศักยภาพความสามารถในการจัดการพึ่งพาตนเองไม่เท่ากัน บริบทปัจเจกบุคคลของการจัดการสุขภาวะของผู้สูงอายุที่ดี เป็นลักษณะการพึ่งพาตนเอง คือทางสายกลาง ระบบเครือข่าย เป็นแกนหลักสำคัญในบริบทแห่งวิถีตำบลเมืองเก่า การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดูแลสุขภาพและบริบทชุมชน มีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำโดยเฉพาะเป็นชุมชนพุทธศาสนา

บริบทของระบบสาธารณสุข พบว่า หน่วยงานรัฐมีแนวปฏิบัติที่ดีในการบูรณาการทั้ง 4 ด้าน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสภาพ นอกจากนี้มุ่งไปที่วิถีชีวิต ในการทำมาหากิน จึงจะได้สุขภาพทั้งหมดระบบการจัดการสุขภาวะของผู้สูงอายุ มีความจำเพาะสอดคล้องครอบคลุมผู้สูงอายุทุกกลุ่ม จากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีทัศนคติที่ดีต่อความสูงอายุของผู้นำชุมชนและคนในครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งในการจัดการสุขภาพให้ได้อย่างเหมาะสมและกิจกรรมเสริมคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุมีสุขภาพดี บุคคลในครอบครัวสามารถไปประกอบอาชีพได้ ลูกหลานมีความสุข ผู้สูงอายุก็พลอยมีความสุขตามไปด้วย หากลูกหลานหรือคนในครอบครัวมีสุขภาพไม่แข็งแรง ต้องคอยดูแลผู้สูงอายุก็จะไม่มีความสุข สุขภาพของผู้สูงอายุจึงส่งผลต่อความสุขของครอบครัว เป็นเหมือนเงาสะท้อนซึ่งกันและกัน หลักสำคัญในการจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีจุดเด่นด้านคุณธรรมคือการพึ่งตนเอง สามารถทำประโยชน์ทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่น ต่อชุมชนและต่อสังคมการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจและด้านปัญญา สรุปได้ว่า

1. จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านร่างกายหรือกายภาพ ปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตให้พิจารณาถึงคุณค่าแท้ และประโยชน์ใช้สอย ด้วยปัญญา ให้การดูแล ว่าด้วยสิ่งที่สบาย เกื้อกูล ได้แก่ (1) ที่อยู่เหมาะสม ปลอดภัย (2) มีอาหารบริบูรณ์ (3) พุดคุยให้กำลังใจ (4) บุคคลที่ถูกต้อง ไม่มีคนร้าย (5) อาหารที่เกื้อกูลต่อสุขภาพ (6) ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม และ (7) อิริยาบถที่เหมาะสม และในการดูแลนั้นถือเป็นการตอบแทนคุณ ไม่ถือว่าเป็นภาระ ย่อมแสดงถึงความกตัญญูกตเวที

2. จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคม หรือศีลภาวนา มีความเชื่อกฎแห่งกรรมและบุญ-บาป ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 ได้แก่ (1) ทาน โดยผู้สูงอายุที่มี

สุขภาพดี มีจิตอาสา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่า ส่วนผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้การช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ายังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสร้างความรู้สึกอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย เกื้อหนุนด้านเงินทอง สิ่งของ (2) พุดคุยปรับทุกข์ ให้กำลังใจ (3) บำเพ็ญประโยชน์ เครือข่ายมีความเป็นกัลยาณมิตรชุมชนไม่ทอดทิ้ง (4) ให้ความเคารพ การเยี่ยมผู้ป่วยถือว่าได้ทั้งบุญและมีความสุข อดทน เสียสละ รับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ

3. จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกัน และฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านจิตใจ หรือจิตภาวนา ผูกจิตให้มีคุณภาพ มีสุขภาวะจิตที่ดี ยิ้มบ่อย ๆ ไม่ต้องเครียด ปลอ่ยวาง ผู้ดูแลใช้หลักการบริหารด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ มีเมตตาเป็นกัลยาณมิตร ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำหน้าที่บริหารกับผู้ป่วยและญาติ นับเป็นสิ่งแรกที่สำคัญที่สุด การเกื้อหนุนด้านอารมณ์ ครอบครัวชุมชนช่วยกันดูแลเอาใจใส่ห่วงใย อยู่เป็นเพื่อน เยี่ยมเยียน เยี่ยมไข้ ให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ระบบสาธารณสุขมีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการ เข้าถึงจิตใจ สร้างความอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ มีความรู้จริงทรงภูมิปัญญา เป็นที่น่ายกย่อง เป็นที่ปรึกษาที่ดี อดทนฟัง ไม่เปื้อน ไม่ฉุนเฉียว อธิบายให้เข้าใจ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

4. จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกัน และฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านปัญญา หรือปัญญาภาวนา ผู้สูงอายุในชุมชนมีศรัทธาต่อพระรัตนตรัย นิยมไปวัด ไหว้พระ สวดมนต์ ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมทั้งในระดับสมณะวิปัสสนากรรมฐานใช้หลักสติปัญญา 4 เข้าถึงไตรสิกขาว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อผู้สูงอายุมีความเข้าใจถึงธรรมชาติของชีวิต เข้าใจสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงตามหลักไตรลักษณ์ เมื่อนั้นจิตใจจะสามารถปลอ่ยวาง ไม่ยึดติดถือมั่นในอุปาทาน นาม รูป กำจัดกิเลสที่เป็นรากเหง้าของทุกข์ได้ เกิดปิติ แจ่มใส สงบมุ่งสู่การบรรลุธรรมแห่งนิพพาน นั่นคือบรมสุขที่แท้จริง

3. แนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นได้จาก 2 แหล่งที่มา คือ จากบุคคลอื่นภายนอกที่จะช่วยสร้าง เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข และแหล่งที่ 2 ของกระบวนการส่งเสริมสุขภาพ เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนามากของคนที่สุด เพราะการส่งเสริมด้านสาธารณสุขจากตนเองจะ ยั่งยืนมากกว่าการสร้างสุขภาพที่มาจากภายนอกหรือบุคคลอื่น ในการส่งเสริมสุขภาพจึงมีความสำคัญ ต่อมนุษย์ และหลักในการปฏิบัติตนที่จะทำให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีและยึดเป็นหลักการปฏิบัติใน ปัจจุบันคือหลัก 6 อ. ได้แก่

1) **อ.ออกกำลังกาย** คือ การออกกำลังกายเป็นการทำให้ร่างกายได้ใช้กำลังงานเพื่อให้ ร่างกายทั้งหมด หรือส่วนใดส่วนหนึ่งได้เคลื่อนไหว หรือเป็นกระบวนการที่ทำให้คนเกิดการเคลื่อนไหว เพื่อให้อวัยวะและระบบต่างๆ ในร่างกายพร้อมที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่กิจกรรมที่ เลือกมานั้นต้องเหมาะสมกับวัยเพศ และสภาพความพร้อมของร่างกาย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อ คุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคน จึงควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนได้ตระหนักและเห็นคุณค่า ของการออกกำลังกาย เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนอีกทางหนึ่งด้วยการออกกำลังกาย ทั่วไปบุคคลมักมีการออกกำลังกายเป็นปกติมากบ้างน้อยบ้างตามแต่ความเหมาะสม

2) **อ.อาหาร** คือ อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งเพื่อการเจริญเติบโต การซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ และให้มีพลังสำหรับการทำกิจกรรมใน ชีวิตประจำวันการดูแลตนเอง ซึ่งควรรับการรับประทานอาหารให้ถูกหลักอนามัย เช่น ลดอาหารเค็ม หวาน มัน ฝัด ทอด ปิ้ง ย่าง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของโรคต่างๆ เช่น ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง

3) **อ.อารมณ์** คือ การมีอารมณ์นั้นมีความสัมพันธ์กับสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทาง อารมณ์มีผลต่อร่างกาย อารมณ์ดีส่งผลดีต่อสุขภาพ เช่น เมื่อมีความสุข ร่างกายจะหลั่งสาร เอนโดฟิน ส่งผลให้ร่างกายต้องตื่นตัวกระชุ่มกระชวย ผ่อนคลายการทำงานของสมองจะดี หายป่วยเร็วขึ้น อายุ ยืนมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าอารมณ์ไม่ดีจะส่งผลทำลายสุขภาพทำให้ร่างกายเปลี่ยนแปลง กิน อาหารได้น้อย นอนไม่หลับ ไม่มีสมาธิ หงุดหงิด ก้าวร้าว ความดันโลหิตสูง ดังนั้น การรู้จักควบคุม อารมณ์อย่างเหมาะสม มีผลต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจทำให้การดำรงชีวิตประจำวันมีความสุข

4) **อ.โรคภัย** คือ การหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคต่างๆ เช่น หลีกเลี่ยงการ กินอาหารที่มีไขมันสูง ลดการกินอาหารรสจัด ไม่กินอาหารที่สุกๆ ดิบๆ หรืออาหารที่มีสารปนเปื้อน การจัดการกับความเครียด โดยทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ หรือการหลีกเลี่ยงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การคาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับรถยนต์ สวมหมวกกันน็อกขณะขี่มอเตอร์ไซด์

5) **อ.อนามัยสิ่งแวดล้อม** คือ การสร้างสภาพแวดล้อมในบ้าน หรือที่พักให้เหมาะที่ ดีเอื้อต่อการมีสุขภาพดีของคนในครอบครัว ขณะเดียวกันก็ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชนด้วย

6) **อ.อบายมุข** ในปัจจุบันสารเสพติดได้กลายเป็นปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากก่อให้เกิดผลเสียในวงกว้าง ทั้งในด้านส่วนตัว ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนถึงสังคมที่อยู่อาศัย และสังคมใหญ่คือประเทศชาติ เนื่องจากยาเสพติดจะบั่นทอนชีวิตทำให้คุณภาพชีวิตลดลง นอกจากการมีสุขภาพกายที่ดีแล้ว ยังต้องมีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพจิตที่ดี คือมีจิตใจที่ พร้อมเผชิญความไม่แน่นอนในชีวิต ด้วยการเรียนรู้ที่จะอยู่กับบุคคลอื่นด้วยความรักการแบ่งปัน รู้จัก การแบ่งเวลาให้เหมาะสมและมองโลกในแง่ดี ปรับตัวปรับใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และ สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงได้

2. ด้านการป้องกัน

การป้องกันโรคที่สัมพันธ์กับธรรมชาติของโรค โดยในแฉกบนเป็นธรรมชาติของการเกิด โรคระยะต่างๆ ส่วนแฉกล่างเป็นระดับการป้องกันโรค และผลกระทบของการป้องกันโรค แต่ละระดับ ซึ่งการป้องกันระดับหนึ่งนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ยังไม่เกิดโรค ผลที่ได้ คือ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ลดลง กว่าเดิม ตัวอย่างได้แก่ การให้วัคซีนแก่เด็กซึ่งยังไม่ป่วย ทำให้มีภูมิคุ้มกันโรค อัตราป่วยด้วยโรคที่มีวัคซีนที่ดีก็จะน้อยลง นอกจากนี้ การให้สุขศึกษายังถือเป็นการป้องกันระดับปฐม ภูมิที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่ง การป้องกันระดับที่สอง เป็นการตรวจวินิจฉัยให้ทราบตั้งแต่ในระยะ เกิดโรคแล้วแต่ยังไม่มีอาการ ทั้งนี้เพื่อให้การรักษาก่อนที่จะการดำเนินโรคจะถึงขั้นรุนแรงเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ ตัวอย่างเช่น การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ทำให้ทราบว่าปากมดลูกเริ่มผิดปกติระยะ เริ่มแรก สามารถให้การรักษาโดยการตัดปากมดลูกออกทำให้ไม่เกิดการดำเนินโรคที่ร้ายแรงหรือภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ ดังนั้น ผลกระทบของการป้องกันระดับนี้คือลดความชุกของโรค ผู้ป่วยหายจาก โรคมากขึ้น และลดผลของโรค การป้องกันระดับที่สาม การป้องกันระดับตติยภูมิเป็นการรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย เป็นการลดการตายหรือลดความพิการที่เกิดจากโรคนั้นเอง

3. ด้านการรักษา

การรักษาพยาบาลของปัจจุบันได้กระทำในรูปแบบของเครือข่าย คือ การรักษาเริ่ม ตั้งแต่ ระดับปฐมภูมิ คือ การจัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขประเภทต่างๆ และแพทย์ทั่วไป ลักษณะของระบบบริการสุขภาพระดับต้นของไทย นอกจากในระดับสถานีนามัยและโรงพยาบาลชุมชนแล้ว จะเป็นลักษณะที่ไม่มีพื้นที่รับผิดชอบที่ ชัดเจนและไม่มีลักษณะของการดูแลให้บริการแบบองค์รวมในระดับครอบครัว ประกอบด้วย สถาน บริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) สถานีนามัย (สอ.) ศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล แผนก ผู้ป่วยนอกทั่วไปของโรงพยาบาลต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชน และร้านขายยา ระดับทุติยภูมิ คือ การจัดบริการทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยแพทย์ที่มีความรู้ความชำนาญสูงปาน กลาง ประกอบด้วย โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) โรงพยาบาลทั่วไปหรือโรงพยาบาลศูนย์ และ โรงพยาบาลขนาดใหญ่อื่นๆของรัฐ และเอกชน ระดับตติยภูมิ เป็นการจัดการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขอื่นๆ ที่ต้องปฏิบัติงานโดยผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ประกอบด้วยหน่วยบริการดังนี้ โรงพยาบาล ทั่วไป โรงพยาบาลศูนย์โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ การดูแลรักษา การที่บุคคลคนหนึ่งต้องเปลี่ยนสถานภาพจากที่สุขภาพดีหรือสุขภาพ ปกติมาสู่การเป็นผู้ป่วย ตัดสินใจอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์และพยาบาล และให้ความร่วมมือใน การปฏิบัติตามคำแนะนำ ผู้ป่วยจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตใหม่ ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น ผู้ป่วยแต่ละคนจะมีความกลัว วิตกกังวลแตกต่างกันออกไป ต้องการดูแลแตกต่างกันไปตามเพศ ตาม วัย ตามโรค และอาการที่เจ็บป่วย แม้ว่าการปฏิบัติของพยาบาลในด้านการดูแลรักษาจะเป็นไปตาม แผนการรักษาของแพทย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำโดยมุ่งเน้นการบำบัดอันเป็นงานที่ต้องดำเนินการตรง เวลาและบางกิจกรรมอาจทำความเจ็บปวดแก่ผู้ป่วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการหายของโรคก็ตาม แต่ พยาบาลจะต้องรู้จักใช้ศิลปะในการติดต่อสื่อสาร การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง การผ่อนปรน การ

สัมผัสที่อ่อนโยน และความเข้าใจในความรู้สึก อารมณ์ของผู้ป่วยในขณะนั้น การอธิบายให้ข้อมูลที่ จำเป็นแก่ผู้ป่วยรวมทั้งญาติให้เข้าใจกระจ่างจะช่วยทำให้ได้รับความร่วมมือที่ดีและเป็นผลดีต่อการรักษา เพราะประเด็นสำคัญ คือ การช่วยให้ผู้ป่วยและผู้เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบจากการเจ็บป่วยน้อยที่สุด และสามารถที่จะกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

4. ด้านการฟื้นฟู

การฟื้นฟูสภาพร่างกาย เป็นระยะที่บุคคลออกจากภาวะของการเป็นผู้ป่วยกำลังกลับไป อยู่ในบทบาทของคนปกติทั่วไป เป็นระยะที่จะกลับบ้านเพื่อไปดูแลตนเองต่อที่บ้าน การฟื้นฟูสภาพ ร่างกายหลังการเจ็บป่วยให้ดีขึ้น รวมทั้งการรักษาและดำรงไว้ในส่วนที่เสื่อมหรือเสียไปแล้วให้คงอยู่ใน สภาพเดิม โดยไม่เสื่อมเพิ่มขึ้น พยาบาลจะต้องเข้าถึงจิตใจและรู้สภาพปัญหาของผู้ป่วยแต่ละคนอย่าง ถ่องแท้ มีความอดทน มุ่งมั่นไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคที่ พยาบาลจะต้องเป็นผู้ให้กำลังใจ ให้ความหวัง ชื่นชมและยกย่องผู้ป่วย แม้ว่าสิ่งที่ฟื้นฟูพัฒนาขึ้นนั้นจะเป็นเพียงเล็กน้อยแต่ก็ต้องยอมรับว่านั่นคือ ความยิ่งใหญ่ของผู้ป่วยที่ได้พยายามอย่างที่สุด ดังนั้นบทบาทของพยาบาลในการฟื้นฟูสภาพแก่ผู้ป่วย จะต้องใช้กระบวนการใดๆ ก็ตามที่จะสามารถช่วยเหลือให้ผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยด้วยโรค กลับมามีชีวิตในสังคมตามสภาพปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ และหมายรวมถึงการช่วยให้ผู้ป่วยโรค เรื้อรังสามารถช่วยตนเองให้ได้มากที่สุดด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทศนคติ และการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ มีส่วนในการสร้างเครือข่ายการให้บริการสุขภาพ ในการที่จะเริ่มการพัฒนาการส่งเสริมด้านสาธารณสุข จะได้นั้นต้องเริ่มจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของ โรงพยาบาล และอาสาสมัครสาธารณสุขของแต่ตำบล ก่อนเป็นอันดับแรกด้วยการมองไปที่ตัวเอง ว่ากำลังทำอะไรอยู่ มีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด พระสงฆ์หรือชุมชนมองเรา อย่างไร อยากได้อะไรจากเราบ้าง ดังที่กล่าวมาข้างต้นคือ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และ บทบาทในสิ่งที่พระสงฆ์และชุมชนคาดหวัง เมื่อรู้ว่าตนเองมีอะไร ขาดอะไรแล้ว เราก็จะเข้าสู่การ พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบได้ว่าแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามแนวทางพระพุทธศาสนามีสาระสำคัญอย่างไร และสัมฤทธิ์ผลใน การประยุกต์ใช้แนวคิดด้านสุขภาพและกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวทาง พระพุทธศาสนาบุคคลที่สนใจเนื้อหา นี้ ควรหาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาศึกษาประกอบเพิ่มเติม เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานและ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ และการศึกษาจากภาคสนามทั้งในเชิงปัจเจก บุคคล และกลุ่มบุคคล ที่นำแนวคิดทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพ โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างจำเพาะเจาะจง

สำหรับประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาทำการศึกษาเพิ่มเติมต่อจากงานวิจัยนี้ คือ การศึกษาเชิงลึกในแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามแนวทางพระพุทธศาสนาแต่ละมิติของการแพทย์กระแสหลัก คือ มิติทางกาย มิติทางจิต มิติทางสังคม และมิติทางปัญญา

2. ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินโครงการนี้ต่อไปทุก 3 ปี เพื่อที่จะได้เป็นการร่วมสร้างประโยชน์ส่วนรวมให้กับแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่จะได้มีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการที่หลากหลายและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเพิ่มขึ้น ในการที่จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปพิจารณาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานของโครงการได้ตามความเหมาะสม

2. ควรมีการประเมินโครงการแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามแนวทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบอื่น ๆ สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

3. ควรศึกษาการประเมินโครงการเกี่ยวกับแนวทางกระบวนการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟู การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามแนวทางพระพุทธศาสนาจากสถานบำบัดรักษาที่ยังที่ต่าง ๆ ที่เปิดให้บริการอยู่อีกหลายแห่งให้มากขึ้น เพื่อเป็นการวัดและประเมินผลคุณภาพของโครงการโดยรวมอย่างแท้จริง ซึ่งจะได้เป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ที่ทำการวิจัยและค้นคว้าในหัวข้อเรื่องที่มีความใกล้เคียงกันได้มากขึ้น และเป็นแหล่งข้อมูลให้กับผู้ที่ต้องการทราบข้อมูลล่วงหน้าก่อนที่จะตัดสินใจในการเลือกสถานที่บำบัดรักษาเพื่อให้ความเหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้อย่างถูกต้อง และเพื่อที่จะเป็นฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ให้กับสังคมในด้านต่าง ๆ อีกมากต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี สวรรยาวิสุทธิและคณะ. (2551). *ตำราพันธุศาสตร์ทางการแพทย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: ภาควิชาชีวเคมี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมัคร บุราวาศ. (2552). *พุทธปรัชญามองพุทธศาสนาด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ศยาม

การศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกัน
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา เทศบาลเมืองชุมแพ
**Translating Policy to Practice in the Control and Prevention of Covid-19 :
Case Study of Chumpae Municipality**

สุวพิชญ์ โตรักษา และ วิมลสิริ แสงกรด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Suwapit Toraksa and Wimonsiri Saengkrod

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Suwapit.to@kkumail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายบริหาร ผู้รับการถ่ายทอดนโยบายหรือหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการ และผู้มีหน้าที่รับคำสั่งปฏิบัติงานและเป็นผู้ร่วมงานหลักตามนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดโควิด-19 รวมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามองค์ประกอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ และสรุปผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองชุมแพมีกระบวนการทำงานตามทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีปัจจัยความสำเร็จตามกรอบแนวคิดการจัดการการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้าง 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านงบประมาณ 4) ด้านสถานที่ และ 5) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ พบปัญหาและอุปสรรคที่เห็นได้ชัดเจน 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านโครงสร้างองค์กรที่มีลักษณะแบบบนลงล่าง(Top-Down) ทำให้กระบวนการการสั่งการ การปรับแก้กระบวนการให้เข้ากับสถานการณ์ล่าช้า และด้านการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุขในการปฏิบัติงานเฉพาะทาง

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ; เทศบาลเมืองชุมแพ; โควิด19

Abstracts

This research had the following objectives: (1) To study the translation of policy to practice in the control and prevention of Covid-19 by conducting a case study of Chumphae Municipality; and (2) To study the problems and obstacles in containment of Covid-19 in Chumphae Municipality. This was a qualitative research study, with information collected by a literature review, and in-depth interviews with key informants. The ten key informants include administrative experts, persons responsible for implementing policy, heads of relevant sections of the Municipality, and persons receiving directives for implementation of Covid-19 control and prevention. The qualitative data were processed by content analysis methods.

This study had the following findings: The Chumphae Municipality used a process of translating policy into practice that had success according to the conceptual framework of the policy in the following dimensions: (1) Structure; (2) Personnel; (3) Budget; (4) Site; and (5) Equipment and supplies. However, there were two areas in which there were problems and obstacles to implementation. First, the Municipality has a top-down administrative structure. That has the effect of delaying adaptations or adjustments on the frontlines if the situation changes abruptly. The second shortcoming was a shortage of health personnel with certain specialties.

Keywords: translating policy to action; Chumpae Municipality; Covid-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เริ่มแพร่ระบาดครั้งแรกในประเทศจีนเมื่อช่วงเดือนธันวาคม 2562 โดยการระบาดเกิดจากเชื้อไวรัสจากสัตว์แพร่มาสู่คน โดยการสัมผัส และฟอยละออกจากจมูกหรือปาก ทำให้สามารถกระจายเชื้อโรคได้อย่างรวดเร็ว ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นภาวะระบาดใหญ่ทั่วโลก ในปัจจุบันมีความรุนแรงและระบาดเป็นวงกว้างแพร่กระจายไปยังทั่วโลก รวมไปถึงประเทศไทย ทำให้กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายภายใต้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ลำดับที่ 14 เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2563 มีเนื้อความว่า “โดยเป็นการสมควรให้มีการประกาศให้โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Diseases 2019, COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558”

ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการบริหารสถานการณ์ดังกล่าว และได้ประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 โดยได้มีการประกาศขยายเวลาบังคับใช้สถานการณ์ฉุกเฉินต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อระงับ ยับยั้งและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ศบค. ได้กำหนดพื้นที่สถานการณ์ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ พื้นที่ควบคุมสูงสุด พื้นที่ควบคุม พื้นที่เฝ้าระวังสูง และพื้นที่เฝ้าระวัง (แผนภาพที่ 2) โดยมีการกำหนดมาตรการที่แตกต่างกันตามความเข้มงวดในแต่ละเขตพื้นที่ โดยจังหวัดขอนแก่นถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด(สีแดง) เนื่องจากพบผู้ติดเชื้อจำนวนมาก และมีแนวโน้ม ผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นได้สั่งการหน่วยงานในสังกัดเร่งดำเนินการควบคุมป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น และมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกัน บำบัดโรค ควบคุมและระงับโรคติดต่อและการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา16(19) มาตรา17(19)

อำเภอชุมแพเป็นหนึ่งในอำเภอของจังหวัดขอนแก่น และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในเขตพื้นที่อำเภอชุมแพ มียอดผู้ติดเชื้อติดอันดับ 1 ใน 3 ของจังหวัด โดยผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในการควบคุมและป้องกันโรค โควิด-19 รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงวางแผนในด้านการจัดการโรคโควิด-19 และโรคระบาดอื่น ๆ ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเลือกวิธีการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด เพื่อนำมาวิเคราะห์ และนำมาสรุปผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาเลือกผู้ปฏิบัติงานโดยตรงที่มีรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ และเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสิ้น 10 คน ประกอบไปด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายบริหาร ได้แก่ ปลัดเทศบาลเมืองชุมแพ 1 คน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน และผู้เชี่ยวชาญฝ่ายปฏิบัติงาน ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน รวม 3 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 2 ได้แก่ ผู้รับการถ่ายทอดนโยบายหรือหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการ นักวิชาการสุขาภิบาล 1 คน พยาบาลวิชาชีพ 1 คน และพนักงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รวม 2 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 3 ได้แก่ ผู้มีหน้าที่รับคำสั่งปฏิบัติงานและเป็นผู้ร่วมงานหลักตามนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดโควิด-19 จำนวน 5 คน

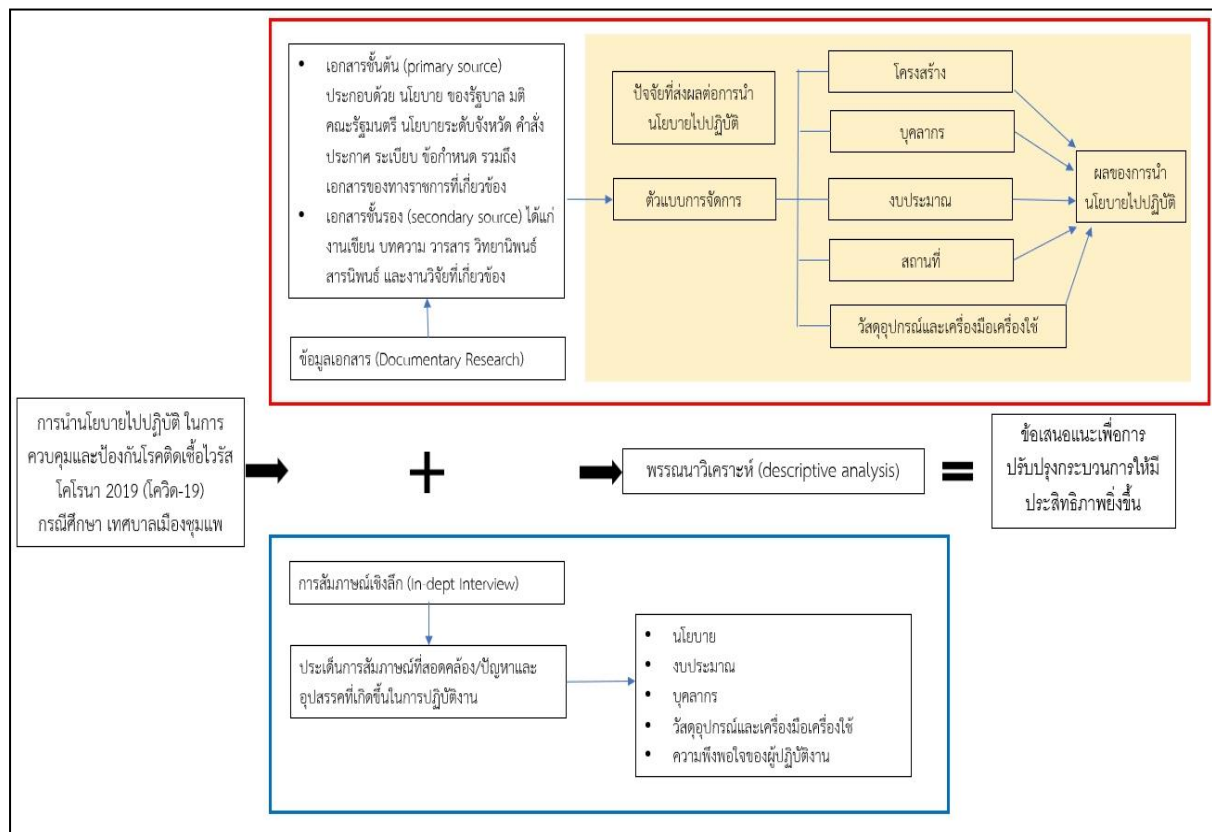
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เอกสารชั้นต้น (primary source) ประกอบด้วย นโยบาย ของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี นโยบายระดับจังหวัด คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนด รวมถึงเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง และเอกสารชั้นรอง (secondary source) ได้แก่ งานเขียน บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้โครงสร้างลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง โดยส่งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้าเพื่อเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ โดยในแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยชุดคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมแพ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) ได้กำหนดระดับความเสี่ยงของพื้นที่โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงสีของพื้นที่ควบคุมตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่

จังหวัดขอนแก่นถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีแดง (พื้นที่ควบคุมสูงสุด) เนื่องจากพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 จากการระบาดระลอกใหม่สะสมจำนวน 18,259 ราย ซึ่งเป็นจำนวนผู้ติดเชื้อสะสม ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564 จนถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2564 : ออนไลน์) ข้อมูลจากรายงานของกรมควบคุมโรค แสดงให้เห็นว่ามีตัวเลขของผู้ติดเชื้อของจังหวัดขอนแก่นเพิ่มมากขึ้น จังหวัดขอนแก่น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ได้ออกประกาศมาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด-19 โดยบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการระบาดระลอกใหม่ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อมาตรา 22(7) มาตรา 34 และมาตรา 35 พ.ศ.2558 และความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. มาตรการป้องกันและสกัดกั้นเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยให้ผู้เดินทางมาจากพื้นที่ควบคุมสูงสุด และพื้นที่ควบคุม ตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2563 เป็นต้นมา เข้ารายงานตัวต่อเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอหรือตำบล หรือตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรค

2. มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการ หรือร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อ และรักษาพยาบาล กรณีโรคโควิด-19 โดยให้จัดตั้งโรงพยาบาลสนามในเขตพื้นที่ และจัดหาสถานที่กักกัน สำหรับผู้ถูกกักตัว ผู้เฝ้าระวังสังเกตอาการ และผู้ได้รับความเสี่ยงสูง

3. กำหนดให้ประชาชนที่เดินทางมาจากพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็นกลุ่ม Cluster หรือพื้นที่ควบคุมสูงสุด ให้ลงทะเบียนรายงานตัวผ่านระบบ QR code ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ก่อนเดินทางเข้ามาในตัวจังหวัดล่วงหน้า 1 วัน พร้อมให้กักตัว 14 วัน นับตั้งแต่เดินทางออกจากพื้นที่เสี่ยง ให้อยู่ในการควบคุมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ หากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หรือจุกไม่รับกลืน ให้รีบแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมเพื่อที่จะได้ดำเนินการตรวจรักษาพยาบาลได้อย่างรวดเร็ว

4. กำชับและเน้นย้ำให้ผู้ดูแลรับผิดชอบสถานที่ หรือผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-T

5. ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน สนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ประกาศจังหวัดขอนแก่น, 2564 : ออนไลน์)

การนำนโยบายไปปฏิบัติของสำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพ ในการจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

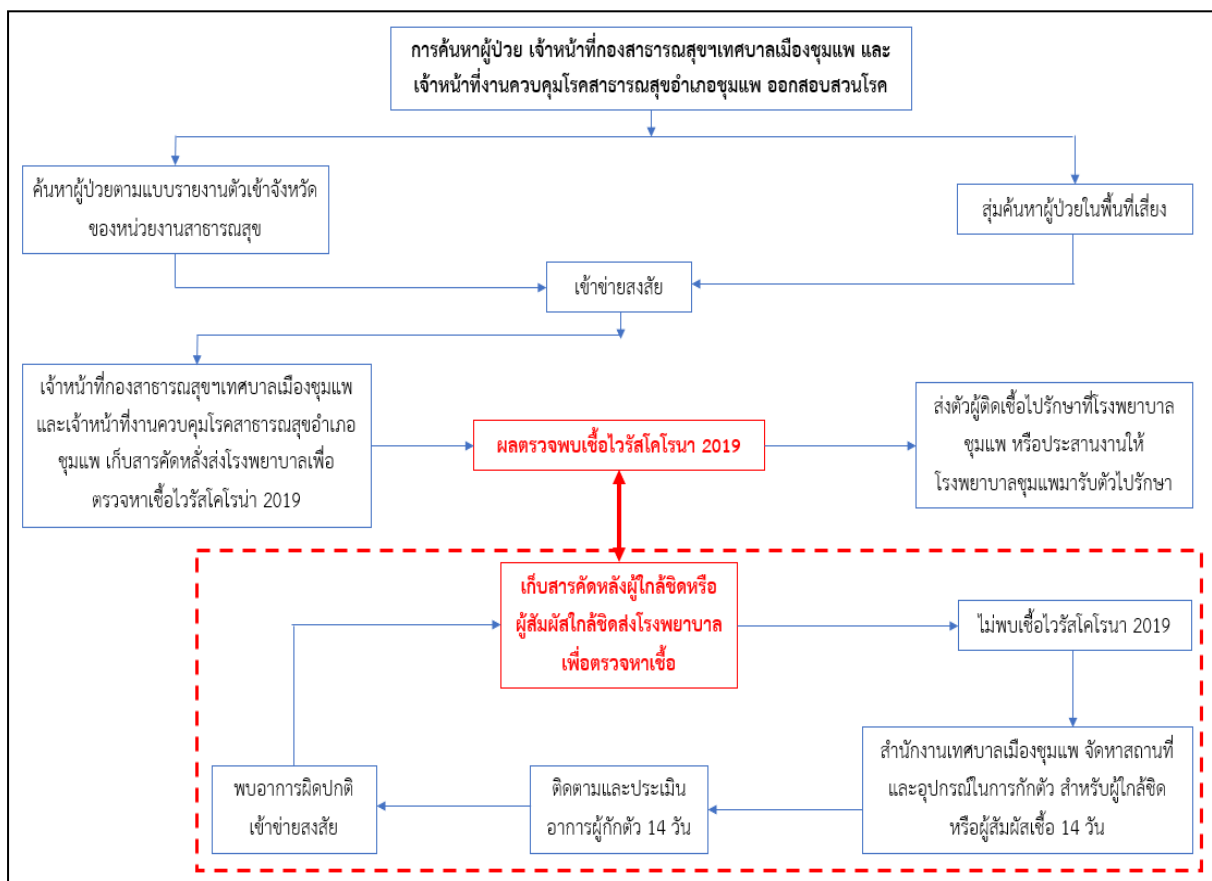
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน บำบัดโรค ควบคุมและระงับโรคติดต่อและการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ผนวกกับรัฐบาลได้มีนโยบายให้แต่ละจังหวัดหรือพื้นที่สามารถจัดทำนโยบายในการบริหารจัดการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่ของตนเองจากการสัมภาษณ์คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเทศบาลเมืองชุมแพ พบว่า นายกเทศมนตรีเมืองชุมแพ และคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชุมแพได้นำนโยบายและมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของจังหวัดขอนแก่นมาปฏิบัติใช้ อีกทั้งมีมติในที่ประชุมให้อนุมัติจ่ายขาดเงินสะสมของเทศบาลในการจัดทำแผนงาน โครงการควบคุมและป้องกันโรคติดเชื้อโควิด-19 เทศบาลเมืองชุมแพ โดยจะขับเคลื่อนนโยบายร่วมกับ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองชุมแพ ได้รับการมอบหมายจากนายกเทศมนตรีเมืองชุมแพให้ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับส่วนงานอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายในการจัดการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยแบ่งแผนงานออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาด

1.1 เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองชุมแพ ลงพื้นที่ ตรวจสอบ แนะนำแนวทางป้องกันโรคให้กับสถานประกอบการร้านค้า ร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ ร่วมกับฝ่ายปกครองอำเภอชุมแพ สาธารณสุขอำเภอชุมแพ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทำความเข้าใจ และขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตามประกาศของจังหวัดขอนแก่น และ

กระทรวงมหาดไทย โดยขอความร่วมมือให้ผู้ดูแลรับผิดชอบสถานที่ หรือผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตร D-M-H-T-T และออกกรณรงค์พร้อมประชาสัมพันธ์การใช้ QR Code สำหรับผู้ที่มาจากพื้นที่เสี่ยงตามประกาศจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งให้คำแนะนำ ขอความร่วมมือในการเฝ้าระวังป้องกันโรคโควิด-19 ให้สถานประกอบการต่างๆ

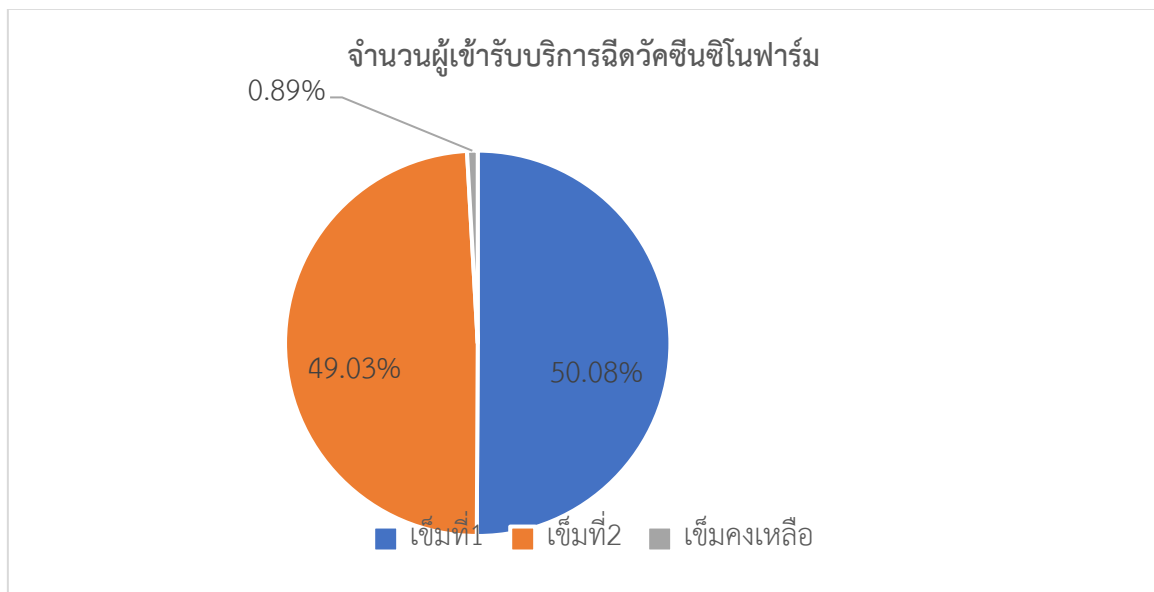
1.2 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองชุมแพ เป็นเจ้าหน้าที่คัดกรอง แยกกัก กักกัน หรือคุมผู้มีความเสี่ยงติดเชื้อ หรือผู้ป่วยไว้มสังเกต ระดับตำบล ตามคำสั่งอำเภอชุมแพ ลงวันที่ 24 มีนาคม 2563 เรื่อง คำสั่งแต่งตั้งทีมคัดกรอง แยกกัก กักกันหรือคุมไว้มสังเกต ตามมาตรการคัดกรอง แยกกัก รายละเอียดตามแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 กระบวนการคัดกรองผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพ

1.3 เทศบาลเมืองชุมแพได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น และคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ให้ดำเนินการจัดซื้อวัคซีนทางเลือก (ซิโนฟาร์ม) โดยนายกเทศมนตรีเมืองชุมแพ ได้มอบหมายให้กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดำเนินโครงการ จัดซื้อวัคซีนทางเลือก จำนวน 30,000 โดส พร้อมอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อดำเนินการฉีดวัคซีนให้ประชาชนจำนวน 15,000 ราย โดยคิด

เป็นร้อยละ 50 ของประชาชนในเขตพื้นที่ เปิดลงทะเบียนผ่านทาง QR Code สำหรับบุคคลที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และใช้หอประชุมอเนกประสงค์เทศบาลเมืองชุมแพเป็นสถานที่บริการสำหรับฉีดวัคซีน เพื่อเป็นการเร่งสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ควบคู่กับวัคซีนจัดสรรของรัฐบาลในภาพรวม รายละเอียดตามแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงจำนวนผู้เข้ารับบริการฉีดวัคซีนซิโนฟาร์ม

ที่มา. สรุปรจากข้อมูลสถิติของสำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2564

จากแผนภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่ามีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพมีความสนใจเข้ามารับวัคซีนทางเลือก ซิโนฟาร์ม เข็มที่ 1 ร้อยละ 50.08 เข็มที่ 2 ร้อยละ 49.03 และมีจำนวนเข็มคงเหลือ ร้อยละ 0.89% ซึ่งประชากรในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพมีทั้งสิ้น 31,387 คน มีผู้เข้ารับวัคซีนทั้ง 2 เข็ม จำนวน 14,712 คน คิดเป็นร้อยละ 49.04

2. ด้านการรักษายาบาล

เนื่องจากในเขตเทศบาลเมืองชุมแพมีจำนวนผู้ติดเชื้อในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และโรงพยาบาลชุมแพเป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาดเล็ก สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 350 เตียง โดยมีการจัดสรรให้ผู้ป่วยโควิด-19 จำนวน 120 เตียง ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ติดเชื้อ ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ได้มอบหมายให้เทศบาลเมืองชุมแพร่วมกับโรงพยาบาลชุมแพ และสาธารณสุขอำเภอชุมแพ จัดตั้งโรงพยาบาลสนาม โดยมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ณ โรงเรียนเทศบาล 1 (สำนักงานสลากกินแบ่งอุบลรัตน์) สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 100 เตียง พร้อมกันนี้เทศบาลเมืองชุมแพได้จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสนับสนุนภารกิจโรงพยาบาลสนาม เพื่อรองรับผู้ป่วยโควิด-19 ที่มีอาการไม่รุนแรง ให้การดูแลรักษา ฝ้าสังเกตอาการเพื่อรอ

ส่งกลับบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งเบาภาระในการรองรับผู้ป่วยให้โรงพยาบาลชุมแพ มีเตียงเหลือเพียงพอสำหรับรักษาผู้ป่วยโควิด-19 รายใหม่

3. ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3.1 ฝ่ายงานรักษาความสะอาด ได้จัดทำแผนงาน ตารางฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อแบบละอองฝอยในสำนักงานเป็นประจำทุกเดือน และตามพื้นที่เสี่ยง เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค

3.2 ฝ่ายงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จัดทำถังขยะติดเชื้อเพื่อรองรับขยะจากหน้ากากอนามัยหรือขยะติดเชื้อ ซึ่งเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค และจัดหาอุปกรณ์ป้องกันเชื้อโรค เช่น ถุงมือเก็บขยะ รองเท้าบูท เจลแอลกอฮอล์ เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้เป็นถังสีแดงและใช้ถุงขยะสีแดงในการบรรจุขยะติดเชื้อ และจัดตั้งไว้ในหน่วยงานราชการ และหน่วยเอกชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ โดยงานรักษาความสะอาด กองสาธารณสุขเทศบาลเมืองชุมแพจะเป็นผู้ดำเนินการเก็บขนตามวันและเวลาที่กำหนด เพื่อส่งต่อให้โรงพยาบาลชุมแพดำเนินการจัดเก็บเพื่อนำไปกำจัดต่อไป

3.3 ฝ่ายงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขตพื้นที่ ให้ช่วยกันแยกขยะติดเชื้อ ขยะจากหน้ากากอนามัยออกจากขยะทั่วไป และขั้นตอนการทิ้งหน้ากากอนามัยให้ถูกวิธี โดยจัดทำหนังสือให้ประธานชุมชนประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายหมู่บ้าน และเว็บไซต์ของสำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพ

4. ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์

ฝ่ายงานประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในให้ความรู้ในการป้องกันโรคและเชิญชวนประชาชนในเขตพื้นที่รับการฉีดวัคซีนโควิด-19 ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประกาศเสียงตามสายชุมชน การการติดป้ายไวเนล การประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ โดยผ่านทาง Facebook Application และเว็บไซต์ของสำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพ และการแจกแผ่นพับแสดงข้อมูลเกี่ยวกับอาการของโรคโควิด-19 วิธีการป้องกันดูแลตนเองตามมาตรการ D-M-H-T-T และวิธีการเตรียมตัวก่อนฉีดวัคซีนโควิด-19 อาการข้างเคียงหลังฉีดวัคซีน รวมถึงขอความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ประธานชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากโรคโควิด-19

5. ด้านการเยียวยา

จากมาตรการป้องกันและสกัดกั้นการนำเชื้อเข้าสู่พื้นที่ ห้ามเข้าออกสถานที่ในบางแห่ง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประกอบอาชีพของประชาชน ประชาชนไม่มีรายได้ เกิดการเลิกจ้าง ว่างาน ซึ่งต้องได้รับการเยียวยาอย่างเร่งด่วน นายกเทศมนตรีเมืองชุมแพได้มอบหมายให้กองสวัสดิการสังคมจัดทำโครงการช่วยเหลือ

ประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนโควิด-19เทศบาลเมืองชุมแพ โดยมีการปล่อยคาราวานมอบถุงยังชีพให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ โดยมีเจ้าหน้าที่เทศบาลนำถุงไปมอบให้ถึงที่บ้าน ตามนโยบาย อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ และยังจัดมอบถุงยังชีพสำหรับผู้กักตัวที่มาจากพื้นที่เสี่ยงอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายบริหาร หัวหน้าหน่วยปฏิบัติการ และผู้มีหน้าที่รับคำสั่งปฏิบัติงาน ในการควบคุมและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เทศบาลเมือง ชุมแพตามตัวแบบการจัดการการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. ด้านโครงสร้างองค์กร พบว่าเทศบาลเมืองชุมแพเป็นองค์กรที่มีขนาดกลาง และโครงสร้างองค์กรที่ไม่ซับซ้อน มีลักษณะการทำงานแบบบนลงล่าง (Top-Down) มีการจัดการ วางแผนสั่งการโดยตรงจากผู้บริหาร และเทศบาลเมืองชุมแพมีการผสมผสานการทำงานแบบ Bottom-Up มาปรับใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานเสนอแนวทางการทำงาน ให้สอดคล้องกับการทำงานเพื่อให้การทำงานสะดวกและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (สุรพรรค์ เพ็ญจรัส, 2561 : ออนไลน์) โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหาร จำนวน 26 คน และ ผู้ปฏิบัติงานจำนวน 406 คน ทำให้ผู้บริหารสามารถสั่งการ หรือมอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างทัน่วงที

2. ด้านบุคลากร พบว่าประชากรในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพมีจำนวนทั้งสิ้น 31,387 คน และมีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวน 442 ราย แต่มีบุคลากรทางการแพทย์ประมาณ 230 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลจำนวน 12 คน ในการควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคในพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพ ตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลกมีเพียงพอในสถานการณ์ปกติ แต่ไม่เพียงพอในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ต้องการดูแลเฝ้าระวัง ติดตาม ส่งผลให้จำนวนบุคลากรสาธารณสุขไม่เพียงพอที่จะรับมือในการป้องกันและควบคุมโรคระบาด เกิดความขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับภาระงาน และจำนวนผู้ป่วยในพื้นที่ จึงทำให้บุคลากรในส่วนอื่นที่ไม่มีทักษะที่จำเป็นในด้านงานสาธารณสุขต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะในการปฏิบัติงานในการจัดการโรคระบาดเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาด และความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

3. ด้านงบประมาณ ตามประกาศของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) ได้สั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการควบคุมป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา16(19) มาตรา17(19)กำหนดให้อปท.มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกัน บำบัดโรค ควบคุมและระงับโรคติดต่อ โดยกำหนดให้เบิกจ่ายเงินสะสมไปใช้จ่ายในการดำเนินการตามแนวทางป้องกัน และระงับโรคติดต่อ ซึ่งเทศบาลเมืองชุมแพได้มีมติเบิกจ่ายขาดเงินสะสมของเทศบาลใน

การควบคุมและป้องกันโรค โควิด-19 ส่งผลให้ปฏิบัติงานเกิดความสะดวกรวดเร็ว ในการ เบิกจ่ายงบประมาณมาใช้สอยเพื่อการยับยั้งและควบคุมโรค

4. ด้านสถานที่ พบว่า ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีโรงพยาบาลชุมแพเป็นโรงพยาบาลที่มีขนาดทั่วไปสามารถรองรับผู้ป่วยทั่วไปได้ 350 เตียง (ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรสุขภาพ โรงพยาบาลชุมแพ, 2564 : ออนไลน์) และถูกจัดสรรให้รองรับผู้ป่วยโควิด-19 ได้แค่ 120 เตียง ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วยในพื้นที่ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2564 โรงพยาบาลชุมแพได้มีหนังสือขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากจังหวัดขอนแก่น เพื่อได้จัดตั้งโรงพยาบาลสนามเพื่อรองรับผู้ป่วยโควิด-19 ที่มีอาการไม่รุนแรง ดังนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นได้มอบหมายให้เทศบาลเมืองชุมแพจัดตั้งรพ.สนามในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 และเปิดใช้รพ.สนามในวันที่ 5 สิงหาคม 2565 โดยประยุกต์ใช้โรงเรียนเทศบาลในพื้นที่ที่ไม่มีนักเรียนในช่วงปิดภาคการศึกษามาเป็นโรงพยาบาลสนามเพื่อรองรับผู้ป่วยโควิด-19 รวมถึงได้ใช้สำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพเป็นจุดคัดกรองและรับวัคซีน เนื่องจากสำนักงานมีขนาดที่ใหญ่สามารถรองรับการจัดกิจกรรมขนาดกลาง-ใหญ่ มีบริเวณที่จอดรถ สะดวกต่อผู้มาใช้บริการ

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ จากข้อมูลด้านงบประมาณเทศบาลเมืองชุมแพมีการอนุมัติจ่ายขาดเงินสะสมเพื่อจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เช่น วัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ วัคซีนทางเลือก(ซิโนฟาร์ม) พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรทางการแพทย์สำหรับดำเนินการฉีดวัคซีน อีกทั้งได้รับความร่วมมือและสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ ในการสนับสนุนอาหาร และเครื่องดื่มสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามนโยบาย

การระบาดในรอบล่าสุดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564 จนถึง 1 พฤศจิกายน 2564 เทศบาลเมืองชุมแพมียอดผู้ติดเชื้อลดลงอย่างต่อเนื่อง และไม่มีอัตราการเสียชีวิตเกิดขึ้น สวนทางกับสถานการณ์ของพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดขอนแก่น ที่ยังพบผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น สืบเนื่องจากเทศบาลได้ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับประชาชนในเขตพื้นที่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคระบาดมากขึ้น ทำให้โรงพยาบาลสนามอำเภอชุมแพปิดให้บริการลงเอยปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จึงถือได้ว่าเทศบาลเมืองชุมแพถ่ายทอดนโยบายการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อการจัดการการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ โดยนายกเทศมนตรีเมืองชุมแพ และคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชุมแพได้ปฏิบัติตรงตามกระบวนการการนำนโยบายมาปฏิบัติ ระดับจุลภาค ดังนี้ ผู้บริหารมีการระดมพลังโดยการรวบรวมหน่วยงาน แจกจ่ายงานให้แก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องให้นำนโยบายไปปฏิบัติ การนำนโยบายและมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของจังหวัดขอนแก่นมาปฏิบัติใช้ ในการขับเคลื่อนนโยบาย กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองชุมแพ ได้รับการมอบหมายจากนายกเทศมนตรีเมืองชุมแพให้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับส่วนงานอื่นๆ ในการจัดการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีแผนงานออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาด 2) ด้านการรักษาพยาบาล 3) ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และ 5) ด้านการเยียวยา และได้รับการสนับสนุนนโยบายจากภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามาสนับสนุนการจัดการควบคุมและป้องกันโรคโควิด-19 และยังมีปัจจัยที่ทำให้จัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลเมืองชุมแพ ประสบความสำเร็จ วิเคราะห์จากกรอบแนวคิด ตัวแบบการจัดการการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

ด้านโครงสร้างขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองชุมแพมีโครงสร้างองค์กรไม่ซับซ้อน องค์กรสามารถปรับตัวเข้าหาการเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี และมีจัดการโครงการในลักษณะ (Top-Down) โดยมีการรับนโยบายและคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา กระจายสู่ตัวบุคลากรแยกตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย โดยข้อมูลนั้นได้รับมาจากที่เดียวกัน ทำให้ไม่มีเรื่องของการขัดแย้งในระบบการทำงาน แต่เกิดความล่าช้าหากต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการตามสถานการณ์ เพราะต้องรอรับคำสั่ง หรือรับการอนุมัติจากผู้บริหารเท่านั้น (วรเดช จันทรศร, 2554 : 464-465)

ด้านบุคลากร พบว่า เทศบาลเมืองชุมแพมีบุคลากรเพียงพอในสถานการณ์ปกติ แต่ไม่เพียงพอต่อการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรฝ่ายสนับสนุน หรืออาสาสมัครเพิ่มเติม เพื่อช่วยเหลืองานของผู้ปฏิบัติหน้าที่หลัก แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรฝ่ายสนับสนุน หรืออาสาสมัครก็ไม่สามารถปฏิบัติงานที่ต้องการทักษะเฉพาะทางเช่นแพทย์หรือพยาบาลได้

ด้านงบประมาณ พบว่า เทศบาลเมืองชุมแพมีงบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สืบเนื่องจากเทศบาลเมืองชุมแพมีเงินสะสมเพียงพอในการเบิกจ่าย จึงทำให้สามารถดำเนินการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและมีประสิทธิภาพได้อย่างรวดเร็ว

ด้านสถานที่ พบว่า ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีโรงพยาบาลชุมแพที่สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 350 เตียง ซึ่งไม่เพียงพอต่อผู้ป่วยที่มีจำนวนมากในขณะนั้น ทำให้ต้องมีการเปิดโรงพยาบาลสนามเพิ่มเติมเพื่อรองรับให้ผู้ป่วยที่อาการไม่รุนแรง และมีการใช้พื้นที่สำนักงานเทศบาล เป็นศูนย์รับวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในพื้นที่

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ เนื่องจาก เทศบาลเมืองชุมแพมีงบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการ ทำให้สามารถเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ไว้รับรองผู้ป่วยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัคซีนทางเลือกให้ประชาชน (ซิโนฟาร์ม)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในการควบคุม และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กรณีศึกษา เทศบาลเมืองชุมแพ พบปัญหาและอุปสรรคที่เห็นได้ชัดเจนนคือ กระบวนการการสั่งการ ที่เป็นแบบtop-down และการขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การทำงานในบางส่วนเกิดความล่าช้า นำมาซึ่งข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านโครงสร้าง ควรมอบหมายงาน หรือกระจายอำนาจให้หัวหน้างาน โดยการให้อำนาจในการตัดสินใจ เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
2. ด้านการจัดสรรและจัดการบุคลากร ควรมีการประเมินอัตรากำลังที่เหมาะสม มีการกำหนดคุณลักษณะของอาสาสมัครที่จะเข้ามาช่วยงาน หรือ มีการฝึกอบรมเพิ่มทักษะให้บุคลากรจากผู้เชี่ยวชาญ
3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1)ด้านสุขภาวะในการทำงาน โดยจัดปริมาณงาน เวลาการทำงานให้เหมาะสม 2)เงินค่าตอบแทนกรณีพิเศษ เช่น เงินรางวัล ค่าเสี่ยงภัย และค่าตอบแทนพิเศษให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะ และ3) การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้นว่าตำแหน่งเดิม ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเติบโต มีก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศจังหวัดขอนแก่น. (2564). ผ่อนคลายมาตรการ การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) จังหวัดขอนแก่น (ฉบับที่ 43). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา: http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/COVID19/COVID_DOC/COVID19-43.pdf.
- ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรสุขภาพ โรงพยาบาลชุมแพ . (2564). สถานที่และเครื่องมือแพทย์. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: <http://gishealth.moph.go.th/healthmap/infoequip.php?maincode=10998>.
- วรเดช จันทรศร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (2564). ผู้ติดเชื้อยืนยันระลอก 3 จังหวัดขอนแก่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา <https://covid19.kkpho.go.th/situation/index.php>.
- สุรพรรษ์ เพ็ญจำรัส. (2561). การทำงานแบบ Top-Down และ Bottom-Up. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://www.plgroup.co.th/TH_new%20Dr.P&L33.html.

การค้าเสรี : ความท้าทายหรือโอกาสสำหรับภาคอุตสาหกรรมการเกษตร

Free Trade : Challenges or opportunities for Thai agriculture

พิพัทธเวศ วันนารี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Pipattawade Wannaree

Kasetsart University, Thailand

E-mail: pipattawade.w@ku.th

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจในหลายประเทศกำลังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า “การค้าเสรี” ถือเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจโลกนี้ งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของแนวคิดนี้สำหรับอุตสาหกรรมลำไยไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเดียว มีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์กับตัวแทนผู้ส่งออกและตัวแทนเกษตรกรเป็นหลัก รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผลการศึกษาค้นพบว่า การค้าเสรีมอบทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับภาคการเกษตร โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย การค้าเสรีคือโอกาสหากภาคการเกษตรสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างความความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ส่งออกกับเกษตรกร ช่องทางการกระจายสินค้า การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน พัฒนาค่าความรู้และความเชี่ยวชาญและรับมือกับสภาพภูมิศาสตร์ได้ แต่การค้าเสรีมีความท้าทายหากภาคการเกษตรมีการพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป การแข่งขันในระดับสากลและการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยนโยบายจากทางภาครัฐถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้ภาคการเกษตรนั้นมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ: การค้าเสรี; กรณีศึกษา; ไทย; ส่งออก; อุตสาหกรรมลำไย

* วันที่รับบทความ: 17 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 19 เมษายน 2565

Received: March 17, 2022; Revised: April 17, 2022; Accepted: April 19, 2022

Abstracts

The economy of many countries is developing and changing, and we cannot object that “Free trade” is one of the key concepts that plays an important role in driving and transforming the global economy. This research was designed to study the challenges and opportunities of free trade in the Thai longan industry. This research is a single case study, involving mainly semi-structured interviews with representatives of exporters and farmers as well as documentary content analysis. The findings show that free trade presents both opportunities and challenges to the agricultural sector, of which depends on various factors. Free trade provides opportunities if the industry’s stakeholders can establish a strong relationship, effective management of distribution channel, understanding logistics and supply chain management, obtaining knowledge and expertise as well as effectively dealing with geography related challenges. Meanwhile, free trade presents challenging factors if the industry is over-reliant on foreign markets, global competition, and economic restructuring. Finally, the policy introduced by the government is very important to strengthen and sustain the agricultural sector.

Keywords: Case Study; Export; Free Trade; Longan Industry; Thailand

บทนำ

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมและเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับแรงขับเคลื่อนมาจากแนวคิดการค้าเสรี (Free Trade) คือ การลดบทบาทการแทรกแซงทางนโยบายของภาครัฐและปล่อยให้การค้าเป็นไปตามกลไกของตลาด (Harvey, 2005 : 4) โดยแนวคิดนี้มีรากฐานและวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ เช่นทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage) ของอดัม สมิธ หรือทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage) ของเดวิด ริคาร์โด เป็นต้น จากนั้นได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มประเทศพัฒนาและองค์กรโลก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษและองค์กรการค้าโลก โดยพวกเขาต่างชี้ให้เห็นถึงข้อดีของแนวคิดการค้าเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละประเทศที่เติบโตมากล่าวอ้าง การเคลื่อนไหวของจำนวนเงินลงทุนต่างชาติ รวมถึงการเติบโตของมูลค่าการส่งออก (UNCTAD, 2020a : 7, 2020b : 65) ล้วนแล้วเกิดขึ้นมาจากการที่เศรษฐกิจโลกมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น ประเทศมีการจับกลุ่มเป็นเครือข่ายทางการค้า เปลี่ยนแปลงนโยบายและทำลายกำแพงภาษี โดย The World Bank (2019 : online) ได้รายงานว่าอัตราภาษีโดยเฉลี่ยได้ลดลงจาก 8.57% ในปี 1994 มาอยู่ที่ระดับ 2.59 ในปี 2017 และหากมองผิวเผิน การค้าเสรีอาจเป็นแนวคิดที่ดี เพราะตัวเลขทางเศรษฐกิจต่างชี้ขึ้นไปทิศทางนั้น อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาก็ยังพบทศวรรษที่แน่ชัดไม่ได้ว่า ท้ายที่สุดแล้วแนวคิดนี้มีผลดีหรือผลเสียต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง ในขณะที่งานวิจัยบางกลุ่มออกมาสนับสนุนแต่ก็มีงานวิจัยมากมาย ออกมาได้แย้ง

ในด้านผลดี การค้าเสรีทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเติบโต (Melitz, 2003 : 1695-1725; Yang, 2018 : 1-23) เพราะแนวคิดนี้ ไม่เพียงแต่ขยายขนาดของอุปสงค์โลก ซึ่งทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งเพิ่มขึ้น แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้บริษัทที่มีประสิทธิภาพในการผลิตได้ส่งออก ฉะนั้นทรัพยากรภายในประเทศจะถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะถูกแบ่งให้กับองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและประสิทธิภาพในการผลิตขายที่ส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมในภาพรวม อย่างที่ Kaldor (1967 : 65) ได้เปิดเผยเพิ่มเติมว่าทรัพยากร เช่น เงินทุนจะเบี่ยงเบนจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคการผลิตและบริการมากขึ้น เพราะเป็นอุตสาหกรรมก้าวหน้า นอกจากนี้การเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติในรูปแบบ FDI ยังเป็นการการนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาถ่ายทอดในประเทศ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น เศรษฐกิจในเวียดนาม ไทยหรือจีน ที่ต่างได้รับผลประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ โดย Liang (2017 : 138-159) ระบุว่า FDI นอกจากจะทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศมีการพัฒนาแล้ว ยังเป็นการผลักดันให้บริษัทในประเทศได้มีการเชื่อมโยงกับตลาดสากลมากขึ้น เนื่องจากการผลิตภายในนั้นมีการพัฒนาขึ้น ผลงานวิจัยของ Bhattacharya and Nguyen (2019 : 519-540.) ได้ออกมายืนยันประเด็นนี้ โดยสรุปว่าการเข้าถึงตลาดสากลนั้นเป็นเรื่องดี เพราะส่งผลให้แรงงานต้องมีการพัฒนาทักษะอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เข้าถึงค่าจ้างที่สูงขึ้นตามที่บริษัทข้ามชาติเสนอนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการค้าเสรีนั้น ไม่เพียงแต่มาพร้อมกับการจ้างงานที่มากขึ้น แต่ยังเป็นการเพิ่มรายนให้กับแรงงานอีกด้วย นอกจากแรงงานที่ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาแล้ว บริษัทในประเทศยังมีความจำเป็นที่จะต้องลงทุนทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงพัฒนาทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติอีกด้วย (Mastromarco & Simar, 2018 : 134-149)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยกลุ่มหนึ่งออกมาโต้แย้งและชี้แจงว่าการค้าเสรีนั้น ไม่ได้มีด้านดีเพียงด้านเดียว แต่ยังมีมิติน้ำหนักมากที่ควรได้รับการกล่าวถึง ประเด็นแรก หากประเทศทำการเปิดพรมแดนและค้าขายเสรีกับประเทศอื่น ๆ นั่นก็เท่ากับเป็นการเชื้อเชิญให้เกิดการแข่งขันในระดับสากลมากยิ่งขึ้น และอาจส่งผลเสียต่อบริษัทในประเทศที่ยังต้องการการปกป้องจากทางภาครัฐ (Gozgor, 2019 : 173-202) ประเด็นที่สอง ข้อตกลงการค้าเสรีที่เพิ่มมากขึ้นและกระจายอยู่ทั่วโลก เพิ่มความกดดันให้กับอุตสาหกรรมในประเทศแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น (Ozcelik, 2018 : 95-115) โดยที่ภาครัฐไม่สามารถ ที่จะสนับสนุนและป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศได้อย่างเต็มที่ เพราะนโยบายต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับองค์กรการค้าโลก ประเด็นที่สาม ถึงแม้ FDI จะนำมาซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี แต่ผลประโยชน์ที่ตกถึงประเทศที่รับ FDI นั้นถือว่ามียุ่ค่อนข้างจำกัด (Alvarado, Iñiguez, & Ponce, 2017 : 176-187) เพราะไม่ใช่ว่าทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา จะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนรู้และรับการถ่ายทอดทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยมากมาย อาทิเช่น ความสามารถในการเรียนรู้จากบริษัทข้ามชาติ ทักษะความสามารถของแรงงาน การศึกษา เป็นต้น

(Hamida, 2013 : 754-769 ; Njikam & Leudjou, 2019 : 677-701) ด้วยเหตุนี้ ข้อแตกต่างและศักยภาพการผลิตของบริษัทข้ามชาติกับบริษัทในประเทศย่อมมีอยู่เสมอ ๆ ฉะนั้นการแข่งขันที่เป็นธรรมย่อมเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้ตามคำกล่าวอ้างของผู้ที่สนับสนุนแนวคิดการค้าเสรี

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้การค้าเสรีจะมีคุณประโยชน์ แต่ประสบการณ์เชิงบวกที่บางประเทศได้รับ ไม่อาจเพียงพอที่จะนำมาสรุปแบบแน่ชัดได้ว่าผล ดังกล่าวจะเกิดขึ้นเหมือน ๆ กันทั่วทุกมุมโลก เพราะไม่ใช่ว่าทุกประเทศจะมีการวางกลไก โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีที่เป็นเลิศและทำให้พวกเขาสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันในระดับโลก (Ali, Awdini, & Adan, 2012 : 1-9.) ปัจจัยทางด้านโครงสร้างรวมถึงทรัพยากรภายในประเทศจะเป็นแปรสำคัญที่ทำให้ผลของการค้าเสรีมีบทบาทแตกต่างกันออกไป และไม่ใช่ทุกประเทศจะมีความสามารถในการซึมซับและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากแนวคิดการค้าเสรี งานวิจัยของ Clarke (2005 : 59) ได้พูดถึงประเด็นนี้ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า กลุ่มประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในตลาดโลกคือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้าเสรีอย่างแท้จริง เพราะพวกเขามีความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดโลกและได้มีการลงทุนมากมายในการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นความมั่งคั่งระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันอยู่ตลอดเวลา

การค้าเสรีเป็นแนวคิดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเล็กหรือประเทศใหญ่ย่อมได้รับผลกระทบไม่มากก็น้อย ความท้าทายและโอกาสย่อมมีความแตกต่างกันออกไปในระดับอุตสาหกรรมหรือระดับประเทศ ดังนั้นความเข้าใจที่ดีต่อแนวคิดนี้ จึงมีความสำคัญและทำให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ สามารถรับมือกับความท้าทายได้เป็นอย่างดี สามารถเปลี่ยนโอกาสให้เป็นความสำเร็จในการดำเนินกิจการได้ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงผลกระทบของการค้าเสรี งานวิจัยฉบับนี้ได้เลือกที่จะทำการวิเคราะห์ผ่านอุตสาหกรรมลำไย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของไทย และได้ส่งออกไปหลายประเทศภายใต้ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดย กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87)) รายงานว่าในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2021 ไทยส่งออกลำไยปริมาณ 262,811.33 ตัน เป็นมูลค่า 339.65 ล้านบาทสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ในช่วงเดียวกันของปี 2020 ปริมาณร้อยละ 18.10 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.81 โดยตลาดส่งออกลำไยที่สำคัญ ได้แก่ จีน ฮองกง เวียดนามและ อินโดนีเซียมี นอกจากนี้อุตสาหกรรมลำไยยังถือว่ามีความสำคัญต่อการสร้างงานและสร้างรายได้ของชุมชนมากมายโดยเฉพาะทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกลำไยที่สำคัญ ๆ ของไทย ในปี 2020 พื้นที่เพาะปลูกมีอยู่ประมาณ 1.20 ล้านไร่ พื้นที่เพาะปลูกสำคัญ ๆ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน จันทบุรี และเชียงราย และมีจำนวนเกษตรกรที่เพาะปลูกลำไยมากกว่า 250,000 ครอบครัว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงโอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล
2. เพื่อศึกษาความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

ระเบียบการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ องค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมลำไยไทยจำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงลึก ด้วยเหตุผลนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นงานวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case study)

งานวิจัยเชิงกรณีศึกษาเป็นเครื่องมือการวิจัยที่ได้รับการยอมรับและมีการนำไปใช้เป็นจำนวนมาก โดย Yin (2014:54) ให้คำนิยามงานวิจัยรูปแบบนี้ว่า

“an empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon in-depth and within its real world context, especially when the boundaries between phenomenon and context may not be evident” (Yin, 2014, pp. 16-17).

งานวิจัยกรณีศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงองค์ความรู้และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่ศึกษาในเชิงลึก เพราะเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้ใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างและสภาพแวดล้อมที่ทำการศึกษา ทำให้นักวิจัยเข้าใจปัญหาที่ศึกษาได้ดียิ่งขึ้น (Halinen & Törnroos, 2005 : 1285-1297) นอกจากนี้ Yin (2014 : 54) ยังได้กล่าวต่อว่า จุดเด่นที่สำคัญของงานวิจัยเชิงกรณีศึกษาคือความยืดหยุ่นของวิธีการวิจัย เพราะงานวิจัยนี้สามารถแบ่งออกเป็น สาม ประเภท ได้แก่ กรณีศึกษาเพื่อค้นคว้า (Exploratory) กรณีศึกษาเพื่ออธิบาย (Descriptive) และ กรณีศึกษาเพื่ออธิบาย (Explanatory) และยังประกอบไปด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย อาทิเช่น สัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงมีความยืดหยุ่นในการเลือกเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่องานวิจัยมากที่สุด

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเดี่ยว (Single case study) เพื่อเป็นตัวอย่างในการอธิบายถึงผลของการค้าเสรีที่มีต่อภาคการเกษตร ซึ่งผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้แก่ตัวแทนผู้ส่งออกและตัวแทนจากเกษตรกร เหตุผลสำคัญที่นักวิจัยตัดสินใจเลือกศึกษาเพียงกรณีเดียวเพราะ Yin (2014 : 54) บ่งชี้ว่ากรณีศึกษาเดี่ยวมีความพอเพียงที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ ในทางตรงกันข้าม (Miles et al., 2014 : 98) กล่าวว่า ถึงแม้การวิจัยเชิงกรณีศึกษาแบบหลายกรณีจะสามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่า แต่ก็มีความเสี่ยงที่ค่อนข้างใช้เวลาและงบประมาณที่มาก

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary analysis) เหตุผลที่นักวิจัยเลือกเก็บข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่ง เพื่อเพิ่มความเที่ยงของกาวิจัย (Reliability) และความตรงของงานวิจัย (Validity) เพราะข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งสามารถนำมายืนยันและอ้างอิงกันได้ Yin (2014:54)

2.1 การสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งเครื่องมือการเก็บข้อมูลรูปแบบนี้ได้รับการนำไปใช้อย่างมาก (Myers, 2009 : 99) โดย Yin (2014 : 54) แบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- dept interview) การสัมภาษณ์แบบสำรวจ (Survey interview) และการสัมภาษณ์แบบจับภาพนิ่ง (Focussed interview) โดยแนวทางที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ แบบกึ่งสัมภาษณ์ เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ได้สอบถามเพิ่มเติมจากคำถามที่ได้เตรียมไว้ ทำให้สามารถเก็บข้อมูลและเข้าถึงแนวคิดและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมได้มากขึ้น นักวิจัยได้ดำเนินการกึ่งสัมภาษณ์กับ 4 ผู้มีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ตัวแทนจากผู้ส่งออก และ 2 ตัวแทนจากเกษตรกร

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	นามแฝง	บทบาท	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์ (ปี)
1.	EXP01	ตัวแทนผู้ส่งออก	ชาย	53	ป. ตรี	8
2.	EXP02	ตัวแทนผู้ส่งออก	ชาย	48	ป. ตรี	10
3.	FAR01	ตัวแทนเกษตรกร	ชาย	57	ป.6	13
4.	FAR02	ตัวแทนเกษตรกร	หญิง	58	ป.4	16

2.2 เอกสาร

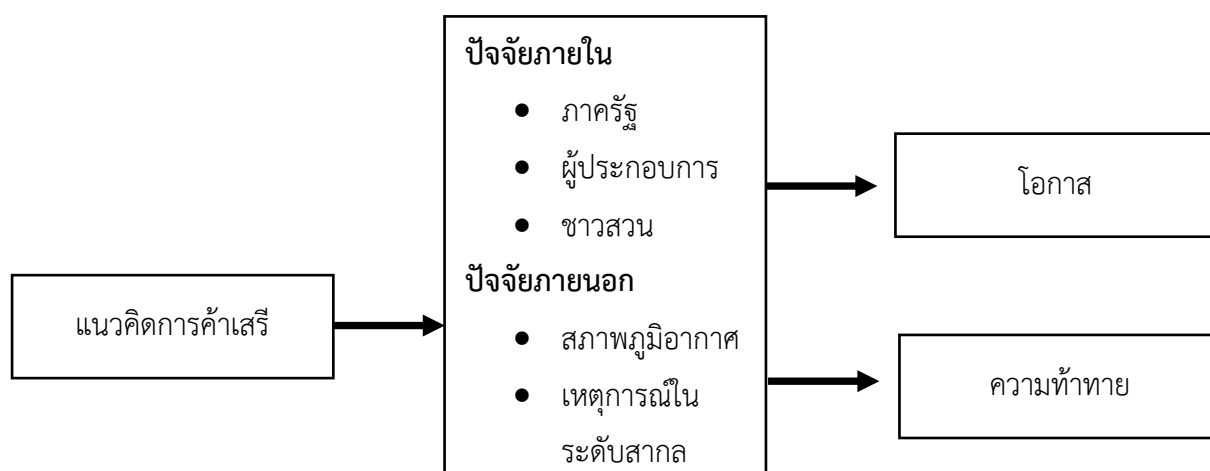
งานวิจัยฉบับนี้ได้เก็บข้อมูลจาก รายงาน เอกสารทั่วไปและเอกสารการประชุม เป็นต้น โดย Prior (2003 : 998) กล่าวว่าข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญค่อนข้างมาก เพราะเป็นข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ตามกาลเวลาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสรุปผลประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูล ในช่วงการจัดเตรียมข้อมูล เอกสารทุกอย่างจะถูกบันทึกไว้ในระบบฐานข้อมูล นักวิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อได้รับฟังบทสนทนาอีกครั้งหนึ่งและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลมากขึ้น บทสัมภาษณ์จะถูกบันทึกไว้ในระบบฐานข้อมูลเป็นลำดับต่อไป ขั้นตอนที่สองคือการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีที่แนะนำโดย (Miles et al., 2014 : 98) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนย่อยได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 คือการแปรผลและจัดประเภทข้อมูล (First cycle of coding) โดยนำข้อมูลเข้าสู่รหัส (Coding) เพื่อสื่อถึงความหมายและคำตอบที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเอารหัสที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกมาจัดเรียงในตารางแบบซ้ำ ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ หรือรูปแบบรวมของข้อมูล (Pattern coding) หลังจากเสร็จสิ้นขั้นตอนนี้ นักวิจัยสามารถที่สังเกต วิเคราะห์และสรุปข้อมูล เพื่อตอบโจทย์งานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย โดยการศึกษานี้ได้ตระหนักว่า แนวคิดการค้าเสรี เป็นได้ทั้งโอกาสและความท้าทายซึ่งขอบเขตของผลกระทบนั้น ล้วนมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมากมาย โดยปัจจัยภายในได้แก่ ความสามารถของภาครัฐในการที่จะวางกลไกที่ดีและเอื้อต่ออุตสาหกรรมนั้น ๆ ในการรับมือหรือหาผลประโยชน์จากแนวคิดการค้าเสรี รวมถึงความสามารถของผู้ส่งออกและของเกษตรกร ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกก็เข้ามามีบทบาทไม่แพ้กัน อาทิเช่น สภาพภูมิอากาศที่อาจจะส่งผลกระทบต่อปริมาณอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระดับสากลที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น สงครามระหว่างประเทศ หรือ COVID- 19 เป็นต้น

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ในหัวข้อนี้ นักวิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาผ่านประเด็นหัวข้อของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ โอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล ความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย และแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

1. โอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล

ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดโลก ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมทำให้ทราบว่าปัจจัยที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดี ช่องทางการกระจายสินค้าที่หลากหลาย การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์

1.1 ความสัมพันธ์ที่ดี

ความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวสวนลำไยเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนที่ทำให้บริษัท ABC สามารถเติบโตและกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าเป็นที่ต้องการของลูกค้าในตลาดสากล โดยตัวแทนบริษัท A ได้กล่าวไว้ว่า

"...บริษัทมีแหล่งจัดซื้อผลไม้จากเกษตรกรและสวนผลไม้ที่ติดต่อกับชาวนาน ทำให้สามารถจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณมากเท่าที่ผู้ซื้อในต่างประเทศต้องการ" [ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่บริษัทมีการค้าขายและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวสวนเป็นเวลานานส่งผลดีให้กับบริษัท เพราะสามารถเข้าถึงสินค้าจากเกษตรกรจากหลาย ๆ พื้นที่ และสามารถทำคัสตอมไรซ์สินค้าที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของลูกค้าในตลาดต่างประเทศได้

1.2 ช่องทางการกระจายสินค้าที่หลากหลาย

โอกาสสำคัญในการเติบโตของผู้ประกอบการ คือการได้เข้าถึงตลาดและกลุ่มผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ด้วยเหตุนี้บริษัท ABC จึงมีการเติบโตและขยายกิจการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการได้เข้าถึงตลาดในประเทศในแถบเอเชียและยุโรป ตัวแทนบริษัท ACB ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"บริษัทมีแผนในการทำการตลาดแถบยุโรป...ผู้บริหารมองเห็นถึงความสามารถในการเข้าไปทำการตลาดในแถบยุโรป เนื่องจากมียอดการสั่งซื้อของผู้บริโภคทางฝั่งยุโรปเข้ามาปกติฝั่งยุโรปถือว่าเป็นตลาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่ suppliers เป็น SME รายเล็ก...โดยทางบริษัทได้ทำการตลาดออนไลน์ จึงติดต่อย่างง่ายดาย ทำให้บริษัทมีลูกค้าทางฝั่งยุโรปเพิ่มขึ้น" [ตัวแทนบริษัท, EXP02]

นอกจากตลาดในแถบเอเชียจะเป็นตลาดสำคัญแล้ว จากข้อมูลยังได้เห็นถึงความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมลำไยไทยที่จะเข้าไปขยายตลาดในแถบยุโรป สาเหตุเพราะมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและทำให้สินค้านั้นเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางการขายและตลาดแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางการกระจายสินค้าที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน

1.3 การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

การจัดการโลจิสติกส์ที่เป็นเลิศเป็นหนึ่งในวิธีการที่เข้ามาช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับบริษัทในการแข่งขันกับสินค้าในตลาดต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการช่วยลดต้นทุนการขนส่งและรักษาคุณภาพของสินค้าให้ได้ตามที่ลูกค้าต้องการ โดยตัวแทนบริษัท ABC ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

“เรื่องของการขนส่งผลไม้สดหรือแห้งนั้น TIMING เป็นเป็นสิ่งสำคัญ...เราจะมีโอกาสมากกว่าคนอื่นเขา...บริษัทจึงจัดสินใจซื้อหัวลากเอง...เราลงทุนสร้างโกดังเย็น เพื่อทำการจัดเก็บและกระจายสินค้า...บริษัทยังมีการจัดการระบบ Supply Chain ระบบ QC ระบบบรรจุสินค้าและจัดเก็บสินค้า วางแผนและควบคุมด้าน Logistics ขนส่งสินค้าอย่างเป็นระบบด้วยตัวเอง สร้างทีมงาน เทรนพนักงานด้วย”
[ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จะเห็นได้ว่าบริษัทได้เล็งเห็นถึงความสำคัญการจัดการโลจิสติกส์ และได้มีการตัดสินใจลงทุนมากมายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการนำระบบห้องเก็บความเย็นมาใช้ การมีรถขนส่งเป็นของตัวเอง เพื่อช่วยในการกระจายและส่งออกผลไม้ไปยังตลาดต่างประเทศให้รวดเร็ว เพื่อให้ผลไม้สดที่ส่งออกไปยังคงความสดใหม่และมีคุณภาพคงเดิม ฉะนั้นจึงไม่แปลกใจที่ว่า บริษัท ABC จะให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศในกระบวนการจัดการแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ

1.4 องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ

นอกจากความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการ ความรู้และความสามารถของเกษตรกรก็มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน เช่น วิธีการดูแลและจัดการสวนลำไย วิธีการเพาะปลูกและดูแลต้นลำไย การรดน้ำพรวนดิน การใส่ปุ๋ย เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากและผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ ตัวแทนเกษตรกร ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

“...ปลูกลำไยไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ นะ...หลายคนคิดว่าปลูกเสร็จแล้วก็แล้วเลย เหมือนไม้ผลอื่น ๆ...ฝนมาผิดช่วง ก็ทำให้ลำไยเสียหายหมดต้น...เราในลำไยก็ดูแลยาก...คือต้องรู้วิธีการดูแลจริง ๆ ถึงจะได้ผลผลิตดีและมีคุณภาพ...คือต้องมีความรู้ ประสบการณ์ทางด้านพืชพรรณ และการเพาะปลูกลำไยมาก่อน” [ตัวแทนเกษตรกร, FAR02]

จะเห็นได้ว่า องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ สามารถเพิ่มผลผลิตและทำกำไรให้กับเกษตรกรได้ พวกเขาสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูกได้ และสามารถรับมือกับอุปสรรคอื่น ๆ ได้

1.5 ความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์

เกษตรกรจะได้ผลผลิตที่ดีหรือไม่ ยังขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ หากพื้นที่นั้น ๆ มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูก มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกที่เพียงพอ ย่อมทำให้ผลผลิตของเกษตรกรนั้นดีตามไปด้วย โดยตัวแทนเกษตรกร ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

"จุดเด่นที่สำคัญของสวนเลยนะ คือโชคดีที่สวนของเราอยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกลำไยทุก ๆ ปี...ขึ้นอยู่กับเนื้อดิน แร่ธาตุในดิน...มีผลทำให้ลำไยมีลูกที่ขนาดใหญ่ รสชาติ หวาน...มันแตกต่างจากบางเจ้านะ...บางคนปลูกเหมือนกัน พันธุ์เดียวกัน แต่ผลผลิตของเขาไม่อร่อยและมีขนาดลูกที่เล็ก บางทีมันก็ไม่โต"[ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสภาพพื้นดินในการเพาะปลูกลำไยของเกษตรกร ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบให้กับชาวสวน ส่งผลให้ผลผลิตลำไยของเกษตรกรรายนี้มีคุณภาพที่ดี ถึงแม้กระบวนการเพาะปลูกจะเหมือนกัน แต่หากพื้นที่เพาะปลูกไม่เอื้ออำนวยหรือไม่เหมาะสมก็จะส่งผลเสียให้กับเกษตรกรได้

2. ความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย

ถึงแม้อุตสาหกรรมลำไยไทยจะมีโอกาสสามารถขยายในการส่งออกไปยังตลาดสากล โดยเฉพาะมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก แต่อุตสาหกรรมเองก็เผชิญกับความท้าทายมากมาย ที่อาจจะส่งผลด้านลบต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ ความท้าทายที่สำคัญ ๆ เหล่านี้ได้แก่

2.1 สภาพภูมิอากาศที่คาดเดาได้ยาก

ลำไยเป็นไม้ผลที่ให้ผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและวิธีการดูแลรักษาลำไยให้ถูกวิธีของชาวสวน ตลอดทั้งปีทั้งในฤดูเก็บผลผลิตและนอกฤดู แต่ประเด็นที่ชาวสวนกังวลที่สุดคือ สภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เพราะส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวสวนลำไยอย่างมาก ดังที่ตัวแทนเกษตรกรท่านหนึ่งระบุว่า

"ปัญหาที่น่ากลัวเลยนะ คือปัญหาที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่นเรื่องของฝน ฟ้า พายุ บางทีลำไยออกลูกเต็มต้นแล้ว พอฝนมาลำไยหายหมดเลย มันร่วงบ้าง...แล้วลมมันแรง มันก็ทำให้กิ่งลำไยหัก...เคยถึงขั้นว่าฟ้าผ่าแล้วลำไยก็ตายไปทั้งต้น...เวลาฝนตก ทำให้เราไม่สามารถที่จะเก็บลำไยได้ตามความต้องการของเรา...โชคร้ายอยู่อย่างหนึ่งคือ ลำไย เวลา มัน ออกลูก คือ ฤดูฝน และราคาลำไยมันยึดตามวันนั้น ขนาด AA จัมโบ้ 30 บาท แต่พอฝนตกก็ทำให้เก็บไม่ได้อีก...วันนึงเหลือ 26 บาท" [ตัวแทนเกษตรกร, FAR02]

จะเห็นได้ว่าสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาร้ายแรง เพราะนอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตของชาวสวนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อรายได้ของพวกเขาอีกด้วย ปัญหานี้เป็นสิ่งที่นอกจากจะคาดเดาได้ยากแล้ว ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือป้องกันล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2.2 ขาดแคลนแรงงาน

เกษตรกรรมในไทยยังคงพึ่งพาแรงงานในการขับเคลื่อนเป็นหลัก และการขาดแคลนแรงงานได้กลายเป็นปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญทุกปี ในอุตสาหกรรมลำไยก็ไม่ต่างกัน เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องใช้แรงงานคน และแรงงานบางกลุ่มก็เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาประกอบอาชีพที่ไทย ตัวแทนเกษตรกรได้กล่าวถึงปัญหานี้ว่า

“ปัญหาที่น่ากังวล ก็น่าจะเป็นเรื่องการขาดแคลนแรงงาน...คือไม่มีคนมาช่วย มันหาได้ไม่
ง่ายเหมือนเมื่อก่อนแล้ว...ทีนี้ พอเราจะไปจ้างแรงงานเพื่อนบ้านมาทำ ก็ทำไม่ได้ง่าย
เหมือนเมื่อก่อน เพราะต้องดูแลเรื่องใบอนุญาต...ให้ถูกต้องตามกฎหมายรวมถึงที่อยู่ด้วย”
[ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

คำกล่าวด้านบนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของการขาดแคลนแรงงาน ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งในส่วนของการจัดหาแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เพราะการทำเกษตรกรรมนั้นยังนิยมการใช้แรงงานคนมากกว่าการใช้เครื่องจักร และหากเก็บเกี่ยวผลผลิตช้าจะทำให้ลำไยนั้นเริ่มสุกเต็มที่หรือร่วงจากต้น ทำให้เกิดความเสียหายได้

2.3 ปัญหาจากตัวแทนจำหน่าย

การกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดต่างประเทศนั้น บางบริษัทมีความจำเป็นต้องพึ่งพาตัวแทนจำหน่ายที่ประจำอยู่ในประเทศนั้น ๆ เช่นเดียวกับบริษัทในกรณีศึกษา นี้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับตัวแทน ซึ่งบางเหตุการณ์ส่งผลกระทบต่อรายได้ของบริษัทโดยตรง ดังที่ตัวแทนบริษัท ได้กล่าวไว้ว่า

“อีกความท้าทายหนึ่งที่เจอ ก็น่าจะด้านลูกค้า (ตัวแทนกระจายสินค้า) ถ้าคุณได้ลูกค้าไม่
ดีเนี่ยจะมีปัญหาด้านการเงินตามมา...คือบางกรณีลูกค้าขายสินค้าไม่เป็น และก็ไม่มีเงิน
จ่ายเรา...ฉะนั้นเราก็ต้องสแกนก่อนว่าลูกค้ามีประสบการณ์การขายผลไม้ไหม ถ้าไม่มีเรา
ตัดทิ้งเลย...ถ้ามีจะสอบถามต่อว่า ขายอะไรมาก่อน ขายให้ใคร ขายแบรนด์ไหน” [
ตัวแทนบริษัท, EXP02]

จากบทสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าลูกค้าหรือตัวแทนจัดจำหน่ายที่ซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการไทย เพื่อนำไป
ตีตลาดในต่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประสบการณ์การทำงาน ความรู้และความเข้าใจ

ของตัวแทนนั้น ๆ ที่มีต่อตลาดเป้าหมาย หากผลประกอบการของตัวแทนดี ผลลัพธ์ที่ดีก็จะถูกส่งต่อมายังผู้ส่งออกไทย เพราะสามารถขายสินค้าได้ในจำนวนมากขึ้น และได้รับการชำระเงินตรงเวลาจากตัวแทนจำหน่าย

2.4 ราคาลำไยตกต่ำ

ความเป็นอยู่ของอุตสาหกรรมลำไย ขึ้นอยู่กับราคาที่ชาวสวนจะได้รับเป็นสำคัญ เพราะหากราคาลำไยสูง ก็จะเป็นแรงจูงใจที่ดีให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไย ในทางตรงกันข้าม หากปีใดราคาลำไยตกต่ำ ก็ส่งผลให้เกษตรกรจำใจต้องหันไปประกอบอาชีพหรือปลูกพืชอื่น ๆ ตัวแทนเกษตรกรท่านหนึ่งพูดถึงประเด็นนี้ว่า

“ราคาลำไยมันขึ้นมันลง ไม่เหมือนกันเลยซักปี...อย่างปีนี้ (2021) ราคาลำไยมันต่ำมาก อย่างลำไยอบแห้งพ่อค้ามารับที่ก็โลละเจ็ดบาท...ทางสวนจะทำสัญญาการรับซื้อไว้กับล้งของจีน...โดยจะมีการคัดเกรดลำไยจากขนาดของลูกและผิวของลำไย หากไม่ได้ตามมาตรฐานก็จะทำให้ได้ราคาที่ถูกลงไปอีก” [ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

ปัญหาทางด้านราคาตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อรายรับของชาวสวนลำไยโดยตรง ปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ๆ โดยจากรายงานของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87) ได้ระบุว่าชาวสวนลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนจำนวนมากหลายราย ถึงขั้นตัดสินใจตัดและโค่นทิ้งต้นลำไยที่ปลูกไว้ เพื่อปรับพื้นที่ปลูกพืชอย่างอื่นทดแทน เพราะพวกเขาเห็นว่าราคาลำไยตกต่ำและไม่คุ้มค่ากับการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ ชาวสวนยังต้องเผชิญกับค่าแรงที่มีอัตราสูงขึ้น โดยเฉลี่ยวันละ 500-700 บาท เจ้าของสวนบางรายจำเป็นต้องปล่อยให้ลำไยแก่เน่าคาต้น

2.5 ผลกระทบจาก COVID-19

คงเป็นเรื่องยากที่จะไม่เอ่ยถึงผลกระทบของ COVID-19 ที่มีต่อชาวสวนลำไยและผู้ประกอบการส่งออกลำไยไทย อาจจะกล่าวได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่หรือความท้าทายต่าง ๆ ล้วนมีรากฐานมาจากการแพร่ระบาดของโรคร้ายนี้เป็นเสียส่วนมาก อย่างที่ตัวแทนบริษัทท่านหนึ่งได้กล่าวไว้

“ยอดขายและปริมาณการส่งออกลำไยลดลงเยอะในปี 2021...ตอนแรกเริ่มการระบาด ก็ไม่เคยเกิดเหตุการณ์แบบนี้ คืออยู่ดี ๆ ลูกค้าที่สั่งซื้อก็ไม่กล้าสั่งซื้อ บางเจ้าก็ยกเลิกคำสั่งซื้อแบบกะทันหัน... พอเขาสั่งก็ส่งไปไม่ได้ ด้านปิด อะไรปิด ปิดชั่วคราวไม่รู้อนาคตเลย ...โรคระบาดนี้ส่วนใหญ่จะกระทบกับรายเล็กและรายกลางมากกว่า” [ตัวแทนบริษัท, EXP02]

พูดถึงประเด็นนี้ ตัวแทนบริษัทอีกท่านหนึ่งก็ได้เสริมต่อว่า

“...มาตรการต่าง ๆ มันเข้มงวดขึ้นสุด ๆ เข้มงวดขึ้นเยอะด้านอาหาร เพราะว่าแต่ก่อนมันไม่มีนะพ่นแอลกอฮอล์ใส่เข้าไปในสินค้า...เราจะส่งออกไปก็มีการตรวจ ตรวจคน ตรวจสินค้า เราก็ต้องเตรียมพร้อมพวกเครื่องมือตรวจ...ทางโน้น (จีน) เขามีการตรวจสินค้า มีเครื่องมือตรวจสินค้าทุกตู้เลย ทุกกล่องต้องผ่านเครื่องพ่นแอลกอฮอล์ก่อนผ่านเข้าไป...

เวลาส่งออกไประยะเวลาที่จะนานขึ้น ช้าขึ้นเพราะว่าขั้นตอนมีการตรวจ...คือทางด้านก็จะ
มีขั้นตอนที่เข้มงวดขึ้นมันจึงทำให้การส่งออกล่าช้า” [ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จากสองบทสัมภาษณ์ด้านบน แสดงให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ผู้ส่งออกต้องเผชิญและต้องรับมือ ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกคำสั่งซื้อของผู้นำเข้า ที่ส่งผลกระทบต่อยอดส่งออกโดยตรงหรือมาตรการตรวจสอบสินค้าที่มีความเข้มงวดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมและคุณภาพของสินค้าเมื่อถึงมือลูกค้าปลายทาง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความท้าทายที่ผู้ส่งออกจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะผู้ส่งออกรายเล็ก ๆ ที่ยังขาดแคลนทักษะ เครือข่ายรวมถึงเงินทุนที่มากพอในการดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นประเทศผู้ส่งออกหรือนำเข้า

3. แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

จากข้อมูลที่ได้ทำการสัมภาษณ์กับตัวแทนบริษัท ABC แสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้นมีการเติบโตขึ้นอย่างมาก มีการขยายสิ่งปลูกสร้าง จำนวนสินค้าที่จัดจำหน่าย รวมถึงช่องทางการจำหน่าย โดยปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การส่งออกเป็นหลัก และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือ การเชื่อมโยงกันมากขึ้นของโลกในยุคปัจจุบัน มีมีเขตการค้าเสรีที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้นำสินค้าส่งออกไปขายยังตลาดโลกที่ขยายมากขึ้น อีกด้านหนึ่ง ศักยภาพและการดำเนินกิจการของตัวบริษัทเองมีส่วนสำคัญไม่น้อย ที่เป็นตัวผลักดันให้กิจการนั้นได้เติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่การเข้าสู่ตลาดโลกมาพร้อมด้วยปัจจัยความท้าทายมากมาย ฉะนั้นความอยู่รอดของบริษัทจึงขึ้นอยู่กับความสามารถและศักยภาพขององค์กรที่จะเปลี่ยนแปลงความท้าทายเหล่านี้ให้เป็นโอกาสสู่ความสำเร็จ

เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่รอดและแข่งขันในตลาดสากลได้ ผู้เล่นสำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรม อาทิ เช่น ภาครัฐ ผู้ส่งออก พ่อค้าคนกลาง ขาวสวนหรือแรงงาน ควรให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง มาตรฐานของสินค้า ที่ผ่านมามีถือว่าเป็นหนึ่งในจุดแข็งที่ทำให้ลำไยไทยเป็นที่ต้องการในตลาดโลก โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคชาวจีนที่นิยมลำไยจากไทยเป็นอย่างมาก ฉะนั้นแล้ว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรต้องดำเนินกิจกรรมของตนเองอย่างเป็นเลิศ เพื่อที่จะได้รักษามาตรฐานสินค้าไว้ ยกตัวอย่างเช่น ภาครัฐอาจมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อทำการวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น พันธุ์ลำไย โรคในลำไย ปุ๋ยหรือคุณภาพของดิน เป็นต้น ในส่วนของขาวสวนเอง อาจต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประเด็นที่สอง การรับมือกับมาตรฐานของสินค้าที่มีความเข้มงวดขึ้น เพราะส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ทั้งหมด การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้หลายประเทศมีมาตรการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดขึ้น ทำให้สินค้าจำนวนมากต้องค้างอยู่ที่ชายแดนเป็นเวลานาน เหมือนที่ผู้ส่งออกลำไยต้องเผชิญ ปัญหาเหล่านี้ควรที่จะได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขาวสวนเองก็ต้องทราบถึงผลกระทบนี้ เพื่อจะได้วางแผนรายรับรายจ่ายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นที่สามคือการสนับสนุนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของตำแหน่งหรือรูปแบบการขายอื่น ๆ จากข้อมูล

ที่ได้รับ ทำให้ทราบว่าประเทศนำเข้าลำไยนั้น ไม่ได้มีเพียงแต่ประเทศในแถบเอเชียเท่านั้น แต่ยังแผ่กว้างไปถึงประเทศแถบยุโรป และนี่คือโอกาสที่ชาวสวนและผู้ส่งออกไทยควรตระหนักเพื่อจะได้วางแผนการเติบโตในอนาคต นอกจากนี้การค้าในรูปแบบออนไลน์ยังเป็นอีกหนึ่งโอกาสหรือหนึ่งช่องทาง ที่ผู้ขายสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ ประเด็นที่สี่ การแก้ปัญหาทางด้านแรงงาน อย่างที่ทราบกันดีว่าภาคเกษตรกรรมไทยนั้น ขาดแคลนด้วยแรงงานคนเป็นหลัก ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรม ดังนั้น โดยเฉพาะภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้เกษตรกรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการใช้เครื่องจักรกลเกษตรสำหรับดูแลและจัดการสวนลำไย เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ประเด็นสุดท้ายคือการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันระหว่างผู้เล่นที่สำคัญ ๆ ในโซ่อุปทานลำไย ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ ควรหันหน้าเข้ามาคุยกันเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในอุตสาหกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ยังถือว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรับมือกับสถานการณ์ไม่คาดหวัง อาทิเช่น โควิด-19 เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสแนวความคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยของไทย จากผลการศึกษาทำให้เข้าใจว่าแนวความคิดการค้าเสรีเป็นทั้งโอกาส ในนัยสำคัญที่ว่าเป็นช่องทางให้ผู้ส่งออกและชาวสวนลำไยได้เข้าถึงตลาดโลกมากยิ่งขึ้น เข้าถึงอุปสงค์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang (2018 : 1-23) อย่างไรก็ตามความสามารถและศักยภาพของผู้ประกอบการและเกษตรกรจะเป็นตัวบ่งบอกว่าพวกเขาสามารถที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด โดยการศึกษานี้ได้ระบุถึงประเด็นสำคัญ ๆ ที่ทำให้อุตสาหกรรมลำไยนั้นสามารถเติบโตขึ้นในตลาดต่างประเทศ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ที่ระหว่างบริษัทกับชาวสวน ช่องทางการขายตลาดที่หลากหลาย การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญรวมถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ยังได้ค้นพบถึงปัญหาหรือความท้าทายที่มาพร้อมกับแนวความคิดการค้าเสรี ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมลำไยไทย ซึ่งสามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ การพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป การแข่งขันในระดับสากล และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

1. การพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป

การค้าเสรีเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยหรือสินค้าไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าหากรายได้ของอุตสาหกรรมนั้นมาจากตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ย่อมมีความเสี่ยงตามมาตรงที่ว่า ประการที่หนึ่ง หากสถานการณ์หรือสภาวะเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศไม่เอื้ออำนวย อาจเป็นผลมาจากสงครามระหว่างประเทศหรือการแพร่ระบาดของ COVID -19 ที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานโลก ผลที่ตามมาคือการผันผวนของราคาซื้อขาย เหมือนที่อุตสาหกรรมลำไยกำลังเผชิญอยู่ในช่วงนี้ คือราคาซื้อขายต่ำลงเป็นประวัติการณ์ เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนแล้วมีผลกระทบต่อรายได้และการอยู่

รอดของเกษตรกร ผู้ประกอบการและตัวอุตสาหกรรมเอง หรืออาจกล่าวได้ว่าหากพึงพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมจะมีความอ่อนไหวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตลาดสากลนั่นเอง จากรายงานของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87) ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ทำการส่งออกลำไยถึง 90% ของผลผลิตทั้งสิ้นจำนวน 1.02 ล้านตันในปี 2020 ซึ่งถือเป็นอัตราส่วนที่สูงมาก ประการที่สองผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของประเทศที่ทำการส่งออก และอาจเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ผู้ส่งออกและเกษตรกรยังต้องปรับตัว เพราะหากดำเนินการผิดพลาด ย่อมมีผลกระทบต่อยอดได้ อาทิเช่น มาตรฐานการผลิต คุณภาพของสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากทำการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศในแถบยุโรป ซึ่งแต่ละประเทศต่างมีมาตรการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าเกษตรค่อนข้างเข้มงวด บางครั้งมาตรการต่างๆ เหล่านี้อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะรายเล็ก ๆ โดยประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ali et al. (2012 : 65) ที่ได้ระบุว่า ไม่ใช่ทุกประเทศจะมีการวางกลไกที่สมบูรณ์แบบ เพื่อให้สามารถหาผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากการค้าเสรี และสิ่งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ประกอบการไทยยังไม่สามารถหาผลประโยชน์จากการค้าเสรีได้อย่างเต็มรูปแบบ

2. การแข่งขันในระดับสากล

ถึงแม้การค้าเสรีเปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกหรือผลผลิตของเกษตรกรได้เข้าถึงตลาดผู้บริโภคในระดับโลกก็ตาม แต่ยังเป็นการเปิดช่องว่างให้พวกเขาต้องทำการแข่งขันกับผู้เล่นในระดับโลกเช่นกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gozgor (2019 : 173-202) ยกตัวอย่างเช่น ผู้ส่งออกลำไยไทยแข่งขันเพื่อแย่งส่วนแบ่งในตลาดส่งออกกับผู้ประกอบการส่งออกในประเทศเวียดนาม ในขณะที่เกษตรกรไทยก็ต้องแข่งขันด้านคุณภาพลำไยและศักยภาพการผลิต กับเกษตรกรเวียดนาม เป็นต้น ดังนั้นความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมแต่ละประเทศจะเป็นตัวชี้วัดว่าใคร จะสามารถหาผลประโยชน์จากการค้าเสรีได้มากกว่ากัน ซึ่งจากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าลำไยไทยนั้น ยังเป็นที่ต้องการของชาวจีนและประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย ปัจจัยสำคัญ ๆ เพราะไทยเรามีจุดได้เปรียบกว่าประเทศคู่แข่งอยู่หลายด้าน อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้รับ ถือว่ายังไม่มากพอที่จะยืนยันได้ว่า ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินงานของผู้ประกอบการไทยเองก็ดีหรือชาวสวนเองก็ดีจะอยู่ในระดับสูงเหมือนกันหมด

3. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีการปรับเปลี่ยนนับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1960 โดยเริ่มจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรมและกำลังเดินทางเข้าสู่ภาคบริการ การพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วเกิดจากการที่รัฐบาลไทยปรับเปลี่ยนนโยบายและตอบสนองต่อแนวคิดการค้าเสรี ผู้ประกอบการต่างชาติรวมถึงเงินทุนต่างหลั่งไหลเข้ามาในประเทศและช่วยยกรูปแบบการผลิตของไทยจากการผลิตพื้นฐานเพื่อการส่งออก เช่น เสื้อผ้าหรือสินค้าเกษตร มาเป็นผู้ผลิตสินค้าที่มีความทันสมัยและเป็นนวัตกรรมในการส่งออกมากขึ้น อาทิเช่น ชิ้นส่วนยานยนต์หรือชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งออกของไทยเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น (Pansuwan, 2013 :

117-148) เพราะตลาดต่างประเทศมีการขยายตัว ผลที่ตามมาคือมีการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรการผลิต เช่น แรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการมากขึ้น สังคมเมืองมีการขยายอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานนี้ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kaldor (1967 : 43) ที่ระบุว่า ทรัพยากรจะเบี่ยงเบนจากภาคอุตสาหกรรมที่ด้อยคุณภาพในการผลิตเข้าสู่อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น นั่นก็คืออุตสาหกรรมการผลิตและบริการนั่นเอง จากกรณีศึกษาจะเห็นว่าการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจนี้ ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมลำไย เพราะผู้ประกอบการหรือชาวสวนต่างเผชิญกับปัญหาในการหาคนงาน เนื่องจากแรงงานภาคการเกษตรมีอัตราส่วนที่ลดลง จากรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (2564 : 64) จำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลงจาก 12.73 ล้านคนในปี 2557 มาอยู่ที่ 11.81 ล้านคนในปี 2563 นอกจากนี้ คนในชนบทต่างหลั่งไหลเข้าไปทำงานในเมืองหรือในนิคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งงานในส่วนนี้ล้วนแล้วแต่ให้ค่าตอบแทนที่ดีและมอบโอกาสให้พวกเขาได้เติบโต มีความน่าดึงดูดมากกว่าการเป็นแรงงานภาคการเกษตรในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้เกษตรกรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการใช้เครื่องจักรกลเกษตรสำหรับดูแลและจัดการสวนลำไย เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิต

1.2. ภาครัฐควรต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการสื่อสารและสร้างภาพลักษณ์ของเกษตรกรให้มีความน่าดึงดูดแก่แรงงานรุ่นใหม่ และทำให้พวกเขาเห็นโอกาสในเติบโตในภาคเกษตรกรรม

1.3. หน่วยงานระดับชุมชนทุกภาคส่วน จำเป็นต้องมีการพูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางในการทำให้ชุมชนนั้น ๆ มีความเข้มแข็งและไม่พึ่งพารายได้จากช่องทางใดช่องทางหนึ่ง เพื่อรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการค้าเสรี

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 จำนวนกรณีศึกษาควรมีมากกว่าหนึ่งกรณีศึกษา เพื่อทำการเปรียบเทียบและหาปัจจัยที่อาจจะทำให้ผลลัพธ์ของแต่ละกรณีศึกษาแตกต่างกันออกไป

2.2 ควรเพิ่มกลุ่มผู้เข้าร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านและเชิงลึกมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น ตัวแทนจากภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย รวมถึงแรงงานเกษตรกรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน

2.3 นำตัวแปรที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปต่อยอดในลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างแปรต้นและตัวแปรตาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2564). *สินค้าลำไยและผลิตภัณฑ์*. สำนักการค้าสินค้า: กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564). *สถิติแรงงานประจำปี 2563*. กองเศรษฐกิจการแรงงาน: กระทรวงแรงงาน
- Ali, A. Y. S., Awdini, A. O. N., & Adan, H. (2012). The effect of globalization on local industries: a case of Mogadishu manufacturers. *International Journal of Business and Management Tomorrow*, 2 (11), 1-9.
- Alvarado, R., Iñiguez, M., & Ponce, P. (2017). Foreign direct investment and economic growth in Latin America. *Economic Analysis and Policy*, 56, 176-187.
- Bhattacharya, M., & Nguyen, K. T. (2019). Trade liberalization and the wage–skill premium: Evidence from Vietnamese manufacturing. *Economics of Transition and Institutional Change*, 27 (2), 519-540.
- Clarke, S. (2005). The neoliberal theory of society. *Neoliberalism: A critical reader*, 50, 59.
- Gozgor, G. (2019). Effects of the agricultural commodity and the food price volatility on economic integration: an empirical assessment. *Journal of the Institute for Advanced Studies, Vienna, Austria*, 56 (1), 173-202.
- Halinen, A., & Törnroos, J.-Å. (2005). Using case methods in the study of contemporary business networks. *Journal of Business Research*, 58 (9), 1285-1297.
- Hamida, L. B. (2013). Are there regional spillovers from FDI in the Swiss manufacturing industry? *International Business Review*, 22 (4), 754-769.
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Kaldor, N. (1967). *Strategic factors in economic development*. New York: New York State school of industrial and labor relations, Cornell University.
- Liang, F. H. (2017). Does foreign direct investment improve the productivity of domestic firms? Technology spillovers, industry linkages, and firm capabilities. *Research Policy*, 46 (1), 138-159.
- Mastromarco, C., & Simar, L. (2018). Globalization and productivity: A robust nonparametric world frontier analysis. *Economic Modelling*, 69, 134-149.
- Melitz, M. J. (2003). The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity. *econometrica*, 71 (6), 1695-1725.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. California: SAGE Publications, Incorporated.
- Myers, M. D. (2009). *Qualitative research in business and management*. London: Sage.
- Njikam, O., & Leudjou, R. R. N. (2019). Productivity spillovers through backward linkages: The role of the origin of investors and absorptive capacity of domestic firms. *Review of Development Economics*, 23 (2), 677-701.

- Ozcelik, S. E. (2018). The Potential Effects of TPP, TTIP and Trump's Tariffs on China's Competitiveness in the US Market. *World Journal of Applied Economics*, 4 (2), 95-115.
- Pansuwan, A. (2013). Industrial decentralization policies and industrialization in Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies (former name silpakorn university journal of social sciences, humanities, and arts)*, 117-148.
- Prior, L. (2003). *Using documents in social research*. Thousand Oaks: Sage.
- The World Bank. (2019). Tariff rate, applied, weighted mean, all products (%). *online*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/tm.tax.mrch.wm.ar.zs>
- UNCTAD. (2020a). *Gross domestic product: GDP by type of expenditure*. Retrieved from Geneva:
- UNCTAD. (2020b). *Foreign Direct Investment Flow and Stock*. Retrieved from Geneva:
- Yang, C.-H. (2018). Exports and innovation: the role of heterogeneity in exports. *Empirical Economics*, 1-23.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. Los Angeles: Sage publications.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับ เทคนิค 9 คำถาม

**The Development Reading Comprehension Achievement of
Matthayomsuksa 1 students By Skill Practice with the 9
Question Technique**

นิภาพรรณ ทองสว่าง และ อ้อมรจิต แป้นศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Niphaphan Thongsawang and Omthajit Pansri

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kruniphaphan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 42 คน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ และแบบสอบถามความพึงพอใจ และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.19 /82.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5
3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เท่ากับ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.16)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ; แบบฝึกทักษะ; เทคนิค 9 คำถาม

Abstracts

The aims of this research were to 1) create and determine the effectiveness of the reading comprehension skill based on the 80/80 criteria. 2) compare learning achievement before and after learning with the reading skills exercise, and 3) investigate Matthayomsuksa 1 students' satisfaction with the use of the reading comprehension skill exercise. This research is quantitative research. The research sample consisted of 42 people in Matthayomsuksa 1, the academic year 2021, from BangKrathumpittayakhom School by a specific random method. The reading comprehension accomplishment exam, reading comprehension skills exercises, and satisfaction questionnaire was used in this study. The statistics used for the data analysis were mean percentage, standard deviation, and the conformity index value.

The analysis indicated that;

1. The efficiency of the reading comprehension skill exercise created and determined for Matthayomsuksa 1 students who used the 9-question technique was 81.19 /82.62, meeting the 80/80 criteria established.

2. A comparison of pre-study and post-study accomplishment with the reading comprehension skill exercise of Matthayomsuksa 1 indicated that students have higher scores after using the reading comprehension skills exercises, with a statistically significant level of 0.5.

3. The findings of a study of Matthayomsuksa 1 students' attitudes on the use of the reading comprehension skill practice. Overall, the degree of satisfaction was high, with ($X = 4.39$, $S.D. = 0.16$).

Keywords: Reading Comprehension Achievement; Skill Practice; 9 Questions Technique

บทนำ

การสอนภาษาไทยในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านที่เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญ และเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จึงต้องคำนึงถึงจุดเน้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้การอ่านเป็นสาระที่ 1 เพราะฉะนั้นทักษะการอ่านจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการอ่านให้มีความชำนาญต่อไป แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวหน้าทั้งทางเทคโนโลยี สภาพสังคม และอื่น ๆ ทำให้การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านยังคงเป็นปัญหาที่ต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญมาส ต้นเสถียร (2544 : 77) ได้กล่าวถึงปัญหาของการอ่านจับใจความสำคัญสรุปได้ว่า หากผู้เรียนรู้วิธีการอ่านที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญได้ การอ่านจับใจความสำคัญจึงจำเป็นต่อการไปปรับใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน หากผู้เรียนมีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญที่ถูกต้องแล้ว ก็สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกรายวิชา

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม ปีการศึกษา 2563 และ ปีการศึกษา 2562 พบว่า ผลการทดสอบสาระที่ 1 มาตรฐาน ท 1.1 การอ่าน ปีการศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนอยู่ที่ 52.11 และปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนอยู่ที่ 53.25 ซึ่งมีแนวโน้มที่เกณฑ์ของผลการทดสอบต่ำกว่าระดับประเทศต่อเนื่อง ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สาธารณการอ่านจึงเป็นสาธารณะการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการอ่านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นครูควรมีวิธีการจัดการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งจากประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.13 จากเกณฑ์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ร้อยละ 65 เนื่องจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น ทั้งด้านผู้เรียนที่ยังขาดทักษะพื้นฐานในการอ่าน มีคำศัพท์ภาษาไทยที่ถูกตามหลักไวยากรณ์น้อย จบใจความจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่ใช้สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลาย ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ขาดแบบฝึกทักษะที่เป็นสื่อช่วยเสริมในการพัฒนาการเรียนการสอน

ทั้งนี้ปัญหาที่พบในทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนจะต้องแก้ปัญหาและแสวงหาสื่อ นวัตกรรม เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม ทั้งนี้ แบบฝึก จัดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว และยังเป็นสื่อที่ช่วยในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย และมีปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งผู้เรียนยังสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับราตรี นางาม (2551 : 65) ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ลักษณะการใช้เทคนิคคำถาม ที่เป็นเทคนิคคำถามที่ช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาการอ่านจับใจความสำคัญได้ คือ เทคนิค 9 คำถาม โดยเป็นการเพิ่มข้อคำถาม จากเทคนิค 5W1H ซึ่งประกอบด้วย 9 คำถาม คือ 1) ใคร 2) อะไร 3) ที่ไหน 4) เมื่อไร 5) ทำไม 6) อย่างไร 7) เพื่ออะไร 8) เพราะอะไร 9) ผลเป็นอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของผู้เรียน เพราะการใช้เทคนิค 9 คำถาม จะเป็นการให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด กระตุ้นการเรียนรู้ การตอบคำถามที่สามารถสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ครอบคลุมและครบถ้วน สอดคล้องกับ จิรฐิติกาล ไชยธวัช (2549 : 76) การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม ผลการวิจัยพบว่า หลังจากเรียนโดยใช้เทคนิค 9 คำถาม นักเรียนมีความสามารถทางการอ่านจับใจความสำคัญมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนหลัง

6.96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 34.80 ถือว่าผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้เทคนิค 9 คำถาม เป็นเทคนิคที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกตั้งคำถามและตอบคำถามได้ตรงประเด็นตามเนื้อเรื่อง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นที่ต้องแก้ไข และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อเป็นเครื่องมือการวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 134 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ (lesson plan) แบบฝึกทักษะ (skill exercises) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ (achievement test) และ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ทั้งหมด 12 ชั่วโมง

2.2 แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 5 เรื่อง

เรื่องที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญจากเรื่องสั้น

เรื่องที่ 2 การอ่านจับใจความสำคัญจากข่าว

เรื่องที่ 3 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทความ

เรื่องที่ 4 การอ่านจับใจความสำคัญจากสารคดี

เรื่องที่ 5 การอ่านจับใจความสำคัญจากวรรณคดีในบทเรียน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)
จำนวน 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีขั้นตอน
การสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แบบฝึกทักษะ

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 6 แผน
แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

1.4 นำแผนที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความ
ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ทางด้านการใช้ภาษาและ เนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจึงนำมา
ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน
3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการสอน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (In Dex Of Item Objective
Congruence : IOC) กับตัวชี้วัดโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า แผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงให้สมบูรณ์และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม จำนวน 5 ชุด มีวิธีการสร้างดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมา ผลการทดสอบต่าง ๆ ซึ่งพบว่าทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนเป็นปัญหาที่ควรเร่งแก้ไขและพัฒนาให้ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

1.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร

1.3 ศึกษาวิธีการแนวทางและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ

1.4 กำหนดแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม

1.5 กำหนดเนื้อหาสาระ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกเนื้อหา เรื่องสั้น ข่าว บทความ สารคดี และวรรณคดีในบทเรียน

1.6 ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์เกี่ยวกับ เทคนิคการใช้คำถาม การตั้งคำถาม

1.7 สร้างคำถาม ตามขอบเขตของเทคนิค 9 คำถาม

1.8 จัดทำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม

2. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถามเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือทางด้านคำ เนื้อหา การใช้ภาษา ความสอดคล้องในประเด็นต่าง ๆ และวิเคราะห์หาความยากง่าย ความเหมาะสม โดยนำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาและให้คำแนะนำ

2.2 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความสอดคล้องของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญศึกษาปีที่ 1 และผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว

ไปทำการทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2.4 ทดลองครั้งที่ 1 เป็นการทดลองแบบ 1:1 (One to one Testing) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 คน ระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทดลองรายบุคคล และหาประสิทธิภาพของแบบฝึก E1/E2

2.5 ทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนกลุ่มเล็ก (Small group testing) โดยนำแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จากการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม และยังไม่เคยผ่านการทดลองด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ไปทำการทดลองจำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนระดับละ 3 คน นำผลที่ได้จากการทดลองมาหาประสิทธิภาพของแบบฝึก E1/E2

2.6 ทดลองครั้งที่ 3 กับนักเรียนกับนักเรียน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยนำแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จากการทดลองครั้งที่ 2 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม และยังไม่เคยผ่านการทดลองด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ไปทำการทดลองจำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนระดับละ 10 คน นำผลที่ได้จากการทดลองมาหาประสิทธิภาพของแบบฝึก E1/E2

2.7 เมื่อสิ้นสุดการทดลองก่อนการทดลองจริง ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแล้วนำไปจัดทำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัยและนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน โดยแบบทดสอบในการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) และหลังการจัดการเรียนรู้ (Posttest) จะเป็นข้อสอบชุดเดียวกันแต่สลับข้อ สลับตัวเลือก ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สารที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 ศึกษาทฤษฎีหลักการและวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา

3.3 วิเคราะห์เนื้อหามาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

3.4 จัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบและสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ เป็นแบบทดสอบ ปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ให้ครอบคลุมตัวชี้วัด โดยแต่ละข้อให้มีตัวเลือกที่ ถูกต้องที่สุดเพียง 1 ตัวเลือก โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อ ตรวจสอบการใช้ภาษาความถูกต้องของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษา

3.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้และด้านวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบจากนั้นนำคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) เมื่อ IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัดหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่เคยเรียนเกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญแล้ว

3.8 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ทางสถิติรายข้อเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์การกำหนดค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ จากนั้นคัดเลือก แบบทดสอบไว้ จำนวน 30 ข้อ

3.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์อ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 30 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson)

3.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ปรับปรุง แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบถาม

4.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และกำหนดเกณฑ์วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4.51 – 5.00	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของข้อคำถาม

4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้อง แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.7 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขฉบับสมบูรณ์ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

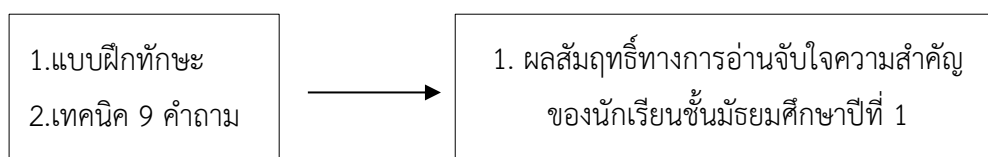
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.19 /82.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

1.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างเรียน (E1) จากการทำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม แบบฝึกหัดเรื่องที่ 1-5

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างเรียน (E1) จากการทำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม แบบฝึกหัดที่ 1-5

แบบฝึกทักษะที่	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$
1	42	10	328	78.10
2	42	10	334	79.52
3	42	10	339	80.71
4	42	10	359	85.48
5	42	10	356	84.76
รวม			1041	81.19
รวมคะแนนเฉลี่ยค่าประสิทธิภาพ (E1)			81.19	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญทั้ง 5 แบบฝึกทักษะ มีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ 81.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนหลังเรียน (E2) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าประสิทธิภาพ (E2)
42	30	24.79	82.62

จากตารางที่ 2 แสดงคะแนนหลังเรียน (E2) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพ (E2) ร้อยละ 82.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.1 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. _D	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	12.26	3.69	9.24	3.57	16.75 *	0.0000
หลังเรียน	21.50	3.55				

(N= 42)

จากตารางที่ 3 พบว่า แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถามมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.26 คะแนน และ 21.50 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เท่ากับ ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.16)

ตารางที่ 4 แสดงผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับ เทคนิค 9 คำถาม

ข้อที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
1	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อนักเรียน	4.60	0.50	มากที่สุด
2	ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนทำให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้	4.05	0.73	มาก
3	บรรยากาศของการเรียนช่วยให้นักเรียนพัฒนาการอ่าน ที่ดีขึ้น	4.48	0.63	มาก
4	ครูผู้สอนให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือได้อย่าง ทั่วถึง	4.24	0.66	มาก
5	การจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียน กระตุ้นคิดได้ดี	4.48	0.55	มาก
6	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับ ต่อเนื่อง	4.50	0.51	มากที่สุด
7	กิจกรรมของแบบฝึกไม่ยากเกินไป และสามารถปฏิบัติ ตามขั้นตอนได้	4.64	0.48	มากที่สุด
8	เนื้อหาเหมาะสมกับวัยและเวลาในการจัดการเรียนรู้	4.29	0.71	มาก
9	แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนอ่านจับใจความ สำคัญได้	4.40	0.54	มาก
10	นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญได้ดี ขึ้น	4.31	0.64	มาก
11	นักเรียนได้นำความรู้หรือเทคนิค ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้	4.29	0.55	มาก

12	แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ช่วยให้ผู้เรียน เรียนด้วยความสนุกสนานและพัฒนาทักษะได้ดี	4.38	0.58	มาก
เฉลี่ยรวม		4.39	0.16	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับ เทคนิค 9 คำถาม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.16) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายการประเมินแล้ว รายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด คือ กิจกรรมของแบบฝึกไม่ยากเกินไป และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ ($\bar{X}$ = 4.64 , S.D. = 0.48) รายการที่มีความพึงพอใจรองลงมาคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.60 , S.D. = 0.50) สำหรับรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.73)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.19 /82.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัยข้อที่หนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียน อยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ประกอบด้วย 1) ใคร 2) อะไร 3) ที่ไหน 4) เมื่อไร 5) ทำไม 6) อย่างไร 7) เพื่ออะไร 8) เพราะอะไร 9) ผลเป็นอย่างไร เพราะจะเป็นการให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด กระตุ้นการเรียนรู้ การตอบคำถามที่สามารถสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ ครบคลุมและครบถ้วน สอดคล้องกับ ขยาทิพย์ เทพโพธา, ยุพิน จันทรเรือง และอัญชลี เทังตระกูล (2562 : 63) วิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนโดยใช้ขั้นตอนคุณธรรม เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญจากนิทาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ 86.95/80.00 สอดคล้องกับ ประภัสสร รัตนศิริ (2558 : 45) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ผู้เรียนได้คะแนนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญจากแบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ซึ่งเทคนิค 9 คำถามนี้ เป็นการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนกระตุ้นคิด พัฒนากระบวนการอ่าน การคิด ให้ได้ซึ่งใจความสำคัญจากบทอ่านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 แบบฝึกทักษะ คือ แบบฝึกทักษะเรื่องที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญจากเรื่องสั้น เรื่องที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญจากเรื่องสั้น เรื่องที่ 2 การอ่านจับใจความสำคัญจากข่าว เรื่องที่ 3 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทความ เรื่องที่ 4 การอ่านจับใจความสำคัญจากสารคดี เรื่องที่ 5 การอ่านจับใจความสำคัญจากวรรณคดีในบทเรียน และผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้ของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ประภัสสร รัตนศิริ (2558 : 45) วิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม พบว่า โดยภาพรวมผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบความสามารถทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 81.52 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 และเมื่อพิจารณาารักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนจำนวน 25 คน ผ่านเกณฑ์ทุกคน

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เท่ากับ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.16) เนื่องจาก การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ร่วมกับ เทคนิค 9 คำถาม เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญให้ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความหลากหลาย เนื้อหาน่าสนใจ ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้อ่านจับใจความสำคัญได้ด้วยตนเอง เป็นคำถามกระตุ้นคิด ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ นำไปสู่การพัฒนาระดับความคิดที่สูงขึ้นด้วย และเพลิดเพลินในการอ่านบทอ่านต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญนั้น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาทักษะอื่น ๆ และผลการเรียนรู้ในรายวิชามีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ พรพรรณ จันตระ (2563 : 55) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิด โดยเทคนิคการใช้คำถามร่วมกับแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยเทคนิคการใช้คำถามร่วมกับแผนผังความคิด อยู่ในระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.35) ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการคิดแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิค 9 คำถาม ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

2. บทอ่านในการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ควรมียาวหลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกการอ่านจับใจความสำคัญที่กว้างขึ้น และเนื้อหาไม่ควรยากเกินวัยของผู้เรียน อีกทั้งจะต้องเป็นบทอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและวัยของผู้เรียน

3. ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 9 คำถาม กับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคอื่น ๆ อาทิ เทคนิค 5w1H หรือ เทคนิคการอ่านแบบ SQ4R เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรัฐติกาฬ ไชยธวัช. (2549). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.(ประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่.
- ชยาทิพย์ เทพโพธา, ยุพิน จันทรเรือง และอัญชลี เทังตระกูล. (2562). การสร้างชุดการสอนโดยใช้นิทานคุณธรรม เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประภัสสร รัตนศิริ. (2558). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค 9 คำถาม. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.(ประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพรรณ จันตระ. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยเทคนิคการใช้คำถามร่วมกับแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ธัญมาศ ต้นเสถียร. (2544). การใช้วิธีอ่านเรื่องเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความสามารถทางการอ่านต่ำกว่าระดับเฉลี่ย โรงเรียนสะอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราตรี นางาม. (2551). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์
**Factor Analysis of Decision Making to further study in Vocational
Certificate students at Uttaradit Technological College**

เจริญขวัญ ด้านพัฒนานุรักษ์,
สุกัญญา รุจิเมธภาส และ หยกแก้ว กมลวรเดช
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

**Jaroenkwan Danpattananurak,
Sukunya Rujimethabhas and Yokkaew Kamolvoradej**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pinning@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ และ 2.) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ จำนวน 1,211 คน โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์และใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนรวมคิดเป็นร้อยละ 69.496 จากการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบจำนวน 86 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 1 ทักษะและความสนใจด้านอาชีพ องค์ประกอบที่ 2 ด้านภาพลักษณ์ของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 1 องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 6 การลงมือปฏิบัติ โดยองค์ประกอบทักษะและความสนใจด้านอาชีพมีร้อยละความแปรปรวนที่มากที่สุดเท่ากับ 13.319 แสดงว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพมากที่สุด

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ; การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ; ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Abstracts

This research objectives are as follows, 1.) To analyze factors affecting decision making to further study in Vocational Certificate students and 2.) To study opinions of factors affecting decision making to further study in Vocational Certificate students at Uttaradit Technological College. Population used for the study are 1,211 current first to third year students, while sample size are 385 students. Tool for this research are questionnaires, analytical statistics using Exploratory Factor Analysis: EFA.

The study shows that factors affecting decision to enter Vocational education at Uttaradit Technological College can be classified into 6 factors with variance of 69.496%. From validity analysis of all 86 variables, the first factor is attitude and occupation of students. The second factor is college's brand image, followed by the third factor which is public relation. While the fourth factor is family and related personnel. The fifth factor is course outline and the last sixth factor is execution. The study shows attitude and occupation of students has the highest variance, calculated out to be 13.319, meaning it has the highest significant.

Keywords: Factor analysis; Decision making to further study; Vocational Certificate Students

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาทางด้านสายอาชีพประเภทอาชีวศึกษา นับว่ามีบทบาทสำคัญในการผลิตแรงงานฝีมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่น้อยกว่าการศึกษาสายสามัญ อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพมากขึ้น ทั้งด้านเป้าหมายในการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ การรักษาเป้าหมายผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือการหาแนวทางเพิ่มสัดส่วนปริมาณผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อย่างไรก็ตาม สภาพสถานการณ์ตลาดแรงงานในประเทศไทยยังคงขาดแคลนทักษะสายวิชาชีพอยู่ มีดัชนี Vocational and technical skill-GTCI อยู่อันดับท้ายๆ คือ 89 จาก 119 ประเทศ รวมถึงขาดแคลนอาชีพที่ต้องการทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม แต่ประเทศไทยยังมีข้อได้เปรียบ คือ มีสัดส่วนของประชากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลโดยเปรียบเทียบอยู่ในระดับที่น่าพอใจคือ 54.9% ใกล้เคียงกับญี่ปุ่น (50.8%) อังกฤษ (61%) และสูงสุดคือ เนเธอร์แลนด์ (77.4%) และสิงคโปร์ (77%) (เสาวณี จันทะพงษ์ และคณะ, 2564 : 34) ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับ (เสาวณี จันทะพงษ์, 2561 : ออนไลน์) กล่าวถึงปัญหาขาดแคลนแรงงานในประเทศไทยว่า การผลิตแรงงานที่มีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาด (Skill Mismatch) ทั้งในด้านจำนวนสาขาวิชาและคุณภาพแรงงาน แรงงานในภาคอุตสาหกรรมยุคใหม่ต้องเป็นคนมีทักษะทางวิชาชีพ และหากเรียนในระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพที่มีการเรียนภาคทฤษฎีที่สอดคล้องต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการก็จะเป็นที่ที่ต้องการของตลาดแรงงานช่วยลดปัญหา Skill Mismatch ในตลาดแรงงานได้ และยิ่งกล่าวเสริมอีกว่า การศึกษาสายอาชีพซึ่งผลิตแรงงาน

ทักษะชั้นกลางและชั้นสูง ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและเป็นแรงงานทักษะฝีมือที่สามารถสร้างและคิดค้นสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมนั้นกลับได้รับเงินสนับสนุนสัดส่วนน้อย

ความต้องการแรงงานระดับท้องถิ่น ความต้องการแรงงานในระดับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิจิตร โขทัย เพชรบูรณ์และอุตรดิตถ์ มีความสอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน แต่อย่างไรก็ตามในกรุงเทพมหานคร และอีกหลายจังหวัดในประเทศไทย พบปัญหาความไม่สอดคล้องเกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีอุปสงค์แรงงานมากกว่าอุปทานแรงงาน และแรงงานผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่ามีอุปสงค์แรงงานมากกว่าอุปทานแรงงานค่อนข้างมาก (กรมจัดหางาน, 2560 : ออนไลน์) จะเห็นได้ว่าความต้องการแรงงานระดับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับประเทศ

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสายอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2520 ปัจจุบันเปิดทำการเรียนการสอน 2 ระดับ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แบ่งเป็นประเภทวิชาพาณิชยกรรม มี 4 สาขา คือ สาขางานการบัญชี สาขางานการขาย สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และสาขางานธุรกิจค้าปลีกร้านสะดวกซื้อ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มี 3 สาขา คือ สาขางานยานยนต์ สาขางานไฟฟ้ากำลัง และสาขางานอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แบ่งเป็นประเภทวิชาบริหารธุรกิจ มี 4 สาขา คือ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มี 3 สาขา คือ สาขางานเทคนิคยานยนต์ สาขางานเครื่องกลไฟฟ้า และสาขางานอิเล็กทรอนิกส์ มีนโยบายมุ่งเน้นพัฒนาองค์กร บุคลากร และผลิตนักศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานอันเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนอนาคตของชาติ

จากสภาพความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหา และทิศทางการเลือกเรียนต่อสายอาชีพและได้ให้ความสำคัญ จึงสนใจศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ เพื่อให้ทางวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์จะได้นำผลการศึกษาดังกล่าวนี้ ไปวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ปรับกลยุทธ์ทางการตลาด ประชาสัมพันธ์และการแนะแนวการศึกษาต่อสายอาชีพ ตลอดจนพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่ตัดสินใจศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 1,211 คน (ข้อมูลจำนวนนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีการศึกษา 2564 ณ วันที่ 25 มิ.ย. 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนที่ตัดสินใจศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Taro Yamane (Taro Yamane, 1967 อ้างอิงใน ไพศาล วรคำ, 2564 : 468) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3

ระดับชั้น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 (ปวช.1)	502	160
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 (ปวช.2)	371	118
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 (ปวช.3)	338	107
รวม	1,211	385

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบและคำตอบแบบให้เติมโดยนักวิจัยและทีมงานจะเป็นผู้แจกแบบสอบถาม เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากนักเรียน โดยแบ่งเนื้อหาการสอบถามและดังนี้

การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีการศึกษา 2564 เกี่ยวกับองค์ประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ โดยแบ่งเนื้อหาของ แบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ สาขาที่เลือกเรียนต่อ อาชีพผู้ปกครอง รายได้ครอบครัว ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (ผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาต้น)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ โดยให้เลือกตอบเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขออนุญาตราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลคือการตอบแบบสอบถามเรื่องการศึกษาองค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์

2. ติดต่อประสานงานกับอาจารย์แนะแนว และอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับ วันและเวลาที่จะทำการส่งแบบสอบถาม และวันที่ขอรับข้อมูล เพื่อนำส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย

3. จัดส่งแบบสอบถามให้กับครูผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในแต่ละกลุ่ม

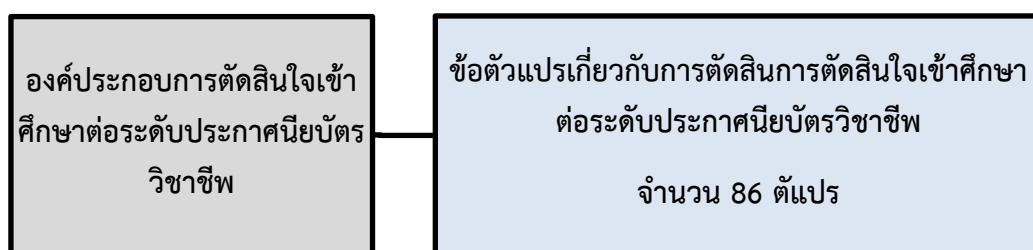
4. ติดตามแบบสอบถามส่วนที่ยังไม่ส่งคืนเพื่อให้ได้แบบสอบถามครบตามจำนวนและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยวิธีการทางสถิติเป็นค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ มีกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.6 ส่วนใหญ่โรงเรียนเดิมเป็นโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่มัธยม ร้อยละ 64.9 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเดิมอยู่ในระดับ 2.50-2.99 ร้อยละ 31.2 รองลงมาในระดับ 3.00-3.49 ร้อยละ 29.1 และระดับ 2.00-2.49 ร้อยละ 22.1 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีระดับการสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 82.9 อาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 40.8 รองลงมาอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 22.3 และอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 18.4 ตามลำดับ และรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระดับ ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน เป็นส่วนใหญ คิดเป็นร้อยละ 60.8

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

จากการเก็บข้อมูลพบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนรวมคิดเป็นร้อยละ 69.496 จากการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบจำนวน 86 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 1 ทักษะและความสนใจด้านอาชีพ องค์ประกอบที่ 2 ด้านภาพลักษณ์ของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 6 การลงมือปฏิบัติ โดยองค์ประกอบทักษะและความสนใจด้านอาชีพ มีร้อยละความแปรปรวนที่มากที่สุดเท่ากับ 13.319 แสดงว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพมากที่สุด

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะและความสนใจด้านอาชีพ จำนวน 27 ข้อ ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.822 ถึง 0.363 ค่า Eigen value เท่ากับ 18.929 ค่าร้อยละความแปรปรวน เท่ากับ 22.010 องค์ประกอบนี้มีความสำคัญลำดับที่ 1 โดยข้อมีฐานเงินเดือนรองรับวุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด ในขณะการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยคำแนะนำจากเพื่อนสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด และข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า 0.80 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบสูงสุดมีอยู่ 3 ข้อ ได้แก่ มีฐานเงินเดือนรองรับวุฒิการศึกษา เป็นสายวิชาชีพที่สามารถหางานได้หลายทาง และเป็นสายวิชาชีพที่มีความจำเป็นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

องค์ประกอบที่ 2 ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา จำนวน 22 ข้อ โดยข้อวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด ในขณะการเลือกเรียนเพราะใกล้บ้าน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด

องค์ประกอบที่ 3 การประชาสัมพันธ์ จำนวน 11 ข้อ โดยข้อที่ได้ข้อมูลวิทยาลัยจากครูแนะแนวที่สถานศึกษาเดิม มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด และข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า 0.80 ในขณะที่ข้อศิษย์เก่ามีชื่อเสียงดึงดูดใจให้มาเรียน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด

องค์ประกอบที่ 4 ด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 11 ข้อ โดยข้อที่รุ่นพี่แนะนำและชักชวนให้เรียนที่วิทยาลัยแห่งนี้ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด และข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า 0.80 ในขณะการเลือกเรียนเพราะสภาพเศรษฐกิจทางบ้านของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด

องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน จำนวน 11 ข้อ โดยข้อที่เป็นสายวิชาชีพที่ท้าทายความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด ในขณะที่ตัวแปรที่เป็นสายวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัว มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด

องค์ประกอบที่ 6 การลงมือปฏิบัติ จำนวน 4 ข้อ โดยข้อที่ชอบเรียนปฏิบัติมากกว่าวิชาทฤษฎี มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้สูงสุด ในขณะที่ให้ความสำคัญกับวิชาที่ต้องลงมือปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนี้ต่ำสุด

2. ระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม พบว่า

ระดับความคิดเห็นของการเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.93$) โดยองค์ประกอบที่ 1 ทักษะและความสนใจด้านอาชีพมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ในขณะที่องค์ประกอบที่ 4 ด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะและความสนใจด้านอาชีพ โดยลำดับความคิดเห็น 3 ลำดับแรก คือ ต้องการประกอบอาชีพที่มีความก้าวหน้าตรงกับความสนใจ ($\bar{X} = 4.25$) เลือกเรียนต่อเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.22$) เลือกเรียนต่อเพื่อเรียนจบแล้วทำงานที่มีรายได้สูง ($\bar{X} = 4.22$)

องค์ประกอบที่ 2 ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา โดยลำดับความคิดเห็น 3 ลำดับแรกคือ วิทยาลัยมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจากสังคม ($\bar{X} = 4.14$) วิทยาลัยมีความเก่าแก่ และมีประสบการณ์การดำเนินการที่ดี ($\bar{X} = 4.11$) วิทยาลัยเป็นสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนที่ดีได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.09$)

องค์ประกอบที่ 3 การประชาสัมพันธ์ โดยลำดับความคิดเห็น 3 ลำดับแรกคือ มีทุนการศึกษาเยอะและหลากหลาย ($\bar{X} = 4.02$) เคยเห็นข้อมูลประชาสัมพันธ์จากสื่อช่องทางออนไลน์ (Social Media) ($\bar{X} = 4.00$) เคยเห็นกิจกรรมต่างๆ ของวิทยาลัยที่เข้าร่วมกับชุมชน และทำให้ชุมชน ($\bar{X} = 3.99$)

องค์ประกอบที่ 4 ด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับความคิดเห็น 3 ลำดับแรก คือ เลือกเรียนเพราะสภาพเศรษฐกิจที่บ้านของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.44$) เลือกเรียนเพราะตามคำแนะนำของครูแนะแนวของแต่ละสถานศึกษาที่ไปแนะแนวที่โรงเรียน ($\bar{X} = 3.42$) ญาติ หรือพี่น้องเคยศึกษาที่วิทยาลัยแห่งนี้ ($\bar{X} = 3.34$)

องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยลำดับความคิดเห็น 3 ลำดับแรก คือ เป็นสายวิชาที่เป็นประโยชน์สามารถต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ ($\bar{X} = 4.12$) เป็นสายวิชาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.10$) เป็นสายวิชาที่เปิดโลกทัศน์กว้างไกลแก่นักเรียนในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.09$)

องค์ประกอบที่ 6 การลงมือปฏิบัติ โดยลำดับความคิดเห็น 1 ลำดับแรก คือ ให้ความสำคัญกับวิชาที่ต้องลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.15$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือทัศนคติและความสนใจด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ ภักศุดา เสรีรัตน์ (2560 : 104) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการเลือกศึกษากลุ่มวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ นักเรียนเลือกเรียนสาขาวิชาชีพ เนื่องจากมีโอกาสหางานทำได้ง่าย รายได้สูง มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ สอดคล้องกับ ยุพา ไทยพิทักษ์ (2560 : ข) จากการประเมินระดับผลต่อการตัดสินใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเอกชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสาธิตบริหารธุรกิจ หอนงจอก กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 นักเรียนมีความตั้งใจในการศึกษาต่อเพื่อไปประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาในระดับปวช. ซึ่งเป็นการวางแผนอนาคตไว้ล่วงหน้าในการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนจบปริญญาตรี และยังสัมพันธ์กับ พิรุณมิ แสงหิรัญ (2564 : 34) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจสมุทรปราการ พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้านแรงจูงใจในการศึกษาต่อ ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ 1. แรงจูงใจ 2. ความเชื่อมั่นในการเรียนวิชาชีพ 3. ความสามารถในการศึกษาต่อ 4. ความสามารถในการประกอบอาชีพ และ 5. การเป็นที่ยอมรับและความต้องการของสังคม ภาพรวมส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนต้องการเน้นการเรียนรู้ทักษะวิชาชีพที่สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง จากผลงานวิจัยข้างต้น

ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 ภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ วิทยาลัยเอกชนแห่งเดียวในจังหวัดอุตรดิตถ์ แม้จะไม่สอดคล้องกับ เตือนใจ อารีโรจนนุกุล (2559 : 37) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ พบว่า ปัจจัยสำคัญในลำดับแรกคือ ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ สถาบันเป็นปัจจัยแรกที่ทำให้ความสำคัญเช่นกัน ผลการศึกษาด้านหลักสูตรและคุณภาพของสถานศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีการสอนที่มีคุณภาพ มีสาขาวิชาที่น่าสนใจและวิชาสามารถเทียบโอนเข้ามหาวิทยาลัยได้ค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560 : 43) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นครราชสีมา (ระบบโควตา) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยฯ มีชื่อเสียงมายาวนานและมีความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ อันจะช่วยให้เกิดการจดจำ การบอกถึงคุณลักษณะเด่นของมหาวิทยาลัยฯ รวมทั้งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้เข้ามาศึกษาและสำเร็จการศึกษาออกไปอีกทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยฯ ที่มีความ

เก่าแก่ มีชื่อเสียงและมีครู อาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นมหาวิทยาลัย ๆ ที่สามารถผลิตนักเรียน นักศึกษาให้เป็นที่ยอมรับจากตลาดแรงงานหรือได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ แม้ว่าองค์ประกอบทางด้านนักเรียนจะมีความสำคัญมาก แต่ภาพลักษณ์องค์กรควรเป็นหนึ่งในแนวทางในการพัฒนาของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในสายตานักเรียนเพื่อผลักดันให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจศึกษาต่อ

การตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนในปัจจุบันยังคงเลือกศึกษาต่อด้านสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ เนื่องจากทัศนคติทางการเรียนและค่านิยมของนักเรียนและผู้ปกครองยังคงมีความเชื่อในการศึกษาสายสามัญจะทำให้ผู้เรียนหางานได้ง่ายขึ้น มีความมั่นคงทางอาชีพ ดังนั้น ส่งผลทำให้ปัจจุบันผู้เรียนสายอาชีพศึกษามีแนวโน้มลดลงแต่ในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันอัตราการว่างงานเพิ่มมากขึ้น โดยตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ.2560 - 2579 ระบุว่า ต้องยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพให้สัมพันธ์กับความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากลและให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ทิศทางของการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยทราบองค์ประกอบที่เป็นเหตุในการตัดสินใจศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแล้วนั้น ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การจัดการบริหารรวมทั้งการวางแผนด้านปัจจัยกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนที่กำลังตัดสินใจเลือกตัดสินใจเรียนสายอาชีพของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนเพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ควรพิจารณานำองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ และตัวแปรทั้ง 86 ตัวแปร เช่น ภาพลักษณ์สถานศึกษา ด้านประชาสัมพันธ์ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และภาพลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

2. ด้านทัศนคติและความสนใจด้านอาชีพ

- 2.2 วิทยาลัยฯ ควรจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้ว นักเรียนสามารถเข้าปฏิบัติงานต่อในสถานประกอบการได้ทันที เพื่อเป็นการยืนยันต่อผู้ปกครองและบุคคลภายนอกว่าเรียนจบจากวิทยาลัยแล้วมีงานทำแน่นอน

- 2.2 วิทยาลัยฯ ควรจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้วสามารถมีโอกาสเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่อได้

3. ด้านภาพลักษณ์สถานศึกษาและการประชาสัมพันธ์

3.1 วิทยาลัยฯ ควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ชุมชน สังคม และสถานประกอบการ ทั้งในด้านความรู้ และการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมให้นักเรียนได้แข่งขันทักษะทางวิชาการและ วิชาชีพในทุกๆ ด้าน

3.2 วิทยาลัยฯ ควรจัดสัมมนาครูและแนะแนวจากสถานศึกษาเป้าหมาย ให้ทราบถึงการเรียนระดับ อาชีวศึกษาของวิทยาลัยฯ เพื่อให้ครูแนะแนวได้ประชาสัมพันธ์ต่อนักเรียนในสถานศึกษาของตนเอง

3.3 วิทยาลัยฯ ควรจัดแนะแนวตามสถานศึกษาเป้าหมายให้มากขึ้น พร้อมทั้งนำนักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยฯ ออกแนะแนวด้วย เพื่อให้นักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ ได้รับการสนใจใน การเรียนต่อระดับอาชีวศึกษา

3.4 วิทยาลัยฯ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์วิทยาลัยฯ ในทุกช่องทาง เช่น ทางโซเชียล มีเดีย และการเข้าไปประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อให้ชุมชน และสังคมได้เข้าถึงข้อมูลของวิทยาลัยฯ ได้มากขึ้น

3.5 วิทยาลัยฯ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อม ความพร้อมของอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ตลอดจน คุณภาพการให้บริการในด้านต่างๆ ภายในวิทยาลัยฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้ผู้รับบริการได้รับความ ประทับใจมากยิ่งขึ้น

3.5 วิทยาลัยฯ ควรพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นในทักษะด้าน การประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และต่อยอดในการทำงานในอนาคต

4. องค์ประกอบด้านครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4.1 รุ่นพี่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนที่สุด ดังนั้น วิทยาลัยฯ ควรใช้รุ่นพี่ที่ ประสบความสำเร็จทั้งในแง่การเรียนต่อและการทำงานในการสื่อสารเกี่ยวกับวิทยาลัยฯ ในสื่อประชาสัมพันธ์ และการแนะแนวตามสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอาชีวะและประโยชน์ต่อผู้สนใจ จึงขอ เสนอแนะ

1. ขอบเขตในการศึกษาในครั้งต่อไปควรกำหนดกลุ่มประชากรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในวิทยาลัยอาชีวะ อื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการเปรียบเทียบ

2. ควรมีการศึกษาเรื่ององค์ประกอบในการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 เปรียบเทียบกับการตัดสินใจศึกษาต่อสายสามัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมจัดหางาน กองบริหารงานข้อมูลตลาดแรงงาน. (2560). ยุทธศาสตร์ การแก้ไขและป้องกันการขาดแคลนแรงงาน พ.ศ. 2560 – 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/498391d8154f6237d5db6b423d5f1b85.pdf
- ณัชชา สุวรรณวงศ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560. รายงานงานบริหารงานทั่วไป สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- เตือนใจ อารีโรจนกุล. (2559). เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.
- พิรภูมิ แสงหิรัญ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจสมุทรปราการ. วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ไพศาล วรคำ. (2564). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 12). มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- ภักสุตา เสรีรัตน์. (2560). ปัจจัยจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาของนักเรียน ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ยุพา ไทยพิทักษ์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเอกชน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาศาสนบริหารธุรกิจ หนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยอาชีวศึกษาศาสนบริหารธุรกิจ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวณี จันทะพงษ์. (2561). การศึกษาสายอาชีพ (1): เส้นทางเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.eef.or.th/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%9E1/>
- เสาวณี จันทะพงษ์ และคณะ. (2564). Upskill & Reskill: วัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันให้ “แรงงานชนะ” ในโลกทำงานยุคดิจิทัล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_2Mar2021.aspx#ref

Light-Touch Integration, Institutional Distance and the Acquirer's Innovation Performance : Evidence from Chinese Reverse M&A

Binglun Li

Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

E-mail: 1500782301@qq.com

Abstracts

This study aims to investigate how light-touch integration affects the acquirers' post-M&A innovation performance in the setting of reverse cross-border M&As (RCBMAs) and the possible moderating effect of institutional distance.

This study used a sample of 93 RCBMAs involving Chinese A-share listed high-tech companies as the acquirers and completed between 2011 to 2017. The sample was constructed by using data from the Wind Economic Database. In addition, other relevant information was collected from various sources including China Research Data Service Platform, WGI Database, Hofstede official website, Thomson ONE Database, and the acquiring firm's announcements on the focal event, annual reports and news reports as well. The negative binomial regression model is applied to the quantitative data to test the research hypotheses.

Empirical findings support that the light-touch integration is positively associated with the acquirer's innovation performance and the association is strengthened as the regulative and normative distances between the host country and China increase. The results also suggest that the cognitive distance has a subtle, profound and self-sustaining implication for post-M&A performance. Overall, the findings reveal the benefits of light-touch integration for the acquirer's innovation which may vary according to the institutional distance between the host and home countries. Implications in theoretical development and future research are also discussed.

Keywords: Reverse cross-border M&A; Light-touch integration; Institutional distance; Innovation performance

Introduction

The recent decades have witnessed a significant rise of cross-border merger and acquisitions (CBMAs) in developed economies by emerging market multinational enterprises (EMNEs) to acquire advanced technologies aiming at catching up with global leaders. These CBMAs are referred to as reverse cross-border merger and acquisitions (RCBMAs). Despite the promising expectation motivating RCBMAs, many of these acquisitions fail to achieve the anticipated outcome. One main reason is that EMNEs encounter great difficulties in conducting effective integration after the completion of acquisitions. In the traditional scenario where the acquirers of CBMA are dominated by firms from developed economies, the acquiring firms possess not only the formal rights, but also the technological, management and legitimacy advantages. In the scenario of RCBMA, however, things are different. EMNEs face two reverse gaps with the targets: the gap of technological capability and the gap of identity caused by legitimacy disadvantage which is the combined effect of liability of foreignness and liability of origin. Due to the existence of the two gaps, EMNEs usually find themselves, though

acquiring a controlling interest in the target, in an inferior position in the bilateral relationship, which leads to various challenges during the post-M&A integration process.

Chinese multinationals (CMNEs) have been the most active among EMNEs in conducting RCBMA. According to the Report "*Active M&A, lagged-behind integration --- Investigation on Chinese enterprises' cross-border M&A and post-M&A integration*" issued by Deloitte in 2017, 44% of the CBMAs initiated by Chinese MNEs were aborted, and about 50% of the completed deals suffered from unsuccessful integration. In particular, as the economic globalization is hit seriously nowadays, Chinese MNEs are facing even tougher liability of origin in their process of internationalization. PwC released "*2019 Chinese Enterprises' M&A Market Review and 2020 Prospect*" showing that large-scale overseas M&A by Chinese high-tech companies suffered a major blow due to various sensitive factors. The Center for China and Globalization pointed out in its released *Report on Chinese Enterprises' Globalization 2020* that the developed countries tightened their review on foreign capital investment and took Chinese enterprises as the leading targets for review. This observation indicates that the worsening liability of origin increases the obstacles to completing RCBMAs by CMNEs, and also implies that the hurdles in the post-M&A phase, in the case of a deal having been completed, are even greater.

To cope with the challenges in the integration process as mentioned above, CMNEs develop some distinctive integration approach which is characterized by maintaining the boundary of the two parties, keeping the target management team intact and granting high autonomy to the target. Unlike the traditional absorption, symbiosis or preservation approaches (Haspeslagh & Jemison, 1991 : 183-296), this novel approach is seen as a hybrid between symbiosis and preservation and labeled as "light-touch integration" (Liu & Woywode, 2013 : 469-483). The light-touch feature also underlies the "supportive partnering approach" suggested by De Oliveira & Rottig, (2018 : 230-241) and the "Wu Wei paradigm" suggested by Sun (2018 : 774-794).

Researchers have examined the characteristics and antecedents of light-touch integration through multiple cases. However, we still lack the understanding of whether light-touch integration helps promote Chinese acquirers' innovation performance and why that is. In addition, which contextual factors could influence the effect of light-touch integration remains unanswered. Except for a few case studies, there is little large-sample research on these issues. With the unaddressed issues as guiding questions and adopting a quantitative methodology, this article aims to offer some insights to fill this theoretical gap.

Literature Review

The accumulated knowledge on M&A strategy and performance from management scholars' perspectives emphasizes the importance of the post-M&A integration process, which eventually allows the realization of the synergies from M&A deals. Post-M&A integration is defined as the multifaceted, dynamic process through which the acquirer and the target firm are combined to form a new organization. This process involves two conceptually distinctive aspects: strategic integration and sociocultural integration (Graebner et al., 2017 : 1-32). Strategic integration refers to the ways in which organizations are aligned and resources are combined to create value, including issues of structural combination, target autonomy, resource reconfiguration, functional restructure, standardization of practices and communication and coordination. Socio-cultural integration refers to the various human, social and cultural aspects of integration, including issues of identity, justice and trust. Among all the issues acquirers must attend to, scholars have described choices of structural combination or separation and the degree of target autonomy as the important initial decisions that shapes further fine-grained

integration actions (Zollo & Singh, 2004 : 1233–1256).

The resource-based view (RBV) is the main basic theory of M&A study. The broad sense of "resource" also includes "capabilities". Extant literature usually argues that economic synergies in acquisitions stem from resource relatedness between the two parties, which comprises both similarity and complementarity (Lubatkin, 1983 : 218-225). Complementarity refers to bringing together two parties' resources with different attributes that make the combination more valuable than the sum of each alone (Milgrom & Roberts, 1995 : 179-208). Relatedness between the two parties is an important factor in determining the post-M&A integration approach. Both the theoretical analysis and empirical evidences tend to support that high structural combination and low autonomy to the target are helpful for achieving synergy when there is high similarity between the acquirer and the target, and that less structural combination and greater autonomy increases the productivity of the acquisition when high complementarity exists between the two parties (Zaheer et al., 2013 : 604-632). It is noteworthy that no matter which condition of relatedness is present, the acquirer and the target need to coordinate their resources and activities in a way that allows for the effective combination to take place (Ranft & Loard, 2002 : 420–441).

The neo-institutional theory provides another interpretation logic to CBMAs. Institutions manifest the formal and informal constraints that influence and shape human interactions. Scott (1995 : 93-167) classifies these institutions along regulative, normative and cognitive dimensions (i.e. the three pillars of institutional environments). The regulative pillar is composed of explicitly stated requirements of the regulative system such as rules and laws. The normative pillar goes to the domain of social values. The cognitive pillar reflects the cognitive structures and social knowledge shared by people in a given society. Neo-institutional theory stresses that the institutional environment, as opposed to technological or material imperatives, is the key determinant of organization structure and behavior. At the core of this perspective lies the concept of organizational legitimacy, which stems from a congruence between the behaviors of an entity and the institutional framework and is vital for organizational survival and success (DiMaggio & Powell, 1983 : 147-160).

One critical issue faced by multinational enterprises (MNEs) involves the establishment and maintenance of legitimacy in their multiple host environments. Institutional distance, the extent of similarity or dissimilarity between the regulative, normative and cognitive institutions of two countries (Kostova & Zaheer, 1999 : 64-81), has been widely used to explain MNEs' behavior in general and the process and outcome of CBMA in particular. Regarding the effect of institutional distance on post-M&A innovation outcome, researchers generally hold two opposite views. Some argue that institutional differences intensify barriers during the integration process, cause social conflicts and create problems for transferring knowledge across units, which may lead to poor innovation performance (Muralidharan et al., 2017: 503-518). Others posit that institutional differences can be a source of complementarity, which contributes to a better innovation outcome (Vaara et al., 2012 : 1-27).

Besides liability of foreignness, EMNEs encounter challenges associated with their country-of-origin (i.e. the liability of origin). While the liability of foreignness is a challenge for both developed and emerging economy multinationals, the liability of origin is primarily an issue for EMNEs. The liability of origin is mainly induced by negative images of an EMNE's home country held by the stakeholders in a more-developed host country who use some negative stereotypes to judge all firms from that home country. This makes EMNEs even harder to obtain legitimacy from the host environment. Legitimacy deficit of EMNEs increases the transaction and coordination costs incurred in RCBMAs, which poses great difficulty for

completing the deal and implementing integration as well (Zheng et al, 2016 : 177-186 ; Wei & Yang, 2018 : 140-156).

Researchers have noticed that EMNEs, including CMNEs, are not taking the traditional structural combination approach as their more developed counterparts commonly do (Kale & Singh, 2017 : 153—172). The novel approach adopted by Chinese acquirers is known as "light-touch integration" through which the acquirers remain structurally separated with the target firms and grant a great deal of managerial freedom to the retained management team while hunting for synergies through the selective coordination of business activities in a step-wise manner (Liu & Woywode, 2013 : 469-483; Zheng et al., 2016: 177-186). Muralidharan et al. (2017: 503-518) argue that the approach helps overcome the general challenges of liability of foreignness and the specific challenges of liability of origin. Liu & Meyer, (2020: 1-14) conclude from a multiple case study that light-touch approach enables the target's willingness to collaborate with the acquirer, hence promoting reverse knowledge transfer. Although prior case studies enlarge our understanding of light-touch integration, we still lack large-scale evidence to or not to support those findings and propositions. Moreover, little attention is devoted to the possible effects of institutional distance on the outcome of light-touch integration, which contrasts with the broader CBMA field where institutional distance has been a dominant factor for analysis.

Research Objectives

Building upon the resource-based view and neo-institutional theory, this study attempts to explore how the adoption of light-touch integration affects the acquirer's innovation performance in the setting of RCBMAs. Furthermore, since the acquirer and the target firm come from different countries, the effect of post-M&A integration could differ due to institutional variances. Thus, the second purpose of this study is to examine how institutional factors would moderate the relationship between light-touch integration and the acquirer's innovation performance.

Research Conceptual Framework

1. Light-touch integration and the acquirer's innovation

Drawing on extant research and CMNEs' practice, this article further clarifies "light-touch integration" as an integration approach, adopted by CMNEs especially in the first couple of years after completing a RCBMA, through which the acquirer brings little change to the target, gives high autonomy to the target management and keeps structurally separated from the target. The "light-touch" feature determines the tone of the approach, but does not represent the full content of CMNEs' integration activities which involve various coordination mechanisms and socio-cultural integration as well. This study focuses on the "light-touch" aspect only since it is the key element of this novel approach and could be an early step of research in this direction.

In the context of RCBMAs, CMNEs, similar to their counterparts from other emerging economies, face significant reverse gaps both in technological capability and organizational identity with the targets. The gap of technological capability, due to the fact that the target firms always possess more advanced technology than CMNEs do, results in high complementarity between the two parties.

According to the relationship between the technologies possessed by the target and the technological fields that the acquirer has been involved in, RCBMAs by CMNEs can be roughly classified into two categories: explorative technology acquisitions and exploitative ones. In cases of explorative RCBMAs, the target firm's technologies belong to fields about which the Chinese acquirer has little knowledge. Such a RCBMA brings the acquirer with brand-new technologies, products and markets. An example of this type is the acquisition of KUKA, a Germany-based world's top robotics maker, by China's home appliance manufacturer Midea in 2017. By contrast, through exploitative RCBMAs, CMNEs aim to acquire more advanced technologies in a field they have been engaged in and to enhance the utilization of their extant capacity. One of such cases is that Midea acquired a majority stake in Toshiba's Home Appliances Business in 2016. Although not leading the acquirer into a new technology field, exploitative RCBMAs still bring certain newness which is imbedded in the advancement of concerned technologies.

Based on the above classification, both explorative and exploitative RCBMAs provide CMNEs with complementary technologies and resources. Because the value of complementarity comes from value-enhancing differences in the elements of the two parties, its potential comes from the ways in which targets are unfamiliar to acquirers. That is, complementarity results in acquirers' unfamiliarity, which is greater in explorative cases than in exploitative ones, with the knowledge repositories and technologies of targets. Consequently, CMNEs need to rely on target personnel's knowledge about the complementary elements and willingness to collaborate in order to realize their potential value (Zaheer et al., 2013 : 604-632). Light-touch integration, characterized by "few changes, high autonomy and structurally separated", may help avoid disrupting routines in the target firm, retain the key management and R&D personnel of the target (Puranam et al., 2006 : 263-280) and motivate them to share knowledge (Ranft & Lord, 2002 : 420-441). All of these contribute to a successful transfer of knowledge and capability from the target to the acquirer, hence promoting the acquirer's innovation performance.

At the same time, the gap of perceived organizational identity constitutes a further condition for implementing light-touch integration. Knowledge transfer is undoubtedly crucial for achieving strategic goals of RCBMAs. However, knowledge tends to be socially complex, embedded and tacit (Barney, 1991 : 99-120). This implies that the processes of knowledge transfer within an MNE are complex (Björkman et al., 2004 : 443-455) and require the participation of and interaction with "individuals" who possess the knowledge. Therefore, adequate and smooth communication among members of the acquiring and target firms, which largely depends on the perceptions of employees about each other (Empson, 2001 : 839-862), has a bearing on the success of the knowledge transfer.

Nevertheless, the legitimacy disadvantage, worsened by the liability of origin, may reinforce the perceived inferior organization identity of CMNEs by stakeholders in developed host countries, which can create fundamental problems for the interaction and cooperation between the two parties. Under these circumstances, an approach characterized by more changes, lower autonomy and structural unification is likely to increase stress and lead to feelings of hostility and distrust on the part of the target firm members, and may thus impede the knowledge transfer process (Björkman et al., 2007 : 658-672). On the contrary, the light-touch approach reduces the scope and extent of contact that the members of the two parties are brought into, which signals respect for the target's ways of doing things and limits the potential for conflicts during the integration process. This helps avoid the reinforcement of the negative perception about the Chinese acquirer held by the target members, and lessen their reluctance

and resistance to collaboration and knowledge transfer, hence laying a foundation for the acquirer to learn and absorb the knowledge concerned and to improve its technological capability as well.

These arguments lead to the proposition that in the setting of RCBMAs, the light-touch approach will help alleviate barriers incurred during integration process due to the disadvantages in technological capability and legitimacy faced by Chinese acquirers, thus promoting the reverse knowledge transfer and the acquirer's innovation performance.

H1: Light-touch integration is positively associated with the acquirer's post-M&A innovation performance.

2. The moderating role of institutional distance

Kostova & Zaheer, (1999 : 64-81) suggest that the greater the institutional distance between the home country and a particular host country, the greater the challenge an MNE will face in establishing its legitimacy in that host country. Since the light-touch approach helps alleviate integration challenges caused by legitimacy disadvantage as posited above, this study expects that this effect may vary with the institutional distance between the home and host countries. Following Xu & Shenkar, (2002 : 608-618), I decompose institutional distance into its three component parts—regulative, normative and cognitive distances and discuss the implications of the three for the effect of light-touch integration.

2.1 The moderating role of regulative distance

Prior studies support a negative relationship between regulative institutional differences and the likelihood of CBMA completion. According to Kostova & Zaheer, (1999 : 64-81), acquirers typically understand and adjust more easily to a regulative institutional environment that is similar to the one in their home country. The pressure for compliance with host-country rules and laws that a foreign acquirer cannot easily comprehend, i.e. establishing regulative legitimacy in the host country, obstructs the deal completion (Dikova et al., 2010 : 223–245). It is noteworthy that these challenges in obtaining regulative legitimacy are not prominent during the post-M&A phase since the acquirer, at this point, has successfully overcome the difficulties in conforming with the host country's regulative requirements and completed the deal. Therefore, the main influence of regulative distance on integration strategy and outcome is its implications on establishing normative and cognitive, rather than regulative, legitimacy.

The three domains of country institutional environments are, though distinct, not independent (Kostova & Zaheer, 1999 : 64-81). Values and cognitive categorization may influence and be influenced by regulation. As a matter of fact, regulative factors of the home institutional environment are among the causes for negative stereotypes about EMNEs (Pant & Ramachandran, 2012 : 224-243; Wei & Yang, 2018 : 140-156). For example, consumers in developed countries tend to label EMNEs from a particular country as lack of transparency and plagued with corruption due to their similar impression about the home country's political system. A further example is that the host stakeholders readily accuse EMNEs of attaching little importance to environmental and labor rights protection because the home country is perceived to lack rigorous legal requirements for these matters (Yang & Liu, 2020 : 113-125). These examples, and many others not listed here, indicate that the regulative differences between a developing country-of-origin and a developed host country could worsen the host stakeholders' negative assessment of EMNEs.

Based on this argumentation, in the context of RCBMAs, stakeholders in a host country with a larger regulative distance from China may have a stronger sense of superiority regarding their own regulative environment, which often leads to a worse perception about China and exacerbates the liability of origin faced by CMNEs. Consequently, Chinese acquirers will find it harder to establish normative or cognitive legitimacy, to win trust from and achieve cooperation with the target. In such cases, if the acquirer doesn't adopt a light-touch approach during the integration process, social conflicts are more likely to occur and knowledge transfer is less likely to be enabled, thus undermining the foundation for the boost of innovation. That is, the positive association between light-touch integration and the acquirer's innovation is strengthened in a setting of greater regulative institutional distance.

H2: Regulative distance positively moderates the relationship between light-touch integration and the acquirer's innovation performance.

2.2 The moderating role of normative distance

The normative pillar of an institutional environment consists of values and norms. Since national culture, the collective programming of the mind acquired by growing up in a particular country, is an important mechanism for the formation of social values and norms, it is widely accepted as an external manifestation and a measurement of a country's normative institutions (Qiao & Wu, 2019 : 1291-1311). Following this angle, this study used national cultural distance as a proxy for normative distance between the home and host countries to examine its moderating role on the relationship between light-touch integration and the acquirer's innovation outcome.

In CBMA settings, national cultural differences have been frequently used as explanations of problems in the integration process. Most studies have endorsed the argument that national cultural differences explain integration failure. A central reason is that a larger cultural distance causes increased social conflicts ranging from different opinions to mistrust and open confrontation between the acquiring and target firms, which impedes cooperation and also knowledge transfer (Sasrala & Vaara, 2010 : 1365–1390). People tend to associate similarity concerning beliefs and values with attractiveness and trustworthiness and this association often leads to the development of in-group versus out-group biases especially in the context of international acquisitions where the two parties come from different nations (Vaara et al., 2012 : 1-27).

The thinking of "us vs. them" is likely to be amplified in politically sensitive conditions, one of which is EMNEs facing the liability of origin. For example, when talking about the acquisition of Volvo, an executive of GEELY Group stated: "The leaders of Volvo trade union have expressed their distrust of our human rights protection for former employees after the deal. The cultural differences between China and the West and some slanders against China over human rights issues make our explanation very weak" (Wei et al., 2020 : 101-119). These remarks reveal that with a greater cultural distance, stakeholders in a developed host environment are more reluctant to recognize and accept the less-developed acquirers, partly due to their reinforced preconceived notion of "we are superior to them". This exacerbates the lack of legitimacy faced by CMNEs and hampers mutual communication, collaboration and knowledge transfer during the integration process.

The other side of the coin is that cultural differences can also have a positive impact on post-M&A performance. The key point is that CBMAs in culturally distant countries enhance the probability that the acquirer and the target will have different routines and repertoires and consequently different knowledge stocks. If the knowledge stocks of both parties are different, they are likely to be less duplicative and more complementary, and thus

increase knowledge transfer potential (Björkman et al., 2007 : 658–672) and promote innovation performance.

The two coexisting effects of cultural differences signify the importance of the integration process. This article argues that the positive effects of light-touch integration are greater in the context of RCBMAs in a host country with a larger national cultural distance from the home. The underlying rationale is that through light-touch integration, the acquirer can not only alleviate the integration barriers caused by cultural differences, but also reap the innovation potential residing in the knowledge complementarity of the two parties.

H3: Normative distance positively moderates the relationship between light-touch integration and the acquirer's innovation performance.

2.3 The moderating role of cognitive factors

The cognitive pillar of institutions highlights internal representation of the environment by actors (Xu & Shenkar, 2002 : 608-618). Organizations have to conform to established cognitive structures in society to be legitimate. In other words, what is legitimate is what has a "taken for granted" status in society (Kostova & Zaheer, 1999 : 64-81). When there are great cognitive differences between the home and host countries, the actions of an EMNE, which are consistent with the cognitive structures in its home environment, may be regarded as inconsistent with or even contrary to the cognitive institutions of the developed host environment. For example, stakeholders in developed market economy countries and their Chinese counterparts differ greatly in how they view the government's close monitoring of and relationship with enterprises. The latter takes these for granted, but the former holds quite an opposite view. This has been an important reason for oppositions to CMNEs from developed market stakeholders (Yang et al., 2020 : 74-85). Therefore, a large cognitive distance will increase the difficulty for CMNEs to establish cognitive legitimacy in developed markets, which in turn creates greater barriers to the post-M&A integration and reinforces the need for the light-touch approach. As the preceding discussion suggests, this is expected to strengthen the positive association between the light-touch approach and the acquirer's innovation.

According to Suchman (1995 : 571-610), the cognitive pillar is the most subtle, profound and self-sustaining among the three domains of institution, which leads to enormous difficulties in its measurement. Hence, there are few valid methods for measuring cognitive distance in extant literature. Following Qiao & Wu, (2019 : 1291-1311), this article identified the number of fellow acquisitions as a cognitive factor in the setting of CBMAs. "Fellow acquisitions" refer to acquisitions initiated and completed by CMNEs in a same host country. The number of fellow acquisitions cannot directly reflect the cognitive distance between China and the host country, but it captures information related to cognitive legitimacy gained by CMNEs in the host environment and may have an impact on the effect of light-touch integration for the following two reasons.

First, stakeholders may eventually take it for granted when they get more and more familiar with and then accustomed to actions of an organization. With the number of fellow acquisitions increasing, the local stakeholders are getting to know CMNEs better, which helps to ease the problem of information asymmetry and the stakeholders judge CMNEs more correctly.

Second, legitimacy gained by more and more Chinese acquirers has an external spillover effect. During the daily business operation after completing RCBMAs, Chinese acquirers can have more opportunity to interact with the host environment and gain legitimacy. Such incremental legitimacy can also influence the legitimacy of any firm from China. For example, once there are precedents for CMNEs to acquire manufacturing enterprises in

Germany, it becomes easier for other CMNEs to do likewise.

Taken all together, the challenge faced by a Chinese acquirer in establishing its cognitive legitimacy in a specific host environment will be alleviated as the number of fellow acquisitions increases. Based on this logic, the less the fellow acquisitions, the less the legitimacy disadvantage is mitigated, which suggests that Chinese acquirers encounter greater difficulty in gaining recognition from local stakeholders and may cause greater barriers during the integration process. In a scenario with severe cognitive legitimacy disadvantage, the need for light-touch integration is reinforced since social conflict is more likely to occur. As a result, the positive association between light-touch integration and acquirers' innovation outcome is strengthened when the number of fellow acquisitions is smaller.

H4: The number of fellow acquisitions negatively moderates the relationship between light-touch integration and the acquirer's innovation performance.

Figure 1 summarizes the theoretical framework proposed by this study.

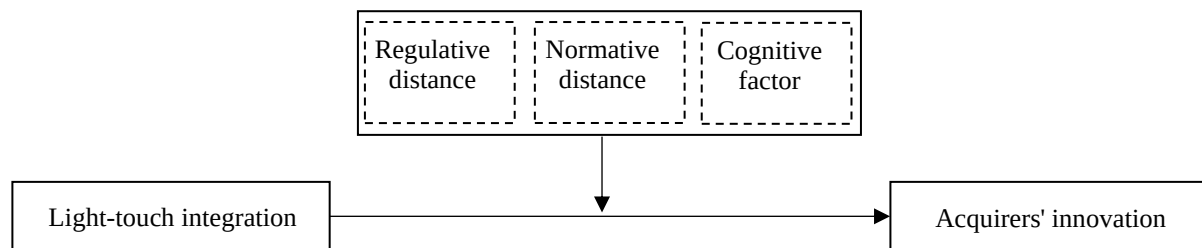

Figure 1: Research Conceptual Framework

Research Methodology

1. Sample and data

This study adopts the quantitative research method. To test the hypotheses, I used a sample of 93 RCBMAs involving Chinese A-share listed high-tech companies as the acquirers and completed between 2011 to 2017. The sample was constructed in four steps. First, I used the Wind Economic Database to select all completed CBMAs by A-share listed companies in high-tech industries including electronics, drugs, chemical, IT, automobile, aerospace and so on during the period. Second, deals with a target firm not from developed economies or not motivated to obtain access to technology were excluded. Third, to ensure that the acquirer had the power to decide which integration approach to be used, all deals were eliminated from the sample in which the acquirer didn't gain a controlling interest in the target firm. Lastly, deals with missing values were removed, leaving a final sample of 93 acquisitions from 76 acquiring firms.

Table 1 presents the basic information of sample distribution across years and host countries. We can see that the majority of target firms were located in the United States, Germany and Italy and that the number of deals kept rising during the period.

Table 1. Sample distribution

Host country	Number of Deal							Total
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
United States	0	0	2	3	9	4	4	22
Germany	0	6	2	3	1	3	4	19
Italy	0	1	0	1	3	4	3	12
United Kingdom	0	0	0	0	2	0	4	6
Singapore	0	0	1	1	1	1	1	5
Netherlands	1	1	0	0	1	1	0	4
France	1	1	0	0	0	1	0	3
Spain	0	0	0	0	0	2	1	3
Australia	0	0	0	1	0	0	1	2
Austria	0	0	0	1	0	0	1	2
Canada	0	1	0	0	0	0	1	2
Denmark	0	0	0	2	0	0	0	2
Finland	0	0	0	0	0	1	1	2
Japan	0	0	0	0	0	1	1	2
Malta	0	0	0	0	0	1	1	2
Switzerland	0	0	0	1	0	1	0	2
Belgium	0	0	0	0	0	1	0	1
Cyprus	0	0	0	0	0	0	1	1
Luxembourg	0	0	0	0	0	1	0	1
Total	2	10	5	13	17	22	24	93

2. Variable definitions and measures

2.1 Dependent variable

Innovation performance can be measured in terms of innovative inputs or outputs such as patenting frequency, which can be affected by acquisitions (Ahuja & Katila, 2001 : 197–220). A patent is the grant of a property right to an inventor for an invention, and represents a unique and novel element of the inventor's knowledge base. Puranam & Srikanth, (2007 : 805–825) argue that the count of patents filed after an acquisition by the two firms concerned is an effective measure of the successful leveraging of technology acquisitions. In keeping with prior studies, I measured the dependent variable, the acquirer's post-M&A innovation performance, by the firm's total number of invention patent applications in mainland China, two years after the completion of the focal acquisition as it represents a reasonable period to assess the likely impact of the integration since it takes time for the acquirer to learn and digest new knowledge from the target (Kale & Singh, 2017 : 153–172 ; Li et al., 2019 : 1366-1374).

2.2 Independent variable

This study's major explanatory concept is light-touch integration. Many researchers employ the term, but few address the issue of its operationalization. According to the definition of light-touch integration adopted by this study, a six-item measurement, as indicated in Table 2, is used to assess the construct. These items cover three aspects: retention of the target's staff, changes to the target's business model and organizational structure, and the autonomy granted

to the target. For each item, information is collected from publicly available sources including the acquiring firm's announcements on the focal event, annual reports, and news reports as well. It's noteworthy that the target firm of each sample event continued to operate as an independent subsidiary of the acquirer, hence no item for measuring structural combination is included.

The light-touch integration is measured for each sample event in two steps. Firstly, I assigned a value of "0" or "1" to each item based on a "yes" or "no" judgment on the item with the information obtained. Secondly, the values for each item are summed up to get a total score ranging between 0-6. A higher total score indicates that the target experiences less changes and/or is granted greater autonomy, which suggests a more significant "light-touch" feature of the integration approach.

Table 2. Measurement of light-touch integration

No.	Items to measure light-touch integration	Value Assignment
(1)	Were excessive number of the target's board members retained? The answer is "yes" when either of the following two conditions is met: a) more than half of the target's board members were retained in the case of the target being a non-wholly-owned subsidiary of the acquirer; b) one or more board members were retained in the case of the target being a wholly-owned subsidiary.	"No," assigned value "0"
		"Yes," assigned value "1"
(2)	Was the target's CEO retained?	"Yes," assigned value "1"
		"No," assigned value "0"
(3)	Any changes to the target's top management other than the CEO?	"Yes", assigned value "0"
		"No," assigned value "1"
(4)	Any changes to the target's key technical personnel?	"Yes," assigned value "0"
		"No," assigned value "1"
(5)	Any significant change to the target's business model or organizational structure?	"Yes," assigned value "0"
		"No," assigned value "1"
(6)	Did the acquirer exert much control on the daily operation of the target?	"Yes," assigned value "0"
		"No," assigned value "1"

2.3 Moderators

Regulative distance was derived from the Worldwide Governance Indicators (WGI). The WGI report on six broad dimensions of governance: Voice and accountability, political stability and absence of violence/terrorism, government effectiveness, regulative quality, rule of law, control of corruption. Using WGI's indices, a composite index was formed as follows:

$$Dis\_reg_j = \sum_{i=1}^6 \{(W_{itj} - W_{itC})^2 / v_{it}\} / 6$$

where W_{itj} stands for the score for the i th governance dimension and j th country in the t th year, v_{it} is the variance of the score of the i th dimension for the t th year, C indicates China, and Dis_reg_j is regulative distance between the j th country and China.

Normative distance was measured by the cultural difference of a host country from China. This study used the 2015 version, the latest one, of national scores along different dimensions of culture released on Geert Hofstede web site to measure national culture, a way that is the most established in the international business literature by far. Hofstede (and his team) assigned survey-based scores to countries on six dimensions: Power distance, uncertainty avoidance, individualism, masculinity, long-term orientation and indulgence. Cultural difference is calculated using the formula built in Kogut & Singh, (1988 : 411-432) as follows:

$$Dis\_nor_j = \sum_{i=1}^6 \{(I_{ij} - I_{iC})^2 / V_i\} / 6$$

where I_{ij} stands for the score for the i th cultural dimension and j th country, V_i is the variance of the score of the i th dimension, C indicates China, and Dis_nor_j is the normative distance (i.e. cultural distance) between the j th country and China.

The number of fellow acquisitions affects the cognitive understanding of stakeholders in a host country towards CMNEs, hence having an impact on the cognitive legitimacy of Chinese acquirers. The variable was measured by the count of acquisitions completed by CMNEs in the same host country during a five-year period prior to a focal deal. The data was obtained from Thomson ONE database.

2.4 Control variables

This study controlled for several acquirer characteristics that might influence light-touch integration decision and innovation outcome.

Investment in R&D was calculated by taking the natural logarithm of the sum of acquirer's R&D expenses within two years after the acquisition was completed which was to be consistent with the measurement period of the dependent variable. R&D investments by acquirers could lead to superior innovation outcomes on their own (Puranam et al., 2006 : 263–280).

Acquirer size was measured as the natural logarithm of the acquirer's total assets in the year when the acquisition was completed. The acquirer's size may influence the firm's innovation in two ways: On one hand, large firms possess greater resources to advance the integration and realize the synergy of the two parties (Li et al., 2019 : 1366-1374); on the other hand, large firms typically suffer from insufficient incentives and low innovation efficiency (Wu, 2016 : 56-62).

Acquirer acquisition experience was an acquirer's experience in completing CBMAs prior to the focal event (1="has prior experience", 0="has no experience"). Acquisition experience has been shown to have effects on post-M&A performance (Bauer et al., 2016 : 76–86) but it's argued that the effects of applying past acquisition experience may vary from

positive to negative depending on the nature of antecedent conditions (e.g., the similarity between firms' acquisitions) (Haleblian & Finkelstein, 1999 : 29–57).

Acquirer internationalization experience was measured as the acquirer's ratio of overseas revenue to total revenue in the year before the completion of a focal acquisition to avoid possible turbulence caused by the deal. Firms' internationalization is a process of incrementally increasing involvement in foreign markets and usually starting from export activities, and such experiences are very important to the subsequent internationalization steps (e.g., FDI) (Johanson & Vahlne, 1977 : 23-32; Li et al., 2010 : 126-137).

All the data needed to measure the control variables was obtained from Wind Economic Database.

3. Model specification

Since the acquirer's post-M&A innovation outcome has non-negative integer values and exhibits over-dispersion (i.e., the variance of the variable is greater than its mean), the negative binomial regression model is applied to test the hypotheses. Formula 1 aims to test the impact of light-touch integration on the acquirer's innovation outcome, and formula 2, 3 and 4 are used to test the moderating effect of the regulative distance, normative distance and cognitive factor respectively.

$$\text{Innovation} = \alpha_0 + \alpha_1 * \text{Light} + \gamma_1 * \text{Controls} + \varepsilon_1 \quad (1)$$

$$\text{Innovation} = \eta_0 + \eta_1 \text{Light} + \eta_2 \text{Dis\_reg} + \eta_3 \text{Dis\_reg} \times \text{Light} + \gamma_2 \text{Controls} + \varepsilon_2 \quad (2)$$

$$\text{Innovation} = \delta_0 + \delta_1 \text{Light} + \delta_2 \text{Dis\_nor} + \delta_3 \text{Dis\_nor} \times \text{Light} + \gamma_3 \text{Controls} + \varepsilon_3 \quad (3)$$

$$\text{Innovation} = \theta_0 + \theta_1 \text{Light} + \theta_2 \text{Num} + \theta_3 \text{Num} \times \text{Light} + \gamma_4 \text{Controls} + \varepsilon_4 \quad (4)$$

where *Light* refers to light-touch integration; *Controls* refer to control variables; *Dis_reg* refers to regulative distance; *Dis_nor* refers to normative distance and *Num* refers to the number of fellow acquisitions.

Research Results

1. Descriptive statistics

Table 3 presents the descriptive statistics, variance inflation factor (VIF) values and correlations for the variables included in the analysis. All VIF values are well below the acceptable benchmark of 10, thus multicollinearity is not an issue needed to be further addressed. The correlation between light-touch integration and the acquirer's innovation outcome is positive but not statistically significant. Whether light-touch integration has an incremental explanatory power on the acquirer's innovation needs to be tested by the regression model.

Table 3. Descriptive statistics, VIF and correlations

Variable	Mean	S.D.	Min.	Max.	VIF	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Innovation	226.85	893.63	0	6711		1								
2. Light	3.68	1.45	0	6	1.08	0.16	1							
3. Dis_reg	3.53	1.12	1.360	5.590	1.13	0.05	-0.16	1						
4. Dis_nor	2.88	1.06	0.568	5.079	1.35	-0.11	0.14	0.06	1					
5. Num	84.33	83.13	0	302	1.40	-0.05	0.09	-0.15	0.44**	1				
6. RD	10.54	1.47	6.863	14.480	3.42	0.50**	0.10	0.17*	-0.12	0.02	1			
7. Size	13.21	1.31	11.063	17.027	3.30	0.50**	0.06	0.12	-0.12	0.03	0.83**	1		
8. CBMA	0.40	0.49	0	1	1.23	0.05	0.06	0.04	-0.04	0.11	0.31**	0.30**	1	
9. International	0.31	0.29	0	0.876	1.19	0.06	0.04	0.03	0.06	0.25**	0.170	0.14	0.33**	1

N=93. The dependent variable is reported for 2013-2019 while the independent variable and moderators are reported for 2011-2017 (average).

*** $p < 0.01$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.1$.

2. Results of hypothesis testing

Evidence supports three of the four hypotheses proposed above. Table 4 presents results from negative binomial regressions on acquirers' innovation outcome. Model 1 includes control variables alone. Model 2 incorporates the key explanatory variable *Light* (i.e. light-touch integration) to test H1. The coefficient of *Light* is significantly positive ($\alpha_1 = 0.26$, $t = 2.67$, $p < 0.01$), suggesting that the higher the level of light-touch integration, the better the acquirer's post-M&A innovation performance. Hence, H1 is supported.

H2 predicts that the regulative distance would have a positive moderating effect. As shown in Model 3, the coefficient for the interaction term (*Dis_reg* × *Light*) has the expected positive sign and is significant ($\eta_3 = 0.101$, $t = 1.81$, $p < 0.1$), which provides support for H2. To

illustrate this moderating effect further, I plotted the results using the method shown in Makri et al. (2010 : 602-628). In the graph presented in Figure 2, I show the effects of light-touch integration on the acquirer's innovation for two levels of regulative distance, low and high (minus and plus one standard deviation from the mean respectively). As can be seen in Figure 2, when regulative distance is high, light-touch integration has a significantly more positive effect on the acquirer's innovation performance than when regulative distance is low.

H3 predicts a positive moderating effect of normative distance. As expected, the coefficient for the interaction term ($Dis\_nor \times Light$) in Model 4 is positive and statistically significant ($\delta_3=0.048$, $t=1.67$, $p<0.1$), providing support for H3. Figure 3 illustrates this moderating effect. Similarly, when the normative distance is high, light-touch integration has a marginally more positive effect on the acquirer's innovation performance.

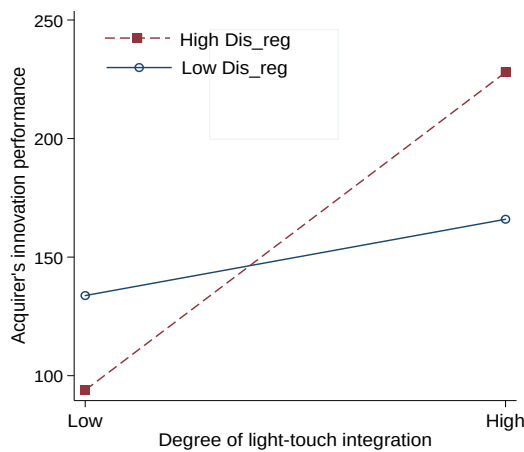

Figure 2. Moderating effect of regulative distance on the relationship between light-touch integration and innovation

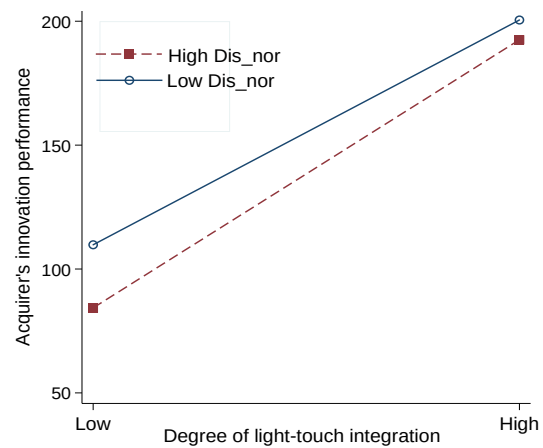

Figure 3. Moderating effect of normative distance on the relationship between light-touch integration and innovation

However, evidence doesn't support H4, which predicts that the cognitive factor, i.e. the number of fellow acquisitions, negatively moderates the relationship between light-touch integration and acquirers' innovation. Although the parameter estimate for the interaction term ($Num \times Light$) is negative ($\theta_3=-0.001$), it is not statistically significant. A direct interpretation for the result suggests that, on average, the number of fellow acquisitions has no meaningful implications for the positive association of light-touch integration with acquirers' innovation. In the Discussion section, a possible explanation is provided for this nonfinding.

Table 4. Negative Binomial Regression Results of Hypotheses

	Model 1	Model 2 (H1)	Model 3 (H2)	Model 4 (H3)	Model 5 (H4)
Constant	-4.589*** (-3.05)	-5.099*** (-3.50)	-5.466*** (-3.68)	-4.853*** (-3.06)	-5.306*** (-3.78)
RD	1.113*** (4.82)	1.095*** (5.07)	1.103*** (5.08)	1.124*** (5.31)	1.074*** (5.31)
Size	-0.243 (-0.96)	-0.268 (-1.13)	-0.268 (-1.13)	-0.303 (-1.31)	-0.223 (-1.01)
CBMA	-0.069 (-0.22)	-0.152 (-0.52)	-0.103 (-0.35)	-0.171 (-0.57)	-0.061 (-0.21)

Table 4. Negative Binomial Regression Results of Hypotheses

	Model 1	Model 2 (H1)	Model 3 (H2)	Model 4 (H3)	Model 5 (H4)
International	-0.334 (-0.60)	-0.453 (-0.88)	-0.429 (-0.85)	-0.556 (-1.07)	-0.227 (-0.47)
Light		0.260*** (2.67)	0.222** (2.18)	0.282*** (2.82)	0.235** (2.50)
Dis_reg			0.027 (0.24)		
Dis_reg×Light			0.101* (1.81)		
Dis_nor				-0.069 (-0.57)	
Dis_nor×Light				0.048* (1.67)	
Num					-0.005*** (-3.46)
Num×Light					-0.001 (-0.67)
Year	fixed	fixed	fixed	fixed	fixed
Industry	fixed	fixed	fixed	fixed	fixed
Pseudo R ²	0.1113	0.1172	0.1189	0.1181	0.1282
LR chi2	118.19	124.43	126.28	125.46	136.16
Prob > chi2	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000

Note: N=93; * p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01.

3. Robustness test

To check the robustness of the results, a different proxy to measure the acquirer's innovation performance is applied. The number of the acquirer's applications for invention patent within one year after the focal acquisition is used instead. And *investment in R&D* was measured by taking the natural logarithm of acquirer's R&D expenses during the corresponding period. As shown in Table 5, major findings remained the same in terms of the sign and significance of regression coefficients, which provides further support for the arguments made above.

Table 5. Results of Robustness Test for Hypotheses

	Model 1	Model 2 (H1)	Model 3 (H2)	Model 4 (H3)	Model 5 (H4)
Constant	-4.214** (-2.39)	-5.101*** (-3.07)	-5.398*** (-3.27)	-4.747*** (-2.63)	-5.263*** (-3.32)
RD	1.121*** (4.30)	1.100*** (4.60)	1.115*** (4.71)	1.109*** (4.62)	1.062*** (4.60)
Size	-0.254 (-0.87)	-0.284 (-1.07)	-0.266 (-1.02)	-0.302 (-1.13)	-0.225 (-0.89)
CBMA	-0.170 (-0.51)	-0.337 (-1.07)	-0.257 (-0.84)	-0.316 (-0.99)	-0.232 (-0.77)
International	0.080	0.012	0.061	-0.046	0.160

Table 5. Results of Robustness Test for Hypotheses

	Model 1	Model 2 (H1)	Model 3 (H2)	Model 4 (H3)	Model 5 (H4)
	(0.13)	(0.02)	(0.12)	(-0.08)	(0.31)
Light		0.371*** (3.37)	0.312*** (2.77)	0.379*** (3.40)	0.338*** (3.18)
Dis_reg			-0.063 (-0.56)		
Dis_reg×Light			0.157** (2.00)		
Dis_nor				-0.065 (-0.50)	
Dis_nor×Light				0.002* (1.73)	
Num					-0.005*** (3.20)
Num×Light					-0.001 (1.12)
Year	fixed	fixed	fixed	fixed	fixed
Industry	fixed	fixed	fixed	fixed	fixed
Pseudo R ²	0.1180	0.1283	0.1328	0.1286	0.1408
LR chi2	109.71	119.35	123.52	119.61	130.98
Prob > chi2	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000

Note: N=93; * p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01.

Discussion

1. The implication of light-touch integration on the acquirer's innovation

In this article, I examined how light-touch integration affects the acquirer's innovation performance in the setting of reverse cross-border M&A. The quantitative analysis of a large sample of RCBMAs done by Chinese MNEs indicated that there is a significantly positive association between light-touch integration and the acquirer's innovation. The results supported the proposition that the light-touch approach helps CMNEs cope with integration challenges caused by disadvantages both in technology and legitimacy, and thus promotes the acquirer's innovation.

This article adds to the stream of work that uses the resource-based view to explain the integration process and outcome of M&A in general. This study argued that the gap of technological capability between CMNEs and the more developed target firms results in high complementarity and found, like prior studies, that integration with light-touch feature promotes the post-M&A performance when high complementarity exists. Additionally, this study extends prior research by adding the implication of legitimacy disadvantage into the discussion. While the literature has also extensively discussed the obstacles during RCBMAs created by liabilities of origin faced by EMNEs and the possible alleviating measures, researchers tend to explain the integration process from the institutional perspective separately. This study considered both the resource-based perspective and the institutional one, and posited that the positive impact of light-touch integration on the acquirer's innovation stems not only from realizing the potential benefits of complementarity, but also from alleviating legitimacy

disadvantage.

Furthermore, this article also extends M&A research investigating the distinguishing features in the integration process and outcome of RCBMA by EMNEs in general and by CMNEs in particular. Whereas some case research has highlighted the benefits of light-touch integration, quantitative methodologies have been rarely applied resulting in a lack of quantitative evidence in the domain. This study fills in this research gap by offering an operational way to measure the implementation of light-touch integration and providing a large-sample empirical evidence from Chinese MNEs.

2. The moderating effect of institutional distance

This study has also examined the moderating role of regulative, normative and cognitive factors respectively. The quantitative data analysis revealed that both the regulative and normative distances positively moderate the positive association between light-touch integration and the acquirer's innovation. Prior studies have pointed to the complexity surrounding the effects of institutional differences on post-M&A integration's performance and suggested the existence of two offsetting effects. The "dark side" of institutional differences is associated with increased social conflicts and inter-group tensions, and the "bright side" is to provide complementary knowledge bases hence spurring innovation. It's difficult, if not impossible, to predict the net effect of the above two, which leads to mixed research results. This study provides a new perspective to interpret the comprehensive implication of institutional distance. Instead of focusing on the institutional variances' direct impact on the performance of RCBMAs, I argued and tested that the positive effect of light-touch integration on the acquirer's innovation is strengthened when the regulative and normative distances rise up. The rationale is that the light-touch approach helps to alleviate the integration barriers and realize the increased potential benefits of complementarities in a setting with greater institutional distance. These findings contribute to the knowledge on the links between institutional heterogeneity across countries and the outcome of post-CBMA integration.

On the other hand, the quantitative evidence did not support that the cognitive factor identified in this study influences the main effect in a statistically significant way. Such a lack of effect is likely because the number of fellow acquisitions measures more about the shortening of cognitive distance instead of the distance itself. If the cognitive distance between the host and the home countries is too large, incremental information obtained by stakeholders in the host country from interaction with CMNEs through recent business activities such as RCBMAs may fail to substantially shorten the cognitive distance, which helps CMNEs little to alleviate the liability of origin and thus has no meaningful implication on the relationship between light-touch integration and innovation. Therefore, the result might not be a rejection to the expectation that cognitive distance may moderate the association between light-touch integration and innovation, but rather suggests that cognitive distance could have a profound and self-sustaining influence on the effect of post-M&A integration, which is not easily changed by business activities in a short period of time.

Due to the enormous difficulties in measuring a country's cognitive environment, the extant literature usually uses national culture indicators as the proxy for the informal institutions which is the combination of the normative and cognitive pillars, and little research has identified and measured national cognitive factors alone to examine their impact on CBMAs. This article has made an attempt in this direction and advanced our understanding of the cognitive distance's implication on the integration and outcome of RCBMAs.

Suggestion

This study has its limitations, which suggests a need for further research in this area. First, the findings of this study may be limited to industries where patents are meaningful indicators of innovation since I used high-tech companies only as the sample. However, firms from other industries conduct reverse cross-border technology acquisitions too and should be included in the sample of future research. Second, this study focused on some structural aspects of integration process and didn't take into consideration the numerous coordination mechanisms, formal and informal, employed by CMNEs. Future research should pay attention to the interplay of these different aspects. Third, this study examined the implications of legitimacy disadvantage at the country level. But firms from the same home country may face varying level of legitimacy disadvantage in a host country. How this heterogeneity at the firm level affects the integration process will be an interesting and meaningful topic for future research. Finally, there is also a need to examine the process and effect of light-touch integration in settings of EMNEs from other emerging economies and to compare the findings.

References

- Ahuja, G., & Katila, R. (2001). Technological acquisitions and the innovation performance of acquiring firms: A longitudinal study. *Strategic Management Journal*, 22, 197–220.
- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17, 99–120.
- Bauer, F., Matzler, K., & Wolf, S. (2016). M&A and innovation: The role of integration and cultural differences—a central European targets perspective. *International Business Review*, 25, 76–86.
- Björkman, I., Barner-Rasmussen, W., & Li, L. (2004). Managing knowledge transfer in MNCs: The impact of headquarters control mechanisms. *Journal of International Business Studies*, 35(5), 443–455.
- Björkman, I., Stahl, G., & Vaara, E. (2007). Cultural differences and capability transfer in cross-border acquisitions: The mediating roles of capability complementarity, absorptive capacity, and social integration. *Journal of International Business Studies*, 38 (4), 658–672.
- De Oliveira, R.T., & Rottig, D. (2018). Chinese acquisitions of developed market firms: Home semi-formal institutions and a supportive partnering approach. *Journal of Business Research*, 93, 230–241.
- Dikova, D., Sahib, P.R., & Witteloostuijn, A.V. (2010). Cross-border acquisition abandonment and completion: The effect of institutional differences and organizational learning in the international business service industry, 1981–2001. *Journal of International Business Studies*, 41, 223–245.
- DiMaggio, P. J., & Powell, W.W. (1983). The Iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147–160.
- Empson, L. 2001. Fear of exploitation and fear of contamination: Impediments to knowledge transfer in mergers between professional service firms. *Human Relations*, 54(7), 839–862.
- Graebner, M.E., Heimeriks, K.H., Huy, Q.N., & Vaara, E. (2017). The process of postmerger integration: a review and agenda for future research. *Academy of Management Annals*, 11 (1), 1–32.

- Haleblian, J., & Finkelstein, S. (1999). The influence of organization acquisition experience on acquisition performance: A behavioral perspective. *Administrative Science Quarterly*, 44, 29–57.
- Haspeslagh, P. C., & Jemison, D. B. (1991). *Managing acquisitions: Creating value through corporate renewal*. New York: The Free Press.
- Johanson, J., & Vahlne, J-E. (1977). The internationalization process of the firm - A model of knowledge development and increasing foreign market commitments. *Journal of International Business Studies*, 8 (1), 23-32.
- Kale, P., & Singh, H. (2017). Management of overseas acquisitions by developing country multinationals and its performance implications: The Indian example. *Thunderbird international business review*, 59 (2), 153–172.
- Kogut, B., & Singh, H. (1988). The effect of national culture on the choice of entry mode. *Journal of International Business Studies*, Fall, 411-432.
- Kostova, T., & Zaheer, S. (1999). Organizational legitimacy under conditions of complexity: The case of the multinational enterprise. *Academy of Management Review*, 24 (1), 64-81.
- Li, H., Ye, G., & Zhao, W. (2019). Knowledge distance and innovation performance of Chinese cross-border acquisitions. *Chinese Journal of Management*, 16 (9), 1366-1374. (in Chinese)
- Li, Z., Li, Y., & Chen, D. (2010). Internationalization experience and going global: An empirical research on listed companies in China's electronic information technology industry. *China Soft Science*, 8, 126-137. (in Chinese)
- Liu, Y., & Meyer, K.E. (2020). Boundary spanners, HRM practices, and reverse knowledge transfer: The case of Chinese cross-border acquisitions. *Journal of World Business*, 55 (2), 1-14.
- Liu, Y., & Woywode, M. (2013). Light-touch integration of Chinese cross-border M&A: The influences of culture and absorptive capacity. *Thunderbird International Business Review*, 55 (4), 469-483.
- Lubatkin, M. H. (1983). Mergers and the performance of the acquiring firm. *Academy of Management Review*, 8, 218-225.
- Makri, M., Hitt, M. A., & Lane, P. J. (2010). Complementary Technologies, Knowledge Relatedness, and Invention Outcomes in High Technology Mergers and Acquisitions. *Strategic Management Journal*, 31, 602-628.
- Milgrom, P., & Roberts, J. (1995). Complementarities and fit: Strategy, structure, and organizational change in manufacturing. *Journal of Accounting and Economics*, 19: 179-208.
- Muralidharan, E., Wei, W., & Liu, X. (2017). Integration by Emerging Economy Multinationals: Perspectives from Chinese Mergers and Acquisitions. *Thunderbird International Business Review*, 59 (4), 503-518.
- Pant, A., & Ramachandran, J. (2012). Legitimacy beyond borders: Indian software services firms in the United States, 1984 to 2004. *Global Strategy Journal*, 2 (3), 224-243.
- Puranam, P., Singh, H., & Zollo, M. (2006: 1233–1256). Organizing for innovation: Managing the coordination-autonomy dilemma in technology acquisitions. *Academy of Management Journal*, 49 (2), 263–280.
- Puranam, P., & Srikanth, K. (2007). What they know vs. what they do: How acquirers leverage technology acquisitions. *Strategic Management Journal*, 28, 805–825.

- Qiao, L., & Wu, J. (2019). Pay for being responsible: The effect of target firm's corporate social responsibility on cross-border acquisition premiums. *Sustainability*, 11, 1291-1311.
- Ranft, A. L., & Lord, M. D. (2002). Acquiring new technologies and capabilities: a grounded model of acquisition implementation. *Organization Science*, 13, 420-441.
- Sarala, R.M., & Vaara, E. (2010). Cultural differences, convergence, and cross-vergence as explanations of knowledge transfer in international acquisitions. *Journal of International Business Studies*, 41, 1365-1390.
- Scott, W.R. (1995). Institutions and organizations. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20 (3), 571-610.
- Sun, Z. (2018). Chinese reverse M&A: The Wu Wei paradigm of post-M&A integration process. *Chinese Management Studies*, 12 (4), 774-794.
- Vaara, E., Sarala, R., Stahl, G.K., & Björkman, I. (2012). The impact of organizational and national cultural differences on social conflict and knowledge transfer in international acquisitions. *Journal of Management Studies*, 49, 1-27.
- Wei, J., & Yang, Y. (2018). Bridging the chasm between identities: Identity asymmetry and post-acquisition integration strategy. *Journal of Management World*, 6, 140-156. (in Chinese)
- Wei, J., Wang, D., & Liu, Y. (2020). Liabilities of country-of-origin and legitimacy strategies: A multiple case Study on EMNEs' cross-border M&A. *Journal of Management World*, 3, 101-119. (in Chinese)
- Wu, X. (2016). Knowledge-seeking overseas acquisition and innovation performance: Evidence from Chinese enterprises. *Journal of Industrial Engineering and Engineering Management*, 30 (3), 56-62. (in Chinese)
- Xu, D., & Shenkar, O. (2002). Institutional distance and the multinational enterprise. *Academy of Management Review*, 27(4), 608-618.
- Yang, B., & Liu, J. (2020). Liability of origin: The “born disadvantages” faced by EMNEs during internationalization: A literature review. *Foreign Economics & Management*, 42 (1), 113-125. (in Chinese)
- Yang, B., Qi, X., & Zhang, N. (2020). Liability of origin and the internationalization of EMNEs: An organizational identity perspective. *Research on Economics and Management*, 41 (4), 74-85. (in Chinese)
- Zaheer, A., Castañer, X., & Souder, D. (2013). Synergy sources, target autonomy, and integration in acquisitions. *Journal of Management*, 39 (3), 604-632.
- Zheng, N., Wei, Y., Zhang, Y., & Yang, J. (2016). In search of strategic assets through cross-border merger and acquisitions: Evidence from Chinese multinational enterprises in developed economies. *International Business Review*, 25 (1), 177-186.
- Zollo, M., & Singh, H. (2004). Deliberate learning in corporate acquisitions: Post-acquisition strategies and integration capability in U.S. bank mergers. *Strategic Management Journal*, 25, 1233-1256.

การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
ตามสมรรถนะสำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
**Decision Support System to Tracking and Assessment for Developing the
Working Competency of Non-academic Personnel of
Nakhon Ratchasima Rajabhat University**

สายสุนีย์ จับโจร, ฉัตรชัย เจียมรัมย์,
วีรพล ปุຍกระโทก และ เบญจกัค จงหมื่นไวย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**Saisunee Jabjone, Chatchai Jeamrum,
Weraphon Puikratok and Benjapuk Jongmuanwai**
Nakhonratchasima Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: benjapuk@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศักยภาพสายสนับสนุน 2) ประเมินผลปฏิบัติงานจากการใช้งานระบบและประเมินสมรรถนะของการปฏิบัติงานและ 3) ประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากผู้ใช้ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศักยภาพสายสนับสนุน แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและพัฒนาระบบสามารถรองรับการใช้งาน 4 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร การประเมินสมรรถนะแสดงผลข้อมูลแยกตามตัวชี้วัด KPI และค่านำหนักวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในแต่ละด้าน โดยสามารถพยากรณ์ข้อมูลสมรรถนะตามประเภทตำแหน่งงาน ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564 และผลความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร

คำสำคัญ : ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ; สมรรถนะของการปฏิบัติงาน; บุคลากรสายสนับสนุน;
ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์; ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

Abstracts

This research aimed to 1) design and develop to decision support system to analysis and planning for developing the working competency of non-academic personnel 2) to assessment the working process result from using of system by non-academic personnel 3) evaluate the satisfaction in system by non-academic personnel. The purposive sampling member of 100 for non-academic personnel, this the research instrument using of the system decision support system to analysis and planning for non-academic personnel and satisfaction questionnaire. The statically is mean, percentage and standard deviation.

The result showed that the system supported four components including of 1.1 the manage of user, 1.2 E-portfolio system 1.3 E-doc system and 1.4 decision support system to analysis and planning system. Which the system can divide to department and workgroup on arrange process KPI and competency. Moreover, the system can prediction data as competency divided position between 2561-2564 of year and to evaluate the satisfaction from non-academic personnel in Nakhonratchasima Rajabhat university of heighest level. Therefore, the process occurs efficiency of the highest in organization.

Keywords: Decision Support System; Competency Working; Non-academic; E-Portfolio; E-document

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 6 คณะ 11 สำนัก และ 5 ศูนย์ มีบุคลากรจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,160 คน ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสอน จำนวน 630 คน และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน จำนวน 530 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2563 : ออนไลน์) จากการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาสายสอนและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบของการใช้เอกสารกระดาษ ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน อาจมีการตกหล่นของข้อมูล ไม่สามารถทำการตรวจสอบข้อมูลได้ เสียเวลาในการค้นเอกสาร เอกสารมีความซ้ำซ้อน และเกิดความล่าช้าในการตรวจสอบข้อมูล ส่งผลให้ในแต่ละปีมหาวิทยาลัยต้องเสียงบประมาณไปกับทรัพยากรกระดาษจำนวนมาก โดยสมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยพิจารณาปรับรูปแบบการรับบุคคลเข้าศึกษาระดับมหาวิทยาลัยใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ข้อที่ 2 การรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้มี 5 รอบ ส่วนหนึ่งในการรับสมัครนั้นเป็นการรับด้วย Portfolio โดยไม่มีการสอบข้อเขียนเป็นการนำเสนอ ศักยภาพและความสามารถในการเรียนและผลงานของตนเองในรูปแบบแฟ้มสะสมงาน สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (2560 : ออนไลน์) แต่การนำเสนอข้อมูลภาพนิ่งในรูปแบบแฟ้มสะสมงานที่เป็นลักษณะของรูปเล่มแบบกระดานนั้น ส่งผลทำให้ใช้ทรัพยากรกระดาษในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

แต่ถ้าเป็นการใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้ทรัพยากรกระดาษของประเทศลงได้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อจัดเก็บข้อมูลแฟ้มประวัติสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดเก็บและใช้ในการประมวลผลข้อมูล พร้อมออกรายงานในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับใช้วางแผนพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณโดยระบบที่พัฒนาขึ้นจะเป็นระบบที่ช่วยให้ผู้บริหารทราบรายงานข้อมูลของพนักงานในมหาวิทยาลัยทั้งหมด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการประมวลผลแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันซึ่งข้อมูลที่ได้จากระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจกับข้อมูลในด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การประเมินสมรรถนะตามตำแหน่งงานหน้าที่ การพัฒนางานวิจัย และการรวบรวมผลงานทางวิชาการเพื่อตัดสินใจพิจารณาคำแหน่งงาน เป็นต้นระบบสนับสนุนการตัดสินใจสามารถนำไปใช้งานกับตำแหน่งงานในหลายระดับ ได้แก่ ระดับผู้จัดการ ระดับผู้บริหาร และระดับผู้บริหารสูงสุด ข้อมูลถูกเชื่อมโยงกันจากฐานข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมและสะสมไว้ในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด โดยจัดทำโครงการศึกษาและพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับพนักงานสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ให้ผู้ใช้งานมีความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตนเอง ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้บริหารสามารถดึงข้อมูลไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ประกอบด้วยกระบวนการในการทำงาน ทั้งในด้านความตั้งใจการวางแผน การปฏิบัติงานการแก้ปัญหา การประเมินตนเอง และการให้ผู้อื่นประเมิน ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลปริมาณผลงานขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์และผู้ประเมิน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. เพื่อประเมินผลปฏิบัติงานจากการใช้งานระบบและประเมินสมรรถนะของการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากผู้ใช้งาน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 กลุ่มประชากรประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 530 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2563 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 100 คน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากการเปิดตารางทาร์ยามาเน่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับใช้ในการพัฒนาระบบ เก็บรวบรวมข้อมูล และประเมินผล มีดังนี้

2.1 ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.2 แบบประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เช่น ข้อมูลประวัติ ผลงานวิจัย ผลงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ส่วนมากเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ แต่ในส่วนของด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อออกรายงานสนับสนุนการตัดสินใจให้กับผู้บริหารในการนำไปใช้พิจารณาความดี ความชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระบบ เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ความต้องการข้อมูลของผู้บริหาร ซึ่งจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของระบบและสรุปเป็นข้อกำหนดและความต้องการของผู้ใช้ ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

4.1 แผนภาพแสดงการไหลของงานทั้งระบบ (Work Flow Diagram) แสดงกระแสข้อมูลเข้าและออกจากระบบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ (1) ผู้ดูแลระบบ ทำหน้าที่ในการเพิ่ม ลด แก้ไข ข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายในระบบ (2) ผู้ใช้ระบบ

4.2 **เค้าร่างฐานข้อมูล (Database Schema)** การใช้ระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ในการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบตาราง (Table) โดยแบ่งออกเป็นแถวและแบ่งคอลัมน์ โดยเชื่อมโยงข้อมูลในตารางต่าง ๆ และอ้างอิงข้อมูลในคอลัมน์ที่กำหนด

4.3 **การออกแบบหน้าจอการใช้งาน** ประกอบด้วย ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน โดยมีหน้าจอหลักของการพัฒนา ได้แก่ ส่วนบริหารจัดการระบบหน้าร้านและหลังร้าน การออกแบบโมเดลของการจำแนกประเภทข้อมูล (Classification) ด้วยวิธีต้นไม้การตัดสินใจ (Decision Tree) โดยใช้โปรแกรม RapidMiner Studio

4.4 **การพัฒนา**ระบบใช้โปรแกรมภาษา PHP และใช้โปรแกรม MySQL ในการเชื่อมต่อฐานข้อมูล ระบบสามารถรองรับการใช้งาน 4 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน 2) ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-portfolio) 3) ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-doc) และ 4) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารเพื่อประเมินสมรรถนะ (DSS)

4.5 **การทดสอบระบบ** เป็นการทดสอบประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินการใช้งานของระบบ 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Requirement Test) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันของระบบ (Functional Test) และด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test) จากนั้นจะทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ระบบสมบูรณ์ที่สุด

4.6 **หลังการพัฒนา**ระบบสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้งานและจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาจำนวน 2 รุ่นๆ ละ 50 คน รวมเป็น 100 คน โดยประชาสัมพันธ์ไปยังคณะ หน่วยงาน ศูนย์สำนักต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุน เข้าร่วมอบรมและการเข้าใช้งานระบบฯ โดยทำการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 วัน และเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม จำนวน 100 คน

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

5.1 **ร้อยละ (Percentage of frequency)** สำหรับการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เมื่อเป็นข้อมูลนามบัญญัติ

5.2 **ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean)** สำหรับการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ใช้แปลความหมายของข้อมูลในแบบสอบถาม

5.3 **ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)** สำหรับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ใช้แปลความหมายของข้อมูลในแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

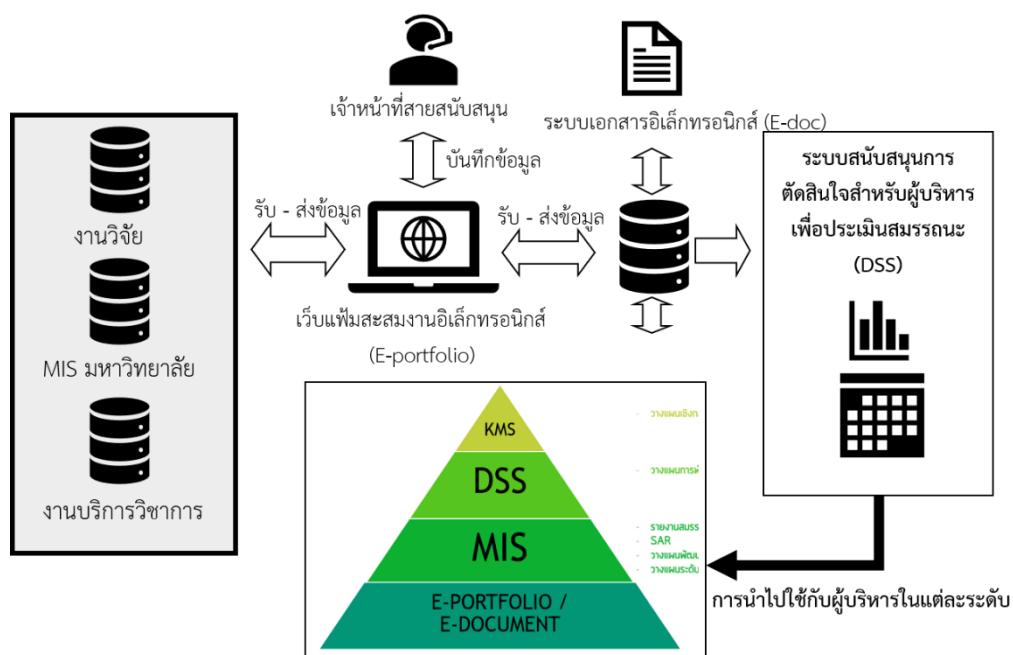
งานวิจัยนี้ มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาพร้อมทั้งแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบของตารางและกราฟความสัมพันธ์แสดงดังภาพที่ 1

ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision support system) คือ ระบบประมวลผลข้อมูลของผู้ใช้งานที่กรอกข้อมูลในแต่ละวัน เดือน ปี เพื่อนำเข้าระบบคอมพิวเตอร์ จัดเก็บข้อมูลลงฐานข้อมูลเพื่อดึงข้อมูลมาประมวลผลแบบเรียลไทม์ สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับทราบข้อมูล ได้แก่ หัวหน้างาน ผู้บริหาร เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจสำหรับการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานในแต่ละบุคคลได้อย่างถี่ถ้วน (เอนก เอี่ยมครุฑ, 2562 : ออนไลน์)

แฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Portfolio) คือระบบที่ช่วยในการสร้างรวบรวมและเผยแพร่ผลงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในรูปแบบของระบบออนไลน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต (วิรัตน์ หาดคำ, 2562 : ออนไลน์)

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) คือ เอกสารในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไฟล์เอกสาร ไฟล์รูปภาพ ไฟล์ข้อความ และอื่น ๆ

การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance evaluation) เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินความสามารถเฉพาะงาน ทั้งการประเมินความก้าวหน้าประเมินกระบวนการทำงานประเมินผลลัพธ์ และประเมินผลงานที่เป็นผลจากการดำเนินงาน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 ข้อมูลนำเข้าประกอบด้วย ข้อมูลประวัติส่วนตัว ประวัติผลงานทางวิชาการ ประวัติผลงานวิจัย และกิจกรรมอื่น ๆ มีขั้นตอนและกระบวนการออกแบบพัฒนาระบบ คือ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน เก็บบันทึกข้อมูล โดยมีการรับและส่งข้อมูลผ่านเว็บแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถูกจัดเก็บในฐานข้อมูล ในส่วนฐานข้อมูลประกอบด้วย งานวิจัย ระบบสารสนเทศมหาวิทยาลัยงานบริการวิชาการ และเชื่อมโยงกับระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทั้งระบบ ซึ่งเมื่อผ่านกระบวนการของการพัฒนาระบบเสร็จสิ้นจะได้ผลลัพธ์เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อประเมินสมรรถนะ ประกอบด้วย การออกรายงานในรูปแบบของตาราง และกราฟข้อมูล โดยผู้บริหารในแต่ละระดับสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประกอบการประเมินตามความเหมาะสมของระบบงานประกอบด้วย การจัดการความรู้ ถูกนำไปใช้กับผู้บริหารระดับสูงสุด เพื่อตัดสินใจและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นคลังความรู้ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ใช้กับกลุ่มผู้บริหารในแต่ละแผนก และระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ นำไปใช้กับหัวหน้าหน่วยงานในแต่ละแผนก

ผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ผลการออกแบบและพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 1) ผู้ใช้งานระบบ 2) ระบบผู้ประเมิน และ 3) ระบบ Super Admin โดยเลือกเข้าไปที่เว็บไซต์ <http://www.eportfolio.nrru.ac.th/> ปรากฏหน้าแรกของระบบ ส่วนของผู้ใช้งานระบบ มี 5 เมนูหลัก คือ ประวัติส่วนตัว ภาระงาน ระบบประเมิน รายงาน และจดหมาย ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกเมนูหลักที่ต้องการ โดยภายในเมนูหลักแต่ละเมนู ประกอบด้วยเมนูย่อย 9 เมนู และรายละเอียดการประเมินตามรอบของแต่ละปี และระบบสามารถเพิ่มข้อมูลรายงานประจำวัน การประเมินผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) ระดับ 1-5 และในส่วนการใช้งานของผู้ดูแลระบบสามารถดูผลลัพธ์ของผู้กรอกแบบประเมินออนไลน์ การสรุปผลการทำงานของแต่ละรายบุคคลมีการแบ่งเป็นช่วงเวลา ต้นปีและปลายปี คือ เดือนเมษายนและตุลาคมของทุกปี ซึ่งการสรุปผลแยกออกตามสมรรถนะการปฏิบัติเป็นเปอร์เซ็นต์ภาพรวมขององค์กร ระบบสรุปภาระงานระดับองค์กร ประกอบด้วย แผนภูมิภาระงานในระดับหน่วยงาน ระดับองค์กร และภาพรวมทั้งองค์กร การแสดงแผนภูมิสรุปภาระงานระดับองค์กร โดยแบ่งการประเมินตามสี ได้แก่ สีฟ้า นำเสนอภาระงานรวมระดับหน่วยงาน สีเขียว นำเสนอภาระงานเฉลี่ยต่อหน่วยงานระดับองค์กร และสีส้ม นำเสนอภาระงานรวมระดับองค์กร และประเมินตามประเภทของภาระงาน เช่น งานวิจัย คำสั่งแต่งตั้ง รางวัล วารสาร แสดงฝึกอบรม รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน งานอบรมสัมมนา เป็นต้น ดังนั้น ผู้รับการประเมินสามารถใช้งานระบบเพื่อนำเข้าข้อมูล ประมวลผล และได้ผลลัพธ์การประเมินสมรรถนะของการปฏิบัติงานในแต่ละบุคคล รวมถึงภาพรวมทั้งองค์กร เพื่อให้ผู้ประเมินได้ให้คะแนนการประเมินจากข้อมูลที่มีอยู่ในระบบ

2) ผลประเมินสมรรถนะของการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนเว็บไซต์สามารถแสดงผลข้อมูลแยกตามตัวชี้วัด KPI และค่าน้ำหนัก จากข้อมูลผู้รับการประเมินกรอกเข้าสู่ระบบ และเพิ่มไฟล์รายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นเอกสารประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามช่วงระยะเวลาของการประเมินตามรอบปี ซึ่งแบ่งข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม

3) ผลประเมินสมรรถนะของการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน โดยผู้บริหารสามารถเลือกรายชื่อผู้รับการประเมินของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เลือกปีที่รับการประเมิน วันที่ประเมิน ระบบจะแสดงรายชื่อ และตำแหน่งงานของผู้รับการประเมิน โดยจะแสดงผลการประเมินในแต่ละด้านเป็นกราฟเรดาร์ และกราฟแท่งจะแสดงข้อมูลเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานจากพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามสายงาน หน่วยงาน และส่วนราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ การหาค่าพยากรณ์ข้อมูลสมรรถนะตามประเภทตำแหน่งงาน ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564 พบว่า ค่าเฉลี่ยการพยากรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เนื่องจากผู้รับการประเมินมีการเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี จึงทำให้มีข้อมูลเพิ่มขึ้นอย่างจํานวนมหาศาล ดังนั้น สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์แนวโน้มในปีถัดไปได้ อย่างแม่นยำเพิ่มมากขึ้น

4) ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาภาพรวมทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$), (S.D.= 0.32) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$), (S.D.= 0.19) ด้านตัวอักษรและการจัดรูปแบบข้อความ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.91$), (S.D.= 0.28) ด้านข้อมูลเนื้อหาที่น่าสนใจบนเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.86$), (S.D.= 0.34) และด้านกราฟิกและคุณภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$), (S.D.= 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาศูนย์บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาซึ่งมีกระบวนการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยใช้โปรแกรมภาษา PHP และใช้โปรแกรม MySQL ในการเชื่อมต่อฐานข้อมูล ระบบสามารถรองรับการใช้งาน 4 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน 2) ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-portfolio) 3) ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-doc) และ 4) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารเพื่อประเมินสมรรถนะ (DSS) ผลการออกแบบและพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 1) ผู้ใช้งานระบบ 2) ระบบผู้ประเมิน และ 3) ระบบ Super Admin จากระบบนี้ ทำให้ผู้บริหารสามารถดูรายงานภาพรวมทั้งระบบได้ โดยดูจากผลลัพธ์ของผู้กรอกแบบประเมินและภาระงาน ซึ่งรายงานตามช่วงรอบการประเมิน ได้แก่ ช่วงรอบการประเมินครั้งที่ 1 เดือนเมษายน และช่วงการประเมินครั้งที่ 2 เดือนตุลาคม ของทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช กลิ่นอาจ สุรเชษ ขอนทอง และจินดาพร อ่อนเกตุ (2556 : 593) ได้พัฒนาระบบแฟ้มสะสมผลงานสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตามวงจรการพัฒนากระบวนการ (SDLC) โดยใช้ภาษา PHP ติดต่อกับฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นบน SQL Server และมีผู้ใช้งานสองกลุ่ม คือ พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนและคณะกรรมการตรวจสอบประเมิน ซึ่งสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลแฟ้มสะสมผลงานได้ สามารถพิมพ์ผลงานในรูปแบบเล่มได้และคณะกรรมการตรวจสอบประเมินสามารถเข้าตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนได้

ผลการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนได้มีการเข้าใช้งานระบบเพื่อจัดเก็บบันทึกข้อมูลรายบุคคลและระบบได้คิดคำนวณข้อมูล ผลลัพธ์ตามระดับคะแนนการประเมินได้ผลลัพธ์เป็นสมรรถนะการปฏิบัติงาน 4 ระดับ โดยสามารถประเมินสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ แยกตามหน่วยงาน ประกอบด้วย 16 ตัวชี้วัด แบ่งกลุ่มตามการประเมินสมรรถนะ ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานแยกตามรายบุคคล เรียงตามลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1.1 การคิดวิเคราะห์ 1.2 การมองภาพองค์รวม 1.3 การใส่ใจและพัฒนาผู้อื่น 2) ด้านการบริการที่ดี เรียงตามลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 2.1 ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ 2.2 การสืบเสาะหาข้อมูล 2.3 ความเข้าใจผู้อื่น 3) ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ เรียงตามลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 3.1 การดำเนินการเชิงรุก 3.2 การตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการงาน 3.3 ความมั่นใจในตนเอง และ 3.4 ความยืดหยุ่นผ่อนปรน 4) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม เรียงตามลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 4.1 ศิลปะการสื่อสารเชิงใจ 4.2 สุนทรียภาพทางศิลปะ 4.3 ความผูกพันที่มีต่อส่วนราชการ และ 4.4 การสร้างสัมพันธภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร โรจนโกศล, ปราชญ์ ชัยศิริ, ธนากรณ กัณนิภา และวุฒิชิตี แสงผล (2564 : 28-31) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานสำหรับคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยาเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงาน สำหรับคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงาน ระบบรองรับ

การประเมิน 3 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะสายอาชีพ และสมรรถนะการบริหาร เป็นการประเมินแบบ 360 องศา มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ระบบของผู้ใช้ 2) ความสามารถในการเข้าใจ รับรู้ในการสื่อสาร 3) ประสิทธิภาพในการทำงานของระบบ 4) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และ 5) ผลการวัดการใช้งานของระบบสารสนเทศเพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงาน พบว่า อยู่ในระดับสูงมากในทุกฟังก์ชันและในผู้ใช้งานทุกช่วงอายุ มีค่าเฉลี่ย 98.71 และผลประเมินประสิทธิภาพโดยรวมในระดับสูงมากมีค่าเฉลี่ย 4.54

ผลความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา แบ่งตามรายด้าน โดยเรียงตามลำดับความพึงพอใจมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านตัวอักษรและการจัดรูปแบบข้อความ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านข้อมูลเนื้อหาที่น่าสนใจบนเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก และด้านกราฟิกและคุณภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในการออกแบบและพัฒนาระบบต้องคำนึงถึงกระบวนการและขั้นตอนของการประเมินบุคลากรสายสนับสนุน โดยมีการประเมินแบ่งตามระดับของสมรรถนะเฉพาะด้าน ดังนั้น การให้คำแนะนำและให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและการศึกษารายละเอียดของการออกแบบระบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปพัฒนาและใช้งาน

2. การพัฒนาระบบสำหรับใช้งาน จะต้องคำนึงถึงด้านการออกแบบเว็บไซต์ เพื่อให้เหมาะสำหรับการนำไปใช้งานจริง รวมทั้งรายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏบนระบบ

3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบ จะต้องมีการเข้าร่วมอบรม รับฟังคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้พัฒนา เพื่อการนำไปใช้งานต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4. ในกรณีบุคลากรทำงานหลายตำแหน่ง เช่น การให้คะแนนของผู้บังคับบัญชา จะมีการแบ่งเปอร์เซ็นต์ในการคะแนนระหว่างผู้บังคับบัญชา ยกตัวอย่าง ภาระงานสอนที่คณะและมีภาระงานบริหารที่ส่วนกลางดังนั้นควรพัฒนาระบบเพิ่มเติมในส่วนนี้

5. ระบบสามารถรวมข้อมูลจากระบบอื่น ๆ มาไว้ที่จุดเดียว เช่น สแกนนิ้วมือโดยใช้ระบบ NRRU E-Portfolio ได้

6. ควรพัฒนาการส่งข้อมูลถามและตอบแบบเรียลไทม์ ด้วยเทคโนโลยีแชทบอท เพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดความสะดวกและรวดเร็วในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช กลิ่นอาจ, สุรเชษ ขอนทอง และจินดาพร อ่อนเกตุ. (2562). การพัฒนาแบบแฟ้มสะสมงานสำหรับ
พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. โครงการประชุมวิชาการวิจัย
ระดับชาติสำหรับบุคลากรสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. วันที่ 20-21 มิถุนายน
2562, สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.(2563). จำนวนบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25
มกราคม 2563.แหล่งที่มา : <http://mis.nrru.ac.th/nrrumis-2013>.
- วิรัตน์ หาดคำ. (2562) .e-Portfolio คืออะไร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563. แหล่งที่มา
: <https://wirathadkamblog.wordpress.com/e-portfolio-คืออะไร/>
- สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2560). Portfolio ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย.
ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563. แหล่งที่มา :<http://www.cupt.net/category/tcas/>
- ศิริพร โรจนโกศล, ปราชญ์ ชัยศิริ, ธนากรณ กัณนิกา และวุฒิชชาติ แสงผล. (2564). การพัฒนาระบบ
สารสนเทศเพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงาน สำหรับคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
วารสารวิชาการ การจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8 (1), 20-32.
- เอนก เอี่ยมครุฑ. (2562). ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563. แหล่งที่มา
: <https://www.gotoknow.org/posts/502175>.

การพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกสำหรับครัวเรือนของจังหวัดนครราชสีมา
**Development the Family Pocketbook to Household
of Nakhon Ratchasima Province**

สุระ วรรณแสง, ยศพร การงาน,

กนกพร ฉิมพลี และ นุชจรี รักดีจื่อหอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**Sura Wannasang, Yossaporn Karngarn,
Kanokporn Chimplee and Nutcharee Pakdeechoho**
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sura.w@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว 2) ประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากผู้ใช้งาน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ จำนวน 100 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัวแบบสอบถามความพึงพอใจการใช้งาน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระบบสามารถรองรับการใช้งาน 4 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ ระบบข้อมูลครัวเรือน ระบบคำนวณข้อมูลครัวเรือน ระบบรายงานข้อมูลครัวเรือน ระบบรายงานสถิติครัวเรือน ผลการประเมินระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.33) ผลการประเมินความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.58) โดยส่งผลให้การดำเนินงานของผู้ใช้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว; ระบบฐานข้อมูลครัวเรือน; ระบบคำนวณข้อมูลครัวเรือน; ระบบรายงานข้อมูลครัวเรือน; ระบบรายงานสถิติครัวเรือน

Abstracts

This research aimed to 1) development family pocketbook to household system 2) evaluate the satisfaction in system by user. The purposive sampling member of 100 for user information system, this the research instrument using of the family pocketbook to household system and satisfaction questionnaire. The statically is mean, percentage and standard deviation. The result showed that the system supported four components including of 1.1 the family pocketbook to household system, 1.2 the calculate family pocketbook to household system 1.3 report family pocketbook to household system and 1.4 report statistically family pocketbook to household system. The evaluate from expert of ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.33) of the

วันที่รับบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 8 มิถุนายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2565

Received: May 6, 2022; Revised: June 8, 2022; Accepted: June 9, 2022

highest level and the satisfaction from user of ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.58) of the high level. Therefore, the process occurs efficiency of the highest in organization.

Keywords : Family Pocketbook to Household System, Database System of Household, Calculate Family Pocketbook to Household system, Report Family Pocketbook to Household System, Report Statistically Family Pocketbook to Household System

บทนำ

การพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นระบบงานที่ถูกออกแบบขึ้นมา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดทำสารสนเทศและการสนับสนุนสารสนเทศให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรที่ต้องใช้ระบบสารสนเทศเป็นการรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบด้วย ข้อมูล การประมวลผล การเชื่อมโยง และเครือข่าย เพื่อนำเข้าสู่ระบบใด ๆ แล้วนำมาผ่านกระบวนการบางอย่างที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยเพื่อเรียบเรียงเปลี่ยนแปลงและจัดเก็บ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถใช้สนับสนุนการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ (เอกรินทร์ วิจิตรพันธ์ พรประสิทธิ์ บุญทอง และวิลาวรรณ สุขชนะ, 2557 : 46) โดยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกระทำการประมวลผลอย่างเป็นระบบ หรือวิเคราะห์ผลให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันมีความหมายหรือมีคุณค่าเพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การตัดสินใจ และการคาดการณ์ในอนาคตได้ รวมทั้งอาจแสดงในรูปของข้อความ ตาราง แผนภูมิ หรือรูปภาพ (ภัสราภรณ์ ห้อยกรุด, 2564 : ออนไลน์) ความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยในปี 2563 มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยคนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้และความสามารถในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพิ่มขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564 : ออนไลน์)

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาสังคมของประเทศไทยมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผลกระทบเพิ่มมากขึ้นต่อประชาชนทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะครัวเรือนรายได้น้อยที่มีกลุ่มเปราะบางและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น เด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยติดเตียง รวมทั้งผู้ที่มีปัญหาที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง พม. โดยได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากประเทศจีนและนำมาปรับใช้สำหรับประเทศไทย ทั้งนี้ สิ่งที่ได้พบ คือ การทำสมุดพกครอบครัวเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวอย่างต่อเนื่อง (อุไรวรรณ กลิ่นหอม, 2565 : ออนไลน์) นโยบายของรัฐบาลด้านสวัสดิการและคุณภาพของประชาชนในประเทศไทยยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นนัก แม้ว่าจะมีนโยบายที่เน้นการพัฒนามากมาย ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีมาหลายฉบับยังไม่ตอบโจทย์การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้มากนัก รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐบาลพยายามจะเสริมให้ประชาชนได้รับให้มากที่สุด โดยเฉพาะคนจนหรือพิการที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องทำให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด โดยผ่านนโยบายต่าง ๆ มากมาย เพื่อ

สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน (ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์, 2564 : 333) โดยในเดือนมีนาคม 2564 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากประเทศจีนและนำมาปรับใช้สำหรับประเทศไทย โดยหาวิธีเก็บข้อมูลให้ครบทุกมิติเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลว่าครัวเรือนแต่ละหลังมีความเป็นอยู่และเดือดร้อนอย่างไรบ้าง เรียกสิ่งที่ได้ทำขึ้นว่า “สมุดพกครอบครัว” โดยให้บุคลากรลงพื้นที่ทำการเก็บข้อมูลโดยจดไว้ในสมุดพกครอบครัวที่เป็นกระดาษ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์แก้ปัญหาในชุมชนต่อไป ทั้งนี้ ในจังหวัดนครราชสีมา ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ 298 ตำบล 3,765 หมู่บ้าน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาสังคม สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2553 : ออนไลน์) จากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มอำเภอเข้าด้วยกันเพื่อการพัฒนาและการนำไปใช้ประโยชน์ของทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีระบบและร่วมกันแก้ไขปัญหาระหว่างอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางจังหวัดได้มีหลักเกณฑ์และแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องทางเศรษฐกิจ การผลิต การค้า และการลงทุนเพื่อมูลค่าเพิ่ม โดยแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และการบริหารจัดการ โดยเน้นที่ด้านสังคมในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ในพื้นที่ 32 อำเภอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มียุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ โดยระยะที่ 1 (พ.ศ. 2561-2565) ในระยะแรกของการพัฒนามุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานและเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยทุกด้าน มุ่งเน้นการดำเนินงานที่ตอบสนองการพัฒนาประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาท้องถิ่น โดยนำความรู้ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เข้าไปช่วยพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้รับประโยชน์จากความรู้ของบุคลากรที่อยู่ในมหาวิทยาลัย จากสถานการณ์ปัจจุบันรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น ซึ่งผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือมีหลายมิติ คือ มิติด้านครอบครัว มิติด้านที่อยู่อาศัย มิติด้านสุขภาพอนามัย มิติด้านการศึกษา มิติด้านการมีงานทำและมีรายได้ มิติด้านความรุนแรงในครอบครัว มิติด้านการค้ามนุษย์ มิติด้านการเข้าถึงสิทธิหรือความเป็นธรรมและมิติด้านอื่น ๆ

จากผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดในการจัดทำ การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว เพื่อใช้สำหรับจัดเก็บบันทึกและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คัดการณ์ และวางแผนการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มในจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะกลุ่มประชากรเปราะบาง รวมถึง คนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน เพื่อเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บบันทึกข้อมูลและนำไปแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากผู้ใช้งาน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ จำนวน 100 คน ในจังหวัดนครราชสีมา ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการพัฒนาระบบ เก็บรวบรวมข้อมูล และประเมินผล มีดังนี้

2.1 เครื่องมือในการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ของระบบคอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ระบบสารสนเทศสมุดพกสำหรับครัวเรือน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

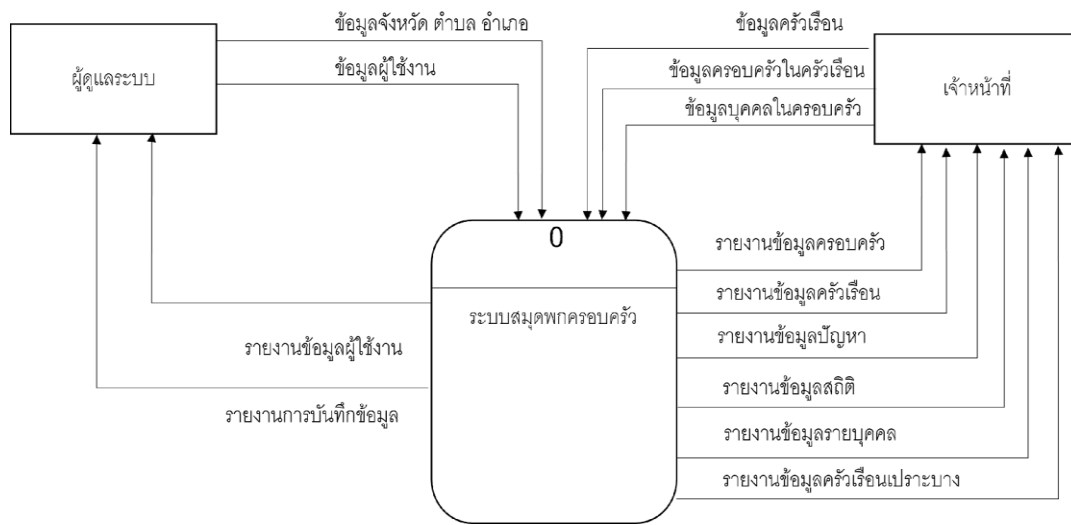
2.3 เครื่องมือการประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว โดยนำระบบไปใช้งานกับผู้ใช้งานระบบสารสนเทศในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 100 คน และดูผลการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงการบันทึกข้อมูลในระบบ และนำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัวไปสอบถามกับผู้ใช้งาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

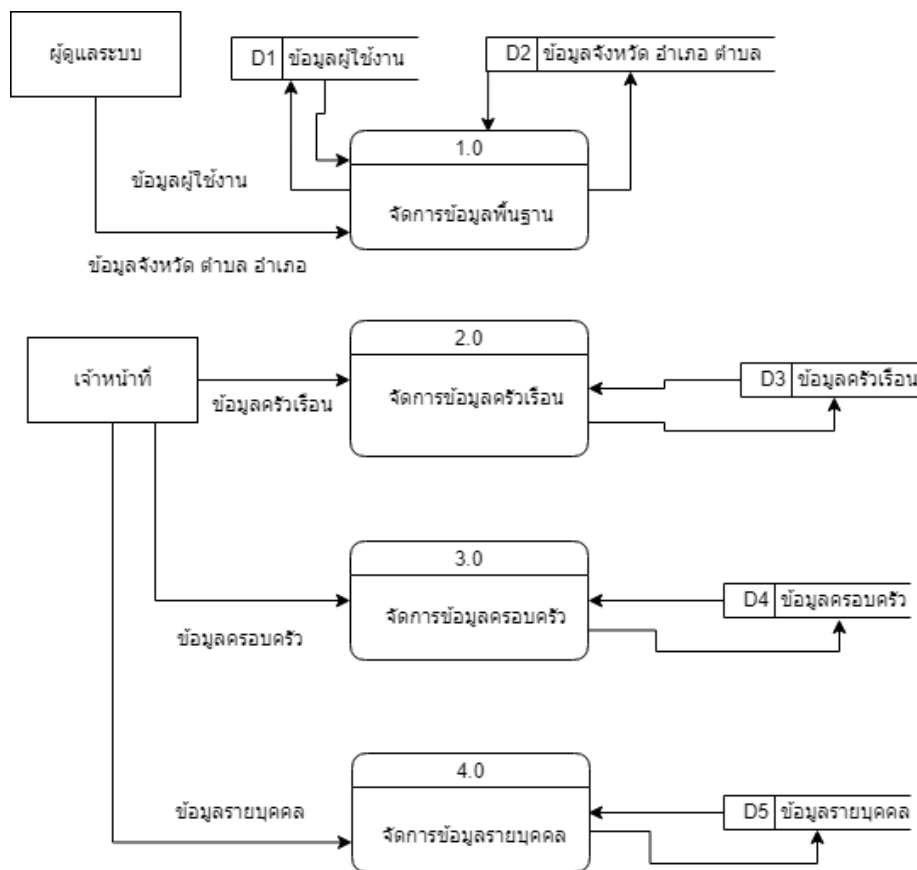
การวิเคราะห์ระบบ เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว ซึ่งจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของระบบและสรุปเป็นข้อกำหนดและความต้องการของผู้ใช้ ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

4.1 แผนภาพกระแสข้อมูล (Context Diagram) แสดงกระแสข้อมูลเข้าและออกจากระบบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ (1) ผู้ดูแลระบบ ทำหน้าที่ในการเพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายในระบบ (2) ผู้ใช้ระบบ (เจ้าหน้าที่) และแผนภาพกระแสข้อมูลลำดับที่ 1 Data Flow Diagram Level 1: ระบบสมุดพกครอบครัว ดังแสดงภาพที่ 2-3

แผนภาพที่ 2 แผนภาพกระแสข้อมูล

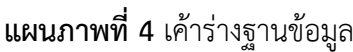
จากแผนภาพที่ 2 แผนภาพกระแสข้อมูล มีกระแสข้อมูลการนำเข้าระบบ ได้แก่ ข้อมูลจังหวัด ตำบล อำเภอ ข้อมูลผู้ใช้งาน ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลครอบครัวในครัวเรือน ข้อมูลบุคคลในครอบครัว และข้อมูลที่ได้จากระบบ ได้แก่ รายงานข้อมูลผู้ใช้งาน รายงานข้อมูลการบันทึก รายงานข้อมูลครอบครัว รายงานข้อมูลครัวเรือน รายงานข้อมูลปัญหา รายงานข้อมูลสถิติ รายงานข้อมูลรายบุคคล และรายงานข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง โดยมีขั้นตอนของแผนภาพกระแสข้อมูลลำดับที่ 1 ดังแสดงภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แผนภาพกระแสข้อมูลลำดับที่ 1

จากภาพที่ 3 แผนภาพกระแสข้อมูลลำดับที่ 1 ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ การจัดการข้อมูลพื้นฐาน การจัดการข้อมูลครุเรือน การจัดการข้อมูลครอบครัว และจัดการข้อมูลรายบุคคล ซึ่งฐานข้อมูลที่ใช้สำหรับการจัดเก็บ ประกอบด้วย ข้อมูลผู้ใช้งาน ข้อมูลจังหวัด อำเภอ ตำบล ข้อมูลครุเรือน ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลรายบุคคล

4.2 เค้าร่างฐานข้อมูล (Database Schema) การใช้ระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ในการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบตาราง (Table) โดยแบ่งออกเป็นแถวและแบ่งคอลัมน์ โดยเชื่อมโยงข้อมูลในตารางต่าง ๆ และอ้างอิงข้อมูลในคอลัมน์ที่กำหนด ดังแสดงภาพที่ 4

4.3 การออกแบบหน้าจอการใช้งาน ประกอบด้วย ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน โดยมีหน้าจอหลักของการพัฒนา ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลรายบุคคล และข้อมูลปัญหา

4.4 การพัฒนาระบบใช้โปรแกรมภาษา PHP และใช้โปรแกรม MySQL ในการเชื่อมต่อฐานข้อมูล ระบบสามารถรองรับการใช้งาน 6 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน 2) ระบบข้อมูล

ครัวเรือน 3) ระบบข้อมูลครอบครัว 4) ระบบข้อมูลรายบุคคล 5) ระบบข้อมูลรายงานปัญหา และ 6) ระบบรายงานสถิติข้อมูลครัวเรือน

4.5 การทดสอบระบบ เป็นการทดสอบประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินการใช้งานของระบบ 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Requirement Test) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันของระบบ (Functional Test) และด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test) จากนั้นจะทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ระบบสมบูรณ์ที่สุด

4.6 หลังการพัฒนาระบบสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้งานและจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้ระบบสารสนเทศสมุดปกครอบครัว เพื่อวิเคราะห์และวางแผนการนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 รุ่นๆ ละ 50 คน รวมเป็น 100 คน โดยประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้บุคลากร เข้าร่วมอบรมและการเข้าใช้งานระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

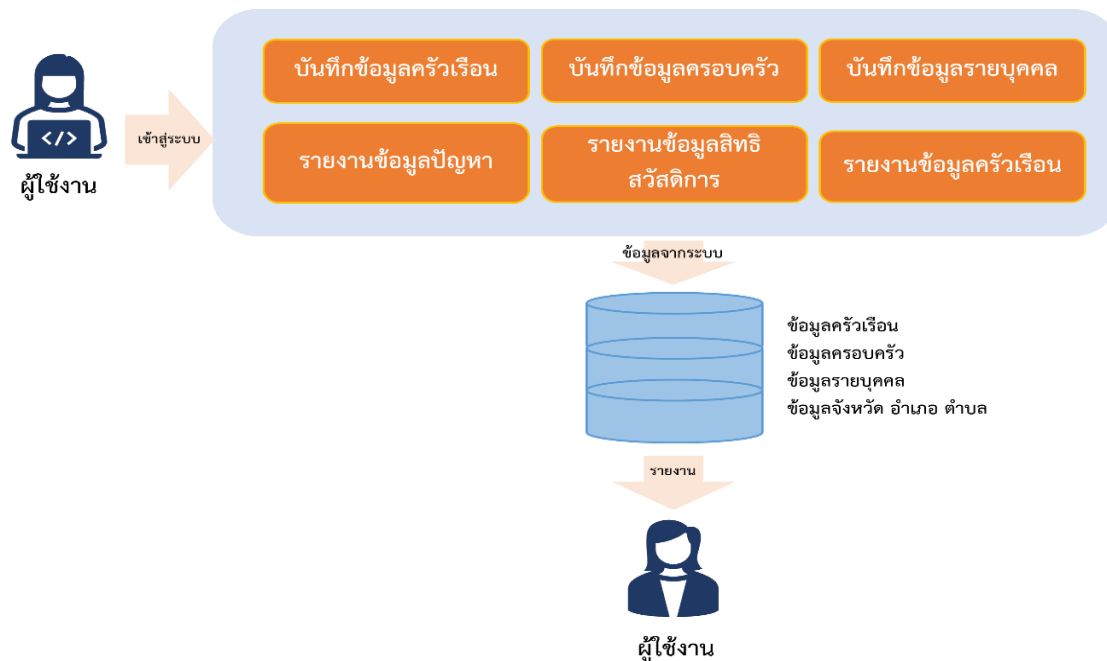
5.1 ร้อยละ (Percentage of frequency) สำหรับการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) สำหรับการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ใช้แปลความหมายของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานของข้อมูล

5.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ใช้แปลความหมายของข้อมูลในแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดปกครอบครัว แสดงดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้ใช้งานได้นำข้อมูลเข้าสู่ระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลรายบุคคล ข้อมูลปัญหา โดยมีการจัดเก็บบันทึกฐานข้อมูล ที่มีการกำหนดสิทธิการเข้าใช้งานกับผู้ใช้งานและผู้ดูแลระบบ โดยระบบสามารถจัดการข้อมูลครัวเรือนได้ จัดการข้อมูลครอบครัว จัดการข้อมูลรายบุคคลภายในครอบครัว และการแจ้งเตือนเมื่อกรอกข้อมูลผิดพลาด โดยระบบจะคำนวณจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแยกตามเพศหญิง เพศชาย จำนวนสมาชิกรวมครัวเรือนที่มีอายุ 0-6, 7-12, 13-18, 19-59 และ 60 ปีขึ้นไป และการบันทึกข้อมูลครัวเรือน มีการบันทึกข้อมูลรายบุคคลเพื่อลดความผิดพลาดในการกรอกข้อมูล ซึ่งระบบสารสนเทศสมุดปกครอบครัวในหน้าแรกของเว็บไซต์จะเป็นหน้าเข้าสู่ระบบ ทั้งนี้การจัดการข้อมูลพื้นฐานที่ประกอบด้วยข้อมูลเจ้าหน้าที่ จังหวัด อำเภอ ตำบล การจัดการข้อมูลครัวเรือน ประกอบด้วย ข้อมูลครัวเรือนที่อยู่ หัวหน้าครัวเรือน รายได้ รายจ่าย การจัดการข้อมูลครอบครัว ประกอบด้วย ข้อมูลครอบครัว หัวหน้าครอบครัว รายจ่าย รายรับ หนี้สิน ทรัพย์สิน การจัดการข้อมูลรายบุคคลในครอบครัว ประกอบด้วย ข้อมูลรายบุคคล หนี้สิน ทรัพย์สิน รายได้ รายจ่าย สวัสดิการ และมีการออกรายงานข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลครอบครัว

ข้อมูลรายบุคคล จากระบบสารสนเทศสมุดปกครอบครัวยุคใหม่ และผู้ใช้งานสามารถนำสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และใช้สำหรับสนับสนุนการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ในชุมชนและจังหวัด

ข้อมูลครัวเรือน เป็นหน่วยที่อยู่อาศัยพื้นฐานซึ่งมีการผลิตและการบริโภคทางเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ในหลายแบบจำลองสังคม เศรษฐศาสตร์จุลภาคและรัฐบาล ที่หมายรวมถึงปัจเจกบุคคลทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยเดียวกัน ในสังคมตะวันตกครอบครัวเดี่ยวเป็นโครงสร้างครอบครัวที่พบมากที่สุด โดยความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนกับครอบครัวไม่จำเป็นต้องเป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่งเสมอไป (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2563 : ออนไลน์) หลายคนซึ่งอาศัยเป็นประจำบ้านหรือสถานที่อยู่เดียวกัน มีความสัมพันธ์ฉันญาติหรือไม่ก็ตาม โดยบุคคลเหล่านั้นจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภค บริโภค อันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน สถานที่อยู่แห่งหนึ่งหรืออาจประกอบด้วย ครัวเรือนเดี่ยวหรือหลายครัวเรือนก็ได้ ครัวเรือนหนึ่งอาจมีสมาชิกอาศัยอยู่ในบ้านหลายหลัง หรือหลายห้องก็ได้ แต่จะต้องอยู่ในบริเวณหรือรั้วเดียวกันหรือห้องติดกัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560 : 4-5) ซึ่งครัวเรือนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ครัวเรือนส่วนบุคคล หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบขึ้นด้วยบุคคลคนเดียวหรือหลายคน อาศัยอยู่ในบ้านหรือที่อยู่อาศัยเดียวกัน และจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภค บริโภค อันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน บุคคลเหล่านั้นอาจเป็นญาติหรือไม่เป็นญาติกันก็ได้ และครัวเรือนกลุ่มบุคคล หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่มาอยู่รวมกัน เพราะได้มีกฎ หรือระเบียบข้อบังคับบางอย่างใดอย่างหนึ่งระบุไว้ว่าให้มาอยู่รวมกัน หรือจำเป็นต้องมาอยู่รวมกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำแนกได้เป็น 2 ชนิด คือ ครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทสถาบัน ได้แก่ วัด เรือนจำ สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล โรงเรียนกึ่งนอน กองทหารหรือตำรวจ ครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทอื่น ได้แก่ โรงแรม หอพัก บ้านพักคนงานที่มีคนงานจำนวน 6 คนขึ้นไป ซึ่งสถานประกอบธุรกิจจัดที่อยู่อาศัยให้อยู่รวมกัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555 : ออนไลน์)

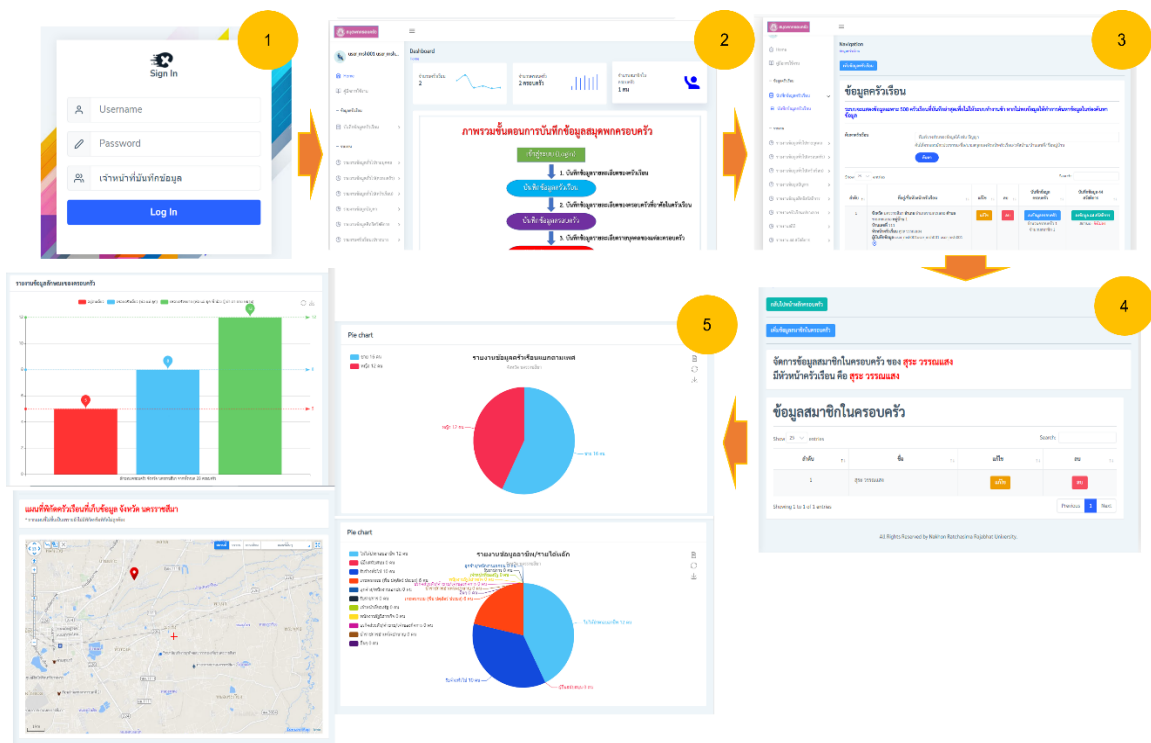
ข้อมูลครอบครัว เป็นบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันหรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2562 : 24) สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและหมายรวมถึงลูกด้วย (ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ,2550 : ออนไลน์) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีความผูกพันทางสายโลหิต ทางกฎหมาย ทางจิตใจ หรือทางสังคม ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน (นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว, 2560 : ออนไลน์)

ข้อมูลสิทธิสวัสดิการ เป็นการจัดระบบการจัดการบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และ

การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2552 : ออนไลน์)

ผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาสารสนเทศสมุดปกครอบครั้ว พบว่า ผลการออกแบบและพัฒนาระบบประกอบด้วย (1) ผู้ใช้งานระบบ (2) ระบบข้อมูลครัวเรือน (3) ระบบข้อมูลครอบครั้ว (4) ระบบข้อมูลรายบุคคล (5) ระบบข้อมูลรายงานปัญหา และ (6) ระบบรายงานข้อมูลสถิติครัวเรือน โดยเลือกเข้าไปที่เว็บไซต์ <https://cds.nrru.ac.th/household/package/main/index> ปรากฏหน้าแรกของระบบ ส่วนของผู้ใช้งานระบบ มี 3 เมนูหลัก คือ บันทึกข้อมูลครัวเรือน บันทึกข้อมูลครอบครั้ว และบันทึกข้อมูลรายบุคคล ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเลือกเมนูหลักที่ต้องการ และระบบสามารถรายงานข้อมูล ได้แก่ รายงานข้อมูลทั่วไปรายบุคคล รายงานข้อมูลทั่วไป (ครอบครั้ว) รายงานข้อมูลทั่วไป (ครัวเรือน) รายงานข้อมูลปัญหา รายงานข้อมูลสถิติสวัสดิการ รายงานข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง รายงานสถิติ รายงาน 44 สวัสดิการ และรายงานพิกัดประกอบด้วย แผนภูมิแท่ง วงกลม และแผนที่ภูมิศาสตร์ ที่ใช้สำหรับการรายงานข้อมูลออกจากระบบ ดังแสดงภาพที่ 5

แผนภาพที่ 6 ผลการพัฒนาสารสนเทศสมุดปกครอบครั้ว

จากภาพที่ 5 เป็นการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลคร่าวๆของชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ใช้งานระบบสามารถบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ โดยกรอกชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่าน เพื่อบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ และรายงานผลข้อมูลผู้ใช้งาน รายงานข้อมูลการบันทึก รายงานข้อมูลครอบครัว รายงานข้อมูลครัวเรือน รายงานข้อมูลปัญหา รายงานข้อมูลสถิติ รายงานข้อมูลรายบุคคล และรายงานข้อมูลครัวเรือนประเภท โดยรายงานต่าง ๆ สามารถส่งให้ผู้บริหารในหน่วยงานสามารถนำไปใช้ตัดสินใจกับข้อมูลและผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลคร่าวๆในแต่ละชุมชนอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

2) ผลการประเมินระบบสารสนเทศโดยผู้เชี่ยวชาญใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$), (S.D. = 0.34) 2) ด้านการนำเสนอข้อมูลเนื้อหาและรายละเอียดครบถ้วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) 3) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$), (S.D. = 0.45) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$), (S.D. = 0.33)

3) ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบสารสนเทศสมุดพกครอบครัว ภาพรวมทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$), (S.D. = 0.32) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) โดยข้อการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (1-2) ได้แก่ ระบบมีการนำเสนอข้อมูล และมีการจัดรูปแบบหมวดหมู่ของข้อมูลอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ระบบมีการฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลายและ สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ด้านตัวอักษรและการจัดรูปแบบข้อความ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$), (S.D. = 0.28) โดยข้อการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (1-2) ได้แก่ ระบบสามารถแสดงผลข้อมูลและเนื้อหาได้ครบถ้วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ระบบมีเนื้อหาและข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกันกับบริบทชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ด้านการรายงานผลระดับครัวเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$), (S.D. = 0.34) โดยข้อการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (1-2) ได้แก่ ระบบสามารถแสดงรายงานข้อมูลได้ครบถ้วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ระบบแสดงสถิติและผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้หลายรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) และด้านกราฟิกและคุณภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$), (S.D. = 0.45) โดยข้อการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (1-2) ได้แก่ ระบบสามารถใช้งานง่ายและมีประสิทธิภาพต่อผู้ใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ระบบมีการนำเสนอด้วยรูปภาพอย่างเข้าใจง่ายต่อผู้ใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19)

การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดปกครอบคร้ว สรุปผลการพัฒนามีดังนี้

1. ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดปกครอบคร้ว จากการออกแบบและพัฒนา พบว่าการออกแบบและพัฒนาระบบตามขั้นตอนของการพัฒนาระบบแบบ SDLC ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่มข้อมูล ลบ แก้ไข ข้อมูลในแต่ละเมนูตามลำดับขั้นตอนของการทำงานได้ และการให้สิทธิในการเข้าถึงของผู้ใช้งานแยกตามเมนู ประกอบด้วย 3 เมนู ได้แก่ บันทึกข้อมูลคร้วเรียน บันทึกข้อมูลครอบคร้ว และบันทึกข้อมูลรายบุคคล ระบบสามารถรายงานผลในรูปแบบตาราง กราฟ และแผนที่ภูมิศาสตร์ ทำการสรุปผลเพื่อแปลผลเป็นค่าสถิติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การดูผลลัพธ์เป็นรายวัน เดือน และปี ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของหน่วยงานและชุมชนที่นำระบบนี้ไปใช้งาน

2. ผลการประเมินระบบสารสนเทศโดยผู้เชี่ยวชาญใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$), (S.D. = 0.34) 2) ด้านการนำเสนอข้อมูลเนื้อหาและรายละเอียดครบถ้วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) 3) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$), (S.D. = 0.45)

3. ผลประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากผู้ใช้งาน ภาพรวมทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$), (S.D. = 0.32) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ด้านตัวอักษรและการจัดรูปแบบข้อความ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$), (S.D. = 0.28) ด้านการรายงานผลในระดับคร้วเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$), (S.D. = 0.34) และด้านกราฟิกและคุณภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$), (S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาระบบสารสนเทศสมุดปกครอบคร้ว ซึ่งมีกระบวนการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยใช้โปรแกรมภาษา PHP และใช้โปรแกรม MySQL ในการเชื่อมต่อฐานข้อมูล ระบบสามารถรองรับการใช้งาน 6 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ (1) ผู้ใช้งานระบบ (2) ระบบข้อมูลคร้วเรียน (3) ระบบข้อมูลครอบคร้ว (4) ระบบข้อมูลรายบุคคล (5) ระบบข้อมูลรายงานปัญหา และ (6) ระบบรายงานข้อมูลสถิติคร้วเรียน จากระบบนี้ ทำให้ผู้ใช้งานสามารถดูรายงานของคร้วเรียนทั้งระบบได้ โดยดูจากผลลัพธ์ของผู้กรอกแบบฟอร์มสำหรับลงพื้นที่ในการจัดเก็บบันทึกข้อมูลลงบนระบบฐานข้อมูล ซึ่งมีการออกแบบฐานข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2564 : 333) ภาครัฐได้ทำการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยใช้แอปพลิเคชัน เป๋าตัง สำหรับชำระค่าสินค้า อาหาร เครื่องดื่ม และบริการต่าง ๆ ณ ร้านธงฟ้าประชารัฐ ร้านค้าที่ลงทะเบียนคนละครึ่ง รวมถึงร้านค้าบริการอื่น ๆ ที่ลงทะเบียนเราชนะ ซึ่งมาตรการนี้จะเน้นช่วยเหลือกลุ่มอาชีพอิสระ เกษตรกร แท็กซี่ ตุ๊ก ๆ คนขับรถตู้ วินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ผู้ค้าหาบเร่ เป็นต้น

ผลความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานระบบสารสนเทศสมุดปกครอบคร้ว แบ่งตามรายด้าน จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$), (S.D. = 0.19) ด้านตัวอักษรและการจัดรูปแบบข้อความ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$), (S.D. = 0.28) ด้านการรายงานผลในระดับคร้วเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$), (S.D. = 0.34) และด้านกราฟิกและคุณภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$), (S.D. = 0.45) สอดคล้องกับงานวิจัยของ โอชา ทองแก้วกุล และธีรพงษ์ วิริยานนท์ (2558 : 148-149) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมุดบันทึกงาน (Log book) ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาช่างทองหลวง โดยพบว่า คุณภาพของสมุดบันทึกงาน (Log book) ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 4.83$), (S.D. = 0.21) การประเมินผลจากการใช้สมุดบันทึกงานของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 77.63 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75 และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$), (S.D. = 0.37)

ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบและพัฒนาระบบสมุดปกครอบคร้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บและบันทึกลงฐานข้อมูลระบบ สามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงาน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญและก้าวหน้าเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวยากจน หรือการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น
2. การใช้งานระบบสารสนเทศสมุดปกครอบคร้วสามารถวางแผนความต้องการให้กับหน่วยงานที่มีการเก็บข้อมูลจำนวนอย่างน้อย 2 ปี และคาดการณ์สถิติล่วงหน้าเพื่อจำแนกรายละเอียดหรือโครงการให้กับชุมชนที่มีความต้องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด
3. การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลจริงในสมุดปกครอบคร้วมีการออกแบบและเก็บบันทึกข้อมูลที่มีรายละเอียดครบทุกด้าน ซึ่งทำให้เวลาเก็บข้อมูลจริงต้องใช้เวลานานและต้องเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
4. การนำไปต่อยอดหรือเชื่อมต่อกับระบบอื่น ๆ ของรัฐบาล เช่น TPMAPI ที่มีการเก็บข้อมูลอยู่แล้วแต่รายละเอียดในการเก็บข้อมูลมีปริมาณที่ไม่เท่ากัน และการเชื่อมต่อข้อมูลอาจมีความเป็นไปได้ยาก หากมีทีมผู้พัฒนาต่อทำได้นั้น จะเป็นประโยชน์มากในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาสังคม สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. (2553). แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2561-2565 ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา : https://www2.nakhonratchasima.go.th/files/com_ebook_strategy/202101_19b94a737301757.pdf
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2562). *นิยามและประเภทครอบครัว*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560-2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER076/GENERAL/DATA0000/00000386.PDF>.
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2564). นโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชันต่อผู้ได้รับผลกระทบจาก Covid19. *Journal of Modern Learning Development*. 6 (6), 329-337.
- ภัสราภรณ์ ห้อยกรุด. (2564). *การพัฒนาระบบศูนย์ติดตามผลการปฏิบัติการกรมอนามัย (DOC)*. ผลงานวิชาการเพื่อขออนุมัติตัวบุคคลแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสถิติ กลุ่มข้อมูลและประเมินผลกองแผนงาน กรมอนามัย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : https://planning.anamai.moph.go.th/th/cms-of133/download?id=71477&mid=10910&mkey=m_document&lang=th&did=23314
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *ครัวเรือน*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99>.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. (2552). *คู่มือสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมสำหรับประชาชน*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : http://chumphon.m-society.go.th/wp-content/uploads/2021/04/2ita014_64.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *คำจำกัดความโครงการ: ครัวเรือน*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : <https://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=84&defprodefId=1064>.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2560 คู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนด้วย Tablet และการประมาณค่า. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม. (2550). ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.socialwarning.m-society.go.th/risk/5.html>.
- เอกรินทร์ วิจิตรพันธ์ พรประสิทธิ์ บุญทอง และวิลาวรรณ สุขชนะ. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. จังหวัดนครปฐม.
- อุไรวรรณ กลิ่นหอม. (2565). ทุกพื้นที่ใช้สมุดพกครอบครัว ช่วยแก้ไขความยากจน พัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา :<https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210319095624104>.
- โอชา ทองแก้วกุล และธีรพงษ์ วิริยานนท์. (2558). การพัฒนาสมุดบันทึกงาน (Log book) ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาช่างทองหลวง. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 6 (2), 148-149.

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

**The Development of Supplementary Reading Books with Qr Code
Technology in Subject Area of Quatrain for Students in Mattayom 3**

กฤษฎกร พุ่มนวล และ อ้อมรจิต แป้นศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Kritsakorn Poomnuan and Omthajit Pansri

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: plamz.scho@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดเรื่องโคลงสี่สุภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกลางดง อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย จำนวน 23 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ จำนวน 4 เล่ม ประกอบด้วย เล่มที่ 1 รอบรู้เรื่องโคลง เล่มที่ 2 เชื่อมโยงวิธีประพันธ์ เล่มที่ 3 สร้างสรรค์ใส่ทำนอง และเล่มที่ 4 ประลองยุทธ์การแต่ง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด และสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย () ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ (E1/E2)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 82.00/80.28 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยี คิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.62)

คำสำคัญ: หนังสืออ่านเพิ่มเติม; คิวอาร์โค้ด; โคลงสี่สุภาพ

Abstracts

The objectives of this research were 1) to create and find the efficiency of the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain for students in mattayom 3 to meet the efficiency following the criteria 80/80, 2) to compare the learning achievement in subject area of quatrain before and after by using the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain for students in mattayom 3, and 3) to study the satisfaction of students in mattayom 3 towards the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain by using research and development methodology. The sample group was students in Mattayom 3 at Ban Klang Dong School, Thung Saliam District, Sukhothai Province for the academic year 2021, 23 students were selected by Purposive Sampling Means by using a research model of One Group Pretest-Posttest Design. The tools used were 1) 4 supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain, 2) Learning Achievement Pretest and Posttest in subject area of quatrain, and 3) The questionnaire on the satisfaction of students towards extra-reading books together with QR code technology in subject area of quatrain. Statistics used to analyze the data were Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.), t-test dependent), and finding the efficiency of extra-reading books together with QR code technology in subject area of quatrain (E1/E2)

The following were the results:

1. The efficiency of the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain for students in mattayom 3 was efficiently 82.00/80.28 which was higher than the criteria 80/80.
2. Learning Achievement in subject area of quatrain before and after studying by using the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain for students in mattayom 3 was found that after studying was significantly higher than before studying at the .05 level.
3. Overall, the satisfaction of students in mattayom 3 towards the supplementary reading books with QR code technology in subject area of quatrain was at the highest level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.62)

Keywords: Supplement Reading Books; QR Code; Quatrain

บทนำ

การระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ส่งผลต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงส่งผลให้โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 : ออนไลน์) กล่าวถึงสถานศึกษากับสถานการณ์โควิดว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก มักจะมีความเสี่ยงสูง หากมีระบบการจัดการที่ไม่ดี อาจจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ได้ในกลุ่มเด็ก เนื่องจากพบว่าการติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีอาการหรือมีอาการแสดงค่อนข้างน้อย ความรุนแรงจะน้อยมาก มาตรการในการเปิดเทอม จึงมีความสำคัญมากในการควบคุมการระบาดการวางแผนเปิดเทอมจึงต้องมั่นใจว่า สามารถควบคุมไม่ให้เกิดการระบาดของโรคในเด็กนักเรียนได้ เหตุนี้ส่งผลให้โรงเรียนทุกแห่งต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของบริบทที่แตกต่างกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564 : ออนไลน์) ให้ดำเนินเสนอและวางแผนการจัดการเรียนการสอนใน 5 รูปแบบ ได้แก่ On Site, On Air, Online, On Demand และ On Hand หากจัดในรูปแบบอื่น ที่กล่าวมาไม่ได้ ให้โรงเรียนจัดแบบ On Hand คือจัดใบงานให้กับนักเรียน เป็นลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูปให้นักเรียนรับไปเป็นชุดไปเรียนด้วยตัวเองที่บ้าน โดยมีครูออกไปเยี่ยมเป็นครั้งคราว หรือให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง แม้โรงเรียนจะไม่สามารถเปิดเรียนได้ตามปกติแต่การจัดการเรียนการสอนยังคงต้องดำเนินไปโรงเรียนบ้านกลางดง เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เลือกการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On Hand เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนหลักในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) เนื่องจากข้อจำกัดบางประการของนักเรียน แต่นักเรียนยังคงต้องเรียนรู้ให้ครบตามหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ครบถ้วน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบวัดความรู้ระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในมาตรฐาน ท 4.1 สารที่ 4 หลักการใช้ภาษาต่ำกว่าสาระอื่น รวมถึงผลคะแนนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกลางดงเช่นกัน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงเนื้อหาในการออกข้อสอบพบว่า ในสาระที่ 4 มีเนื้อหาที่กว้างและมีจำนวนการออกข้อสอบมากกว่าสาระอื่น และจากการสอนนักเรียนในชั้นเรียนปีที่ผ่าน ๆ มา พบว่า เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ เรื่อง โคลงสี่สุภาพ โดยพบว่าจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน นักเรียนไม่สามารถอ่าน และแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้อาจเพราะคณะ คณาจารย์ หรือรูปแบบ การสัมผัส การบังคับตำแหน่งของวรรณยุกต์ เอก และ โท กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ ที่นักเรียนต้องรู้และทำความเข้าใจก่อน จึงจะสามารถนำมาแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพที่ถูกต้องได้ และจากการวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาภาษาไทยของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

พุทธศักราช 2551 พบว่า ตัวชี้วัด การแต่งบทหรือยกรอง สารการเรียนรู้ หลักการแต่งโคลงสี่สุภาพ ได้ระบุไว้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระบุเป็นเรื่องที่ต้องรู้ ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางต้องรู้และควรรู้ สำหรับการจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564 : ออนไลน์) ซึ่งถือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ โดยมีความจำเป็นที่ครูต้องหาแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องดังกล่าวเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากการศึกษางานวิจัยของ อรุณ พวงทอง (2560 : 67) ที่พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชุด มารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ลภัสรดา จารุสิทธิกุล (2558 : 65) ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาล้านนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าช้าง ซึ่งผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึง Devilia Indah Kusuma (2020 : 65) ที่พัฒนาสื่อการอ่านเสริมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปลายในหลักสูตรภาษาอังกฤษ พบว่า สื่อการอ่านเสริมนี้สามารถใช้ได้ไม่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้นอกห้องเรียนได้ด้วย เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการติดตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสื่ออ่านเพิ่มเติมนี้ให้ง่ายต่อการใช้งานอย่างอิสระ ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างอิสระและปรับปรุงความเข้าใจในการอ่านและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยรวมโดยใช้หนังสือเสริม ณ จุดนี้ นักเรียนสามารถเพิ่มทักษะการอ่านโดยการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยแล้วพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีส่วนช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นี้

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่นักเรียนต้องเรียนรู้และเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเข้าใจได้ยาก เพราะจะต้องใช้ความรู้ประกอบกับทักษะ ผู้วิจัยจึงจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ขึ้นมาเพื่อเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเองที่มีเนื้อหาครบถ้วนนำไปสู่การแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้บูรณาการแทรกเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดเข้าไป เพื่อที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ครบองค์ประกอบ สำหรับการอ่านและการฟัง โดยเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดนี้จะทำให้นักเรียนสามารถฟังเสียง หรือชมคลิปอธิบายเพิ่มเติมของครูได้ โดยที่ไม่ต้องมาเรียนในชั้นเรียน และสามารถนำไปเรียนได้ในทุกที่ เรียนได้บ่อยครั้งตามที่ต้องการจนกว่าจะเข้าใจ โดยเห็นว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญกับสถานการณ์ในขณะนี้ และนักเรียนสามารถใช้อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัยยังไม่พบหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่องนี้ขึ้น โดยจะนำไปหาคุณภาพก่อนนำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านกลางดง อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยี คิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขั้นที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย จำนวน 5 โรงเรียน รวม 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกลางดง อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย จำนวน 23 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ จำนวน 4 เล่ม ประกอบด้วย เล่มที่ 1 รอบรู้เรื่องโคลง เล่มที่ 2 เชื่อมโยงวิธีประพันธ์ เล่มที่ 3 สร้างสรรค์ใส่ทำนอง และ เล่มที่ 4 ประลองยุทธ์การแต่ง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบทดสอบปรนัย เรื่อง ลักษณะทั่วไป กฎเกณฑ์ของโคลงสี่สุภาพ 20 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบทดสอบการอ่านบทร้อยกรองโคลงสี่สุภาพ จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ 1 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านผลผลิต (Product Evaluation)

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียด แนวคิด และหลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

1.3 กำหนดจุดประสงค์ กรอบเนื้อหาในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด

1.4 ออกแบบและสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 เรื่อง 4 เล่ม ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) รอบรู้เรื่องโคลง 2) เชื่อมโยงวิธีประพันธ์ 3) สร้างสรรค์สำนวน และ 4) ประลองยุทธ์ในการแต่ง

1.5 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 4 เล่ม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบ หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละเล่มตามองค์ประกอบและจุดประสงค์ และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.7 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพทั้ง 4 เล่มที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญประเมินไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรังสิต

2. การสร้างเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 ศึกษาการสร้างเครื่องมือวัด แบบทดสอบจากหนังสือ เอกสาร และหลักการสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

2.4 สร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ จำนวน 1 ฉบับ 3 ตอน รวม 40 คะแนน

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาและให้คะแนน จากนั้นนำคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาคำนวณหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ทุกข้อ

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.8 นำผลการตรวจให้คะแนนตอนที่ 1 แบบปรนัย มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายค่าอำนาจจำแนก และ ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ

2.9 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนต่อไป

3. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาในรูปแบบของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามทฤษฎีของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีลักษณะการวัดแบบมาตราส่วน (Rating Scale) มีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

3.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.3 จัดทำร่างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแบบวัดของลิเคิร์ต ชนิด 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีคะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ โดยเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2563 : 28) และกำหนดเกณฑ์การวัดในการแปลความหมายของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

3.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในด้าน. การใช้ภาษาของแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ

3.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการดังนี้

3.1 นัดหมายผู้เชี่ยวชาญในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยี คิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.2 ส่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 เล่ม ให้ผู้เชี่ยวชาญ และรับเพื่อนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้

3.3 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 23 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดไปทดลองใช้ โดยครูอธิบายให้คำแนะนำการศึกษาโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และอำนวยความสะดวก สังเกตพฤติกรรมขณะใช้หนังสือ โดยให้เวลาในการศึกษา 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

2.3 ทำการสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.4 ตรวจสอบคำตอบให้คะแนนและนำข้อมูลเปรียบเทียบผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้กับนักเรียนหลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ เสร็จสิ้น และอธิบายคำชี้แจงให้กับนักเรียนก่อนลงมือประเมิน

3.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาตรวจนับคะแนนเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควาร์โคด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม จากนั้นนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

1.2 การทดสอบประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยนำผลคะแนนที่ได้จากกลุ่มทดลองประกอบด้วยคะแนนระหว่างเรียน และคะแนนทดสอบหลังเรียน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ปกรณ์ ประจัญบาน, 2552 : 76) และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E1/E2) (รัตนะ บัวสนธ์, 2563 : 28)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

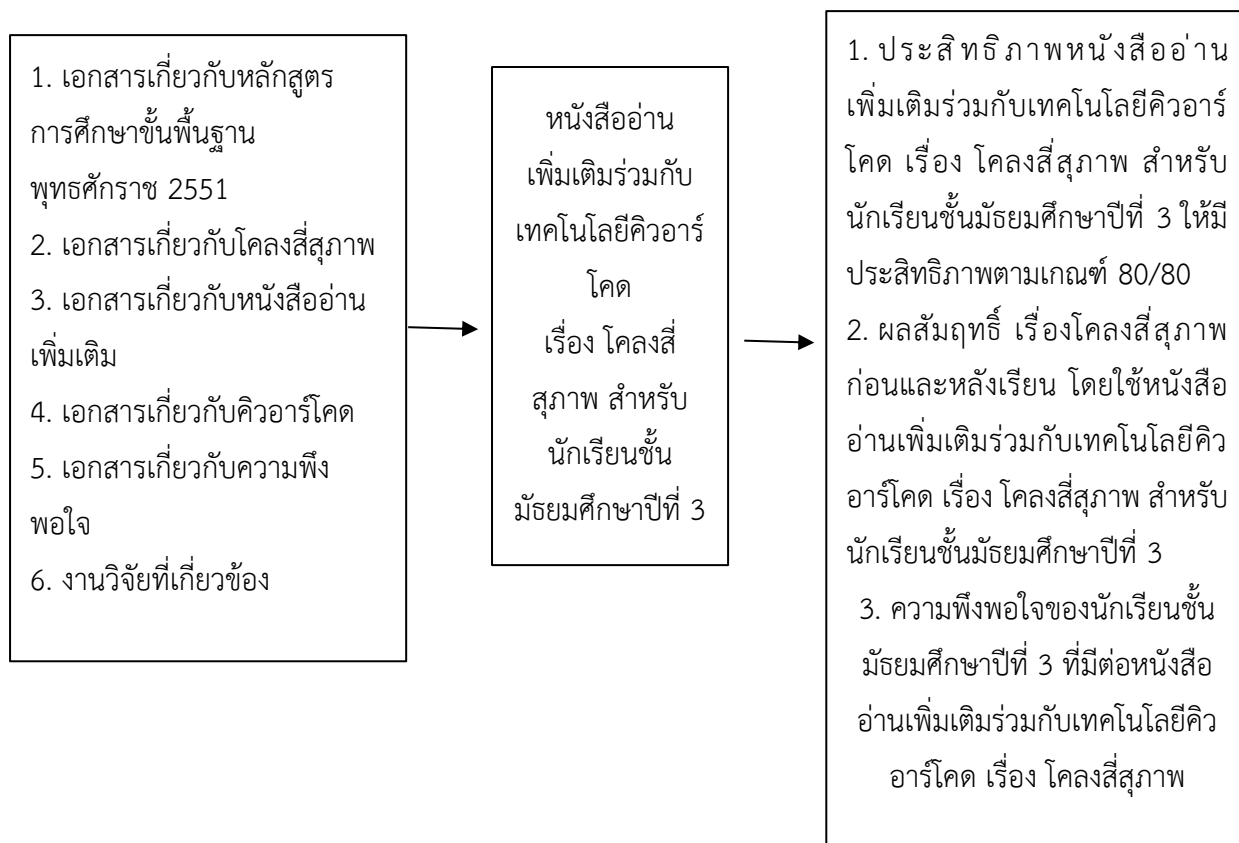
2.1 นำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent (รัตนะ บัวสนธ์, 2563 : 28)

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควาร์โคด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควาร์โคด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาตรวจให้คะแนน 5 ระดับ และนำผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ (กรมวิชาการ, 2545 : 44)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ ผู้วิจัย
นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่มที่ 1-4 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ เล่มที่ 1-4			
รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. ค่าเฉลี่ยรวมด้านเนื้อหา	4.92	0.18	มากที่สุด
2. ค่าเฉลี่ยรวมด้านกิจกรรม/แบบฝึก	4.87	0.30	มากที่สุด
3. ค่าเฉลี่ยรวมด้านลักษณะรูปลักษณ์และการพิมพ์	4.60	0.47	มากที่สุด
4. ค่าเฉลี่ยรวมด้านการใช้ภาษา	4.80	0.27	มากที่สุด
5. ค่าเฉลี่ยรวมด้านสื่อ/ภาพประกอบ	4.60	0.45	มากที่สุด
6. ค่าเฉลี่ยรวมคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.80	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่มที่ 1-4 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00 มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด และด้านกิจกรรม/แบบฝึกมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.30 มีค่าความเหมาะสมมากที่สุดตามลำดับ ซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบประสิทธิภาพ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายการ	ผลการสอบระหว่างเรียน				รวม	หลังเรียน
	เล่มที่ 1	เล่มที่ 2	เล่มที่ 3	เล่มที่ 4		
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	40	40
คะแนนเฉลี่ย	8.70	8.10	7.90	8.10	32.80	32.00
เฉลี่ยร้อยละ	87.00	81.00	79.00	81.00	82.00	80.28
ประสิทธิภาพของกระบวนการ =			82.00	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ = 80.28		
E1 / E2 = 82.00/80.28						

จากตารางที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพ (E1/E2) ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 82.00/80.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ จึงสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน

ผลสอบ	คะแนน เต็ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t.	Sig (2- tail)
หลังเรียน	40	23	28.00	6.76	29.219*	.00
ก่อนเรียน	40	23	18.35	6.16		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.35 และ 28.00 คะแนนตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควิอาร์โคด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควิอาร์โคด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ จำนวน 23 คน

รายการประเมิน	N = 23		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
ค่าเฉลี่ยด้านปัจจัยนำเข้า(รูปเล่ม)	4.10	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านกระบวนการ(เนื้อหา)	4.06	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านผลผลิต (ความรู้)	3.99	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม	4.05	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีควิอาร์โคด เรื่องโคลงสี่สุภาพ จำนวน 23 คน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (รูปเล่ม) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.62) ด้านกระบวนการ (เนื้อหา) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.55) ด้านผลผลิต (ความรู้) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.50) และความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มี ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.52)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีควิอาร์โคด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีควิอาร์โคด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 82.00/80.28 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านกระบวนการขั้นตอนอย่างเป็นระบบใช้กระบวนการหาประสิทธิภาพอย่างมีขั้นตอน และรูปแบบของหนังสืออ่านเพิ่ม มีความน่าสนใจและทันสมัย โดยผู้วิจัยได้คำนึงและศึกษาเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อนำมากำหนดกรอบของเนื้อหาและเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน จากง่ายไปหายาก เพื่อที่จะให้นักเรียนได้ใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องโคลงสี่สุภาพนี้ ประกอบด้วยหนังสือ 4 เล่มที่มีเนื้อหาตรงตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยาลัย มาศจรัส (2555 : 2) ที่กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน และเมื่อผู้วิจัยสร้างหนังสือทั้ง 4 เล่มเสร็จแล้ว ได้นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบ

ความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 4 เล่มตามจุดประสงค์ของหนังสือแต่ละเล่ม ซึ่งสอดคล้องกับอินทง จันตา (2559 : 29-30) ที่กล่าวว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องคำนึงถึงหลักการสร้างที่ถูกต้องเพื่อให้ได้หนังสือที่ถูกต้องตามหลักวิชาการการกำหนดเนื้อหา ภาพประกอบ ขนาดของภาพ ขนาดตัวอักษร การทำแบบฝึกหัดประจำเล่ม การอ้างอิงแหล่งข้อมูล การวัดและประเมินผลประจำเล่ม มีการประเมินหรือตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองก่อนนำไปใช้จริง หลังจากผ่านผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะและความเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม พบว่ามีประสิทธิภาพ 82.00/80.28 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับอรนุช พวงทอง (2560 : 67) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชุด มารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับภักสรดา จารุสิทธิกุล (2558 : 65) ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาล้านนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าช้าง ที่ต่างก็กำหนดและทดสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโคลงสี่สุภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีประสิทธิภาพ และมีเนื้อหาที่เรียงจากเรื่องพื้นฐานที่ง่ายและจำเป็นไปสู่เรื่องยาก อีกทั้งในหนังสืออ่านเพิ่มเติมยังมีแบบฝึกทักษะประกอบแต่ละเล่ม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติก่อนที่จะทำการทดสอบท้ายเรื่อง หนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงมีประโยชน์ต่อผู้เรียนและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ได้ สอดคล้องกับสุธีรา ทับเกตุ (2551 : 10) ที่กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าจะช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เขาต้องการทราบนอกเหนือจากหนังสือเรียนยิ่งขึ้น สนองความต้องการในการอ่านอย่างอิสระ ช่วยฝึกทักษะในการอ่านของเด็ก หนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงมีความสำคัญสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีทั้งเนื้อหา ภาพประกอบและสำนวนการใช้ภาษา จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของเด็กในวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างคิวอาร์โค้ดที่จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ตนเองผ่านทักษะการดูและฟังนอกเหนือจากการอ่าน โดยผู้วิจัยได้สร้างคิวอาร์โค้ดที่ภายในมีเนื้อหาวิดีโออธิบายจากผู้วิจัย อีกทั้งมีตัวอย่างการอ่านที่ถูกต้องให้ผู้เรียนได้ฟังอย่างไม่จำกัด สามารถฟังหรือดูได้ตามความต้องการ และคิวอาร์โค้ดยังถือเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียนให้มีความสนใจมากยิ่งขึ้นด้วย เนื่องจากหนังสือทั่วไปโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยยังไม่นิยมสอดแทรกคิวอาร์โค้ดอย่างแพร่หลายนัก

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยี คิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ พบว่ามีผลความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง โคลงสี่สุภาพ เป็นรูปแบบของหนังสือที่มีความแปลกใหม่ สวยงาม น่าอ่าน มีการเสริมเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดเข้าไปเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีที่มีให้เกิดประโยชน์ และที่สำคัญคือ

นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองทุกเมื่อที่ต้องการ มีแบบฝึกให้ลองปฏิบัติ และแบบทดสอบที่สแกนทำและรู้คะแนนทันที ไม่รอให้ครูเป็นผู้ตรวจ ซึ่งนักเรียนจะได้รับความสะดวกสบายในการศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ พรกมล พงศามงคล (2558 : 76) ที่ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษากะเหรี่ยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยตมชัยยะวงศาอุปถัมภ์ มีผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$), (S.D. = 0.30)

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพ ครึ่งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องโคลงสี่สุภาพนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีทั้งทักษะการอ่าน ฟัง ดู และเขียน ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการพัฒนานี้ไปจัดกิจกรรม การเรียนรู้หรือประยุกต์ใช้กับนักเรียนในชั้นที่สอนและสามารถนำไปใช้สอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีปัญหาในแต่งโคลงสี่สุภาพได้ เพราะเนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแบบฝึกประกอบที่มีความหลากหลายขึ้น และส่งเสริมให้นักเรียนคิดได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้เทคโนโลยีอื่นประกอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดการอยากเรียนรู้ด้วยวิธีการ หรือรูปแบบที่แปลกใหม่

2. ควรศึกษาวิธีการใช้สื่อชนิดอื่นที่ตรงกับความสนใจและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สาธิตการวัดและประเมินผล.
- ถวัลย์ มาศจรัส (2555). คู่มือการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน “หน่วยการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญา” เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการพัฒนาผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- ปกรณ ประจันบาน. (2552). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พรกมล พงศามงคล. (2558). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษากะเหรี่ยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยต้มชัยวงศาอุปถัมภ์. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- รัตน์ บัสนันท์. (2563). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ลภัสสรดา จารุสิทธิกุล. (2558). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาล้านนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าช้าง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: http://www.ccs1.go.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20200703174943JQaUHUy..pdf.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *สพฐ.ประชุมทางไกลชี้แจงแนวทางปฏิบัติภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สำหรับโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.obec.go.th/archives/363188>.*
- สุธีรา ทับเกต. (2551). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม “เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองจีน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อรนุช พวงทอง. (2560). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชุด มารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- อินทง จันตา. (2559). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องพลเมืองดีในวิถีสังคมไทยของกลุ่มเป้าหมายและการใช้หนังสือเรียนของกลุ่มควบคุมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแก่นวิทยา จังหวัดเชียงราย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <https://research.otepc.go.th/>.*
- Chee, K. M., & Tan, K. H. (2021). QR Codes as a Potential Tool in Teaching and Learning Pronunciation: A Critical Review. *Higher Education and Oriental Studies*, 1 (1).
- Kusuma, D. I. (2020). Developing Supplementary Reading Materials for Senior High Students in English Course Program. *Universitas*, 9 (2).

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น
**The Participatory Administration in the Development of the Sufficiency
Economy Villages in Khao Suan Kwang District
Khon Kaen Province**

ภัสรพรรณ แสนหล้า,
สุรศักดิ์ จันทรา และ สุนทร สายคำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Pasarapun Sanla,
Surasak Janthra and Sunthorn Saikham**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E mail : pasarapun.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จำนวน 26 หมู่บ้าน จำนวน 375 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการ ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันทำงานกับภาครัฐอย่างเสมอภาค

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐ รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน และหาจุดนำร่อง (kick off) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานระดับอำเภอ

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สร้างความเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจถึงผลประโยชน์จากโครงการ

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กำหนดผู้รับผิดชอบในการกำกับระบบและกลไกการทำงานร่วมกัน มีระบบตรวจสอบการบริหารการจัดการภายใน และการตรวจสอบบัญชีจากหน่วยงานภายนอก

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การพัฒนา; หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

Abstracts

The objectives of this research were: (1) to study the participatory administration in the development of sufficiency economy villages, Khao Suan Kwang District, Khon Kaen Province; (2) to propose guidelines for the participatory administration in the development of sufficiency economy villages in Khao Suan Kwang District. This study was conducted employing a mixed research method. The samples were 375 participants, selected by simple random sampling from 26 sufficiency economy villages in Khao Suan Kwang District. The key informants selected by purposive sampling were 12 participants. involved in driving the development of sufficiency economy villages in Khao Suan Kwang District. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. The obtained data were interpreted by the content analysis.

The research results were as follows:

1) The participatory administration in the development of sufficiency economy villages in Khao Suan Kwang in overall aspect and every studied aspect was statistically rated at a high level. The aspect with the highest mean was 'participation in receiving benefits,' followed by 'participation in monitoring and evaluation,' 'participation in decision making.' The aspect with the lowest mean was 'participation in the operation.'

2) The guidelines for the participatory administration in the development of sufficiency economy villages in Khao Suan Kwang District in four aspects were as follows:

1. Participation in decision making: the integration and collaboration between government agencies and networks inside and outside the community should be conducted to allow all sectors to work together with the government equally.

2. Participation in operations: community should be involved in government operations to listen to the opinions and needs of the people, and find a pilot point (kick-off) to clarify operations at the district level.

3. Participation in receiving benefits: a network between government agencies, the private sector, and the community should be created so that the community has a thorough knowledge and understanding of the benefits from projects.

4. Participation in monitoring and evaluation: the responsible person for directing the system and mechanisms for working together should be determined. There should be an internal management audit system and auditing from external agencies.

Keywords: Participatory administration; Development; Sufficiency economy villages.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชวาทในเรื่องการพัฒนาประเทศ ตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นอันพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด”(พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม, 2517) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และเตรียมพร้อมต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน สู่การดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนที่ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม "3 ห่วง 2 เงื่อนไข" ประกอบด้วยความ "พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน" บนเงื่อนไข "ความรู้" และ "คุณธรรม"และนำไปสู่แผนการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบในรูปของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้หลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำทาง โดยวางยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดและความเหลื่อมล้ำในสังคม (3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน (5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และ (6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยมีมติในการพัฒนานั้นได้กำหนด

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนสอดคล้องกับเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมในช่วงเวลานั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 5)

กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชน คือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ การจัดการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน ประชาชนให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและอยู่ดีมีสุข ด้วยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมหมู่บ้านหรือชุมชน ให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยหลักการการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพื่อตนเอง ตามแนวคิดประชาชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้วิถีประชาธิปไตย กิจกรรมสร้างความรัก ความเข้าใจ ความสมานฉันท์ สามัคคีในหมู่บ้าน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2562 : 7)

จังหวัดขอนแก่น ดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ผ่านมาในพื้นที่ทั้งหมด 26 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 807 หมู่บ้าน อำเภอเขาสนกวางดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ดำเนินการแล้วรวมทั้งสิ้น 26 หมู่บ้าน ทั้งหมด 56 หมู่บ้าน จากข้อมูลรายงานแผนการพัฒนอำเภอเขาสนกวาง 5 ปี พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่าผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยังขาดการบริหารจัดการตนเองอย่างเข้มแข็ง ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงขาดความต่อเนื่องในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต ระบบการบริหารจัดการชุมชนขาดความเชื่อมโยงและการบูรณาการร่วมกัน ทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ไม่เป็นไปตามแผนงานและโครงการเท่าที่ควร ทำให้การพัฒนากิจกรรมต่างๆในชุมชนประสบผลสำเร็จได้น้อย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงควรมีรายงาน/ผลการวิจัย/ข้อสรุปที่เป็นปัญหาอื่นๆมาเสริมให้เกิดความชัดเจน และมีอ้างอิงก่อนแล้วจึงตามด้วยสภาพปัญหาของอำเภอเขาสนกวางจะทำให้มองเห็นสภาพปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น เพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อความ “อยู่เย็น เป็นสุข” โดยจะนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ (Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จำนวน 26 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 16,924 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จำนวน 375 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) (ธีรวุฒิ เอกะกุล), 2543 : 6) โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน นักพัฒนาชุมชนและผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์หาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

3.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมารวบรวมโดยอุปมัยวิธีมาสรุปเป็นข้อมูลผลการวิจัย

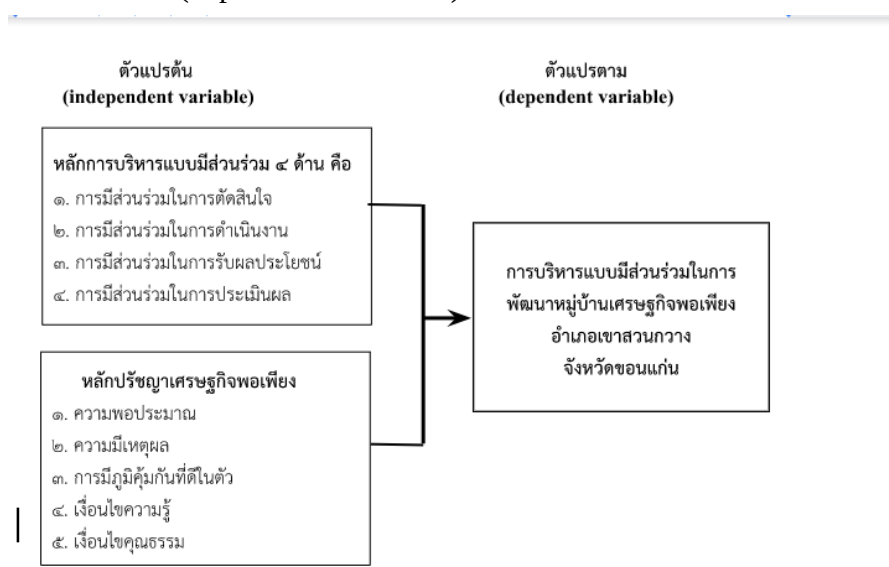
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ของแบบสอบถาม และ 2) ค่าความเชื่อมั่น (α =Alpha coefficient) ของแบบสอบถาม

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ความถี่ (Frequency) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (dependent Variables) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้าน

(n = 375)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการมีส่วนร่วม			อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.13	.50	มาก	3
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.03	.39	มาก	4
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.29	.29	มาก	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	4.20	.43	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.16	.34	มาก	

จากตารางที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D. = .34) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=4.29$, S.D. = .29) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X}=4.20$, S.D. = .43) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.03$, S.D. = .39)

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

1) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนใหญ่โครงการของภาครัฐ เกิดจากหน่วยงานส่วนกลางที่ได้นำโครงการลงมาให้หน่วยงานระดับภูมิภาคได้ดำเนินการปฏิบัติ บางกิจกรรมไม่ได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญ ตั้งแต่แรก ดังนั้นควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการ ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันทำงานกับภาครัฐได้อย่างเสมอภาค ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม คือ

ชี้แจงวัตถุประสงค์การพัฒนาหมู่บ้านให้ภาคีเครือข่ายได้เข้าใจทุกภาคส่วน และมอบหมายภารกิจตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของภาคีเครือข่ายนั้นๆ ให้ช่วยหนุนเสริมในการพัฒนาด้านต่างๆ ร่วมกันตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนเอง ส่งเสริมการจัดทำประชาคมในชุมชนตามหลักประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง และชี้แนะแนวทางสร้างความเข้าใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและตัดสินใจด้วยตนเอง สร้างความมั่นใจและความเป็นไปได้ว่าสามารถทำได้จริง ควบคู่การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ สนับสนุนให้คนในชุมชนลุกขึ้นทำกิจกรรมเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ชุมชนร่วมกันตัดสินใจคัดเลือกโครงการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ ตรงกับความต้องการของชุมชนที่แท้จริง และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน กับองค์กรภาคี กับหมู่บ้านอื่นๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้นำชุมชน ควรมีบทบาทในการนำประชาชนในหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการทำงาน เริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหา ซึ่งตั้งอยู่บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชนอย่างทั่วถึง และคนในชุมชน ควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และเห็นประโยชน์ของชุมชนมากกว่าประโยชน์ของตนเองมากขึ้น

2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของภาครัฐ เพื่อให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญในการจัดงบประมาณให้มีความเหมาะสมในการพัฒนากิจกรรมโครงการ ควรรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน โดยมีระบบการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนสถานะครอบครัว รายได้ อย่างถูกต้อง และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการจัดโครงการ และพัฒนาต่อยอดเพิ่มพูนทักษะการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามศักยภาพและความสนใจของคนในชุมชน สร้างเสริมทักษะด้านต่างๆ ให้เกิดความหลากหลาย ส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชน พิจารณาความเป็นไปได้ของกลุ่มสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนเดิมในชุมชน สนับสนุนด้านการตลาด ความรู้ อุปกรณ์ สถานที่จำหน่ายสินค้า พร้อมทั้งขยายผลไปยังกลุ่มต่างๆ ควรหาจุดนาร่อง (kick off) ในการทำเป็นตัวอย่าง ให้ชุมชนอื่นๆ ได้เข้ามาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานระดับอำเภอ และควรให้ภาคีเครือข่าย วางกรอบแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อหน่วยงานจะได้ทราบว่าต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง สามารถร่วมกันขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรม ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะการผลิตที่ทันสมัย เพิ่มพูนองค์ความรู้ เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เป็นต้น ควรส่งเสริมด้านการตลาดในการหาแหล่งจำหน่ายสินค้าให้กับคนในชุมชน และทุนในการประกอบอาชีพ ผู้นำชุมชน ควรสื่อสารทำความเข้าใจเพื่อจะได้ชักจูงให้คนในชุมชนร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรม และผลักดันให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามหลักประชาธิปไตย เพื่อให้คนในชุมชนได้รับรู้ และเข้าใจวิธีการต่างๆ ของระบอบนี้ได้ถูกต้อง ควรมีความ

เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ มีความคิดที่จะร่วมมือในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยคิดถึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การจัดทำธนาคารขยะ การคัดแยกขยะ กิจกรรมคัดแยกแลกซื้อ หรือกิจกรรมการออมเงิน เป็นต้น และควรมีการสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าตอบแทน และค่าเบี้ยประชุม

3) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมสนับสนุน สร้างความเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ชุมชนทราบถึงผลประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คนในชุมชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ มีการถือุนเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการขาย การจัดทำบัญชีเพื่อแสดงรายการผลประโยชน์ประกอบการของกลุ่ม และขยายผลไปยังกลุ่มอื่นๆ ควรมีความชัดเจนในเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกันรับผิดชอบและตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกัน ควรมีระเบียบข้อบังคับในการทำกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่ชัดเจนภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐร่วมกับชุมชน โดยใช้เวทีประชาคมสร้างการรับรู้ให้คนในชุมชนทราบเพื่อแสดงประโยชน์ที่เกิดขึ้น ส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความเป็นธรรม และหาหรือแนวทางการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ชุมชน ควรมีการเพิ่มสมาชิกกลุ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อกระจายผลประโยชน์ให้เกิดความยั่งยืน คนในชุมชนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ควรต้องใจรักและมีความสมัครใจ ควรมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความเสียสละ และมีความรับผิดชอบร่วมกัน และคณะกรรมการบริหารกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม ควรมีการรายงานผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกในกลุ่มทราบ ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม

4) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรส่งเสริมสนับสนุน เยี่ยมเยียน แนะนำให้กำลังใจ สอบถามข้อมูล สร้างความเป็นเครือข่าย และสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ ในชุมชน ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบในการกำกับระบบและกลไกการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีระบบตรวจสอบการบริหารจัดการภายใน และการตรวจสอบบัญชีจากหน่วยงานภายนอก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทร่วมติดตามตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ และควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานทั้งภาครัฐและชุมชน โดยมีเอกสารในการติดตามประเมินผลเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสร้างการยอมรับให้กับชุมชน และควรประสานให้การเรียนรู้และติดตามให้คำแนะนำ การเคลื่อนไหวของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในชุมชน ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงานการ

ดำเนินงานของงบประมาณที่ลงในการบริการสาธารณะให้หมู่บ้านของตนเอง และคนในชุมชนควรเข้าร่วมประชาคมรับฟังความคิดเห็นแล้วดำเนินการตามมติที่ได้ตกลงร่วมกันในการประชุม พร้อมทั้งบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ควรสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายในชุมชน เพื่อสะดวกต่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลกิจกรรมต่างในชุมชน เกิดกระบวนการติดตามและประเมินผลมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวน กวาง จังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวน กวาง จังหวัดขอนแก่น แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนเห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน อาจเป็นเพราะนโยบายระดับกระทรวง โดยกระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2562 : 6) ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน โดยส่งเสริมให้หมู่บ้าน/ชุมชนเดินตามรอยเท้าพ่อสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพื่อตนเอง โดยมีรูปธรรมของความพอเพียงตามเกณฑ์ 6 ด้าน 1) การลดรายจ่าย 2) การเพิ่มรายได้ 3) การออม 4) การเรียนรู้ 5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออาทรต่อกัน โดยผู้บริหารระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานเคียงข้างประชาชน มุ่งเน้นการขับเคลื่อนด้วยการบูรณาการในระดับพื้นที่ (Area-Based) ยึดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายในการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีกลไกขับเคลื่อนระดับผู้ปฏิบัติ โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนดำเนินการกระตุ้นความคิด สร้างความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยชุมชนเอง ทำให้คนในชุมชนมีความสนใจและต้องการนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบหรือวิถีในการดำเนินชีวิต มองเห็นประโยชน์ และได้ชักจูงกันร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้คนในชุมชนทราบ เมื่อกลุ่มครัวเรือนต้นแบบนำไปขยายผลก็เป็นแรงผลักดันให้อยากทำตามมากขึ้น ขยายผลไปยังครัวเรือนอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีชีวิตที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ครองตนอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และเจตคติที่ดีตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความขยันหมั่นเพียร อดออม อดกลั้น มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อประโยชน์สุขร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก ปะวะละ (2561 : 33) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข:กรณีศึกษา

บ้านหนองเผือก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าครัวเรือนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการนำมาปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความมีเหตุมีผล ($\bar{X} = 4.22$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีของชุมชน การดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา การใช้สติปัญญา และเหตุผลไตร่ตรองหาสาเหตุและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยความสามารถไม่ย่อท้อ คิดแบบรอบคอบ มีเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 4.13$) ประชาชนในชุมชนมีความเชื่อที่ว่า การ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และจะทำความดีต่อไปเพื่อผลดีต่อตนเองและครอบครัว ประชาชนมีเงินประกันชีวิตหรือเงินฌาปนกิจหักด้วยหนี้สินปัจจุบันเป็นบวก การใช้หลักประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกัน การมีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และด้านคุณธรรม ($\bar{X} = 4.02$) สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและพยายามหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งปวง ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับมั่งมี ศรีสุข สามารถแยกเป็นรายด้าน ผลการดำเนินงานด้านการออมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยประชาชนมีช่องทางในการออม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้าน หรือธนาคาร รongลงมา คือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.05$) การที่ประชาชนให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีและด้านความเอื้ออาทร ($\bar{X} = 4.04$) และงานวิจัยของสุธาวิ กลิ่นอุบล (2562 : 67) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.82) เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.84) รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.98) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.70)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการศึกษาข้อมูลของชุมชนอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีทิศทางในการดำเนินงานไปทางเดียวกัน รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การทำงานด้านการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ผู้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ให้แก่คนในชุมชนทุกช่วงวัย ได้มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

- 1) หน่วยงานราชการ ควรให้ประชาชนทุกช่วงอายุเข้ามามีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และร่วมคิด ตัดสินใจในการเลือกโครงการที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
- 2) หน่วยงานราชการ ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างทั่วถึง และจัดทำสื่อที่แสดงถึงผลของกิจกรรม รวมถึงข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง
- 3) ผู้นำชุมชน ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้คนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาหมู่บ้าน และส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น ร่วม ประเมินผลกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น
- 4) คนในชุมชน ควรพัฒนาทักษะอาชีพของตนเองให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีความทันสมัยอยู่เสมอ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น ในหลายๆอำเภอ
- 2) ควรจะศึกษากลุ่มตัวอย่างจากองค์กรที่มีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกัน
- 3) ควรจะศึกษาโดยการเพิ่มจำนวน ตัวแปรอิสระให้มีความหลากหลายขึ้น
- 4) ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในมิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติสุขภาพ มิติการศึกษา และมิติสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทชนก ปะวะละ. (2561). การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข: กรณีศึกษาบ้านหนองเผือก อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารเกษตรพระวรุณ. 15 (1), 101-111.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรราชธานี: สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: วิจัยพันธุ์พานิช.
- สุธาวิ กลิ่นอบล. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คหกรรมศาสตรศึกษาและการสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต
**The Home Economics Education and Competency Development
for Future Learners**

นียง ดาวเจริญพร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Nion Dowcharoenporn

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

E-mail Address: nion.d@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์เพื่อสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 กรอบการพัฒนาผู้เรียนคหกรรมศาสตร์ในอนาคต ประกอบด้วย 1) หลักสูตรที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน ในด้านความคิดสร้างสรรค์ คุณธรรม การจัดการ และการคิดวิเคราะห์ 2) การจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมรรถนะ เน้นความยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีประสบการณ์ตรง 3) ผู้สอน ต้องมีสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัย ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียน 4) ผู้เรียน สามารถเป็นนักปฏิบัติด้านคหกรรมศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ต้องคำนึงถึงสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ความมุ่งหมายของ การจัดการศึกษา ขอบข่ายการจัดการศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์ และระดับการศึกษาของหลักสูตร เพื่อสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคตที่ตรงกับความต้องการของสังคมมากขึ้น

คำสำคัญ: คหกรรมศาสตรศึกษา; สมรรถนะผู้เรียน; ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstracts

Guidelines for teaching and learning in Home Economics to build capacity of learners in the Primary level Vocational level Higher education level. In line with the National Education Plan 2017-2036, which defines the aim of educational management to develop learners to have characteristics and competencies in the 21st century. The framework for the development of future home economics learners consists of 1) courses aimed at enhancing learner competency; in creativity, morality, management and analytical thinking 2) teaching and learning management that creates competence focus on resilience Use

* วันที่รับบทความ: 27 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 8 กรกฎาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 11 กรกฎาคม 2565

Received: April 27, 2022; Revised: July 8, 2022; Accepted: July 11, 2022

technology and innovation have direct experience. 3) Instructors must have competence in using information technology. Curriculum development, research, and student-centered learning management. and teaching and learning management that creates a formal atmosphere in the classroom. 4) Students can be home economics practitioners. be creative think analytically Use technology appropriately. Moreover, home economics education management has to pay attention to the learners' future competence according to the educational level, competency, purpose, and scope of the course to achieve the mandatory quality in the learners that better meet the needs of society.

Keywords: Home Economics Education; learner competence; 21st century learners

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21" โดยมีพันธกิจหลักในการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพคนไทยให้เป็นผู้มีความรู้ คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สร้างความมั่นคงแก่ประเทศชาติโดยสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมคุณธรรม พัฒนาความสามารถและศักยภาพความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย เพื่อการก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลางโดยมีเป้าหมายด้านผู้เรียน คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (มานะ สีนวราชานนท์, 2562 : 119)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษาในโลกยุคใหม่ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในการสร้างองค์ความรู้และผลผลิตด้วยตนเองที่มีค่าต่อสังคม เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learn how to learn) เน้นทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้คนยุคใหม่มีความรู้ด้านภาษาที่จะสามารถสื่อสารได้ในระดับสากลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศหรือยุคเทคโนโลยีดิจิทัล รู้วิธีการคิด และพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีคุณธรรม มีค่านิยมที่เหมาะสมต่อสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการเรียนรู้จากครูผู้สอน (Teacher) เป็นครูฝึก (Coach) หรือ ครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วย

ด้วยการปรับเปลี่ยนผกผันของนวัตกรรมและเทคโนโลยีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียนยุคดิจิทัลที่มีสไตล์การเรียนรู้การคิด รวมทั้งวิถีแห่งการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม (ประยูร บุญใช้, 2564 : 242)

สมรรถนะของผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้เรียนทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสมผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ได้แก่ ความรู้ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคม ลักษณะนิสัย รูปแบบความคิด วิธีคิด และการกระทำซึ่งสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะที่สำคัญดังนี้คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการคิด 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 5) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (มานะ สีนธุงฆานนท์, 2562 : 124) การจัดการเรียนรู้สำหรับครูในปัจจุบันจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจเชิงลึกด้านเนื้อหากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเชื่อมโยงหลายมิติปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย นำไปสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การประเมินผลที่ครอบคลุมหลักสูตรเนื้อหาวิชาในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ ความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนที่แตกต่าง โดยเน้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม รวมไปถึงการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม (ระพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ, 2563 : 163) ซึ่งสอดคล้องกับ นนทลี พรธาดาวิทย์ และอมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์ (2551 : 33) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนคหกรรมศาสตร์ในอนาคตควรมีคุณลักษณะ ดังนี้ ด้านความรู้ ควรมีความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความเข้าใจปรัชญาและจุดมุ่งหมายของคหกรรมศาสตร์ และมีความรู้พื้นฐานทางวิชาการดี ด้านบุคลิกภาพ ควรมีความตั้งใจจริง มีความสุขกับการเรียนและการทำงานคหกรรมศาสตร์ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ ค้นหาความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา กระตือรือร้น ขยัน อดทน มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีระเบียบวินัย กล้าแสดงออก มีความถนัดในวิชาชีพ และมีความเป็นสากลด้านทักษะ ควรมีทักษะการคิดวิเคราะห์ตนเอง คิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จัก

ประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ สามารถนำเสนอตนเองและผลงานต่อชุมชน สังคม และมีความสามารถในการพูด ฟัง อ่าน เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ด้านทัศนคติ ควรมีทัศนคติที่ดี มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ

การผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ที่มีความรู้และทักษะด้านวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีตระหนักในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของบุคคล ชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557:ออนไลน์) การเรียนวิชาคหกรรมศาสตร์ สามารถมีความก้าวหน้าได้เป็นลำดับจนถึงปริญญาเอก ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนทางด้านคหกรรมศาสตร์ทั้งในระดับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสมรรถนะการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และมีความก้าวหน้าทางวิชาการดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมสมมนานักคหกรรมศาสตร์ เพื่อหาทางส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักคหกรรมศาสตร์ไทยกับนักคหกรรมศาสตร์ในต่างประเทศ รัฐบาลและสถาบันการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมและทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ศึกษาที่สูงขึ้น และประกอบอาชีพได้อย่างกว้างขวาง (มณี โกสุมาต, 2540 : 4) การสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคตนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ รวมถึงการฝึกปฏิบัติและองค์ความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์ อีกทั้งยังคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในแต่ละระดับตามขอบข่ายการจัดการศึกษาและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์ศึกษา

1. ความหมายของคหกรรมศาสตร์

คหกรรมศาสตร์ มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน เมื่อย้อนไปยุคกรีกคลาสสิก Aristotle มองเห็นว่าครอบครัวดีเป็นรากฐานของสังคมและความต้องการที่จะบรรลุถึงชีวิตที่ดีซึ่งหมายถึง การผลิตพลเมืองดี จากความหมายที่จำกัดเฉพาะเพียงเรื่องครอบครัว ต่อมานักคหกรรมศาสตร์หลายคนได้ร่วมกันพัฒนาความหมายของคหกรรมศาสตร์จากการประชุมสมมนา Lake Placid Conference ครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นการประชุมสมมนาประจำปี 10 ปีของนักคหกรรมศาสตร์มีข้อสรุปว่า คหกรรมศาสตร์ คือ การศึกษาในเรื่องกฎหมาย สภาวะแวดล้อม หลักการและแนวความคิดที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของคน และธรรมชาติของคน ความเป็นอยู่ในสังคมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างคนและสังคม (East, M, 1980 อ้างถึงใน อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์, 2548 : 23) “คหกรรมศาสตร์” เป็นวิชาที่ว่าด้วยศิลปะและหลักของการครองเรือน เช่น หลักการโภชนาการ การจัดตกแต่งบ้าน การเลี้ยงดูเด็ก เคหศาสตร์ หรือ เคหเศรษฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2542 สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้พิจารณาเห็นว่าสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และการจัดการเรียนการสอนทางคหกรรมศาสตร์ได้พัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงได้นิยามความหมายของ “คหกรรมศาสตร์” ใหม่ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คหกรรมศาสตร์

หมายถึง วิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งพัฒนาครอบครัวด้วยการจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและสังคม (กุลชนิษฐ์ ราชนบุญวัฒน์, 2553 : 8)

ปัจจุบันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของ คหกรรมศาสตร์ คือ วิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ โดยมุ่งพัฒนาครอบครัวด้วยการจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและสังคม ความหมายของคหกรรมศาสตร์ในปัจจุบันมีความหมายกว้างขึ้น คือ เป็นสาขาวิชาที่เกิดจากการบูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน ทั้งวิทยาศาสตร์ ศิลปะ มานุษยวิทยา และเทคโนโลยี สามารถจัดการปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทครอบครัว ชุมชน ประเทศ และระดับโลกต่อไป

2. ปรัชญาของคหกรรมศาสตร์ศึกษา

คหกรรมศาสตร์เป็นวิทยาการที่มุ่งสร้างครอบครัวให้เป็นหน่วยผลิตและหน่วยบริโภคที่มีประสิทธิภาพ สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของคหกรรมศาสตร์ไว้ว่า คหกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ให้ความรู้และบริการขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแข็งแรงของชีวิตครอบครัว นอกจากนี้ได้กำหนดปรัชญาไว้ว่า คหกรรมศาสตร์ คือ การศึกษาของบุคคลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของครอบครัว การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การดำเนินการวิจัยเพื่อให้รู้ถึงความต้องการของบุคคลและครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพของสังคม ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ และส่งเสริม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน ประเทศชาติและโลกให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของครอบครัว (Parker, F.J, 1983 อ้างถึงใน อมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์, 2548 : 23) มณี โกสุมาศ (2540 : 2) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของวิชาคหกรรมศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. การศึกษาวิชาคหกรรมศาสตร์จะช่วยให้การศึกษาโดยทั่วไป บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วิชานี้จะช่วยแก้ปัญหาครอบครัวและชุมชนได้อย่างดี
2. การศึกษาวิชาคหกรรมศาสตร์ควรเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง โดยเริ่มแต่วัยเด็กเพราะถือว่าผู้เรียนจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้
3. วิชาคหกรรมศาสตร์จะต้องเรียนจากปัญหาจำเป็นที่หลักสูตรจะต้องเปิดกว้างและมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
4. วิชาคหกรรมศาสตร์มีอิทธิพลต่อสังคม ช่วยพัฒนาสังคมและประเทศ เป็นวิชาที่มีคุณค่ามีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างยิ่ง

การศึกษาวิชาคหกรรมศาสตร์ควรวางรากฐานที่ดีในการดำเนินชีวิตในบ้าน และฝึกความเป็นประชาธิปไตยในบ้านตลอดจนนำเอาความรู้สาขาต่างๆ มาปรับปรุงชีวิตในครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น ช่วยสร้างเสริมนิสัยที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย หลักสูตรของวิชาคหกรรมศาสตร์จึงควรเป็นหลักสูตรที่มีขอบเขตนี้อีกกว้างสอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล

3. ความเป็นมาของคหกรรมศาสตร์ศึกษา

การศึกษาวิชาคหกรรมศาสตร์มีมาช้านานแล้ว แต่เดิมเชื่อกันว่าผู้หญิงจะต้องเรียนรู้ในเรื่องการบ้านเรือน เย็บปักถักร้อยซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดามารดาและปู่ ย่า ตายาย แม้แต่งงานอาชีพต่าง ๆ ก็ยังไม่มีโรงเรียนเปิดสอนโดยเฉพาะ การเรียนคหกรรมศาสตร์จึงมีในวังและบ้านขุนนาง ผู้ที่ได้เรียนจะเป็นกุลสตรี ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงทางการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ได้จัดให้มีการเรียนในระบบโรงเรียนที่ถ่ายทอดความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์ (มณี โกสุมาศ, 2540 : 4) การศึกษาวิชาคหกรรมศาสตร์มีวิวัฒนาการของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยระยะแรกนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดูแลครอบครัว พึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ ในระดับอุดมศึกษาขอขยายเนื้อหาให้มีความ ลุ่มลึกและเฉพาะทาง ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน มีทักษะปฏิบัติที่สามารถประกอบอาชีพและตอบสนอง ความต้องการของตลาดแรงงาน

ทัศนา เมฆเวียน (2549 : 3) ได้กล่าวว่าขอบข่ายของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย 5 สาขาวิชา คือ 1) อาหารและโภชนาการ ประกอบด้วย อาหารหลัก 5 หมู่ สารอาหาร การจัดอาหารครบทั้ง 5 หมู่ 2) เสื้อผ้าและสิ่งทอ ประกอบด้วย การออกแบบและการตัดเย็บเสื้อผ้า ความรู้ด้านสิ่งทอ การเลือกเสื้อผ้าและการดูแลรักษาเสื้อผ้าใน ครอบครัว 3) การจัดการบ้านเรือนและการบริโภคศึกษา คือ เป้าหมายในการจัดการครอบครัวและบทบาทของการจัดการที่มีต่อครอบครัว 4) การตกแต่งบ้านและการตกแต่งภายใน ประกอบด้วย บ้านที่น่าอยู่อาศัยของครอบครัวที่อยู่อาศัย การเลือกที่อยู่อาศัยของครอบครัว การจัดและดูแลรักษาที่อยู่อาศัย 5) พัฒนาการเด็กและความสัมพันธ์ใน ครอบครัว ประกอบด้วย การจัดกระบวนการสังคมประกิต และครอบครัวในฐานะที่เป็นระบบการสร้างความสัมพันธ์ เชิงพัฒนาในครอบครัว การปรับตัวของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาของเด็ก วัฒนธรรมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่มีผลกระทบและมีอิทธิพลต่อระบบครอบครัวและการเป็นแบบอย่างในการให้ ความรู้ ความเข้าใจและการจัดการด้านอารมณ์ของเด็ก

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2545 : 9) ได้กล่าวว่า แกนหลักของคหกรรมศาสตร์จึงเป็นเรื่องระบบนิเวศวิทยา ครอบครัวที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ก่อขึ้น และความพยายามที่จะสร้างหน้าที่ภายในครอบครัว และบทบาทระหว่างครอบครัวกับสถาบันทางสังคมอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมทาง ภายนอกที่ครอบครัวเกี่ยวข้องด้วย คือ 1) ความสัมพันธ์ของครอบครัวและพัฒนาการเด็ก 2) เศรษฐศาสตร์และการ บริโภคของบุคคล และความเป็นอยู่ของครอบครัว 3) โภชนาการในเรื่อง การเลือก การถนอมรักษา การเตรียมและ การใช้อาหาร 4) การออกแบบ การเลือก โครงสร้าง และการดูแลเสื้อผ้า รวมถึงความสำคัญของเสื้อผ้าทาง ด้านจิตวิทยาและสังคม 5) เส้นใยสำหรับเสื้อผ้า และเครื่องใช้ในบ้าน 6) ที่อยู่อาศัยของครอบครัวและอุปกรณ์เครื่อง ตกแต่งบ้าน 7) ศิลปะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การจัดการทรัพยากรอย่างมีคุณค่าของบุคคล ครอบครัวและสังคม

คหกรรมศาสตร์ศึกษา เป็นสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและบูรณาการความรู้จากหลายๆ สาขาวิชา ด้วย เป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ยกระดับคุณภาพชีวิต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ

สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี จากความหมาย ปรัชญา ขอบข่ายของวิชาชีพคหกรรมศาสตร์จึงเกิดการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในแต่ละระดับมีองค์ความรู้ตามสมรรถนะ ซึ่งแบ่งคหกรรมศาสตร์ศึกษา เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. คหกรรมศาสตร์ศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในอดีตการเรียนรู้เรื่อง การบ้านการเรือน เย็บปักถักร้อย ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อแม่ เครือญาติ ยังไม่มีโรงเรียนเปิดสอน ต่อมาเกิดโรงเรียนสำหรับสตรี แห่งแรกในประเทศไทยขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง ซึ่งต่อมาคือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย และโรงเรียนสุนันทาลัยซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะสตรี เพื่อให้การศึกษาแก่สตรีด้าน คหกรรมศาสตร์ (Bualamyai, S, 993 : 92-95) ต่อมามีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 มีการ จัดประเภทการศึกษาเป็น ประเภทสามัญศึกษา คือความรู้พื้นฐานโดยทั่วไป และประเภทวิสามัญศึกษา คือการศึกษา วิชาชีพ โดยจัดให้เหมาะสมตามความต้องการ เช่น วิชากลีกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม ในปี พ.ศ. 2477 ได้มี การเปิดโรงเรียนการเรือนแห่งแรก คือ โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนสังกัดกระทรวงธรรมการ เปิดดำเนินการที่ วังกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์และได้ย้ายมาอยู่วังจันทร์เกษม ในปี พ.ศ. 2480 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการเรือน วังจันทร์เกษม ในปี พ.ศ. 2483 ย้ายมาอยู่ในวังสุนันทาและเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการเรือนพระนคร ในปี พ.ศ. 2520 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โดยสาระที่เกี่ยวกับวิชาชีพ ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งสายสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา โดยให้มีการจัดการเรียนวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัยทุกชั้น เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบ โดยระดับประถมศึกษา มี รายวิชากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สาระสำคัญได้แก่ งานประดิษฐ์และงานช่าง งานบ้าน งานเกษตร ตลอดจนมี รายวิชาเลือกเกี่ยวกับการดำรงชีวิตที่หลากหลาย เช่น งานไม้ งานโลหะ งานประดิษฐ์ งานตัดเย็บ เป็นต้น สำหรับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ โดยแบ่งเป็นวิชาการงาน ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่ต้องเรียน ในปี พ.ศ. 2544 มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ได้แก่ สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว สาระที่ 2 การอาชีพ สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้ชื่อว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หลักสูตรมีความชัดเจน เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาระที่ 4 การอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 19)

2. คหกรรมศาสตร์ศึกษาในระดับอาชีวศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษามีอยู่ทั่วประเทศ นับว่ามีบทบาทสำคัญ มากในการจัดการเรียนการสอนวิชาคหกรรมศาสตร์ ในสมัยก่อนเป็นที่รู้จักกันในนามของโรงเรียนช่างสตรี ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จุดมุ่งหมายในการตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาก็เพื่อให้นักเรียนออกไปประกอบอาชีพได้ใน สาขาอาหาร เสื้อผ้า การประดิษฐ์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (มณี โกสุมาต, 2540 : 5) ในปีพ.ศ. 2441 ประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ เป็นฉบับแรก มีการจัดการเรียนสามัญและการศึกษาพิเศษ

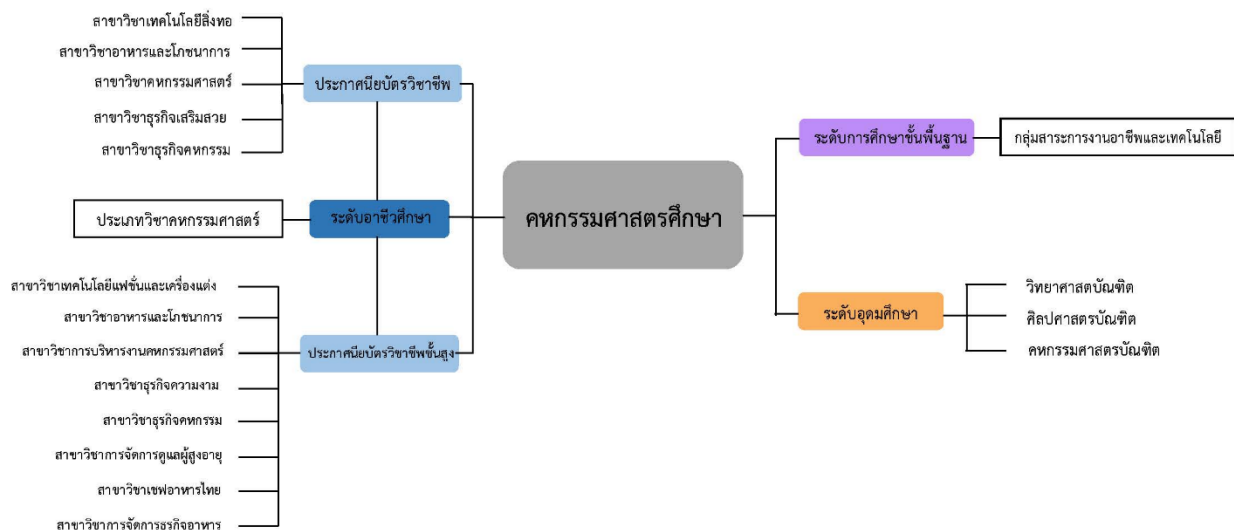
หรือโรงเรียนอาชีวศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนวิชาหัตถกรรม กลีกรรม และคหกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2445 ได้แบ่งการศึกษาสายสามัญ 4 ระดับ สายอาชีวะ 3 ระดับ ซึ่งวิชาในสายอาชีวะส่วนใหญ่ประกอบด้วย รายวิชาทางด้าน หัตถกรรมและเกษตรกรรม (นิกุล ชุ่มมัน และคณะ, 2563 : 64) ในปี พ.ศ. 2465 ได้เริ่มก่อตั้ง โรงเรียนสตรีวัดสุทธิวราราม เป็นสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ต่อมาในปี พ.ศ. 2474 เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนสตรีบ้านทวาย สังกัดกรมอาชีวศึกษา และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ (ทัศนา เมฆเวียน, 2549 : 162) ในปี พ.ศ. 2581 โรงเรียนช่างทอวัดโบสถ์สังกัดกองอาชีวศึกษา กรมวิชาการ เปิดสอนวิชาการทอผ้า ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนช่างทอวัดสามพระยา ในปี พ.ศ. 2490 เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนการช่างสตรีโชติเวช เปิดสอน ระดับอาชีวะชั้นสูง แผนกช่างสตรี ต่อมาได้ยกระดับฐานะเป็นวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2517 มีชื่อว่า วิทยาเขตโชติเวช สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2530 มุ่งสนองนโยบายในการพัฒนากำลังคนด้านอาชีพของประเทศ ทั้ง ด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ โดยมีแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2524 ให้มีความสามารถในทางปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี รวมทั้งมีคุณธรรมและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ อาชีพกับตลาดแรงงาน ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม และเชิงเทคโนโลยี (ประเชิญ ครูไพศาล, 2537 : 9) การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เพื่อให้เป็นไปตาม มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2560 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในประเภท วิชาคหกรรม จำนวน 5 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาธุรกิจเสริมสวย สาขาวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ สาขาวิชาธุรกิจคหกรรม และสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ ในปี พ.ศ. 2557 ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 และในปี พ.ศ. 2562 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2562 ในประเภทวิชา คหกรรม จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเทคโนโลยีแฟชั่นและ เครื่องแต่งกาย สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ สาขาวิชาการบริหารงานคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาธุรกิจความงาม สาขาวิชาธุรกิจคหกรรม สาขาวิชาการจัดการดูแลผู้สูงอายุ และสาขาวิชาเซฟอาหารไทย ให้มีเนื้อหาที่ทันสมัย สอดคล้องเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการอาชีวศึกษากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตลอดจนสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพของสถาบัน คุณวุฒิวิชาชีพ และสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานตามที่กระทรวงแรงงานกำหนด สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ ตลาดแรงงาน ชุมชนและท้องถิ่น(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562: ออนไลน์)

3. คหกรรมศาสตร์ศึกษาในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรการสอนระดับปริญญาตรีด้านคหกรรมศาสตร์มี หลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการในการประกอบอาชีพใน อนาคต ขอบข่ายเนื้อหา มีลักษณะเฉพาะเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะปฏิบัติ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบ อาชีพได้และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปิดแผนกเศรษฐศาสตร์เป็นแห่งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2497

หลักสูตรครุกรรมศาสตร์ระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2523 เปิดหลักสูตรครุกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาโท และในปี พ.ศ. 2530 ภาควิชาอาชีวศึกษาได้เปิดหลักสูตรครุกรรมศาสตร์ศึกษา ระดับปริญญาโทและในปี พ.ศ. 2559 เปิดหลักสูตรระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาครุกรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2499 โรงเรียนการเรือน เปิดสอนหลักสูตร ป.กศ. (ครุกรรมศาสตร์) เป็นปีแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีและ เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนการเรือนพระนคร เป็นวิทยาลัยครูสวนดุสิต ในปี พ.ศ. 2536 เปลี่ยนเป็น สถาบันราชภัฏสวนดุสิต และในปี พ.ศ. 2559 ใช้ชื่อโรงเรียนการเรือน ในปี พ.ศ. 2510 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดหลักสูตรครุกรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2517 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดหลักสูตรครุกรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2520 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดหลักสูตรบ้านและชุมชน สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ การศึกษานอกระบบที่เปิดสอน ครุกรรมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นอกจากนี้การศึกษาสายอาชีพได้ยกระดับจากอาชีวศึกษาและเปิดสอนระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่ว่า สถาบันเทคโนโลยิ ราชมงคล เปิดสอนระดับปริญญาตรี วิทยาเขตที่เปิดหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มี 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งปัจจุบันได้เปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และ ปริญญาเอก สาขาคหกรรมศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สอนด้านคหกรรมศาสตร์ทั่วประเทศ ทั้งนี้ ได้ส่งเคราะห์การจัดการศึกษาคหกรรมศาสตร์เชื่อมโยงคหกรรมศาสตร์ศึกษาทั้ง 3 ระดับ ดังแสดงในรูปที่ 1

แผนภาพที่ 1 การจัดการศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์

สมรรถนะผู้เรียนในอนาคต

1. สมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, 2562:ออนไลน์)

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Discipline-specific or Functional Competency) หมายถึง คุณลักษณะ (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม) ที่บุคคลในแต่ละสายวิชาชีพจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นสมรรถนะที่แตกต่างกันไปตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การมองภาพองค์รวม การพัฒนาศักยภาพคน การสั่งงานตามอำนาจหน้าที่ การสืบเสาะหาข้อมูล ความเข้าใจข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจองค์กร ความถูกต้องของงาน ความมั่นใจในตนเอง ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง และการควบคุมตนเอง เป็นต้น (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, 2562 : ออนไลน์) ความสามารถในการทำงานหรือการประกอบอาชีพนั้นต้องใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล เพื่อจะทำภารกิจของงานนั้น ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการทำงานได้ เรียกว่า เป็นคนที่มีสมรรถนะในการทำงาน และในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถทำงานได้ก็เรียกว่าเป็นคนไม่มีสมรรถนะ การสร้างเสริมให้คนมีความสามารถในการทำงานเป็นการสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และการออกแบบสมรรถนะ รวมถึงการฝึกอบรมคนให้มีสมรรถนะสำหรับการทำงานจึงเป็นสาระสำคัญของการจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ (Vocational Education and Training หรือ VET) (สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560 : ออนไลน์)

2. ทักษะในอนาคต

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 1) 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 2) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy)

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560:4) ดังแสดงในรูปที่ 2

แผนภาพ ที่ 2 กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 204-205)

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

การจัดการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะและการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562 : ออนไลน์)

1. ด้านความรู้ มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ตามหลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และหรือข้อเท็จจริง เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา

2. ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีสุขภาวะที่ดี

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม

คหกรรมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา มุ่งผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ที่มีความรู้และทักษะด้านวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดี ตระหนักในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของบุคคล ชุมชนและสังคม บัณฑิตในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์จะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557:ออนไลน์)

คหกรรมศาสตร์ศึกษาและการสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต

การพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีหลักการที่สำคัญประกอบด้วย

1. ด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ควรมีความพื้นฐานวิชาการที่ดี มีความยืดหยุ่น สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม เพิ่มวิชาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ วิชาแกนคหกรรมศาสตร์ เน้นในเรื่องของครอบครัวและการจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน วิชาเฉพาะมุ่งวิชาเฉพาะทางเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ควรสอดแทรกการวิจัยในหลักสูตร การคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด เพิ่มความรู้ทางด้านภาษาให้มากขึ้น (นนทลี พรธาดาวิทย์ และอมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์, 2551 : 32) บุคลากรเนื้อหาวิชามากขึ้น ด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย ร่วมกันอนุรักษ์โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นให้สมดุล (ทัศนยา เมฆเวียน, 2549 : 49) หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ควรสร้างคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างจิตสำนึกในจรรยาวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ สร้างคนดีให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ให้มีทักษะในการจัดการวางแผน ตัดสินใจ คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร (อมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์, 2548 : 226)

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์เพื่อสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดกับผู้เรียน คือ มีการกำหนดผลการเรียนรู้และเกณฑ์การปฏิบัติของผู้เรียนเพื่อให้เกิดสมรรถนะภายใต้การวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการวัดประเมินผล (นิกุล ชุ่มมั่น และคณะ, 2563 : 70) การพัฒนาหลักสูตรในทุก ระดับชั้นให้มีคุณภาพหรือมาตรฐานเพื่อพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ในมิติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมสังคมพหุวัฒนธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ในการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือการจัด กิจกรรมเรียนรู้ที่จะนำไปสู่คุณภาพ การจัดการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบสืบเสาะ รูปแบบการเรียนรู้แบบพัฒนาทักษะการคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง (มานะ สินธุวงษานนท์, 2562 : 123) การจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น เน้นการเสริมพลังอำนาจ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์เชิงวัฒนธรรมพัฒนาสมรรถนะเพื่อการแข่งขันในเวทีโลก และแสดง หาค่านิยมสำหรับโลกอนาคตด้วยตนเอง (ทัศนยา เมฆเวียน, 2549 : 301) ควรให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด ควรยิ่ววิธีการสอนผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนควรเป็นลักษณะการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จัดเสริมประสบการณ์ด้านต่างๆ รวมทั้งด้านวิชาชีพ การเรียนการสอนควรเน้นทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ให้มีความสมดุลกัน ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างอิสระเสรี มีระบบการเรียนการสอนที่

เชื่อมต่อระหว่างสถาบัน มีมาตรฐานการศึกษา นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน สอนระบบการคิดและจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียน (นนทลี พรธาดาวิทย์ และอมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์, 2551 : 32)

3. ด้านผู้สอน หัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้สอนซึ่งมีบทบาทสำคัญที่สุด สมรรถนะของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นนทลี พรธาดาวิทย์ (2545 : 267-269) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้สอนคหกรรมศาสตร์ ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้สอนในอนาคตควรมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา มีความขยันอดทน มีความสุขในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างมีเหตุผล สิ่งสำคัญคือ ควรมีจิตสำนึกของความเป็นครูมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน 2) ด้านความรู้ความสามารถ ผู้สอนควรมีพื้นฐานทางปรัชญา แนวคิดของวิชาชีพอย่างลึกซึ้ง มีความรู้ในวิชาชีพที่สอนอย่างมีระบบ การวางแผนการสอนที่ดี มีกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน นำความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้ได้เหมาะสม 3) การพัฒนาศักยภาพผู้สอน โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการหรือฝึกอบรมในหัวข้อใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่วิชาชีพ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและวิชาชีพ 4) การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพให้กับผู้เรียน ปลูกฝังคุณค่าและประโยชน์ของคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศ เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้กับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ส่งเสริมทักษะด้านการคิด การเขียนและการอ่านให้กับผู้เรียนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ 5) การพัฒนาวิชาชีพ โดยการประชาสัมพันธ์นำเสนอผลงานที่เป็นวิชาการ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับวิชาชีพ คหกรรมศาสตร์ศึกษา ค้นคว้าวิจัยและพัฒนาวิชาการ เพื่อการค้นพบแนวทางใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพให้มีความเจริญก้าวหน้า และสร้างมาตรฐานวิชาชีพ

4. ด้านผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะและทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ อาจดำเนินการจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบ เช่น การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถและคุณภาพของบุคคล ทั้งในส่วนตัวตนเองและการประกอบอาชีพ เกิดความเจริญงอกงามทางความรู้ สติปัญญา ทักษะ จิตใจ เจตคติและสังคม ผู้เรียนคหกรรมศาสตร์ในอนาคตควรมีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ควรมีความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีความเข้าใจปรัชญาและจุดมุ่งหมายของคหกรรมศาสตร์ และมีความรู้พื้นฐานทางวิชาการ 2) ด้านบุคลิกภาพ ควรมีความตั้งใจ มีความสุขกับการเรียนและการทำงานคหกรรมศาสตร์ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ ค้นหาความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา กระตือรือร้น ขยัน อดทน มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความถนัดในวิชาชีพ มีความเป็นสากล 3) ด้านทักษะ ควรมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและมีเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ภาควิชาใจในวิชาชีพ (นนทลี พรธาดาวิทย์ และอมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์, 2551 : 33)

การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน อาทิ สถาบันการศึกษา ชุมชน ครอบครัว และองค์กรต่างๆ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน เน้น

สร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง ปรับตัวและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข บนฐานวิถีชีวิตใหม่และยั่งยืน ซึ่งได้สรุปกรอบการพัฒนาผู้เรียนคหกรรมศาสตร์เพื่อสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังรูปที่ 3

แผนภาพที่ 3 กรอบการพัฒนาผู้เรียนคหกรรมศาสตร์เพื่อสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

สรุป

คหกรรมศาสตร์ศึกษามีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนวิชาชีพมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปแนวทางของคหกรรมศาสตร์ศึกษาและการสร้างสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักสูตร คือ 1) มีหมวดวิชาที่เหมาะสม ทั้งวิชาพื้นฐาน วิชาแกน วิชาชีพเฉพาะ 2) มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย และ 3) เน้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณธรรม ทักษะการจัดการและคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนการสอน โดยเน้น 1) การเรียนรู้ให้เกิดสมรรถนะ 2) การเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ 3) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4) การเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น และ 5) ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง องค์ประกอบที่ 3 ผู้สอน โดย 1) มีบุคลิกภาพที่ดี 2) มีความรู้ ความสามารถ 3) มีการพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ และ 4) มีการพัฒนาวิชาชีพโดยนำเสนอผลงานทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 4 ผู้เรียน คือ 1) ความรู้ มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการ และพื้นฐานทางเทคโนโลยีใหม่ๆ 2) บุคลิกภาพ มีความตั้งใจ มีความสุขกับการเรียนและการทำงาน 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และมีเหตุผล การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านคหกรรมศาสตร์ให้มีคุณลักษณะและมีทักษะตามการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้จริงและปฏิบัติจริง มีการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นพัฒนาสมรรถนะ

ผู้เรียนวิชาชีพ พัฒนาและประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนวิชาชีพ
คหกรรมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลขนิษฐ์ ราชนบุญวัฒน์. (2553). *คหกรรมศาสตร์เพื่อชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพรินต์.
- ทัศนา เมฆเวียน. (2549). *วิวัฒนาการของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ระดับอุดมศึกษา ในสมัยรัตนโกสินทร์*. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2545). *วิถิคหกรรมศาสตร์ในประเทศไทย : บทสะท้อนวิสัยทัศน์และกระบวนทัศน์จากปัจจุบันสู่อนาคต*. ดุษฎีนิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นนทลี พรธาดาวิทย์ และอมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์. (2551). *การพัฒนาภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ในสังคมไทย. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิกุล ชุ่มมัน และคณะ. (2563). *อุตสาหกรรมศึกษาและการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน*. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*. 14 (2), 60-74.
- ประเชิญ ครูไพศาล. (2537). *วิชาชีพคหกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ประยูร บุญใช้. (2564). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษา*. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*. 15 (1), 118-137.
- มณี โกสุมาศ. (2540). *พฤติกรรมการสอนคหกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- มานะ สิ้นธุจนาชนนท์. (2562). *กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21*. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 11 (2), 118-129.
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ. (2563). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. *วารสารวิชาการธรรมทรรคน*. 20 (2), 163-172.
- สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (2562). *นิยามศัพท์*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.rpqthailand.com/define.php>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <https://bsq.vec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: [http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/data6/Bachelor%20of%20Science%20\(Home%20Economics\).PDF](http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/data6/Bachelor%20of%20Science%20(Home%20Economics).PDF)

- สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์. (2548). *ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ : หลักสูตรทฤษฎีระดับอุดมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bualamyai, S. (1993). *The Re-conceptualization of The Well-Being of Individuals and Families in Home Economics Education: Historical and Critical Research into The Ongoing Growth of Home Economics Education in Thailand*. Dissertation Abstract International. Pennsylvania: The Pennsylvania State University.
- East, M. (1980). *Home Economics: Past, Present and Future*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Parker, F. J. (1983). *Home Economics : An Introduction to a Dynamijc Profession*. (2nd ed.) New York: Macmillan Publishing Co., Inc.

การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

A Study of Academic Management of Schools Consortium Based on the Concept of Cross Cultural Skills Frameworks

จิตสุภา สง่าแสง และ นิพัชชา โรจนรัตน์วณิชย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chitsupa Sangasaeng and Nipacha Rojratnavanich

Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : 6380022027@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิด 2 กรอบแนวคิด ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และ 2) ทักษะข้ามวัฒนธรรม ซึ่งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะข้ามวัฒนธรรมรวมจำนวน 11 ฉบับ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา

ผลจากการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และกรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม โดยส่วนที่ 1 พบว่ากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1.1) การพัฒนาหลักสูตร 1.2) การจัดการเรียนการสอน 1.3) สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ และ 1.4) การวัดและประเมินผล และส่วนที่ 2 พบว่ากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2.2) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2.3) การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 2.4) การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ทักษะข้ามวัฒนธรรม; กลุ่มโรงเรียน

Abstracts

The objectives of this article were to study the conceptual framework of 1) the academic management of schools consortium and 2) cross cultural skills. Data were documentation from eleven studies related to the academic management of schools consortium and cross cultural skills which used content analysis and grouping analysis.

The findings are as follows: 1) the conceptual framework of the academic management of schools consortium consists of: 1.1) curriculum development, 1.2) learning process development, 1.3) teaching materials and learning resources and 1.4) assessment and evaluation; 2) the conceptual framework of cross cultural skills consists of: 2.1) respecting cultural differences, 2.2) cross cultural communication, 2.3) diversity working group, and 2.4) dealing with ambiguity and changing.

Keywords: Academic management; Cross cultural skills; Schools consortium

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศซึ่งได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และมีส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมกันในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนที่มีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากหลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นชุมชนข้ามวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 65)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เป็นยุคของการผสมผสานหลากหลายวัฒนธรรม (Multi Culture) เท่านั้น แต่ยุคนี้ยังเป็นยุคของความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural) ที่ทั้งโลกเชื่อมถึงกันได้อย่างง่ายดายอีกด้วย รวมไปถึงโลกทั้งใบต่างก็มีวัฒนธรรมใหญ่ร่วมกันมากขึ้นทุกที การเรียนรู้สังคมต่างวัฒนธรรมนั้นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การช่วยเหลือด้านการสร้างสรรค์ไปจนถึงร่วมกันสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนการเกิดธุรกิจการค้าระหว่างกัน การมีทักษะในด้านนี้จะทำให้วัฒนธรรมย่อยเกิดความเข้าใจระหว่างกัน สามารถทำงานตอบสนองกันได้ รวมถึงผลิตสินค้าและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละวัฒนธรรมได้ด้วย

ทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and cross cultural skills) ซึ่งหัวใจของทักษะนี้ คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และสามารถทำงานให้สำเร็จได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระบุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่าความนิยมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งในด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative co creator) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา ได้ระบุถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา หนึ่งในนั้นคือ ทักษะข้ามวัฒนธรรม

ผู้มีบทบาทสำคัญที่จะนำทางการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนได้ดีที่สุดก็คือ ครู ครูต้องยึดหลัก สอนน้อย เรียนมาก ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ซึ่งต่างไปจากที่เคยปฏิบัติมาใช้แก้ปัญหาในการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ครูจึงต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สิ่งแรกที่ควรเร่งรีบพัฒนา คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตให้ทัดเทียมอารยประเทศผ่านรากฐานสำคัญคือ การศึกษา ดังนั้นการปรับรูปแบบการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ก็ควรตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของสังคมและพัฒนาทักษะข้ามวัฒนธรรมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

กลุ่มโรงเรียน คือ โรงเรียนที่อยู่ในอาณาเขตใกล้เคียงกัน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นโรงเรียนในเครือข่ายที่มีกระบวนการบริหารจัดการและเป็นองค์กรที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนาของโรงเรียนในเครือข่ายของกลุ่ม

ในบทความฉบับนี้จะกล่าวถึงการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ซึ่งกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1.1) การพัฒนาหลักสูตร 1.2) การจัดการเรียนการสอน 1.3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 1.4) การวัดและประเมินผล และส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2.2) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2.3) การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 2.4) การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

จากการสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึงกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดกับนักเรียน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการบริหารวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาต้องดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 4) ได้ระบุถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุด เป็นหัวใจของการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้และความเข้าใจให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 67) กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

จารุกิตต์ สิทธิยานนท์ (2559 : 43) กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นงานดำเนินงานที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาต้องบริหารและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ

จากการสังเคราะห์จากนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี 4 องค์ประกอบหลัก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ที่	ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	นักวิชาการ/หน่วยงานทางการศึกษา					กรอบแนวคิด ขอบข่ายการ บริหารงาน วิชาการ
		ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	สมาน อัครภูมิ (2551)	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	นพพงษ์ บุญจิตราดูลย์ (2547: 21)	
1.	นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโรงเรียน		/			/	การพัฒนา หลักสูตร
2.	การวางแผนงานด้านวิชาการ	/			/		
3.	การพัฒนาหลักสูตร			/	/	/	
4.	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา			/	/		
5.	การจัดการเรียนการสอน	/	/		/	/	การจัดการ เรียนการสอน
6.	การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					/	
7.	การพัฒนาการเรียนการสอน/ กระบวนการเรียนรู้			/	/		
8.	แนะแนว	/		/	/	/	
9.	การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ ชุมชน			/	/		
10.	สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้			/	/	/	สื่อการสอน และแหล่ง เรียนรู้
11.	การจัดบริการในการสอน	/					
12.	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้			/	/		
13.	ห้องสมุด					/	

		ที่	ขอบ ข่าย การ บริหาร งาน น วิชา การ	นักวิ ชา การ/ หน่วย งาน น ทาง การ ศึกษา	กรอ บ แนว คิด ชอบ ช่วย การ บริหาร งาน น วิชา การ	นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2547: 21)	
14.	การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น			/	/		สื่อการสอน และแหล่ง เรียนรู้
15.	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา			/	/		
16.	การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	/	/	/	/	/	การวัดและ ประเมินผล
17.	การนิเทศการสอน	/	/	/	/	/	
18.	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา			/	/		

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายงานบริหารวิชาการมีทั้งสิ้น 18 งาน เมื่อนำแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษามาพิจารณาและสรุปความสอดคล้อง ซึ่งวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งขอบข่ายการบริหารวิชาการออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล โดยในขอบข่ายงานแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี การวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เชี่ยวชาญปรับขยายหรือสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา การประเมินการใช้

หลักสูตรโดยเฉพาะการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการสร้างและทดสอบคุณภาพหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพการศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการพัฒนาหลักสูตร” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 1.1) วิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม
- 1.2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร

2) การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้ การแนะแนว ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา และจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้มีรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน **Multiple Intelligence-Based Learning** การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (**Project base learning**) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (**Experiential Learning**) การเรียนรู้เพื่อสร้างความมุ่งมั่นในตนเอง (**Self-Determination learning**) ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและอาชีพในอนาคตทั้งสิ้น

การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการจัดการเรียนการสอน” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 2.1) การจัดทำแผนการเรียนรู้
- 2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3) การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม

3) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดหาและพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ รวมไปถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนอย่างรอบด้านตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 3.1) การจัดหาและพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์
- 3.2) การจัดหาและพัฒนาแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

4) การวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดระเบียบในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามตัวชี้วัด การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนตามตัวชี้วัดตามสภาพจริง

การศึกษารอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการวัดและประเมินผล” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 4.1) การกำหนดระเบียบในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
- 4.2) การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล
- 4.3) การวัดและประเมินผลการเรียนตามตัวชี้วัดตามสภาพจริง

จากการศึกษารอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการขอบข่ายงานที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

การสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะข้ามวัฒนธรรม นักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการ ได้ให้ความหมายของทักษะข้ามวัฒนธรรมว่า หมายถึง ทักษะที่สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก สามารถสร้างสังคมในการทำงานให้เกิดการยอมรับและยินดีในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพทั้งการทำงานหรือการทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมและสังคม

ในด้านนโยบายทางด้านการศึกษาของกระทรวงการศึกษาธิการที่ได้มีการรองรับการเปิดเสรีร่วมกับประชาคมอาเซียน โดยมีการส่งเสริมให้เตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีด้านการศึกษาและพัฒนามาตรฐานทางวิชาการร่วมกันในอาเซียนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันต่างๆ (อภิรักษ์ อ่องสันเทียะ, 2558: 70) ทำให้นักเรียนในสถานศึกษาที่มาเรียนไม่ได้ถูกจำกัดชาติและวัฒนธรรมอีกต่อไป แต่การเรียนรู้ในห้องเรียนจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชาติเดียวกันและต่างชนชาติ เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross-Culture) ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นนี้อาจทำให้เกิดความคิดเห็นและการยอมรับที่แตกต่างกัน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ว่าในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ดังกล่าว การศึกษาต้องมาเป็นอันดับแรกในโรงเรียน และทำให้เกิดโลกศึกษาในโรงเรียน ประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรมควรรวมอยู่ในหลักสูตรของการผลิตครู ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากครูจะต้องมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 แล้ว ประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรมควรรวมอยู่ในหลักสูตรของการผลิตครู ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากครูจะต้องมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 แล้ว ครูจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการข้ามวัฒนธรรมอีกด้วย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข โดยในการจัดการเรียนการสอนนั้น

ครูควรมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม คือ มีพฤติกรรม, เจตคติ, ทักษะ, นโยบาย และกระบวนการที่ช่วยให้ทำงานหรือเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล มีบทบาทในการช่วยลดความเข้าใจผิดในการสื่อสาร และก่อให้เกิดนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ขึ้นอย่างสมบูรณ์

จากการสังเคราะห์จากนักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการ การศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม สามารถสรุปความสอดคล้องโดยอ้างอิงจากนิยามความหมายของแต่ละองค์ประกอบที่นักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการได้ให้ไว้ จากการศึกษาได้นำแนวคิดที่มีความสอดคล้องกันมาจัดกลุ่ม สามารถสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

ที่	แนวคิดเกี่ยวกับทักษะข้ามวัฒนธรรม	นักวิชาการ/หน่วยงานทางวิชาการ						กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
		Cox & Blake (1991)	Deen, Bailey and Parker (2002)	ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2011)	อนุชา โสภานุตร (2013)	SKILLI T - digital pathways for youth work (2020)	Indeed Editorial Team (2021)	
1	การยอมรับความแตกต่าง	/			/			การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม
2	การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ		/	/		/		
3	การทำงานหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตนเอง		/			/		(Respecting cultural differences)
4	การสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง		/					
5	การรู้จักสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสม ในการฟัง-พูดในโอกาสต่างๆ				/		/	การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communication)
6	การสื่อสารอวัจนภาษา						/	

ที่.	แนวคิดเกี่ยวกับทักษะข้ามวัฒนธรรม	นักวิชาการ/หน่วยงานทางวิชาการ						กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
		Cox & Blake (1991)	Deen, Bailey and Parker (2002)	ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2011)	อนุชา โสภานุตร (2013)	SKILLI T - digital pathways for youth work (2020)	Indeed Editorial Team (2021)	
7	การสื่อสารวิจนภาษา						/	กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
8	การใช้ทักษะภาษาต่างประเทศ ความสามารถในการพูดหรืออ่าน ภาษาต่างประเทศหนึ่งภาษาขึ้นไป ในสภาพแวดล้อมระหว่างวัฒนธรรม					/	/	
9	การใช้พลังจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างแนวความคิดใหม่			/				การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย (Diversity working group)
10	การเปิดโลกทัศน์ ปลุกจิตสำนึก คิดแง่บวก มองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น			/	/	/	/	
11	การสร้างศักยภาพให้การยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ				/			
12	ความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยตนเอง					/	/	การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง (Dealing with ambiguity and changing)
13	ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่						/	
14	การตอบสนองต่อความคิดเห็นและค่านิยมที่ต่างกันอย่างใจกว้าง			/				

จากตารางที่ 2 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม พบว่า ทักษะข้ามวัฒนธรรมมีทั้งหมด 14 หัวข้อ เมื่อนำแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการมาพิจารณาและสรุปความสอดคล้อง ซึ่งวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง โดยในทักษะแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม หมายถึงการเห็นคุณค่าความคิดเห็นของทุกคน เป็นการสร้างสมดุลระหว่างความหลากหลายของผู้คน การเคารพความแตกต่างระหว่างกัน รับฟังความคิดเห็นที่มีทิศทางไม่เหมือนกัน และตัดสินใจอย่างบนความยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมากที่สุด

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 1.1) การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างบุคคล
- 1.2) การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ
- 1.3) การทำงานหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตนเอง
- 1.4) การสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง

2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม หมายถึงการสื่อสารของบุคคลที่มีความหลากหลายและแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยคนในแต่ละวัฒนธรรมจะมีมุมมองและทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ต่างกันตามภาษา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมนั้น จึงต้องตระหนักถึงความแตกต่างและพยายามเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 2.1) การรู้จักสร้างประสิทธิภาพ จังหวะ เวลาที่เหมาะสมในการฟัง-พูดในโอกาสต่างๆ
- 2.2) การสื่อสารอวัจนภาษา เช่น กิริยาท่าทาง น้ำเสียง เป็นต้น
- 2.3) การสื่อสารวัจนภาษา เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นต้น
- 2.4) การมีความสามารถในการพูดหรืออ่านภาษาต่างประเทศหนึ่งภาษาขึ้นไป

3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย หมายถึง การที่หลายบุคคลมาทำงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยกัน โดยที่บุคคลแต่ละคนมีทักษะความสามารถในการทำงานที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน ยอมรับข้อดีข้อเสียของแต่ละคน โดยไม่มีการเอาตัวเองเป็นจุดศูนย์กลาง แต่เป็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของทีมเสมอเพื่อให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 3.1) การใช้พลังจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างแนวความคิดใหม่
- 3.2) การเปิดโลกทัศน์ ปลุกจิตสำนึก คิดแง่บวก มองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น
- 3.3) การสร้างศักยภาพให้การยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

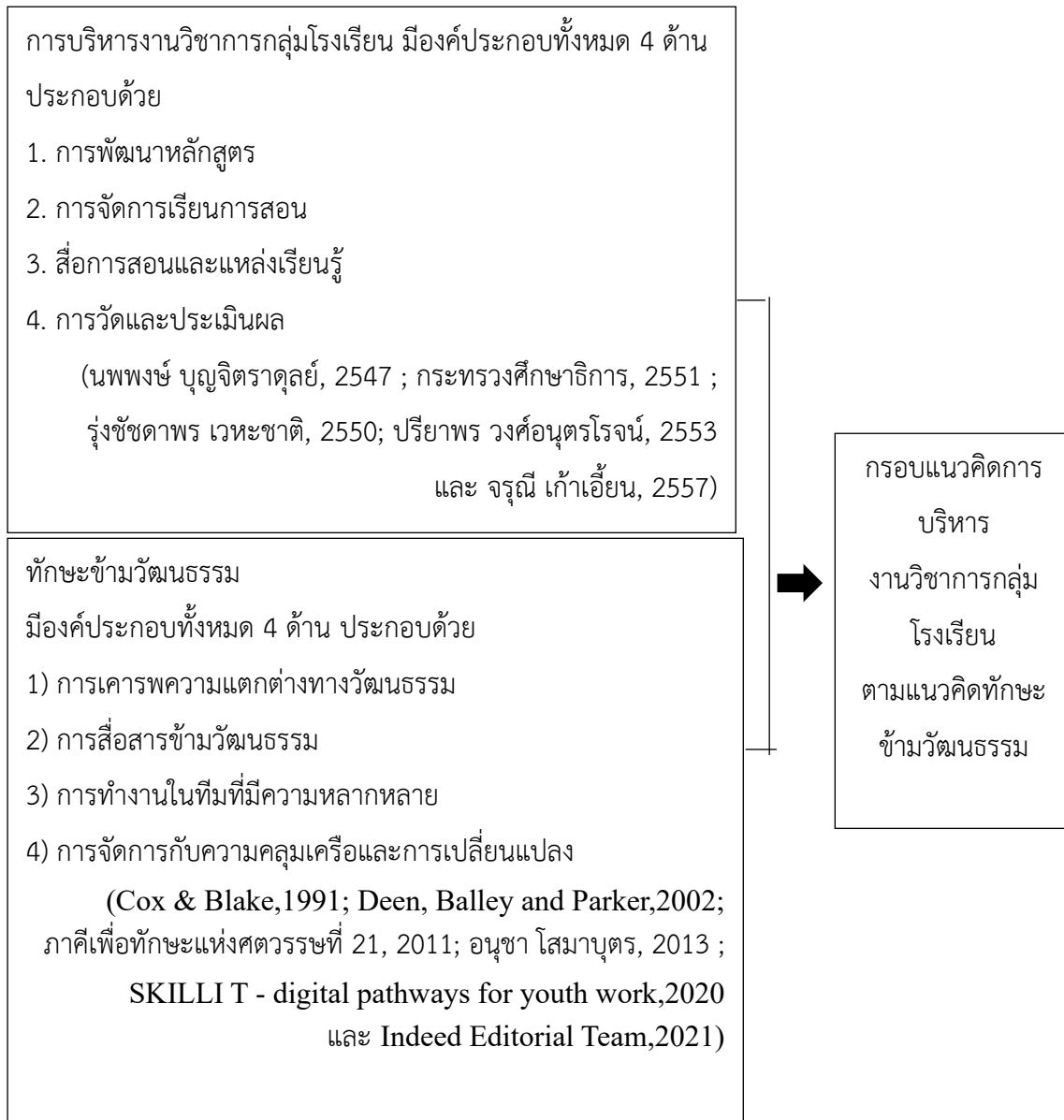
4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง หมายถึงความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัว ปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ยอมรับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ และสามารถดำเนินการทำงานได้อย่างดี การศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 4.1) การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยตนเองเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง
- 4.2) ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่
- 4.3) การตอบสนองต่อความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันอย่างใจกว้าง

จากการศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม และวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

สรุป

จากการศึกษาค้นคว้ากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม มีทั้งหมด 2 กรอบแนวคิด โดยกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2547 : 77 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4 ; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550 : 75 ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 : 67 และกรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง (Cox & Blake, 1991 : 45-56; Deen, Balley and Parker, 2002 : online ; ภาคิเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21, 2011; อนุชา โสมาบุตร, 2013 : ออนไลน์ ; SKILLI T - digital pathways for youth work, 2020 : online และ Indeed Editorial Team, 2021 : online) รายละเอียดได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จารุกิตติ์ สิทธิยานนท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิด พลเมืองโลกศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2547). *วิชาหลักการบริหารการศึกษา*. ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- อนุชา โสมาตร. (2556). แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา : <https://teacherweekly.wordpress.com>
- Cox T. H. & Blake, S. 1991. Managing Cultural Diversity: Implication for Organizational Competitiveness. *Academy of Management Executive*. 5 (3), 45-56.
- Deen, M.K.; Bailey, S.J.; & Parker, L. (2002). Life Skills Evaluation System : Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program. *Online*. Retrieved February 10, 2022. from : <http://www.ext.wsu.edu/lifeskills/viewlife.asp>.
- SKILL IT – digital pathways for youth work. (2020). Skill IT for Youth. *Online*. Retrieved February 8, 2022. from : <https://digipathways.io/about-the-project/>
- Indeed Editorial Team. (2021). Intercultural Skills: Definition and Examples. *Online*. Retrieved February 8, 2022. from : <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/intercultural-skills-examples>

ภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความเชื่อมั่นในตนเอง
**A Leadership of Educational Management in the 21st Century with
Having Self-belief (Pono)**

พระมหาอำพล ชัยสารี, พระศรีญาณวงศ์ (นิมิตต์ อุดม),
พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์ (ยศสรลล จันทะสุนย์), พระมหาจำนงค์ ผมไผ และ พระธีรศักดิ์ บุญจง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

**Phramaha Ampol Chaisaree, PhraSriyanawong (Nimit Udom),
Phakrupariyuttisuwannawat (Yodsarun Jantasoon),
Phramaha Jumnong Pompai and Phra Theerasak Boonjong**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: tong.ampol@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะประสบความสำเร็จได้นั้นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในเชิงบริหารจัดการ ก็คือ ผู้นำทางการศึกษา หรือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความกล้าหาญทางจริยธรรมและมีทักษะในการใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งสถานศึกษาโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับเป็นสำคัญ การบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนจึงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงคือ กุญแจสำคัญของการปฏิรูปและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างมีทัศนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่มีทักษะการบริหารงานที่หลากหลายสามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพอนาคต มุ่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำที่มีความโดดเด่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับ การพัฒนาในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง อย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ทักษะภาวะผู้นำให้เกิดความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการบริหารตนเอง การบริหารงานและการบริหารบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ทักษะภาวะผู้นำ; ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21; ทักษะความเชื่อมั่นในตนเอง

* วันที่รับบทความ: 29 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 3 มิถุนายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 6 มิถุนายน 2565

Received: April 29, 2022; Revised: June 3, 2022; Accepted: June 6, 2022

Abstracts

In education management, in the 21st century, the most significant variable in management is the educational leader, who must be a learner and also can create self-belief for transformation. Self-improvement to become a good leader, skills of intelligence, competence, and emotional intelligence are all important qualities in a leader as well as having ethical fortitude and abilities in applying research and development procedures to management that contribute to quality improvement across the institution with an emphasis on learner achievement at all levels. Thus, the sustainable achievement of learner quality goals relies on the most important element: educational leadership and management. Great educational leaders are critical for educational reform and the sustainable development of educational quality. According to both domestic and international educators, educational leaders must be modern leaders with a diverse range of management skills, also able to improve personnel competence to work effectively as well as achieve common goals by linking the current state and the future vision. The administrators of the institution must constantly develop the self-belief (Pono) that will result in becoming outstanding leaders. Leadership skills can be used by educational institutions to achieve experience and proficiency in self-management. Consequently, continuous management and personnel management lead to the development of the quality of education management to be effective and sustainable.

Keywords: Leadership; 21st Century Skills; Self-belief (Pono)

บทนำ

ทักษะภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้กำหนดให้ภาวะผู้นำเป็นทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (กระทรวงศึกษาธิการ 2560 : 11) และการพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และการแข่งขันกันอย่างสูง ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพของวิกฤติการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองซึ่งก็สอดคล้องกับแนวโน้มที่ว่า เมื่อสภาวะปัจจุบันเป็นอย่างนี้ควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนมีสันติสุข และสามารถเอาชนะวิกฤติการณ์ทางด้านต่าง ๆ ที่เรากำลังเผชิญอยู่ได้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 2550 : 2) และจากแนวคิดที่ว่าทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ หรือทุกคนเป็นผู้นำได้ หรือทุกคนจะต้องเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นแนวคิดการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับทุกคนในองค์กร ไม่จำกัดเฉพาะผู้จัดการหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง ซึ่งในทฤษฎีภาวะผู้นำมีการกล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาวะผู้นำ เช่น ลักษณะ (Quality) คุณลักษณะ (Attributes) ลักษณะเฉพาะ (Traits) ลักษณะพิเศษ (Characteristics) แบบหรือสไตล์ (Style) สมรรถนะ (Competency) พฤติกรรม (Behavior) ยุทธศาสตร์ (Strategy)

และทักษะ เป็นต้น (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557 : 6) ดังนั้น “ผู้นำ” เป็นบุคคลสำคัญในองค์กรมีบทบาทที่ต้องดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะที่อยู่รอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการแข่งขันกันอย่างสูงจากปัญหาและสภาพของวิกฤติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อม ผู้นำนอกจากจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเท่านั้นแต่ต้องมีวิธีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยสามารถจัดปัญหาความขัดแย้งและการต่อต้านได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้นำเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ (สมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2555 : 76) ให้ทัศนะว่า การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่เป็นไปอย่างรวดเร็วย่อมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและการใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่สามารถทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จอห์น ซี แม็กซ์เวลล์ (2552 : 7) ปรมาจารย์ด้านภาวะผู้นำอันดับหนึ่งของโลกให้ทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำว่า คือ ความกล้าเสี่ยงมองเห็นทุกโอกาสในขณะที่ผู้อื่นมองเห็นเป็นวิกฤต สร้างแรงบันดาลใจสร้างจินตนาการ ปลุกความกล้า มุ่งสู่ความสำเร็จ รู้จักใช้หัวใจประสานงานกับคนรอบข้าง และให้ข้อคิดว่า “ภาวะผู้นำไม่สามารถสร้าง และพัฒนาขึ้นในชั่วพริบตาแต่สามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิต”

นอกจากนี้ ผู้นำทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นผู้ที่กำหนดทิศทาง แนวทางในการผลิต ประชากรให้มีคุณภาพ ดังนั้นผู้นำทางการศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่จะนำพาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ความสำเร็จก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย การเป็นนักคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การเป็นนักสื่อสาร การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การคิดบวก การเชื่อมั่นในตนเอง การมุ่งมั่นพากเพียร เป็นนักประกอบการและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี นักสร้างแรงบันดาลใจ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นำไปสู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ด้วยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเข้าถึงองค์ความรู้ และการสร้างระบบ เครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะ และสมรรถนะ เพื่อนำไปสู่การ ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทยต่อไป

ดังนั้น ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีอุปนิสัยสำคัญสองประการ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้มองโลกในแง่ดี ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะสามารถดึงดูดใจผู้อื่น คนเรามักชอบอยู่ใกล้ๆ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและชื่นชมในสิ่งที่ผู้อื่นปฏิบัติ ถ้าคุณเป็นผู้ที่คิดบวก มองโลกในแง่ดี และพยายามทำให้ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ คุณจะรู้สึกว่าการจะจูงใจผู้อื่นให้พยายามทำให้ดีที่สุดอย่างที่คุณกำลังทำอยู่ ไม่เป็นเรื่องที่ยากเย็นแต่อย่างใด ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองเกิดขึ้นจากการมีทักษะในการเอาชนะสถานการณ์ที่เป็นอยู่ โดยเชื่อว่าตนสามารถเพิ่มคุณค่าที่แท้จริงเข้าไปในสถานการณ์นั้นได้ วิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการปรับปรุงความเชื่อมั่นในตนเองก็ด้วยการนึกถึงสิ่งที่เราได้เคยทำสำเร็จมาในอดีต ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญหรือไม่ก็ตาม ขอเพียงเป็นสิ่งที่เคยสร้างความภาคภูมิใจของตนเอง การทบทวนระลึกถึงความสำเร็จในอดีตจะทำให้คุณแข็งแกร่งขึ้นและอ่อนแอน้อยลง ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่มีกำลังใจ

สงสัยในความสามารถของตนเองที่จะทำการให้สำเร็จ มีความรู้สึกภูมิใจสูงเพราะรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติที่จะประสบความสำเร็จได้ (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร 2560 : ออนไลน์)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความเชื่อมั่นในตนเอง จึงควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนมีสันติสุข และสามารถเอาชนะวิกฤตการณ์ทางด้านต่าง ๆ และทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ หรือทุกคนเป็นผู้นำได้ พร้อมทั้งมีคุณลักษณะที่จะนำพาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ ความสำเร็จก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะ คุณลักษณะ ลักษณะเฉพาะ ลักษณะพิเศษ แบบหรือสไตล์ สมรรถนะ พฤติกรรม ยุทธศาสตร์ และทักษะ เป็นต้น จึงจะเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้มองโลกในแง่ดี ผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะสามารถึงจุดใจผู้อื่น คนเรามักชอบอยู่ใกล้ๆ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและชื่นชมในสิ่งที่ผู้อื่นปฏิบัติจึงจะประสบความสำเร็จได้

ความหมายของภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือความเป็นผู้นำหมายถึงความสามารถในการนำได้มีผู้ให้ความหมายแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้หลากหลาย ได้แก่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 91) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหาร ไว้ว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการ ตามมาตรฐานสมรรถนะ และมาตรฐานตำแหน่งและบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555 : 175) ได้อธิบายถึงภาวะผู้นำว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมาย องค์การสรุปความหมาย ภาวะผู้นำ หมายถึงพฤติกรรมผู้นำ ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินการที่รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

มารุต พลอัน (2559 : 16) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือยกย่องจากกลุ่ม ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้นำในการบริหาร จัดการกลุ่มหรือองค์การให้ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น สามารถ บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้และเป็นบุคคลที่ต้องได้รับความไว้วางใจ ความเชื่อใจอย่างเต็มที่จากผู้ตามจึงจะได้รับความเคารพนับถือและความร่วมมือในการ ปฏิบัติงานจากผู้ตาม

ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560 : 11) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสำคัญในกลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร มีความน่าเชื่อถือให้ผู้ตามกระทำตามจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้เกิดความสำเร็จ

มะการิง หวัง (2560 : 11) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกว่าเป็นผู้นำกลุ่มและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการ อำนวยการให้องค์การดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

สรุขุมิ แก้วปุย (2560 : 12) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการมอบหมายหรือแต่งตั้ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับของบุคคล มีอิทธิพล และบทบาทเหนือบุคคลอื่น สามารถชี้แนะให้บุคคลปฏิบัติงาน และสามารถนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

อรอนงค์ กลางนภา (2561 : 20) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลต่อกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ความเป็นผู้นำ ผู้ผลักดัน ผู้ดลบันดาล ผู้สร้างพลังงานร่วม ผู้สร้าง แรงจูงใจกระตุ้นผู้ก่อให้เกิดพลังในการ ปฏิบัติการดำเนินการของมวลสมาชิกให้เข้าสู่เป้าหมายขององค์กร

ฐิติณัฐ ประชัยภูมิ (2561 : 33) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลสำคัญที่ได้รับความไว้วางใจ เชื่อถือ และศรัทธาจากคนในกลุ่มในองค์กร สามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวให้บุคคลอื่นยอมตามได้ในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นทางความคิด หรือทางปฏิบัติก็ตาม รวมทั้งเป็นผู้มีจริยธรรม บุคลิก พฤติกรรมที่ดีและนำองค์กรไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งไว้

สกุลกานต์ โกสีลา (2561 : 10) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ถูกคัดเลือกแต่งตั้ง หรือบุคคลที่ได้รับการมอบหมายจากกลุ่ม เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการเป็นผู้นำสมาชิกในกลุ่มให้ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ และจูงใจให้สมาชิกปฏิบัติงานร่วมมือกันอย่างเต็มความสามารถ เต็มใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ ตั้งเอาไว้ในองค์กร

สตอกดิลล์ (Stogdill. 1974 : 4) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นกระบวนการของ การใช้ อิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อการตั้งเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย

ร็อบบินส์ (Robbins. 1991 : 67 ; อ้างถึงใน บุญช่วย ศิริเกษ. 2540 : 191) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้ได้รับความสำเร็จ ตามเป้าหมาย

แบส (Bass. 1981 : 7 - 14 ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2544 : 8 - 9) ได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำ ตามที่มีผู้ให้ไว้ และได้จำแนกความหมายของภาวะผู้นำ ออกเป็น 11 กลุ่ม คือ 1. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม (Group Process) ภาวะผู้นำ เป็นผล ของการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่ม 2. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำเป็นการผสมผสาน คุณลักษณะต่าง ๆ (Traits) ที่ช่วยให้สามารถจูงใจบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ 3. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม (Compliance) ภาวะผู้นำ ที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มทำตามผู้นำต้องการ 4. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพล เป็นการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผลตามเป็นไปตามความสมัครใจมิใช่การขู่เข็ญบังคับ 5. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นพฤติกรรม ภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสั่งการกิจกรรมของกลุ่ม 6. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ (Persuasion) ภาวะผู้นำเป็นศิลปะในการเกลี้ยกล่อม จูงใจ หรือดลใจ สมาชิกของกลุ่มให้ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจเพื่อให้ บรรลุ วัตถุประสงค์ เป็นการจูงใจให้บุคคลอื่นทำตามมิใช่การบังคับขู่เข็ญ หรือใช้อำนาจ 7. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ของอำนาจ (Power Relation) ภาวะผู้นำ เป็นความแตกต่างระหว่างอำนาจของผู้นำกับผู้

ตาม ผู้นำย่อมใช้อำนาจทางหนึ่งทางใดให้ผู้ตามปฏิบัติตาม 8. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย ตามแนวคิดภาวะผู้นำ เป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม 9. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ ภาวะผู้นำเป็นผลของการกระทำของกลุ่ม ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตามด้วยกัน 10. ภาวะผู้นำ ที่เป็นการแตกต่างของบทบาท บทบาทของผู้นำแตกต่างจากบทบาท ของผู้นำบทบาทของภาวะผู้นำเป็นการประสานสัมพันธ์บทบาทต่าง ๆ ในกลุ่มและควบคุมชี้แนะ กิจกรรมของกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมาย 11. ภาวะผู้นำ ในฐานะที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำทำหน้าที่กำหนด ขอบข่ายและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กำหนดช่องทางและเครือข่ายของการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนกระบวนการของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่ม

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550 : 278) สรุปคำนิยามของภาวะผู้นำว่า หมายถึง กระบวนการ อิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์การ หรือเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้ กลุ่มบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

กล่าวโดยสรุปจากทัศนะนักวิชาการหลายท่าน ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของความสัมพันธ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและมีอิทธิพล สามารถจูงใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามความคิดเห็น ด้วยเทคนิค และคำสั่งของตนพร้อมทั้งมีการจัดการที่ดี เพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผู้นำถือเป็นหนึ่งในกุญแจสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำยุคใหม่จะต้องมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยสามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกส่วนในสถานศึกษาให้ขับเคลื่อนไปด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน

การพัฒนาภาวะผู้นำ

วรุตม์ สุนทรราช (2555 : ออนไลน์) การเป็นผู้นำที่ดีนั้น จะต้องพัฒนา ตัวเองอยู่เสมอให้ก้าวหน้า บุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใต้บังคับบัญชาของตัวเอง พัฒนาตัวเองให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ การพัฒนา ภาวะผู้นำอาจทำได้ ดังนี้

1. Learn on the job คือ เรียนจากงานที่ทำ ส่วนมากเวลาเราไปศึกษาดูงานจากสถานศึกษา มักจะดู Product (ผลงาน) มากกว่า เช่น เราไปดูโรงเรียนดีเด่น ผู้บริหารของโรงเรียนดีเด่น มักจะไม่ว่าเขาทำอะไร จึงประสบความสำเร็จเป็นโรงเรียนดีเด่น คือเราไม่ดูกระบวนการ (Process) หรือ วิธีการ อย่าลืมว่า งานยิ่งท้าทายมากเท่าไรคนยิ่งใช้ความพยายามมากขึ้น คนยิ่งกระตือรือร้นยิ่งขึ้น เป็นการท้าทายกระตุ้นความสามารถยิ่งขึ้น

2. Learn from people คือ เรียนจากผู้อื่น ผู้นำต้องพร้อมที่จะเรียน พร้อมที่จะเป็นพี่เลี้ยงที่ดี ผู้ใดที่อยู่ในกลุ่มคนเรียนเก่งก็จะเก่งไปด้วย แต่ตรงข้ามถ้าอยู่ในกลุ่มของคนเรียนอ่อนก็พลอยเป็นคนเรียนอ่อนไปด้วย เหมือนคำโบราณที่กล่าวว่า "คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล"

3. Learn from bosses คือ เรียนจากนาย ถ้าเราได้นายดี เราจะเรียนรู้อะไรมากมายจากนาย ตรงข้ามถ้านายเราไม่ดี เราก็จ่ายไปด้วย ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นนายที่ดีของลูกน้อง หรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย การเรียนจากบทบาทแบบอย่าง (Roles) จะทำให้ผู้นำพัฒนาภาวะผู้นำมากยิ่งขึ้น ผู้นำหลายคนเรียนรู้จากความผิดพลาดของตัวเอง ซึ่งความผิดพลาดจะกลายเป็นบทเรียนชั้นดีได้

4. Training and workshop คือ การฝึกอบรมและปฏิบัติการ เป็นสิ่งที่ผู้นำจะพัฒนาภาวะผู้นำของตัวเองได้ การฝึกอบรม (Training) มีอยู่ 4 รูปแบบคือ 4.1 New Leader คือ ผู้นำคำใหม่ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งใหม่ เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น จะต้องมีการฝึกอบรม เช่น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ จะมีการฝึกอบรมก่อนจะเข้ารับตำแหน่งเสมอ

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

สมัยโบราณมนุษย์มีความเชื่อว่าการเป็นผู้นำ เป็นเรื่องของความสามารถ ที่เกิดขึ้นเฉพาะตระกูลหรือเฉพาะบุคคลและสืบเชื้อสายกันได้ บุคลิกและลักษณะของการ 50 เป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มิมาแต่กำเนิดและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว สามารถถ่ายทอดทาง พันธุกรรมได้ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำ ย่อมจะต้องมีลักษณะผู้นำด้วย แต่แนวคิดเกี่ยวกับ ผู้นำ เริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งได้มีการศึกษาและรวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำ ซึ่งสามารถจำแนกภาวะผู้นำออกเป็น 4 ทฤษฎี ดังนี้ (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561 : 15 - 16)

1. ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories) ระยะแรกของการศึกษาภาวะผู้นำ เริ่มใน ค.ศ. 1930 - 1940 แนวคิด มาจากทฤษฎีมหาบุรุษ (Gentleman Theory of Leadership) ของกรีกโบราณ โดยมี ความเชื่อว่าภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือโดยกำเนิด (Born leader) ไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ ลักษณะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงจะ ประกอบด้วย ความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกภาพซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้นำและต้องเป็นผู้ที่มี ความสามารถด้วย ผู้นำเหล่านี้ ได้แก่ พระเจ้าโนโปเลียน อีตเลอร์ฟอซุนรามคำแหง มหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นต้น

2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories) เป็นการพัฒนาในช่วง ค.ศ. 1940 - 1960 แนวคิดหลักของทฤษฎี คือ ให้มองในสิ่งที่ผู้นำปฏิบัติและชี้ให้เห็นว่าทั้งผู้นำและผู้ตามต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน นักทฤษฎี ได้แก่ Kurt Lewin, Rensis Likert, Blake and Mouton และ Douglas McGregor ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำเป็นแนวคิดที่สนใจศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกโดยผู้นำ ซึ่งจะมีผล ต่อความสามารถในการนำ โดยการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้นำเริ่มได้รับความสนใจจาก นักวิชาการตะวันตกในช่วงทศวรรษที่ 1930 เป็น

ต้นมา เนื่องจากการพิจารณาเพียง คุณลักษณะของผู้นำนั้นขาดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ตลอดจน การศึกษาเทคนิค การจัดการในสมัยเริ่มต้น โดยเฉพาะการจัดการวิทยาศาสตร์(Scientific Management) ไม่สามารถแก้ไขด้านการบริหารได้อย่างสมบูรณ์จึงได้มีสถาบันการศึกษาและสถาบันทาง วิชาการหลายแห่งใน ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันออกให้ความสนใจที่จะเก็บ รวบรวมข้อมูลและทำการวิจัย เพื่อหา ข้อสรุปเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้นำที่มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในลักษณะต่าง ๆ กัน (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561, : 16 - 17)

2.1 แนวตาข่ายการจัดการของ Blake and Mouton's Managerial Grid Blake and Mouton กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่ดีมีปัจจัย 2 อย่าง คือ คน (People) และ ผลผลิต (Product) โดยกำหนดคุณภาพและ ลักษณะสัมพันธภาพของคนเป็น 1 - 9 และ กำหนดผลผลิตเป็น 1 - 9 เช่นกัน และสรุปว่าถ้าคนมีคุณภาพสูง จะส่งผลให้ผลผลิตมี ปริมาณและคุณภาพสูงตามไปด้วย เรียกรูปแบบนี้ว่า Nine - Nine Style (9, 9 style) ซึ่งรูปแบบของการบริหารแบบตาข่ายนี้จะแบ่งลักษณะเด่น ๆ ของผู้นำไว้ 5 แบบ คือ

2.1.1 แบบมุ่งงาน (Task - Oriented/Authority Compliance)

2.1.2 แบบมุ่งคน (Country Club Management)

2.1.3 แบบมุ่งคนต่ำ มุ่งงานต่ำ (Impoverished)

2.1.4 แบบทางสายกลาง (Middle of the Road Management)

2.1.5 แบบทำงานเป็นทีม (Team Management)

2.2 ทฤษฎี X และ ทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์(McGregor's theory X and theory Y) Douglas McGregor (1960 : 47 - 48) เป็นนักจิตสังคมชาวอเมริกา ซึ่งทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ และทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมาสโลว์ ซึ่งแมคเกรเกอร์มีความเห็นว่าการทำงานกับคนจะต้อง คำนึงถึงธรรมชาติของมนุษย์และ พฤติกรรมของมนุษย์คือ มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานและต้องการแรงจูงใจ ผู้บริหารที่มี ประสิทธิภาพจะต้องให้สิ่งที่ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการจึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เกิด ความศรัทธาและกระตือรือร้นช่วยกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายและได้เกิด 2 ทฤษฎีที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561, : 17 - 18)

2.2.1 Theory X พื้นฐานของคนคือ ไม่ชอบทำงาน ชี้แจง อยากร ได้เงิน อยากรสบาย เพราะฉะนั้นบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องควบคุมตลอดเวลา และต้องมีการ ลงโทษที่มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

2.2.2 Theory Y เป็นกลุ่มที่มองคนในแง่ดี มีความตระหนักรู้ ในหน้าที่ความรับผิดชอบ เต็มใจทำงาน มีการเรียนรู้ มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน มีความคิดสร้างสรรค์และมีศักยภาพในตนเอง ผู้นำจึง ควรส่งเสริมและให้โอกาสในการ พัฒนา

2.3 การศึกษาของ Kurt Lewin's Studies Kurt Lewin ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 3 แบบ คือ

2.3.1 ผู้นำแบบอัตถนิยมหรืออัตตา จะตัดสินใจด้วยตนเอง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเอง คิดถึงผลงานไม่คิดถึงคน บางครั้งทำให้ เกิดศัตรูได้ ผู้นำลักษณะนี้จะใช้ได้ดีในช่วงภาวะวิกฤตเท่านั้น ผลของการมีผู้นำลักษณะนี้จะ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และไม่เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.3.2 ผู้นำแบบประชาธิปไตย ใช้การตัดสินใจของกลุ่มหรือให้ ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นส่วนรวม ทำงานเป็นทีม มีการสื่อสาร แบบ 2 ทาง ทำให้เพิ่มผลผลิตและความพึงพอใจในการทำงาน บางครั้งการอิงกลุ่มทำให้ใช้ เวลานานในการตัดสินใจ

2.3.3 ผู้นำแบบตามสบายหรือเสรีนิยม จะให้อิสระกับ ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มที่ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา จะไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน ไม่มี หลักเกณฑ์ตายตัวหรือไม่มีระเบียบแนชัด การทำงานของผู้นำลักษณะนี้จะเป็นการกระจาย งานออกไปที่กลุ่มหากกลุ่มมีความรับผิดชอบและมีแรงจูงใจในการทำงานสูง งานก็จะ สำเร็จลุล่วงได้ลักษณะผู้นำแต่ละแบบจะสร้างบรรยากาศในการทำงานและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเลือกใช้ลักษณะผู้นำ แบบใดย่อมขึ้นอยู่กับความ เหมาะสมของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 Likert's Michigan studies Rensis Likert และสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยมิชิแกน ทำการวิจัยด้านภาวะผู้นำโดยใช้เครื่องมือที่ไลเคิร์ต และกลุ่มคิดขึ้น ประกอบด้วยความคิดรวบยอด เรื่องภาวะผู้นำแรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ และการใช้อิทธิพล การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย การควบคุมคุณภาพและสมรรถนะของ เป้าหมาย โดยแบ่งลักษณะผู้นำเป็น 4 แบบ คือ

2.4.1 แบบใช้อำนาจ (Exploitative - Authoritative)

2.4.2 แบบใช้อำนาจเชิงเมตตา (Benevolent - Authoritative)

2.4.3 แบบปรึกษาหารือ (Consultative)

2.4.4 แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Participative)

2.5 การศึกษาภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยไอโอวา (University of Iowa Studies) นักวิชาการของมหาวิทยาลัยไอโอวาได้ทำการทดลองเกี่ยวกับผลกระทบ ของภาวะผู้นำในช่วงปลายทศวรรษ 1930 โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยเพื่อศึกษาความชอบของสมาชิกที่มีต่อผู้นำที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561 : 19) ได้แก่

2.5.1 ผู้นำแบบเผด็จการ หมายถึง ผู้นำจะรวมอำนาจการ บริหารงาน โดยทำหน้าที่ตัดสินใจให้กับกลุ่มแล้วค่อยสื่อสารแนวความคิดนั้นออกมา เพื่อให้สมาชิกนำไปปฏิบัติ

2.5.2 ผู้นำแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผู้นำจะเปิดโอกาสให้ สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม โดยผู้นำจะทำหน้าที่นำเสนอความคิดและทำ การตัดสินใจร่วมกับกลุ่มโดยทั้งผู้นำและกลุ่ม จะพยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและ ข้อเสนอร่วมกัน

2.5.3 ผู้นำแบบเสรีนิยม หมายถึง ผู้นำจะทำการจำกัดการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับสมาชิกในกลุ่มโดยที่ผู้นำจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือ ที่จำเป็นแก่สมาชิก แต่จะปล่อยให้สมาชิกตัดสินใจเองตามความเหมาะสมโดยผู้นำจะไม่เข้า ร่วมกระบวนการตัดสินใจผลการเก็บรวบรวมข้อมูลของมหาวิทยาลัย ไอโอวา สรุปได้ว่า 1) สมาชิกในกลุ่มจะชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้นำแบบเผด็จการ และ 2) ผู้นำแบบเผด็จการและเสรีนิยมจะส่งผลให้กลุ่มมีลักษณะผูกพันระหว่างกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่มี ผู้นำแบบประชาธิปไตย แต่ก็ได้บ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้นำแต่ละ ลักษณะ อย่างไรก็ตามการศึกษาศึกษาของมหาวิทยาลัย ไอโอวาได้ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวของ แนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์(Behavior Science) และมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ซึ่งผลักดันให้เกิดการศึกษาศึกษาพฤติกรรมของผู้นำในมิติต่าง ๆ ในเวลาต่อมา

4.2.6 การศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ในช่วงต่อของทศวรรษที่ 1940 และ 1950 กลุ่ม นักวิชาการของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้สนใจที่จะศึกษาลักษณะของ ภาวะผู้นำที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ สมาชิกในกลุ่มหรือองค์การ โดยมีผลการศึกษาที่น่า สนใจว่าผู้นำแต่ละคนจะแสดงลักษณะของภาวะผู้นำที่ แตกต่างกัน 2 ลักษณะ (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561 : 20) คือ

2.6.1 ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต (Production Centered)

2.6.2 ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผู้ร่วมงาน (Employee Centered)

2.7 การศึกษาที่มหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอ (The Ohio State Leadership Studies) ในช่วงปลาย ทศวรรษที่ 1940 - 1950 ได้มีการศึกษาวิจัยที่มีผลลัพธ์ ต่อการพัฒนาทฤษฎี 2 ปัจจัยของผู้นำ อันเป็น เครื่องช่วยบอกให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำ โดยวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบอันเป็นปัจจัยที่สำคัญของภาวะผู้นำที่มี ประสิทธิภาพสูงสุด โดยสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำแต่ละคนได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (ภัสราภรณ์ ผอมทอง, 2561, : 20 - 21)

2.7.1 ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน (Initiating Structure Leadership)

2.7.2 ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Consideration Leadership)

แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่

นอกจากแนวคิดทั้งสามกลุ่มที่กล่าวมาแล้ว ในปัจจุบัน ยังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงแนวคิด เกี่ยวกับภาวะผู้นำอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดเป็นแนวคิดที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง (Transactional and Transformational Leadership) ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คือ ผู้นำแบบเดิมที่ใช้การแลกเปลี่ยนโดยรางวัลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการ ชักจูงให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ได้รับผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยน กัน ส่วนผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงนั้น จะใช้ความสามารถเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติของสมาชิก เพื่อให้สมาชิก ทำงานได้บรรลุเหนือกว่าเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้นำจะถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ้นทางด้าน ความคิดต่างๆให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory) เป็นการกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 55) กล่าวว่า ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านทักษะการสื่อสาร ความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ ความสามารถทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีพลังและมุ่งการปฏิบัติให้บรรลุผล แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ชอบที่เสี่ยง สร้างกลยุทธ์ใหม่ๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการโฆษณาตัวเอง และทำให้การขัดแย้งภายในเกิดขึ้นน้อยที่สุด กระแสในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจกับ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic leadership) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ได้พยายามอธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูงในการจูงใจสมาชิก

ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 (21st Century Leadership Skill)

จากการศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) 2013) ได้นำเสนอเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Essential Leadership Skills in the 21st Century) ซึ่งเป็นทักษะภาวะผู้นำที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวของผู้ผู้นำในระดับต่างๆ ได้แก่ ทักษะการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (Effective Team Building Skill) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) ทักษะการวางแผน (Planning Project Skills) ทักษะการกำกับกับการปฏิบัติงาน (Performance Monitoring Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building up Skills) ทักษะการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching Skills) ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skill) ทักษะการกระตุ้นจูงใจ (Motivational Skills) ทักษะการคิดและสะท้อนผล (Reflective & Thinking Skills) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-Management Skills) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี (Technological Skills) ทักษะด้านการเรียนการสอน (Pedagogical Skills) ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Skills) ทักษะการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Skills) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (Visioning Skills) ทักษะการบริหารเวลา (Time Management Skills) ทักษะการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง (Conflict Resolution) และ ทักษะการจัดการความเสี่ยง (Risk Management Skills) สอดคล้องกับ Lee (2008 : 3-8) ได้นำเสนอไว้ว่า ทักษะภาวะผู้นำโรงเรียนที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในการปฏิบัติงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะการสร้างทีมงาน (Team Building Skill) ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration Skill) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ (Critical Thinking And Creativity Skill) ทักษะด้านการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) และทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning Innovation Skill) National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2014) ซึ่งเป็นสมาคม

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน โดยสรุป มีดังนี้

- 1) ทักษะด้านการกำหนดทิศทางองค์กร (Setting instructional direction skill) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายองค์กร การทำงานเป็นทีม และมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2) ทักษะด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Solving complex problem skills) ประกอบด้วย การประเมินปัญหา การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการพัฒนาขีดความสามารถให้กับองค์กร
- 3) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) ประกอบด้วย มีความสามารถในการพูดและการเขียน
- 4) ทักษะด้านการพัฒนาตนเองและบุคลากร (Development self and others) ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรและการเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนในตนเอง

Center for Creative Leadership (2015) ได้นำเสนอเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) เป็นกระบวนการใช้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจในประสบการณ์และเข้าใจคุณค่าของความเป็นผู้นำในตัวเอง ตระหนักถึงวิธีการจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความสามารถพิเศษของความเป็นผู้นำ มุ่งบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ความท้าทายต่างๆ โดยให้ทุกคนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 (Essential leadership skills in the 21 st century) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้นำในระดับต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ทักษะการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (Effective Team building skill)
- 2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skills)
- 3) ทักษะการวางแผน (Planning Project skills)
- 4) ทักษะการกำกับกับการปฏิบัติงาน (Performance monitoring skills)
- 5) ทักษะการสื่อสาร (Communication skills)
- 6) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building up skills)
- 7) ทักษะการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching skills)
- 8) ทักษะทางสังคม (Social skill)
- 9) ทักษะการตัดสินใจ (Decision making skill)
- 10) ทักษะการกระตุ้นจิตใจ (Motivational skills)
- 11) ทักษะการคิดและสะท้อนผล (Reflective & thinking skills)
- 12) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management skills)

- 13) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี (Technological skills)
- 14) ทักษะด้านการเรียนการสอน (Pedagogical skills)
- 15) ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence skills)
- 16) ทักษะการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment skills)
- 17) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (Visioning skills)
- 18) ทักษะการบริหารเวลา (Time management skills)
- 19) ทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict resolution)
- 20) ทักษะการจัดการความเสี่ยง (Risk management skills)

คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษานั้น จะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ที่เป็นยุคแห่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้และทักษะที่เป็นผู้นำทางการศึกษาจากแนวคิดของ Maxine (2015 : 34) ซึ่งได้เขียนบทความ Top 10 Characteristics of Successful 21st Century School Leaders: 21st Century Administrators: New Roles, New Responsibilities และ The 21st Century Principal โดยบทความทั้ง 3 เรื่องนี้มีใจความสำคัญ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ควรมีดังนี้

1. Creative ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสร้างสรรค์ผลงานให้มีคุณภาพมาตรฐานตามต้องการเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และองค์กร ทั้งในส่วนของบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์แปลกใหม่

2. Communicator ผู้นำจะต้องเป็นนักสื่อสารที่จะเชื่อมโยงข้อมูลกระจายข่าวสารได้ถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ตรงกันและปฏิบัติงานร่วมกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และนอกจากนี้ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ส่งสารในการมอบหมายหรือสั่งการแล้วนั้นก็ยังต้องเป็นผู้รับสารที่มีประสิทธิภาพด้วย

3. Critical Thinker เมื่อผู้นำรับทราบข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ก็จะต้องมีการคิดวิเคราะห์ให้มีความสนใจกับข้อมูลที่ได้รับจากบุคลากรในองค์กร เพื่อการตัดสินใจในการนำข้อมูลมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์รวมถึงการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้ ดังนั้นการเป็นนักวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งจำเป็นของผู้นำ

4. Builds Community การสร้างชุมชนของผู้นำจะต้องมีการประสานเชื่อมโยงบุคคลต่าง ๆ ทั้งในและองค์กรให้มาประสานงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร เพราะในปัจจุบันเราไม่สามารถที่จะทำอะไรด้วยตนเอง จึงต้องเป็นผู้ประสานชุมชน การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์กรภายนอกในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. **Visionary** การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำคือการมองภาพอนาคตขององค์กรที่เป็น ตัวกำหนดทิศทางไปสู่จุดหมายปลายทางขององค์กรที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อก้าวไปข้างหน้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น วิสัยทัศน์จะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน

6. **Collaboration and Connection** การสร้างความร่วมมือและการติดต่อเป็นหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาที่จะต้องแสวงหา รวบรวม จัดเก็บ แบ่งปันข้อมูลและความรู้มาใช้ในการจัดการองค์การให้ ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกัน มีความเข้าใจที่ตรงกัน และปราศจากความขัดแย้งภายในสถานศึกษา อีกทั้งยังต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

7. **Positive Energy** การมีพลังเชิงบวกทั้งในด้านการรักษาสุขภาพกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ การรักษาสุขภาพจิตที่ดี เนื่องจากผู้นำต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เชิงรุก ต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องติดต่อสื่อสารกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงต้องดูแลตนเองให้พร้อมปฏิบัติงานเสมอ ให้เกิดสัมพันธภาพอันดีในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรภายนอก

8. **Confidence** ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่นและมีความมั่นใจในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในองค์กร สร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งความมั่นใจในตนเองก็เป็น บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำในองค์กรที่สำคัญ จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของคนรอบข้าง

9. **Commitment and Persistence** ความมุ่งมั่นและความพากเพียรเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาที่ต้องอาศัยความทุ่มเทอย่างจริงจัง เป็นการผลักดันให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแรงบันดาลใจในการทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ย่อท้อต่อการทำงานและปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ไปได้และนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษา

10. **Willingness to learn** ผู้นำจะต้องมีความเต็มใจที่จะเรียนรู้ และตื่นตัวที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ เนื่องจากความรู้ ข้อมูลข่าวสารได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องในยุคปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำและเสริมสร้างบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นผู้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. **Entrepreneurial and Innovative** การเป็นนักประกอบการและสร้างนวัตกรรมจากการนำเทคโนโลยีมาสร้างสรรค์สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งการแก้ปัญหาและการสร้างจุดแข็งขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษา

12. **Ability to Inspire** การสร้างแรงบันดาลใจของผู้นำสู่บุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความคิดเชิงบวก ความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อคุณภาพขององค์กร

13. **Empowerment** ผู้นำต้องเพิ่มขีดความสามารถของตนเองด้วยการพัฒนาทักษะของตนเอง ในการบริหารสถานศึกษาด้วยการติดตามข้อมูลข่าวสาร และรู้ขีดความสามารถและความถนัดของ

ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายหน้าที่ของบุคคลให้ตรงกับความสามารถและความถนัดของงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

14. Good Model การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำทำให้เกิดการเคารพนับถือและความยำเกรง ในหมู่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งแบบอย่างที่ดีในด้านการดำรงชีวิต และการทำงาน

15. Emotion ผู้นำต้องมีการควบคุมอารมณ์ตนเอง ไม่แสดงอารมณ์ในทางลบต่อผู้ร่วมงานถือเป็นการให้เกียรติผู้ร่วมงานนอกจากนี้ควรอ่านใจคาดเดาความคิดของคนรอบข้าง เพื่อเน้นการทำงานด้วยความพึงพอใจของทุกฝ่ายด้วยการสร้างทัศนคติในทางบวก การมีอารมณ์ขัน สุขุมรอบคอบ และสร้างความไว้วางใจต่อผู้ร่วมงาน คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องประกอบไปด้วย การเป็นนักคิด สร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ เป็นนักสื่อสาร การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การคิดบวก การเชื่อมั่นในตนเอง การมุ่งมั่นพากเพียร เป็นนักประกอบการและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี นักสร้างแรงบันดาลใจ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่จะขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของความหมายของ ความเชื่อมั่นในตนเอง ดังต่อไปนี้

สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2554 : 36) กล่าวว่าไว้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของบรรดาบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีบุคคลสำคัญคนไหนเลยที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว หากท่านปราศจากความเชื่อมั่นในตนเองแล้วท่านก็ไม่สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งใหญ่โตได้ ความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงความมั่นใจหรือความกล้าของบุคคลที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ยังไม่ทำให้เกิดความย่อท้อ ยังคงสามารถทำสิ่ง นั้น ๆ ต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความถูกต้อง บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนเอง สามารถทำให้ตนประสบความสำเร็จในการทำงานได้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้

อารี เกษมรัตน์ (2533 : 18) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นใจตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ท้อถอย และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตัวเองเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาตนเอง ถ้าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงานได้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้

ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

สวนา พรพัฒน์กุล (2550 : 17) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริม ความสำนึกในหน้าที่หรือความสำนึกในทางการเมือง ความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม ถ้าทุกคนมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว จะไม่เฉยเมย ต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตน หลังเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้น ความ เชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งที่ จะกระตุ้น ให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้อง กับ ชีวิตและความอยู่รอดของสังคม

วาสนา สอนเจริญ (2537 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญยิ่ง ประการหนึ่งในการดำรงชีวิตของบุคคลทั่วไป ตั้งแต่เล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ การที่บุคคลจะประสบ ความสำเร็จทั้งทางด้าน การเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวมต้องอาศัยความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิฐิ คือ เปิด ใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ

พรสรัญ รุ่งเจริญกิจกุล (2564 : ออนไลน์) ความเชื่อมั่นเกิดจากการมีความชัดเจน และรู้สึกมั่นคงเกี่ยวกับความมีคุณค่าของตนเอง ตลอดจนค่านิยมที่ยึดถือ ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จึงมักจะใช้ศักยภาพได้ดีกว่า เพราะเขารู้ว่าตัวเองเป็นใคร เก่งในเรื่องอะไร และต้องการอะไรจริง ๆ ในชีวิต กล้ารับผิดชอบโดยไม่ตื่นตระหนกกับปัจจัยภายนอก สร้างผลงานอย่างมีคุณภาพและมีความมุ่งมั่นที่กว้าง เช่น รับรู้ความสำเร็จที่ได้บรรลุแล้ว รวมทั้งความกลัวและอุปสรรคที่เคยผ่านพ้น รับรู้ว่าตอนนี้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องอะไร เพื่อเตรียมตัวให้ดีกว่าเดิม และมั่นใจว่าไม่มีความล้มเหลวใดจะมาหยุดยั้งความมุ่งมั่นได้

Coopersmith (1984 : 5) ได้ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเองว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการตัดสินความมีคุณค่าของตนเอง ซึ่งแสดงถึงเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองเป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองและแสดงถึงขอบเขตของความเชื่อที่บุคคลมีต่อ ความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีค่าของตนเอง

Bary (1984 : 62) ได้ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง เป็นการให้คุณค่าแก่ตน ประเมินตนว่ามีความสำคัญและมีคุณค่า

ดังนั้น ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง จึงเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม ถ้าทุกคนมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว จะไม่เฉยเมย ต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญและจะต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิฐิ คือ เปิด ใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ ความเชื่อมั่นเกิดจากการมีความชัดเจน และรู้สึกมั่นคงเกี่ยวกับความมีคุณค่าของตนเอง ตลอดจนค่านิยมที่ยึดถือ ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่

สรุป

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของความสัมพันธ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและมีอิทธิพล สามารถจูงใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามความคิดเห็นด้วยเทคนิค และคำสั่งของตนพร้อมทั้งมีการจัดการที่ดี เพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผู้นำถือเป็นหนึ่งในกุญแจสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำยุคใหม่จะต้องมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยสามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกส่วนในสถานศึกษาให้ขับเคลื่อนไปด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน ประกอบกับภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความเชื่อมั่นในตนเอง จึงควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนมีสันติสุข และสามารถเอาชนะวิกฤตการณ์ทางด้านต่าง ๆ และทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ หรือทุกคนเป็นผู้นำได้ พร้อมทั้งมีคุณลักษณะที่จะนำพาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ ความสำเร็จก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะ คุณลักษณะ ลักษณะเฉพาะ ลักษณะพิเศษ แบบหรือสไตล์ สมรรถนะ พฤติกรรม ยุทธศาสตร์ และทักษะ เป็นต้น จึงจะเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้มองโลกในแง่ดี ผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะสามารถดึงดูดใจผู้อื่น คนเรามักชอบอยู่ใกล้ๆ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและชื่นชมในสิ่งที่ผู้อื่นปฏิบัติจึงจะประสบความสำเร็จได้

นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นในตัวเองเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาตนเอง ถ้าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงานได้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง จึงเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม ถ้าทุกคนมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญและจะต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิฐิ คือ เปิด ใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ ความเชื่อมั่นเกิดจากการมีความชัดเจน และรู้สึกมั่นคงเกี่ยวกับความมีคุณค่าของตนเอง ตลอดจนค่านิยมที่ยึดถือ ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่

ดังนั้น ผู้นำทางการศึกษา หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความกล้าหาญทางจริยธรรมและมีทักษะในการใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งสถานศึกษาโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับเป็นสำคัญ การเป็นผู้นำที่มีความโดดเด่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (Having self – belief (pono)) อย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ทักษะภาวะผู้นำให้เกิดความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการบริหารตนเอง พร้อมทั้งความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่าง

หนึ่งของบรรดาบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีบุคคลสำคัญคนใดเลยที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว เป็นมิติหนึ่งที่อยู่ในบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ หากปราศจากความเชื่อมั่นในตนเองแล้วก็ไม่สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่ใหญ่โตได้ ลักษณะของคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีพฤติกรรมกล่าวคือ กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าที่จะลงมือทำ มีความกล้าเสี่ยง ชอบริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ มีความเป็นผู้นำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (พ.ศ. 2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
- ฐิติณัฐ ประชัยภูมิ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- บุญช่วย ศิริเกษ. (2540). พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2560). คุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นของผู้นำ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3bLUJG8>
- พรสรัญ รุ่งเจริญกิจกุล. (2564). การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2565. ออนไลน์. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3zji3JZ>
- ภัสราภรณ์ พอมทอง. (2561). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มะการัง หวัง. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในองค์การบริหาร ส่วนตำบลในอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี. การค้นคว้าอิสระ รบ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- มารุต พลอัน. (2559). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แม็กซ์เวลล์, จอห์น ซี. (2552). ความสำเร็จ สร้างได้ทุกวัน. แปลและเรียบเรียงโดย อิทธิพนธ์ เรืองศรี. กรุงเทพมหานคร: ดีเอ็มจี.

- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- วรุตม์ สุนทรราช. (2555). การพัฒนาภาวะผู้นำ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3vJHzEA>
- วาสนา เจริญสอน. (2537). *ผลการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์
- สกุลกานต์ โกสีลา. (2561). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา*. การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.(2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สรุข แก้วปุย. (2560). *ภาวะผู้นำและการจูงใจที่มีส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานใน สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2550). *ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2555). *ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์: แนวคิดเชิงทฤษฎี*. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิค.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2554). *พูดอย่างมีกึ๋น : วาทศิลป์การพูด*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเซียเพรส.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2544). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและ แนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- อรอนงค์ กลางนภา. (2561). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลเขตสุขภาพที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปร.ด. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อารี เกษมรติ. (2533). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ปกติที่มีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดอบรมเลี้ยงดูและเข้มงวด กวดขันและแบบรักทะนุถนอม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Bary, P.D. (1984). *Personality styles Seen in General Hospital Patient. In Psychosocial Nursing Assessment and Intervention*. Philadelphia : J.B. LIPPINCOTT Company.
- Coopersmith, S. (1984). *SEI : Self - Esteem Inventories*. Palo Alto, California : Consulting Psychologists Press, Inc. Development. United States of America : Edward Elgar Publishing Limited.
- Lee, J., Kao, H. A., & Yang, S. (2014). Service innovation and smart analytics for industry 4.0 and big data environment. *Procedia CIRP*. 16, 3-8.
- Maxine, A. B. (2015). *Success for the New Global Manager: How to Work Across Distances, Countries, and Cultures*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Stogdill, R.M. (1974). *Handbook of Leadership: A survey of theory and research* . New York: Free Press.

Development and Benefits of Teaching Piano Accompaniment Courses in Higher Music Education, China

Song Zhifei Song Zhifei and Nicha Pattananon

Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : nicha.musiced@gmail.com

Abstracts

In recent years, piano accompaniment courses are also known as art guidance in most universities, and they are widely used in vocal music accompaniment, instrumental music accompaniment, and dance accompaniment. This article mainly provided knowledge about the piano accompaniment course in China, the principle of piano accompaniment teaching practices, and the development strategy to improve the quality of teaching piano accompaniment in higher education.

Keywords : Music Education; Piano Accompaniment; Higher Education, China

Introduction

Piano accompaniment is an essential skill for professional piano learning. The piano accompaniment course is to cultivate master certain music theory knowledge, with good piano accompaniment ability, certain keyboard ability, and high comprehensive quality, adapt to the music art accompaniment, art performance, teaching, music comments and performance activities planning, and organization work higher artistic talents. This article provided the background of teaching piano accompaniment courses at a university in China. It showed the benefits of the piano accompaniment course, which developed important piano playing skills.

Background of Piano Accompaniment Course

The professional piano accompaniment course is found mainly in undergraduate and graduate-level training. The teaching method has developed from time to time. It cultivates many excellent talents for world-class piano accompaniment and art direction. Early some art colleges in the former Soviet Union, for the piano professional personnel training. Some pianists have started from the technical secondary school level and need to learn about ten years of courses. In the United States, art direction and piano collaboration majors related to piano accompaniment have cultivated countless piano graduate students. Over the years, some art schools in Italy, France, Germany, and The United Kingdom have also set up this major.

Development of Piano Accompaniment Course in China

In China, in 1998, Tianjin music college keyboard first opened the course "the piano art" to open this course in colleges and universities across the country. So far in the 1990s, the course was gradually increased. In central China, an academy of music has been set up in Shanghai music college professional piano art guide. In the 21st century, as the country attaches importance to and promotes vocational education, many arts vocational colleges have

also set up piano accompaniment major. The Central Conservatory of Music offers piano accompaniment majors: opera art direction, instrumental music accompaniment art, and vocal music accompaniment art. China Conservatory of Music offers piano Art direction, Shanghai Conservatory of Music offers piano cooperation art, Xinghai Conservatory of Music offers instrumental art direction, bel Canto art direction, folk singing art direction. Wuhan music institute opened the piano art, Xian institute of music has vocal music art direction. In Zhejiang, Shenyang music college has the piano specialty chamber music, piano playing, with music the development of education, and piano accompaniment value of the subject. In recent years, teachers and students have highly valued China's piano art direction. Piano art direction this discipline is gradually improving, compared with the previous years, the development of rapid progress, of course, there are still some problems.

Principle of Piano Accompaniment Teaching Practices

Teachers in piano performance and piano accompaniment in colleges and universities should correctly guide students' learning methods to improve student's learning efficiency and effect. As the piano course is an essential part, it is closely related to the piano accompaniment course. From the point of view of the whole piano course, knowledge skills and basic principles of piano accompaniment can apply through different forms of repeated curriculum on the piano if teachers can realize the close relationship between the piano and piano accompaniment. In the actual teaching process, the entire combination of students' playing technology and accompaniment ability will be conducive to promoting the mutual echo and mastery of subject knowledge. It can also play an excellent supplementary role in students' piano knowledge. The complete integration of technology and playing the piano accompaniment-related content could develop the teaching method of the piano accompaniment course. From the perspective of a broader plan, a teacher can guide the students to develop a more comprehensive study. Students can achieve mastery through a comprehensive knowledge study of the overall learning effect (Zhang, 2016 : 62)

Combination of original in score accompaniment and piano performance

Students can learn more about the piano accompaniment of classical art songs during the teaching, which is also an effective way for students to browse and accurately grasp the style of works quickly. In addition, students can correctly grasp the composer's creation intention and the style of works in piano performance by moving from simple to complex step by step. In this way, students' ability to analyze works, visual playing ability, and performance level has been effectively improved. For example, when students learn Schubert's works, they can integrate the accompaniment style of Schubert's art songs into his music in actual performance to enhance the singing sense of piano performance and accurately grasp the artistic style of Schubert's works.

Combination of improvisation and piano playing

Improvised accompaniment refers to the accompanist arranging appropriate piano accompaniment according to the melody, style, and other characteristics of the work without prior preparation, which is an important criterion for the practical ability of piano players. The vast majority of piano players cannot improvise. The reasons are as follows: first, pianists are not familiar with keyboard and harmony; second, pianists do not have a good command of music theory, such as chord and tonality; third, pianists react too slowly when arranging accompaniment; and more importantly, pianists lack subjective understanding. Students need to improve their improvisation accompaniment ability by teaching improvised accompaniment and making them familiar with the keyboard harmony according to the music style and need

to select the appropriate texture. It can say that improvised accompaniment is a process of creation that can promote students' creativity and imagination.

Benefits of Piano Accompaniment Courses in Higher Music Education

Developing piano accompaniment courses in higher vocational colleges is to make students master piano playing, accompaniment, improvisation, and other skills. Through piano accompaniment, teaching, and training, students learn several skills in one and become a specialist. Mainly for piano basic practice, performance teaching, accompaniment spectrum teaching, and improvisation accompaniment teaching. The traditional "workshop" teaching method is broken through teaching, and the more flexible form of alternating group class and group class is adopted. Through the following aspects of teaching to reflect the artistic practice link, the piano accompaniment course improves the students' comprehensive ability.

1) Through vocal music accompaniment music teaching, improve students' ability of piano performance.

In the first school year, teachers teach students to play regular vocal music accompaniment and guide students to play piano accompaniment for art songs. Emphasis is placed on cultivating students' singing, inner hearing, and stage experience in piano playing. Master singer and famous teacher Petro Tosi pointed out in the book "View": "let the students listen to the performance of famous singers and excellent instrumental players as much as possible. They will absorb much more benefit than any teacher." In 1840, after listening to the famous singing master Roubini, Anton Rubinstein said: "Inspired by the great tenor Roubini's example, I formed the concept of noble and smooth sentence method in performance." Chopin often required his students to listen to the best singers. All pianists and piano educators' ongoing research is making the piano play more singing.

Piano teachers should guide students to learn the knowledge of vocal music singing by teaching students to play the accompaniment of art songs. And remember the methods of rich emotions, moving timbre, natural intonation and tone, coherent and smooth melody lines, long breaths, good breathing, accurate and clear articulation of words. Improve the singing quality of piano playing to integrate the piano accompaniment and song singing. Cultivate inner auditory: piano educator Ziegler, Germany, in the piano education to form the habit of "heart listening" he thinks many talented players piano learning the secret of the law, not only by the fingers of practice, but "it is with the heart to listen to" pop-up timbre and has the capability of how to adjust the playing effect. Piano accompaniment and vocal singing must complement each other to complete the re-creation of artistic works. The process of piano accompaniment is a process of coordination and adjustment. In this process, the cultivation of inner hearing is essential.

Students should be very skilled in playing the accompaniment skills and need a keen sense of hearing to cooperate with the singer in timbre, mood, rhythm, and strength. Both parties need to listen attentively and establish a tacit understanding of the inner rhythm from the countless run-ins after class to the formal performance on the stage. In other words, the phenomenon of stage fright is common. Higher vocational students face various positions in the social music art market. Stage performance experience is very important. The practice has proved that those students who often play piano accompaniment in school have a good psychological state in the stage performance and can calmly cope with all kinds of emergencies.

For example, a student can easily "jam" in the piano exam, but in the vocal music report concert for his classmates to play the piano accompaniment is perfect, with the singer is very implicit. This shows that in the process of piano accompaniment, students have accumulated rich experience in stage performance. Stage performance experience comes from artistic practice. Students have many opportunities to participate in concerts and choral competitions during the school year. Teachers can also adopt project-based teaching and assign a theme for students every semester, such as the reporting concert of "Selected Foreign Operas," to test students' ability and adaptability to play piano accompaniment in the concert.

2) Through piano impromptu accompaniment teaching, improve students' application ability.

In the second year, group lessons are adopted to teach students all kinds of knowledge about improvisation and can be flexibly applied to various types of songs. Impromptu accompaniment teaching focuses on cultivating students' reaction ability and creative ability by using learned knowledge such as lyrics analysis, musical structure analysis, chord arrangement, song analysis, designing accompaniment texture with innovative thinking, and playing various styles of musical accompaniment. Vocational music college at the graduates level will be engaged in most of the current social grass-roots music workers engaged in various jobs, such as the cultural Guan Zhan music instructor. They often need to participate in or organize the masses music activities, such as tissue masses, singing contests, amateur chorus, amateur band improvise piano accompaniment ability is especially important. It is manifested in the ability of improvisation, analysis of various types of songs, orchestration of chords and accompaniment texture, and improvisation of song accompaniment, which can play a role in singing or ensemble. Improve students' application ability through various forms. For example, students are required to complete impromptu accompaniment tasks in class, Complete final project (concert) assignments, etc.

3) Through strengthening artistic practice guidance and improving students' comprehensive ability

Artistic practice is an indispensable part of teaching. Classroom teaching systematically teaches techniques and works, while practice is to consolidate further and deepen what has been learned in class so that students can get exercise and performance experience, give full play to their performance talent, and test the learning results. This is also the theme of the piano accompaniment course of a music major in higher vocational colleges. Students can grow up in practice and become music application-oriented talents who can adapt to social needs through strengthening artistic practice. In the third year, the teacher can guide students to participate in social art practice for different periods to improve their collaboration, organization, and learning ability. The piano accompaniment teaching strengthens the artistic practice link and enables students to enhance their cooperation and organization abilities in various activities. Teachers can lead students to join the local arts groups such as vocal music on the piano, dancing, piano accompaniment, actively participating in local music activities, local amateur chorus, amateur piano band, etc.

4) The piano accompaniment course by the School of Music of Deblsen aims to improve students' accompaniment and visual ability.

Pay attention to spectrum accompaniment, strive to strengthen the performance ability of piano performance students, and cultivate excellent piano accompaniment talents. The course is required and compulsory for all students majoring in piano performance. At the same time, non-piano performance students can also take the course according to their conditions and conduct classroom teaching in forms such as room music ensembles. At the

same time, the course often invites instrumental music students and vocal music students to work together. Unlike two hours per theory class, the piano accompaniment course lasts two semesters, one class a week in single or group classes (usually three, slightly more people in indoor music ensemble), about 60 minutes, and 100 minutes in group classes. (Zha, 2017: 34-37).

4.1) Polyphonic compositions: At first, we practiced J.S. Bach's multi-part choral singing. melody is the first element of music, when many lines, multi-level, consisting of both primary and secondary multiple melodies at the same time, keep an eye, ears, heart at the same time focus on more voices music melody, to train our attention distribution, as well as the finger control ability and the brain's logical thinking ability, At the same time, it has trained our ability of rapid spectrum recognition and analysis. The harmony and melody in Bach's works are very characteristic, enhancing the performer's sensitivity to the harmony, melody, and its characteristics.

4.2) Classical solo piano works: the author has practiced some slightly lower pieces than his existing piano level, such as some sonata fragments of Haydn and Mozart that are not high in difficulty. Most of them are allegro movements with characteristics. In addition, I could not predict the content of the class, so I had to watch music directly. The piano works of Haydn and Mozart, especially sonatas, have a very high status in the history of classical art creation, from which we can understand and distinguish the theme melody and accompaniment pattern in sonatas and analyze the role treatment of the melody by the composer in the works.

4.3) Four hands and two-piano works: the most practiced by the author is the four hands, such as Haydn, Mozart's four hands piano works, and some relatively simple, beautiful two-piano works. The two players need to cooperate closely and highly in the four-hand cooperative play. They should not only pay attention to their performance but also pay attention to the other side's performance. Moreover, the players in the bass part and the treble part respectively need to have strong harmonic analysis ability and musical score recognition ability, to achieve clear priorities and give consideration to high and low. In the performance of two pianos, it is necessary to attain tacit cooperation due to the widening of the player's space distance.

4.4) Art songs and Opera Works: in the second semester, we began to practice art songs by Schubert, Schumann, Brahms, and some famous opera pieces, and often invited students of vocal singing to cooperate with us. The role of piano accompaniment in art songs is extraordinary. Many thoughts and emotions are expressed through piano accompaniment. Piano accompanists need to understand the differences between artistic songs and opera, connection, complement, and other aspects. Distinguish the relative independence of piano accompaniment's role, strive for the perfect integration with vocal performance, enhance the sense of hierarchy and stereo sense of the work, and jointly interpret the spiritual connotation of the work.

4.5) Rhythm practice: to improve visual reading ability, the author has done a lot of rhythm practice. The specific method is: eyes straight at the spectral surface, left and right hand at the same time to knock out two parts rhythm or beat with the left hand, and right hand beat out rhythm type. Most of the teaching materials used in this practice are beginner lessons on percussion instruments, including various beats, rhythm patterns, and the switch between beats and rhythm patterns. When pianists encounter complicated rhythm patterns, they will divide rhythm patterns into smaller parts for analysis. It helps simplify the complex rhythm into a simple rhythm and then move closer to the original speed after slow practice, which is

conducive to improving the response speed and control of the performer to the rhythm.

4.6) Other musical works: The fastest and most effective way to improve piano accompaniment ability is attending the chamber music ensemble. It can test the accompaniment ability and performance level of piano accompanists and train the cooperation ability with other players. He suggested to practiced some other music works, including Disney film music, piano works with saxophone, flute, and other monophonic instruments, Hungarian folk music piano works, jazz piano works, and some songs composed by Professor Varadi Judit himself.

5) Artistic conception of vocal music creation, enrich the content of music

Students can concretize and visualize the thoughts and emotions depicted by notes and create a touching musical atmosphere. To this end, the singer and accompanist constantly improve the tacit understanding of both sides, strengthen the sensitivity to various changes in the music works, jointly deduce the deep content of the work, and improve the level of accompanist and performer singing ability. Through the piano performance, the singer's tone can be standardized, create a profound understanding of the connotation of the work, better mobilize their own emotions, and understand the idea of the work and the plot of the re-interpretation. Through piano accompaniment teaching, the teacher gives students a novel feeling, strengthens students' attention, and improves students' enthusiasm and initiative in learning. Students can wholeheartedly into the artistic conception created by the teacher. Combining vocal music and piano teaching can mobilize the singer's artistic mood, use the learned vocal music skills, exercise, and improve their singing ability. Teachers should be good at seizing the opportunity to do a good job of vocal music theory and skills teaching. Practice can find students' problems and encourage students to better rely on their own to solve the problem so that students thoroughly enjoy the sense of success. Teachers should develop the various functions of the piano. A piano can imitate a great many musical instruments' sounds. Teachers can improve the students' interest, teach students more playing skills, let the students fully enjoy the charm of the piano, master more playing skills, and eventually make the piano play a more important role (Yu, 2019 : 124-125).

Piano accompaniment course in university

In the course setting of the piano accompaniment, most domestic universities are divided into instrumental accompaniment and vocal accompaniment. They both need to involve in the piano accompaniment course. Acoustic and instrumental music complement each other from the perspective of music art. As excellent piano accompanists, we should combine two different forms of accompaniment styles and characteristics to learn piano accompaniment and improve the level of piano accompaniment.

Through the teaching of vocal music accompaniment, the singing of piano playing is improved so that the piano accompaniment and song singing are integrated. Improve the students' ability of piano performance (Xue, 2009 : 40). Piano accompaniment and vocal singing must complement each other to complete the recreation of the art together. The process of piano accompaniment is a process of coordination and adjustment. In this process, it is very important to cultivate inner hearing. Students should be very skilled in the accompaniment playing skills and need a keen hearing to cooperate with the singer in timbre, mood, rhythm, and strength.

Chamber music is important because of the musical satisfaction it brings to many. It is one of the most enjoyable and the most dignified literature (Harriss, 1981 : 78). As a part of the piano accompaniment, chamber music is deeply loved by most music lovers. The rich

texture and timbre of musical instruments require piano accompanists to have the keen hearing to control multiple instruments and Musical Instruments and the whole work and have high comprehensive quality.

The level of piano improvised accompaniment, to a certain extent, explains the musical cultivation, musical quality, and application ability of the piano accompanists (Chen, 2012 : online). Accompaniment improvisation refers to the accompaniment of the singer improvised without preparation according to the melody of the established song. It is a form of accompaniment without spectral accompaniment. Compared with accompaniment, the so-called genealogy is also a form of accompaniment formed in steel accompaniment according to specific needs.

Table 2. The core content in piano accompaniment course

Piano accompaniment course	content	purpose
Instrumental accompaniment	Multi-instrument works, trios, quintets	Enhance the accompanist's multi-level music hearing
Vocal accompaniment	Chinese and foreign art songs, operas, arias, etc.	Enhance the musical singing nature of the accompanist
Improvised accompaniment	Simple small sound music, suite, sketch arranged with accompaniment	Improve the accompanist's improvisation ability

Benefits of Piano Accompaniment Courses in Higher Music Education

Due to the development of The Times and the continuous pursuit of music art aesthetic appreciation, music art is highly valued in major music colleges and primary and secondary schools. It is widely needed in social enterprises and commercial industries. The benefits of offering piano accompaniment courses in colleges and universities is as follows:

- Add a new skill to the piano students
- For the piano major graduate's employment of a more choice and direction
- Enrich the comprehensive cognition and height of music of piano major students in universities
- In the piano accompaniment course study, improve the sense of cooperation with others and even the team
- Through learning the piano accompaniment, increase the opportunity of stage performance and summing up the stage experience
- Improve the students' creative ability and piano cooperation level

- Cultivate piano music talents for all fields of society
- Enhance the performance level and learning motivation of piano major students

Conclusion

With the development of school quality education and social mass culture, the piano accompaniment has become more important for music teachers to carry out school music classroom teaching and mass music activities inside and outside the school. As music educators in the future, teachers need to master the necessary piano accompaniment technology and a basic guarantee for them to be competent in their future teaching work. More importantly, the construction of piano accompaniment course promotes the reform and innovation of other courses, which has immeasurable practical significance and value.

References

- Yu, Y. (2019). Integrated teaching course of university vocal music and piano accompaniment. *Yihai* (12), 124-125.
- Zha, Y. J. (2017). takes an undergraduate student majoring in music from Debrecen University as an example. *Chinese Music Education* (12), 34-37.
- Zhang, N. (2016). The teaching exploration of combining piano performance and piano accompaniment in ordinary universities. *The Voice of the Yellow River* (14), 62. doi:10.19340/j.cnki.hhzs. 2016.14.041.
- Xue, L. (2009). Piano accompaniment course of Music major in Higher Vocational College. *Art Education* (10), 40.
- Chen, S. (2012). *Research on Piano Impromptu accompaniment Mode Training Course* (Master' thesis, Hunan Normal University). <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD201301&filename=1012439765.nh>
- Harriss, E. A. (1981). *Chamber music for the trio of flute, clarinet, and piano a bibliographical and analytical study*. (Doctoral dissertation, University of Michigan).

The Engagement of Higher Education in Community Music Activities in China

Cheng Dongyan and Nicha Pattananon

Bangkokthonburi University

Corresponding Author, E-mail : nicha.musiced@gmail.com

Abstracts

This article aims to discuss community music education in China, which has developed rapidly in recent years. The older society era is now emerging in many countries around the world. A similar phenomenon happens in China and has become a critical issue in all social aspects. Community music education plays an important role in supporting the people living in the community. This article will explore two aspects of community music activities in China and combine music education with community music.

Keywords: Community music; Music education; Music Activity; China

Introduction

In recent years, China has gradually accelerated the construction of urban supporting facilities and cultural, sports and entertainment projects. Community management has become an important part of constructing socialism with Chinese characteristics in the new era. As an important basic organization, the community plays an essential role in creating harmonious culture. Music occupies a large proportion of the community's cultural activities, and the community music culture is gradually enriched and developed. This article showed that combining rich educational resources in colleges and universities with music education in communities can promote the development of teaching practice in colleges and universities and enrich the music and cultural life in communities to achieve a win-win situation.

Community Music

In China, a community is a large collective formed by several social groups or organizations gathering in a specific field related to each other in life. It is the most important grassroots unit and organization in contemporary Chinese society. A community has at least the following characteristics: a particular geographical area; Having a certain number of people; Residents having ordinary consciousness and interests, and having relatively close social contact. A village, a street, a county, and a city are all communities of varying sizes. According to China's social development, communities have management, service, security, education, and functions.

Community culture is a unique social culture formed and developed in a community, a specific social organization. community culture is a comprehensive culture with three main functions: the first is the entertainment function. By participating in community cultural activities, community residents can recuperate their bodies and mind and exercise their bodies to meet their spiritual needs. Secondly, community culture has an educational function. Community culture can use the form that the masses are easy to accept and carry on

* Received: May 10, 2022; Revised: May 20, 2022; Accepted: May 23, 2022

imperceptible education to them; In addition, community culture also has the function of information transmission. Various community cultural activities provide residents with a platform for activities and build a platform for information exchange, and residents can learn knowledge and inherent culture on this platform. In a particular area, community culture can use various educational resources in an organized way to improve the overall quality and life quality of all community members.

In the cultural activities of the whole community, various types of music activities occupy a more significant proportion, and community music is gradually enriched and developed. China's community music activities are rich and colorful. From the perspective of the scope of activities, there are fitness and entertainment, square dance, aerobics, chorus, etc. Community groups include vocal music clubs, folk music clubs, Peking Opera clubs, folk dance clubs, etc. From the perspective of the way to carry out activities, there are activities organized by the government. The community report performance organizes clubs; Educational institutions in the community organize teaching achievement report performance. With the rapid development of community music, its existing problems are increasingly evident:

1. The professional level of community music participants needs to be improved. In most community music groups, the lack of experienced music directors has affected the quality of community music activities to a certain extent. Although she is a kind of community music activities more entertaining, music performance and creation for participants are not too high requirements. However, participants of the professional degree are higher, the requirement to the higher self of the masses, to devote themselves more to music activities, gain more profound music edify and influence.

2. The activities of community music need to be enriched. The current community music activities are mainly instrumental ensembles and choruses, most of which are spontaneously organized by residents and lack awareness and opportunities to enrich the forms of activities. If the music activities have repeatedly been singing and playing several pieces of music, it is easy to make the masses feel bored; rich community music activities and ways can avoid this problem.

3. Community music education needs to be improved.

Music is an art as well as a technique. To better feel the charm of music, it is necessary to have certain musical knowledge and skills as the foundation. Still, most people in the community have not had a music learning experience, nor have they received timely training in the activities. This lack of musical quality, so that the development of community music culture to a certain extent has been negatively affected. Community music education can effectively improve residents' musical aesthetic level and enhance the community's service function.

Community music activities in China

Participation in community music activities can reach the effect of physical exercise and having fun. Still, beyond that, there are several reasons to participate:

- (1) Some young women lose weight, keep fit, participate in community music activities, and have more choices, such as the fast pace of the modern dance and belly dance, yoga, and other community music activities.

- (2) Some older people take part in community music activities such as square dancing to achieve the effect of physical fitness;

(3) most of the community music activities of the participants believe that dance is the best form of relaxation.

On the one hand, graceful movement can make the person's mood become cheerful music. On the other hand, the movement brought about by the happy will seep into the dribs and drabs of life and their lives and have some positive effect on family members. Some participants participate in community music activities for reasons which as also the psychological experience participants get in this activity:

(1) Participants can make new friends by participating in community music activities. After a long time of accumulation, they can make the collective have a common interest and corresponding sense of belonging.

(2) A long-term activity plan can also enable participants to find their sense of belonging in the collective and fully satisfy their pursuit of music and dance.

(3) Some leading dancers can also get a sense of achievement in participation. By participating in community music activities, they can also fill the vacancy in the heart of these participants.

At this stage, the main groups to participate in community music activities for the elderly are not only the vulnerable groups. The transition from the old days over the group and their former life. Because of the oppression of the old system and imprisonment, their concept of thinking and aesthetic concepts change into a certain degree of influence. Cultural development and dissemination speed have accelerated with the continuous development of modern network information technology. Still, people's attention to cultural quality has declined to a certain extent. Due to their ability and quality limitation, some music amateurs have a relatively low level of music creation and can only blindly follow mainstream development, thus causing an embarrassing situation of "high replication, wide dissemination, and low quality." In music activities in the community, the low level of the weak and music aesthetic perception of middle-aged and old groups will also be no filter the network music of sexual selection and makes the poor quality of music can be widely spread and used in community activities, and directly some adverse effects on the whole community. It can be said that the widespread of these inferior network music will even directly affect the appreciation level of the public music in the entire society. Because of these problems, the following suggestions are put forward: improving the quality of music used in community music activities and improving the perception of dance and the aesthetic level of the elderly (Qiao, 2017 : 236-241).

Figure 1: Yanling community in Wuhan city, Central China's Hubei Province, performs for the Spring Festival on January 8, 2020
Source: http://hbwh.wenming.cn/oldweb/dxh/202001/t20200110_6238506.html

With the help of music, human beings express their thoughts and convey their emotions. Community is an important part of a city. Community music is a regional mass activity with certain spiritual, inspiring power for community residents. It is a good way to promote the construction of spiritual civilization in China. At present, community music and cultural activities are not very popular. They lack innovation in the form of activities, and even some community music activities are faced with stagnation and dissolution. Therefore, the industrialization and systematic management of community music activities can create more added value for community music activities and enhance their influence. Community music can "sing louder and go farther."

Developing and constructing the function of community music and cultural activities: strengthening the communication between community residents; Strengthen the ideological guidance of community residents; Enrich the lives of community residents. The main forms of community music and cultural activities: are songs, instrumental music, square dance, and *Yangko*. The obstacles to the industrialization of community music culture activities: no industrialization consciousness; Lack of professional organization; Community music culture construction lags behind. Industrialization path of community music culture activities: to build community music culture brand and enrich music culture products; Develop community music education industry; Develop community music healthcare industry (Song, 2020: 103-104).

A community is a large collective formed by many social groups or organizations gathered in a certain field, which is interrelated in life. It is the most basic content of social organisms and the miniature of macro society. A group generally embodies a characteristic formed between individual residents in a fixed area. In today's society, the community is a common and indispensable mass comprehensive basic institutional mechanism in residents' life. A community plays a role as a bridge between the people living in a fixed area and those

living within a community group. And in the majority of our residents are doing some of the daily life needed to communicate with social groups coherent role. A group of people living together based on certain social relationships. It is also a sense of emotional and psychological identification that the general public has with their communities, in other words, the concept of "which jurisdiction Do I belong to?" It cannot underestimate the maintenance and construction of all aspects of community and social harmony and stability. As a carrier of cultural form, the construction of community music culture is conducive to improving people's aesthetic sense, creating a harmonious and friendly humanistic environment, promoting the harmonious development of society and politics, and ultimately promoting the formation and development of China's socialist harmonious society. Building a harmonious society in an all-around way is the top priority of China's social development, so we should further strengthen the development of community music and cultural activities from the perspective of serving the people and strive to build a harmonious society.

By conducting activities in the community music culture, the residents in each community provide a link bridge. In the process of music culture activities, people can respect each other based on aesthetic consciousness, appreciate different music art forms, improve the level of each person's aesthetic and artistic accomplishment, to promote the development of a harmonious society (Ding, 2018: 91-92).

Community music education is a kind of beauty education for people, including all types of music education, to meet the broad community. The music education needs of the masses in the district are participated by the masses of the community, and the education facing the masses is an important part of the community culture. As a subsystem of the whole community culture, community music culture can promote the development of community culture with its existence and development. This development is driven by the social role played by community music culture. The social utility of contemporary urban community music culture is expressed in different ways, and they are always presented according to different aspects and levels of their social relations. Therefore, through interaction with the community and residents, music culture, thus producing the enlightenment effect and the overall development of the whole society and the formation of a good cultural environment, has contributed that cannot be ignored.

With the establishment of a socialist market economic system and the deepening of the reform and opening up, economic and cultural development has brought new social needs. People can produce pursuit cultural life and increase more participation in music activities such as piano, electronic organs, each kind of orchestra musical instruments, and ethnic musical instruments. There is an increasing number of vocal music, dance class, chorus, singing, karaoke, and various local opera, music-related social dance, aerobics, morning exercises in taijiquan, and sword. We can find other activities with music accompaniment everywhere. Community music education is a special education form which can be seen that promoting and building good community cultural education is of positive significance for improving the basic cultural quality of Chinese citizens and promoting the construction of community culture (Bao, 2009 : 138).

Figure 2: 2017 Hangzhou (International) Music Festival, Lejin Community MIXC special Performance

Source: https://www.sohu.com/a/147952435_349120

When it comes to community music abroad, Nordic countries such as Denmark and Sweden are the most representative and typical countries that do well in this respect. In the 1830s, Denmark and other Nordic countries set up community music schools. In Denmark, a law expressly stipulates that each community must have its music school, which the Ministry of Education jointly funds, local government, and residents. It can be seen that they attach importance to the construction of community music culture. The United States is known for its more popular community music activities. The orchestra will regularly hold free concerts in the community to promote and develop the community music culture and cultivate the sentiment of the community residents, bringing not only a visual and auditory feast to the residents but also injecting fresh elements and vitality into their lives. In the United States, community music education organizations can receive special grants from the government and donations from charities, the public, and community members. In China, the concept of community music is still vague to many people, and community music does not receive enough attention. Whether from research or practice, we can only say community music is just starting and developing slowly. Community music activities are also relatively simple and formalized, and the participating groups are older. Because of the differences between Chinese and foreign community music development, community music development in China is imperative. We need to step up to keep pace with The Times and catch up with the international trend. The development of community music needs efforts and improvement from the following aspects: the development needs the government's support; the need to strengthen the communication with foreign music cultures; maintaining the standardization of music education; development is inseparable from the diversity of groups (Zhu, 2012 : 146-147).

Combine higher music education with community music

There are apparent problems with the interaction between music education and community culture in colleges and universities. First, the understanding of the school is not in place. Colleges and universities play an important role in cultivating high-quality talents to contribute to themselves and serve society. However, the current education in colleges and universities focuses on cultivating talents, ignoring the fact that students should step into society and serve society in the future, thus cutting off the relationship with social and cultural development. Second, students lack understanding. Music is a subject closely related to practice, which needs to be improved in practice. However, the current higher education only focuses on the education of students' theoretical knowledge, resulting in the situation that students become learning cripples, with good theoretical knowledge but ordinary performance in practice. These students who go out of school cannot meet the needs of employers and can not quickly put into performances and perform very well, instead because of a lack of theoretical knowledge. Therefore, it is worth it for colleges and universities to reflect on this, and education should realize the coordinated development of theory and practice.

Local music is an important part of the whole music culture system. At present, there are various forms of cultural performance, and there is no longer the limitation of performance place, which makes the community culture obtain the rapid development. As the main position of music education, colleges and universities are closely related to community cultural development. Community culture is typical of local culture, reflecting people's cultural expression forms and needs. Local culture reflects what kind of music performance ability and common sense the performing artists in the society need to possess, which gives some inspiration to a college education. Music educators should formulate teaching objectives to meet the needs of society. In colleges and universities, music education also promotes community cultural development. The community of performers, a large part of college of music education, the college music education way and education quality determine the level of art and music performers consciousness when the performer in the community shows the spirit of the performance and professional technology has a direct impact on community culture. The development of community culture depends largely on the masses' interest in the forms of music and sound. The performance style that the masses like is more conducive to the maturity and development of this way. And that's all through a college education. Therefore, community culture development also promotes higher education reform (Yang and Xiao, 2019 : 116-117).

The advantages of local colleges and universities in music education are mainly reflected in three aspects: (1) the advantages of talents, that is, the teachers and students of a music major in colleges and universities have a solid professional foundation, high quality in music, and are representatives of music talents; (2) Advantages of facilities and equipment, that is, local colleges and universities not only have venues for music education, which can accommodate many audiences but also have professional audio equipment and equipment, which are scarce in community music education; (3) Advantages of information resources, that is, local colleges and universities have mastered advanced educational information and teaching methods in music education and have rich experience in teaching theories. Meanwhile, local colleges and universities also need to enrich the practical experience by going deep into grassroots communities.

Promoting the development of community music education needs the joint efforts of colleges and universities, grassroots governments, and communities. (1) Local colleges and universities go into the community to provide comprehensive music education resources. (2) Grassroots governments should increase input to provide funds and resources for community music development. (3) Community residents participate in the whole people and actively integrate into community music development (Ding, 2016 : 53-55.).

Figure 3: The School of Music of Shandong University of Arts went to The First Community of Dianliu, Jinan to carry out the summer social practice activity of "Three Trips to the Countryside" in July 2020

Source: <https://www.meipian.cn/320pefb4>

To promote the integration of music education resources between colleges and communities, the author puts forward some suggestions from three aspects: concept, input, and mechanism.

First, change the concept, and improve integration power.

College and community music education resources are interactive behaviors between colleges and communities based on common wishes. To establish a clear integration concept of two-way interaction and improve people's motivation for integration. It is not a cluster of government departments, education departments, leaders of colleges and communities, teachers and students of colleges, and all community residents. Long-term and joint efforts are needed. (1) Change ideas and raise awareness. (2) Broaden our thinking and increase publicity. (3) Enhance awareness and in-depth practice. (4) Participation by all benefits everyone.

Second, multi-party investment to ensure resources.

Suppose a clear integration view of two-way interaction and improvement of integration on motivation is the premise. In that case, the integration of resources is the basis of the integration of music education resources. The effective development of any activity is inseparable from specialized organizations, professional practitioners, and stable financial support, and so is the integration of music education resources between colleges and communities. (1) Sound institutions (2) personnel support (3) financial security

Third, improve the mechanism and create an institutional environment.

We should build the internal mechanism of music education resources integration between colleges and communities to promote work development. It is necessary to strengthen leadership coordination, security, and incentive mechanisms (Wang, 2013 : 44-45).

With the integration and continuous strengthening of comprehensive quality education in colleges and universities, the work of basic music education is constantly improved and developed. In recent years, there have been more and more high-level music education colleges in China, and the number of students registering for music majors is also increasing every year. Colleges and universities have cultivated many musical talents for society. In the education teaching process, in addition to professional music students, in terms of other related professionals, music education does not belong to the key content of teaching. As a result, many universities pay more attention to cultivating the students' professional class, leading to students in terms of society. The spread of music art of service consciousness is weak, dividing the relations between the students and specialized courses. Therefore, it is difficult for students to integrate into social practice after graduation. So, the music in a community should be taught in the higher education to enhance community participation and community music activities, which both improve their comprehensive quality, edify sentiment, also be able to help the community music form of the organization improve performance and quality, and cultivate and improve the students for social service awareness and participation, It also accelerates the spread of music and art in the community.

Under the premise of great achievements in community culture and music development, ordinary community people know little about some basic music knowledge. Therefore, students with professional knowledge of music college can use their spare time to carry out corresponding training lectures and course guides for the masses of the community. In the new era of big data development, the market scale of digital music continues to expand. More musicians are engaged in music creation, and the community can also use digital music apps or the internet to hear or watch music and video created by some musicians. It plays an important role in enriching community music culture's performing repertoire and forms (Gong, 2020: 121-123).

Connecting colleges and communities and promoting the college educational resources into urban community music culture can effectively promote the development of community music education. Meet the needs of the broad masses of people for music education, and thus promote the music culture of urban community to a higher level. At the same time, it is also the embodiment of the principle of community school and community school in 21st-century education development and the practice of lifelong education in society. The feasibility of promoting the development of community music education in colleges and universities: colleges and universities have the advantage of abundant music education resources; Objective needs for community music culture development; Community people's music

aesthetic needs to improve. The current situation of promoting the development of community music education in colleges and universities in China: the motivation of music education resources in colleges and universities to enter the community is insufficient; The resources put into community music education in colleges and universities are scarce. The system mechanism of promoting the development of community music education in colleges and universities is not perfect. Strategies for promoting the development of community music education in colleges and universities are changing ideas and building consensus; Multi-input, standard guarantee; Perfect system, perfect mechanism; Strategy targeting, participation by all (Wang, 2016 : 140-141).

Discussion

Community music activities in China

Qiao Yan (2017: 236-241) wrote in the article "Exploration and Analysis of Community Music Activities" that "the main groups participating in community music activities at the present stage are middle-aged and old people. They are not only the vulnerable groups in this era but also the transitional groups from the old era. In their past lives, due to the oppression and imprisonment of the old system, their thinking concepts and aesthetic concepts are also affected to a certain extent. With the continuous development of modern network information technology, the speed of cultural development and dissemination has been further accelerated. Still, people's attention to cultural quality has declined to a certain extent. Due to their ability and quality limitation, some music amateurs have a relatively low level of music creation and can only blindly follow mainstream development, thus causing an embarrassing situation of "high replication, wide dissemination, and low quality." In music activities in the community, the low level of the weak and music aesthetic perception of middle-aged and old groups will also be no filter the network music of sexual selection, and makes the poor quality of music can be widely spread and used in community activities, and directly some negative effects on the whole community."

His statement is one-sided. In today's Chinese society, the middle-aged and the elderly are the components of community music activities. With the development of music communication, the organizers and participants of community music activities also show a certain youth trend. From the scope of community music activities, there are fitness entertainment, square dance, aerobics, chorus, etc. Community groups have vocal music clubs, folk music clubs, Peking Opera clubs, folk dance clubs, etc., colorful organizational forms of activities. The content of community music activities is not limited to network music. popular classical music, which carries forward the theme of Chinese culture songs, has also increasingly become the choice of community music activities.

Combine higher music education with community music

Wang Li Na (2016: 140-141) introduce the promoting community in common colleges and universities' music education development strategy. The "one paper wrote" reveals the current community music culture in which ordinary music professional ability is not strong, has remained at the source of the music culture is not high to amuse, along with the gender of the spontaneous state, not in the deeper level of urban citizens form the cultivation of aesthetic and artistic improvement, It plays a limited role in improving people's cultural literacy. At the same time, it is also the embodiment of the principle of community

school development in the 21st century, and the practice of lifelong education concept in the whole society."

It is a "win-win" to combine music education in colleges and communities. The combination of the two can effectively promote the development of community music and promote the city community music culture to a higher level. At the same time, community music activities also provide a platform for students to carry out the social practice, conducive to the further deepening of teaching. In addition, colleges and universities have three functions and tasks: talent cultivation, scientific research, and social service. The introduction of higher education into communities is an important way for colleges and universities to realize their social service functions.

Conclusion

Various community music activities play an important role in community cultural construction. Not only recuperate the body and mind, exercise the body but strengthen mutual communication and exchange in terms of cultural inheritance also has a certain positive significance. Under the background of the overall development of higher education, music education in Colleges and universities in China has formed a scientific and perfect teaching system. Combining music education in colleges and universities with community music is an important way to realize the social service function in colleges and universities and an important way to practice music theory teaching in colleges and universities. Combining college music education and community music can promote both sides' all-around development and provide a platform for communication and cooperation between college and community, school and society, which is the main component of the construction of socialist culture with Chinese characteristics in the new era.

References

- Qiao, Y. (2017). Research and analysis of community music activities. *The north music* (09), 236-241.
- Song, J.D. (2020). Analysis on the construction and industrialization development of community music cultural activities. *Research on industrial Innovation* (14), 103-104.
- Ding, L.Q. (2018). On the promotion of community music activities to community culture. *The aurora borealis* (08), 91-92.
- Bao, Y.M. (2009). On the enlightening effect of community music activities. *The mass of literature and art* (03), 138.
- Zhu, Q. (2012). Comparative study on the development of Chinese and Foreign community music. *Music observatory* (07), 146-147.
- Yang, Y.J., & Xiao, Y. (2019). Research on the interaction between college music education and community music culture development. *The north music* (07), 116-117.
- Ding, X. (2016). Strategies for promoting community music education in local Colleges and universities. *Journal of Shaoxing University of Arts and Sciences* (02), 53-55.
- Wang, C. (2013). Study on countermeasures to promote the integration of music education resources between colleges and communities. *Popular songs* (09), 44-45.

- Gong, T. (2020). The interaction between college music education and community music culture development. *Journal of Heihe University* (02), 121-123.
- Wang, L.N. (2016). On the strategies of promoting community music education in colleges and universities. *Popular songs* (11), 140-141.

การบริหารการศึกษาเชิงรุกแบบผสมผสาน (Hybrid Education)

กับยุคการศึกษา 4.0 ในสถาบันอุดมศึกษา

Active Education Administration for Hybrid Education 4.0 in Higher Education Institutions

จรีพร โชติพิบูลย์ทรัพย์

วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

Jareeporn Chotipiboonsub

Southeast Bangkok College

E-mail: sarunyaporn.s@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกับ Thailand 4.0 จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนทั้งระบบ ในการบริหารการศึกษาเชิงรุกในยุคการศึกษา 4.0 ของสถาบันอุดมศึกษา ด้วยแนวคิดทางการศึกษาแบบผสมผสานทั้ง Hybrid Education และ Hybrid Learning ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลายประการ ได้แก่ การพัฒนาบริหารการศึกษาสู่การเรียนรู้ที่มีศักยภาพแก่คนทุกวัย ทุกระดับชั้น และทุกที่ ทุกเวลา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจลักษณะสำคัญของการศึกษา 4.0 ตามแนวคิดของนักการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา และแนวทางการพัฒนา ผู้นำด้านการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 และร่วมมือกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบขับเคลื่อนและการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็นภาระหน้าที่ ของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้กระบวนการทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีแผนในการเตรียมความพร้อมของคนทุกด้าน ให้สามารถมีชีวิตที่ดี อยู่รอดในสังคม มีความรู้คู่คุณธรรม และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมการเรียนการสอน STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ก็มีความสำคัญต่อเยาวชนให้มีความเข้าใจและรู้เท่าทันโลกยุค Thailand 4.0 และนำมาซึ่งนวัตกรรม (Innovation) ที่จะป็นฐานในการพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษาเชิงรุก; แบบผสมผสาน; ยุคการศึกษา 4.0; สถาบันอุดมศึกษา

Abstracts

In order to achieve the goal of Thailand 4.0, there is a need for cooperation from relevant parties to drive the entire system of active administration for hybrid education 4.0 in higher education institutions with the concept of both Hybrid Education and Hybrid Learning. Important factors in order to effectively accomplish the goal consisted of the improvement of education administration aiming for potential education for every age group, every level, everywhere and every time. Administrators and education academics have to understand major features of education 4.0 according to the educators in national education framework, the main objective of national education framework integrating national education plan for the year 2017-2036 with national strategy, the main objective of national strategy in education and the development framework. Educational leaders, and both public and private academics have to understand education 4.0 and take action accordingly to responsible roles and duties. To drive and distribute education opportunity for accessible higher education is a mission of higher education institutions by using cognitive process for life-long personal development, by having clear direction and preparation plan in every aspects in order to achieve good quality of living, survive in society, having knowledge and ethics, and well-equipped with skills for the 21st century. Promotion of STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics) is necessary to enable youth to understand and wisely update to Thailand 4.0 and also bring about innovation as a foundation for national development.

Keywords: Active Education Administration; Hybrid; Education 4.0; Higher Education Institutions

บทนำ

สภาพการณ์ที่มีผลต่อความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษานั้นมีหลายประการ อาทิ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการศึกษา “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็นขุมปัญญาของประเทศ” ได้ประเด็นหลักสำคัญ ทั้งกระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.0 และเสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษา ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนไปทั้งระบบ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีหลายประการ ได้แก่ การพัฒนาทางการศึกษา แก่คน ทุกวัย ทุกระดับชั้น ทุกคนจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะสำคัญของการศึกษา 4.0 ตามแนวคิดของนักการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา และแนวทางการพัฒนา กล่าวได้ว่า หากผู้นำทางการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนต่างทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 และร่วมมือกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบแล้วย่อมส่งผลให้เกิดการศึกษา 4.0 นำไปสู่ Thailand 4.0 ได้อย่างแท้จริง (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2560 : 150)

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก จึงเป็นความท้าทายสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานผลิตกำลังคนที่จะออกไปเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกที่ต้องแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และความท้าทายเหล่านั้นได้คือ การมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ โดยสถาบันอุดมศึกษาเปรียบเสมือนตัวแปรสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยได้มุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความเป็นพลวัต ภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Learning Environment) เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศ ที่พัฒนาแล้วในอีก 15 ปีข้างหน้า

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นภาคการผลิตบุคลากร ต้องเผชิญกับความท้าทายและเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งวัยแรงงาน วัยเด็ก และประชากรเด็กที่เข้าสู่มหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อยลง ซึ่งสวนทางกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการแข่งขันในระดับนานาชาติ ตลอดจนการเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยต่างชาติที่มีศักยภาพสูง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา ควรมีทิศทางในการปรับตัวให้รองรับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การศึกษาอาชีพในโลกอนาคต การปรับรูปแบบการเรียนรู้จาก 1.0 ที่เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (2.0) และสร้างองค์ความรู้ (3.0) นำไปสู่การอุดมศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ เพื่อลดการนำเข้า รวมทั้งเป็นสังคมของการแบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์ (วิระพันธ์ เหย็น, 2562 : 95-111)

ความสำคัญของการศึกษานำไปสู่ยุคการศึกษา 4.0

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ มีการกำหนดจากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและสมรรถนะของคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ภายใต้แนวคิดในการพัฒนาคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า สร้างภูมิคุ้มกันของประเทศจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ที่เน้นการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกภาคส่วน โดยการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม

แนวทางที่พัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ใหม่ ๆ สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ มีการพัฒนาคนอย่างรอบด้านเพื่อพัฒนาให้คนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ และการเรียนรู้ ส่งเสริมสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยีที่สนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จึงเป็นแนวนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2565 โดยมีแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

Hybrid Education ในยุคการศึกษา 4.0 สู่การเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning

การศึกษาในยุค 4.0 มีแนวทางการพัฒนามาจากนโยบายการพัฒนาประเทศตามนโยบาย Thailand 4.0 โดยเน้นการพัฒนานวัตกรรมที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้นโยบายการศึกษาในประเทศได้รับแนวทางในการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเช่นเดียวกัน หากจำแนกพัฒนาการของการศึกษาไทยจะพบว่า การศึกษาในยุค 1.0 เป็นการศึกษาที่เน้นการจดจำเนื้อหา หลักการ ทฤษฎีที่เน้นการเรียนในรูปแบบการบรรยาย การตั้งโจทย์และตอบคำถาม ในยุคที่ 2.0 เป็นช่วงที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้การศึกษาได้ปรับเปลี่ยนโดยมีการใช้อินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในยุค 3.0 เป็นการต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้มากขึ้นโดยเพิ่มกระบวนการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีในลักษณะสื่อผสมเพื่อสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ หลังจาก พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้มีแนวนโยบายการจัดการศึกษาใน

ประเทศไทยเข้าสู่ยุค 4.0 จึงมีการบูรณาการการเรียนรู้ในทุกภาคส่วน ทั้งเทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยุคดิจิทัล หรือการศึกษา Thailand 4.0 เพื่อสร้างนวัตกรรมในการดำเนินการในทุกภาคส่วน ทุกระดับสังคม ทุกช่วงวัย โดยเน้นผู้ทำงานด้วยความรู้ (knowledge worker) มีการเรียนรู้ ณ ทุกจุดของชีวิตทุกคน มีทักษะการเรียนรู้ (learning skill) รัฐจัดอำนวยความสะดวก โดยจัด e-Learning tools ให้เป็นการเรียนรู้แบบ “ประชาธิปไตย” โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชนเพื่อประเทศไทย 4.0 และใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ สู่นวัตกรรมเพื่อสร้าง Creative Economy & Creative Society (วิจารณ์ พานิช, 2560 : 52) หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น การศึกษาในยุคนี้ (ดิจิทัล) Thailand 4.0 หน่วยงานสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนจะเน้นการทำงานเป็นทีมและการสร้างนวัตกรรม โดยมีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และตอบสนองต่อพื้นฐานมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ปฏิสัมพันธ์กับสังคม เรียนรู้จากข้อมูลขนาดใหญ่บนโลกไซเบอร์ เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองตลาดแรงงานและความต้องการของสังคม โดยมีปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) อินเทอร์เน็ต 2) ความคิดสร้างสรรค์ และ 3) การปฏิสัมพันธ์กับสังคม เน้นผลลัพธ์ที่ประกอบด้วย ด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรอบรู้สิ่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการทำงานทักษะการคิดจินตนาการ ทักษะการแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ บูรณาการเชิงสร้างสรรค์การจัดการบุคคล การประเมิน ทักษะการตัดสินใจ และความยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่เหมาะสม ทักษะการบริการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ด้านคุณลักษณะทางด้านคุณธรรมจริยธรรม (เพ็ญจันทร์ สินธุเขต, 2560 : 174) การศึกษายุค 4.0 เป็น การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมที่การเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ

นวัตกรรมนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา จากการเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional Learning) ที่จำกัดการเรียนเฉพาะในห้องเรียนมาเป็นการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือการเรียนบนออนไลน์ (Online-Learning) จนถึงการนำไปสู่นวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำส่วนที่ดีที่สุด (Best Features) ของการเรียนการสอนทั้งสองแบบมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่เรียกว่า Hybrid Learning หรือ Blended Learning อันนับเป็นวิธีการสอนที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยนอกจากได้รับความรู้ จากผู้สอนในห้องเรียนแล้วยังสามารถเรียนผ่าน ระบบการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) รวมทั้งการเรียนผ่านเว็บ (Web based Learning) ซึ่งเป็นบริการบนอินเทอร์เน็ต ที่มีแหล่งข้อมูลอยู่มากมายหลายรูปแบบ ผู้เรียน สามารถศึกษาค้นคว้าบทเรียนที่ผู้สอนนำเสนอบน เว็บไซต์ (Website) ได้ตลอดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ และตามศักยภาพของผู้เรียน นับเป็น

การตอบสนอง แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ (Student Centered) ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 แนวการ จัดการศึกษา มาตรา 22 ซึ่งได้กล่าวว่าการ จัดการ ศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ

Charles R. Graham (2012 : online) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด เป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

Saliba, G., Rankine, L., Cortez, H. (2013 : 140) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลยุทธ์ วิธีการอย่างเป็นระบบที่รวมระหว่างเวลาและวิธีการเรียนการสอน และการบูรณาการกันระหว่างการเรียนรู้แบบต่อหน้า การปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ และการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม

Yaso, M. (2017 : online) ได้กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด คือ นวัตกรรมการศึกษา ที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น การใช้ระบบเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือ E-Learning เข้ากับการเรียนโดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และตรงกับ วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

Hybrid Learning จึงหมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Traditional Learning) กับการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web Based Learning) หรือการเรียนรู้บนออนไลน์ (Online Learning) การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเป็นการสอนในชั้นเรียนที่มีผู้สอนบรรยายอยู่หน้าห้องเรียนและมีนักเรียนนั่งเรียนและจดคำบรรยาย เป็นการเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องเรียน (Face-to-Face) ส่วนการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือการเรียนรู้บนออนไลน์เป็นการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) คือ การเรียนการสอนในลักษณะซึ่งการถ่ายทอดเนื้อหาขึ้นกระทำผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดีรอม เครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือทางสัญญาณโทรศัพท์ หรือสัญญาณดาวเทียม (Satellite) การเรียนการสอนบนเว็บ (Web-Based Learning) รวมถึงการถ่ายทอดเรื่องราวและเนื้อหาในระบบการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถนำเสนอโดยอาศัยเทคโนโลยีมัลติมีเดีย (Multimedia Technology) และเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบ (Interactive Technology) เป็นการเอื้อให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าบทเรียนได้ตลอดเวลา ไม่จำกัดสถานที่และตามศักยภาพของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัต (Dynamic Learning Environment) โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปช่วยในระบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS)

การเรียนระบบการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้สอนและผู้เรียนไม่ต้องพบกันในห้องเรียนตามตารางเวลาที่ถูกกำหนดไว้แน่นอนผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยกำหนดเวลาและสถานที่ด้วยตัวเองตามความสะดวก จะเป็นลักษณะการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่พร้อมจะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ต้องพิจารณา เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ (Human Connection) การมีวินัยหรือมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self Regulation) ซึ่งบางครั้งการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างสมบูรณ์ แนวทางในการแก้ปัญหานี้อาจทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่เรียกว่า Hybrid Learning โดยนำส่วนที่ดีที่สุดของการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม และระบบการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์มาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงน่าจะเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา (New Education Paradigm) ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) ที่มีคุณภาพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในยุคการศึกษา 4.0

การเรียนรู้แบบไฮบริด ถือเป็นการเรียนรู้ที่เกิดผลในเชิงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการเรียนรู้ใน 3 มิติ อันมาจากเหตุผลและความจำเป็นหลายประการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Graham, 2012; as cited in Pake, S., 2012)

1. เกิดการปรับปรุงพัฒนาในเชิงวิชาการ (Improved Pedagogy) เป็นเหตุผลสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการจัดการสภาพการณ์ทางการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมให้ความรู้ผู้สอน (Instructors) มักจะมุ่งเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ของการสอนหรือฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ในลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหาแบบส่งผ่าน (Transmission) มากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนร่วมกัน (Interaction) ครูผู้สอนมักจะมุ่งเน้นการสอนแบบบรรยายมากกว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ หลังจากระบบการเรียนรู้แบบทางไกลได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นั้น ทำให้รูปแบบการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้ถูกนำมาใช้และเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบทั้งการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบเพื่อช่วยเพื่อนและการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. เพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น (Increased Access and Flexibility) การเรียนในรูปแบบไฮบริด ช่วยในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีโอกาสในการสร้างองค์ความรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและยืดหยุ่นตามสภาพการณ์หรือความพร้อมของผู้เรียนได้ในทุกระดับ ประสิทธิภาพของการเข้าถึงนั้นสามารถจำแนกได้ใน 3 ลักษณะตามที่ Graham and Dziuban กล่าวไว้ คือ ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับองค์กรหรือสถาบัน (Institutions) ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับโปรแกรมหรือโครงการ (Programs) และประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับเนื้อหารายวิชา (Courses)

3. ประสิทธิภาพในเชิงงบประมาณหรือการลงทุน (Cost Effectiveness) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนในด้านการจัดการศึกษาเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการเรียนอุดมศึกษา ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ลึกและกว้างในหลากหลายรูปแบบและสนองต่อผู้เรียนได้ตามอัตราและตามสถานการณ์ เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าในการใช้งบประมาณในการบริหารการศึกษา

การพัฒนาการเรียนการสอนแบบผสมผสาน Hybrid Learning

การเรียนออนไลน์หรือการเรียนแบบอีเลิร์นนิง (E-Learning) เป็นการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต โดยออกแบบให้เป็นเสมือนหรือใกล้เคียงกับการสอนในห้องเรียนปกติเพื่อจำลองวิธีการสื่อสารการสอน จากการสอนปกติในห้องเรียนมาใช้รูปแบบเครื่องมือต่าง ๆ ของระบบจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน สถิติการเข้าเรียน การร่วมกิจกรรมการเรียน การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน รวมถึงการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนออนไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการใช้เว็บในการนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตรเพื่อประกอบการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ มีกิจกรรมที่ประกอบด้วย วิธีสอน การนำเสนอเนื้อหา ปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผล มีการใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะและทรัพยากรของอินเทอร์เน็ตอย่างหลากหลาย โดยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและบริการต่าง ๆ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ปัจจุบันผู้สอนได้มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอน (สมัครสมร ภักดีเทวา และเอกนถุน บางท่าไม้, 2564 : 1-18) ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เว็บเป็นฐาน (Web-Based Instruction) เป็นการสอนโดยใช้อินเทอร์เน็ตในยุคแรกเริ่ม เป็นการเรียนบนเว็บ หรือบทเรียนบนเว็บ การเรียนในรูปแบบนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อในรูปแบบภาพและตัวอักษร (Text-Based Website) หรือนำเสนอในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assistant Instruction) โดยใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่เผยแพร่บทเรียน ซึ่งปัจจุบันการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะนี้ได้มีการพัฒนาการให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งยังพบได้ทั่วไปจากเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในรูปแบบเปิด (Open Education Recourses; OER)

2. การจัดการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิง (e-Learning) เป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องจากการใช้เว็บไซต์ในการเรียนรู้ แต่เพิ่มเติมระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System; LMS) เพื่อใช้ในการจัดการชั้นเรียนให้มีลักษณะที่เทียบเคียงการสอนแบบปกติมากยิ่งขึ้น เป็นการเรียนในลักษณะทางไกลแบบเต็มรูปแบบ (Fully Online Course) โดยมีระบบการจัดการผู้เรียน ระบบการสื่อสาร การประเมินผล ซึ่งหลักการดังกล่าวได้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ หรือผู้ที่สนใจจะพัฒนาความรู้ หรือทักษะต่าง ๆ ในรูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ (e-Training)

3. การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning or Hybrid Learning) เป็นพัฒนาการที่ต่อยอดจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ให้มี

มากขึ้น มีการจัดการเรียนในชั้นเรียนปกติผสมผสานกับการเรียนออนไลน์ ซึ่งการเรียนในชั้นเรียนแบบปกติจะช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาที่ออนไลน์ไม่สามารถอธิบายได้ หรือนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้ไปจัดการเรียนการสอนในลักษณะห้องเรียนกลับด้าน (Flip Classroom) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามบริบทที่ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มเติมสื่อทางสังคม (Social Media) หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

บทบาทการเรียนแบบผสมผสานในยุคการศึกษา 4.0

หลังจากที่อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ในยุคแรกเริ่มผู้สอนจะใช้เป็นสื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จนถึงปัจจุบันกลายเป็นสื่อหลัก โดยเทคโนโลยีได้มีบทบาทและมีผลกระทบต่อคนในสังคม เนื่องจากการเติบโตและเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ผู้คนจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ส่งผลกระทบรอบด้านในการดำรงชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีจึงมีบทบาทในยุคที่พลิกผันอย่างแท้จริง (Disruptive Technology) เช่นเดียวกับการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทั้งในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตของไวรัสโคโรนา 19 ที่ทำให้การเรียนการสอนออนไลน์ได้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น จากประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 3 โดยมีสาระสำคัญให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นการจัดการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต และช่วยสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด จึงนับได้ว่าการเรียนการสอนออนไลน์ได้มีส่วนที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของประชาชนในยุคปัจจุบัน การปรับเปลี่ยนด้านการเรียนการสอน การปรับแนวทางการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ ที่เรียกว่าสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ครูและผู้บริหารต้องปรับบทบาทในการสอน การบริหาร และวิธีการสอน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในมิติแบบใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาแนวคิดแบบใหม่ (Design Thinking) การพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skill) ในภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตในด้านความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และกระบวนการทางความคิด (mindset) ปัจจุบันการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการเรียนการสอนที่หลายมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในลักษณะการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) หรือบางหลักสูตรที่ใช้การเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ โดยเฉพาะวิกฤตการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นปี 2563-2564 ที่ทำให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ได้เกิดขึ้นทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งทุกสถาบันการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบในลักษณะการสร้างชั้นเรียนแบบออนไลน์ (Online Classroom) เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการจัดการเรียนการสอน ทำกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งการบ้าน ทำรายงาน หรือการทดสอบในระบบออนไลน์โดยรูปแบบการจัดการ

เรียนการสอนออนไลน์สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบสด (Online Live Session) ผู้สอนมีการสอนในลักษณะสอนออกอากาศ (Live Streaming) อาจรวมกับการสอนแบบบันทึกการสอนสดสามารถเปิดชมย้อนหลังได้ โดยโปรแกรมที่นิยมใช้จัดการเรียนการสอน เช่น Google Meet, Zoom, Microsoft Teams, Cisco Webex 2) การเรียนออนไลน์แบบคลิปสอน (Online Recorded) เป็นการบันทึกข้อมูลการสอนและอาจนำไปตัดต่อ แทรกตัวอย่าง ภาพกราฟิกภาพเคลื่อนไหว ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้ในเวลาที่ผู้เรียนสะดวก และนำเข้าสู่ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Edmodo, Schoology, Facebook Group (เทียนทองแก้ว, 2563 : 25) นอกจากนี้ การออกแบบการจัดการเรียนการสอนยังครอบคลุมถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ช่วยในการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพื่อเติมเต็มการสอนในชั้นเรียนปกติที่ไม่สามารถทำได้คล่องตัวมากนัก

ระบบการเรียนการสอนทางไกลจึงเป็นการสร้างกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระบบการศึกษาของโลกกายภาพกับโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) หรือโลกไซเบอร์ (Physical System) เป็นการสร้างระบบคู่ขนานในลักษณะ Digital Twin เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบออนไลน์การใช้ AR (Augmented Reality) คือ การนำเทคโนโลยีมาผสมผสานระหว่างโลกแห่งความเป็นจริง และความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน และ การใช้ VR (Virtual Reality) คือ การจำลองภาพเสมือนจริงแบบ 360 องศา สิ่งเหล่านี้ได้เข้ามาทดแทนอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนเกิดความฉับไว ใกล้ชิด กับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ระยะทาง เวลา และสถานที่ของการเรียนการสอนได้ลดบทบาทลงอย่างชัดเจน

การพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.1

การคิดค้นและตั้งคำใหม่ขึ้นมาอยู่อย่างมากมาย ซึ่ง Thailand 4.0 ก็เป็นคำหนึ่งที่ได้ยินบ่อยครั้ง ในวงการการศึกษา และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา โดยลงแรงน้อยกว่าการใช้สมอง, การเป็นยุคของ Knowledge Economy, การพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นภาคการผลิตบุคลากร ต้องเผชิญกับความท้าทายและเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งวัยแรงงาน วัยเด็ก และประชากรเด็กที่เข้าสู่มหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อยลง ซึ่งสวนทางกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการแข่งขันในระดับนานาชาติ ตลอดจนการเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยต่างชาติที่มีศักยภาพสูง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา ควรมีทิศทางในการปรับตัวให้รองรับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การศึกษาอาชีพในโลกอนาคต การปรับรูปแบบการเรียนรู้จาก 1.0 ที่เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (2.0) และสร้างองค์ความรู้ (3.0) นำไปสู่การอุดมศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ เพื่อลดการนำเข้า รวมทั้งเป็นสังคมของการแบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์

ในการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องเตรียมจัดหลักสูตรให้เรียนหลายศาสตร์หลายแขนง และสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอาจารย์มีหน้าที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับอาชีพที่หลากหลายได้ พร้อมเตรียมปรับให้มีการเรียนแบบ Non-Degree มากขึ้น เช่น การเรียนระยะสั้น 6 - 12 เดือน เพื่อรับประกาศนียบัตรเฉพาะทางหรือเฉพาะทักษะ และนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานระดับสากลของ Google และ Microsoft ที่เปิดสอนแบบออนไลน์เพื่อให้ได้ประกาศนียบัตร และมีหน่วยงานรองรับในการเข้าทำงาน (วิระพันธ์ เสียงเย็น, 2562 : 95-111)

การพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การศึกษากระบวนการพัฒนานโยบายการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดทำแผนดังนี้

1. เสนอการปรับระบบอุดมศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เช่น ระบบการจัดสรรงบประมาณ ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบธรรมาภิบาล และประสิทธิภาพของระบบ
2. วิเคราะห์ศักยภาพของอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน ตามพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมว่าจะสามารถรองรับหรือขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาประเทศได้หรือไม่
3. วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ที่ส่งผลกระทบต่อระบบอุดมศึกษาและการพัฒนาประเทศ
4. การศึกษาเป้าหมายการพัฒนาของประเทศในอนาคต อาทิเช่น ยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ของ สศช. นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ของ สวทช. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 ของ วช. และแผนหรือนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ (สุเมธ แยมั่น, 2558 : 41)

เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา สู่การศึกษา 4.0

เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา คือเป้าหมายการตอบโจทย์ของประเทศและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีความท้าทายตลอดเวลา รวมทั้งการยกระดับประเทศสู่ Thailand 4.0 เพื่อเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ปรับนโยบายและเส้นทางการผลิตไปสู่การเพิ่มมูลค่าของทรัพยากร และมุ่งเน้นด้านผลิตภัณฑ์และการบริการที่อาศัยองค์ความรู้ ตลอดจนเป้าหมายในการสร้างงานวิจัยที่มุ่งเป้า โดยสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างนวัตกรรมการวิจัยที่ต่อยอดไปสู่เชิงพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง

สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับประเทศให้เป็นไทยแลนด์ 4.0 พร้อมทั้งปรับ Mindset ของอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่เมื่อค้นพบสิ่งใหม่หรือความรู้ใหม่ให้นำสิ่งนั้นไปให้ประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่เพียงแค่การค้นพบเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์เท่านั้น ตลอดจนการสร้างสังคมอุดมปัญญาที่มีการเรียนรู้อยู่ตลอด และการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้มีความรู้เพียงพอที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในโลกอนาคต

การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน ต่อสังคมในสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้ ทักษะการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ทักษะการใช้ชีวิต ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษ แล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ เป็นผลผลิตใหม่ๆ ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา วิธีการ ของการศึกษานั้นๆ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องสร้างคนให้มีลักษณะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม และคิดรับผิดชอบ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับตนเอง สังคม และประเทศชาติ

บทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา คือ สถาบันที่จัดการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีทั้งที่เป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี คือ ระดับบัณฑิตศึกษา โดยทั่วไปส่วนใหญ่ใช้คำว่า "มหาวิทยาลัย" ซึ่งใช้สำหรับสถาบัน ที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทหน้าที่ในการให้วิชาความรู้แก่ผู้ที่มาเรียน ดังที่ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก มีพระราชหัตถเลขาไว้ว่า "มหาวิทยาลัยเป็นสมอต้นความคิด ของชาติ" การจัดตั้งมหาวิทยาลัยต่างๆ ขึ้นมานั้น ล้วนมีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินการกิจสำคัญ 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการ ทางวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

การผลิตบัณฑิต การผลิตบัณฑิตถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย เพราะวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ก็เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพตามศาสตร์และสาขาวิชาที่จัดขึ้น ให้มีคุณลักษณะ ตามหลักสูตรที่กำหนด กระบวนการการผลิตบัณฑิตมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ มีคณาจารย์ที่มีปริมาณและคุณภาพ ตามมาตรฐานหลักสูตรของคณะ สาขาวิชาต่างๆ ทำหน้าที่หลักในการสอน มีระบบและกลไกการบริหารจัดการหลักสูตร และการเรียนการสอนที่มีการควบคุมคุณภาพตามองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ คณาจารย์ และระบบการพัฒนาอาจารย์ สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อุปกรณ์การศึกษา

สภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้และบริการการศึกษา การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน และองค์ประกอบอื่น ที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนดขึ้น ตามที่เห็นเหมาะสม

การบริการทางวิชาการ โดยที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมสรรพวิชา ทั้งยังมีคณาจารย์และบุคลากรที่ ทาหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ที่มีความรู้หลากหลาย มหาวิทยาลัยจึงมีหน้าที่สำคัญอีกประการ หนึ่ง คือ การให้บริการวิชาการแก่สังคม ผลผลิตทางวิชาการ อาจมีทั้งวิชาการต่างๆ ที่เปิดสอนตามหลักสูตรอยู่ แล้ว หรือการนำความรู้มาจัดกลุ่มเป็นชุดความรู้ เพื่อวัตถุประสงค์อื่นให้เหมาะสม กับผู้รับความรู้ เช่น การให้ ความรู้ในรูปแบบการฝึกอบรม การสัมมนา การบรรยาย ล้วนเป็นการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ประชาชน ผู้สนใจ รวมไปถึงการวิจัย เพื่อตอบคำถามต่างๆ ให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การจัดบริการทาง วิชาการแก่สังคม ยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางวิชาการให้แก่บุคลากรอีกทางหนึ่ง และเป็นโอกาสสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความยอมรับและความมีชื่อเสียงในการช่วยเหลือสังคมมาสู่ สถาบันด้วย

แนวทางการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อมีความเห็นที่ตรงกันว่า “การศึกษา” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ ยุคที่ต้องเชื่อมต่อกับภาคเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี นวัตกรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง พัฒนาศักยภาพคนให้มีความทันสมัยสอดคล้องในการขับเคลื่อนประเทศ

การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยก้าวไกลตามยุทธศาสตร์ชาติและเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 อย่างแท้จริงนั้น ใน ปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนต่างเตรียมพร้อมและดำเนินการไปแล้ว ใน ระดับหนึ่ง แต่เพื่อให้การเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบและเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงนั้น ผู้เขียนได้ศึกษา จากตารางเอกสาร ได้มีการเสนอแนวทางให้มหาวิทยาลัยได้พิจารณา ก่อนเข้าสู่มหาวิทยาลัย 4.0 อย่างแท้จริง ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่พร้อมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน เครื่องมือ และอุปกรณ์ ดังนั้น การเดินตามพันธกิจอย่างครบวงจร และมีคุณภาพจึงจำเป็นต้องตระหนัก ดังนี้

ประการแรก พันธกิจด้านการจัดการศึกษา ทุกมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิต หรือจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและความต้องการของผู้ประกอบการอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึง ศาสตร์ที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก ตลอดจนความพร้อมและความถนัดของตนเอง รัฐบาล มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่อาศัยนวัตกรรมใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ การที่มหาวิทยาลัยปรับปรุงหลักสูตรเพื่อตอบโจทย์สังคมโลกและรัฐบาลจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจวางเฉยได้ พร้อมกัน นั้น การกำหนดแผนรับสมัครหรือผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ มหาวิทยาลัย ที่เสนอแผนการรับนักศึกษา โดยความเห็นชอบของสภาวิชาการ และสภามหาวิทยาลัยควร ดำเนินตามจำนวน ที่กำหนด ไม่ควรที่จะมีการรับเกินและรับเพิ่มแบบรับตรงหลายรอบ การจัดทำแผนการรับ

นักศึกษาที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจะส่งผลดี ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมีทางเลือกในการกำหนดทิศทางการศึกษาของตนเอง และบุตรหลานได้

ประการที่สอง พันธกิจด้านการวิจัย หัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัยในการแสวงหาองค์ความรู้ และนวัตกรรมใหม่คงหนีไม่พ้นการวิจัย มหาวิทยาลัยมีนักวิชาการที่พร้อมไปด้วยศักยภาพการขับเคลื่อนให้อาจารย์และนักวิชาการตลอดจนนักศึกษา ศึกษาวิจัยเพื่อมาต่อยอดการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม ยิ่งในประเด็นนี้ ต้องเห็นใจมหาวิทยาลัยที่เพิ่งเกิดใหม่ มีคนพร้อมแต่ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ในหลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยทั้งหลายได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการวิจัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่ก็ไม่สามารถตอบสนองได้ อาจเป็นเพราะรัฐจำเป็นต้องทุ่มเทงบประมาณเพื่อการพัฒนางานที่จำเป็นและสำคัญกว่า แต่ก็ต้องชื่นชมอาจารย์และนักวิชาการในแต่ละมหาวิทยาลัยที่ดิ้นรนในการขอสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากองค์กรภาครัฐและเอกชน จนงานในแต่ละชิ้นที่ผ่านการศึกษวิจัยสามารถต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น หากรัฐบาลจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยอาศัยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย งบประมาณด้านนี้รัฐจึงไม่ควรมองข้าม

ประการที่สาม พันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เมื่อมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริการทางวิชาการด้วยมิติต่างๆ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาได้ตามความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอุตสาหกรรม 4.0 หรือการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ให้ผู้คนในชุมชน ตลอดจนผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากนักวิชาการและนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยหลายๆ โครงการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการในลักษณะบริการโดยไม่คิดมูลค่าเป็นตัวเงิน วันนี้อบริการเหล่านั้นสามารถสร้างคน สร้างงาน และสร้างเงินให้ชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ 9

ประการที่สี่ พันธกิจด้านการทูลเกล้าฯ บำรุงศิลปและวัฒนธรรม มีความสำคัญยิ่งที่ทุกมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญในระดับต้นๆ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากจนทำให้คนรุ่นใหม่ลืมนึกถึงในเรื่องของความเป็นไทย มหาวิทยาลัยคงจะจัดงานด้านศิลปและวัฒนธรรมแบบเดิมๆ ในลักษณะให้เป็นไปตามประเพณีและขนบธรรมเนียมคงไม่ได้ การสร้างการเรียนรู้โดยให้คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในมิติที่แตกต่างจากในอดีต จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักศิลปและวัฒนธรรม ของแต่ละสถาบันที่จะต้องคิดค้นนวัตกรรมที่สำคัญ ทำอย่างไรที่จะให้นักศึกษาและคณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรซึ่งเป็นประชาคมในองค์กรรวมจะได้เป็นต้นแบบในด้านการมีวัฒนธรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะนักศึกษาต้องให้ความสำคัญ ในการเคารพต่อวัฒนธรรมประเพณีที่คนรุ่นเก่าได้ปลูกฝัง เช่น มหาวิทยาลัยจะอย่างไรให้นักศึกษาแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพอเพียงบนพื้นฐานของเยาวชนต้นแบบ

การที่มหาวิทยาลัยจะมีความพร้อมกับการเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 เพื่อตอบโจทย์และสนองนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณภาพ

ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในอนาคต ถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่ทุกมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พล.อ. ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ที่ได้ออกมาแสดงทรรศนะก่อนหน้านี้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลิตคนให้ออกมาเป็นกำลังสำคัญของชาติ และแผนอุดมศึกษาฉบับที่ 3 ต้องตอบโจทย์การพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง คำนึงถึงการสร้างพลเมืองที่ดีของชาติที่มีวินัย เคารพต่อกฎหมาย อย่างมุ่งมั่นผลิตบัณฑิตที่ต้องการแต่ปริญญา

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ โดยมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีแผนในการเตรียมความพร้อมของคนทุกด้าน ให้สามารถมีชีวิตที่ดี อยู่รอดในสังคม โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนนักศึกษาต้องสอนให้มี ความรู้ คู่คุณธรรม และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องของความรู้ กระทรวงศึกษาธิการมียุทธศาสตร์ ตามแผนปฏิรูป การศึกษาในทุกระดับอยู่แล้ว แต่ในเรื่องของความคิดหรือคุณธรรมนั้น เชื่อว่าควรเริ่มสั่งสอนและสร้างสมมา ตั้งแต่วัยเด็ก เพราะจะได้ผลสะท้อนกลับคุ้มค่ากับต้นทุนที่ทุ่มลงไปมากกว่าวัยอื่น ๆ ในส่วนของการส่งเสริม การเรียนการสอน STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ก็ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้าใจและรู้เท่าทันโลกยุค Thailand 4.0 โดยเฉพาะวิชา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ไปด้วยเรื่องของโลกและวัตถุต่าง ๆ และเมื่อมีการตระหนักรู้ เกี่ยวกับ STEM อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะนำมาซึ่งนวัตกรรม (Innovation) ที่จะเป็พื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

ดังนั้น การทำหน้าที่ตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของคน โดยเฉพาะการ กระจายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็นภาระหน้าที่ ของสถาบันอุดมศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ทางปัญญา ที่ พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้น กระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นกระบวนการ ที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุป

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนไปทั้งระบบ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีหลายประการ ได้แก่ การพัฒนาทางการศึกษาแก่คน ทุกวัย ทุกระดับชั้น ทุกคนจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการศึกษา 4.0 ตามแนวคิดของนักการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา และแนวทางการพัฒนา หากผู้นำด้านการศึกษา บุคลากรทางด้านการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนต่างทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 และร่วมมือกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบแล้วย่อมส่งผลให้เกิดการศึกษา 4.0 นำไปสู่ Thailand 4.0 ได้อย่างแท้จริง การทำหน้าที่ตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของคน โดยเฉพาะการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็นภาระหน้าที่ ของสถาบันอุดมศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ โดยการกำหนดทิศทางและแผนในการเตรียมความพร้อมทุกด้าน ให้สามารถมีชีวิตที่ดี อยู่รอดในสังคม โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียน ต้องสอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ตามแผนปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ ในส่วนของการส่งเสริมการเรียนการสอน STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและรู้เท่าทันยุค Thailand 4.0 มีการตระหนักรู้เกี่ยวกับ STEM อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะนำมาซึ่งนวัตกรรม (Innovation) ที่จะเป็พื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น การบริหารการศึกษาเชิงรุกแบบผสมผสาน (Hybrid Education) กับ การเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) จึงเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง ทั้งในการบริหารจัดการและการบูรณาการวิชาการสู่การเรียนการสอนให้ลงตัวกับยุคการศึกษา 4.0 แบบไร้รอยต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning or Hybrid Learning) เป็นพัฒนาการที่ต่อยอดจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น มีการจัดการเรียนในชั้นเรียนปกติผสมผสานกับการเรียนออนไลน์ ซึ่งการเรียนในชั้นเรียนปกติจะช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาที่ออนไลน์ไม่สามารถอธิบายได้ หรือนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้ไปจัดการเรียนการสอนในลักษณะห้องเรียนกลับด้าน (Flip Classroom) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามบริบทที่ได้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มเติมสื่อทางสังคม (Social Media) หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- พระวิระพันธ์ ดิถีขปญโญ (เสียงเย็น). (2562). *สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็น
ชุมปัญญาของประเทศ*. วารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 3 (3), 95-111.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2560). การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล) : Thailand 4.0. . ประชุมวิชาการระดับชาติ คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุเมธ แยมั่น. (2558). *เอกสารประกอบการนำเสนอ: การดำเนินการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี
ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574)*. บรรยาย 28 สิงหาคม 2558. กรุงเทพมหานคร: รามการ์เด็นส์.
- สุนันท์ สินธุพานนท์. (2560). *ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0*. . กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สมัครสมร รักดีเหว และเอกนถน บางท่าไม้. (2564). การเรียนรู้ยุคใหม่กับการเรียนการสอนออนไลน์ใน
สถาบันอุดมศึกษา. *วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช*. 34 (1), 1-18..
- เทื้อน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (Design-Based New Normal) : ผลกระทบ
จากการแพร่ระบาด COVID-19. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *เส้นทางสู่คุณภาพการศึกษายุคประเทศไทย 4.0*. . การประชุมเชิงวิชาการทาง
การศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ศูนย์ประชุมสตาร์เวิลด์ จังหวัด
นครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- Graham, C.R. (2012). Introduction to Blended Learning. *Online*. Retrieved 2017, December 8,
from <http://www.Publicationshare.com/c1-Charles-Graham-BYU—Definitions-of-Blended.pdf/>.
- Saliba, G., Rankine L., and Cortez H. (2013). Learning and teaching unit 2013. Fundomentols
of Hybrid Learning. Retrieved 2017, December 9, 2017.
- Yaso, M. (2017). 21st Century Learning. *Online*. Retrieved 2017, December 9. , from
<http://www.gotoknow.org/posts/542974>.

การเปรียบเทียบเกณฑ์การประกันภายในเข้าสู่เกณฑ์การประกันคุณภาพ

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

**Comparison of internal assurance criteria to quality assurance criteria
ASEAN University Network
(Comparison of IQA and AUN-QA Assurance)**

วรรณภัทรพร สิริโพธิ์แก้ว¹,

สมประสงค์ เสนารัตน์² และ ธนกร ตรกมลกานต์³

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด¹

และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด^{2,3}

Wanpattaraporn Siriphokeaw¹,

Somprasong Senarat² and Thanakorn Donkamonkan³

Roi Et Rajabhat University¹

and Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roi Et Buddhist College, Thailand^{2,3}

Corresponding Author, E-mail: n_lin1991@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนระดับหลักสูตร (IQA) กับเกณฑ์การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) IQA มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน IQA - องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต มีคำอธิบายดังนี้ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง IQA - องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 3 กลยุทธ์การเรียนการสอน เกณฑ์คุณภาพที่ 4 การประเมินผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต IQA - องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 5 คุณภาพบุคลากรสายวิชาการ และเกณฑ์คุณภาพที่ 6 คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน IQA - องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เกณฑ์คุณภาพที่ 2 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร เกณฑ์คุณภาพที่ 3 กลยุทธ์การเรียนการสอน เกณฑ์คุณภาพที่ 4 การประเมินผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต ในทรรศนะของผู้เขียนมีความเห็นว่า ทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน หรือ การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้นๆ แต่หากจะมีการปรับเปลี่ยนจากการประกันคุณภาพภายในเป็น การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ AUN-QA ในหลายด้าน

* วันที่รับบทความ: 29 สิงหาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 สิงหาคม 2565

Received: August 29, 2022; Revised: August 29, 2022; Accepted: August 30, 2022

อาทิ การปรับทัศนคติของบุคลากรในองค์กร งบประมาณ การสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน การเขียนรายงาน SAR ประเมินภายในด้วยเกณฑ์ AUN-QA เป็นต้น โดยเฉพาะท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยังไม่สิ้นสุด จึงต้องทบทวน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับตัวของรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบ ออนไลน์ การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียน การสอนออนไลน์ออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบการประกัน; การประกันภายใน; การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน; การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

Abstracts

Quality Assurance of ASEAN Universities Network at Curriculum Level (IQA) and ASEAN University Network Quality Assurance Criteria (AUN-QA) IQA is correlated, i.e., Component 1 Governing IQA Standards - Component 2 Graduates aligned with AUN-QA. Quality Criteria 1 Expected learning outcomes and quality criterion 8, the output is described as follows: AUN-QA Quality Criteria 1 Expected learning outcomes IQA - Component 3 Student corresponds to AUN-QA Quality Criteria 3 Teaching and Learning Strategies Quality Criteria 4 Student Assessment And Quality Criteria 8 IQA Productivity – Component 4 Instructors correspond to AUN-QA Quality Criteria 5 Quality of Academic Personnel and Quality Criteria 6 Quality of IQA Support Personnel – Component 5 Curriculum and Instruction Assessment of learners is consistent with AUN-QA Quality Criteria 1. Expected learning outcomes. Quality Criteria 2 Structure and content of the course Quality Criteria 3 Teaching and Learning Strategies Quality Criteria 4 Student Assessment and quality criterion 8, productivity. both internal education quality assurance or quality assurance of the ASEAN University Network In order to guarantee the quality and develop the quality of education standards of that institution but if there is a change from internal quality assurance to quality assurance of the ASEAN University Network Preparation to support AUN-QA in many aspects such as adjusting the attitude of personnel in the organization, budgeting, building knowledge and understanding of the operators. SAR report writing, internal assessment with AUN-QA criteria, etc., especially in the midst of the COVID-19 pandemic. which is not yet finished; therefore, it is necessary to review the learning support Infrastructure and Facilities Adaptation of online teaching and learning formats; development of online teaching platforms in various forms. To make all learners have equal access to online learning.

Keywords: Comparison of Assurance; Internal Assurance; Quality Assurance of ASEAN University Network; Quality Assurance of ASEAN University Network

บทนำ

ตามประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา (คปอ.) เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 กำหนดให้ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร คณะ และ สถาบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 140) ระบบการตรวจประเมินคุณภาพตามระบบ ประกันคุณภาพ (Council of the University Presidents of Thailand Quality Assurance : CUPT QA) จึงถูกพัฒนาให้ครอบคลุมครบทั้ง 3 ระดับและมีหลักการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องสู่ความ เป็นเลิศและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยในระดับหลักสูตรระบบประกันคุณภาพ CUPT QA กำหนดให้ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance, AUN-QA) เป็นหลักเนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวได้รับการพัฒนาขึ้นภายใต้ความร่วมมือ ของหลายฝ่ายในระดับสากล อีกทั้ง มีการดำเนินการใช้งานมาแล้วในหลายประเทศที่เป็นสมาชิก ส่วนหลักสูตร ที่ประสงค์จะใช้เกณฑ์อื่นในระดับสากลก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม สำหรับในระดับคณะและ สถาบันมหาวิทยาลัยสามารถเลือกใช้ CUPT indicators ที่พัฒนาขึ้นโดยคณะทำงานระบบประกันคุณภาพ CUPT QA ของ ทปอ. หรือใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาอื่นที่เป็นระบบสากลก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อม ของแต่ละมหาวิทยาลัย (ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2558 : 147) ตามกฎกระทรวงประกันคุณภาพ พรบ. 2562 การศึกษาแห่งชาติและ มาตรา 47 “มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวง อื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ, 2562 : 185)

ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยในอาเซียน สถาบันอุดมศึกษาของไทยทั้งหมด 18 สถาบันที่ใช้ระบบประกัน คุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในระดับหลักสูตร หลักสูตรที่ใช้เกณฑ์ AUN-QA ภาคภาษาไทยซึ่ง ต่างกับ AUN-QA สาขาสากลเพียงเรื่องของภาษา แต่ยังคงใช้เกณฑ์ ระบบการประเมิน และการพัฒนาผู้ประเมิน เช่นเดียวกับ AUN-QA สาขาสากล เพื่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย (กัญญาดา อนุวงศ์ และคณะ, 2563 : 2, Scott Danielson, 2016 : 20) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผลจึงใช้ภาษาไทย การขอรับการรับรอง (accreditation) จาก AUN ในระดับสากลขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของหลักสูตรหนึ่งๆ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ในระดับหลักสูตรได้รับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษาขึ้น เพื่อตอบสนองความจำเป็นในการพัฒนาและประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความหลากหลาย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เพื่อยกระดับคุณภาพของบัณฑิตให้ตอบสนองความคาดหวังของตลาดแรงงาน สนับสนุนการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและแรงงาน คัมครองผู้บริโภคน และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและความร่วมมือในอาเซียน โดยอาศัยหลักการสำคัญคือผลักดันการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education : OBE) ส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยวงจรคุณภาพ Plan-Do-Check-Act (PDCA) ที่ไม่ได้กำหนดวิธีการหรือเครื่องมือในการทำงานให้หลักสูตร แต่ต้องกำหนดประเด็นสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเท่านั้น (กัญญาตา อนวงค์ และคณะ, 2561 : 2) และในปี 2563 AUN-QA ได้ถูกปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ระบบล่าสุดที่ใช้ในปัจจุบันคือ AUN-QA Version 4.0 ฉบับ 2020 ในระดับหลักสูตรประกอบไปด้วยเกณฑ์ 8 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (ASEAN University Network, 2020 : 58)

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes)
2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Programme Structure and Content)
3. กลยุทธ์การเรียนการสอน (Teaching and Learning Approach)
4. การประเมินผู้เรียน (Student Assessment)
5. คุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ (Academic Staff)
6. คุณภาพของบุคลากรสายสนับสนุน (Student Support Services)
7. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities and Infrastructure)
8. ผลผลิต (Output and Outcomes)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในในระดับหลักสูตร มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562 : 152) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

การเปรียบเทียบเกณฑ์ IQA และ AUN-QA

การประกันคุณภาพภายใน (IQA) กับเกณฑ์การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ดังตารางในภาคผนวก ผู้เขียนขอเสนอแนะความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ของเกณฑ์ทั้ง 2 แบบ ดังต่อไปนี้

IQA - องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน

คณะกรรมการอุดมศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐาน

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพ ทั้งระดับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความทัดเทียมกัน

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 2 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร ที่กล่าวว่า คุณสมบัติของรายวิชา ได้แก่ รายวิชาอธิบายผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่ทำให้สามารถบรรลุผลได้ โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร หมายถึง ชุดเอกสารที่แสดงถึงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยสรุป และผลลัพธ์ที่คาดหวัง โครงสร้างรายวิชา เมทริกซ์ที่แสดงวิธีการที่ทำให้ผลการเรียนรู้ของหลักสูตรบรรลุเป้าหมายโดยผ่านรายวิชา ตลอดจนรายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆ

โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร มีหน้าที่ 1) เป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนในปัจจุบันรวมถึงผู้ที่คาดว่าจะรับเข้าศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร 2) เป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานที่หลักสูตรได้พัฒนาขึ้น 3) ช่วยหน่วยงานรัฐบาลและองค์กรวิชาชีพในการรับรองคุณภาพของหลักสูตรที่สามารถนำไปสู่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

IQA - องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต

พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต ตามคำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 2.1 และ 2.2 ดังนี้ **IQA - คำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 2.1** กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) ได้มีกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ครอบคลุมผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ทั้งการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวบ่งชี้นี้จะเป็นการประเมินคุณภาพบัณฑิตในมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต **IQA - คำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 2.2** บัณฑิตปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาได้งานสุจริตทำหรือมีกิจการของตนเองที่มีรายได้ประจำภายในระยะเวลา 1 ปีนับจากวันที่สำเร็จการศึกษา เพื่อเลี้ยงชีพตนเองได้ การศึกษาในระดับปริญญาโท ต้องมีการค้นคว้า คิดอย่างเป็นระบบ วิจัยเพื่อหาคำตอบที่มีความน่าเชื่อถือ ส่วนการศึกษาในระดับปริญญาเอก จะต้องมีการค้นคว้า คิดอย่างเป็นระบบ วิจัยเพื่อหาประเด็นความรู้ใหม่ที่มีความน่าเชื่อถือเป็นประโยชน์ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องประมวลความรู้เพื่อจัดทำผลงานที่แสดงถึงความสามารถ ใช้ความรู้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะได้

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต มีคำอธิบายดังนี้ **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง** การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE) นี้จะมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของการเรียนเป็นสำคัญ โดยมีความรู้ ทักษะ เจตคติ อุดมคติ ในการคิดจะมีการระบุไว้อย่างชัดเจนในสิ่งที่ผู้เรียนถูกคาดหวังให้เรียน แสดงออกมาในรูปของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง บัณฑิตที่

สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเป็นผู้สะท้อนคุณภาพของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจึงควรยึดผลสำเร็จของผู้เรียนเป็นหลัก การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของนิสิตไว้ในหลักสูตร จึงควรนำความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาประกอบด้วย พึงนำคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ มหาวิทยาลัยมาพิจารณาให้ตรงกับ ความคาดหวังของหลักสูตร โดยคำนึงถึงการกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรู้จักวิธีการเรียนรู้ สามารถทำให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการรู้จักพัฒนาทักษะของตนเอง ทั้งด้านกระบวนการ สารสนเทศ การฝึกฝนปฏิบัติ ทนต่อวิทยาการใหม่ ๆ ทั้งนี้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เหล่านี้ควรถูกกำหนดเข้าไป ในรายวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่วิชาพื้นฐานทั่วไปจนถึงรายวิชาที่มีความเฉพาะทาง หรือการสร้างทักษะเฉพาะ ตลอดจนวิชาที่เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีการพัฒนาปรับปรุงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ หรือสมรรถนะ สภาพแวดล้อมทางการเรียนและโอกาสของนักศึกษา รวมทั้งคุณภาพของสถาบันหรือหลักสูตร การส่งเสริมคุณภาพถือเป็นการเริ่มต้นวางแผนการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการ ประกันคุณภาพและมีการแสวงหาวิธีการพัฒนาปรับปรุงและหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต** การประเมินระบบการประกันคุณภาพนั้น สถาบันการศึกษาไม่เพียงแต่ประเมินคุณภาพของกระบวนการเท่านั้น แต่ต้องประเมินคุณภาพของผลผลิตและคุณภาพของบัณฑิตด้วย การประเมินคุณภาพของบัณฑิต สถาบันการศึกษาควรติดตามผลสัมฤทธิ์ของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อัตราการสำเร็จการศึกษา และอัตราของการออกกลางคัน ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเรียนจบการศึกษา และการได้งานทำของบัณฑิต ทั้งนี้งานวิจัยก็ถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ ประสิทธิภาพวิจัยของนักศึกษาควรเป็นงานวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

IQA - องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา

นักศึกษา ตามคำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 3.1, 3.2 และ 3.3 เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งดังนี้ **IQA – คำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การรับนักศึกษา** ต้องมีการกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาที่สอดคล้องกับลักษณะ ธรรมชาติของหลักสูตรและของนักศึกษา กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอย่างโปร่งใส ชัดเจน มีเครื่องมือใช้ ในการคัดเลือก ข้อมูล หรือวิธีการคัดนักศึกษาให้ได้นักศึกษาที่มีความพร้อมทางปัญญา สุขภาพกายและจิต มุ่งมั่นที่จะเรียน มีเวลาเรียนในการที่จะเรียน เพื่อสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด **IQA – คำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 3.2** ในช่วงปีแรกของการศึกษา ต้องมีกลไกในการพัฒนาความรู้พื้นฐานหรือ เตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่นักศึกษา เพื่อสามารถการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีความสุข อัตรา การลาออกกลางคันน้อย ในระหว่างการศึกษา มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรู้ความสามารถในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมในและนอกห้องเรียน เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีการวางระบบการ ดูแลให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ (ระดับปริญญาตรี โท เอก) มีระบบการป้องกัน การบริหารจัดการความเสี่ยงของนักศึกษา เพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้ง ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิชาการของนักศึกษา สร้างโอกาสการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ได้มาตรฐานสากล ดังนี้ การควบคุมการดูแลการให้คำปรึกษาด้าน

วิชาการ วิทยานิพนธ์ แก่บัณฑิตศึกษา พัฒนาศักยภาพนักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 **IQA – คำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 3.3** มีผลการประกันคุณภาพที่ทำให้นักศึกษามีความพร้อมทางการเรียน มีอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในหลักสูตรสูง อัตราการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสูง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตร และมีการจัดการขอรับรองเรียนของนักศึกษา

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 3 กลยุทธ์การเรียนการสอน เกณฑ์คุณภาพที่ 4 การประเมินผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต มีคำอธิบายดังนี้ **AUN - QA - เกณฑ์คุณภาพที่ 3 กลยุทธ์การเรียนการสอน** คณาจารย์ในหลักสูตรพึงร่วมกันพิจารณาและกำหนดกลยุทธ์ของการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (Quality learning) ของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนการสอนควรมีหลากหลายตามลักษณะของรายวิชา ควรมุ่งเน้นที่ผู้เรียน เพื่อทำให้เกิดความตื่นตัว อยากเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะเรียนและรับความรู้ใหม่ ๆ รู้จักการประสานความรู้เก่าและใหม่เพื่อประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาเป็นเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีกระบวนการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น รู้จักร่วมมือกันและฝึกความเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong learners) **AUN – QA - เกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต** คุณภาพของบัณฑิตขึ้นอยู่กับคุณภาพของนักศึกษาที่รับเข้าเรียน นั้นหมายความว่า คุณภาพนักศึกษาที่รับเข้ามานั้นเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรมีการกำหนด การสื่อสาร และการประกาศนโยบายการรับนักศึกษาเข้าเรียนและเกณฑ์ การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตรอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดและการประเมินกระบวนการและเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษา มีระบบติดตามความก้าวหน้า ผลการศึกษา และการะการเรียนของนักศึกษาที่เพียงพอโดยมีการบันทึกการติดตามความก้าวหน้า ผลการศึกษา และการะการเรียนของนักศึกษาไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักศึกษาและดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องหากจำเป็น มีการจัดการให้คำแนะนำทางวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การแข่งขันของนักศึกษา และการบริการสนับสนุนนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนและความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงาน มีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนผลสำเร็จของคุณภาพการเรียนรู้ของ นักศึกษานั้น ทางสถาบันควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และจิตใจที่สามารถ สร้างเสริมการเรียนการสอน การวิจัย รวมถึงสุขสภาวะส่วนบุคคลด้วย **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต** สถาบันการศึกษาควรติดตามผลสัมฤทธิ์ของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อัตราการสำเร็จการศึกษาและอัตราของการออกกลางคัน ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเรียนจบการศึกษาและการได้งานทำของบัณฑิต ทั้งนี้งานวิจัยก็ถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ ประสิทธิภาพวิจัยของนักศึกษาควรเป็นงานวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

IQA – องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์

อาจารย์เป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญของการผลิตบัณฑิต ผู้เกี่ยวข้องต้องมีการออกแบบระบบประกันการบริหารและพัฒนาอาจารย์ เพื่อให้ได้อาจารย์ที่มีคุณภาพเหมาะสม มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสภาพบริบทปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถาบันและของหลักสูตร ส่งเสริมให้อาจารย์มีความรักในองค์กรและการปฏิบัติงานตาม

วิชาชีพ ผู้บริหารต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนระยะยาว และ กิจกรรมการดำเนินงาน ตลอดจนการกำกับดูแลและการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ การวางระบบประกันคุณภาพอาจารย์ เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้ อาจารย์ที่มีคุณสมบัติทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งต้องมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นด้วยการวางแผนและการลงทุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อให้อัตรากำลัง อาจารย์มีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าใน หลักสูตร มีจำนวนอาจารย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางสาขาวิชาของ หลักสูตร และมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการผลิตบัณฑิต อันสะท้อนจากวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ความก้าวหน้าในการผลิตผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 5 คุณภาพบุคลากรสายวิชาการ และเกณฑ์คุณภาพที่ 6 คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนถือว่าเป็นทรัพยากรการศึกษาที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้เรียน บุคคลเหล่านี้ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ที่ตนเองสอน มีทักษะและประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดความรู้แก่ ผู้เรียนในขอบเขตบริบทการสอนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำผลการประเมินการสอนมาปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง คุณภาพของสถาบันไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพ บุคลากรสายวิชาการอีกด้วย คุณภาพบุคลากรสายวิชาการขึ้นอยู่กับคุณวุฒิการศึกษาความเข้าใจ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่สอน รวมถึงจรรยาบรรณที่มีต่อวิชาชีพ บุคลากรสายวิชาครอบคลุมถึงอาจารย์ที่สอนเต็มเวลาและนอกเวลา และผู้บรรยายพิเศษ นอกจากคุณภาพของบุคลากรสายวิชาแล้วสถาบันต้องกำหนดปริมาณบุคลากรสายวิชาให้เหมาะสม กับความต้องการของผู้เรียนและสถาบัน การวิจัยคือผลผลิตสำคัญจากบุคลากรสายวิชาการ ตามประเภทของงานวิจัย เช่น ผลงานตีพิมพ์ งานที่ปรึกษา โครงการ เงินสนับสนุน เป็นต้น งานวิจัยเหล่านี้ควรตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย

IQA – องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน

แม้ทุกหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาเปิดสอนต้องผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และมีการปรับปรุงทุก 5 ปี แต่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการควบคุมกำกับกับการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง ตามคำอธิบายตัวบ่งชี้ที่ 5.1, 5.2, 5.3 และ 5.4 ดังนี้

IQA – ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 สารของรายวิชาในหลักสูตร แม้ทุกหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาเปิดให้บริการต้องผ่านการรับทราบจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ มีการปรับปรุงทุก 5 ปี แต่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องมีการออกแบบหลักสูตร ควบคุม กำกับกับการจัดทำรายวิชาต่างๆ ให้มีเนื้อหา ที่ทันสมัย ก้าวทันความก้าวหน้าทางวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการบริหารจัดการ การเปิดรายวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ โดยสนองความต้องการของนักศึกษาและตลาดแรงงาน สำหรับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาต้องเน้นการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยและ การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 การวางระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับการวางระบบ

ผู้สอนในแต่ละรายวิชาโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน เป็นความรู้ที่ทันสมัยของอาจารย์ที่มอบหมายให้สอนในวิชานั้นๆ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ประสบการณ์ รับการพัฒนาความสามารถจากผู้รู้จริง สำหรับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ การกำหนด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระที่เหมาะสมกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ ลักษณะของนักศึกษา ให้นักศึกษาได้รับโอกาสและการพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์การค้นคว้าอิสระต้องสามารถในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระตั้งแต่กระบวนการพัฒนาหัวข้อจนถึงการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ การสอบป้องกัน และการเผยแพร่ผลงานวิจัย จนสำเร็จการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นการพัฒนา นักศึกษาให้มีความรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดและได้รับการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะทางภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทักษะการทำงานแบบมีส่วนร่วม ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการดูแล สุขภาพ ฯลฯ การเรียนการสอนสมัยใหม่ต้องใช้สื่อเทคโนโลยีและทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและในสถานที่ใดก็ได้ ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และสนับสนุนการเรียนรู้ สำหรับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เทคนิคการสอนจะเน้นการวิจัยเป็นฐาน การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน **ตัวบ่งชี้** **ที่ 5.3 การประเมินผู้เรียน** การประเมินนักศึกษามีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ การประเมินผลนักศึกษาเพื่อให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอน และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา (assessment for learning) การประเมินที่ทำให้นักศึกษาสามารถประเมินตนเองเป็น และมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาวิธีการเรียนของตนเองใหม่ จนเกิดการเรียนรู้ (assessment as learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (assessment of learning) สำหรับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการวางระบบประเมิน วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระที่มี คุณภาพด้วย **IQA – ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ผลการดำเนินงานของหลักสูตร** หมายถึง ร้อยละของผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้การดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ สถาบันอุดมศึกษา หรือแต่ละหลักสูตรมีอิสระในการกำหนดตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ใช้ในการติดตาม ประเมิน และรายงานคุณภาพของหลักสูตรประจำปีของแต่ละหลักสูตรตามบริบท และวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิต

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เกณฑ์คุณภาพที่ 2 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร เกณฑ์คุณภาพที่ 3 กลยุทธ์การเรียนการสอน เกณฑ์คุณภาพที่ 4 การประเมินผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต มีคำอธิบายดังนี้ **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง** การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE) นี้จะมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของการเรียนเป็นสำคัญโดยมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัยในการคิด สิ่งที่ผู้เรียนถูกคาดหวังให้เรียนจะมีการระบุไว้อย่างชัดเจนและแสดงออกมาในรูปของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเป็นผู้สะท้อนคุณภาพของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจึงควรยึดผลสำเร็จของผู้เรียนเป็นหลัก การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ

นิสิตไว้ในหลักสูตรจึงควรนำความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาประกอบด้วย ในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรพื้้นำคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ มหาวิทยาลัยมาพิจารณาให้ตรงกับความต้องการของหลักสูตร โดยการกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ รู้จักวิธีการเรียนรู้ และสามารถทำให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การรู้จักพัฒนาทักษะของตนเองทั้งด้านกระบวนการสารสนเทศ ฝึกฝนปฏิบัติให้ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ทั้งนี้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เหล่านี้ควรถูกกำหนดเข้าไปในรายวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่วิชาพื้นฐานทั่วไปจนถึงรายวิชาที่มีความเฉพาะทาง หรือการสร้างทักษะเฉพาะ ตลอดจนวิชาที่เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 2 โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร** หลักสูตรควรมีความทันสมัยทุกรายวิชาและมีความเชื่อมโยงที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กัน เพื่อการนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยมีโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของมหาวิทยาลัย จำนวนรายวิชาในหลักสูตรมีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างรายวิชาทั่วไปหรือพื้นฐานกับรายวิชาที่สร้างทักษะหรือความเฉพาะทาง มีการจัดเรียงรายวิชาอย่างเป็นระบบจากรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเฉพาะทาง ตลอดจนถึงรายวิชาบูรณาการ โครงการ หรือการศึกษาอิสระ และวิทยานิพนธ์ การจัดโครงสร้างหลักสูตรแสดงถึงทั้งความกว้างและความลึกเชิงวิชาการที่กระจายสู่รายวิชาในหลักสูตร **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 3 : กลยุทธ์การเรียนการสอน** คณาจารย์ในหลักสูตรพึงร่วมกันพิจารณาและกำหนดกลยุทธ์ของการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (Quality learning) ของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนการสอนควรมีหลากหลายตามลักษณะของรายวิชา ควรมุ่งเน้นที่ผู้เรียน เพื่อเกิดความตื่นตัว ความอยากเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะเรียนและรับความรู้ใหม่ ๆ รู้จักการประสานความรู้เก่าและใหม่เพื่อประยุกต์ใช้ รู้จักการแก้ปัญหา เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีกระบวนการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อาจารย์ควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น ร่วมมือกัน และฝึกความเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong learners) **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 4 การประเมินผู้เรียน** การประเมินผู้เรียนจัดเป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการศึกษา ผลลัพธ์การประเมินส่งผลโดยตรงต่ออนาคตของผู้เรียน หลักสูตรพึงมั่นใจได้ว่าผลลัพธ์จากการประเมินสะท้อนให้เห็นได้ทั้งความสำเร็จของผู้สอนและความสำเร็จของผู้เรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หลักสูตรพึงพิจารณาความเหมาะสมของเกณฑ์และวิธีการประเมินของแต่ละรายวิชา มีการกำหนดล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่เหมาะสมให้ผู้เรียนสามารถอุทิศทรัพยากรประเมินได้ความชัดเจนของการประเมิน ควรแสดงทั้งเกณฑ์การประเมิน วิธีการประเมิน และช่วงเวลา การประเมิน โดยอย่างน้อยควรครอบคลุมรายละเอียดต่อไปนี้ เกณฑ์และวิธีการประเมินผู้เรียน ควรมีความหลากหลายตามลักษณะวิชา การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยกำหนดอย่างชัดเจนในหลักสูตร และแสดงไว้ในแต่ละรายวิชาของหลักสูตรนั้น ๆ รวมทั้งมีการระบุน้ำหนักของการประเมินไว้ในรายวิชา ซึ่งต้องเปิดเผยให้ผู้เรียนหรือผู้เกี่ยวข้องรับรู้ได้ โดยสามารถยืนยันความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงธรรมของเกณฑ์และวิธีการประเมิน ทั้งวิธีการและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินควรมีการพิจารณา ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการคิดสร้างแนวทางประเมินใหม่ ๆ ช่วงเวลาของการประเมิน

ครอบคลุมตั้งแต่การรับเข้าศึกษา การติดตามความก้าวหน้าของการเรียน และการประเมินก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ควรกำหนดช่วงเวลาของการประเมินให้รับรู้ล่วงหน้าและสะท้อนผลการประเมินกลับยังผู้ถูกประเมินเพื่อให้เกิดการแก้ไขและพัฒนา การรับรองผลการประเมิน มีขั้นตอนการดำเนินการที่แสดงไว้อย่างชัดเจนในการพิจารณาและรับรองผลการประเมินที่ได้ โดยเน้นให้เห็นการสรุปผลเพื่อสู่การปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป **AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 8 ผลผลิต** ในการประเมินระบบการประกันคุณภาพนั้น สถาบันการศึกษาไม่เพียงแต่ประเมินคุณภาพของกระบวนการเท่านั้น แต่ต้องประเมินคุณภาพของผลผลิตและคุณภาพของบัณฑิตด้วยในการประเมินคุณภาพของบัณฑิตนั้น สถาบันการศึกษาควรติดตามผลสัมฤทธิ์ของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อัตราการสำเร็จการศึกษาและอัตราของการออกกลางคัน ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเรียนจบการศึกษา และการได้งานทำของบัณฑิต ทั้งนี้งานวิจัยก็ถือว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ ประเภทงานวิจัยของนักศึกษาควรเป็นงานวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักสูตรและคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนนโยบายการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

IQA – องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ในการดำเนินการบริหารหลักสูตร ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมทางกายภาพ ความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีความพร้อมด้านการให้บริการ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทำวิจัย อุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด การบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ Wifi และอื่นๆ รวมทั้งการบำรุงรักษาที่ ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยพิจารณาร่วมกับผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและอาจารย์

สอดคล้องกับ AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 7 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

โดยทรัพยากรทางกายภาพ ห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ เพียงพอทันสมัย พร้อมใช้งาน และมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดดิจิทัลที่ตอบสนองความต้องการของและนักศึกษาบุคลากร มีโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายที่เข้าถึงได้ ซึ่งช่วยให้ชุมชนวิทยาเขตสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน การวิจัยการบริการและการบริหารงาน มีการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และความปลอดภัยและการเข้าถึงสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทางมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการแสดงกายภาพสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจที่เป็น เอื้อต่อการศึกษา การวิจัย และคุณภาพชีวิตส่วนตัว เจ้าหน้าที่สนับสนุนการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวก และประเมินเพื่อให้มั่นใจว่าทักษะของตนยังคงอยู่ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ เทคโนโลยีสารสนเทศและบริการนักศึกษา อยู่ภายใต้การประเมินและการเพิ่มประสิทธิภาพ

AUN-QA เกณฑ์คุณภาพที่ 6 คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน บุคลากรสายสนับสนุนมีความสำคัญในการช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรสายสนับสนุนต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมตรงกับงาน มีความสามารถ และมีจำนวนที่เพียงพอ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยต่างๆ มีเป้าหมายในการใช้ AUN-QA เพื่อการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร มากกว่าการได้รับการรับรองคุณภาพจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การใช้ AUN-QA ทำให้อาจารย์ใช้หลักการของการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์และวงจรคุณภาพในการจัดการศึกษามากขึ้น ผู้บริหารทุกระดับส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ความเข้าใจและการสนับสนุนที่จำเป็นในด้านคุณภาพจากผู้บริหารและอาจารย์ยังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เชื่อว่าระบบ AUN-QA ในประเทศไทยมีความเหมาะสมต่อการใช้งานกับหลักสูตรในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรในระดับสากล การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ AUN-QA และบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เห็นความจำเป็นและปฏิบัติโดยการนำเกณฑ์ สารของ AUN-QA ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

ประโยชน์

ในทรรศนะของผู้เขียนมีความเห็นว่า ทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน หรือการประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้นๆ หากในอนาคตมีการปรับใช้การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลก ประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มเติมนอกเหนือจากการการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร คือ

1. ได้รับความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากหลักสูตรได้มาตรฐานเทียบเคียงเกณฑ์คุณภาพการศึกษาระดับอาเซียน
2. ได้นักศึกษาในกลุ่มอาเซียนในระดับที่มีคุณภาพเข้ามาเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก AUN-QA ใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์รวมถึงการตลาดที่จะหานักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อ
3. ได้แนวทางและสามารถพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ประกอบการ องค์กร รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. หลักสูตรได้รับการรับรองจากระบบประกันคุณภาพที่ได้ยอมรับจากระบบนานาชาติ ได้การรับรองคุณภาพหรือได้ประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Certificate) ได้การยอมรับ มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นในระดับประเทศและระดับนานาชาติ
5. ความได้เปรียบในการแข่งขันระดับสากล และ/หรือ ในประเทศ อย่างยั่งยืน (Sustainability)

6. ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาต่างประเทศได้หลากหลายง่ายขึ้น เช่น การสร้างโปรแกรมแลกเปลี่ยนนักศึกษา การเทียบโอนรายวิชา การสร้างหลักสูตรร่วม เป็นต้น

7. แนวทางในการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย มีเกิดขึ้นสำหรับอาจารย์ นำสู่การเกิดนวัตกรรมใหม่

8. บัณฑิตมีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้จ้างงาน หรือแนวทางสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เพราะนักศึกษาได้รับการพัฒนาที่ทันสมัยสู่โลกาภิวัตน์

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ AUN-QA

บริบทของโลกในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายมิติ นำมาสู่ความท้าทายของทุกองค์กรที่ต้องปรับตัวให้เท่าทัน ทั้งนี้หากจะเข้าสู่การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน สู่องค์กรที่ทันสมัยจึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยเริ่มใช้ระบบการเรียนรู้ใหม่ ดังนี้

1. มุ่งเป้าให้จัดการศึกษาแบบเสริมสร้างความรู้ด้านผลลัพธ์ (Outcome- Based Education : OBE)

2. ปรับทัศนคติ ผู้บริหาร คณะ ภาควิชา สาขา อาจารย์ และปรับพฤติกรรมของคนและวัฒนธรรมองค์กร

3. จัดสรรงบประมาณ แผนการฝึกอบรม ให้อาจารย์ศึกษาดูงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนและตอบโจทย์ขององค์กรได้

4. การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

5. สร้างทีมงานในการสื่อสารและการประสานผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

6. ธรรมชาติของแต่ละสถานศึกษา บริบท ชุมชน ต้องก้าวทันนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย การยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นผู้ควบคุมดูแลและสามารถรักษาสภาพแวดล้อมให้คงเดิมควบคู่กันไปด้วย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อความเจริญต่างๆ กระจายเข้าสู่ภูมิภาคแล้วก็สามารถดึงดูดนักศึกษาทั้งชาวไทยและต่างชาติได้

7. ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสองภาษาหรือหลักสูตรนานาชาติ แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) เสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสในการประยุกต์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะขั้นสูงในการทำงาน และทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ได้รู้จักแก่นแท้ของชีวิตการทำงาน

8. เตรียมบุคลากรให้มีสมรรถนะทางด้านภาษาต่างประเทศ อาทิ ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะภาษาจีน ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างผู้รับบริการและผู้ขอรับบริการ ในการแสวงหาความร่วมมือ ความรู้การเจรจาต่อรอง และสร้างความสัมพันธ์อันดี

สรุป

โดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษาถือเป็นกลไกที่นำมาใช้การตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบทานความสอดคล้องระหว่างการจัดการศึกษาที่หลักสูตรดำเนินการในแต่ละปี ส่วนสาระของเกณฑ์ AUN-QA คือการให้ข้อเสนอแนะแก่หลักสูตรที่รับการประเมิน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงต่อไป ใช้เพื่อการกำกับ ดูแลและพัฒนาให้แต่ละหลักสูตรมีการพัฒนา ระบบ AUN-QA นั้นถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถได้รับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นอย่างมากในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หลักสูตรระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ใช้เกณฑ์ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษามีเป้าประสงค์หลักเพื่อการพัฒนาปรับปรุง และกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของตน ส่วนการขอรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองคุณภาพ และเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน อาจจะเป็นเป้าหมายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของแต่ละหลักสูตร เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรในระดับสากล สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ AUN-QA และบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสำเร็จตามที่คาดหวังคือเมื่อจบการศึกษาแล้วได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ สร้างปัญญาให้กับสังคม ประยุกต์ความรู้ที่เป็นประโยชน์บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้นการติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานจึงต้องมีระบบประกันคุณภาพ โดยเฉพาะท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ยังไม่สิ้นสุด จึงต้องทบทวน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับตัวของรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบ ออนไลน์ การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ออกมาในรูปแบบต่างๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งเสริมการศึกษาและการทำวิจัย ออกแบบกิจกรรมรูปแบบใหม่ๆ ให้การเรียนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ที่โรงเรียนกับการเรียนผ่านหน้าจอที่บ้าน ยังคงมีประสิทธิภาพ หรือสามารถใช้โอกาสนี้ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไรได้มากกว่าเดิม การจัดการเรียนการสอนยังดำเนินต่อไปได้ควบคู่กับการเรียนเชิงวิชาการ โดยยังคงให้นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์และนำกิจกรรมได้ตามเดิม เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือการประยุกต์ใช้โปรแกรมต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง AUN-QA และ IOA

เกณฑ์ AUN-QA	องค์ประกอบ และ ตัวบ่งชี้ IOA	องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน	องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต	องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา	องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์	องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน	องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้
1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (1.1 -1.3)			2.1, 2.2			5.1, 5.2, 5.3, 5.4	
2. โครงสร้างและเนื้อหาของ หลักสูตร (3.1 – 3.3)						5.1, 5.2, 5.3, 5.4	
3. กลยุทธ์ในการเรียนการสอน (4.1 -4.3)				3.2, 3.3		5.1, 5.2, 5.3, 5.4	
4. การประเมินผู้เรียน (5.1 – 5.5)						5.3, 5.4	
5. คุณภาพของบุคลากรสาย วิชาการ (6.1 – 6.7)					4.1, 4.2, 4.3		
6. คุณภาพของบุคลากรสาย สนับสนุน (8.1 -8.5)							6.1
7. โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก (9.1 – 9.5)							6.1
8. ผลผลิต (11.1 – 11.5)			2.1, 2.2	3.2, 3.3		5.3	

เอกสารอ้างอิง

- กัญญดา อนวงศ์, อาจรี ศุภสุธิกุล, วัยทุมน์ อยู่ในศีล และกรัณท์รัตน์ สุนทรพันธ์. (2561). ความคิดเห็นและการปฏิบัติของคณาจารย์ในการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ระดับหลักสูตรในประเทศไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา* (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) (10) 2.
- กัญญดา อนวงศ์, อาจรี ศุภสุธิกุล, วัยทุมน์ อยู่ในศีล. (2563). มโนทัศน์ที่ (อาจจะ) คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ระดับหลักสูตร. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. (10), 2.
- คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- คณะกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน. (2562). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562, 1 พฤษภาคม). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 51.
- สำนักงานเลขาธิการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2558). รายงานการประชุมสามัญ ทปอ. ครั้งที่ 2/2558 วันที่ 26 เมษายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
- ASEAN University Network. 2020. Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 4.0. ASEAN University Network: Chulalongkorn University.
- Danielson, Scott. (2016). Comparison of AUN-QA and ABET Accreditation. ASSE 123rd Annual. Conference and Exposition. New Orlean, LA

การจัดการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Learning Management in New Normal Towards Sustainable Development

กุลิสรา จิตรชญาวนิช, นิตยา สุวรรณศรี,

อุดม คำขาด, ชลายุทธ์ ครุฑเมือง และ สุมิตรา โรจนนิตติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

**Kulisara Jitchayawanit, Nittaya Suwanasri
Udom Khamkhad, Chalayut krutmuang and Sumitra Rojananiti**

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, Email : khothaweesai@gmail.com

บทคัดย่อ

จากวิกฤติปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกที่ผ่านมาในช่วง 1-3 ปีของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การรักษาสุขภาพ การใช้ชีวิตประจำวัน และการจัดการศึกษา ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมก็คือ การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหากรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถเดินทางมาศึกษาเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ตามปกติ รวมทั้งสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองในการใช้วิถีชีวิตแบบใหม่ ซึ่งทุกคนจะต้องเปิดใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสภาพการณ์ที่เป็นปกติอย่างมีความสุข สำหรับการจัดการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนในหลายด้านด้วยกันเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถเรียกชื่อย่อว่า 7 ค. ได้แก่ ความรู้ ความดี ความคิด ความเป็นไทย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความเป็นสากล และความสุข โดยสามารถใช้การจัดการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบด้วยกันในการพัฒนาผู้เรียนในมิติดังกล่าว เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ On-site การจัดการเรียนรู้ผ่านทีวี (On-air) การจัดการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต (Online) การจัดการเรียนรู้แบบตามความต้องการ (On-demand) การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-hand) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (On-Technology-based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (On-Self-Directed Learning) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; ยุควิถีชีวิตใหม่; การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstracts

Derive from serious problems in Thai society and world societies of the past 1-3 years of the spread of Coronavirus (COVID-19), a lot of danger affected people's lives in many dimensions. Jobs, health, daily-lives and educational management have changed. The most affected issues which were seen vividly was educational management. Institutions had to adapt or find alternative ways to develop learners. To solve the problems these concern the learners. They could not come to learn in school as usual. To fulfill the learners need of learners and guardians in new normal. All have to be opened mind to accept. For the learning in new normal for sustainable development the institution should develop learners in many learning, in order to develop a perfect human, seven knowledgeable, good, thoughtful, be Thai, technology skillful, modern and happy, learning though on site, on air, learning on demand, learning on-hand, learning on technology, on self-directed learning, and active learning.

Keywords: Learning management; New normal; Sustainable Development

บทนำ

บทความเรื่อง การจัดการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เขียนตั้งใจที่จะนำเสนอ มุมมองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่แก่สถานศึกษาทุกระดับเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ใหม่ และมีความตระหนักถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนจะสามารถใช้ชีวิต ได้อย่างปกติในการศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งใช้ชีวิตอยู่ในสังคมฐานวิถีชีวิตใหม่ได้อย่างมีความสุข และสถานศึกษาจะต้องไม่คำนึงถึงแค่เพียงการวางแผนพัฒนาผู้เรียนในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ หรือพัฒนามิติใด มิติหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมหลากหลายมิติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้อย่าง ยั่งยืน ทั้งนี้ระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาการจัดการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในสังคมไทยกำลัง ได้รับความสนใจของสถานศึกษาทุกระดับ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยเหตุผลที่สำคัญได้แก่ การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้เกิดคำถามถึงความปกติใหม่ หรือ ‘นิวนอร์มอล’ (New Normal) เกี่ยวกับระบบการศึกษานั้นก็คือ การจัดการศึกษาซึ่งต้องมีการปรับตัว (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563 : 783-795) โดยสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติมา เป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อลดการเผชิญหน้า การติดเชื้อไวรัสหรือการแพร่ระบาดของเชื้อโรค และเว้นระยะห่างระหว่างกัน รวมทั้งยังต้องดัดกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน มาเป็นกิจกรรมแบบออนไลน์ (กาญจนา บุญภักดี, 2563 : A1- A6) จากเหตุการณ์วิกฤตของการแพร่ระบาดเชื้อโคโรนา 2019 ครั้งนี้ ได้สร้างระบบโลกแห่งการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการบังคับให้การศึกษาต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย รวมทั้ง เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงวิกฤตให้เป็นโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาสร้างรูปแบบการ

เรียนรู้ที่หลากหลายช่องทางหลากหลายรูปแบบ และสร้างระบบการพัฒนาการศึกษา (สมพร ปานดำ, 2563 : 3-4) สำหรับกรอบในการนำเสนอบทความในภาพรวมได้แก่ การจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ความหมายชีวิตวิถีใหม่ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในยุคชีวิตวิถีใหม่ และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่ในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ท้าทายของสถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู ผู้สอน จะต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีหรือแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สำหรับการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อจะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน สถานศึกษา ครู ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในภาพรวมของเรื่องดังกล่าว ในประเด็นสำคัญได้แก่ ความหมายชีวิตวิถีใหม่ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยมีรายละเอียดนำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

ความหมายชีวิตวิถีใหม่

ราชบัณฑิตยสภา (2565 : ออนไลน์) ให้ความหมาย ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) แปลว่า ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากเดิม เนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลัก

บิลล์ กรอสส์ (Bill Gross, 2008 : online) ให้ความหมายของ New Normal คือ ความปกติในรูปแบบใหม่ ซึ่งบุคคลดังกล่าวเคยเป็นผู้จัดการกองทุนชื่อดังของสหรัฐอเมริกา ที่โด่งดังในช่วงวิกฤติการเงินสำคัญ ๆ ของโลก ได้กล่าวไว้ในปี 2008 โดยเน้นความปกติในรูปแบบใหม่หมายถึง พฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปจะทำให้เกิดความคุ้นชิน และกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติ

สรุปได้ว่าวิถีชีวิตใหม่ เป็นการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เมื่อมีปัจจัยบางอย่างมากระทบ จึงส่งผลทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ในปัจจุบัน สถานศึกษาหลายแห่งทุกระดับมีการตื่นตัวเพื่อปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทหรือสภาพการณ์ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน เริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างหรือพัฒนาและแสวงหารูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในยุคชีวิต

วิธีใหม่ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนไว้อย่างน่าสนใจดังต่อไปนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563 : 6-8) ได้เสนอขั้นตอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ใน New Normal โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึก คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ การออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าว ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ **Passion** ของผู้เรียนว่าอะไรที่สามารถ กระตุ้นผู้เรียนให้มี **Passion** ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน หากผู้สอนค้นพบสิ่งกระตุ้น **Passion** ดังกล่าว จะเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมการเรียนรู้อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

2. วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับ **Passion** ของผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ **Passion** จะช่วยให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตรงกันข้ามหากกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับ **Passion** ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมไม่อยากเรียนรู้

3. วิเคราะห์ **Platform** และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง (หลายเส้นทาง เป้าหมายเดียวกัน) สำหรับ **Platform** การเรียนรู้นั้นอาจจะเป็นการเรียนรู้บนโลกออนไลน์ การเรียนรู้ที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน การเรียนรู้ที่ชุมชน ส่วนวิธีการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวทาง **Active Learning** ในทุก **Platform** เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สะท้อนคิด และถอดบทเรียนเป็นแก่นของความรู้ ซึ่งการถอดบทเรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก

4. เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ **Platform** และวิธีการเรียนรู้ขั้นตอนนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะการเรียนรู้ส่วนบุคคล (**Personalized Learning**) หรือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม และ 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ครั้งใหม่ หากผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากเท่าใด การเรียนรู้เชิงลึกจะเกิดขึ้นได้มากเท่านั้น

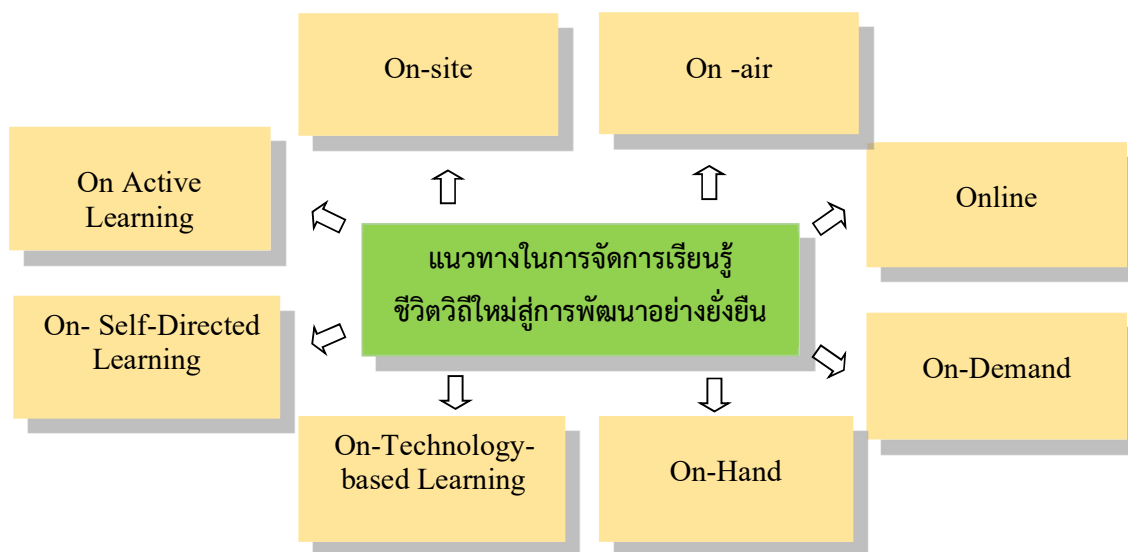
6. ประเมินประสิทธิภาพของ Platform และวิธีการเรียนรู้ ที่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่า สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการประเมินในส่วนนี้จะนำไปสู่การ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้มากขึ้น

เทือน ทองแก้ว (2563 : 1-10) กล่าวว่าไว้ว่าการเรียนรู้วิถีใหม่จะต้องมีการจัดเรียนการสอนที่มีการนำ เทคโนโลยีมาใช้ ที่เรียกว่าสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ครูและผู้บริหารต้องปรับบทบาท ในการสอน การบริหาร และวิธีการสอน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในมิติแบบใหม่ ที่ผสมผสาน การสาธารณสุขกับการจัดการศึกษาในระบบใหม่ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาแนวคิดแบบใหม่ (Design Thinking) การพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skill) ในภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และกระบวนกรทางความคิด (Mindset)

กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ (2564 : 14) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนในวิถีชีวิตใหม่การเรียนรู้ของนักเรียน ใหญ่เกิดขึ้นที่โรงเรียน เรียนรู้จากห้องเรียน และนอกห้องเรียนในสถานที่ต่าง ๆ ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนผู้เรียน และผู้ปกครองโดยมีการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบ ดังนี้ (1) การ จัดการเรียนรู้แบบ On-site (2) การจัดการเรียนรู้แบบ On-air (3) การจัดการเรียนรู้แบบ Online (4) การ จัดการเรียนรู้แบบ On-demand และ (5) การจัดการเรียนรู้แบบ On-hand

ยีน ภูววรรณ (2565 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ มีลักษณะที่สำคัญได้แก่ การศึกษาเป็นแบบการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เนื่องจากการเรียนการสอนจะมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถทำอะไรได้หลากหลาย โดยใช้เวลาน้อยลง ใช้ต้นทุนต่ำ รวมทั้งจะต้องเป็นการ จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความรู้ ความสามารถ ความคิด จินตนาการ มุมมอง ทักษะคิด และการเรียนรู้แบบ นำตนเอง

สรุปได้ว่าแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตวิถีใหม่สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบหรือ ซึ่งไม่ว่าสถานศึกษาจะเลือกใช้รูปแบบหรือวิธีการใดก็ตาม แต่ต้องเล็งเห็นความสำคัญในการจะพัฒนาผู้เรียน ไปสู่การพัฒนาได้อย่างยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงแค่การพัฒนาแบบผิวเผิน แต่ต้องเป็นการพัฒนาแบบลุ่มลึก ทั้งนี้ การที่สถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยสถานศึกษาควรตระหนักให้มีความสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมี คุณภาพนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสามารถสรุปเป็นแผนภาพ ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แนวทางในการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่ที่น่าสนใจไว้ดังแผนภาพข้างต้น มีรายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบ On-Site เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนหรือในห้องเรียนปกติ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มายาวนานในสถานศึกษา
2. การจัดการเรียนรู้ผ่านทีวี (On-Air) เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านทีวี ผ่านระบบดาวเทียม KU-BAND (จานทึบ) ช่อง 186-200 ระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) และระบบ IPTV 2 โดยส่งสัญญาณไปยังสถานศึกษาที่มีเครื่องรับสัญญาณหรือมีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่สามารถรับสัญญาณดาวเทียมได้ โดยผู้เรียนจะสามารถศึกษาเรียนรู้ผ่านจอโทรทัศน์
3. การจัดการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต (Online) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ การใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท (Multimedia) ร่วมกับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทันสมัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามความต้องการ การเรียนรู้แบบออนไลน์ สามารถเรียนผ่านโปรแกรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เช่น โปรแกรม Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น
4. การจัดการเรียนรู้แบบตามความต้องการ (On-Demand) เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยสนองตอบความพร้อมความต้องการของผู้เรียนและสถานศึกษา เช่น การจัดการเรียนรู้ทางเว็บไซต์ DLTV (www.dltv.ac.th) ช่อง Youtube (DLTV Channel 1-15) และแอปพลิเคชัน DLTV

บนสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต สำหรับการเรียนรู้ในช่องทางนี้จะเหมาะสมสำหรับผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีหรือเครื่องมือรับและส่งสัญญาณ

5. จัดการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยสถานศึกษาหรือครูผู้สอนนำหนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน ฯลฯ ไปให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน ซึ่งรูปแบบนี้เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี

6. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (On-Technology-based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็น Platform ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ครูกำหนดไว้ สำหรับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ มีเนื้อหาที่เป็น Digital Content ซึ่งอาจจะเป็นเนื้อหาที่เป็นข้อความภาพหรือจะเป็นคลิปต่าง ๆ มีนาอุปกรณ์ Digital ส่วนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถเข้าถึงเนื้อหา Digital Content ได้ และกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

7. การจัดการเรียนรู้แบบตนเอง (On-Self-Directed Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้อีกรูปแบบที่น่าสนใจที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะมีสิทธิ์ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง และแสวงหาประสบการณ์อย่างอิสระจากการตัดสินใจด้วยข้อมูลที่เพียงพอ และรับผิดชอบการกระทำของตนเอง ผู้เรียนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างอิสระ

8. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (On-Active Learning) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในยุคชีวิตวิถีใหม่

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในยุคชีวิตวิถีใหม่ สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความสมดุลในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย จึงจะถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ดีและยั่งยืนอย่างแท้จริง สำหรับหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเน้นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างความเข้มแข็งทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทุกคน ทั้งในยุคปัจจุบันและอนาคต โดยมีพื้นฐานความคิดว่า เศรษฐกิจที่ทำให้เกิดดุลยภาพของการพัฒนาได้นั้น จำเป็นต้องเป็นเศรษฐกิจในสังคมที่มีรากฐานมั่นคง มีความสามารถในการแข่งขัน และสามารถพึ่งตนเองได้ในขณะเดียวกันประชาชนในสังคมสามารถพัฒนาระเบียบวิถีชีวิตทั้งของตนเองและส่วนรวมให้ดำรงอยู่ได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงสำคัญในการส่งเสริมแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนา

ในหลายมิติ โดยสามารถประยุกต์ใช้แนวทางของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้เสนอความคิดเห็นไว้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนไว้ดังต่อไปนี้

อำไพ หรรณารักษ์ (2550 : 20-25) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาคนได้อย่างยั่งยืน สถาบันการศึกษา จำเป็นจะต้องพัฒนาในหลายด้านด้วยกันดังต่อไปนี้

1. ความรู้ (Knowledge) การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างน้อย 2 ด้าน คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงการยอมรับว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร้ขีดจำกัด ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและ ความซับซ้อนของระบบนิเวศเป็นเป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยมีเหตุผลสนับสนุนทั้งจาก มุมมองของนักวิทยาศาสตร์และนักเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักฐานจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่มนุษย์สัมผัสได้ในปัจจุบัน สำหรับความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น นอกจากความรู้ เบื้องต้นขั้นพื้นฐานที่ใช้สอนในโรงเรียน และความรู้ขั้นสูงเกี่ยวกับศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพของบุคคล รวมทั้งช่วยสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแล้ว ประชากรของสังคมที่มีพัฒนาอย่างยั่งยืน ยังต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโลกที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดจนประเด็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของชาวโลก เพื่อให้สามารถตัดสินใจและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ

2. ทักษะ (Skills) นอกจากความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาระดับโลก ดังกล่าวแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ประชากรของโลกทุกคนยังต้องได้รับการเสริมทักษะ หรือความชำนาญ ที่จำเป็นต่อการดำรงตนในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามเงื่อนไขของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่ร่วมอาศัย ตัวอย่างของกลุ่มทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่ยั่งยืน เช่น ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างปลอดภัย เป็นต้น

3. มุมมอง (Perspectives) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการส่งเสริมให้บุคคลสามารถมองได้รอบด้าน ครอบคลุมทั้งที่เป็นประเด็นปัญหาในระดับโลก และความเชื่อมโยงหรือผลกระทบของปัญหาเหล่านั้นในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์มีสาเหตุจากการตัดสินใจหรือการกระทำในอดีต และมีผลต่อเนื่องเป็นประเด็นข้อคิดสำหรับอนาคต ดังนั้น การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมองให้เข้าใจถึงรากฐานของปัญหา และสามารถมองคาดการณ์ออกไปให้เห็นถึงความเป็นไปในอนาคต ซึ่งอาจมีทางเลือกสำหรับการตัดสินใจหรือแนวทางปฏิบัติได้หลายประการ ขึ้นอยู่กับข้อสมมติฐานหรือความต้องการของแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์

4. ค่านิยม (Values) องค์ประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างความเข้าใจให้ประชากรโลกเกี่ยวกับค่านิยมที่เหมาะสมสำหรับสังคมที่ยั่งยืน เพื่อให้คนได้ตระหนักถึง แนวความคิดหรือพฤติกรรมที่ตนเลือกใช้เป็นแบบแผนในการใช้ชีวิตประจำวัน และทำความเข้าใจกับความคิด หรือพฤติกรรมที่คนอื่นใช้เป็นแบบแผนในชีวิตประจำวันเช่นกัน โดยผ่านกระบวนการพิจารณา ไตร่ตรอง และวิเคราะห์

นินาวาลย์ ปานากาเซ็ง แมงกาจิ (2551 : 14) ได้สรุปไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมและมีความต่อเนื่องตลอดชีวิต ควรให้ผู้เรียนมีโอกาส แสวงหาและสะสมความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ปลูกฝังทัศนคติในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน สามารถทำได้หลากหลายวิธีการ ด้วยกัน โดยเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่นำเสนอมาจะพบว่า สิ่งที่สำคัญที่สถานศึกษา ควรจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนก็คือ จะต้องพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมในมิติหลายด้านด้วยกัน หรือเพื่อความเข้าใจง่ายอาจเรียกชื่อย่อว่าหลัก 7 ค. ได้แก่ ความรู้ ความดี ความคิด ความเป็นไทย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความเป็นสากล และความสุข ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่การจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ เพื่อให้มีสติปัญญาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเทศ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเริ่มต้นด้วยการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้หรือได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ก่อน เพื่อจะใช้ปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้เรียนวิชาความรู้สาระวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาแม่ และภาษาโลก ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐ และความเป็นพลเมืองดี ส่วนด้านความรู้ที่เน้นให้เรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้เกี่ยวกับโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม การแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ ฯลฯ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาความรู้หรือศาสตร์ต่าง ๆ มีความจำเป็นและสำคัญที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อย่างรอบด้านโดยจะเรียนรู้เฉพาะในสิ่งที่ตนสนใจเพียงอย่างเดียวไม่ได้แต่ต้องเรียนรู้ทุกสิ่งที่สามารถนำไปใช้ให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย สังคมโลก และสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และที่สำคัญการจัดการศึกษาไทยจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและเห็นความสำคัญหรือความจำเป็น

2. ความดี หรือคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาผู้เรียนจะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ สถานศึกษาทุกระดับต้องให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนดีหรือมีคุณธรรมจริยธรรมก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งจะต้องพัฒนาคนให้เป็นคนดีอย่างแท้จริง โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเริ่มต้นตั้งแต่การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ครู ผู้สอนและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนบ่มเพาะให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ทำความดี เสียสละนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สอนให้รู้จักคิดโดยเมื่อจะกระทำสิ่งใดก็ตามต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่ถูกต้องดีงามไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับใครยึดคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก รวมทั้งควรมีแนวทางหรือกระบวนการเรียนรู้ที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดีหรือมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องไม่ใช่ทำเพียงเพื่อสนองตอบนโยบายต่าง ๆ แล้วก็หายไป และควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. ความคิด เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการคิดในระดับสูง รวมทั้งกรอบความคิด (Mindset) หรือมุมมองทัศนคติต่าง ๆ ทั้งนี้ที่ผ่านมาแม้ว่าการจัดการศึกษาทุกระดับสถานศึกษาจะมีความพยายามพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิด แต่ในความเป็นจริงยังพบว่าเด็กไทยยังขาดทักษะกระบวนการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะกระบวนการคิดในระดับสูง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด และการปรับกรอบความคิด (Mindset) เนื่องจากการจะพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ดีจำเป็นต้องอาศัยการคิดเป็นพื้นฐานเพราะการคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจะนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ และเป็นพลังที่สำคัญที่จะสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเน้นพัฒนาการคิดแบบองค์รวมหรือรอบด้านโดยรู้จักเชื่อมโยงความคิด และพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดหลากหลายมุมมอง รวมทั้งใช้การคิดในการนำไปสร้างค่านิยมที่ดีที่ต้องการ

4. ความเป็นไทย เป็นการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าหรือมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย โดยเรียนรู้ในหลายมิติเกี่ยวกับวิถีความเป็นไทย เช่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์ อาหารการกิน และการแต่งกาย ฯลฯ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักชาติ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาควรสืบสานต่อยอดที่จะไม่ให้เกิดหรือเยาวชนรุ่นหลังลืมเลือนสิ่งที่มีค่าต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาช้านาน โดยพยายามส่งเสริมการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเนื่องจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย รวมทั้งจะทำให้เกิดความรักความเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และสามารถที่จะทำให้คนไทยปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง ทั้งนี้ในสังคมไทยและสังคมโลกปัจจุบันจะเห็นได้ว่าหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเริ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการนำ

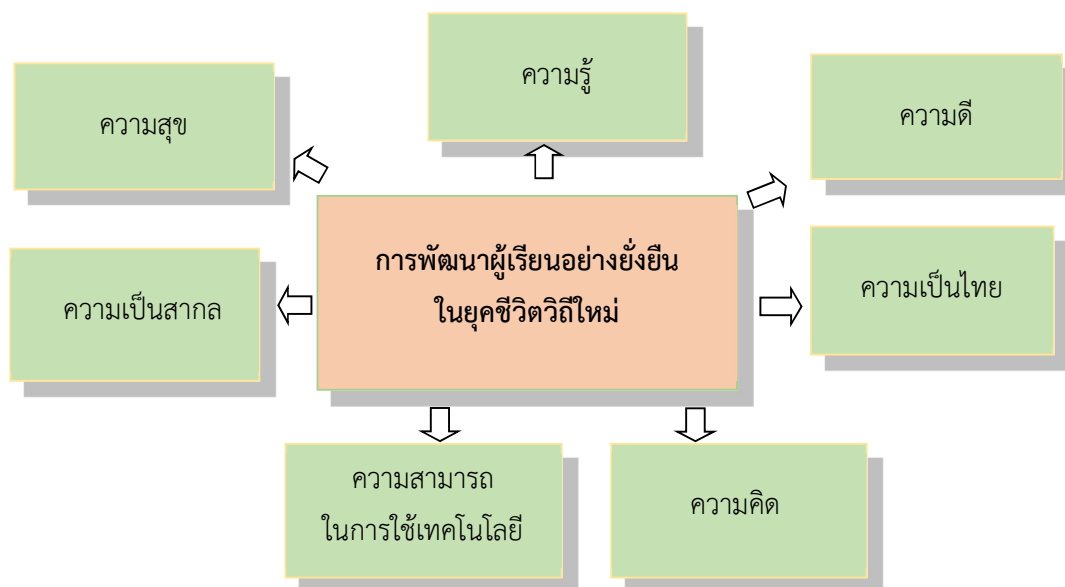
เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียนในการเรียนรู้มากขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่าหรือประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นในยุคชีวิตวิถีใหม่ รวมทั้งโลกแห่งอนาคตจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งต้องส่งเสริมความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้เรียนในด้านการใช้เทคโนโลยีให้มีความเชี่ยวชาญ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้เรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอผลงาน การใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความจำเป็นของผู้เรียนทั่วโลกต้องปรับตัวครั้งยิ่งใหญ่ในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาในช่วงประสบปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็คือ ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการเรียนแบบออนไลน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โปรแกรม Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น

6. ความเป็นสากล เป็นลักษณะที่มนุษย์มีร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ใด เช่น การสื่อสารด้วยภาษา คติความเชื่อ การสร้างกฎระเบียบทางสังคม และการแสดงออกทางศิลปะ และดนตรี (Brown, 1991 : 84) การจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมเรื่องความเป็นสากลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติและปรับตัวให้รู้เท่าทันในการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นสากลเป็นพลเมืองโลกที่ดี สถานศึกษาจำเป็นต้องบ่มเพาะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ห่วงใยผู้อื่นและโลกอย่างจริงจัง โดยพลเมืองโลกที่ดีต่างต้องตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในฐานะสมาชิกในสมาคมโลกที่กว้างขวาง รวมทั้งพร้อมที่จะปฏิบัติหรือริเริ่มสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่นในทางที่ถูกต้องและดีงาม

7. ความสุข เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องคำนึงถึงความสุขของผู้เรียน โดยหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่จะประพฤติปฏิบัติต่อผู้เรียนให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดี หรือมีความทุกข์กายทุกข์ใจ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่ครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของผู้เรียน เป็นผู้ให้ ผู้เสียสละเต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาพร้อมที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถที่จะนำความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ประสบการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ทำให้ผู้อื่น สังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบข้างเดือดร้อน และจะต้องสามารถบริหารจัดการให้ทุกองค์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสมดุล นำมาซึ่งความสุขสงบในประเทศชาติ และการอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง เพราะหากทุกคนมีชีวิตที่มีความสุขย่อมสามารถที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้น้อยลง

สำหรับแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนในยุคชีวิตวิถีใหม่ที่น่าสนใจมาทั้งหมดในข้างต้นเป็นมุมมองของผู้เขียนอาศัยบนหลักการและเหตุผลทางด้านวิชาการ เพื่อเป็นทางเลือกให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ขับเคลื่อนในการพัฒนาผู้เรียน โดยสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาผู้เรียน

ได้อย่างยั่งยืนสามารถทำได้ง่าย เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีความยุ่งยากซับซ้อนจนเกินความสามารถและกำลัง ที่สถานศึกษาทุกระดับจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในสังคมฐานชีวิตวิถีใหม่และในสังคมอนาคต โดยสามารถยึดหลักแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน เรียกว่า 7 ค. ได้แก่ ความรู้ ความดี ความคิด ความเป็นไทย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความเป็นสากล และความสุข ดังแผนภาพที่แสดงไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในยุคชีวิตวิถีใหม่

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน มีด้วยกันหลายประการดังนี้

1. สถานศึกษา ครู และผู้สอน สามารถจัดการเรียนรู้ได้สนองตอบความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคม
2. สถานศึกษา ครู และผู้สอน สามารถปรับตัวในด้านการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
3. สถานศึกษา ครู และผู้สอน มีความตื่นตัวในการปฏิบัติการเรียนรู้ และพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมที่แปลกใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ
4. ผู้เรียน มีโอกาสและทางเลือกที่หลากหลายในการเลือกช่องทางการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะ และสมรรถนะต่าง ๆ ของตนเอง เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ฯลฯ

6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม สามารถที่จะนำความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

7. สังคมไทยได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นมิตร

สรุป

การจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ในสังคมไทย สถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ เริ่มตั้งแต่การบริหารจัดการ และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สนองตอบความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง สังคมในการใช้ชีวิตแบบใหม่ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถานศึกษาสามารถจัดการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบด้วยกันในการพัฒนาผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านทีวี (On-Air) การจัดการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต (Online) การจัดการเรียนรู้แบบตามความต้องการ (On-demand) การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (On-Technology-based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (On-Self-Directed Learning) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยยึดกรอบแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในหลายมิติด้วยกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ ซึ่งเรียกชื่อย่อว่า 7 ค. ได้แก่ พัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ความดี ความคิด ความเป็นไทย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความเป็นสากล และความสุข เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 19 (2), A1-A6.
- กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2564 ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- θειอน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (Design- Based New Normal) : ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. *วารสารศิลปะการจัดการ*. 1 (2), 1-10.
- นินาวาลย์ ปานากาแข็ง แมงกาจิ. (2551). *การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปะการจัดการ*. 4 (3), 783-795.
- เย็น ภูววรรณ. (2565). *ชีวิตวิถีใหม่ และ ความฉลาดทางดิจิทัล*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มา <https://www.thansettakij.com/general-news>.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2565). รู้จัก New Normal ฉบับราชบัณฑิตยสภา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มา; <https://news.thaipbs.or.th/content/>.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร ปานดำ. (2563). พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์ และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 7 (5), 3-4.
- อำไพ หรรณารักษ์. (2555). *คิคมองคาดการณ์เกี่ยวกับ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย* นนทบุรี: สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- Donald E. Brown. (1991). *Human Universals*. New York: McGraw-Hill.
- Bill Gross. (2008). New Normal. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มา <https://www.vkplastic.com/2020/05/19/new-normal>.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)
- 4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

←	1 นิ้ว	↑ 1. นิ้ว ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt) Articles English (14 pt)	→ 1 นิ้ว
		ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt) หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt) Name - Surname of Article author (12 pt) Agency (12 pt) E-mail (12 pt)	

บทคัดย่อ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน 350 คำ)			
.....			
คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt) Abstract (14 pt) (12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....			
.....			
Keywords : 3-5 words (12 pt) บทนำ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
สรุป (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
เอกสารอ้างอิง (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			

1 นิ้ว

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชลิต ประภวานนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิมิตร. กรุงเทพมหานคร: พิสดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosopy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Modern Learning Development เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Modern Learning Development

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

ID : Line

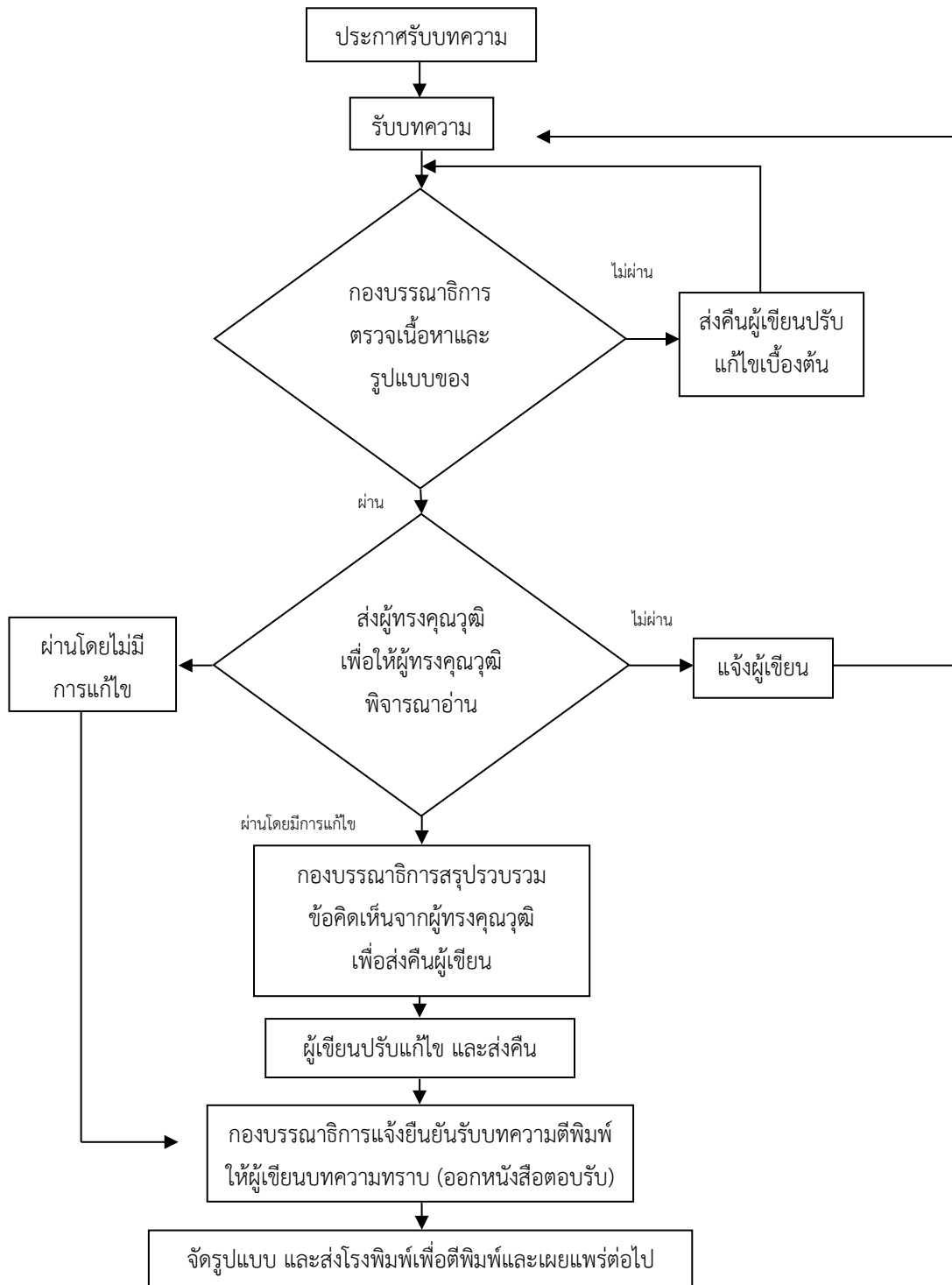
E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์

Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.
2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.
3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.
4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).
5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.
6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.
7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.
2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.
3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.
4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.
5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.
6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.
7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.
8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

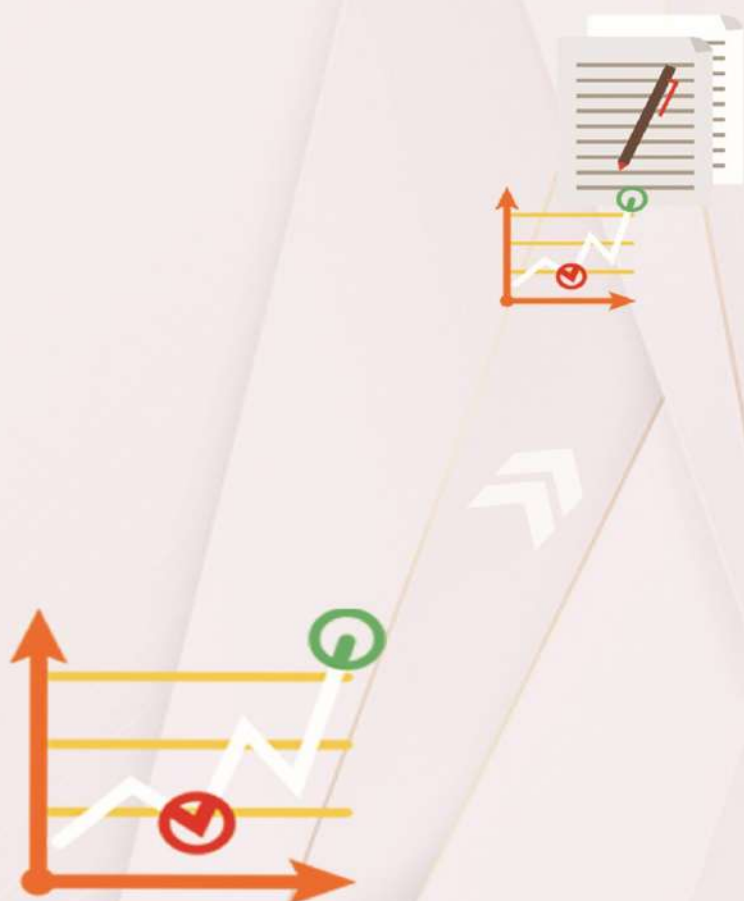
1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

